



## **Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online**

**Danskernes Historie Online** er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

### **Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor**

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

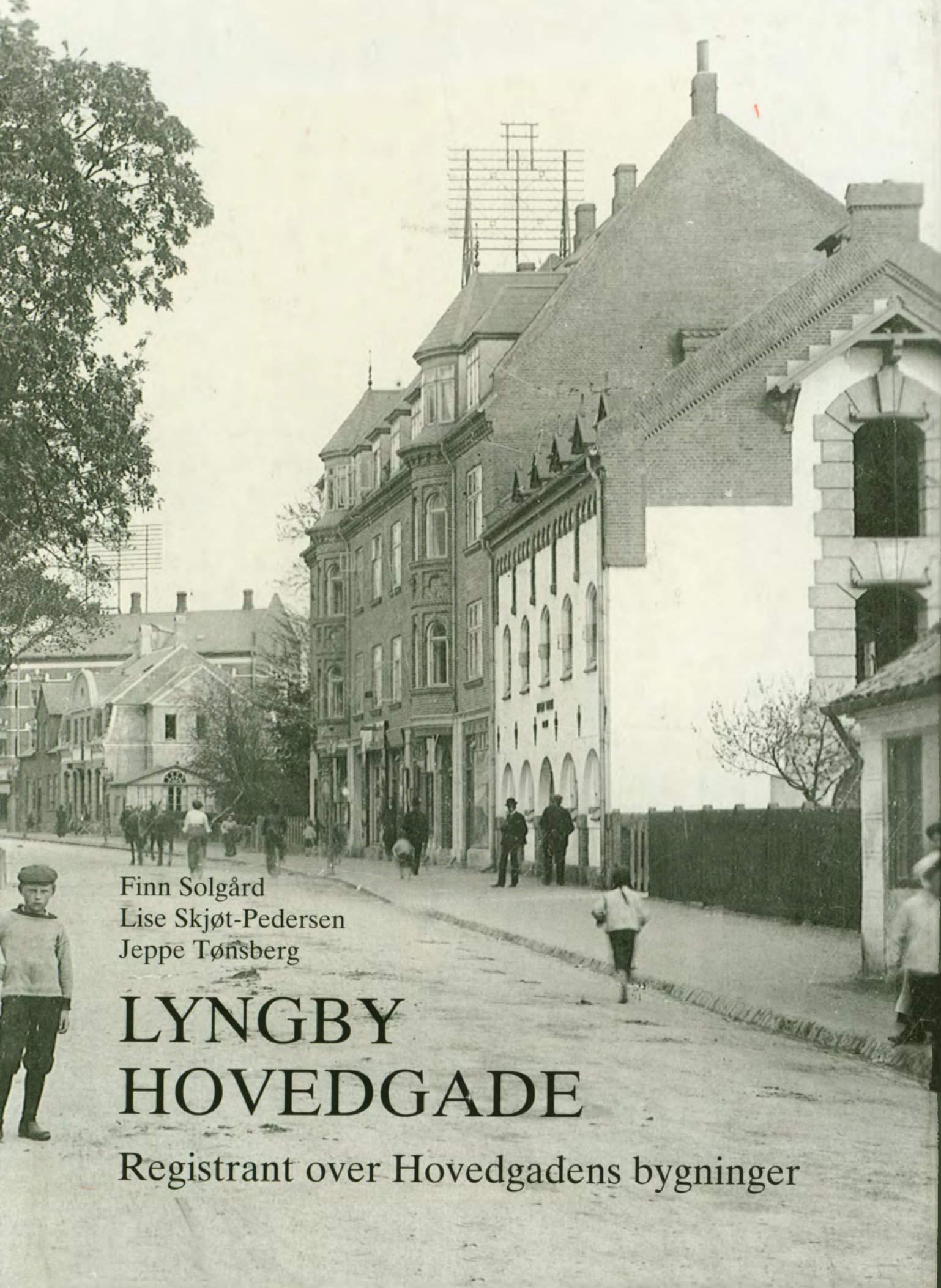
### **Ophavsret**

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

### **Links**

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>



Finn Solgård  
Lise Skjøt-Pedersen  
Jeppe Tønsberg

# LYNGBY HOVEDGADE

Registrant over Hovedgadens bygninger

# Lyngby Hovedgade

Registrant  
over  
Hovedgadens  
bygninger

Af

Finn Solgård  
Lise Skjøt-Pedersen  
Jeppe Tønsberg

---

Historisk-topografisk Selskab  
for Lyngby-Taarbæk Kommune  
1996

Finn Solgård, Lise Skjøt-Pedersen og Jeppe Tønsberg:  
LYNGBY HOVEDGADE. Registrant over Hovedgadens bygninger  
er udgivet i 1996 af  
Historisk-topografisk Selskab for Lyngby-Taarbæk Kommune.  
Redaktion: Jeppe Tønsberg.  
Layout: Dorte Schleimann.  
Kortudsnittene side 7 og 10 er gengivet med Kort- og Matrikelstyrelsens tilladelse A. 404-85.  
Bogen er sat og trykt i A. Rasmussens Bogtrykkeri, Ringkøbing,  
i 2000 eksemplarer.  
Papir: 135 gr. Satimat Club.  
Ekspedition: Byhistorisk Samling, Lyngby Hovedgade 2, 2800 Lyngby,  
telefon 4588 4383, telefax 4588 8627.

ISBN 87-87298-27-9

Til udgivelsen er der modtaget økonomisk støtte fra  
*Bikuben i Lyngby's Fond*  
*Brdr. Hartmanns Fond*  
*Lyngby-Taarbæk Kommune*  
*Miljøforeningen for Lyngby-Taarbæk Kommune*  
*Skov- og Naturstyrelsen*  
*Tømmerhandler Johannes Fogs Fond*

Indhold:

Forord	side 3
Indledning	4-5
Historiske kort, luftfotos	6-11
Ordforklaring	12-16
Lyngby Hovedgades kulturhistorie	17-33
Registrant (Lyngby Hovedgade 1-114)	34-447
Lyngby Hovedgade som butiksgade	448-459
Fra tofamiliehus til kontorhus	460-484
Navneregister	485-496

*Omslags fotografiet viser Lyngby Hovedgade omkr. 1910 med Lyngby Kirke til venstre og Lyngby Mølle til højre. Det velkendte motiv med kirken ved landevejens krydsning med åen er næsten et sindbillede på Lyngbys opståen og udvikling.*

I 1981 udgav Lyngby-Taarbæk Kommune registranten »Et stykke af Lyngby. Bondebyens bygninger«, da saneringen af Bondebyens gamle huse skulle til at begynde. Allerede dengang var kommunalbestyrelsen klar over, at den næste opgave af denne slags måtte blive Lyngby Hovedgade, og i 1996 er arbejdet med en ny, tidssvarende vejbelægning på Lyngby Hovedgade i fuld gang. Samtidig er der taget skridt til, at Hovedgadens karakteristiske husfacader kan blive mere synlige i gadebilledet, end det hidtil har været tilfældet. Tilsammen vil disse initiativer gøre Lyngby Hovedgade mere attraktiv at færdes på og give gaden en fortjent plads blandt byens seværdigheder.

Derfor er det værdifuldt, at Historisk-topografisk Selskab med denne vægtige registrant over Lyngby Hovedgades bygninger har lagt et solidt grundlag for det videre arbejde med Hovedgadens bygningsmæssige udformning. At bogen så samtidig er blevet et arkitektur- og handelshistorisk værk, der sætter Lyngby Hovedgade ind i en kulturhistorisk sammenhæng med Danmarks øvrige købstæder - selv om Lyngby aldrig nåede at blive købstad, før betegnelsen blev afskaffet - forøger kun dens værdi.

Måske vil det vise sig, som det også har været tilfældet i Bondebyen, at saneringsarbejdet ikke kan undgå at slette gamle kulturspor. Under alle omstændigheder skifter Lyngby Hovedgade i disse år udseende i højere grad, end det længe har været tilfældet. Også her har registranten værdi, fordi den fastholder Hovedgadens udseende, som det var i 1995, før renoveringen begyndte.

Lyngby Hovedgade er en væsentlig del af Lyngby-Taarbæk Kommune, og Lyngby-Taarbæk en ikke uvæsentlig del af Københavnsegnen. Derfor er der grund til at udtrykke, at med denne bog har også Historisk-topografisk Selskab givet sit bidrag til »København - Europæisk Kulturby 1996«.

Kai Aage Ørnkov  
borgmester

## Indledning

Denne registrant bygger på kataloget til en udstilling om Lyngby Hovedgade, som Byhistorisk Samling i sommeren 1994 viste i Lyngby Nordre Mølle, udarbejdet af arkitekt M.A.A. Finn Solgård. Udstillingen bestod af et stort antal plancher samt et katalog, som blev duplikeret i et lille oplag og udgivet som en foreløbig registrant. Den blev omgående udsolgt, og Byhistorisk Samling fik mange henvendelser om genoptrykning. Imidlertid var den foreløbige registrant meget mangelfuld, og da der i 1995 viste sig mulighed for igen at knytte Finn Solgård til Byhistorisk Samling, kunne arbejdet på en egentlig registrant påbegyndes.

Sammenlignet med registranten over gamle huse i Bondebyen, »Et stykke af Lyngby« (1981), er der i denne registrant lagt mere vægt på en kulturhistorisk gennemgang af bebyggelsen, og både den nuværende og den tidligere bebyggelse på Hovedgaden er medtaget. Det skyldes, at der ikke som i Bondebyen forestår et egentligt saneringsarbejde, men at denne registrant gerne vil give den bredest mulige baggrund for alle fremtidige ændringer af Hovedgadens udseende. Beskrivelser af nedrevne huse har naturligvis mest kulturhistorisk værdi; men de kan også tjene til at forklare udseendet af andre gamle huse, der stadig eksisterer, og vise, i hvilken sammenhæng de i sin tid er opført.

Udarbejdelsen af manuskriptet er foregået således, at Finn Solgård har udført beskrivelse og vurdering af de nuværende bygninger og deres udvikling i 1900-tallet, som den har kunnet følges i Lyngby-Taarbæk Kommunes byggesagsarkiv. Også det afsluttende bygningshistoriske afsnit og næsten alle tegninger og planer skyldes Finn Solgård. Arkivar cand. mag. Jeppe Tønsberg har gennemgået ældre arkivmateriale (hovedsagelig brandforsikringsarkivalier) og udført beskrivelsen af bebyggelsen op til ca. 1900 samt alle ejerlister og det indledende afsnit om Lyngby Hovedgades kulturhistorie. Arkivar cand. mag. Lise Skjøt-Pedersen har udarbejdet alle butikslister og afsnittet om Lyngby Hovedgade som butiksgade. De fleste aktuelle (i vinteren 1995-96) fotografier er optaget af Jeppe Tønsberg; men der er desuden anvendt fotografier optaget af konservator Niels Wivel (navnlig i 1960'erne) og Gunnar Jørgensen (i 1950'erne). Ældre fotos stammer fra Byhistorisk Samling, heraf en del fra fotohandler Jørgen Gregersens samling.

Redigeringen af manuskriptet er foretaget af Jeppe Tønsberg bistået af de øvrige forfattere og Historisk-topografisk Selskabs bestyrelse. Selskabet har er indhentet fagkyndig bistand fra arkitekt M.A.A. Mette Maegard Nielsen, som har gennemgået hele teksten og bidraget med mange konstruktive forbedringer. Hvad der er tilbage af fejl og mangler, er naturligvis udgiverens ansvar, og fejl kan ikke undgås i en bog af denne art. Der vil blive udarbejdet et supplementsblad med rettelser af de fejl, redaktionen bliver bekendt med i løbet af det første år efter udgivelsen.

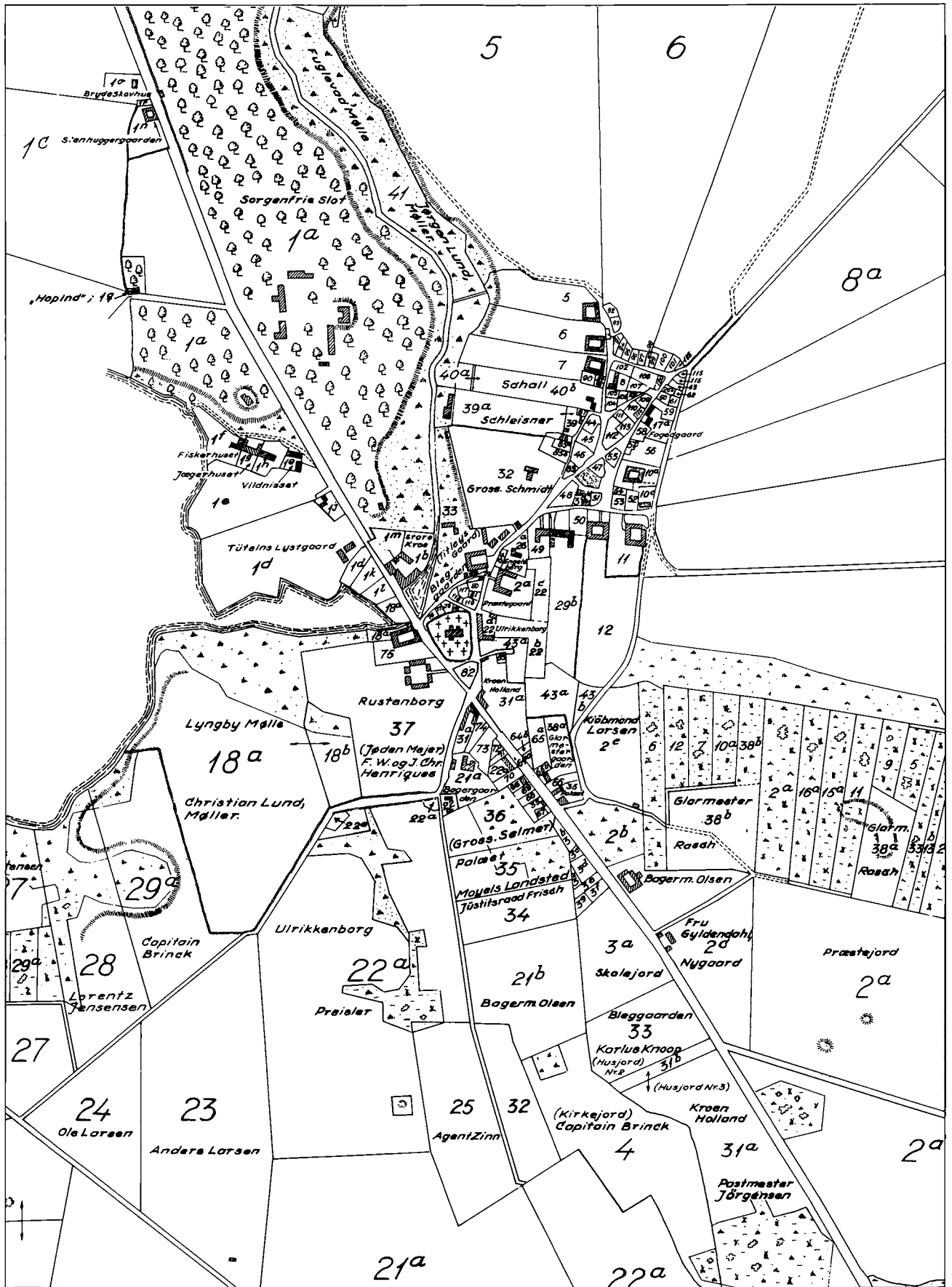
Hovedkilden til beskrivelserne af de fleste bygninger er de originale byggesager i Lyngby-Taarbæk Kommunes Bygningsafdeling (tidligere Bygningsinspektoret). Byggesagerne i de kommunale tekniske forvaltninger er lige så uundværlige for 1900-tallets bygningshistorie, som brandforsikringsarkivalierne er det for de foregående århundreder, og det er uforståeligt, at de netop i 1996 vedtagne bestemmelser om bevaring og kassation i kommunernes arkiver generelt tillader kassation af byggesager bortset fra tegninger og planer. Ofte kan tegningerne ikke forstås uden den ledsagende forklaring, og det er nødvendigt at kende korrespondancen for at vide, hvorfor huset fik sit endelige udseende. Denne bog, hvoraf vigtige dele altså er skrevet på grundlag af kassabilia, må gerne opfattes som et indlæg for det synspunkt, at de kommunale byggesager bør bevares for eftertiden - allesammen, og i deres helhed.

Ejerlisterne bygger på realregistre til skøde- og panteprotokoller («ejendommens blad i tingbogen»). Butikslisterne er udført med de lokale vejvisere som kilde. Butikslisternes årstal er derfor oftest 1-2 år forsinkede i forhold til butikernes reelle etablering og ophør. Desuden er der ikke udgivet lokale vejvisere mellem 1944 og 1948 og mellem 1952 og 1959. Før 1910, hvor de lokale vejvisere begyndte at udkomme årligt, er der yderligere usikkerhed i butikslisterne. Følgende kilder er anvendt: Lokale vejvisere fra 1896, 1898 og 1907, Kongeriget Danmarks Handelskalender, protokoller over udstedte næringsbeviser (i Københavns Amts Nordre Birks arkiv i Landsarkivet for Sjælland), P. Thomassens registrant over Lyngby-Taarbæk stof i Københavns Amts Avis 1872-1922 og fotografier, sammenholdt med registrantens oplysninger om butiklokaler og husejere og oplysninger i Lyngby-Bogen 1987 om »Handel i Kongens Lyngby«.

Skitserne i margenen er begrænset af dennes bredde og har derfor måttet gengives i forskellig målestok. Som hovedregel er situationsplaner gengivet i 1:1000 og facader og etageplaner i 1:300; men større bygninger har af hensyn til pladsforholdene måttet gengives i mindre målestok, og man kan altså ikke sammenligne bygningernes størrelse ud fra disse skitser. På situationsplanerne er Lyngby Hovedgade altid forneden.

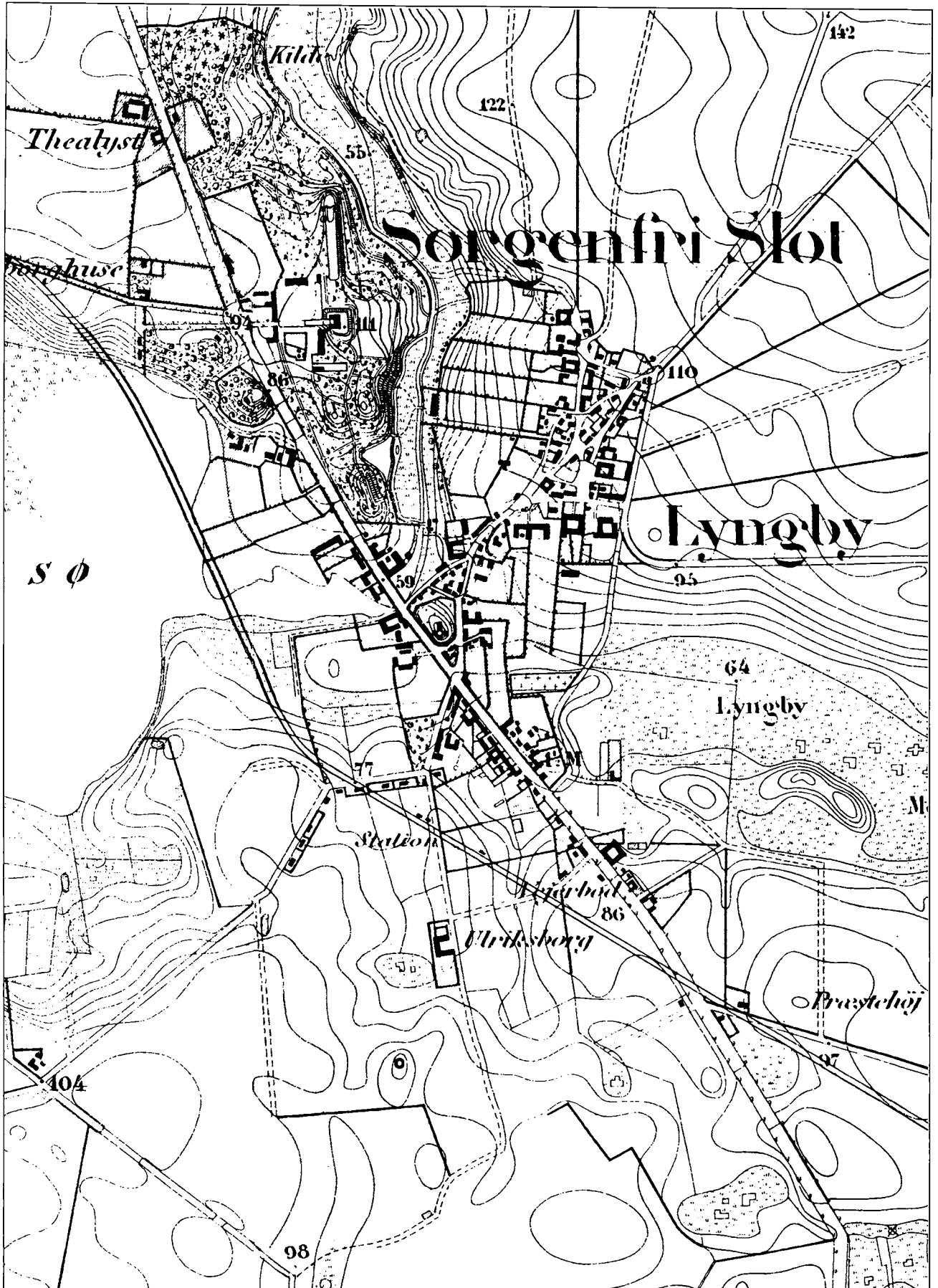
Historisk-topografisk Selskab takker de sponsorer, der har muliggjort udgivelsen af registranten: Bikuben i Lyngby's Fond, Brdr. Hartmanns Fond, Lyngby-Taarbæk Kommune, Miljøforeningen for Lyngby-Taarbæk Kommune, Skov- og Naturstyrelsen samt Tømmerhandler Johannes Fogs Fond.

Det er med vemod, at Historisk-topografisk Selskab har taget imod bidraget fra Miljøforeningen; for der er tale om den formue, foreningen efterlod sig ved sin opløsning i 1995. Den afsluttende generalforsamling mente, at formuen burde komme denne registrant over Lyngby Hovedgade til gode - en opgave, som også kunne have været udført inden for Miljøforeningens formålsparagraf.

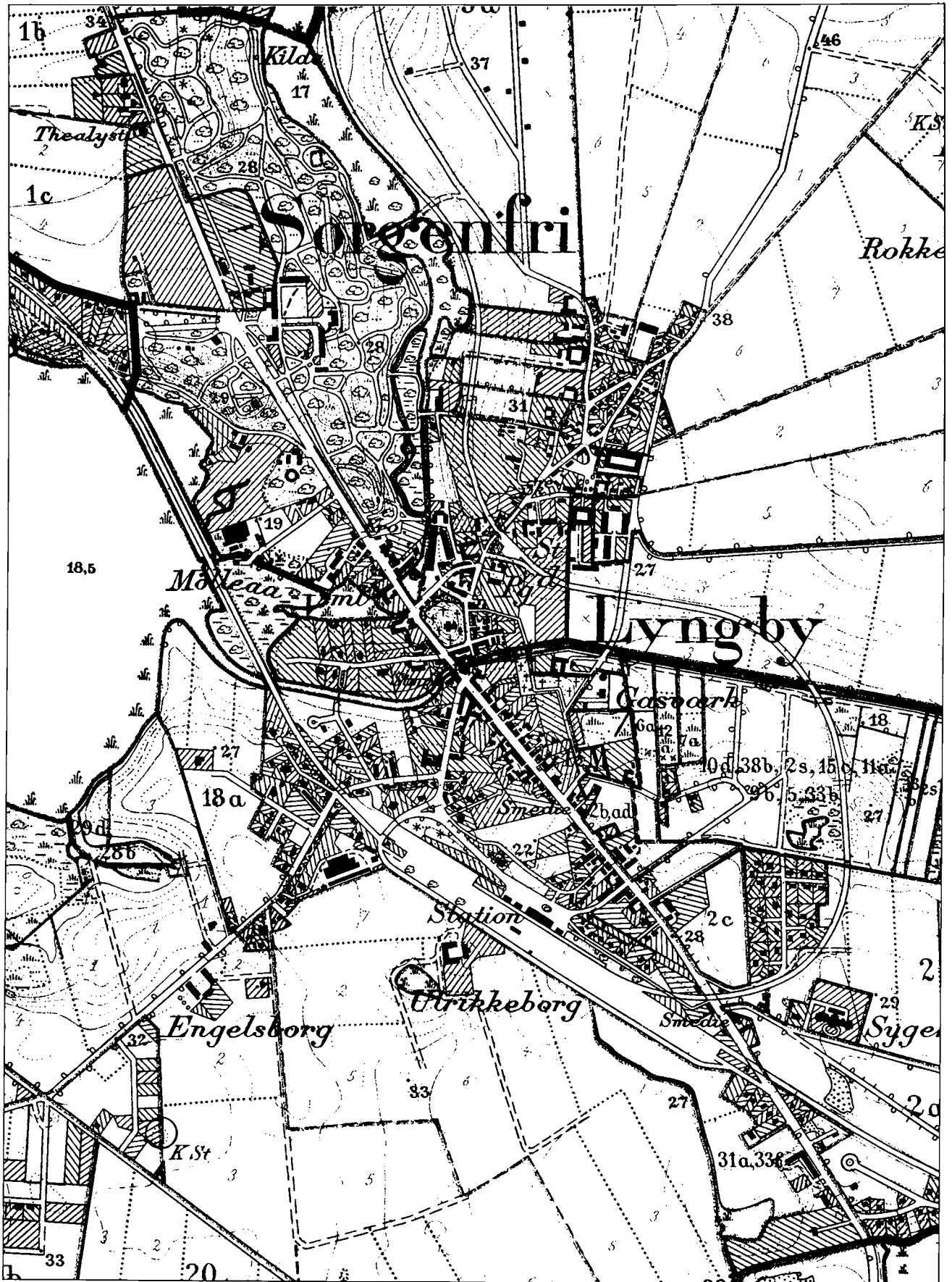


Rentegning af matrikelkort over Lyngby 1811, udført i 1959 og her gengivet i målestoksforhold 1:10.000. Bygninger er kun indtegnet på matrikelnumrene 1-40. Udsnit.

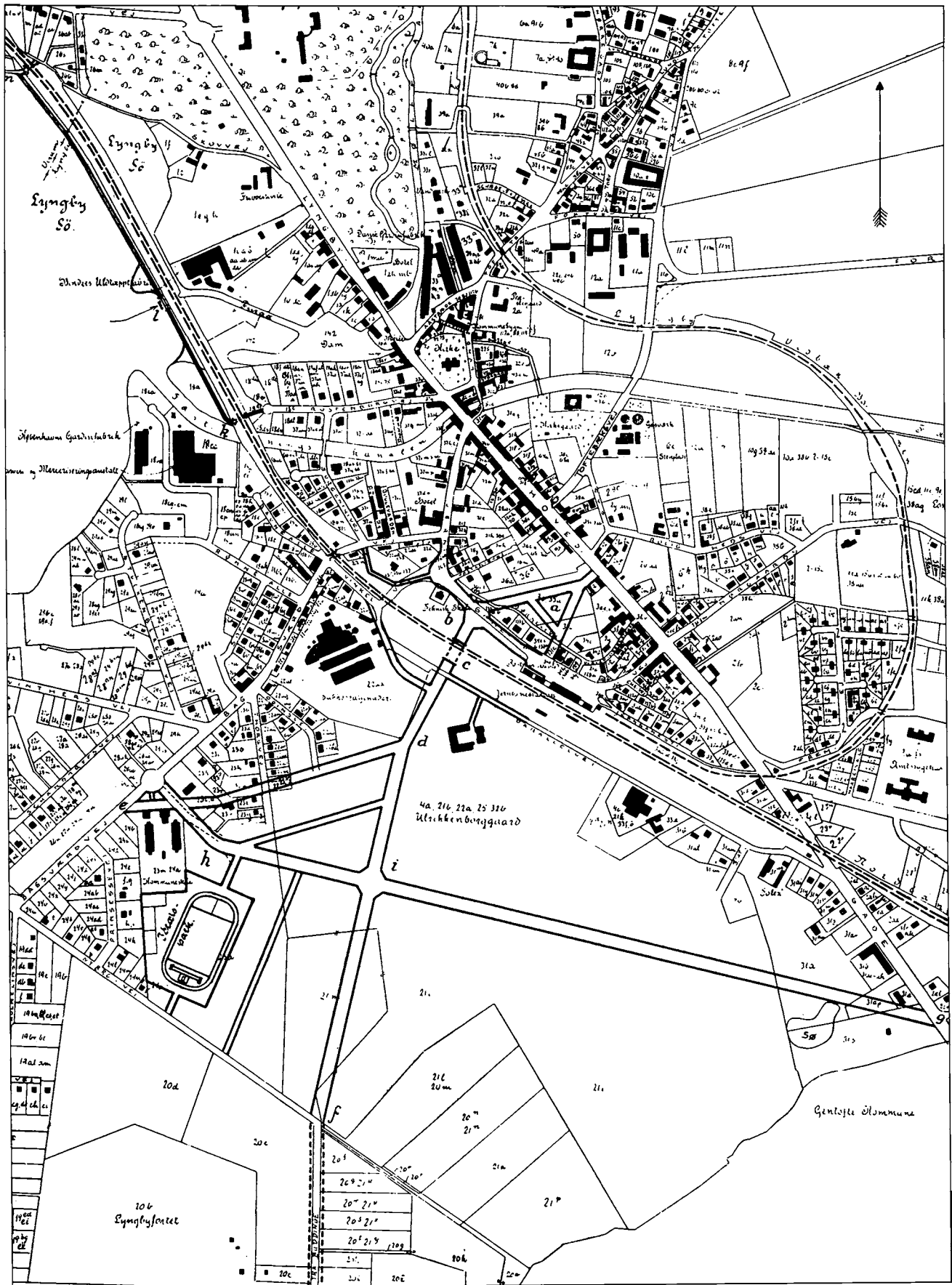




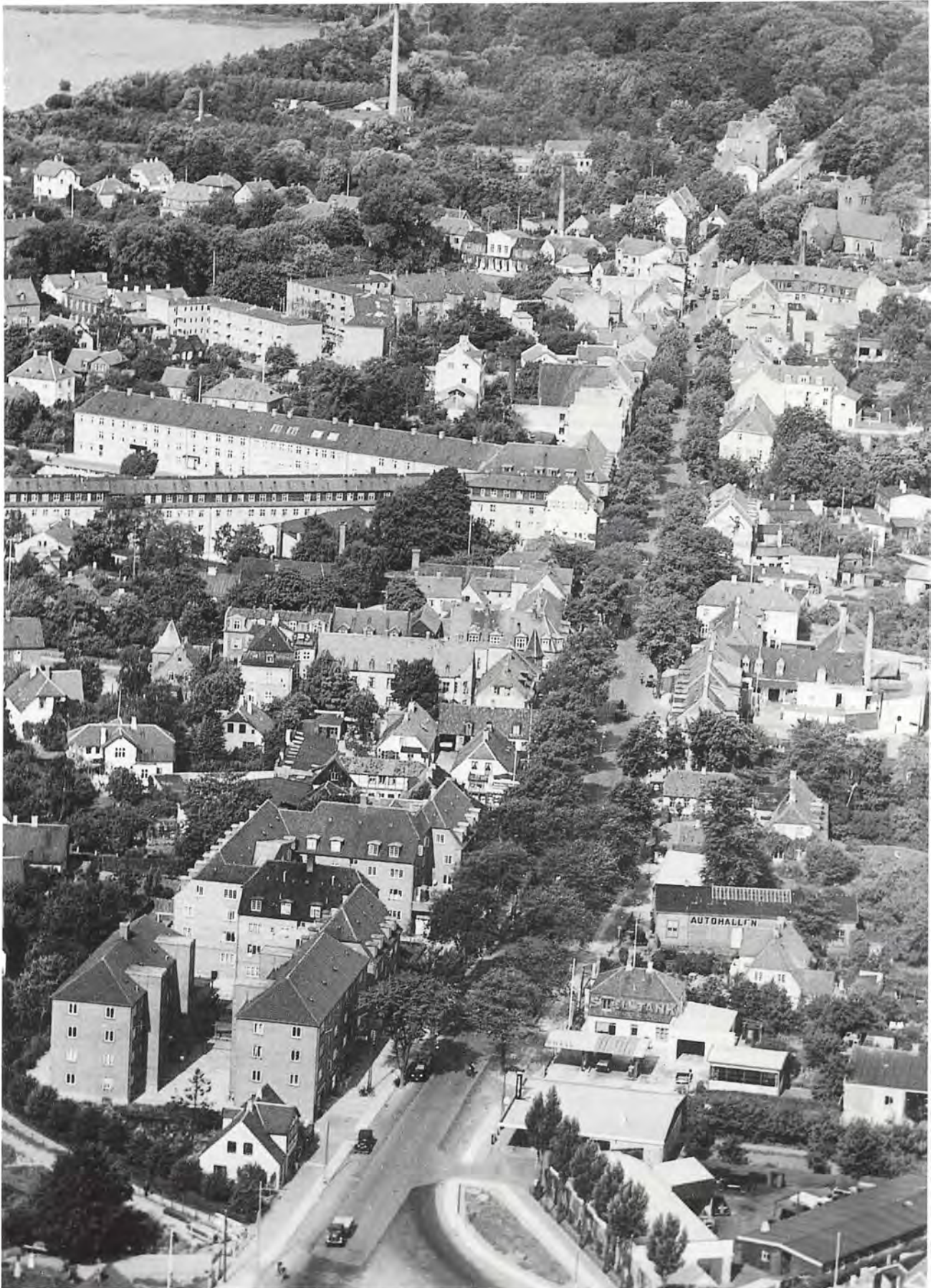
Udsnit af Generalstabens kort »Kjøbenhavns Omegn i VI Blade« i 1:20.000, blad I og II (1855). Gengivet i 1:10.000. Copyright.



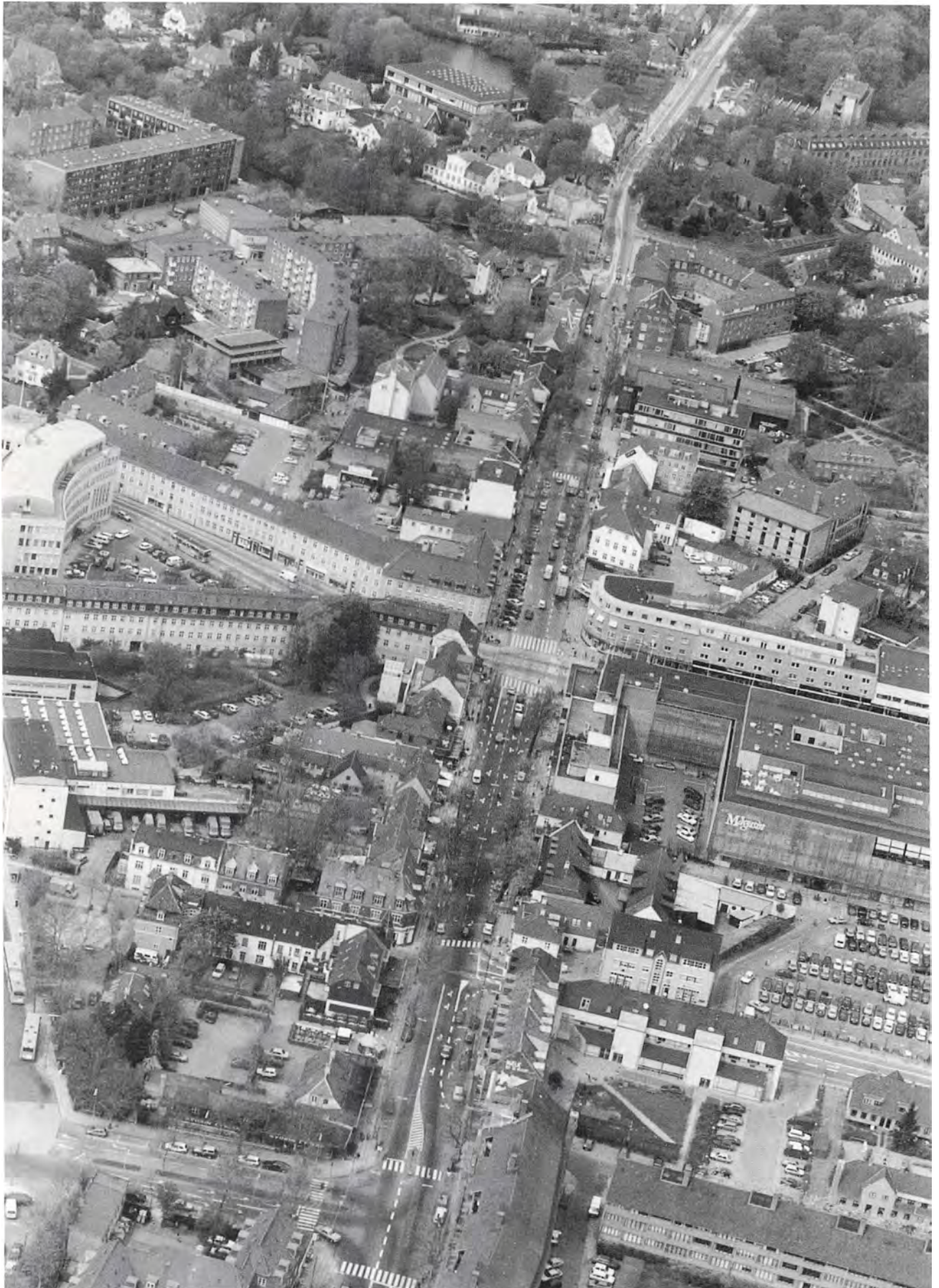
Udsnit af Generalstabens fortrolige kort i 1:10.000 over Københavns Befæstning, blad p8nv (1900). Gengivet i original målestok. Copyright.



Udsnit af Lyngby-Taarbæk Kommunes matrikelkort i 1:4000 (ca. 1920), her gengivet efter udsnit i »Ingeniøren« 1920 side 572 med dengang planlagte veje i Ulrikenborgkvarteret. Gengivet i 1:10.000.



*Lyngby Hovedgade ca. 1937, set fra syd.*



*Lyngby Hovedgade i 1995. © Lufifotografen.*

## Ordforklaring

**ALEN:** En alen er 62,77 centimeter. Ældre bygnings mål, der oprindeligt blev opgivet i alen, er gengivet uændret. 5 alen svarer altså til ca. 3 meter.

**ALKOVE:** Værelse, der er uden vinduer og kun delvis adskilt fra et andet værelse, sædvanligvis med sengepladser.

**BERAPNING:** Efterbehandling af murværk med et tyndt lag mørtel, hvorigennem stenene kan skelnes.

**BALUSTER:** Lille søjle. Et rækværk bestående af balustre kaldes en balustrade.

**BINDINGSVÆRK:** Tømmerkonstruktion, der danner skelet i bindingsværksbygning. Felterne mellem tømmeret, tavlene, udfyldes med ler, soltørrede lersten eller mursten. Den bærende konstruktion består af lodrette stolper i ydervæggen, foroven forbundet parvis på tværs af huset med vandrette bjælker og på langs af huset med en tagrem. Forneden står stolperne enten direkte på syldstenene eller er tappet ned i en fodrem, der ligger på disse. Herudover anvendes andre bestanddele af træ, under ét betegnet fyldtømmer (løsholter, sidebånd, skråbånd og doker).

**BLANK MUR:** Teglstensmur uden overfladebehandling.

**BLIKKENSLAGERKVIST:** Se KVIST

**BLOKTANDGESIMS:** Sammensat udgave af TANDSNITSGESIMS.

**BLÆNDING:** Flad niche eller fordybning i murværk.

**BRYSTNING:** Vægarealet under et vindue fra dettes underkant til gulv. Bruges også om muret rækværk på en balkon.

**BRYSTPANEL:** Vægpanel i BRYSTNINGshøjde, modsat fodpanel.

**BRÆNDT FUGE:** Se FUGE

**BRÆNDT STEN:** Teglsten formet af ler og brændt i en ovn. Normalt blot kaldt mursten.

**BUESTIK:** Se STIK

**DANNEBROGSVINDUE:** Vindue delt af lodpost og tværpost (se VINDUESPOST), som danner et kors som i Dannebrog. Hvis vinduesrammerne yderligere er opdelt med sprosser, kaldes vinduet et krydspostvindue.

**ÉN PÅ TO:** Træbeklædning bestående af to lag brædder, hvoraf de underste er trukket lidt fra hinanden og de øverste dækker de herved opståede mellemrum.

**ENGELSK VINDUE:** Ældre betegnelse for oplukkeligt vindue med træramme og træsprosser (betegnes sjældent som engelsk ramme), i modsætning til et vindue med blysprosser. Senere anvendt i betydningen »skydevindue«: Vinduet består af to rammer anbragt forskudt over hinanden, og vinduet åbnes ved lodret forskydning.

**FABRIKSKVIST:** TAGKVIST med HALVTAG, gennemgående fra gavl til gavl. Denne kvisttype anvendtes ofte i ældre tiders industribygninger, deraf navnet. Den kaldes også kastelkvist. Se i øvrigt KVIST.

**FAG:** Oprindeligt i betydningen spærfag, d.v.s. partiet mellem to SPÆR. I traditionelle bindingsværksbygninger svarer spærfag til stolpefag, partiet mellem to stolper (se BINDINGSVÆRK). Et fag er altså ikke et fast mål, men varierer typisk mellem én og to meter. I grundmurede bygninger anvendes betegnelsen også i betydningen vinduesfag (herunder dørfag), der er den sædvanlige betydning i nutiden.

**FALS:** Retvinklet indsnit, betegner som regel det lille stykke, et vindue eller en dør ligger tilbagetrukket fra husets facade (murfals). En karm har fals for f.eks. en dørføj eller en vinduesramme.

**FLENSBORGSTEN:** Mursten oprindeligt fremstillet på teglværkerne ved Flensborg Fjord. Flensborgsten er mindre, især tyndere, end almindelige mursten - kun 3-4 cm tykke, og som regel gule.

**FLUNKE:** Side på en KVIST.

**FODREM:** Se BINDINGSVÆRK.

- FORBANDT:** Det system, hvorefter murstenene anbringes for at skabe god forbindelse mellem de enkelte SKIFTER af hensyn til murens stabilitet. Der findes en lang række navngivne forbandter.
- FORDAKNING:** UDKRAGET parti over døråbning eller vindue, muret eller f.eks. af sandsten. Det tyske ord »Dach« betyder tag.
- FORSKÆLLING:** Tætning med mørtel udefra af fuger i tegltage, hvor det er umuligt at understryge (ved tagryg, gavle og kviste eller hvor tagetagen er udnyttet).
- FRONTISPICE:** = FRONTON, gavl eller gavlagtig prydelse på en bygningsfacade, ofte som afslutning (overside) på en KVIIST. Frontispicen er som regel formet som en trekant (trekantsfronton), undertiden dog som et cirkelafsnit (segmentfronton).
- FRONTKVIIST:** Se KVIIST.
- FRONTON:** se FRONTISPICE.
- FUGE:** Mellemrum mellem mursten, udfyldt med mørtel. Hvis fugen er formet i udhævet profil med et brændejern (fugestål), kaldes den en brændt fuge eller en hamborgfuge.
- FUNKTIONALISME:** (ca. 1930-1950) Brugen, konstruktionen og materialerne danner grundlaget for formen, hvor tidligere den dekorative facade var vigtigst. Den internationale udgave af stilen (i 1930'erne kaldt funkis) er præget af jernbetonens indførelse som byggemateriale (flade tage, store vinduer). Eksempler på Lyngby Hovedgade: Nr. 64 (1931), basarbygningerne nr. 37 (1940), 66 (1932) og 66 A (1929), 39-41 (1946/1964), 23-25 (1973).
- FYLDING:** Det udfyldende (tyndere) træ mellem rammerne på f.eks. en dør eller et panel.
- GAVLKVIST:** se KVIIST.
- GERIGT:** Indfatning om dør eller vindue.
- GESIMS:** Vandret, fremspringende led på en bygnings facade. En hovedgesims danner overgangen mellem ydermur og tagflade. En kordongesims deler en facade over stueetagen. En række dekorativt udformede gesimstyper har særlige navne.
- GRUNDMUR:** Murværk opført udelukkende af sten (i modsætning til bindingsværk).
- HALVTAG:** Tag, der kun har fald til én side.
- HALVVALM:** Se VALMTAG.
- HANEBÅND:** = Hanebjælke, bjælke, der forbinder SPÆRENE over hovedhøjde, når man står på loftet. Hvis taget er stort nok, kan der indlægges et ekstra loft på hanebjælkerne, et såkaldt SPIDSLOFT eller hanebåndsloft. Et hanebåndsvindue øverst i gavl eller gavlkvist giver lys til hanebåndsloftet.
- HELTAG:** = Sadeltag. Tag, der fra tagryggen har fald til begge sider.
- HELVALM:** Se VALMTAG.
- HJØRNEBÅND(SHÆNGSLER):** Vinduesbeslag, der tjener til afstivning af vinduesrammens hjørner.
- HOVEDGESIMS:** Se gesims.
- INTERNATIONAL MODERNISME:** (ca. 1950-1970) Funktionalistisk, men strengere og med større betydning tillagt symmetri og dekoration. Store glaspartier i facaderne. Eksempler på Lyngby Hovedgade: Nr. 28 (Stadsbiblioteket, 1968), nr. 27-29 (Svaneapoteket, 1961), nr. 43 (Magasin, 1960). - High Tech (fra ca. 1970) er en videreudvikling af den internationale stil, men med endnu større vægt på den teknologiske (de tekniske konstruktioners synlighed).
- JUGEND:** (omkr. 1900, efter tidsskriftet Die Jugend) var tysk inspireret og karakteristisk ved svungne linier og organisk ornamentik i arkitektur og (navnlig) brugskunst. Dansk betegnelse: skønvirke, fransk: art nouveau. Eksempler på Lyngby Hovedgade: Nr. 34 (1897, dekorationer over vinduerne).
- KASTELKVIST:** Se FABRIKSKVIIST.
- KLASSICISME:** Den fremherskende byggestil i Danmark ca. 1775-1850. Klassicismen bygger på stiltræk fra den græsk/romerske oldtid.
- KLINK:** Bræddebeklædning, hvor brædderne lægges vandret, hver med et lille overlæg ind over næste bræt (»på klink«).

**KLINET:** Se LERKLINET.

**KNÆGT:** Lille fremspringende parti af træ (eller sten), der tjener som støtte under en bjælke, GESIMS eller lignende.

**KONSOL:** Profileret fremspring af sten (eller træ), der bærer en bygningsdel, BALDAKIN eller lignende.

**KORDONGESIMS:** Se GESIMS.

**KRYDSPORTVINDUE:** Vindue med krydsende lodpost og tværpost (se VINDUESPOST), med rammerne yderligere opdelt af sprosser (i modsætning til DANNEBROGSVINDUE).

**KRYDSSPROSSE:** Se VINDUESSPROSSE.

**KVADER:** Stor rektangulær sten eller fremspringende muret felt.

**KVADERFUGNING:** Fugning i pudset murværk, så det ligner KVADRE.

**KVADERLISEN:** LISEN bestående af kvadre over hinanden.

**KVIST:** Fremspring i tagfladen med lodret front, sædvanligvis med vindue.

En tagkvist har fronten tilbagetrukket fra husets facadeplan. Tagkvisten kan være udformet som en stråtagkvist (med halvrundt stråtag), en taskekvist (med HALVTAG) eller en kvist med sadeltag (se HELTAG) eller buet tag. De trekantede sider af en tagkvist kaldes flunker. Hvis disse og et lavt sadeltag på kvisten er beklædt med zink eller tagpap, kaldes den en blikkenslagerkvist.

En facadekvist har fronten i plan med den underliggende etages facade. Den kan være udformet som en frontkvist eller en gavlkvist. Betegnelsen »i halv dybde« om en facadekvist (i modsætning til »gennemgående«) betyder, at kvisten kun vender til den ene side.

En frontkvist har HALVTAG og går sædvanligvis over en stor del af facadens længde. En gavlkvist har sadeltag (se HELTAG) vinkelret på husets tagryg og går sædvanligvis over 2-5 fag, hyppigst de 3 midterste fag af et hus. Undertiden gennemføres GESIMS eller nederste tagstensrække

hen over facaden mellem kvisten og den underliggende etage.

**LERKLINING:** I lerklinet bindingsværk er tavlene (mellemmrummene mellem træværket) udfyldt med ler, som er klasket på såkaldte støjler (stolper eller lige grene, der står lodret i tavlene) med vandret indflettede pilekviste eller lignende. Se i øvrigt BINDINGSVÆRK.

**LISÉN:** Fremspringende muret halvsøjle uden fod (basis) eller søjlehoved (kapitæl), modsat PILASTER.

**LO:** Rum i en landbrugsejendom, hvor kornet bliver tærsket og rensat (tærskelo). I en skærelo eller foderlo bliver der skåret hakkelse til hestefoder.

**LODPOST:** Se VINDUESPOST.

**LODSPROSSE:** Se VINDUESSPROSSE.

**LUDE:** Udbygning langs en bygnings sidemur, udført således at hovedbygningens tagværk fortsætter ud over tilbygningen. Kan også være anbragt på en gavl, som HALVTAGsbygning.

**MANSARDTAG:** Tag med knækket tagflade. Bag den nederste og næsten lodrette flade, mansarden, findes mansardetagen.

**MIDTRISALIT:** Se RISALIT.

**MURANKER:** Jernhage eller -krampe, der fæstner bjælkelagene til murværket. Murankre på bygningsfacader er ofte s-formede eller er udformet som tal (bygningens opførelsesår) eller bogstaver (bygherrens initialer).

**MURPILLE:** Murværket mellem to muråbninger (vinduer eller døre).

**NATIONALROMANTIK:** (Benævnes også den danske tradition, ca. 1890-1915) genoptog og videreudviklede gamle former og materialer i dansk arkitektur, f.eks. stejle tegltage og facader af røde mursten. Det romantiske islæt kunne være ornamenter af groft tilhugget granit og bindingsværk, evt. tårne. Eksempler på Lyngby Hovedgade: Nr. 7 (1891, nedrevet), 9 (1905, nedrevet), 8 A (Sorgenfrihus, 1902), 14 A (Søndre Mølle, 1903), 26 (1903), 31 (bindingsværkskvist 1893, nedrevet), 34 (bygningen, ornamenter i jugend).



- NYBAROK:** (ca. 1900-1915) Bygningens ekspresive helhedsvirkning (»klumpen«) er vigtig. Den ikklædes dekorative elementer fra barokken, f.eks. svungne kviste. Påvirkning fra engelsk arkitektur. En særlig variant er »Bedre Byggeskik«-bevægelsen. Eksempler på Lyngby Hovedgade: Nr. 30 (kvist 1907), nr. 55 (1905), 56 (ovalt vindue i baghusets facade).
- NYKLASSICISME:** (ca. 1915-1930) Den romantiske (udtryksfulde) bygningskunst afløses af en mere nøgtern arkitektur med stiltræk præget af den klassiske oldtid og dens efterligningsperioder. Navnlig etagehusene blev præget af rolige, omhyggeligt proportionerede facader. Eksempler på Lyngby Hovedgade: Nr. 58 (1924), 66 B (1928).
- OPSKALKNING:** Anbringelse af en skalk, et trekantet tømmerstykke, på oversiden af SPÆ-Renderne ved gesimslinien, således at taget i en bue (et svaj) føres ud over GESIMSEN.
- OVERVINDUE:** Lavt vindue anbragt øverst i yderdørens karm for at give lys til forstuen. Overvinduet ramme er ofte fast, således at vinduet ikke kan åbnes.
- PANDEPLADE:** Tynd galvaniseret tagplade af jern med parallelle bølgeformede riller til forstærkning. Anvendes navnlig til tage på udhuse.
- PIKSTEN:** Brolægning bestående af runde sten af varierende størrelse.
- PILASTER:** halvsøjle, fremhævet fra mur eller væg og forsynet med basis og kapitæl (i modsætning til en LISÉN).
- POST:** Se VINDUESPOST.
- POSTMODERNISME:** (ca. 1980-1995) Genoptagelse af arkitekturens symbolske indhold og brud med funktionalismens strenghed. Dekorative elementer anvendes, f.eks. trekantede vinduer og rundbuede trappehuse, iøjnefaldende pastelfarver på facaderne. Særlig anvendt ved byhuse, f.eks. de karakteristiske terningformede »byvillaer«, i forbindelse med fornyet interesse for bevarelse af bymiljøet. Eksempler på Lyngby Hovedgade: Nr. 70 (1990).
- REFENDFUGNING:** Fugning af pudset murværk i vandrette baner i lighed med KVADERFUGNING, men uden dennes lodrette fuger.
- REVLEDØR:** Bræddedør, der er samlet med to vandrette revler (brædder), hvorimellem en skrånstiver.
- RISALIT:** Fremspringende parti i hele facadens højde, oftest midtpartiet (midtrisalit) eller yderpartierne (siderisalit).
- ROKOKO:** Den almindelige byggestil i perioden ca. 1740-75, opkaldt efter »rocaille«: et asymmetrisk, muslingeskallignende ornament.
- SADELTAG:** Se HELTAG.
- SAL:** Betegnelse for et (ofte veludstyret) værelse, i Lyngby typisk i tagetagen i forbindelse med en GAVLKVIST.
- SAVSKIFTE eller SAVSNIT:** Skifte med skrånstillede sten, hvis hjørner stikker frem som savtakker. Anvendes oftest i forbindelse med hovedgesims (se GESIMS).
- SEGMENTBUE:** Flad bue, i modsætning til rundbue.
- SEGMENTFRONTON:** Se FRONTISPICE.
- SIDERISALIT:** Se RISALIT.
- SKALK:** Se OPSKALKNING.
- SKALMUR:** Tynd beklædningsmur, som mures uden på den oprindelige ydervæg.
- SKIFTE:** Vandret række af mursten i murværk. Der anvendes hele sten (løber) eller halve (kop) alt efter, hvilket FORBANDT, der er tale om.
- SKORSTENSPIBE:** Den del af skorstenen, som er synlig over tagryggen. Traditionelt starter pi-ben med en SOKKEL, der krager ud over taget, og afsluttes med en krone bestående af UD-KRAGEDE SKIFTER.
- SMIG:** Skråside.
- SOKKEL:** nederste, ofte fremspringende del af facaden.
- SPIDSLOFT:** = Hanebåndsloft, se HANEBAÅND.
- SPROSSE:** Se VINDUESSPROSSE.

- SPÆR:** Skråtstillede bjælker, der udgår fra tagremmene (se **BINDINGSVÆRK**) og mødes i rygningen. De er parvis samlet med **HANEBÅND** og bærer tagfladerne.
- STABEL:** Den faste (nederste) del af et hængsel, som anbringes på karmen eller mures ind i væggen.
- STERNBRÆT:** Se **SUGFJÆL**.
- STIK:** Aflastende murværk over muråbninger og blændinger. Stikkene kan være lige (vandrette), rundbuede eller fladbuede. Fladbuestik over vinduer er almindelige fra omkring midten af 1800-tallet.
- STILBLANDINGSPERIODEN:** (ca. 1870-1900) bruger de europæiske historiske stilarter i flæng, især renæssancen (italiensk, hollandsk fransk). Dårlige, kulisseagtige eksempler har medført betegnelsen »stukperioden« om denne tid. Eksempler på Lyngby Hovedgade: Nr. 13 (1878), nr. 29 (1898)
- STÆNKPUDS:** = Sprutpuds. Mørtel med grovkornet puds, der kastes på facaden og afgiver en ujævn overflade.
- SUGFJÆL:** = Sternbræt. Oftest skråtstillet bræt anbragt på **SPÆR**enderne, danner lukke mellem tagremmen (se **BINDINGSVÆRK**) og tagets underside fornedet. På grundmurede huse bruges her oftest en **GESIMS**.
- SVEJFET:** Svunget eller buet.
- SYLDSTEN:** Fundament af utilhugne sten (marksten), hvorpå murene eller bindingsværket rejses.
- SÅLBÆNK:** Lille fremspring fra muren under et vindues underkarm, som skal lede regnvand væk fra muren. Siden slutningen af 1800-tallet har **SÅLBÆNKE** traditionelt været lavet af skifer, men laves nu ofte af klinker eller zink.
- TAGREM:** Se **BINDINGSVÆRK**.
- TANDSNIT:** Dekorativt element i **GESIMS**, formet af fremspringende, firkantede eller profilerede sten anbragt med korte mellemrum.
- TREKANTSFRONTON:** Se **FRONTISPICE**.
- TREMPEL:** Tømmerkonstruktion, der forhøjer ydervæggene i forhold til loftsbjælkerne, således at der bliver mere plads i tagrummet (styrterum).
- TVÆRPOST:** Se **VINDUESPOST**.
- TVÆRSPROSSE:** Se **VINDUESSPROSSE**.
- UDKRAGNING:** Fremspring.
- UDLIGGER:** Vandretliggende bjælke, der rager ud fra muren over en åbning i denne, oftest en luge, i forbindelse med et hejseværk.
- VALMTAG:** Tag med skrå tagflader over gavlene. Ved **HELVALM** når gavlenes tagflade helt ned til gesimsen. Hvor tagfladen er afskåret højere oppe, tales om **HALVVALM** og undertiden kvartvalm.
- VANDBRÆT:** Vandret, skråtstillet bræt, der leder regnvandet bort fra muren. Findes ofte anbragt fornedet på en bræddeklædt gavltrekan.
- VANDSKURING:** Facadebehandling med et tyndt pudslag, hvorigennem stenene kan ses. Fremgangsmåde: Muren **BERAPPES**, derefter skures med en mursten under stænkning med vand.
- VINDSKEDE:** Bræt, der afslutter en bygnings tagflade ved gavlen.
- VINDUESPOST:** Fast tømmerstykke, der opdeler en vinduesåbning og adskiller vinduesrammerne. Almindeligst er lodposten (lodret), men en del vinduer har tillige tværpost (vandret).
- VINDUESSPROSSE:** Træstykke, der deler en vinduesramme i flere mindre felter. Almindeligvis deles vinduesrammen vandret af tværpros-ser, men smårudedede vinduer deles tillige lodret af lodsprosser. Meget sjældent forekommer krydsspros-ser, der deler vinduesrammen diagonalt.



*Frieboeshvile i begyndelsen af 1800-tallet (udsnit af dørstykke på Sømandshvile i Rungsted). Hovedbygningen havde da sit nuværende udseende, medens porten og sidebygningen til venstre senere er ombygget. Huset til højre for plankeværket, der stod i forlængelse af Frieboeshviles facade, er Sorgenfri Slots jægergård, opført af Laurids de Thurah i 1744 og nedrevet af F. C. C. Frieboe. Huset over rytteren - som sandsynligvis er Frieboe - er det såkaldte Jægerhus, hvoraf en rest endnu er bevaret som Prinsessestien 7. Lennart Larsen fot.*

## Lyngby Hovedgades kulturhistorie

Lyngby Hovedgades ældste historie er også historien om byen Lyngbys tilblivelse. Længe før København blev hovedstad, fandtes der naturligvis allerede lokal trafik i området, og hvor denne trafik måtte krydse Mølleåen og dens søer – Furesøen, Bagsværd Sø og Lyngby Sø – valgte trafikken naturligvis den nemmeste overgang: På hele strækningen fra Fiskebæk vest for Furesøen til Øresund var der enten bredt vand eller stejle niveauforskelle, der hindrede overgangen – kun dette ene sted var der en jævn overgang, og derfor søgte trafikken denne vej. Efter byens navn at dømme er Lyngby grundlagt i vikingetiden (ca. 800-1050), og placeringen af kirken (ca. 1150, måske en ældre forgænger af træ) tyder også på, at stedet var befærdet. Der er grund til at tro, at Lyngbys tilblivelse skyldes vadestedet over Mølleåen, og at det ældste Lyngby har ligget i området umiddelbart omkring kirken. I dette område har den lokale arkæologiklub »Flækken« gjort fund fra den sene middelalder, hvorimod der i Bondebyen, d.v.s. landsbyen Lyngby på bakken nordøst for kirken, ikke er fundet noget, der er ældre end 1600-tallet.

Da København blev Danmarks hovedstad i 1500-tallet, og dens befolkning voksede, medførte det en stærkere trafik i området. Navnlig kongernes brug af Nordsjælland til jagtområde og slotsbyggeri, der efterfulgtes af borgerskabets landstedsbyggeri, medførte en forøget trafik mellem København og Nordsjælland. Hertil kom den almindelige bybefolknings udflugtstradition og senere forstadsudviklingen.

#### *Kongevejen før 1767*

Kongen havde magt til at reservere den mest bekvemme og direkte vej for sig selv, hvorved betegnelsen »Kongevejen« opstod. Den var spærret med bomme, hvortil kun hoffet og kongens embedsmænd havde nøglen. Den offentlige trafik mellem Nordsjælland og hovedstaden var henvist til Frederiksborg Landevej over Fiskebæk og forbi Søborghus Kro ind til København.

Også ved Lyngby var Kongevejen spærret med to bomme, de såkaldte kongeporte. Den ene stod nordligst i byen ved Store Kro, den anden sydligst ved kroen »Holland«. Strækningen imellem de to bomme var offentlig, idet byens beboere jo var nødt til at kunne færdes mellem husene, og desuden udgik der fra dette vejstykke tre offentlige veje til de nærmeste landsbyer: ad nuværende Gammel Lundtoftevej og Kulsviervej over Nymølle til landsbyerne i Søllerød Sogn og videre nordpå, ad nuværende Prinsessestien op forbi Lottenborghusene og videre ud imod Virum og Frederiksdal, og ad nuværende Jernbanevej-Sorgenfrivej-Gammel Bagsværdvej over til Bagsværd og eventuelt videre ad Frederiksborgvej ind til København.

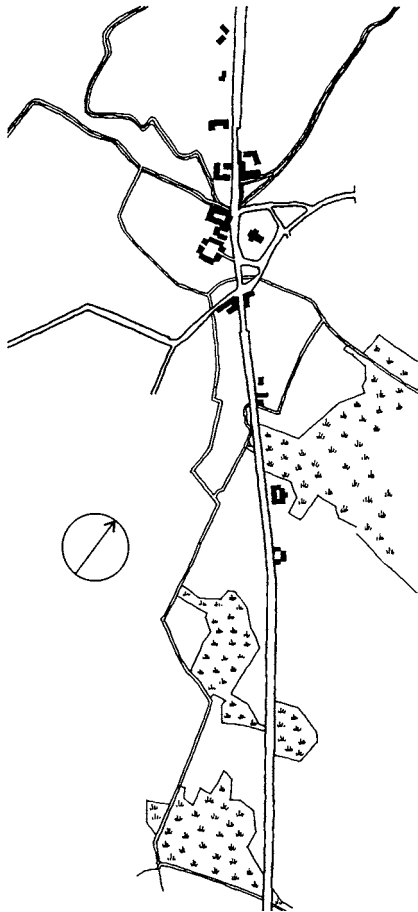
#### *Jean Marmillod og den nuværende Kongevej fra 1767*

Først i 1767, da den nuværende Kongevej var anlagt under ledelse af den schweizisk fødte vejingeniør Jean Marmillod, blev Kongevejen offentlig. Til gengæld skulle der betales bompeng for færdsel på vejen frem til 1915, da bompengene som det sidste sted i Danmark blev afskaffet i Københavns Amt.

Jean Marmillod, der kom fra det franske vejvæsen og var indkaldt til Danmark af Frederik den 5. for at reformere det danske vejbyggeri, boede i kroen »Holland«, medens han arbejdede i Lyngby, og i 1764-65 tegnede han som led i sit arbejde de første pålidelige kort over byen. Flere af dem er gengivet i Jørgen Nybo Rasmussens artikel »Lyngby Hovedgades anlæggelse 1764-67« i Lyngby-Bogen 1982.

Det fremgår af kortene, hvoraf ét er gengivet side 24-25, at den del af Lyngby, der lå ved Kongevejen, udgjorde en spredt bebyggelse mellem de nævnte to Kongeporte fra nuværende Lyngby Hovedgade 1 til nuværende nr. 44. Hovedmassen af Lyngbys bebyggelse udgjordes dengang af Bondebyen.

Efter Marmillods tid voksede bebyggelsen langs Kongevejen, medens Bondebyen i princippet har beholdt sin udstrækning helt frem til vore dage.



*Skitse over vandløbene omkring Lyngby Hovedgade, ca. 1800. Vest og nord for Lyngby Kirke ses Lyngby Sø's indløb til vandmøllen og Mølleåens videre forløb nordpå gennem Sorgenfri Slotspark. Syd for kirken løber Toftebækken fra Lyngby Mose mod vest ud i Lyngby Sø. Undervejs mødes den med Hollandsrenden, der løber langs Lyngby Hovedgades vestside mod nord. Mellem de to vandløb løber en rende, der bl.a. afgrænser sydgavlen af Det Hvide Palæ. De indtegnede bygninger kan identificeres efter kortet side 6.*

### *Krydsninger med vandløb*

En af Marmillods opgaver ved anlæggelsen af Kongevejen var at bygge nye broer eller stenkister (underløb) ved de vandløb, der krydsede vejen. Det gjaldt ikke kun de to broer over Mølleåens nordre og søndre strøm ved vandmøllerne, men også ved Toftebækken, der afvandede Lyngby Mose sydøst for byen, og som krydsede Kongevejen lige nord for »Holland«. På vej ud imod Lyngby Sø løb den sammen med Hollandsrenden, der gik vest for Kongevejen og parallelt med denne fra Hollandsmosen op til Lyngby Sø. Længere mod syd krydsede en lille rende Kongevejen på sit løb fra et hjørne af Lyngby Mose vest for Kongevejen over til Toftebækken. Denne lille rende, der havde afløst et ældre vadested (Dronningevadet), gik langs sydgavlen af Det Hvide Palæ (Lyngby Hovedgade 37) og forklarer denne gavls skrå afskæring.

Langt senere, i 1886-88, fik Lyngby Hovedgade endnu en bro, nemlig over den nyanlagte Fæstningskanal, som var en del af Københavns Landbefæstning. Kanalen fulgte Toftebækkens løb og erstattede bækken. Den slutter i dag ved Hovedgaden mellem nr. 34 og 36, men fortsatte dengang under Hovedgaden (og under »Legetøjshuset« i nr. 7) ud til Ermelunden. Brodragerne under Hovedgaden er bevaret, selv om kanalen på dette sted er opfyldt.

### *Krydsninger med jernbaner*

Lyngby Hovedgade har også været krydset af jernbaner. I 1863 anlagdes den første del af Nordbanen fra København til Lyngby, og året efter videreførtes den fra Lyngby til Helsingør over Hillerød. Efter det Sjællandske Jernbaneselskabs oprindelige plan skulle banen være gået øst om bebyggelsen på Lyngby Hovedgade, gennem Bondebyen på samme sted som i dag Nærumbanen og med krydsning af Lyngby Hovedgade lige nord for Store Kro (nr. 1, senere Hotel Lyngby) og tværs igennem Frieboeshvile (nr. 2). I stedet valgte man den nuværende linieføring, hvor jernbanen krydsede Lyngby Hovedgade syd for byen og førtes på en dæmning gennem den østlige ende af Lyngby Sø.

Derved opstod der altså en jernbaneoverskæring på Lyngby Hovedgades sydlige del, hvor bommene først i 1935, hvor man forberedte S-togsdriften til Holte, blev erstattet af en viadukt, så vejen førtes over jernbanen. Ved denne lejlighed blev også Lyngby-Nærum Jernbane (åbnet i 1900 som Lyngby-Vedbæk Jernbane) omlagt. Den var hidtil udgået fra Lyngby Station og havde krydset Hovedgaden ved Jægersborgvej. Her havde ikke været anvendt bomme, men jernkæder udspændt over vejen. På grund af vejens stigning op til viadukten kunne Nærumbanen ikke længere komme til at krydse Hovedgaden. Man ville ikke bygge endnu en viadukt, så i stedet blev »Grisen« omlagt fra Lyngby til Jægersborg som endestation. S-toget til Holte kom 1. maj 1936.

I 1963 udvidedes broen over jernbanen, så også Omfartsvejen kunne føres under.



*Lyngby Kirke set fra Lyngby Hovedgade med kroen »Holland«s rejsstald (nr. 9 A) helt til højre. Midt i billedet ses Hamanns bagergård (nr. 5), hvor i dag »Kirketorvet« ligger, og i baggrunden stuehuset til Lyngby Mølle (nr. 24). Akvarel af professor C. V. Nielsen omkr. 1870.*

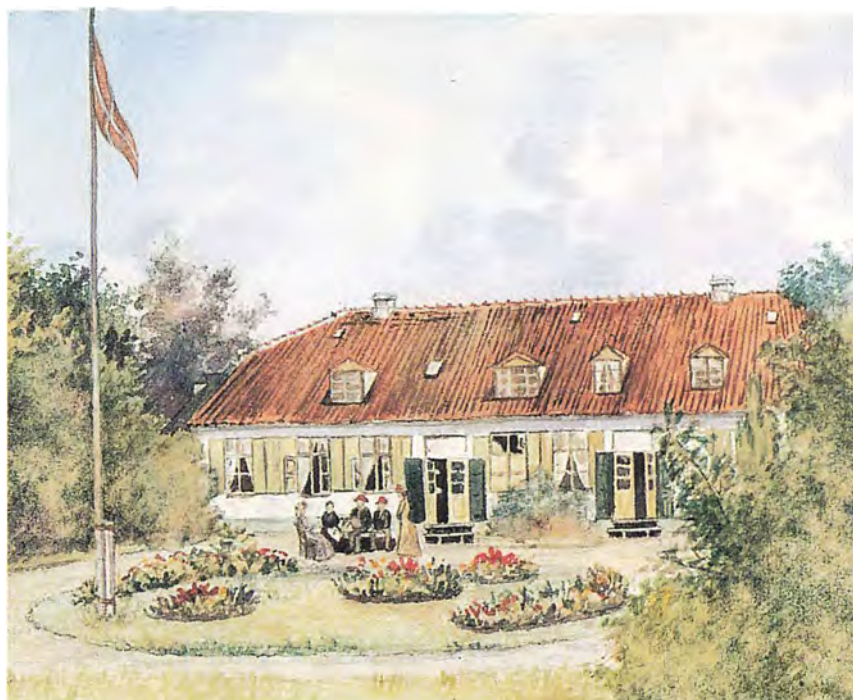
*Lyngby Hovedgade 44, baghuset set fra haven. Akvarel af August Johansen 1935.*





*Anonym akvarel af Lyngby Hovedgade 30-32, dateret 1892. Til venstre ses indkørslen til Rustenborg, nu Rustenborgvej.*

*Anonym farvelagt tegning af »Nygaard«, Lyngby Hovedgade 57, set fra haven omkring 1900.*





Udsigt over Lyngby fra kirketårnet omkr. 1900. I forgrunden ses en række bygninger på Hovedgaden, navnlig kroen »Holland«s hovedbygning i midten og dens rejsestald til venstre. Skorstenen helt til venstre hører til Hamanns bagergård, Hovedgaden 5. I baggrunden ses Lyngby Station og Posthus og bagest de åbne marker i retning af Vangede og Buddinge. - Billedet viser tydeligt Lyngbys tætte købstadspræg omkring århundredskiftet.

### *Kilderne til Hovedgadens historie*

Den bedste kilde til Lyngby Hovedgades bebyggelsesudvikling er de oplysninger om de enkelte huses tilkomst, som denne registrant opsamler. Samtidige kort og billeder illustrerer denne udvikling. I beskrivelserne til brandforsikring og långivning får vi, ud over oplysninger om husenes ydre, også en oversigt over deres ruminddeling. Skøde- og panteprotokollernes realregistre (»tingbøgerne«) fortæller om ejere og udstykninger. Går vi endnu videre, kan folketællinger og mandtalslister fortælle os om beboerne, og skifteprotokollerne om deres personlige ejendele.

Så vidt går en bygningshistorisk registrant ikke; men på grundlag af bl.a. nogle af disse kilder kan der tegnes et omrids af Lyngby Hovedgades væsen gennem de seneste 200-250 år.

### *Bebyggelsesudviklingen*

Da Kongevejen blev offentligt tilgængelig i 1767, blev der mulighed for at udstykke grunde og bygge huse langs med strækningen syd for kroen »Holland«, hvor vejen blev bredere efter at have været klemt sammen mellem den ældre bebyggelse (d.v.s. syd for nuværende nr. 17 hhv. 46). Det er karakteristisk, at husene ved Kongevejen blev orienteret på købstadsvis langs med vejen (i modsætning til Bondebyen), og at de efterhånden voksede sammen til sammenhængende husrækker. Kortudsnittene på side 6-9 viser, hvor langt bebyggelsesudviklingen var nået i 1811, 1855,





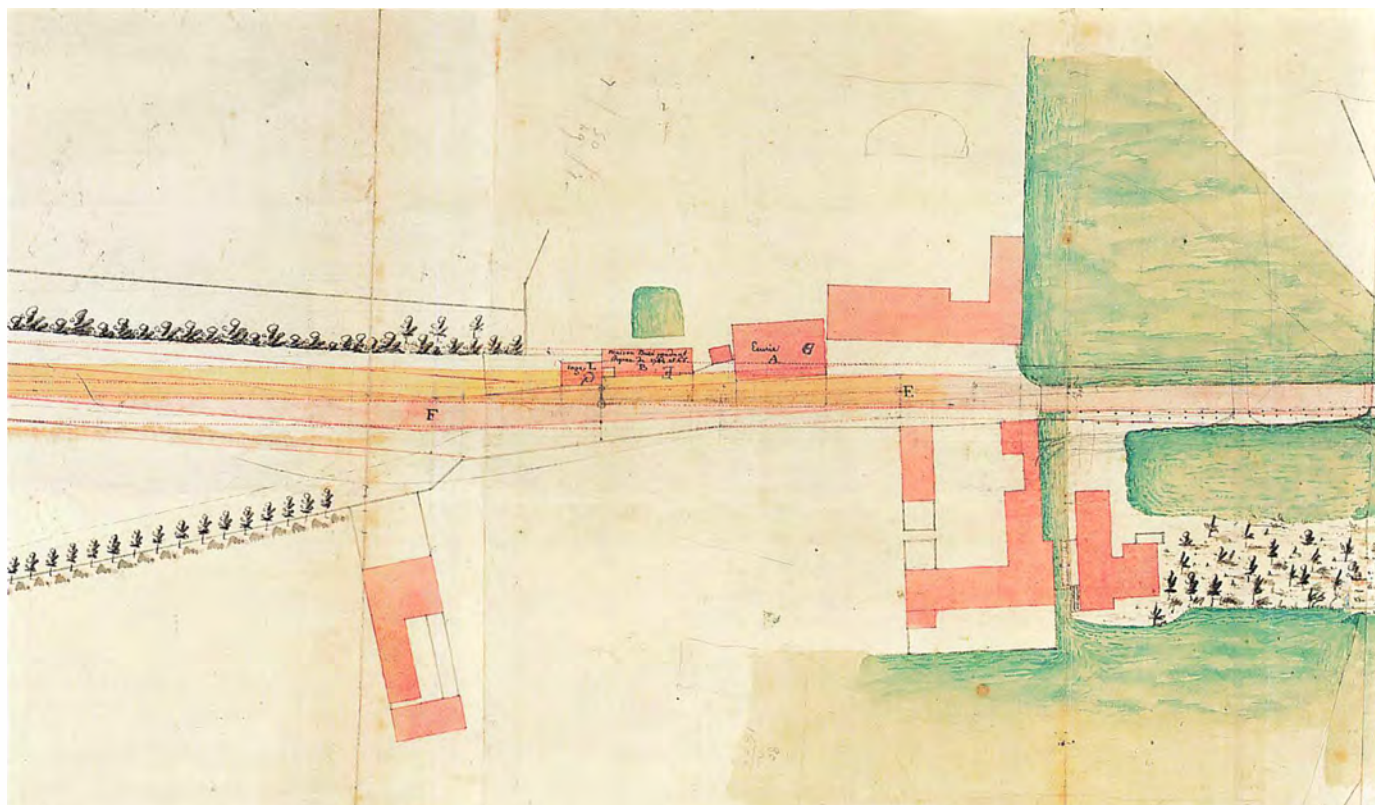
*Lyngbyvej ved Vintappergården, malet af Albert Gottschalk i 1902. Syd for den tætte bebyggelse i Lyngby gik vejen gennem åbent land ind imod København, og Vintappergården markerede grænsen for bebyggelsen. (Statens Museum for Kunst).*

1900 og 1920. Det fremgår heraf, at der i 1855 bortset fra husrækken fra nuværende Jernbanevej til over for det Hvide Palæ stadig var tale om spredt bebyggelse langs en landevej. Senere kom der sammenhængende bebyggelse fra Jernbanevej til jernbaneoverskæringen (jfr. ovenfor). Udviklingen kommer dog til at syne uforholdsmæssigt stærk på grund af ændrede signaturer på de senere kort med skravering af de bebyggede grunde. I 1900 var bebyggelsen nået helt ned til Vintappersvinget, og den bebyggede del af Hovedgaden havde nået sin nuværende længde. Der var dog stadig store huller i husrækkerne, hvor det åbne land nåede helt ind til gaden, f.eks. ved krydset ved Torvet-Klampenborgvej, som i dag udgør Hovedgadens (og byens) centrum.

Den bebyggelse, hvis fremkomst kan følges på kortene, vil blive nærmere karakteriseret i et afsluttende kapitel med en bygningshistorisk konklusion på de mange oplysninger under de enkelte husnumre.

#### *Matrikulære forhold*

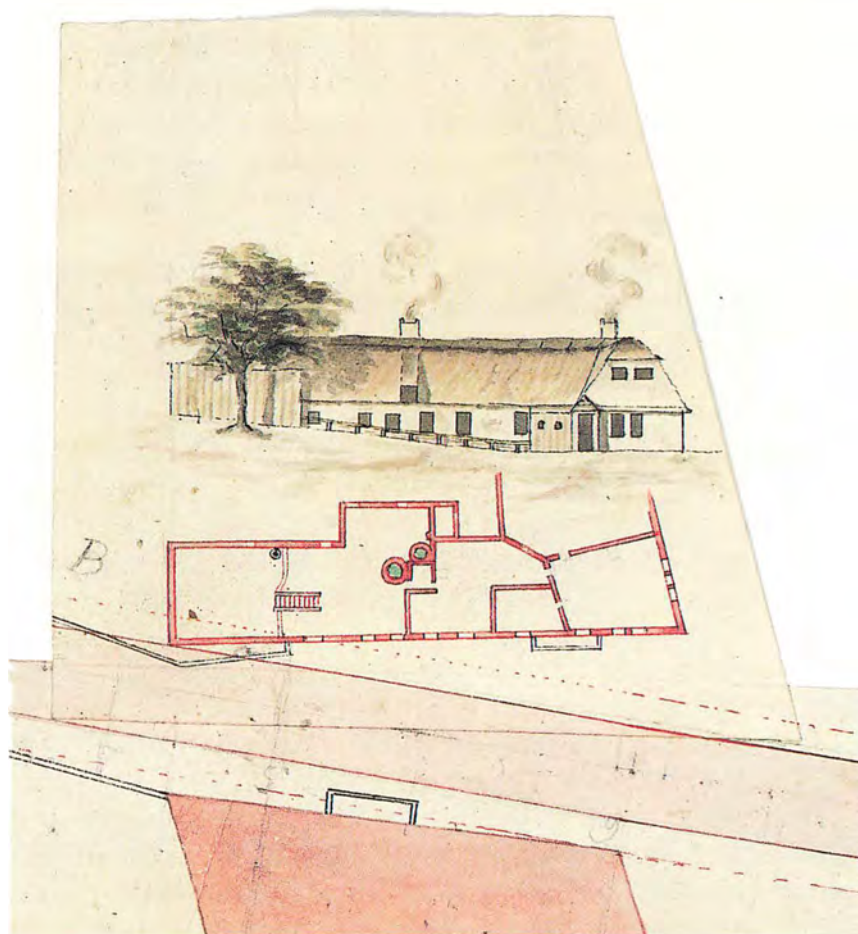
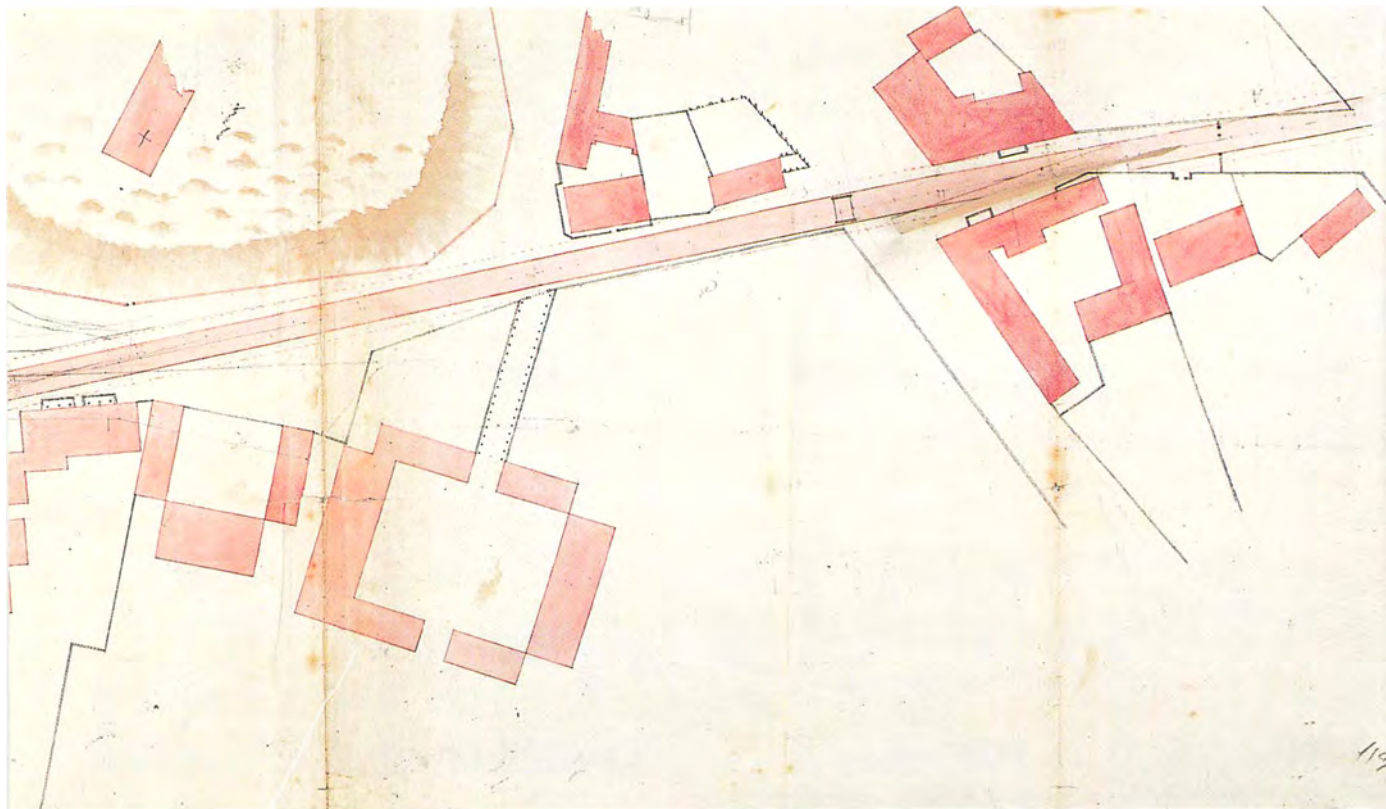
Lyngby Hovedgades grunde er udstykket fra forholdsvis få ejendomme, men så tidligt, at mange af udstykningerne allerede var foretaget i 1811, da det første matrikelkort blev tegnet (jfr. kortet side 6). Ved matrikuleringen fik ejendomme med landbrugsjord (altså jord ud over selve husgrunden) de laveste numre (1-40) og »jordløse« huse de højere numre. Sorgenfri Slot fik matr. nr. 1, Lyngby Præstegård matr. 2, Lyngby Skole (der dengang lå på Høstvej) matr. 3, Lyngby Kirke matr. 4, gårdene med jord øst for Lyngby (udskiftet af fællesskabet i 1778, enkelte gårde udflyttet) matr. 5-17. Resten af de lave numre med landbrugsjord var med enkelte undtagelser beliggende vest for Kongevejen, f.eks. jorden til Lyngby Mølle matr. 18, til Ulrikkenborg matr. 22 og til kroen Holland matr. 31. Herefter fulgte de høje numre uden jord, beliggende i Bondebyen og langs Kongevejen. Grun-



Et af Jean Marmillods kort over Lyngby, tegnet i forbindelse med anlæggelsen af Kongevejen i 1765. Nord er til venstre. Kortet viser længst til venstre (på vestsiden af Kongevejen, d.v.s. fornedet på kortet) Tuteins landsted (Lyngby Hovedgade 10), Holmsteds Farveri (nr. 20) og Lyngby Mølle (nr. 24-26) samt de to lystgårde, Preislers gård (senere Gramlille, nr. 28) og Rustenborg. Helt til højre ses kroen »Holland« med bebyggelse på begge sider af Kongevejen med hovedbygningen vestfor (nr. 40) og yderst Hesteskærerens hus, det senere nr. 44. På østsiden af Kongevejen ses fra venstre Store Kro (senere Hotel Lyngby, Hovedgaden 1), Lyngby Kirke og den senere Bagergård (nr. 5-7) samt som nævnt »Holland« (kroens rejsestald og Postgården, nr. 9 A og 11). Rigsarkivet, Vejdirektoratet 1197,1.

Akvarel af Lyngby Mølle set fra Lyngby Kirkegård 1792. Til venstre ses møllens hovedbygning (senere Hovedgaden 26) og (lidt tilbagetrukket) Søndre Mølle. Til højre ses Nordre Mølle. Vejen i forgrunden er den nyanlagte Kongevej med Marmillods to broer over Mølleåens gennemløb.





*Hovedbygningen til kroen »Holland«, hvor Jean Marmillood boede under sit ophold i Lyngby. Tegningen af facade og grundplan findes på en lille flap til at folde ud på kortet (Vejdirektoratet 1197,1 i Rigsarkivet).*



de, der ligger ved siden af hinanden, har på matrikelkortet ofte fortløbende matrikelnumre, således at man kan forestille sig, at landinspektøren har ført protokollen i marken, gående fra skel til skel. Ved Kongevejen er han begyndt på østsiden ved kroen Hollands rejsestald og er gået mod syd til Det Hvide Palæ, således at de mellemliggende grunde har fået matr. nr. 64-66, hvorefter han har krydset vejen og er gået nordpå tilbage til Holland (grundene matr. nr. 67-74) og Preislers landsted (Gramlille, matr. nr. 75).

Hvis vi gennemgår Lyngby Hovedgades matrikelnumre og begynder nordfra, er både lige og ulige numre udstykket fra Sorgenfri Slot og har derfor matr. nr. 1 (Hovedgaden 1 og 2-22). Hovedgaden 3 og 5-9 har hhv. matr. 76 og 82, idet landinspektøren er gået fra Gramlille rundt om kirken. Nr. 9A-23 er udstykket fra »Holland«, nr. 40 (matr. 31). Nr. 25 og 27-29 har hhv. matr. 64 og 65. Nr. 33 (Glarmestergården) har matr. 38, nr. 35 matr. 66 og nr. 37 (Det Hvide Palæ) matr. 35. Nr. 39-55 er udstykket fra Bagergården (nr. 49, matr. 2 b), nr. 57-63 fra Nygaard (nr. 57, matr. 2 c) og nr. 65-95 fra Lyngby Præstegårds jord (matr. 2 a).

På vestsiden af Lyngby Hovedgade er nr. 2-22 allerede omtalt. Nr. 24-28 er udstykket fra Lyngby Mølle (nr. 24, matr. 18), idet nr. 28 (Gramlille) dog har eget matrikelnummer (matr. 75). Nr. 30-38 er udstykket fra Rustenborg (matr. 37), og nr. 40 var hovedbygning til kroen Holland (matr. 31). Nr. 42-64 har de fortløbende matrikelnumre 67-74, men nummereret i omvendt rækkefølge, fra syd mod nord, bortset fra nr. 52 (udstykket fra Ulrikkenborg, matr. 22), nr. 56 (udstykket fra matr. 36) og nr. 62

*Til Lyngby Mølles matrikelområde hørte oprindeligt også engstrækningen langs mølledammens sydside, hvoraf et stykke senere kom til at tilhøre »Gramlille«. På det sted, hvor bådene er fortøjet, ligger i dag Stadsbiblioteket. I baggrunden Nordre og Søndre Mølle. Ca. 1905.*



*Allerede i 1920'erne kunne der være trafik-kaos på Lyngby Hovedgade, hvor hele udflugts-trafikken til Nordsjælland skulle igennem. Navnlig det smalle stykke, der markerede bebyggelsens udstrækning før Marmillods nye vejanlæg i 1760'erne, voldte problemer - og har gjort det lige siden. Husene, der markerer »flaskehalsen«, er nr. 46 og nr. 17.*

(del af matr. 35 a, Det Hvide Palæ på modsatte side af gaden). Nr. 66 og 66A er lige som nr. 62 udstykket fra matr. 36. Alle grundene på vestsiden af Hovedgaden mellem Hesteskærerens Hus og Lyngby Skoles jord, altså numrene 46-66, har oprindeligt tilhørt Ulrikkenborg. Nr. 66A-84 er udstykket fra Lyngby Skoles jord (matr. 3), nr. 86 fra Bleggårdens jord (matr. 33) og nr. 88-114 fra kroen Hollands jord (matr. 31).

En nærmere redegørelse for matrikelforholdene i Lyngby i begyndelsen af 1800-tallet er givet af J. A. C. Rastrup i Lyngby-Bogen 1959.

### *Beboere og erhverv*

Beboerne i Hovedgadens huse kan som sagt følges i folketællingslisterne, som er bevaret siden 1787. Dengang var der kun 20-30 huse på Hovedgaden, og de pågældende husstande kan ikke alle bestemmes med sikkerhed, idet adresser mangler. Matrikelnumre kom først i brug i 1811 og blev ikke anvendt systematisk førend i 1840'erne, og gadenumrene på Hovedgaden blev indført i 1897. På dette tidspunkt - omkring 1900 - var Lyngby en selvstændig provinsby, der i befolkningens bevidsthed lå langt fra København. Samtidig lå udvidelsesmulighederne for Hovedgadens bebyggelse mod syd - mod nord spærrede Sorgenfri Slots-park for udbygning. Derfor lod man husnumrene begynde i den »fine« ende af Hovedgaden ved Sorgenfri Slot og kom derved til at forårsage, at Lyngby Hovedgade i dag er det eneste sted i Storkøbenhavn, hvor en af Københavns udfaldsveje er nummereret udefra og indefter, altså med de højeste numre nærmest hovedstaden.



*Lyngby Apotek, Lyngby Hovedgade 60, set fra haven. Billedet er malet af daværende apoteker Schøller omkr. 1875. Apotekets have strakte sig bag Hovedgaden 60-66 A. Billedet viser selve apoteket med den karakteristiske sidebygning langs grundens sydskel (de hvide bygninger). Til højre ses en del af villaen nr. 62 (den røde bygning) med et langt udhus.- Herunder: Lyngby Hovedgade med Det Hvide Palæ (nr. 37) og Gasværksvejs udmundning. Akvarel af Asker Thrane-Møller fra begyndelsen af 1930'erne.*

Omkring 1900 var Lyngbys status som forstad til København dog så småt ved at vise sig, idet der navnlig med de store villa-udstyknings omkring byen skabtes en befolkningsgruppe af pendlere, d.v.s. beboere med erhverv i København. Men også for Lyngby Hovedgades beboere gælder det, at fra omkring 1900 kan man ikke længere regne med, at de beboere, der nævnes i folketællinger og vejvisere, udøvede deres erhverv på adressen eller overhovedet i Lyngby, lige som det heller ikke er sikkert, at tilstedeværelsen af en butik eller et værksted betød, at ejeren boede i ejendommen.

Trods disse begrænsninger kan man godt få en fornemmelse af beboelses- og erhvervsudviklingen på Lyngby Hovedgade ud fra folketællingslisterne, og i tabellerne nedenfor er situationen i 1840, 1901 og 1916 behandlet.

Det fremgår af tabellen, at Lyngby Hovedgade endnu i 1916 rummede en væsentlig, omend svindende del af byens beboere. I 1995 havde ca. 870 personer bopæl på Lyngby Hovedgade.



*Lyngby Hovedgade set mod nord fra hjørnet af Toftebæksvej, tegnet af Mads Stage i 1982. Tegningen tilhører Bikuben i Lyngby.*



*Lyngby Hovedgade 64 med de oprindelige farver, skiftevis gule og røde vandrette bånd. Postkort fra 1960'erne.*



År	Beboere på Hovedgaden	Beboere i Lyngby	Beboere i Lyngby-Taarbæk Kommune (Lyngby Sogn)	Beboere på Hovedgaden i % af Lyngby
1840	316	1175	3035	27
1901	1083	3701	7734	29
1916	1195	5791	10895	21

Kilde: Folketællingsskemaerne 1840, 1901 og 1916.

Tabel 17. Erhvervsfordelingen (alle erhvervsaktive) på Lyngby Hovedgade i 1840, 1901 og 1916.

	1840		1901		1916	
	Personer	%	Personer	%	Personer	%
Landbrug	18	25,0	2	0,6	0	0,0
Håndværk	30	41,7	92	26,7	48	14,6
Industri	0	0,0	52	15,1	83	25,6
Handel	10	13,9	86	25,0	94	28,6
Anden service	9	12,5	86	25,0	79	24,0
Arbejdere (undef.)	3	4,2	25	7,3	20	6,1
Andet	2	2,8	1	0,3	5	1,5
Ialt	72	100,1	344	100,0	329	100,0

Kilde: Folketællingsskemaerne 1840, 1901 og 1916.

Siden 1916 har Lyngby Hovedgade fastholdt sin position som centrum for Lyngbys handel frem til 1960 og navnlig 1973, hvor hhv. Magasin og Lyngby Storcenter kom til. Selv om stormagasinet fik adresse på Lyngby Hovedgade, regnes Magasin i nutiden som en selvstændig del af Lyngbys handelsliv, hvor de to andre dele udgøres af Hovedgaden og Storcentret.

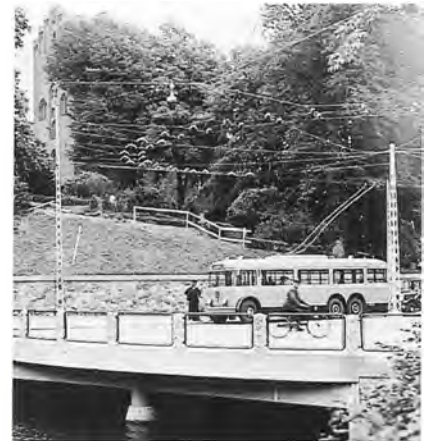
Trods Lyngby Hovedgades iøjnefaldende butiksfacader findes der stadig en smule håndværk i gårdene og beboelse på etagerne; men handel og navnlig service er absolut gadens dominerende erhverv.

#### Trafikken på Lyngby Hovedgade

Som ovenfor nævnt er Lyngby Hovedgade vokset frem af den oprindelige Kongevej, og frem til åbningen af Hørsholmvejen (i dag Helsingørmotorvejen) i 1956 og Lyngby Omfartsvej i 1960 (strækningen nord for krydset Hovedgaden/Jægersborgvej) og 1963 gik hele den gennemgående landevejstrafik mellem København og Nordsjælland gennem Lyngby.

Den gennemgående offentlige trafik foregik fra 1863-64 med jernbanen. Før den tid var man henvist til postvognen, der siden 1777 kørte på ruten København-Hørsholm-Helsingør med stoppested ved Postgården i Lyngby. I en periode indtil jernbanens åbning fandtes der desuden en privat dagvognsrute fra Lyngby

To fotografier af det nye trafikmiddel i 1938, NESAs gule trolleybusser. Øverst vendepladsen neden for Lyngby Kirke, hvor Lyngby Hovedgade 3 måtte nedrives, og nederst ud for nr. 46.







*Busser og biler i trængsel på den endnu dobbeltrettede Lyngby Hovedgade midt i 1960'erne. Billedet er set fra hjørnet af Toftebæksvej mod syd.*

(Store Kro) til København (gæstgivergården Solen i Pustervig). Disse omnibusser afgik i 1850'erne hver anden time, og turen varede 1½ time. Om søndagen indsattes ekstravogne. Selv om jernbanen kom i 1863, fortsatte omnibussen med at køre til ind i 1870'erne, men nu kun én tur om dagen. Derefter var jernbanen enerådende til 1922, da en privat busrute begyndte at køre mellem København og Lyngby (De Grønne Rutebiler, Lyngby-Vangede-København). Busserne kørte i Lyngby ikke til stationen, men gennem Lyngby Hovedgade til Lottenborg og i en periode helt til Rudersdal. I 1938 ophørte ruten, og Frode Blach, der havde haft koncessionen siden 1931, blev i stedet turistvognmand (Blachs Turisttrafik). I stedet kom NESAs elektriske trolleybuslinie mellem Nørreport og Lyngby, hvor der i første omgang blev lavet vendeplads neden for Lyngby Kirke på hjørnet af Gammel Lundtoftevej. I 1939 forlængedes trolleybussens rute til hjørnet af Kongevejen og Skovbrynet. I 1963 blev trolleyvognene afløst af dieseldrevne busser, og linien blev ført forbi Lyngby Station. Endestationen var Peter Lunds Vej i Bondebyen ud for Lindegården, indtil ruten ved oprettelsen af HT i 1974 blev sammenlagt med DSBs linie 184 og blev til linie 84, København-Lyngby Station-Holte-Hørsholm (senere afkortet til Holte).

Trods Omfartsvejens åbning i 1960 voksede trafikken på Lyngby Hovedgade stadig, og i 1969 blev Lyngby Hovedgade ensrettet i nordgående retning (og Jernbanevej i sydgående).



Noget af det mest karakteristiske ved Lyngby Hovedgade om vinteren er juleudsmykningen, som betales af Hovedgadens handlende. Fotografierne på denne side skyldes fotohandler Jørgen Gregersen, som i mange år var den drivende kraft i udsmykningen.



### *Gadens tekniske udstyr og gaderummets udformning*

Selv om Marmillod havde efterladt sig en udmærket vej – stenfundament med grusbelægning og grøfter på siderne – var den efter en årrække ikke længere tilstrækkelig. Lyngby Hovedgades handlende havde fra midten af 1800-tallet stor søgning af kunder fra byen og oplandet, og handelsstanden var utilfreds med, at gaden manglede både fortove og gadebelysning.

Der var grøfter på begge sider, og amtets vejvæsen havde bunker af skærver og grus liggende, således at de generede trafikken. Københavns Amts Avis fra 1870'erne og fremefter indeholder mange klager over Hovedgadens tilstand. Den følgende fra 1880 er typisk: »Lyngby Hovedgade frembød i går et skue, som enhver rigtig bondeby kunne være stolt af. Møgbunker af alle aldre og

alle størrelser lå og badede sig i solskinnet og bød københavnernes et venligt godmorgen. Stenbunkerne havde indhyllet sig i et alenlangt græstæppe, og kørebanen var opfyldt af ren gødning ... Storke sad ikke på bondens tag; den gik ganske gravitetisk på Hovedgaden og ledte efter frøer i grøften«.

I 1873 var det omsider lykkedes at få fortove på det smalle stykke af Hovedgaden, d.v.s. de 200 meter fra kirken til nr. 17 hhv. 46. Denne strækning blev også brolagt inden århundredskiftet, mens resten af Lyngby Hovedgade først blev brolagt i 1910. Derfor havde det smalle stykke frem til 1961, hvor Hovedgadens brosten blev taget op og solgt, gammeldags store brosten lagt i lige rækker på tværs af gaden, mens de brede stykker af Hovedgaden havde små brosten lagt i buede mønstre. Brolægningen blev taget op, da Lyngby Hovedgade efter åbningen af Omfartsvejen var blevet kommunal vej.

Foruden vanskelighederne med vejbelægningen og fortovene var der frem til 1895 konstant problemer med gadebelysningen. Sognerådsformanden, den sparsommelige gamle proprietær Peter Lund, havde den mening, at gadebelysning og fortove var unødvendige. Hvis folk absolut skulle ud efter mørkets frembrud, kunne de tage træsko på og tage en lygte med – det gjorde han selv... I 1872 var der efter mange diskussioner i sognerådet kommet petroleumslygter, og fra 1888 leverede bagermester Th. P. Hamann strøm til gadebelysning fra sit private elektricitetsværk i bageriet på Hovedgaden 5-7. Denne belysning var ret ustabil – man sagde efterhånden, at lyset kun brændte, når bagermesteren havde været i København og skulle finde vej hjem – og det følte som et virkeligt fremskridt, da der ved åbningen af Lyngby Gasværk i 1895 kom gaslygter på Hovedgaden.

### *Lyngby Hovedgade – et kulturhistorisk monument*

Kombinationen af trafikudvikling, bebyggelsesudvikling og erhvervsudvikling over et så langt tidsrum – et kvart årtusinde – har gjort Lyngby Hovedgade til noget ganske særligt. Der findes ikke i hele Københavns Amt et gadestrøg, der kan sammenlignes med Lyngby Hovedgade.

Hovedgadens ve og vel angår derfor ikke kun dens beboere og grundejere, er heller ikke alene et fælles anliggende for Lyngby-Taarbæks befolkning, men har regional betydning. Enhver københavnere af den ældre generation husker Lyngby Hovedgades brosten under hjulene på vej til udflugtsområderne i Nordsjælland, og enhver nutidig kunde i Københavns nordlige omegn kender Hovedgaden som handelsstrøg.

Lyngby Hovedgade er intet mindre end et kulturhistorisk monument, som alle, der kender og bruger gaden, bør interessere sig for og værne om. Den er en ressource, som vi kan interessere os for og glæde os over, og som er med til at skabe et miljø, som lokker turister, nye beboere og virksomheder til. Men denne ressource er følsom, og den formindskes hver gang et gammelt hus rives ned, et stort træ fældes eller gaderummet forfladiges.



Lyngby Hovedgade nr. 2-12. Udsnit af Lyngby-Taarbæk Kommunes digitale kort, 1996, 1:2000.





Det tidligere Hotel Lyngbys bygninger i 1995. Kvistene i taget på den tidligere rejsestald til venstre er tilføjet i 1995 efter en brand i 1994.

## Lyngby Hovedgade 1, plejehjemmet »Møllebo«

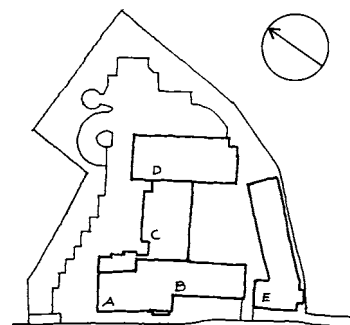
### Den nuværende bebyggelse

Plejehjemmet Møllebo og EGV's dagcenter omfatter fire bygninger. Den tidligere hovedbygning til Hotel Lyngby fra 1891, lidt tilbagetrukket fra Hovedgaden i to etager med fremhævet midterparti med frontispice og lavt skifertag med to kvistvinduer. Sammenbygget hermed den tidligere rejsestald fra 1876, også i to etager (fra 1995 med udnyttet tagetage med 6 kvistvinduer) og med tag beklædt med tagpap. Længen langs Mølleåen fra ca. 1850, »Damhuset«, i én etage med tegltag beliggende med gavl mod Hovedgaden. Og, bag hovedbygningen, plejehjemmet i hotellets syv etager høje tilbygning fra 1970-71.

### Bygningshistorie

De førstnævnte tre bygninger ligger på samme sted som de vigtigste af Store Kro's bygninger ved den første brandtaksationsbeskrivelse i 1761; men i mellemtiden har ejendommen omfattet flere, mindre betydende bygninger, beliggende i gården bag ved de her omtalte.

Bygningernes udseende før 1761 er ikke forsøgt beskrevet her; men de må antages at gå tilbage til 1661 - det år, da kunstsmed Caspar Herbach på Lyngby Mølle fik bevilling til den første kro i Lyngby, senere kaldt »Store Kro« og endnu senere »Hotel Lyngby«.



Lyngby Hovedgade 1, 1995. Situationsplan, ca. 1:3000.

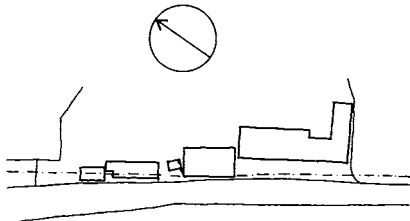
A: Tidligere rejsestald, nu plejecenter, 25 x 14 meter

B: Tidligere hovedbygning, do., 25 x 11 meter

C: Køkken og spisesal, 2 etager, 27 x 14-17 meter

D: Tidligere hotelfløj, nu plejehjem, 7 etager, 37 x 12-15 meter

E: Damhuset, 47 x 11 og 5 x 10 meter



Lyngby Hovedgade 1, Store Kros bygninger i 1765. Skitse efter Marmillods kort s. 24-25, ca. 1:3000. Den stiplede linie viser den østlige afgrænsning af den nye Kongevej.

### 1761

I 1761 lå der langs vejen en énetages muret bindingsværksbygning på 12 fag med en gennemgående kvist på 4 fag og tegltag. Der var kælder under 4 fag. Bygningen rummede i stueetagen fire stuer og tre kamre samt køkken m.m., og på 1. sal var der to stuer («sale») i kvisten. Det nævnes, at der i stueetagen stod en bilæggerovn med muret rør op til en maltkølle på loftet, og at loftet på den modsatte side af kvisten anvendtes til at lægge malt på.

I sydlig forlængelse lå endnu en énetages muret bindingsværksbygning på 7 fag og med stråtag. De tre fag var indrettet til en »boed« (butik) med to diske og indgang fra vejen, antagelig den tidligste omtale af en butik i Lyngby overhovedet. Mod gården havde huset en tilbygning med tegltag, beregnet til ølbrygning. To fag optoges af en gennemkørselsport til gården, og de to sidste fag rummede et kammer til opbevaring af tøndes, når der blev brygget øl.

Med gavlen til vejen og langs med åen lå en énetages muret bindingsværksbygning på 9 fag med tegltag, indrettet til brændevinsbrænderi.

Ud til vejen lå en énetages lerklinet bindingsværksbygning med porte i gavlene og tegltag, indrettet som rejsestald. Denne bygning omtales som ny, hvad de øvrige bygninger åbenbart ikke har været.

De nævnte bygninger er tydeligt vist på Marmillods kort fra 1765 (se side 24-25), hvor det fremgår, at rejsestalden lå nord for hovedbygningen og fremskudt på sædvanlig vis, så vognene kunne køre ind gennem gavlen.

### 1783 og 1789

Bygningerne omtales igen i 1783: en hovedbygning på 12 fag i længden og 6 fag i dybden og med kvist i 4 fag, forsynet med tegltag. Bygningen var imidlertid nu grundmuret til gaden, medens gårdsiden stadig var i bindingsværk, og den havde fået to indgange. Den ene førte til gæstestue, skænkekælder og krambod m.m., medens den anden havde en mere privat funktion og bl.a. førte til de nu tre værelser i kvisten.

Den 7 fags bygning i sydlig forlængelse omtales nu som 3 fag dyb og indrettet til saltkælder og gennemkørselsport.

Bygningen langs Mølleåen med gavlen ud til gaden (denne gang omtalt som bryggerhus) omtales nu som 9 fag lang og 5 fag dyb med to fag stråtag og resten tegltag.

Rejsestalden nævnes at være 12 fag lang og 5 fag dyb, af bindingsværk med tegltag.

Igen i 1789 nævnes disse bygninger, og i forlængelse af bygningen langs åen var der nu opført en 25 fags stråttækt bindingsværkslænge med tre kviste. Den rummede rullestue, to vognporte, tærskelo og sædelade samt hestestald til seks heste.

<b>Ejerliste:</b>	Matr. nr. 1 ah m.fl. (opr. 1 m udst. fra Sorgenfri) (Kronen)
-1653	Jon Hemmingsen (kun bygninger)
1653-1664	Caspar Herbach (do.)(kroen oprettet 1661)
1664-omkr.	1700 hans enke, Anna Holschart (do.)
ca. 1700	Ulrik Frederik Gyldenløve (ejer af Sorgenfri)
ca. 1715	Carl Ahlefeldt (do.)
1724-1760	Kronen
1760-1763	Andreas Kiær
1763-1764	amtsforvalter Malte Bruun
1764-1771	Jens Dalhoff
1772-1808	Christen Nielsen
1808-1821	Lauritz Knudsen
1821-1824	løjtnant, distriktskommisær Chr. Knudsen
1824-1825	hans enke, Hedevig Louise Knudsen
1825-1830	vinhandler Chr. Waage Petersen
1830-1848	brændevinsbrænder A. A. Brøndum
1848-1877	krojer Ole Nielsen
1877-1882	hans enke Johanne Nielsen
1882-1898	dyrlæge Thomas Samuel Hamann
1898-1914	gæstgiver, senere hotelejer Chr. Frederik Holbech
1914-1918	restauratør og gæstgiver Jens Valdemar Augustesen
1918-1947	restauratør Jørgen Jørgensen
1947-1960	restauratør Ernst Rasmussen
1960-1975	direktør Otto Jensen
1975-	Lyngby-Taarbæk Kommune

### 1802 og 1811

Ved en taksationsbeskrivelse i 1802 var hovedbygningen i én etage, nu dels i grundmur og dels i udmuret bindingsværk med tegltag og en gennemgående kvist samt »en sirlig gennemkørselsport«. Bygningen sydfor var nu sammenbygget med, og udgjorde den sydlige del af hovedbygningens ialt 20 fag. Dennes kvist sad derfor asymmetrisk på facaden, som det fremgår af en tegning fra 1841.

Desuden nævnes i 1802 den østre bygning af bindingsværk i én etage med tegltag indrettet til bryggeri og brænderi, samt i forlængelse heraf den lange stråttækte énetages bindingsværksbygning langs Mølleåen (d.v.s. dammen neden for Lyngby Mølle, som undertiden omtales som »Gadekæret«). Endelig nævnes rejsestalden som en énetages bygning nord for hovedbygningen, nu af dels udmuret bindingsværk, dels bræddevægge med tegltag.

I 1811 omtales disse fire bygninger igen. Hovedbygningen var nu 22 fag lang og rummede bl.a. en »boutique med disk og reoler«. De to bygninger langs Mølleåen var hhv. 10 og 22 fag lange (4 fag dybe).

### 1823 og 1832/1840

Ved en taksationsbeskrivelse 1823 omtales hovedbygningen som grundmuret på tre sider med udmuret bindingsværk på den fjerde side, med målene 47 x 15<sup>1</sup>/<sub>4</sub> alen og gennemgående kvist på 10 alen. De to søndre bygninger målte 20 x 10<sup>1</sup>/<sub>2</sub> og 23 x 10 alen, og den sidstnævnte (den østlige) var nu delvis indrettet til beboelse. Rejsestalden beskrives som i 1783, 12 x 5 fag uden nærmere mål.

*Store Kro med rejsestald og hovedbygning til venstre og med Lyngby Kirke i baggrunden. Til højre landstedet Christianslund (se Lyngby Hovedgade 16). Anonym blyants-tegning 1841.*







*Store Kro i 1860'erne. Til venstre rejsestalden fra 1832, i midten hovedbygningen fra 1845 og til højre gavlen fra 1850 af sidebygningen langs Mølleåen.*

I 1832 gentages beskrivelsen af hovedbygningen, nu også med fire sæt tagvinduer. I stedet for de to søndre nævnes nu en østre bygning med bryggeri, 50 x 10 alen i én etage, opført dels i grundmur og dels i udmuret bindingsværk, med dels tegltag og dels stråtag. Der er tydeligt nok tale om en sammenbygning af de to bygninger til en længe langs med Mølleåen. Rejsestalden beskrives som 40 x 15 alen i én etage, grundmuret med tegltag og med »sirlige porte og vinduer«. Der er sandsynligvis tale om den klassicistisk prægede bygning, som ses på tegningen fra 1841 og fotografiet fra 1860'erne.

#### *1850-54. Hovedbygning i to etager*

I 1852 omtales en forbedring af den søndre bygning med bryggeriet; den var i grundmur med tegltag med målene 36 x 15 alen. I østlig forlængelse nævnes en bindingsværksbygning med stråtag til lade og lo. Den grundmurede bygning er rimeligvis den endnu eksisterende længe langs Mølleåen, »Damhuset«.

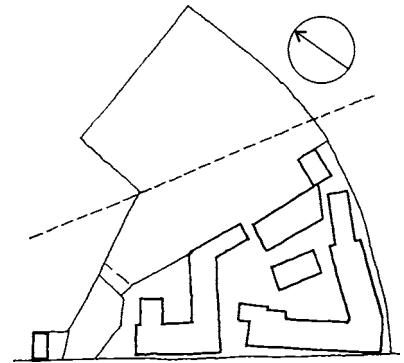
Forbygningen til denne bygning ud til Lyngby Hovedgade var kommet til i 1850, opført i én etage med kælder, grundmuret med tegltag og to værelser på loftet.

I 1854 ombyggedes tilsvarende hovedbygningen, så den blev i to etager. Den beskrives som 44 x 15<sup>1</sup>/<sub>4</sub> alen og i grundmur (søndre gavls øverste etage dog bindingsværk) med skifertag mod gaden, tegltag mod gården og kvistvinduer til begge sider. På bagsiden nævnes en toetages tilbygning på 5<sup>1</sup>/<sub>4</sub> x 7<sup>3</sup>/<sub>4</sub> alen med zinktag, sandsynligvis et trapperum. I hovedbygningen var der en skænkestue og to butikker foruden værelser og køkkener.



Hotel Lyngby omkr. 1900. På hovedbygningen fra 1891 til højre ses de oprindelige altaner og traskærerarbejdet på kvisten. Rejsestalden fra 1876 til venstre har port i gavlen og en karakteristisk dobbeltrappe ud til Lyngby Hovedgade.

Store Kros bygninger i 1862. Situationsplan, ca. 1:3000. Den stiplede linie markerer Nordbanens oprindeligt planlagte linieføring øst om Lyngby.



### Brandene i 1876 og 1891. De nuværende bygninger

I 1876 brændte store dele af bygningskomplekset, herunder rejsestalden, den hidtidige fedestald bag ved rejsestalden og en angiveligt tre etager høj bygning i gården, der anvendtes som pakhus til kroens købmandshandel samt til brænderi og bryggeri. Efter branden opførtes den nuværende rejsestaldsbygning med stald med gennemkørsel forneden og med en festsal på 1. sal. Adgang hertil foregik ad en overdækket udvendig trappe midt på facaden.

Ved en brand i 1891 ødelagdes hovedbygningen fra 1854 og erstattedes af den nuværende, kortere bygning. Den er i to etager med lavt sadeltag og indeholdt oprindeligt restaurationslokaler i stueetagen og hotelværelser m.m. på 1. sal. Bygningens arkitekt var tømrermester Vilhelm Suhr.

Samtidig blev forbygningen til længen langs Mølleåen forøget med en tilbygning på nordsiden hen imod hovedbygningen, indrettet til butik og bolig (købmand, senere brændselshandel, i dag kunsthåndværk). I 1908 blev de nuværende butiksvinduer indsat.

### Lyngby Kro

Omtrent på det sted, hvor Ellers landsted havde ligget (se nedenfor), opførtes i 1891 en restaurationsbygning i to etager, med beværtningslokaler i stuen og en lejlighed på 1. sal. Bygningen var tegnet af Vilhelm Suhr. Den havde målene ca. 15 x 11 meter med gavlen mod gaden. Denne bygning, der til forskel fra hotellet kaldtes »Store Kro«, senere »Lyngby Kro«, fik i 1947 påbygget et vindfang og i 1951 en forlængelse på baggavlen. »Lyngby Kro« blev nedrevet, da den nye hotelfløj blev bygget i 1970-71.

### Bygningernes indretning i 1891

Efter genopbygningen i 1891 bestod hotelkomplekset af fem bygninger samt nogle mindre udhuse.



Lyngby Kro ved hjørnet af Sorgenfri Slotspark, fotograferet af Gunnar Jørgensen i 1956.

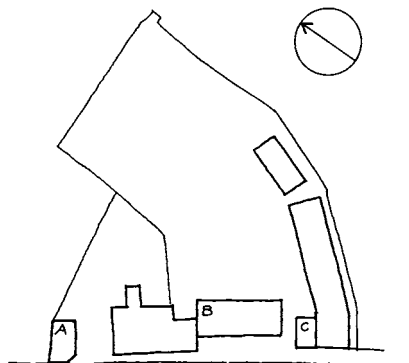
Hotel Lyngbys bygninger i 1891, genopført efter branden. Situationsplan, ca. 1:3000.

De nye bygninger er

A: Lyngby Kro

B: Ny hovedbygning

C: Tilbygning til Damhuset



Ruinerne af Hotel Lyngbys hovedbygning efter branden i 1891. Til venstre gavlen af rejsesalden fra 1876.

Hovedbygningen var indrettet med to kabinetter (dagligstuer til hotelgæster), læseværelse, to restaurationslokaler og billard-salon samt buffet og køkken i stueetagen. På 1. sal var der to spisesale, to værelser med altan mod Hovedgaden og fem værelser mod gården. Loftet var indrettet med tørreloft og to pulterkamre i gavlen mod syd.

Rejsesalden fra 1876 indeholdt som nævnt, ud over stald og vognskur i stueetagen, en festsal på 1. sal. Denne sal, der i taksationsbeskrivelsen omtales som »dancesal«, var forsynet med scene og anvendtes også som teatersal. Desuden var den ofte ramme om foreningsarrangementer, f.eks. juletræsfester.

Kroen havde i stueetagen tre beværtningslokaler og køkken, med en treværelses lejlighed for gæstgiveren på 1. sal og tre gæstekamre.

Forhuset til længen langs med åen indeholdt købmandsbutik og kontor i stueetagen og bolig til købmanden på 1. sal med to stuer og køkken. I længen blev der i 1883 indrettet en smørfabrik i stedet for det hidtidige maltgøreri samt boliger (efterhånden ialt fire).

Lige øst for længen, også ud til åen, blev der i 1891(?) opført et tofamiliehus i grundmur med spåntag (vist på situationsplanen fra 1891). Dette hus blev nedrevet i 1956 efter at have stået tomt i nogle år.

#### 1891-1970. Om- og tilbygninger

I 1892 indsendte restauratør C. F. Holbech et projekt til en villa i to etager bagest på grunden. Planen blev dog senere opgivet.

En tilbygning på rejsesaldens bagside i 1903 indeholdt en vestibule og toiletter samt trappe til 1. sal med gæsteværelse og adgang til festsalen.



I 1918-19 indrettedes en overdækket musiktribune i den hidtidige port i rejsestaldens sydgavl ud imod hotellets terrasse. I stedet blev der åbnet en ny indkørsel i rejsestaldens facade.

I 1923-25 blev både rejsestald og hovedbygning ombygget. En overdækket terrasse foran hovedbygningen blev opgivet, og i stedet blev der bygget et mindre vindfang under altanen mod Hovedgaden. Trappen til 1. sal blev flyttet til baglokalerne, og to mindre restaurationslokaler blev slået sammen til ét stort.

Rejsestaldens festsal blev udvidet og scenen flyttet efter nedlæggelse af to kamre i sydgavlen. I stedet for musiktribunen blev en ny indgang til hotel og festsal indrettet i sydgavlen. Den udvendige trappe fungerede nu som ekstra brandtrappe.

I 1930 blev det meste af rejsestaldens stueetage ombygget til automobilforretning med værksted samt en chokoladebutik. En tankstation med halvtag blev opført mellem rejsestalden og krogen. En ny tilbygning på bagsiden indeholdt to værelser på 1. sal med adgang via en udvendig trappe, der samtidig fungerede som brandtrappe for festsalen. Den markante trappe på rejsestaldens facade blev herefter nedrevet. I 1938 indrettedes salgsløkke for flyvemaskiner (Piper-maskiner samlet på Lundtofte Flyveplads) i butiksløkkene, der i 1940 atter blev inddraget til hotelformål.

I 1934 indsendtes et projekt om opførelse af et firetages boligkompleks med 19 lejligheder, 9 værelser i loftsetagen og to butikker ud til Hovedgaden, tegnet af arkitekt Edwin Christiansen. Bebyggelsen tænkte placeret, hvor den gamle længe langs åen ligger. Dette projekt blev dog opgivet året efter.

*Lufifoto af Hotel Lyngby m. fl. bygninger i 1936. Man ser rejsestaldens indretning til automobilforretning med benzintanken til venstre. Bag ved hotellet ses haven. Bygningerne nederst i billedet er Hovedgaden 12-14-16.*

I 1948-49 flyttede hotelles hovedindgang fra rejsestaldens sydgavl til den nuværende placering i facaden.

I 1950-52 opførtes endnu en tilbygning til rejsestalden med mødelokale på 1.sal. I hovedbygningen indrettedes 8 nye hotelværelser på 1. sal, heraf 4 med bad og toilet. Der var nu ialt 10 værelser på 1. sal. I loftsetagen indrettedes 6 pigeværelser og et toilet.

I 1967 opførtes en midlertidig fortovsrestaurant foran hotellets facade (arkitekt: Holger Tangaa Hansen).

### *1970. Ny hotelfløj*

I 1970-71 opførtes en ny hotel- og restaurationsbygning i hotellets tidligere have, tegnet af arkitekt Holger Tangaa Hansen.

Hotellet, der nu er plejehjem, er på 7 etager med målene ca. 37 x 15 meter. Dertil kommer en mellembygning i to etager med målene ca. 27 x 17 meter samt en tilbygning til rejsestalden i én etage. Hotellet rummede 75 værelser, alle med bad og toilet. Mellembygningen rummede sale, toiletter og køkkener. Tilbygningen bag rejsestalden indeholdt bodega i stueetagen samt terrasse på 1. sal.

Hotellet kunne imidlertid ikke klare sig, navnlig da Hotel Eremitage i Lyngby Storcenter åbnede i 1973. Hotelkomplekset blev overtaget af Lyngby-Taarbæk Kommune, der havde garanteret for de sidste lån til opførelsen, og kommunen forsøgte at videreføre hotellet med Wagons-Lits som forpagter. Det lykkedes ikke, og i 1975 valgte Lyngby-Taarbæk Kommune at indrette den nye hotelbygning til plejehjem med navnet Møllebo. Kommunen forsøgte at videreføre restauranten sideløbende med plejehjemmet, men måtte opgive at finde en forpagter. I 1976 kom hotellets gamle bygninger ud til Hovedgaden så til at rumme det EGV-dagcenter, som indtil da havde været i Frieboeshviles sidebygning (Lyngby Hovedgade 2).

### *Plejehjemmet »Møllebo«*

I hotelbygningen bagest på grunden er der indrettet ialt 65 plejehjemspladser. Køkkenfaciliteter og sal er, som i hotellet, placeret i mellembygningen.

Den gamle hovedbygning ud til Hovedgaden blev indrettet til EGV-dagcenter med opholds- og undervisningslokaler i stueetagen og værksteds- og hvilerum på 1. sal.

I den tidligere rejsestald indrettedes kommunalt dagcenter med cafeteria, opholds- og spiserum i stueetagen. På 1. sal blev der indrettet festsal samt rum til ophold og terapi (med udgang til terrasse mod øst).

I efteråret 1994 brændte taget og 1. sal af den tidligere rejsestald. Ved genopbygningen i 1995 indrettedes en udnyttet tagetage i bygningen, som derved fik tre etager.

Indretningen blev samtidig ændret, så der nu er vestibule med adgang til trænings- og værkstedsrum i stueetagen. På 1. sal er indrettet behandlings- og træningslokaler samt gruppe- og stille-

*Udsnit af rejsestaldens facade i 1930'erne med bilforretningen.*





rum. I tagetagen er der fire rum indrettet til undervisning og samtale. I trapperummet på bagsiden er indrettet ventilation og toiletter samt elevator. En ekstra brandtrappe fører fra tagetagen til terrassen og videre ned til gården.

*Lufifoto af Hotel Lyngby med de nye bygninger i begyndelsen af 1970'erne. Ud til gaden ses den midlertidige fortovsrestaurant. (Sylvest Jensen Luftfoto/Det Kongelige Bibliotek).*

### *Damhuset*

Da den nye hotelfløj blev opført, var det en betingelse, at den gamle længe langs Mølleåen med den tidligere købmandsbutik skulle nedrives, for at bebyggelsesprocenten kunne overholdes (Partiel Byplanvedtægt nr. 10, 1963). Så længe fru Minna Jørgensen - enke efter restauratør Jørgen Jørgensen - boede i bygningen, blev nedrivningen udsat; men da hun døde, skulle bygningen nedrives. To lokale kunsthåndværkere, Anna Strandgaard og Karen Abell, fremsatte imidlertid forslag over for Lyngby-Taarbæk Kommune om at bevare bygningen og indrette butik og værksteder i den. Kommunalbestyrelsen anbefalede forslaget, og daværende miljøminister Helge Nielsen gav den nødvendige dispensation. I 1976 åbnede butikken »Damhuset«, og i 1978 ombyggedes længen langs med Mølleåen til værksteder, der er udlejet til en række kunsthåndværkere i tilknytning til »Damhuset«. Lejligheden over butikken er bevaret.

### *Vurdering*

Bygningerne ligger i dag som en påmindelse om den historiske kro ved Kongevejen. Placeringen af et plejehjem og dagcenter her mellem byens hovedgade og slotsparken er velegnet for pen-

#### **Butikker m.m.:**

- |           |   |
|-----------|---|
| 1661-1975 | Store Kro, senere Hotel Lyngby, fra 1721 med bryggeri og brænderi   |
| 1976-     | Plejehjemmet Møllebo, EGV Dagcenter Lyngby  |
| 1891-1969 | Lyngby Kro  |
| 1761-1949 | Købmandsforretning i tilknytning til kroen, fra 1800-tallet en selvstændig forretning med flg. indehavere: 1877: Fr. Eiby, 1889: Larsen, 1889-1892: Islins, 1892-1900: W. Christensen, 1900-1949: Fam. Graulund |
| 1876      | Pølsefabrik og kødhandel  |
| 1877      | Bryggeriet Lyngby   |
| 1930-1940 | Lyngby Automobil Central  |
| 1930-1940 | Tankstation   |
| 1930-1940 | Delikatessforretning  |
| 1949-1969 | H. Lyck Brændsel  |
| 1976-     | Damhuset Kunsthåndværk  |



Plejehjemmet Møllebo set fra nordvest. Til venstre den nye hotelfløj fra 1970, til højre mellembygningen med køkken og spisesal (ligeledes fra 1970).

sionisterne. For byens borgere og de besøgende havde en bevaring af hotellet og især dets restaurant været ønskelig, fordi der i denne del af Hovedgaden med dens rekreative områder og kulturinstitutioner ikke findes andre spisesteder.

Måske kunne man gøre facaden lidt mere spændende ved f.eks. at retablere frontispicens træskærerudsmykning. Facaden mistede i øvrigt et karakteristisk træk, da skodderne blev fjernet omkr. 1990.

Endelig kunne forarealet indrettes til ophold, evt. med udgang i midten af hovedbygningen som oprindeligt.

### *Ellers landsted*

Nordligst på grunden har der været endnu en ejendom, beliggende mellem kroens rejsestald og Sorgenfri Slotspark. Den blev udstykket i 1765 til kromandens svigerfar, gartner ved Sorgenfri Slot J. F. Arnet. I vinteren 1764-65 var der opført et hus lige ud til vejen (se Lyngby-Bogen 1982 s. 24). Året efter lejede de to københavnske vinhandler-kompagnoner og venner Hans Bruun Eller og Haagen Pedersen Leed et værelse i huset, og i 1795 købte de en del af huset af Arnets enke og flyttede til Lyngby. Deres gravsten er bevaret på Lyngby Gamle Kirkegård, og man kan læse mere om dem og huset i Lyngby-Bøgerne 1946 og 1949.

Da huset blev takseret til brandforsikring i 1782, var hovedbygningen 18 fag lang og 4 fag dyb, af udmuret bindingsværk med tegltag. Der var to forstuer mod Kongevejen, tre stuer (heraf to med alkove), to sovekamre, to køkkener og to pulterkamre samt en lille sal for enden af bygningen og to kamre på loftet. Huset var udstyret med brystpaneler og tapet på væggene, hollandske døre og låse, bræddegulve og tre vindovne, i salen (den største stue) var der paneler og tapet. Det adskilte sig således klart i byggemåde og udstyr fra tidens lerklinede og stråttækte landsbyhuse. Indkørselsporten i forlængelse af hovedbygningen, hestestalden og opbevaringskælderen i gården samt ikke mindst de to lysthuse i haven, hvoraf det ene var i mur og bindingsværk med to fag vinduer og to glasdøre, og det andet var i fire buegange (altså en pergola), bekræfter indtrykket af huset som et pænt lille landsted for københavnske borgere.

Hans Bruun Eller skriver i sine erindringer, at han i 1795 nedrev og genopbyggede det meste af huset. I 1810 blev madam Arnets del af huset slettet af forsikringsprotokollen som nedrevet, og i 1828 var resten af huset gået samme vej, så det eneste minde om denne tidlige lystejeendom er et matrikelnummer: I 1790 fik Hans Bruun Eller lov at inddrage en stump af Sorgenfri Slotspark i sin have. I 1799 fik han skøde på det, og derfor ser man endnu på nutidens matrikelkort et matr. nr. 1 ma i den sydlige del af Slotsparken. I begyndelsen af 1800-tallet gik jorderne tilbage til hhv. slottet og kroen, og på kroens del opførtes langt senere den såkaldte Lyngby Kro, jfr. ovenfor.

#### **Ejerliste:** (Ellers landsted)

Sydligste del af grund og hus:

1765-1807 slotsgartner Johan Friedrich Arnet og hans enke Anne Marie

1807 David Møgel

1807-1816 justitsråd Hartvig Frisch

Nordligste del af grund og hus:

1765-1795 slotsgartner Johan Friedrich Arnet og hans enke Anne Marie

1795-1801 fhv. vinhandlere Hans Bruun Eller og Haagen Pedersen Leed

1801-1806 Joachim Behrend

1806-1816 justitsråd Hartvig Frisch

Derefter tilsyneladende atter indgået i slotsparken (matr. nr. 1 ma) og Store Kro.



*Frieboeshvile set fra Lyngby Hovedgade i 1982. Hovedbygningen ligger med en velberegnet paradevirkning ud til Kongevejen ved indkørsten til Lyngby. Få år efter husets opførelse anlagdes den nuværende Kongevej på sin dæmning op igennem Sorgenfri Slotspark, således at Frieboeshvile kom til at ligge lavere end vejen; men det har egentlig ikke skadet husets fremtræden. - Se også farvebillede side 17.*

## **Lyngby Hovedgade 2, »Frieboeshvile«**

### *Den nuværende bebyggelse*

Det tidligere landsted Frieboeshvile er et trefløjet anlæg bestående af en hovedbygning mod nord, en portbygning og en sidebygning mod øst og en bagbygning mod vest.

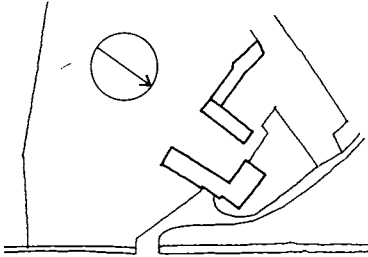
Hovedbygningen fra 1756-58 er på én etage med kælder og mansardetage med gennemgående gavlkvist over tre fag og med syv tagkviste. Bygningen står i refendfuget, hvidtet, grundmur med valmet mansardtag dækket med sorte glaserede tagsten og med to skorstenspiber. Facaden mod nord langs Prinsessestien har fire vinduesfag omkring den sandstensindfattede havedør midt under den tre fag brede risalit med gavlkvist. Kælderen, der oprindeligt rummede køkken m.m., består i dag af ialt seks rum foruden trapperummet, der er gennemgående til loftet. Stueetagen og mansardetagen indeholder hver en sal og tre mindre værelser. Loftet er i ét rum med spor af luge og hejsebom, der viser loftets tidligere anvendelse til oplagring.

Portbygningen, der ligger i nordlig forlængelse af sidebygningen og oprindeligt var en del af denne, er bygget op til hovedbygningens sydside, lidt fremspringende mod øst. Den består af et portrum, hvorfra en trætrappe fører op til hovedbygningens stueetage med indgang til trapperummet. I niveau med det brolagte portgulv er der et målerrum i Hovedbygningen. Over porten



Situationsplan af Frieboeshvile, 1995. Ca. 1:3000.

Det vinkelformede bygningskompleks næderst består fra venstre af sidebygningen (17 x 7 meter), portbygningen (7 x 7 meter) og hovedbygningen (16 x 9 meter). Bagbygningen måler 19 x 6 meter og skurene, der strækker sig mod vest, tilsammen 19 x 5 meter.



er der en gang mellem hoved- og sidebygningen samt et værelse mod vejen. Bygningen har lavt pyramidetag dækket med skifer.

Sidebygningen er i én etage med gennemgående kvist i næsten hele bygningens længde (mod vejen fem af bygningens syv vinduesfag, mod gården seks) og kælder under den nordlige ende. Taget er af tegl med tre skorstenspiber, hvoraf den ene står udvendigt på sydgavlen. Der er tre rum i kælderen foruden trapperummet med bagtrappen, der er gennemgående til 1.sal. Stueetagen rummer herudover entré med trappe til 1.sal, tre værelser, køkken og toilet. 1.sal indeholder foruden trapperummene fem værelser og badeværelse. Bygningen huser Lyngby-Taarbæk Kommunes Byhistoriske Samling med læsesal, kontorer og magasiner.

Bagbygningen er i én etage uden kælder og med uudnyttet loft. Bygningen er i udmuret bindingsværk (sort træværk og hvidt murværk) med tegltag. Den indeholder to værelser, køkken og toilet samt en garage. Bygningen (bortset fra garagen) anvendes af Sorgenfri Planteskole som kontor og folkerum.

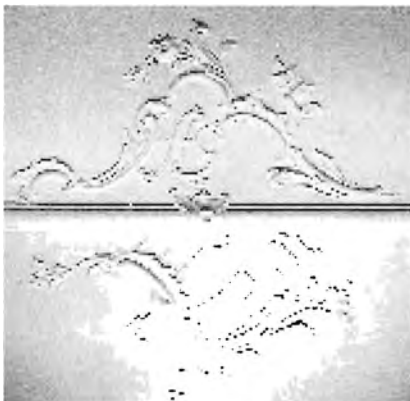
Vinkelret på bagbygningen ved dens sydlige ende strækker en række træskure sig mod vest, indeholdende materialrum for planteskolen. Denne råder endvidere over en fritstående garage og et drivhus, der anvendes som butikslokale.

#### *Hovedbygningens oprindelige udseende*

Frieboeshviles hovedbygning er opført i perioden 1756-58. Arkitekten kendes ikke; men bygherren var den københavnske apoteker August Günther. Hans forbogstaver er gengivet i stukkaturen i loftet på 1.sal ud for det midterste vindue mod gaden og i sandstensrammen over havedøren mod Prinsessestien (sidstnævnte er dog en rekonstruktion fra 1920'erne). Facaden er renefduget i stueetagen med en tre fags midtrisalit, der afsluttes af en kvist med fronton. Vinduerne, som i stueetagen og kvisten har store ruder, har fladbuget overside og er omgivet af slyngede ornamenter. Yderfagernes vinduer træder tilbage i murplanet. I frontonen sidder et rundt vindue omgivet af rocailler. Soklen afsluttes foroven med et sandstensbånd, og de to skorstenspiber har været beklædt med sandstensplader. Endvidere er den dobbelte dør i midten omgivet af en ornamenteret ramme af sandsten, jfr. ovenfor. Denne festlige rokokofacade har en meget bevidst placering ud imod Kongevejen. I vestlig forlængelse af facaden gik der oprindeligt et plankeværk. Den vestlige gavl kunne således ikke ses, og derfor går sandstensbåndet på facadens sokkel kun lige rundt om hjørnet. Tilsvarende var vestgavlen oprindeligt af bindingsværk.

Den ældste bevarede beskrivelse af huset er fra 1782. Her omtales hovedbygningen som 14 fag lang og med spåntag, altså tag af træspåner. Indvendigt nævner beskrivelsen, at salen og de tre værelser i stuen var udstyret med brystpanel, og at der i salen desuden var »12 forgyldte Collonner« og »Stocketuur-Arbeyde«, altså de endnu eksisterende tolv forgyldte pilastre og de karakteristiske rokokodekorationer, såkaldte rocailler, i stukkaturen i

August Günthers forbogstaver i stukornamentet i loftet på 1. sal i Frieboeshviles hovedbygning.





Frieboeshviles facade. Opmålingstegning af Niels Laub Christoffersen 1967. (Kunstakademiets Samling af Arkitekturtegninger).

loftet. Disse stukornamenter er fra husets opførelse, jfr. ovenfor om bygherrens initialer, mens pilastre og paneler sandsynligvis er tilføjet senere.

I 1808 blev bygningen beskrevet igen, nu målt til 24 alen i længden og 13 alen i bredden, med tegltag og gennemgående kvist på 11 alen. Bygningen var af grundmur undtagen vestgavlen, der var af udmuret bindingsværk. Nu omtales nedgangen fra gården til kælderen, og der nævnes desuden tre stentrapper udefra til stueetagen. Trappen fra porten har åbenbart på dette tidspunkt været af sten, og foruden dén og trappen midt for facaden var der altså allerede dengang den tredje trappe fra hjørneværelset ned til gårdspladsen. Sidstnævnte trappe har skullet afbalancere den egentlige hovedtrappe i porten, som efter samtidens normer var asymmetrisk anbragt.

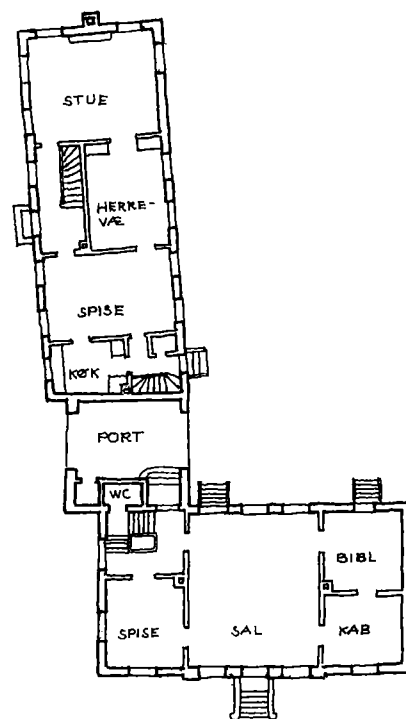
I 1846 nævnes det, at taget var af sorte teglsten. Nu var trappen i porten af træ, og trappen ud for facaden omtales som en stentrappe med trætrin. Bygningen omtales som grundmuret til alle sider, altså nu også vestgavlen. Det fremgår ikke, om de to vinduer, hvoraf der endnu i dag ses spor i gavlmuren, allerede var tilmurede på dette tidspunkt.

Fra 1846 til omkring 1920 har der tilsyneladende ikke været foretaget beskrivelser af ejendommen (en beskrivelse fra 1884 er ikke bevaret). Det nævnes i F. C. C. F. Funchs erindringer (publiceret i Lyngby-Bogen 1978), at der i 1860'erne blev lagt skifertag på hovedbygningen i stedet for det hidtidige tegltag.

### Portbygningen

I beskrivelsen fra 1782 udgjorde porten en del af sidebygningen, der da var af bindingsværk. Det samme var tilfældet i 1808, hvor

Plan af Frieboeshvile med rummenes tidligere anvendelse. Tegnet efter Mette Mægaard Nielsen 1983. Herunder stueetage. 1. sal overfor. Ca. 1:400.





Vindfløjen på spidsen af portbygningens tag («tårnet») stammer fra ombygningen i 1867 og viser Frederik Caspar Conrad Funchs forbogstaver.



Frieboeshvile før 1924. Hovedbygningen og portbygningen ser på billedet ud som i dag, bortset fra at hovedbygningen i 1977 fik tegltag. Sidebygningen havde før ombygningen buede vinduer forneden og trerammede vinduer på 1. sal. Porten længst til højre førte ind til stalden. (Vilh. Lorenzen: Landgaarde og Lyststeder I (1916) side 58).

hele sidebygningen var af grundmur. I 1808 var der kommet en altan oven over porten. Muligvis har denne været refendfuget lige som hovedbygningens facade. De nuværende fremspringende felter på portbygningen har fået deres uregelmæssige udseende i dette århundrede. Måske var porten allerede i 1808 en selvstændig bygning, selv om den regnedes med til sidebygningen. De døre, der i dag sidder i portrummet - ind til hovedbygningens trapperum og ind til målerrummet, hvor den sidstnævnte indtil indbygningen af toilet (i 1926 med adgang fra trapperummet) førte ind til et tre gange så stort porcelænsværelse - kan godt være fra før 1808, og det samme gælder yderbeklædningen på portfløjene. Selve portfløjene, der er af solide planker og bæres af kraftige hængsler, kan at dømme efter farvelagene i malingen godt være fra Frieboeshviles opførelse i 1750'erne.

I 1846 omtales igen en altan med rækværk over porten.

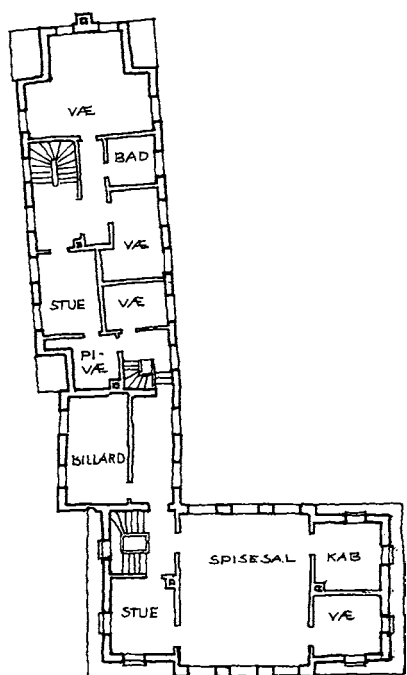
I 1867 ombyggedes portbygningen, idet der i stedet for altanen indrettedes et billardværelse med adgang fra hovedbygningens trapperum (gulvet er i niveau med 1.sal). Desuden førte en tapetdør ind til sidebygningens loft.

### Sidebygningen

I beskrivelsen fra 1782 nævnes sidebygningen som 12 fag lang, af udmuret bindingsværk med tegltag. Den indeholdt gennemkørselsport (jfr. ovenfor), stald til otte heste, kuskekammer og materialkammer.

I 1808 var bygningen i 24 fag, altså i princippet dobbelt så lang. Den målte 38 $\frac{1}{2}$  alen i længden og 10 $\frac{1}{4}$  alen i bredden, grundmuret med tegltag. En kvist til gården var på 24 alen. Foruden porten indeholdt bygningen karle- og seletøjskammer, stald til otte heste samt en dobbelt vognport. Fra porten førte en trappe til loftet, hvor der var indrettet foderoplag og folkerum.

I 1846 betegnedes sidebygningen som kun 30 alen lang, idet porten nu regnedes som en selvstændig bygning. Det nævnes, at





*Frieboeshviles sidebygning i 1977 med et kig ind på gårdspladsen. Med den brede kvist til begge sider har bygningen næsten to fulde etager.*



*Sidebygningens gavl i 1897 med døren ind til havestuen. Kvadrene på muren til højre langs gavlkanten svarede til portfacadens kvadre.*

taget var belagt med sorte teglsten, og at der foruden den lange kvist var tre tagvinduer (de må have siddet på gadesiden). Bygningen var nu indrettet til en havestue (i sydgavlen), stald for otte heste, kuskekammer og to øvrige kamre. Trappen fra porten førte op til en gang med tre værelser og loftsrums.

I 1924-25 blev sidebygningen ombygget til en beboelseslejlighed, som kunne udlejes. Arkitekten var Johan Speyer, som lod bygningen fremtræde med lang kvist også på gadesiden i en slags »engelsk landstedsstil«.

I 1941-42 blev en skorsten påbygget sydgavlen, og der blev indrettet en åben kamin i dagligstuen.

I 1978 blev passagen mellem sidebygningen og portbygningen genåbnet. Herved blev et badeværelse med toilet fra 1926 nedlagt.

### *Baghuset*

I 1782 omtales et fire fags hus af bræddebeklædt bindingsværk med tegltag, beliggende i gården og anvendt som vognport.

I 1808 omtales bygningen ikke - den var vel blevet overflødig ved forlængelsen af sidebygningen med vognporte - men i 1846 optræder der igen en bygning vest for gårdspladsen, 14 alen lang af bindingsværk med tegltag, indrettet til to vognporte (nu var vognportene i sidebygningen som nævnt lavet om til havestue). Bygningen havde en lille kvist, og der er sandsynligvis tale om det endnu eksisterende baghus.

### *Andre bygninger*

Beskrivelsen i 1846 nævner en lang række skure, lokummer og forlystelsesrekvisitter, som siden er forsvundet. Interessantest er et havehus i to etager, som i virkeligheden var midterpartiet af

*Den nordlige del af Baghusets gårdfacade set gennem porten. Denne del af bygningen fik bindingsværket udskiftet i 1989.*

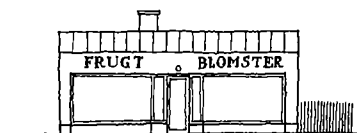




Baghusets gavl set fra nord 1989.



Baghuset afgrænser vestsiden af Friboeshviles gårdsplads. Det er uvist, hvornår det har fået sin nuværende skikkelse; men der har været et baghus siden 1846.



Hovedgaden 2, butiksbygning 1944. Facade, ca. 1:300.

et af de to landsteder vest for Friboeshvile, som F. C. C. Friboe købte og nedrev for at udvide sin grund. Landstedet ses yderst til højre på maleriet side 17. Havehuset, der på 1.sal rummede en billardstue, blev reduceret til én etage i 1867, da den nye billardstue blev bygget oven over porten ud til vejen. Det eksisterer stadig, nu frasolgt som Prinsessestien 7.

I 1943-44 opførtes en butiksbygning sydligst på grunden ud mod Hovedgaden, tegnet af arkitekt R. Tylskjær for handlegartner A. E. Sonnichsen, der havde forpagtet den vestlige del af parken til planteskole. Fredningsnævnet gav dispensation, men krævede, at bygningen fik en let konstruktion. Sognerådet og Bygningskommissionen gav tilladelse til »en drivhusagtig bygning« for foreløbig 11 år.

Butiksbygningen skulle oprindeligt have været opført af stål og glas; men da det var vanskeligt at få stål under krigen, blev den i stedet opført i en let trækonstruktion med store butiksvinduer mod Hovedgaden. Taget var beklædt med tagpap. Bygningen var i én etage med fuld kælder. Bagved lå en 20 meter lang drivhusbygning.

I 1952 ansøgte handlegartneren om forlængelse af tidsfristen som blev givet til 1960. På dette tidspunkt var drivhuset nedrevet.

Butiksbygningen blev nedrevet omkring 1960.

<b>Ejerliste:</b>	Matr. nr. 1 e
-1746	Kronen
1746-1758	apoteker August Günther (kun bygninger)
1758-1765	Christoph og Johan Jacob Günther (do.)
1765-1782	garvmester Niels Kønsberg (do.)
1782-1795	agent Andreas Bodenhoff
1795-1846	ritmester, senere general F. C. C. Friboe
1846-1876	oberstløjtnant F. C. C. Funch
1876-1906	F. C. C. F. (»Fritz«) Funch
1906-1927	ingeniør Christian Funch
1927-1953	kontorchef Georg Bruhn
1953-	Lyngby-Taarbæk Kommune

**Butikker:**

1881-	Gartneri, 1943-: Sorgenfri Planteskole
-------	--

**Vurdering**

Friboeshvile er fredet og indrettet som Lyngby-Taarbæk Kommunes Byhistoriske Samling. Hovedbygningen er med sin sammensætning af rokoko og klassicisme en spændende bygning, og hele anlægget med parken et fint eksempel på, hvordan det fremvoksende borgerskab af handels- og embedsmænd ønskede at følge hoffets eksempel og bygge landsteder i den smukke egn.



### (Lyngby Hovedgade 3)

Ved foden af Kirkebakken ud imod »Gadekæret« lå der indtil 1937 tre bygninger. Et mindre hus, indrettet til beboelse (Lyngby Hovedgade 3), opført i 1829 til sadelmager Peder Bodholdt, øst herfor et ældre landhus (Lundtoftevej 2) og ud til Hovedgaden en værksteds- og butiksbygning opført i 1903 (Lyngby Hovedgade 3A).

Alle tre bygninger blev revet ned i 1937 i forbindelse med etablering af en vendeplads for trolleybus-linien mellem Lyngby og København. Samtidig blev en del af »Gadekæret«s sydlige hjørne overbygget med en afrundet jernbetonkonstruktion til brug for vendepladsen.

#### *Sadmager Bodholdts hus*

I 1829 opførte sadelmager Niels Peder Bodholdt et nyt beboelseshus vest for det ældre landhus. Huset var 15 alen langt og 10 alen dybt, opført i udmuret bindingsværk med rørtag.

Indgangen var fra syd til køkken med skorsten, en stue og to kamre. Der var to bilæggerovne, bræddegulve, engelske vinduer og fyldingsdøre. Lofterne var gibsede og træværket malet.

I 1877 var huset indrettet med forstue, fire værelser, køkken og spisekammer, og der var indrettet et kammer på loftet.

#### *Butiksbygninger*

Fra 1890'erne til husene blev revet ned i 1937 fremkom en række projekter til små butiksbygninger på dette sted, der dengang var Lyngbys livlige hjørne. I dag kan man kun ane sporene af disse aktiviteter som et indhak i kirkegårdsmuren.

*Lyngby Hovedgade 3 med kirken i baggrunden. Huset helt til venstre er Lundtoftevej 4. Det todelte hus (Lundtoftevej 2) er beskrevet nederst på næste side. Postkort ca. 1910.*

*Beboelseshuset Lyngby Hovedgade 3 ca. 1930. Huset målte 10x6 meter.*





Butiks- og værkstedsbygningen Lyngby Hovedgade 3 i 1910. I døren cykelhandler Carl Nielsen.

### Butiks- og værkstedsbygning

I 1903 opførtes en mindre butiks- og værkstedsbygning i én etage, muret og med fladt cementtag med stenbalustrade og kugler over dørpartiet. Bygningen målte 10x6 meter.

Facaden havde to vinduer med buet overside og dør i midten.

Den ejendommelige bygning var tegnet af tømrermester Vilhelm Suhr for mejeriejer Nissen, som året før havde overtaget Lyngby Mejeri efter dettes og Lyngby Mølles brand. Han havde flyttet mejeriet til Lyngby Hovedgade 51, men ville altså gerne bevare et udsalg på det oprindelige sted. Sundhedskommissionen forbød imidlertid fødevarer salg på grund af placeringen tæt op ad kirkegården, og huset blev i stedet indrettet til cykelværksted.

### 1891-98. Forslag om tilbygninger

I perioden 1891-98 indsendtes flere forslag til nybyggeri på hjørnet mod Hovedgaden. Det seneste fra 1898 var en palæagtig toetages smukt buet bygning med stenbalustrade, med søjleinddeling på kvaderdelt stueetage. Forslaget var tegnet af arkitekt C. W. Christiansen. Huset rummede to butikker i stueplan og en toværelses lejlighed med køkken på 1. sal. Projektet blev ikke godkendt, da det lå mindre end de krævede 8 alen fra Hovedgadens vejmidte.

### 1929-37. Nye projekter

I 1929 indsendte stenhugger Carl Hansen et forslag om at bygge et toetages grundmuret hus med værksted og bolig, beliggende ud til Åstræde (i dag Gammel Lundtoftevej). Men forslaget blev annulleret, da Lyngby-Taarbæk Kommune havde planer om udvidelse af vejen.

Et nyt projekt blev indsendt i 1937 om opførelse af en basarbygning i én etage, placeret tæt op ad kirkegårds muren. Forslaget rummede fire mindre butikker: Kaffe og The, Chokolade, Blomster, Tobaksforretning. Projektet er typisk for tidens mange specialforretninger.

### Tofamiliehus (Lundtoftevej 2)

Det ældre landhus, som senere fik adressen (Gammel) Lundtoftevej 2, beskrives første gang i en taksation fra 1812, men ses iøvrigt allerede på et af Marmillods kort fra 1764.

Huset var otte fag langt og tre fag dybt, opført af blandingstømmer og ler med stråtag. En indgang fra gaden førte til forstue, to stuer og kammer samt køkken med skorsten. Der var lergulve og simple vinduer og døre.

I 1846 indrettedes huset til to familier, og den vestlige ende forbedredes med udmuret bindingsværk, brædegulve, engelske vinduer og glatte døre. Hver bolig var på tre fag med indgangsfag i midten og indeholdt stue, kammer og køkken.

I 1902 beskrives den østlige og ældste del af huset som blikkenslagerskur. Hele huset målte 12x6 meter.

<b>Ejerliste:</b>	Matr. nr. 76
	-1811 Anders Olsen
1811-1812	August Gnauctke (svigersøn)
1812-1827	Magnus Andersen
1827	Sidse Marie Andersdatter (hans enke)
1827-1846	Peder Bodholdt (i 1836 desuden skøde fra Jens Hansen på et hus med grund og have)
1846-1864	hans enke Ane Margrethe f. Si- gersted (huset, kgl. skøde på grunden 1859)
1864-1887	hendes søn sadelmagersvend Chr. William Bodholdt
1887-1890	P. C. Lund
1890-1924	blikkenslager Hermann Dahl
1924-1938	sten- og billedhuggermester Carl Hansen
1938-	Lyngby-Taarbæk Kommune

### Butikker:

1897	Svineslagteriudsalg, H. Mortensen, i træbutik mod Hovedgaden
1907-1937	Nielsens Cykle & Kleinsmedje, senere C. A. Nielsens Cykle- værksted
1924-1937	Nordre Birk's Stenhuggeri



## Lyngby Kirke

Lyngby Kirke ligger ud til Lyngby Hovedgade mellem de tidligere numre 3 og 5, men regnes normalt ikke med til Hovedgadens bebyggelse. Der forventes udgivet en bog om kirken i 1997. Her meddeles derfor blot nogle enkelte bygningsmæssige oplysninger, der beskriver Lyngby Kirke set fra Lyngby Hovedgade.

Kirken ligger isoleret fra Lyngby Hovedgades øvrige bebyggelse på en stejl bakke afgrænset af en mur af granit. Gennem en åbning i muren fører en trappe fra Hovedgaden til kirken.

Lyngby Kirkes skib består af en ældre del oprindeligt i romansk stil fra midten af 1100-tallet og en række udvidelser i gotisk stil fra slutningen af 1400-tallet. Der er ikke fundet spor af ældre bygninger under kirken.

Den oprindelige, romanske kirke var opført af utilhuggede marksten med hjørner og vinduesindfatninger af kalksten fra Stevns. Afgrænsningen af den romanske kirkes skib mod øst og vest ses tydeligt i den nuværende kirkes mur. Mod øst har der sandsynligvis været et smallere kor i samme bygningsmåde. Over hvælvingerne i den nuværende kirke ses spor af små, højtstående vinduer i den romanske kirkes mur.

I slutningen af 1300-tallet opførtes et tårn af mursten i tre etager, alle med hvælvinger, med våbenhus i nederste etage. Når tårnet anbragtes på nordsiden af skibet i stedet for som sædvanligt ved vestgavlen, skyldtes det sandsynligvis, at den stejle skrænt forhindrede en traditionel placering.

I slutningen af 1400-tallet forlængedes kirkens skib ca. 3½ meter mod vest, og murene forhøjedes med nogle skifter mur-

*Lyngby Kirke set nordfra fra Lyngby Hovedgade. Dette motiv har været populært siden omkring 1800 og er nok det oftest gengivne fra Lyngby.*





Lyngby Kirke set fra sydvest, fra Lyngby Hovedgade. Set i denne og tilsvarende vinkler fremtræder kirken uvilkårligt som en korskirke.



Kirken set fra Sorgenfri Slotspark i 1865 med Store Kros bagbygninger i forgrunden nederst. Set fra denne vinkel og uden nutidens tætte træbevoksning kan kirken erkendes som et langhus med et forholdsmæssigt spinkelt tårn. Kirken havde blytag frem til restaureringen i 1915.

sten. Der indbyggedes tre hvælvinger i det forlængede skib. Hvis der havde været et kor, blev det i hvert fald nu nedrevet, og skibet forlængedes mod øst med to vinduesfag, der derefter ligeledes forsynedes med hvælvinger.

Tårnet forhøjedes med yderligere to etager, sandsynligvis fordi det nu synede for lavt til den udvidede kirke.

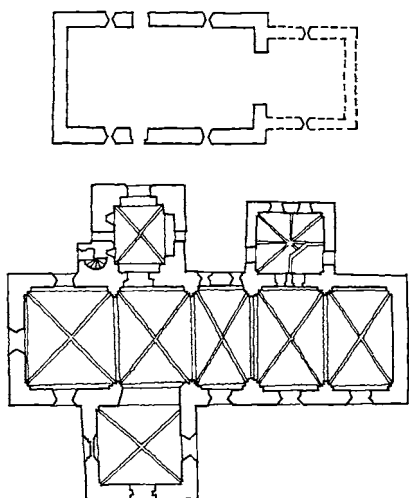
Et kapel med hvælving opførtes på sydsiden af skibet. Det anvendtes fra 1644 som gravkapel, men bruges nu som tværskib i kirken.

Et gravkapel opførtes i 1765 på nordsiden af kirken. Det anvendes nu som sakristi.

I forbindelse med en gennemgribende restaurering i 1914-16, der gav kirken dens nuværende skikkelse og indretning, opførtes et lille vindfang på østsiden af sakristiet med indgang til en kirkestol forbeholdt Kongefamilien fra Sorgenfri Slot.

Ved den omtalte restaurering i 1914-16, der foregik under ledelse af arkitekt Johs. Magdahl Nielsen, blev bl.a. blytaget ændret til tegltag (undtagen på trappehuset ved tårnet), og alle vinduer blev ensartet spidsbuede.

Med sin iøjnefaldende beliggenhed er kirken et sigtepunkt i hele det nordlige Lyngby, og den præger i høj grad Hovedgadens karakter. Den er på én gang en landsbykirke - fritliggende på sin bakketop på grænsen til Bondebyens lave huse, med urskiver ud til den forbigående landevej - og virker samtidig som en købstadskirke med sine anselige røde mure, gavle og tage, som beliggenheden får til at syne endnu større. Her mødes land og by. Men uden bakken under sig ville kirken blive overskygget af Hovedgadens etagehuse.



Lyngby Kirke ca. 1150 (øverst, rekonstruktion) og 1939. Tegnet efter J. Magdahl Nielsen i Lyngby-Bogen 1939. Ca. 1:500.

Kirkens skib måler 29 x 10 meter, tværskibet (nederst) 7 x 9 meter, tårnet (øverst t. v.) 6 x 6 meter og sakristiet (øverst t. h.) 7 x 5 meter.

Lyngby Kirke købtes i 1868 af C. F. Tietgen, efter at staten havde stillet den til salg. Kort før sin død i 1901 solgte han den til Lyngby-Taarbæk Kommune, der i 1993 overførte ejerforholdet til Kongens Lyngby Sogns Menighedsråd.



Lyngby Hovedgade 4, hovedsæde for Alm. Brand af 1792.

## Lyngby Hovedgade 4

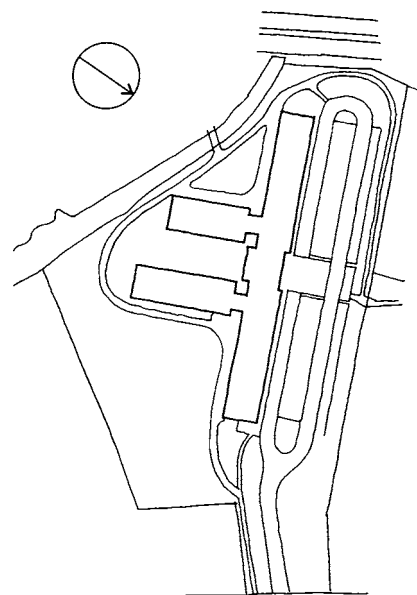
### *Den nuværende bebyggelse*

Kontorhuset er opført 1975-76 for A/S Rasmussen & Schiøtz, tegnet af arkitekt Niels Bang. Bygningen er opført som to blokke med fire etager og to sideblokke med tre etager med delvis åben underetage, ialt ca. 10.000 m<sup>2</sup>. Hovedbygningens samlede mål er 132x15 meter. De to sidebygninger måler hhv. 48x14 og 38x14 meter. Konstruktionen er typisk elementbyggeri med søjler og dæk samt vægelementer i beton. Facaden er udført af betonelementer med overflade af brune granitsten.

### *Den oprindelige bebyggelse på Hovedgaden 4-22*

Arealet mellem Frieboeshvile og Lyngby Mølle (d.v.s. numrene 4-22) tilhørte oprindeligt for den nordlige og største dels vedkommende Sorgenfri Slot, medens en mindre del længst mod syd hørte til Lyngby Mølle.

*Den nordlige del*, der stadig er bebygget, blev i 1734 erhvervet af kommerceråd Peter van Hurk, der opførte en lystgård på det sted, hvor i dag firmaet Knud Hansens autoværksted ligger. Lystgården kom i slutningen af 1700-tallet til at tilhøre grosserer Peter Tutein, der i haven opførte den pavillon, som i dag står i haven til Rustenborgvej 7 B. I 1852 blev ejendommen købt af blegmand Morten Johansen, som frasolgte matr. nr. 1 db, dc, dd og de (Hovedgaden 12, 10, 8 og 6), men beholdt hovedparcellen matr. nr. 1 da samt 1 i. På sidstnævnte opførte han i 1856 »Aalykke«, idet det gamle landsted, hvor han hidtil havde boet, fulgte med matr. nr. 1 dc. Peter van Hurks lystgård er derfor behandlet under Hovedgaden 10.



Hovedgaden 4, Alm. Brands kontorbebyggelse 1995. Situationsplan, ca. 1:3000.

*Den sydlige del*, der i dag er frilagt som græsplæne over for Møllebo, havde Anne Witt beholdt, da hun i 1723 solgte Lyngby Mølle til Jochum Gevert (herom nedenfor under Hovedgade 24); men i 1734 solgte hendes svigerdatter ejendommen til viceborgmester i København Frederik Holmsted. Holmsted havde i 1730 oprettet en klædefabrik på Christianshavn (i øvrigt med Peter van Hurk som kompagnon - nu blev de altså også naboer i Lyngby), og han havde brug for en grund med adgang til ferskvand, hvor han kunne anlægge et farveri til sin fabrik.

Holmsteds farveri, der lige som van Hurks lystgård ses forinden i venstre side af Marmillods kort (side 24-25), lå umiddelbart på nordsiden af Mølleåens gennemløb ved Lyngby Nordre Mølle. Farveriet nævnes af historikeren Hans Gram i 1736: »Borgemester Holmsteds der anlagte Farveri og alle dertil saavel som til Overskæreriet hørende Redskaber«; men endnu i Holmsteds tid blev ejendommen omdannet til lystgård.

Ved Holmsteds død blev den købt af Peter van Hurk, der til gengæld solgte sin egen gård, og gennem forskellige ejerskifter (se ejerlisten side 59) kom ejendommen i 1794 til at tilhøre Arveprins Frederik på Sorgenfri, der brugte den til vaskeri (»Prinsens Vaskergård«). Efter hans død frasolgtes ejendommen igen fra Sorgenfri, men blev alligevel ved matrikuleringen regnet som en parcel heraf (matr. 1 k), selv om den oprindeligt havde hørt til Lyngby Mølle.

I 1809 delte tømrermester Gottfried Walther ejendommen i to, »Christianslund« (senere Lyngby Hovedgade 14, 16 og 18) og »Frederikslund« med de oprindelige bygninger (Hovedgaden 20 og 22). Ejendommens ældre bygningshistorie er derfor gennemgået nedenfor under Hovedgaden 20.

Lyngby Hovedgade 4-22 er tidligere behandlet af Jeppe Tønsberg i artiklen »Pritzel og Binder« i Lyngby-Bogen 1982. Artikelens titel hentyder til de to fabrikker, som hhv. i midten af 1800-tallet og i 1890'erne voksede frem her, Sophus Pritzels maskinfabrik og Georg Binders klædefabrik. For denne del af områdets historie - industrihistorien - henvises til artiklen i Lyngby-Bogen.

#### *Den Tuteinske Pavillon 1792*

I 1792 lod grosserer Peter Tutein, der i 1784 havde købt Peter van Hurks lystgård, opføre et lysthus af træ med tag af malet jernblik. Pavillonen, som den kaldes i dag, stod først på det sted, hvor Lyngby Hovedgade 8 nu ligger. Den var anbragt ud til vejen, for at familien og gæsterne derfra kunne se trafikken på Kongevejen og følge de kongelige herskabs kørsel til og fra Sorgenfri (d.v.s. Arveprins Frederik og hans familie, bl.a. sønnen prins Christian Frederik, den senere Christian VIII). Det fortælles i familien, at Peter Tutein kun lod ét vindue sætte i den side af pavillonen, der vendte ud mod Kongevejen, for ikke at genere de kongelige herskaber for meget.

Da blegmand Morten Johansen i 1858 frastykkede den del af grunden, hvor pavillonen stod, flyttede han den hen i »Aalykke«s



have. Derfra flyttedes den i 1891, da J. L. Binder skulle lave indkørsel til sin nybyggede fabrik, hen til skellet mod Frieboeshvile, hvor den kom til at stå helt ud til Kongevejen. Herfra kom den i 1914 til Rustenborgvej 7 som en gave fra fabrikant Georg Binder til forfatteren Gyrithe Lemche, som var en efterkommer af Peter Tutein. I 1947 frastykkedes grunden, som pavillonen stod på, som Rustenborgvej 7 B til hendes søn Hans Jacob Lemche. Denne ønskede, at Lyngby-Taarbæk Kommune efter hans død skulle overtage pavillonen, og nævnte som forslag til dens placering enten Frieboeshvile, hvor den ville kunne stå næsten på sin oprindelige plads, eller Gammel Rustenborg. Pavillonen tilhører nu Lyngby-Taarbæk Kommune, men står indtil videre i haven til Rustenborgvej 7 B.

Pavillonen har åbenbart ikke været brandforsikret fra begyndelsen. Den optræder ikke i beskrivelsen fra 1802 af Tuteins landsted (side 80), og den er beskrevet første gang

i 1855, omtalt som et lysthus ved landevejen, bygget i kvadrat af tømmer, med paneler ud- og indvendigt, tækket med jernblik og indrettet til et betrukket værelse med bræddegulv og med hvælvet loft.

Det er stort set den skikkelse, pavillonen endnu har, bortset fra, at taget nu er beklædt med grønt tagpap. Pavillonens historie er fortalt af H. J. Lemche i artiklen »Omkring den Tuteinske Pavillon« i Lyngby-Bogen 1982.

*Aalykke 1856-1901. Vaskehuset ved søen 1855-1902*

Allerede på et af Marmillods kort fra 1764 ligger der en trefløjet bygning på det senere matr. nr. 1 i (den nordligste del af Lyngby

*Lyngby Hovedgade 4 i begyndelsen af 1890'erne. Helt til venstre gavlen af nr. 6. Til højre »Aalykke« med skorstenen på J. L. Binders klædefabrik i baggrunden. Helt til højre den Tuteinske Pavillon i skellet helt ud til vejen.*

#### **Ejerliste, Peter van Hurks lystgård**

-1725	Abraham Lehn (ejer af Sorgenfri)
1725-1727	Thale Eisenberg
1727-1734	pastor Jørgen Ursin
1734-1760	kommerceråd Peter van Hurk
1760-1764	geheimeråd Vilh. Aug v. d. Osten
1764-1782	garver Niels Kønsberg
1782-1784	kaptajn Friederich Bentzen og amtskirurg Meschwitz
1784-1799	grosserer Peter Tutein
1799-	Diderich Tutein
-1829	Peter (»den 2.«) Tutein
1829-1841	kammerjunker Georg Alexander Bernier
1841-1848	Christian VIII
1848-1852	chargé d'affaires J. S. Alfonso de Carvalho
1852-	blegmand Morten Johansen (senere ejere, se side 62 og 84)

#### Ejerliste, Holmsteds farveri

-1734	Anna Witt (tidligere ejer af Lyngby Mølle)
1734-1758	klædefabrikør Fred. Holmsted
1758-1760	Svend Vilh. Jegind
1760-1768	kommerceråd Peter van Hurk
1768-1770	Gilles Wilhelm Daemen
1770-1781	Matthieu Toyon
1781-1783	Nicolai Clausen
1783-1786	Abraham Moses Henriques
1786-1791	Ulrich Lodberg
1791-1794	Moses Ahron Henriques
1794-1806	Arveprins Frederik
1806-1808	Andreas Naur og tømrmester Gottfried Walther
1808-	Gottfried Walther (senere ejere, se side 114)

Hovedgade 4 ud til vejen), og på de ældste matrikelkort fra 1810-11 ligger der ligeledes en bygning på grunden, uden at der findes nogen nærmere beskrivelse af den.

I 1856 opførte blegmand Morten Johansen på dette sted et nyt stuehus, som senere fik navnet »Aalykke«. Huset var i én etage, beliggende med gavlene øst-vest. Det var i 13 fag og målte 26<sup>1</sup>/<sub>4</sub> alen i længden og 12 alen i bredden, opført i grundmur og med stråtag. Der var indgang i sydsiden, og huset rummede entré, to værelser, køkken med komfur og spisekammer, rullestue, kammer og vognskur med porte. Stalden befandt sig i en tilgrænsende halvtagsbygning med tegltag.

I 1865 beskrives »Aalykke« som et tofamiliehus med entré, fire værelser, to køkkener og spisekammer. På loftet var der indrettet to gavlværelser.

Til ejendommen hørte der nu også en lade- og staldbygning vest for stuehuset på 21 x 8 alen, af bindingsværk med stråtag, samt to halvtagsbygninger umiddelbart ved »Aalykke«.

Hertil kom pavillonen samt helt ude ved søen (i dag mølledammen) et i 1855 opført vaskehus af udmuret bindingsværk med stråtag. Huset målte 14 x 10<sup>1</sup>/<sub>2</sub> alen og indeholdt to indmurede jerngryder til at vaske tøj i.

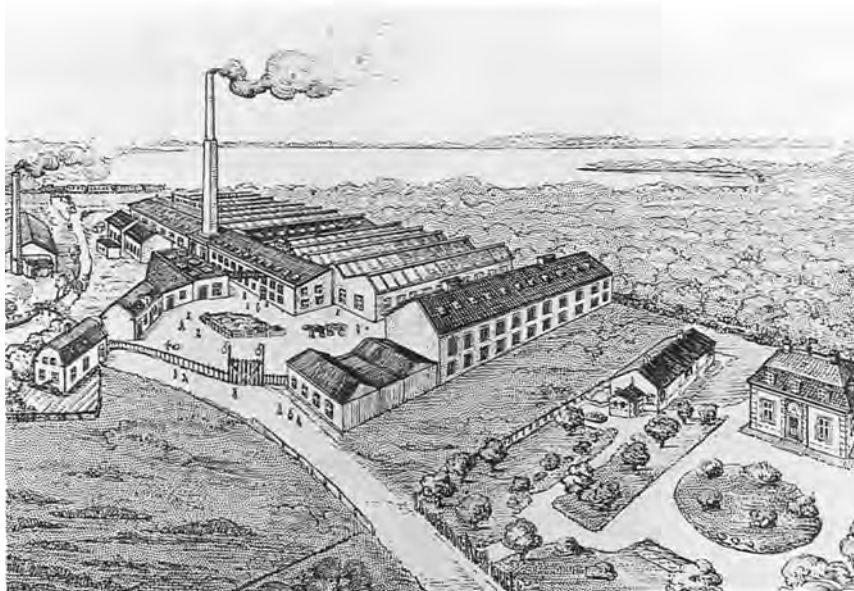
I 1865 var vaskehuset blevet forhøjet med en etage, der var i ét rum med lemme i gavlene og anvendtes som tørreloft. Vaskehuset blev nedrevet i 1902.

#### *Georg Binders villa 1901-1973*

Georg Binder boede som bestyrer af sin fars klædefabrik i en årrække i »Aalykke«; men da han i 1901 blev gift, skænkede hans

*Georg Binders villa fra 1901, fotograferet ca. 1910.*





Perspektiv af virksomheden J. L. Binder & Co. lige efter århundredskiftet. Til højre ses fabrikantens villa med Frieboeshviles park i baggrunden, til venstre fabrikskomplekset ned imod jernbanedæmningen. (Fra »De danske Byerhverv«, København bind 2 (1904) side 70).

svigerfar, der var murermester, det unge par et nyt hus at bo i. »Aalykke« blev revet ned og erstattet af en palæagtig énetages villa, grundmuret med høj kælder og mansardetage med skifertag. Villaen lå lidt tilbagetrukket fra Hovedgaden, med gavl mod denne.

Villaen blev i 1925 ombygget til at indeholde to boliger. Den blev nedrevet i 1973 sammen med fabrikken.

I 1906 opførtes et havehus mellem villaen og fabrikken. Det var en énetages bygning i bindingsværk med tag beklædt med tagpap, indeholdende vognport, billardrum, et værelse og rum til haveredskaber.

#### *Klædefabriken J. L. Binder & Co., senere Filtfabrikken Norden 1891-1973*

I 1891 opførte fabrikant J. L. Binder en klædefabrik med en fabriksshal på 30 x 25 meter med shedtag (»harmonikatag« med rækker af skråstillede ovenlysvinduer), en toetages dampkedelbygning, en 25 meter høj skorsten og en tørrebygning.

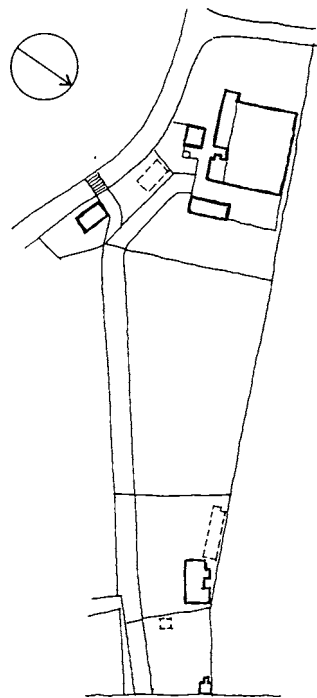
I 1892 indrettedes to baderum i kedelhuset. Det var Lyngbys første offentlige badeanstalt, som imidlertid blev nedlagt igen i 1897.

Fabrikshallen blev i 1898 udvidet til 50 x 25 meter.

I 1899 opførtes et tæppevaskeri syd for den i 1863 gravede kanal til Mølleåen (ved den nuværende gangbro).

I 1903 blev tæppevaskeriet flyttet nord for kanalen til en ny bygning i to etager. Samtidig blev en ny portnerbolig opført, hvor der før havde ligget et ældre bindingsværkshus, også i to etager (stue og mansard).

Et wolfehus (til wolfning, d.v.s. grovkæmning af uld) blev opført ved siden af portnerboligen.



Plan af J. L. Binders klædefabrik 1885-97. Ca. 1:3000.

I 1906-09 udvidedes fabrikken igen, nu til 70 x 30 meter. Der var på dette tidspunkt 100 ansatte.

I 1917 byggedes et nyt maskinhus og en 50 meter høj skorsten.

Efter 1. Verdenskrig blev fabrikken ramt af krise. Binder & Co. fortsatte dog til 1928, hvor firmaet gik konkurs. I bygningerne fortsatte Filtfabrikken Norden (Carl de Neergaard) produktionen fra 1934 til 1968. Bygningerne blev nedrevet i 1973.

#### *A/S Rasmussen & Schiøtz. Protester mod kontorhus*

Grunden ejedes nu af A/S Rasmussen & Schiøtz, der agtede at opføre nyt byggeri.

Lyngbygruppen af 9. august 1972 klagede den 14. oktober 1974 over, at Københavns Amtsråd efter anbefaling fra Lyngby-Taarbæk Kommunalbestyrelse havde meddelt dispensation fra Bygningsvedtægten for Lyngby-Taarbæk Kommune. Dispensationen gjaldt opførelse af et kontorhus på ejendommen matr. 1 ab, Kongens Lyngby, Lyngby Hovedgade 4, der i dispositionsplanen var udlagt til boligbebyggelse.

I kommunalbestyrelsen havde man vurderet, at den fugtige fabriksgrund med støjgener fra jernbane og omfartsvej ikke egnede sig til beboelse.

Ombudsmanden (Lars Nordskov Nielsen) udtalte den 24. april 1975, at »i forbindelse med de faktiske oplysninger om det foreliggende projekt, og det område, hvori byggeriet skal placeres, finder jeg imidlertid fornødent grundlag for at udtale, at det ville have været rigtigst, om amtskommunen havde nægtet den omtalte dispensation - og dermed havde henvist Lyngby-Taarbæk Kommune til eventuelt at udarbejde forslag til ændring af bygningsvedtægten eller forslag til en partiel byplanvedtægt.«

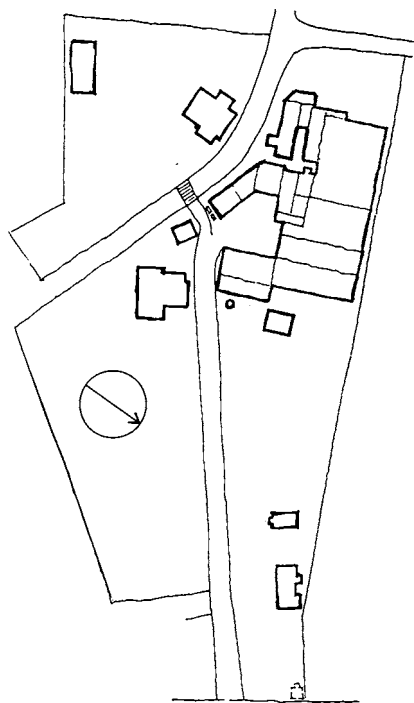
Denne udtalelse fra Ombudsmanden gav Lyngby-Taarbæk Kommunalbestyrelse anledning til at beslutte, at hvis der fremover fremkom byggesager, hvor der var tvivl om lovligheden i forhold til plangrundlaget, skulle dette først bringes i orden.

Dermed blev sagen også anledning til, at Lyngby-Taarbæk Kommune fremskyndede sit arbejde med udarbejdelse af en kommuneplan. Loven om kommuneplanlægning trådte i kraft i 1977, og Lyngby-Taarbæk blev den første kommune i Danmark, der fremlagde forslag til en kommuneplan. Efter en offentlig debat vedtoges kommuneplanen endeligt i 1980.

A/S Alm. Brand af 1792 var i 1971 flyttet fra København til Lyngby, hvor man sammen med flere andre forsikringsselskaber var flyttet ind i »Tryg«s bygning på Parallelsvej som indledning til et samarbejde. Samarbejdet gik imidlertid dårligt for Alm. Brands vedkommende og ophørte i 1976. Alm. Brand ønskede nu at blive i Lyngby og købte derfor kontorhuset, hvor de hidtidige lejemaal efterhånden blev opsagt og overtaget.

#### *Alm. Brand af 1792*

Kontorhuset blev opført i 1975-76 af A/S Rasmussen & Schiøtz med Niels Bang som arkitekt. Kontorkomplekset blev opført



Plan af Filtfabrikken Norden, opmålt 1934.  
Ca. 1:3000.



*Hovedgaden 4, indgangspartiet i Alm. Brands kontorbygning.*

med henblik på salg hhv. udlejning til forskellige firmaer, der kunne være fælles om bl.a. centralzonens faciliteter, kantiner og møderum.

Kontorhuset består af to blokke adskilt af den centrale zone, begge i fire etager, samt to blokke placeret vinkelret herpå i tre etager. Der er ialt 10.000 m<sup>2</sup>, hvoraf de 6400 m<sup>2</sup> er kontorareal, 2900 m<sup>2</sup> er trappe-, arkiv- og sikringsrum i den ellers åbne stueetage, samt 700 m<sup>2</sup> til forhal, mødelokaler og kantine i centralzonen. De to blokke i forlængelse af hinanden måler tilsammen ialt ca. 132 meter i længden og 15 meter i bredden. De to sideblokke er hhv. ca. 48 og 38 meter lange og 14 meter brede.

På grund af det højtliggende grundvandsspejl har man valgt ikke at udføre kælder. I stedet fik man dispensation til at udføre sikringsrum i stueetagen.

Konstruktionen er et typisk elementbyggeri. Søjler står på nedrammede betonpæle pr. 4,80 x 7,20 meter. Bjælker og dæk er præfabrikerede elementer, og facaderne er udført ligeledes med elementer med vinduer pr. 1,20 meter og som sandwich-elementer (dobbelte betonflader med isolering imellem).

Under medvirken fra Lyngby-Taarbæk Kommunes Tekniske Forvaltning fik facadeelementerne en overflade af brunlige granitsten. Også ved udformningen af solafskærmningen var forvaltningen involveret. Resultatet blev lette aluminiumslameller op-  
hængt over vinduespartierne.

Centralzonen er udført med facader i stål, glas og aluminium.

### *Vurdering*

Kontorkomplekset virker ikke overvældende, trods sin størrelse. Opdelingen i de fire blokke samt den delvis åbne underetage gør byggeriet lettere.

Trods dette forhold virker bygningskomplekset med sin elementkonstruktion som et fremmedelement i denne del af Hovedgaden. Det samme kunne siges om fabrikken, der lå her før; men den var dog oprindeligt begrundet ved sit behov for adgang til vandet.

### **Ejerliste** Matr.nr. 1 i

(tidligere ejere, se side 56)

-1882	blegmand Morten Johansen
1882-1891	Chr. Siegfred Johansen
1891-1902	fabrikant J.L. Binder
1902-1905	fabrikant Georg Binder og etatsråd William Hauowitz
1905-1916	fabrikant Georg Binder
1916-1928	A/S J.L. Binder & Co.
1928-1934	fabrikant K.K. Larsen
1934-1936	godsejer Carl de Neergaard
1936-1962	A/S Filtfabrikken »Norden«
1962-1973	direktør Peter de Neergaard
1973-1976	A/S Rasmussen & Schiøtz
1976-	Alm. Brand af 1792 A/S





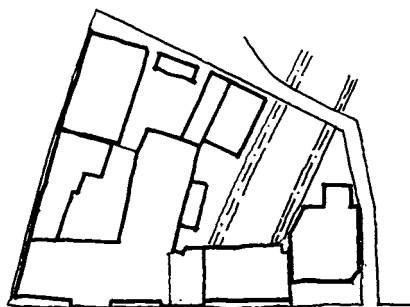
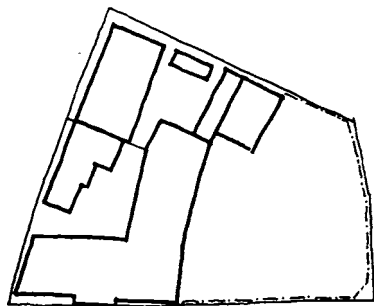
»Kirketorvet« er efterhånden blevet betegnelsen på parkeringspladsen syd for Lyngby Kirke, hvor tidligere bebyggelsen Lyngby Hovedgade 5-9 lå.

### (Lyngby Hovedgade 5)

#### *Bygningskomplekset nr. 5-9, nu »Kirketorvet«*

På det nuværende trekantede »kirketorv« lå der i anden halvdel af 1700-tallet et lyststed, og i anden halvdel af 1800-tallet udviklede der sig et forretningsstrøg.

Bebyggelsen på denne grund bestod før nedrivningen i 1967-69 af fire bygninger: Lyngby Hovedgade 5, det stærkt ombyggede lyststed med bageri i sidebygningen siden 1849. Lyngby Hovedgade 7, en bindingsværksbygning opført i 1891 hen over Fæstningskanalen. Lyngby Hovedgade 9, en villa opført i 1905 på hjørnet ved Knüppelstræde. Endelig lå på grundens nordøstlige hjørne ud til Stades Krog et tofamiliehus med butikker, opført i 1858. Dertil kom diverse baghuse.



Hovedgaden 5-9, situationsplan, ca. 1:1000. Øverst 1885 (kun nr. 5), nederst 1905 med Fæstningskanalen og nr. 7-9 samt Knüppelstræde.

#### *Kompleksets bebyggelseshistorie i hovedtræk*

På Marmillods kort fra 1765 (side 24-25) er grunden bebygget med bl.a. to huse ud til Lyngby Hovedgade. I 1783 brandforsikredes et tofamilies lyststed med udnyttet tagetage og kvist, og dette hus dannede grundstammen i bebyggelsen helt frem til nedrivningen i 1960'erne. I årene 1849-1966 var der bageri, og allerede i 1868 kom de første tre butikker ud til Lyngby Hovedgade.

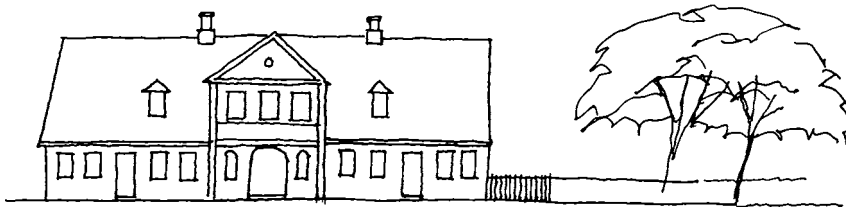
I 1891 blev der bygget et forhus mere, Lyngby Hovedgade 7, hen over Fæstningskanalen. Samtidig fik den gennemgående



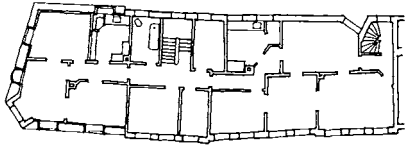
Lyngby Hovedgade 5-9 i begyndelsen af 1960'erne, set fra hjørnet af Jernbanevej. Niels Wivel fot. - Se også farvebillede side 20.

kvist en dublet længere mod syd på facaden, og partiet mellem de to kviste blev forhøjet til to etager.

I 1906-07 blev den nordlige ende af det gamle hus ombygget, så facaden herefter fremstod som tre huse: Et købstadshus med tårn, et klassicistisk præget byhus med trefags kviste og en villa, alle med butikker. Tæt op til den sidstnævnte, men lidt tilbagetrukket, kom så i 1905 en toetages villa i nationalromantisk stil, Lyngby Hovedgade 9. Den rummede Banken for Lyngby og Omegn og afsluttede karreen mod Knüppelstræde.



Facaden af Lyngby Hovedgade 5-7 i 1878 og efter 1891. Ca 1:400.



Hovedgaden 5, efter 1907. Plan af 1. sal, ca. 1:500. Bemærk gangforbindelse mellem hovedbygningens og hjørnehusets (øverst) lejligheder. Badeværelset blev indrettet før 1922 i et tidligere pigeværelse. - I denne skikkelse målte bygningen 27 meter i længden og 8-9 meter i bredden.

### Hovedgaden 5: Lyststed fra 1783 til 1849

Den første brandforsikringsvurdering fra 1783 beskriver en 16 fag lang og 5 fag dyb hovedbygning, opført af grundmur med tegltag og en 4 fags kvist. Fra gården var der indgang til en forstue, derfra kom man til højre ind i en lejlighed med to stuer og et sovekammer, i den ene stue var der udgang til haven ad to døre med glastruer. Desuden var der et køkken med åben skorsten og et fadebur. Til venstre var der en lejlighed med fire værelser, det ene med en lukket alkove med to døre med glastruer for, samt et køkken med åben skorsten og et spisekammer. Fra indgangen fra gaden var der en trappe til 1. sal, der rummede to små pulterkamre i hver ende af bygningen og en sal i kvisten til gaden. Denne hovedbygning var uændret i 1797, bortset fra, at kvisten nu blev beskrevet som gennemgående.

Mod nord, formentlig med facade mod kirken, var der i 1783 et tofamiliehus af bindingsværk med stråtag, 10 fag langt og 4 fag bredt. Det var forsvundet i 1797.

En nybygning fra 1783 beliggende i syd, 11 fag udmuret bindingsværk, 6 fag dybt og forsynet med stråtag med to rækker teglsten forneden, rummede en pænt malet og tapetseret fire værelses lejlighed med loftsværelse og stald til fire heste samt tørvehus. I forlængelse heraf lå en 6 fags vognremise med karlekammer og brændehus, også udmuret bindingsværk, 4 fag bredt.

Desuden var der nogle småbygninger i gården, der var indhegnet med plankeværk med to porte, en brønd med pumpe samt to haver indhegnet med plankeværk.

I 1797 var der kommet en 9 fag lang, 3 fag dyb hestestald med gennemkørselsport til mod øst, opført af udmuret bindingsværk med stråtag samt vognskur mod nord, 7 gange 3 fag af udmuret bindingsværk med stråtag. Haven var nu også forsynet med et espalierlysthus.

På matrikelkortet fra 1812 ses hovedbygningen mod hovedgaden samt et trelænget anlæg østligt på grunden.

I 1833 var den østlige bygning ombygget til en bolig med fire værelser. En oversigt i 1841 meddeler, at komplekset i grundtræk var som i 1797, bortset fra denne nybygning og nedrivning af det meste af den 11 fags sydlænge.



Med bageriet som kerne opstod omkring århundredskiftet en række forretninger på den centralt placerede grund. De mange om- og tilbygninger fortæller om udviklingen af en driftig håndværkergård til et forretningsstrøg. Trods de skarpt adskilte facadeafsnit mod Lyngby Hovedgade var der et sammenhængende net af gange og forbindelser mellem bageriets butik og lejlighed til de nye tilbygninger. Med de mange ansatte, der boede hos bagermesteren, med bageri og handel, stalde og vognporte, har der været et myldrende liv i den lille bykarré. - Foto fra 1920'erne.

### Bageri fra 1849

Bagermester Borch forsikrede i 1849 et bageri beliggende i syd. Det var 10 fag langt og 5 fag dybt, dels af udmuret bindingsværk dels af tømmer og brædder, med stråtag. Heri var der bageri og bageovn, tørreovn, indmuret kobberkedel, fast bord og dejtrug, og der var gibsloft og murstensgulv. Desuden var der et svendekammer, to brændselshuse og stald for fire heste. Det betegnes ikke som nybygning, så det kan have været ombygning af den eksisterende sydlænge.

### 1858, 2-familiehus på matr. 82 b

1849 blev der udstykket en lille ejendom, matr. 82 b, indeholdende det østlige beboelseshus og det nordlige vognskur, til glæde for traktør Johansen i hans pensionisttid. Det brændte i 1858, og ved den efterfølgende genopførelse samme år blev det af hensyn til brandfaren orienteret således, at stuehuset lå med facade mod kirken, altså ud til Stades Krog, som dengang regnedes som en del af Lundtoftevej. Det var 17 alen langt, 13 alen dybt, af grundmur med tegltag og rummede to toværelser, lejligheder samt et loftskammer. Til huset hørte et udhus i tre fag af bindingsværk i gården. I 1885 indrettedes kvistværelser, og stald og vognskur blev tilbygget mod vest med værelser i loftsetagen.

I 1899 blev der indrettet butikker i stueetagen og to lejligheder i loftsetagen og i det tidligere vognskur og stald. Bagest på grunden blev der opført en ny stald til seks heste samt et vognskur.

### 1868, nyt bageri

Bageribygningen blev fornyet til 12 grundmurede fag, 18 alen lang og 13½ alen dyb, med en russisk (d.v.s. smal) skorsten og bageovn. Der optrådte nu for første gang et »conditorikammer« med åbne vægge til gårdsiden i to fag, brødkammer, bageri, sven- og karlekammer samt trappeopgang til loftet. I forlængelse heraf var der en tilbygning til stald. Det fremgår af en tegning fra 1870, at bageriet nu var sammenbygget med hovedbygningen.

### 1876, butikker

Hovedbygningen beskrives nu for første gang med faste mål som 35 alen lang, 14 dyb, 5 alen høj med gennemgående kvist, en del af taget var skifertag. Der var stadig otte rum og to køkkener i stueetagen, men med to forstuer og et bageri, en urmager og en manufakturhandelsbutik. På kvisten og loftet var der et køkken og 10 værelser.

Bageriet var nu udvidet til 24 alen, med bageovn med dobbelte hvælvinger og ialt syv lokaler, samt en lille kælder under bygningen. Der var installeret to dampkedler (uden angivelse af deres anvendelse).

I gården var der desuden 1 alen fra bageriet i syd et brændeskur og en staldbygning, begge af udmuret bindingsværk med hhv. tegltag og spåntag. Forbundet med stalden var der et vognskur også i udmuret bindingsværk med spåntag. Op til stalden var der en retirede.

### Dampmaskine 1885

I 1884 opførtes en 25 alen høj dampskorsten, og der blev forsikret en dampmaskine i 1885. Denne producerede blandt andet elektricitet, så bagermester Th. P. Hamann i 1888 kunne tilbyde sognerådet elektrisk gadebelysning på Lyngby Hovedgade op til Apoteket, som dengang lå i nr. 60. Rygtet herom

<b>Ejerliste:</b>	Matr. nr. 82 b (udst. 1849 fra 82 a)
-1851	Niels Lauritzen Hvidt
1851-1879	tracteur, senere pensionist Chr. Johansen
1879-1885	maskinarbejder Adolph Louis Hegelund
1885-	bagermester Th. P. Hamann (videre som nr. 5, se nedenfor)

<b>Ejerliste:</b>	Matr. nr. 82 a (og 82 b)
1778-1781	gårdsidder Anders Hansen,
1781-1782	tømmermand Johan Fischer
1782-1795	Ole Svendsen,
1795-1796	Kirstine Ruusgaard, enke
1796-1808	Justitsråd Søren Munch
1808-1825	skræddermester Frederik Rasbeck
1825-1848	Niels Lauritzen Hvidt
1848-1865	bagermester Ole Chr. Borch
1865-1868	bagermester Frederik Chr. Hamann
1868-1882	bagermester Samuel Frederik Hamann
1882-1919	bagermester Thorvald Peter Hamann
1919-1930	bagermester Alfred Carl Gustav Gravesen
1930-1935	direktør Aage Jørgensen
1935-1936	grosserer H.T. Christiansen og M.S. Lund
1936	M.S. Lund
1936-1937	ejendomsaktieselskabet Matr. 82 a og 82 b, Kongens Lyngby
1937-1954	enkefru Ingrid Martha Jacobsen
1954-	Lyngby-Taarbæk Kommune

nåede helt til Frankrig, så borgmesteren i Paris skrev et brev til sin kollega i Lyngby for at få praktiske råd om denne ny-modens indretning. De elektriske gadelygter blev dog afløst af gasbelysning i 1895, da det kommunale gasværk i Lyngby åbnede.

Der var i 1891 følgende maskiner i bageribygningen: 1 dampmaskine på 8 hk, 2 dampkedler, 1 donkeypumpe, 1 akselledning, 1 vandbeholder, 1 varmeledning, 2 æltemaskiner, 1 skære- og rivemaskine, 1 lysmaskine, elektrisk, med 6 glødelamper i hovedbygningen og 6 do i bageribygningen, 2 varmeledninger i hovedbygningen og én i nr. 7.

#### *1891, forhøjelse af hovedbygningen og nyt hus over fæstningskanalen*

Huset blev i 1891 ombygget fra kvisten og mod syd. Mod nord omtales en enetages »tilbygning« på 13<sup>1</sup>/<sub>2</sub> alens længde med skorsten og indrettet tagetage. Det må være den nordligste del af den gamle hovedbygning, der foreløbig stod uforandret. Syd herfor blev huset forhøjet til to etager, og billeder fra århundredskiftet viser, at der i husets sydligste ende var opsat en ny frontispice magen til den oprindelige, således at det nu fremstod symmetrisk, selv om det nu også var blevet forlænget mod syd. Det beskrives i brandtaksationen som en 30 alen lang beboelsesbygning i to etager med to skorstene og et 9 alen bredt fremspring til gaden. Antallet af værelser var uforandret, og der var stadig tre butikker.

I 1887 blev Fæstningskanalen ført under Lyngby Hovedgade og igennem haven. I 1891 blev der op til hovedbygningen opført en beboelses- og butikbygning på jernbjælker hen over kanalen (se Lyngby Hovedgade 7).

#### *»Nyt« hjørnehus 1906*

I 1906-1907 blev den nordlige fløj ombygget. Den 5 fag lange bygning, der havde været indrettet til konditori med 2 værelser på loftet, fik påbygget en mansardetage og et hjørnetårn med spir. I stueetagen blev der indrettet to butikker med indgang i hjørnet mod kirken og to kontorer. På 1. sal kom der en lejlighed med tre værelser, køkken og pigekammer, med gennemgang til lejligheden i bagergården. Arkitekt var Vilhelm Suhr.

Bygningen fremstod nu som en selvstændig bygning i købstadsstil, men var reelt en del af det samlede bygningskompleks.

Bager Hamanns byggerier omkring århundredskiftet blev en prøvelse for den unge tekniske forvaltnings organer. Flere gange ignorerede han kravet om projektgodkendelser, og der findes f.eks. ingen byggesag eller tegninger til ændringerne i 1891. Ved sagsbehandlingen i Sundhedskommissionen i 1906 protesterede læge Johan Lemche og krævede Bygningskommissionen indkaldt, idet der her snarere var tale om nybyggeri. Resultatet blev, at Bygningskommissionen fremover krævede at behandle større ombygningssager.

*Den nordlige ende af bager Hamanns ejendom omkr. 1890 med Lyngby Kirke i baggrunden. Se opstalter af bygningen side 64.*



### Om- og tilbygninger 1909-1935

I 1909 ombyggedes stueetagen i den sydlige gavlkvist, der fik et stort butiksvindue og en indgang.

Efter en brand i 1917 genopførtes bageribygningen som en grundmuret bygning adskilt fra hovedbygningen.

1920-1923 indsendte bagermester Gravesen flere projekter til baghuse og desuden til en forhøjelse af hovedbygningen med en mansardetage, indrettet med to lejligheder. Kommuneingeniør Rastrup skriver i sin begrundelse for at afslå dette, at »ejendommen er overbebygget og ombygningen vil ødelægge den sidste rest af skønhed ved denne tidligere meget smukke bygning«.

I 1925 ombyggedes den nordlige gavlkvist, der efter krav fra sognerådet blev rykket tilbage, så fremspringet herefter var som ved den sydlige gavlkvist. Der blev indrettet butik med dør og butiksvinduer i stueetagen.

### Nedrivningen. Vurdering af »Kirketorvet«

Alle baghuse blev nedrevet i 1967, og der kom parkeringsplads i stedet. Året efter blev forhusene nr. 5-7 nedrevet og i 1969 nr. 9, hvorved »Kirketorvet« opstod.

Lyngby mistede et karakteristisk bybillede med disse købstads-huses forsvinden. I stedet fik man et torv, der åbner udsynet til den sydligste del af Bondebyen og til kirken. Hovedgaden har kun to torve, »Kirketorvet« og Torvet ved Rådhuset. Der er planer om at omdanne Torvet ved Rådhuset til bilfrit område. Måske burde man overveje at gøre det samme på »Kirketorvet«, evt. benytte det til aktiviteter som loppemarked, grønttorv eller lignende.

### Butikker:

- 1849-1966 Bageri med konditori fra 1868 og butik fra 1876. 1865-1913: 3 generationer Hamann, 1929-1966: J. M. Mathiesen.
- 1868-? Manufakturhandelsbutik
- 1868-1877 Urmagerbutik, Carl Suhr
- 1877-1883 Lyngby Nye Mode- og Manufakturhandel, H. J. Nicolaisen
- 1883 Lyngby glas- fajance- og porcelænsoplæg
- 1884 Urtekram, vin- og delikatesshandel
- 1887-1889 Detailhandler J. C. F. Fischer
- 1889 Blikkenslager Hermann Dahl
- 1889 N. C. Christiansens Trikotage- og herreekvipering
- 1890 Skomagermester S. P. Nielsen
- 1910-1922 Dansk Smør Forsyning
- 1913-1914 Sæbe- og parfume forretning
- 1916-1919 Lyngby billige kaffelager
- 1920-1925 Lyngby nye Urforretning, A. Krogh
- 1923-1934 Lyngby nye Viktualieforretning
- 1926-1929 Konfekturforretning, K. Orlien
- 1928-1935 Lyngby Koloniallager
- 1930 W. Wassmanns Modeforretning
- 1931-1932 »Boston«, herrelingeri, i 1932: Partivarehuset
- 1932-1950 Konfektur
- 1935-1942 Lyngby Broderimagasin
- 1939-1941 Mersebak Cigarfabriks Udsalg
- 1939-1941 Blomsterforretningen »Edelweiss«
- 1940-1960 Stella Nova A/S Fotograf
- 1942-1968 Damborg's Frøhandel
- 1961-1965 Kern-Jespersen's Kunsthandel



Lyngby Hovedgade 5 set fra nord 1964. Niels Wivel fot.



»Sorgenfridal«, Lyngby Hovedgade 6. Huset havde indtil 1992 gule mure med hvide indfatninger om vinduer og frontispice, men blev ved renoveringen ensartet hvidt. Fra 1996 er huset igen gult med hvide indfatninger.

## Lyngby Hovedgade 6, Sorgenfridal

### *Den nuværende bebyggelse*

Sorgenfridal er opført i 1858-59 i sin nuværende form. Huset er beliggende tilbagetrukket fra Hovedgaden og med facaden langs denne. Det er et typisk syv fags hus (vinduesfag) med gavlkvist på 3 fag, grundmuret og pudset med tegltag. Målene er 15x9 meter med en tilbygning på sydgavlen på 1x4 meter. Facaden er gul med vinduer og kvistparti kraftigt fremhævet med hvide indfatninger. Husets navn er skrevet med påsatte metalbogstaver på facaden.

Der er hovedindgang på bagsiden til to boliger.

### *Tofamilies lyststed 1859*

Sorgenfridal nævnes første gang i en beskrivelse fra 1859 som lyststed med to boliger. Det var 23 alen langt og 13 alen bredt, grundmuret i én etage med zinktag på en 9<sup>1</sup>/<sub>2</sub> alens kvist i halv dybde, i øvrigt med tegltag og med to skorstene.

Indgangen var på bagsiden med adgang til to boliger. I stueetagen var der ialt fem værelser, to køkkener og spisekamre. Fra forstuen var der trappe til loftsetagen med fire værelser, to kamre og pulterkammer.

<b>Ejerliste:</b>	Matr. nr. 1 de,df (udst. 1859 og 1860 fra 1 da, nr. 4)
-1860	blegmand Morten Johansen, ejer af 1 da
1860-1863	enkefru Bodil Marie Langvagen
1863-1866	frk. Agathe Sivertsen
1866-1883	hofjægmester F. W. Paulsen
1883-1894	stiftsdame frk. Sophie Fønss
1894-1924	enkefru Johanne Marie Nielsen f. Mortensen
1924-1927	frk. Anna Margrethe Nielsen
1927-1951	handelsrejsende Carl Otto Andreassen
1951-1981	enkefru Anna Poulina Maja Andreassen
1981-1992	professor Erik Andreassen
1992-	Alm. Brand Ejendomsinvest A/S

I 1867 forlængedes huset til 27 alen ved tilbygning af to udhuse ved gavlene. Samtidig blev det ene køkken tilsyneladende nedlagt, idet stueetagen nu havde seks værelser og to kamre. I en periode boede ejeren åbenbart alene i huset.

I hvert fald fra 1904 boede der igen to familier i huset, nu hhv. i stuen og på 1. sal; men fra 1927 til 1992 var Sorgenfridal bolig for én familie.

I 1992 blev bygningen renoveret, og der blev atter indrettet to lejligheder. I stueetagen er der nu fire værelser med køkken, bad og bryggers. På 1. sal er der tre værelser med køkken og bad. To nye kvistvinduer blev påbygget mod vest.

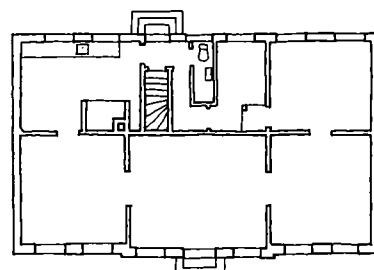
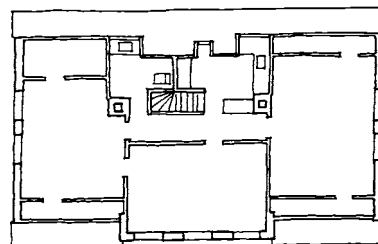
#### Udhus 1884

I 1884 opførtes et udhus i grundmur langs skellet til nr. 8. Udhuset blev i 1937 forhøjet og i 1947 igen ombygget, nu med dueslag. Det ejendommelige udhus blev nedrevet i 1992.

#### Vurdering

Sorgenfridal er fredet. Det er et af de sidste huse, der viser, hvordan 1800-tallets mindre lyststeder og byhuse langs Lyngby Hovedgade har set ud.

Hovedgaden 6, 1992. Facade, 1. sal og stue, ca. 1:300.



Hovedgaden 4-22, 1885-1900. Situationsplan, ca. 1:3000. Øverst afgrænsningen til jernbanedæmningen, til venstre mølledammen med Mølleåens indløb fra Lyngby Sø.



Lyngby Hovedgade 5-7 i 1927. Nr. 7 lå hen over Fæstningskanalen, hvilket forklarer rækværket helt til højre i billedet.



### (Lyngby Hovedgade 7)



Lyngby Hovedgade 7 i 1956. Gunnar Jørgensen fot.

I 1886-1887 blev Fæstningskanalen ført igennem haven langs bageriet i Lyngby Hovedgade 5. I 1891 opførte bagemester Hamann et bindingsværkshus 13 x 8 meter på jernbjælker hen over kanalen. Dermed påbegyndte han den udbygning af bolig- og butiksarealet på sin ejendom, der omformede den gamle lystgård og bagergård til et bykvarter.

Ved dette hus kunne Lyngbys børn se på legetøj uafbrudt fra frk. F. A. Høyberg startede butik i 1891, til »Legetøjshuset« lukkede, året inden huset blev revet ned sammen med nr. 5 i 1968 (jfr. Karen Schacks erindringer i Lyngby-Bogen 1961 side 106-07). I årene 1896-1925 var legetøjsforretningen formentlig i den sydligste butik i nr. 5.

#### *Nationalromantisk villa med butikker*

Ved opførelsen bestod huset af en tre fag lang sidefløj mod Hovedgaden i én etage og en trefags gavlbygning syd herfor med tre-rammet vindue i gavlen. Huset, der målte ca. 20 x 12 alen var i nationalromantisk villastil med halvvalmet skifertag med udhæng og med træudskæringer i tagkysten over den nordlige sidefløj. Bindingsværket var udfyldt med røde murstensfelter.

I stueetagen var der to butikker hver med indgang og to mindre butiksrunder. Den nordlige butik havde desuden forbindelse til butikken i nabobygningen. I gavldelen var der indgang til trappe til 1. sal, der indeholdt tre værelser med vinduerne mod sydgavl, facade og bagside, også her med forbindelse til nabobygningens lejlighed. Der savnes i øvrigt byggesag for huset.

En skorsten blev bygget i 1896, så der kunne indrettes en selvstændig bolig.

I 1925 fik facaden nord for indgangen indbygget større butiksrunder i forbindelse med udskiftning af stolper og rem, der var rådnet. Samtidig blev forbindelsen til nr. 5 endelig lukket med brandmur, så bygningen også i det indre fremstod som selvstændig.

#### **Ejerliste:**

Som Lyngby Hovedgade 5, matr. nr. 82 a og b.

#### **Butikker:**

1891-1966	Legetøjs Bazar og Dukkemagasin. Amalie Høyberg og A. Carlsen, fra 1935: Legetøjshuset, fra 1959: V. F. Sørensen
1896-1925	Blikkenslager A. Borchers
1896-1914	Køddudsalg, viktualiehandel, Th. Scharff
1915-1933	Sæbemagasinet
1923-1929	W. Wassmanns Modeforretning
1935-	Grafmøller's Installationsforretning
1950'erne	
c.1959-62	Singer Co. Symaskine Salg
1966-1967	Rehne Hobby



Lyngby Hovedgade 8 kaldes uofficielt »Lille Sorgenfri« på grund af sit palæagtige ydre, som huset har fået ved en ombygning i 1903.

## Lyngby Hovedgade 8, »Lille Sorgenfri«

### Den nuværende bebyggelse

»Lille Sorgenfri« er opført i 1858 som et beskedent hus i én etage med skifertag. Sit nuværende udseende fik huset ved en ombygning i 1903, hvor sadeltaget blev erstattet af en mansardetage med afvalmet tag, begge skiferbelagt. Bygningen ligger helt ud til vejen med fem fag mod denne. Der er to kvistvinduer på begge sider af taget. Facaden er hvidmalet og har indgang sydligst til én stor bolig i to etager. Huset måler 11x9 meter med en tilbygning på vestsiden på 5x3 meter.

Ombygningen var tegnet af Vilhelm Suhr. Ved tilføjelsen af det høje mansardtag, med de vandrette kvaderfuger i facaden og med det lille rokoko-inspirerede runde kvistvindue over døren fremtræder huset som et lille palæ.

### Bolig med porcelænsbutik 1858

Porcelænshandler P. V. Olsen opførte i 1858 et hus ud til landevejen. Huset var i otte fag, 17 alen langt og 14 alen dybt, i grundmur og med skifertag.

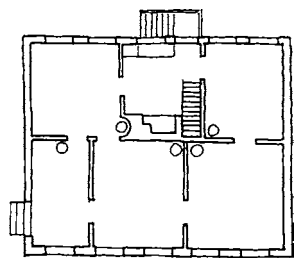
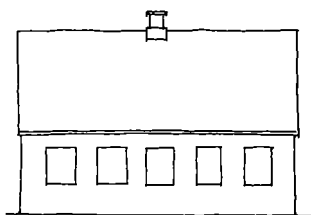


- Ejerliste:** Matr. nr. 1 dd,dg  
 -1858 blegmand Morten Johansen (1 dd, udst. fra 1 da (nr. 4))  
 -1862 Juliane Hansen (1 dg, udst. fra 1 dc (nr. 10))  
 1858-1903 porcelænshandler og lotterikollektør Peter Valdemar Olsen (1 dd, fra 1862 også 1 dg)  
 1903-1918 portør Knud Larsen  
 1918-1933 fru Emmy Anna Amalie Christine Graulund f. Thomsen  
 1933-1985 købmand Knud August Graulund  
 1985- Alm. Brand af 1792

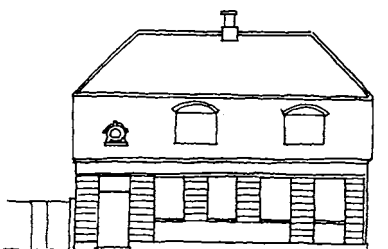
- Butikker:**  
 1858-? Porcelænsbutik, P. V. Olsen, fra 1869 (eller før) også klas-selotterikollektør



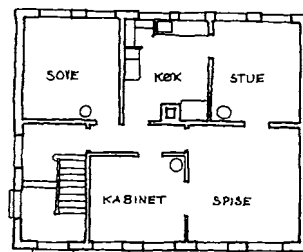
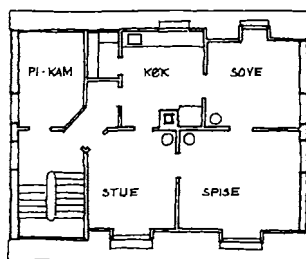
Fra opførelsen i 1903 til nedrivningen i begyndelsen af 1990'erne var staldbygningen en karakteristisk del af Lyngby Hovedgade 8's fremtræden mod Kongevejen, opført i bindingsværk op til gavlen af nr. 8 A.



Hovedgaden 8, rekonstruktion før ombygningen i 1903. Facade og plan, ca. 1:300.



Hovedgaden 8, »Lille Sorgenfri« i 1903. Facade og plan af 11 sal og stue, ca. 1:300. Der var ikke kakkelovn i pigekammeret.



Der var indgang fra vejen til en butik med disk med skuffer og fire reoler samt til boligen, der rummede fire værelser og køkkenet med udgang til haven ad en trætrappe. Spisekammeret lå under trappen fra køkkenet til loftet. Her var der to kamre, der fik lys fra vinduer i gavlene. Der var nedgang fra gården (men altså ikke indvendig trappe) til kælderens, som rummede køkkenet med ildsted og fem andre rum (lagerrum).

### Tofamiliehus og hestestald 1903

I 1903 fik huset ny ejer, portør Knud Larsen, der foretog en større ombygning og gav huset dets nuværende form. Bygningen blev forhøjet med en mansardetage med fire tagkviste, indeholdende dagligstue, spisestue, sovekammer og køkken samt pigekammer. Herover var der loftsrum. I stueetagen blev butikken nedlagt, og der blev plads til en entré med trappe, medens lejligheden kom til at rumme kabinet, spisestue, dagligstue, soveværelse og køkken med spisekammer. I kælderen blev der vaske- og vikualierum og lager. Hermed var huset altså blevet til et tofamiliehus med en lejlighed på hver etage.

Samtidig blev der op til sydskellet opført en staldbygning af bindingsværk med tagpap på taget, 16 x 5½ alen med betongulv og bræddeloft. Forneden var der vognport, stald og selekammer, og på loftet med ophejsningskvisten var der foderoplag.

Bag forhuset fandtes dels retiraden (af træ med tag beklædt med tagpap), dels et lysthus.

### Senere ombygninger. Enfamiliehus.

I 1927 byggedes en tilbygning mod vest. Herved blev et værelse udvidet, og der blev udgang til en veranda på 1. sal. Samtidig blev der indrettet toilet i stuen og på 1. sal.

I 1945-47 ombyggedes køkkenet på 1. sal til et stort badeværelse, og det lille toilet i stueetagen, der var klemt ind ved siden af køkkenet, blev nedlagt. Huset var nu bolig for én familie.

### Vurdering

»Lille Sorgenfri« fremtræder med sine fine proportioner og detaljer som et lille palæ (heraf naturligvis husets uofficielle navn). Det danner en fin overgang fra etagehuset Sorgenfrihus til naboejendommene Sorgenfridal og Frieboeshvile. Huset burde freddes.



»Sorgenfrihus«, Lyngby Hovedgade 8 A, er et af Hovedgadens fornemme borgerhuse med store lejligheder.

## Lyngby Hovedgade 8 A, Sorgenfrihus

### *Den nuværende bebyggelse*

Etageejendommen »Sorgenfrihus« er opført i 1902 af tømrermeister P. Jørgensen, der havde tømmerhandel på arealet bag bygningen. Arkitekten var Søren Lemche. Ejendommen måler i grundplan 26 x 10 meter med en trappetilbygning på vestsiden på 8 x 6 meter. alen og er i tre etager med facade i røde sten og skiferdækket tag med høj rejsning. I tagetagen er der fem kviste mod Hovedgaden. Facaden har otte vinduesfag, de yderste med trefags vinduer. Indgangen er asymmetrisk placeret ved det fjerde fag fra venstre, idet lejlighederne på hver side af trappen har forskellig størrelse.

Huset er i dag placeret næsten helt ud til vejen, men havde før Kongevejens udvidelse i 1939 en lille forhave, hvoraf nu kun en smal stribe er bevaret.

På hver etage er der to lejligheder på hhv. fire og fem værelser foruden stort køkken og pigekammer. I alt er der 8 lejligheder, alle med et lille kloset (toilet). Pigekamrene ligger ved bagtrappen med adgang til denne gennem køkkenet. Pigekamre, bagtrappe og en del af køkkenerne er placeret i et trappeshus midt for bagfacaden (grundplan 8<sup>1</sup>/<sub>2</sub> x 12<sup>3</sup>/<sub>4</sub> alen). På bagfacaden har

**Ejerliste:** Matr. nr. 1 ax.ay  
 1902-1916 tømrermeister P. Jørgensen  
 1916-1953 manufakturhandler Carl Julius Nielsen  
 1953-1969 herreekviperingshandler Anker Willy Nielsen  
 1969- ejerlejligheder

**Butikker:**  
 1896-1919 A/S P. Jørgensens Tømrerforretning og Ligkistemagasin  
 1959-1975 Antikvitets- og kunsthandel  
 1976-1987 Lyngby Bremse og Koblings Service, Autorep.  
 1979- Sorgenfri Autoværksted ApS



Karakteristisk for »Sorgenfrihus« er de høje gavle, som kan ses på lang afstand. Herunder set fra bagsiden.



Hovedgaden 8 A, baghuset med autoværksted.

Hovedgaden 8 A, 1903. Plan af 2. sal, ca. 1:300.

de store lejligheder (i bygningens nordlige ende) i stueetagen en lukket veranda, på 1.sal en balkon og på 2. sal en altan.

Der er fuld kælder, oprindeligt indrettet til brændsels- og viktualierum, vaske- og rullerum. I taksationen fra 1902 er nævnt, at der var mulighed for at indrette ét- eller toværelses lejligheder; men dette er ikke angivet på tegninger i byggesagen.

I loftsetagen over kvistlejlighederne var der pulterkamre og tørreloft.

### Baghuse og ombygninger

På grunden bag ejendommen lå der et tømrerværksted opført før 1902. Det målte 19<sup>1</sup>/<sub>2</sub> x 18 alen og var i to etager, grundmuret med tag beklædt med tagpap. Derudover var her et materialhus på 22 x 7<sup>1</sup>/<sub>2</sub> alen, bygget af træ med tag beklædt med tagpap og indeholdende kontor, brænderum, vognport, stald og retirader. Endelig lå her et åbent materialhus.

I 1950 byggedes et nyt snedkerværksted, 16 x 12/10 meter i to etager og i 1960 en garagebygning i én etage beliggende langs skellet mod syd, 39 x 6 meter. Her var der kontorer og værkstedsrum.

I dag er der autoværksted i det meste af disse bygninger. Den toetages værkstedsbygning er malet blå.

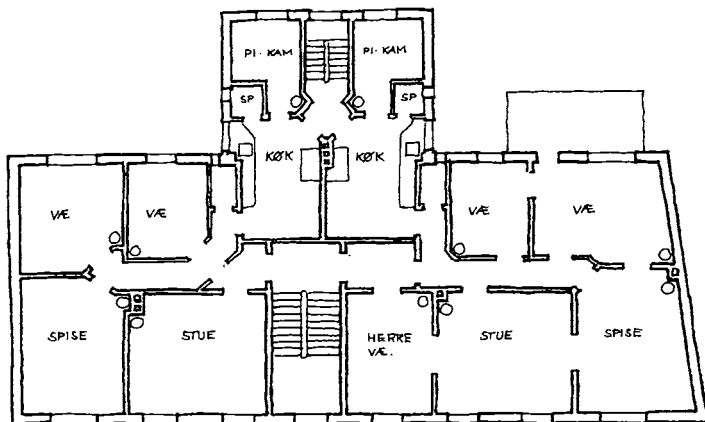
I 1969 blev ejendommen udstykket til ejerlejligheder.

I 1987 etableredes en indre trappe fra den sydligste lejlighed i stuen til kælderen.

### Vurdering

»Sorgenfrihus« er et smukt eksempel på de fornemme etageejendomme fra omkring århundredskiftet, bygget med store boliger for borgerskabet. Det er et solidt hus, præget af den nationalromantiske stil med røde sten, kviste med udskæringer i træværket og højt tag. Man lægger også mærke til de fine støbejernsdetaljer: murankre, altankassegitre og hegnet om den lille forhave. Trapperummet er i sig selv en oplevelse i træskærerarbejde og spejlglas, som der ikke findes mage til på Hovedgaden.

De høje gavle kan ses på lang afstand og står som et vartegn for de passerende: her begynder/ender Lyngby Hovedgade som bygade. Bygningen er absolut bevaringsværdig.





Lyngby Hovedgade 9 set fra Jernbanevej ca. 1933-35. Krydset Hovedgaden-Jernbanevej var dengang endnu Lyngbys centrum; men betjenten på billedet har ikke megen trafik at dirigere.

### (Lyngby Hovedgade 9)

På den sydligste del af Bagergårdens grund, syd for Fæstningskanalen, opførte tømrermester Vilhelm Suhr i 1905 en toetages byvilla for bagermester Th. P. Hamann. Bygningen havde skifer-tag og var muret med røde sten med to brede vinduesfag mod Hovedgaden, skrå hjørneafskæring og gavl mod Knüppelstræde. Mod Hovedgaden var der under tagets frontispice en karnap på 1. sal, og mod Knüppelstræde var der en to etagers sidebygning med trappetilbygning bagest. Bygningen målte ca. 10 x 11 meter med trapperum 3 x 2,5 meter.

Den solide byvilla i nationalromantisk stil var indrettet med butik, kontor og lager i stueetagen, en lejlighed med tre værelser, køkken og pigeværelse på 1. sal, to værelser i loftsetagen og lager, brændsels- og vaskerum i kælderen.

#### *Banken for Lyngby og Omegn 1906-1940*

Allerede i 1906 overtog Banken for Lyngby og Omegn villaen og indrettede bank i stueetagen og direktørbolig i lejligheden på 1. sal. Fra 1908 var lejligheden ubeboet og fra 1917 havde sagfører V. Rasmussen, bankdirektør siden 1908, sit sagførerkontor her. På 2. sal boede ansatte i banken som logerende fra 1908.

#### *Om- og tilbygninger*

1918 indrettedes en boksafdeling i kælderen med nye fundamenter og »virkelig hårde klinker« og hvælv af jernbeton.

I 1932 byggedes nyt boksrum i kælderen, og en tilbygning bag huset opførtes til kontor. Samtidig blev banklokalet udvidet.

Efter bankens flytning til Lyngby Hovedgade 66B indrettedes i 1940 tre butikker i stueetagen, den bageste med indgang fra Knüppelstræde. En ansøgning om indretning af fødeklinik på 1. sal blev afslået af sognerådet da bygningen var uegnet til beboelse.

Villaen var således allerede i 1940 i meget ringe stand. Den blev nedrevet i 1969 som sidste del af en sanering af dette gamle butiksstrøg (se ovenfor under nr. 5 om Kirketorvet).

<b>Ejerliste:</b>	Matr. nr. 31 ao, 82 c (udst. 1905 fra 31 m hhv. 82 a)(31 m udst. 1876 fra 31 a og 31 e)(31 ao indgået i 82 c 1935, senere slettet af matriklen)
	-1905 købmændene Carl Andersen, Carl Frandsen og Laurits Møller (31 ao)
1905-1906	bagermester Th. P. Hamann (31 ao og 82 c)
1906-1936	A/S Banken for Lyngby og Omegn
1937-1954	enkefru Ingrid Martha Jacobsen
1954-	Lyngby-Taarbæk Kommune

#### **Butikker:**

1905-1906	Tøjhuset, Chr. Christensen
1906-1940	Banken for Lyngby og Omegn
1940-1968	Balsby's Kjolestoffer
1941-1969	Dan Rasmussen, modehandler
1941	»Mælkespanden«
1944	Skomager H. Nielsen
1948	Slagter Carl Ladefoged
1969	Damborg's Frøhandel



»Brohus«, Lyngby Hovedgade 9 A, set fra nord hen over Kirketorvet.

### Lyngby Hovedgade 9 A, »Brohus«

#### *Den nuværende bebyggelse*

Den nuværende bygning er opført i 1925 efter nedrivning af rejsestalden til kroen »Holland« (Lyngby Hovedgade 40, rejsestalden beskrevet under denne adresse).

»Brohus« er i tre etager med teglhængt mansardetage. Bygningen er opført med facade mod Hovedgaden, Knüppelstræde og Fæstningskanalen. Den er placeret mere tilbagetrukket fra Hovedgaden, end rejsestalden var, men til gengæld nærmere Knüppelstræde. Bygningen har 8 vinduesfag mod Hovedgaden, ét fag skrå hjørneafskæring, 9 fag mod det nuværende Kirketorv og 12 fag mod den tidligere kanal. De tilsvarende facadelængder er 22 meter mod Hovedgaden, 24 meter mod Kirketorvet og 24 meter mod kanalen. Husets bredde er 10½-11 meter.

Bygningen er opført i røde sten i krydsforbandt med markerede vinduesfelter og kantbånd over stueetage og ved gesims. Midterpartiet over porten mod Hovedgaden indrammes af gennemgående pilastre. Der var oprindeligt 8 butikker, hver med dør og vindue, og en offentlig badeanstalt i den østlige fløj. I de øvre etager er der ialt 15 lejligheder, fordelt om fem opgange med indgang fra gården. På hver etage er der to fireværelses lejligheder med køkken, bad og pigeværelse, to treværelses med køkken og bad samt én tolværelses med køkken og toilet. I kælderen er der brændsels- og lagerrum og på loftet pulter- og tørrerum. Huset er tegnet af arkitekt Knud Friderichsen.



Rejsestalden til kroen »Holland«, på hvis plads »Brohus« opførtes i 1925. Foto ca. 1920.

### Folkebadeanstalten Brohus

Folkebadeanstalten var indrettet med dame- og herreafdeling, hver med to-tre karbade og hhv. to og tre brusebade, samt af-sæbningsrum med toiletter og venterum. I 1931 blev der desuden indrettet dampbaderum. I 1933-34 blev badeanstalten benyttet af 16.916 gæster, der tog 4198 karbade, 2627 dampbade og 10.091 brusebade.

Badeanstalten blev lukket i 1976-77, da den nye badeanstalt i Lyngby Svømmehal blev taget i brug, og i dag er der butik i lokalerne.

### Senere ændringer

I 1944 fik butiksfacaden mod Knüppelstræde store butiksvinduer og ny beklædning af natursten, og tre butikker blev slået sammen til én. I 1952 blev yderligere en butik lagt til, således at der fra hjørnet til badeanstalten nu kun var én butik.

I 1988-89 blev der indrettet butikslokaler i den tidligere badeanstalt, og der kom nye vinduer i facaden mod den tidligere kanal.

### Vurdering

Brohus er en smuk bygning med overvejende store lejligheder, i dag andelsboligforening. Den solide bygning har haft betydning for beslutningen om at bevare gadelinien ved opførelsen af den nye bebyggelse syd for Brohus. Der var tidligere planer om at udvide Hovedgaden på dette smalle stykke.

Huset danner sammen med nr. 34 og 36 en væsentlig og karakteristisk ramme om »Kirketorvet«.



»Brohus« set fra hjørnet af Jernbanevej ca. 1930. Det oprindelige portparti med pilastre og navneplade er bevaret. - Til højre plan af 1. og 2. sal 1925. Ca. 1:500.

**Ejerliste:** Matr. nr. 31 av (udst. 1919 fra 31 m »Holland«)  
-1920 O. Nielsen (ejer af »Holland«)  
1920-1924 A/S Banken for Lyngby og Omegn  
1924-1931 murermester Alf Hansen  
1931-1933 murermester Johs. Christiansen  
1933-1954 frk. Kristine Kristensen  
1954-1988 Lyngby-Taarbæk Kommune  
1988- Andelsboligforening Brohuset

### Butikker:

1926-1951 A. Borchers' Porcellains- og Udstyrs Forretning  
1926-1969 Herrebeklædning: Svend Crones Magasin 1926-1934, H. Kragh 1934-1969, fra 1965: »Sportsmagasinet«  
1926-1960 Kgl. Hofbager Rubows Eftf.  
1926-1965 Cigar & Tobakshandel  
1926-1932 »Elegance« Frisør  
1926-1930 Damefrisørsalon, H. Schiøtt  
1926-1930 Broderimagasin, M. Christiansen  
1930-1934 Lyngby Barnevognsmagasin  
1935-1938 Kjolemagasinet Royal  
1935-1937 Dameskrædderinde Mary Hansen  
1937-1943 Rafns skotøj  
1940-1974 Blikkenslager, gas- og vandmester A. H. Borchers 1940-1948, S. V. Borchers 1959-1974  
1941-1974 N. Christensen's Damekonfektion  
1961-1969 Rigi, damelingeri  
1976-1978 J. Henriksen, damekonfektion  
1965- »Bon-Bon« konfektur, Anker Legaard  
1966-1970 »Legetøjshuset«  
1969-1974 Eva salonen, damefrisør  
1976 »Skindkøb«, buntmager  
1976-1982 Børnetøj, v. Mary Slot  
1977-1978 Laustens tapet  
1979-1988 B.N. Elektronik  
1979-1982 La Marmite Brugskunst  
1983-1988 Lyngby Antikvariat v. Mary Slot  
1983- Solodziuk Guld og Sølv  
1989- Topsikring  
1990-1992 Tournesol, fotograf  
1992-1995 Lyngby Video-Center  
1992- Tea Club Chaya  
1992-1994 Galleri Malling  
1994-1996 Da Pineda modetøj  
1995- Silk expert  
1996- Mummi ventetøj







Lyngby Hovedgade 10 er opført i 1876 som bolig for fabrikant Sophus Pritzel.

## Lyngby Hovedgade 10

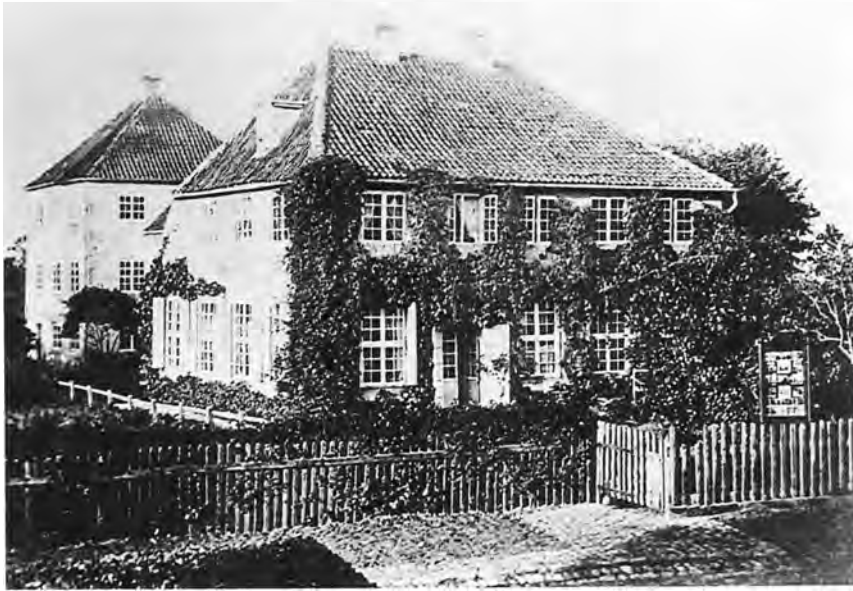
### *Den nuværende bebyggelse*

Villaen er opført i 1876 som bolig for fabrikant Sophus Pritzel, beliggende ud til Hovedgaden og med facaden mod denne. Bygningen er i én etage, grundmuret af gule sten. Taget har udhæng og er skiferdækket. En gennemgående gavlkvist har to trefags vinduer, og på bagsiden findes desuden et toetages trappehus. Siden 1975 har der været autoforretning i stueetagen med store butiksvinduer. Villaen måler 18 x 11 meter med tilbygninger på 5 x 3 og 5 x 2 meter.

Bag villaen ligger Sophus Pritzels fabriksbygninger, opført 1883 og 1909 efter en brand, med senere tilbygninger. Den store bygning (autoværksted) måler 22 x 9,5 meter med tilbygninger på 15 x 15, 24 x 8, 14 x 5 og 5 x 5 meter. Den sydlige (ældre) fabriksbygning måler 25 x 8 meter. Lagerbygningen af træ måler 24 x 3-6 meter.

### *Tuteins Landsted (»Hollandia«) 1745-1875*

Som ovenfor nævnt under Hovedgaden 4 var det såkaldte Tuteins Landsted (tidligere Peter van Hurks lystgård) i 1852 kommet til at tilhøre blegemand Morten Johansen. Landstedets gartnerbolig (jfr. nedenfor) var siden 1845 udlejet til maskinbygger C. C. Beck, der fremstillede maskiner til tekstilproduktion (bl.a. til J. C. Mo-



Det tidligere Tuteins Landsted fotograferet omkr. 1870.

deweg på Brede Klædefabrik), og i 1855 købte C. C. Beck bygningerne af Morten Johansen, som derefter frastykkede det pågældende stykke af ejendommen.

Med hensyn til produktionen i C. C. Becks maskinbyggeri og senere i Sophus Pritzels maskinfabrik henvises til artiklen »Pritzel og Binder« i Lyngby-Bogen 1982.

Hverken landstedet eller pavillonen (se side 57-58) er takseret til brandforsikring førend i 1800-tallet. For landstedets vedkommende er det beskrevet i 1802 som »ikke tilforn forsikret«, selv om det var opført af Peter van Hurk allerede i 1745, hvor en samtidig iagttager nævner »tvende smukke Bygninger og en meget vel indrettet Hauge« med »adskillige kunstige Vandspring og Fontæner«.

Hovedbygningen beskrives i 1802 som en vinkelbygning med største længde øst-vest, 23 fag lang og 6 fag bred, to etager høj af udmuret bindingsværk med udvendig træbeklædning og tegltag. Bygningen rummede i stueetagen en forstue og seks værelser, køkken med to komfurer, spisekammer og to fadebure. På 1. sal var der syv værelser og på loftet to værelser til tjenestefolk. Fra gården var der nedgang til kælderen. Bygningen havde dobbelte engelske vinduer, hollandske døre, paneler og betrukne vægge, gipslofter og bræddegulve.

Fra en beskrivelse i 1859 af hovedbygningen, der indtil da var uændret, men som omkring 1850 havde fået navnet »Hollandia«, kan det tilføjes, at vinkelbygningens fløj langs Lyngby Hovedgade (altså nord-syd) var 9 fag, to etager høj mod øst og én etage mod vest (altså mod gården, som var åben mod syd). Denne fløj målte 19 alen i længden og 18<sup>1</sup>/<sub>2</sub> alen i bredden. Fløjen i vinkel, der altså lå øst-vest, var i 11 fag og to etager høj, og den var 21<sup>1</sup>/<sub>2</sub> lang og 8<sup>1</sup>/<sub>2</sub> alen bred med en gennemgående kvist på 12<sup>1</sup>/<sub>2</sub> alen. På en tegning af H. G. F. Holm fra ca. 1823 ser man den lange nordfacade, der efter de opgivne

Fattig-Holms tegning af Tuteins Landsted ca. 1823.





C. C. Becks maskinværksted fra 1859 set hen over Mølleåen fra vest. Detalje af træsnit af Carl Baagøe 1869.

mål, var ialt 40 alen lang, og kvisten, der med sit spidse tag må have lignet et lille tårn på bygningen.

### Gartnerboligen

Gartnerboligen lå i følge beskrivelsen fra 1802 ligeledes øst-vest og var 20 fag lang og 6 fag bred. Denne disponering passer med H. G. F. Holms tegning, medens Marmillods kort (side 24-25) viser gartnerboligen beliggende nord-syd, således at den er med til at indramme gårdspladsen mod vest. Denne uoverensstemmelse kan skyldes, at der mellem 1765 og 1802 er bygget en ny gartnerbolig. I Peter Tuteins dagbog omtales »gartnerens hus« i 1791 som stråttækt.

I 1802 var gartnerboligen af udmuret bindingsværk med tegltag og havde en kvist på to fag. Den indeholdt tre værelser (i samme udstyr som i hovedbygningen), køkken og et kammer med kælder under samt tre vognrum med porte, stald til 8 heste og karlekammer.

Hertil kom et lille materialhus, to lokummer, tre mistbænke, hegn, port med låge, brønd m.m.

### Maskinfabrik 1855. Brand og ny fabrik 1859.

I 1855 blev den tidligere gartnerbolig omtakseret, idet maskinbygger Beck i mellemtiden havde indrettet den til maskinværksted. Den indeholdt en forstue, tre værelser, to køkkener og et spisekammer, et »fabriklokale eller fileværksted« og to smedeværksteder. Rummene havde gibsloft og bræddegulve, engelske vinduer, fyldings- og glatte døre og pudsede vægge (antagelig har dog kun beboelsesrummene haft dette udstyr). Der var både loft og spidsloft, d.v.s. loft på hanebjælkerne, og kælder under en del af bygningen.

Den 23. november 1858 brændte den tidligere gartnerbolig med maskinværkstedet, og der skete skader på døre og vinduer på vestgavlen af hovedbygningen. Denne oplysning antyder, at vestgavlen, der jo ikke kunne ses fra vejen, ikke som nord- og østfacaderne har været beklædt med brædder.

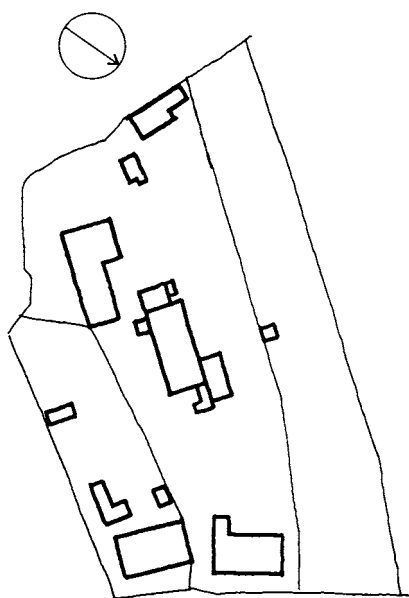
I stedet for den nedbrændte bygning opførtes der på samme sted en ny terningformet fabriksbygning med spidst tag (inspireret af taget på hovedbygningens kvist?), beskrevet i 1859 som grundmuret i syv fag med tegltag, 13<sup>1</sup>/<sub>2</sub> alen lang og 14 alen bred i tre etager. I stueetagen var der to smedier med ildsteder og jordgulve, på 1. sal drejer- og fileværksted og på 2. sal snedkerværksted. Både 1. og 2. sal var i ét rum, og derover var der loft og spidsloft.

Mellem denne bygning og den gamle hovedbygning opførtes en toetages forbindelsesbygning på 9<sup>1</sup>/<sub>2</sub> gange 5 alen, af udmuret bindingsværk med tegltag.

I 1872 tilføjedes et maskinhus i vinkel langs to af fabriksbygningens sider, indeholdende en dampkedel og en dampmaskine.

### Nyt stuehus 1876

Fabriksbygningen fra 1859 og det gamle landsted fra 1745 nedbrændte den 23. december 1875. Ejeren var nu maskinfabrikant



Plan af »Pritzels Etablissement«, Lyngby Hovedgade 10-12, ca. 1902. Ca. 1:2000.

Sophus Pritzel, som i 1876 lod en ny fabriksbygning og et nyt stuehus opføre.

Stuehuset blev opført ud til gaden, i dag firmaet Knud Hansens biludstilling. I 1876 blev bygningen beskrevet som 29 alen lang og 17 alen bred, én etage høj med kælder under halvdelen, med gennemgående kvist på  $9\frac{3}{4}$  alens længde samt trappehus på  $5 \times 5\frac{3}{4}$  alen i to etager. Huset var i grundmur og havde spåntag og to skorstene. Kælderen var i fire rum. I stueetagen var der forstue, to korridorer, trapperum, seks værelser, køkken med spisekammer, pigekammer og klosetrum. På 1. sal var der gang, korridor, otte værelser, køkken og spisekammer, pigekammer samt opgang til et loft i ét rum på hanebjælkerne.

I 1927 blev der indlagt centralvarmeanlæg i villaen, og i 1975 blev stueetagen ombygget til salgslokaler for Knud Hansens autoforretning. Facaden fik store butiksruder. På 1. sal blev der indrettet bad og toilet samt køkken. Der var herefter fire værelser i lejligheden. I 1986-87 blev salgsarealet udvidet i stueetagen ved inddragelse af kontorlokalerne. Samtidig blev nye lokaler tilbygget på bagsiden i en énetages grundmuret bygning med træbeklædning. På taget indrettedes en veranda med udgang fra lejligheden på 1. sal.

#### *Ny fabriksbygning 1876*

Den nye fabriksbygning var 36 alen lang og  $15\frac{1}{2}$  alen, i to etager og tagetage med spidsloft (loft på hanebjælkerne, bygningen var ialt 11 alen høj). Den var opført i grundmur med spåntag, og beskrivelsen til brandforsikring i 1876 nævner 56 jernvinduer og 23 tagvinduer. I stueetagen var der et kontorlokale med brædegulv og et fabrikslokale med jordgulv. 1. sal og spidsloftet var hver i ét rum, medens tagetagen var opdelt i seks værksteder.

Ved siden af fabriksbygningen opførtes et maskinhus på 16 alens længde og 8 alens bredde, af grundmur med tag beklædt med tagpap og med en 35 alen høj skorsten. Året efter noteredes det, at der i bygningen fandtes en 10 HK dampkedel og en 6 HK dampmaskine. Dampen brugtes også til opvarmning af fabriksbygningen, hvor der omtales en varmeledning af jernrør.

I 1876 opførtes ligeledes et vaskehus ved søen, d.v.s. Mølle-dammen, 25 alen langt og 7 alen bredt i to etager. Nederste etage var af udmuret bindingsværk, medens 1. sal var af tømmer og brædder med lemme med tremmer til alle sider. Bygningen havde spåntag.

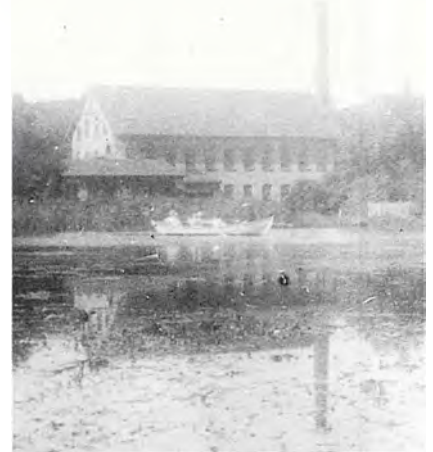
#### *Farveri og tørrestue 1883. Fabrikskomplekset i 1902*

I 1883 opførte Sophus Pritzel en bygning til farveri ved vestgavlen af fabriksbygningen. Den var i grundmur med tegltag; men beskrivelsen til brandforsikring er ikke bevaret. Det samme gælder for en retiredebygning ved siden af farveriet.

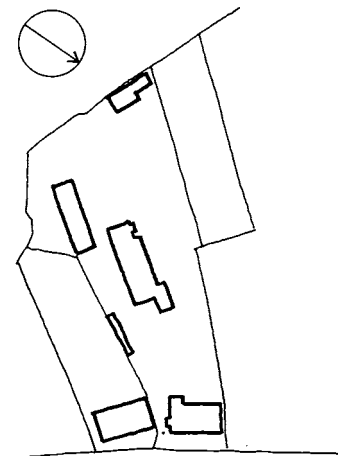
Samme år opførtes en bygning til tørrestue og blegestue, beliggende syd for fabriksbygningen ud til Mølle-dammen. Denne bygning, der stadig eksisterer, var i grundmur med tag beklædt med tagpap. Den måler  $25 \times 8$  meter.



*Hovedgaden 10, før 1975. Facade, ca. 1:350.*



*Sophus Pritzels fabriksbygning fra 1876 set fra mølledammen i 1902.*



*Plan af det tidligere »Pritzels Etablissement« 1917. Ca. 1:2000.*



C. M. Nielsens cementstøberi med Pritzels vaskehus i baggrunden 1904.

I 1902 blev hele fabrikskomplekset påny takseret til brandforsikring, og det fremgår af beskrivelsen, at den grundmurede fabriksbygning nu havde tegtag. I stueetagen var der nu betongulv, medens der i resten af bygningen var bjælkelofter med brædegulve og bræddelofter. I stueetagen var der maskinværksted samt valkeri og vaskeri. På 1. sal var der uldspinderi og klædefabrikation (hermed menes antagelig de afsluttende processer i klædefremstillingen), og i tagetagen var der væveri og skruefabrik. Bygningen havde gas- og petroleumsbelysning.

Vaskehuset ved søen var uforandret fra opførelsen i 1876, ligeledes stuehuset (begge med spåntag). Heller ikke farveri, retirade eller tørrestue var ændret siden 1883. Maskinhuset var udvidet en smule og indeholdt nu en 30 HK dampkedel, medens dampmaskinen (nu på 14 HK) var flyttet ind i fabriksbygningen. Det eneste nye var en lille smedie af jernplader med tag beklædt med tagpap og en mindre værkstedsbygning i bindingsværk med tag beklædt med tagpap, opført i 1897.

#### *Den nuværende fabriksbygning fra 1909*

Den 27. december 1907 brændte fabriksbygningen og maskinhuset. (Sandsynligvis nedbrændte også farveriet og retiraden ved vestgavlen, idet disse ikke ses på genopbygningsprojekterne fra 1908-09).

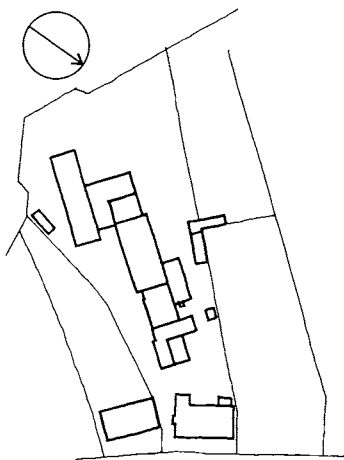
Sophus Pritzel havde først tænkt sig at opføre en beboelsesejendom med to etager, mansardetage og højt tag på fundamentet af den nedbrændte fabrik, hvor murene i stueetagen delvis kunne genbruges. Men i 1909 opførtes alligevel en fabriksbygning i samme størrelse som den forrige. Bygningen er grundmuret med gule sten, bygget i to etager med mansardetage og tag beklædt med tagpap. Bygningen måler 22 meter i længden og 9½ meter i bredden og har 11 vinduesfag. Den statelige gavl mod Hovedgaden er udsmykket med buede vinduer, bånd og gesimsafslutninger. Den gamle vejrhone fra 1876 blev i øvrigt sat op på toppen af den buede gavl, hvor den stadig kan ses. Både den ikke udførte beboelsebygning og den nye fabrik fra 1909 var tegnet af Vilhelm Suhr.

Også smedese med skorsten samt værksted til smede- og maskinarbejder blev genopført i grundmur og med tag beklædt med tagpap, nord for gavlen mod Hovedgaden.

I årene 1911-14 var 1. sal udlejet til Dansk Gardin & Textil Fabrik, medens denne udvidede sit bygningskompleks på Gammel Lundtoftevej. I 1914-16 var stueetagen og 1. sal udlejet til Hartmanns Maskinfabrik og papirvarefabrikken »Trio« (i dag A/S Brdr. Hartmann). Maskinfabrikken videreførtes af M. B. Cohn til 1919, og fra 1920 har der været autoværksted i bygningen - siden 1939 firmaet Knud Hansen.

#### *Om- og tilbygninger 1917-1992*

I 1917 blev tørrestuen fra 1883 forhøjet med en mansardetage med lavt sadeltag (i mansardetagen var der indrettet rammer til malerlærred).



Plan af Hovedgaden 10 (automobilfirmaet Knud Hansen) og 12, 1995. Ca. 1:2000.



Fabrikskomplekset Lyngby Hovedgade 10-12 set fra plejehjemmet »Møllebo«s tagterasse 1982.



Gavlen af Pritzels fabriksbygning fra 1909 set fra Lyngby Hovedgade.

En ældre værkstedsbygning beliggende vestligst på grunden (ved det tidligere vaskeri) brændte i 1945. I 1946 fremsendte fabrikant Ebling flere projekter til bebyggelse af denne del ud imod Mølleåen, først et forslag til en treetages værkstedsbygning, og senere til en treetages vinkelbebyggelse med værksteder. I begge projekter tænkte de ældre fabriksbygninger omdannet til beboelse. Sagerne blev henlagt, da sognerådet kun ville godkende to etager.

I stedet opførtes et redskabs- og lagerskur i træ og med tag beklædt med tagpap. I 1949 blev en transformatorstation bygget i den vestlige ende af haven bag villaen.

I 1959 blev der etableret portåbninger i den store værkstedsbygning, og i 1963 blev etageadskillelserne, der var af træ, erstattet med jernbetonplader. I 1970 opførtes en tilbygning af træ på nordsiden af værkstedsbygningen. I 1972 blev en tilkørselsrampe bygget på nordsiden af værkstedsbygningen. Herved kunne 1. sal udnyttes til autoreparation. I 1978 opførtes en én etages kontortilbygning mellem lager- og værkstedsbygningen.

I 1986 opførtes en ny bygning mellem værksted og lager ud for værkstedsbygningens østgavl. Og i 1992 blev en toetages værkstedsbygning med målene 15 x 15 meter opført mellem de to ældre fabriksbygninger.

### Vurdering

Med fabriksbygninger, fabrikantbolig og udlejningsejendommen nr. 12 er anlægget et enestående eksempel på et tidligt fabriksanlæg, hvor fabrikanten boede ved fabrikken. Der er tale om Lyngbys ældste industriområde.

Hele anlægget er absolut bevaringsværdigt, og bygningerne rummer nogle fine muligheder for fremtidig anvendelse i det kulturhistoriske område omkring Mølleåen og det grønne anlæg.

**Ejerliste:** Matr. nr. 1 bv (udst. 1929 fra 1 dc)(1 dc udst. fra 1 db,dc 1902)(1 bu (1929 fra 1 db) og 1 v (1876 fra 1 dc) indgået i 1 bv 1941).

Tidligere ejere, se side 57

- 1829 familien Tutein
- 1829-1841 kammerherre Georg Alexander Berner
- 1841-1848 kong Christian VIII.
- 1848-1852 chargé d'affaires J.S. Alfonso di Carvalho
- 1852-1855 blegmand Morten Johansen (se nr. 4)
- 1855-1857 maskinbygger Chr. Carl Vilhelm Beck
- 1857-1860 enkefru Juliane Sophie Frederikke Beck f. Storck
- 1860-1862 fabrikant Hans Chr. Hansen
- 1862-1866 enkefru Juliane Sophie Frederikke Hansen f. Storck
- 1866-1867 kunstdrejer Peter Thulesen og litograf August Burchardi
- 1867-1869 kunstdrejer Peter Thulesen og løjtnant Sophus Martin Stæger Pritzel
- 1869-1911 fabrikant Sophus Martin Stæger Pritzel
- 1911-1930 Axel Carl Martin Pritzel m.fl.
- 1930-1934 slagtermester Henry Jacobsen
- 1934-1947 fabrikant C. V. Ebling
- 1947-1975 fabrikant R. W. Ebling
- 1975- Ellen Hansen

### Butikker:

- 1940- Knud Hansen Autoværksted



*Lyngby Hovedgade 11, »Ny Brohus«. Bygningen er en tilbygning til nr. 9 A, men er dårligt tilpasset og har ikke den samme detaljerigdom som den ældre bygning.*

## **Lyngby Hovedgade 11**

### *Den nuværende bebyggelse*

De nuværende bygninger er opført i 1975-76 efter nedrivning af »Postgården«, der oprindeligt hørte med til kroen »Holland« (nr. 40).

Bygningen, der uofficielt kaldes »Ny Brohus«, er opført som en tilbygning til Brohus i samme stil, med et forhus og et baghus i tre etager og mansardetage, bygget i røde sten med tegltag. Forhuset ligger i forlængelse af »Brohus« ud til den nuværende gadelinie og indeholder to butikker og seks lejligheder. Facaden måler 13 meter med en husbredde på 11 meter. Baghuset er påbygget den anden ende af »Brohus« og ligger i en vinkel mod Kanalstien og Assistenskirkegården. Det rummer 15 lejligheder og måler hhv. 14 og 25 meter mod kanal og kirkegård. Husbredden er hhv. 10,5 og 10 meter.

*Baghuset til Hovedgaden 11 set fra gårdspladsen.*



### *Udstykningen af kroen »Holland«*

I 1873 var hele kroens bygningskompleks og dens markjord (matr. 31) blevet købt af overretsprokurator H. F. Møller og prokurator A. Vang, som i de følgende år udstykkede og solgte den som enkelte ejendomme. Enkelte grunde var dog frastykket allerede i 1868. Kaptajn C. C. Nørgaard købte markjorden, der



lå syd for byen (matr. 31 a, hvor i dag vejnavnet Hollandsvej vidner om tilhørsforholdet), kroens hovedbygning og rejsestalden (hhv. matr. 31 m og (senere) 31 av) solgtes til restauratør Oluf Nielsen, og Postgården (matr. 31 e) solgtes til bagermester Samuel Hamann. »Holland«s grund på østsiden af Hovedgaden havde strakt sig fra det nuværende Kirketorv omtrent til Apoteket, og nr. 9A-23 havde derfor oprindeligt matrikelnumre med tallet 31. Langt senere blev de igen samlet af A/S Lyngby Hovedgade 11-25 (Irma og Bikuben) under matr. 64 a.

»Holland«s historie som samlet ejendom frem til 1873 er behandlet under nr. 40, som var kroens hovedbygning, mens »Postgården«s historie efter dette år følger her nedenfor.

#### »Postgården« 1877-90

I 1877 blev »Postgården« erhvervet af bagermester Samuel Hamann. Bygningen var opført i 1802 efter en brand og lå ud til den ældre gadelinie, ca. to meter foran den nuværende facade. Forhuset var syv vinduesfag langt med en tre fags gavlkvist, beliggende over for kroen »Holland«s tilsvarende gavlkvist. Der var to butikker i den høje kælder, tilsyneladende med beboelse i baglokalerne til den ene. I stue- og tagetagen var der tre boliger. Indgangen til lejlighederne var midt i facaden, som var udsmykket med konsolbårne fordakninger over kældernedgang og hovedindgang og med profileret gesims langs frontispiciens kanter.

I 1890 blev der udgravet kælder også under den nordlige del af huset, og en ny kældertrappe blev indbygget i facaden under frontispiciens nordligste fag. Herfra var der adgang til to butikks-

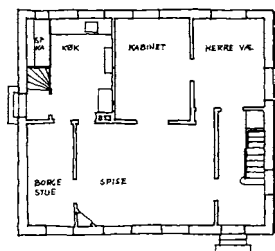
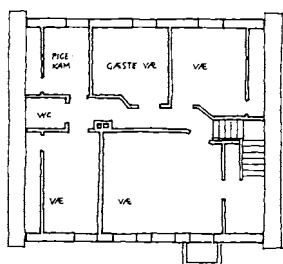
*Lyngby Hovedgade set mod syd ca. 1910 fra tårnet på nr. 36. Længst til venstre rejsestalden og Postgården (nr. 9 A-11), derefter nr. 13-15-17 og den brede del af Hovedgaden med Det Hvide Palæ bagest. Til højre taget på kroen »Holland«s hovedbygning.*



*Hovedgaden 11, 1890. Facade, ca. 1:350.*



Postgården omkr. 1910 med det markante dørparti, som forsvandt få år efter.



Hovedgaden 11, Havehuset 1910. Plan af 1. sal og stue, ca. 1:300.



Havehuset til Hovedgaden 11 (Postgården), fotograferet af Gunnar Jørgensen i 1956.

lokaler med baglokaler. Et baglokale mod havesiden havde forbindelse til kælderen under den tilstødende rejsestald.

#### Butikker i stueetagen 1905-08

I 1905-07 ændredes facaden på begge sider af midterpartiet. Der blev indrettet butikker i stueetagen med store glaspartier, og i den sydlige kælderbutik blev et nyt kældervindue indbygget i forlængelse af glaspartiet i stueetagen.

I 1908 ændredes den nordlige butik igen. Gulvet i stueetagen blev sænket til gadeplan (to trin op), og kældernedgangen blev sløjftet til fordel for en indgang til den nye butik. Også den nordlige butik fik store butiksvinduer. Arkitekt var C. J. Schwartz.

I 1913 blev hovedindgangen inddraget til butikslokale til den nordlige butik (manufakturhandel). Et butiksvindue erstattede dørpartiet, og et lille reklameskilt med »Arbejdstøj« blev indsat i feltet under den konsolbårne fordakning. Indgangen til lejligheden på 1. sal blev flyttet til bagsiden, og trappen blev ændret til en treløbstrappe.

#### »Havehuset« 1910

I 1910 opførtes en villa i haven bag »Postgården«, indrettet til bolig for ejeren, malermester J. O. Kielberg og tegnet af C. J. Schwartz.

Huset var placeret med gavlen mod Hovedgaden og var grundmuret med tegltag, med målene  $16\frac{1}{2} \times 14\frac{1}{2}$  alen. Der var fuld kælder, indrettet med badeværelse, viktualie-, vaske- og brændselsrum. Stueetagen rummede forrum med indgang i det sydvestlige hjørne, herreværelse, kabinet, borgestue samt spisestue og køkken. På 1. sal var der fire værelser og pigekammer. Fra det sydvestlige værelse var der udgang til en altan i gavlen med udsigt gennem smøgen mellem nr. 11 og 13 ud til Hovedgaden.

Sammen med et ældre baghus (oprindeligt staldbygning) blev »Havehuset« nedrevet i 1974.



Cigarforretningen i Hovedgaden 11, 1960'erne. Her var cigarforretning i næsten 70 år. Allerede i 1907 kom der et sammenhængende vindues- og dørparti i hele butikkens bredde. Dengang var den smukke vinduespyntning tilstrækkeligt blikfang, senere blev murpartierne omkring dør og vindue udfyldt med skilte. Niels Wivel fot.

### Bebyggelsesplan for nr. 11-25 1963-69

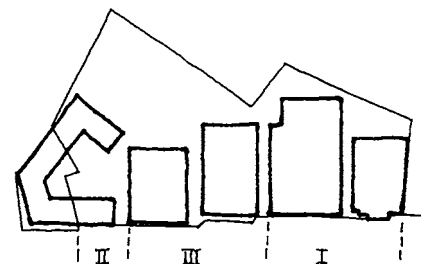
I forbindelse med forhandlinger med Boligministeriet om opførelse af Svaneapotekets kontorbygning (Lyngby Hovedgade 27-29) udarbejdede Lyngby-Taarbæk Kommunes byplanafdeling et forslag til en samlet bebyggelse for strækningen mellem »Brohus« og apoteket. Forslaget blev godkendt i Boligministeriet i 1963. Først efter, at ejendommene var opkøbt af »A/S Lyngby Hovedgade 11-25« (Irma og Bikuben), blev forslaget behandlet og godkendt (i 1969) af kommunens Byplanudvalg.

Bebyggelsen forudsatte nedrivning af husrækken nr. 11-25, og i 1969 vedtog Kommunalbestyrelsen at give selskabet tilladelse til nedrivning, forudsat at man skaffede erstatningslejligheder til lejerne.

Ifølge skitseforslaget var bebyggelsen opdelt i mindre enheder med slipper mellem bygningerne, og opførelsen blev inddelt i byggefaser. I 1972 godkendtes første byggetape med Bikubens treetages kontorbygning og Irmas butikshal i 1-2 etager (nr. 21-25).

Anden etape indeholdt en tilbygning til »Brohus« med lejligheder bl.a. til beboerne fra »Sophus Lunds Stiftelse« på Toftebæksvej, der var planlagt nedrevet (se nedenfor under nr. 29). Syd herfor skulle der opføres to butikshaller i 1-2 etager.

I 1973 godkendte Byplanudvalget en plan for anden etape, omfattende tilbygningen til »Brohus« med butikker mod Hovedgaden samt boliger i resten af forhuset og baghuset.



Hovedgaden 11-25, forslag til nybyggeri vedtaget i 1969, etape I-III. Til venstre nr. 9 A, Brohus. Ca. 1:3000.



Cigarforretningen omkr. 1910. Bemærk den lille automat til højre.

### *Forsøg på at redde »Postgården« 1973-74*

Der blev fra flere sider gjort forsøg på at redde »Postgården« fra nedrivning. Bl.a. var »Lyngbygruppen af 1972« og den ny-startede Miljøforening aktive, med henvendelser til Det Særlige Bygningssyn og Sammenslutningen for Bygnings- og Landskabskultur. Sidstnævnte sendte således en anmodning om bevaring af »Postgården« til kommunen og bygherren i juni 1974. Som begrundelse anførtes, at »den gamle postholdergård efter istandsættelse vil kunne indgå i et fint samspil med kirken og den gamle bondeby, såfremt kommunens ejendom »Brohus« nedrives«.

I et svar fra borgmester Ole Harkjær fremgår det, at »jeg med glæde (vil) se på, at Postholdergården bliver bevaret, hvis det er muligt at få nogen til at financiere den meget kostbare istandsættelse og ombygning, der må til; men man skal altså ikke regne med, at kommunen nedriver en værdifuld beboelsesejendom som Brohus«. Det sidste begrundes bl.a. med »det store pres, der er på boligmarkedet, og den efterspørgsel, der er efter forholdsvis billige lejligheder her i kommunen«.

Postgården blev nedrevet i 1974.

### *»Ny Brohus« 1975-76*

Den nye etageejendom opførtes i 1975-76 som to tilbygninger til »Brohus« i samme højde og byggestil. Forhuset har syv vinduesfag mod Hovedgaden (som »Postgården«), og det rummer to butikker med baglokaler i stueetagen, samt to lejligheder på hver etage med to værelser, køkken og bad. I kælderen er der lagerrum til butikkerne samt pulter- og sikringsrum.

Baghuset har fire lejligheder på hver etage med adgang fra to trapper, en treværelses og tre toværelses med køkken og bad. I alt blev der i for- og baghus indrettet 22 lejligheder, hvoraf de 8 var forbeholdt pensionister overflyttet fra »Sophus Lunds Stiftelse«.

Indtil 1991 var der indrettet vuggestue i baghusets stuelejlighed mod Kanalstien med en udvendig trappe, der førte ned til legepladsen ved stien i den tørlagte Fæstningskanal. Neden for trappen var der opført et læskur til børnene.

I 1988 blev den nordlige butik ombygget til ejendomsmæglerkontor og -butik. Kælderen blev indrettet til spisestue og konferencerum.

I 1993 blev der indrettet lægekonsultation i den store lejlighed i baghusets stueetage. Der er herefter 21 lejligheder i »Ny Brohus«.

### *Vurdering*

Huset er en pastiche uden Brohus' korspostvinduer og facadeudsmykning. Bebyggelsen er søgt tilpasset i formerne og delvis i facaden ved at forsænke vindues- og brystningsfagene; men detaljerne savnes. Det er dog en gevinst, at der blev opført boliger i denne del af den nye bebyggelse.

<b>Ejerliste:</b>	Matr. nr. 64 a (opr. 22 u, 31 e m.fl.)(22 u udst. 1875 fra 22 b, 31 e udst. 1868 fra 31 a)
-1873	skrædermester I. C. T. Petersdorff, ejer af matr. 31 a
1873-1877	overretsprokurator H. F. Møller og prokurator A. Vang
1877-1878	bagemester Samuel Frederik Hamann
1878-1883	hans enke Elisabeth Marie f. Olsen
1883-1905	bagemester Th. P. Hamann
1905-1931	malermester J. O. Kielberg
1931-1962	frk. Julie Sophie Kielberg
1962-1968	malermester Oluf Ferdinand Kielberg
1968-1974	Sparekassen for Lyngby og Omegn (Bikuben)
1974-	A/S Lyngby Hovedgade 11-25 (derefter opdelt i ejerlejligheder)
<b>Butikker:</b>	
1899-1973	Manufakturhandel, 1899-1954: C. J. Nielsen og eftflg., 1954-1973: Ginsborg herreekvipering
1901-1968	Cigar- og tobakshandel, 1901-1911: H. Henriksen, 1911-1919: J. M. Sevelius, 1919-ca. 1968: Tobakskiosken »Prima«
1901	Lyngby ny Kurveforretning
1907	Modebazar, J. Kielberg
1910-1938	C. A. Beck's Fiskehandel
1939-1971	Frugt og grønt, 1939-1952: C. A. Becks Grønhandel, 1952-1971: Frugtkælderen, Arne Petersen
1980-1993-	Ejendomsmægler Søren Torntoft Stade's Blomster



Lyngby Hovedgade 12, opført i 1870 som udlejningsboliger til Sophus Pritzels fabrikskompleks.

## Lyngby Hovedgade 12

### Den nuværende bebyggelse

Huset er opført i 1870 som udlejningsejendom til Pritzels Maskinfabrik. Det er i to etager med facade af røde sten (deraf tilnavnet »den røde kasse«) og et stort sadeltag beklædt med tegl og med kviste på hver side. Facaden har syv vinduesfag og indgang til trapperum i midten. De yderste vinduer er i tre fag, de øvrige i to (kvistene har tre- og torammede vinduer).

Bygningen er placeret lidt tilbagetrukket fra Hovedgaden i en skrå vinkel med denne - muligvis på grund af skellet til en gammel offentlig vej langs Kongevejen.

I stueetagen er der to butikker og en lille lejlighed bag ved den ene butik. Der er to lejligheder hhv. på 1. sal og i tagetagen.

### Pritzels fabriksboliger 1870

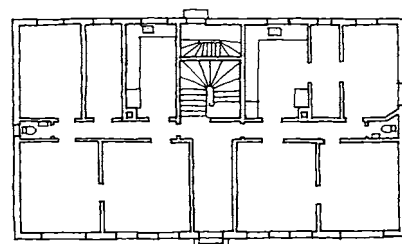
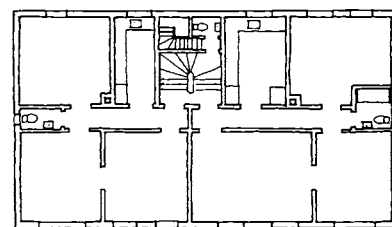
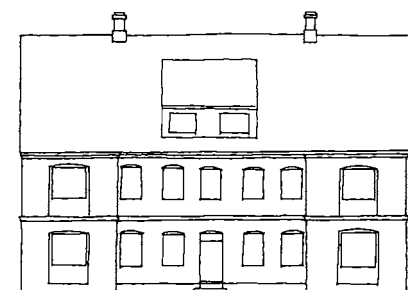
Huset blev opført i 1870 af fabrikant Sophus Pritzel. Det beskrives som et 16 fags beboelseshus af 30 alens længde og 17 alens bredde i to etager, grundmuret med spåntag og to skorstene. I stueetagen var der entre og to lejligheder hver med korridor, tre værelser, køkken og spisekammer, pigekammer og klosetrum. På 1.sal var der én stor lejlighed med korridor, 7 værelser, køkken og spisekammer, pigekammer og klosetrum. I loftsetagen var der to lejligheder med korridor, tre værelser, køkken og spisekammer. Bygningen havde tre små kælderrum og to trapper. Der var således tale om en udlejningsejendom med fem lejligheder, hvoraf en stor herskabslejlighed på 1. sal.

I en beskrivelse fra 1877 nævnes det, at også de to lejligheder i tagetagen havde pigekamre og klosetrum.

I 1924(?) indrettedes to lejligheder på 1. sal.

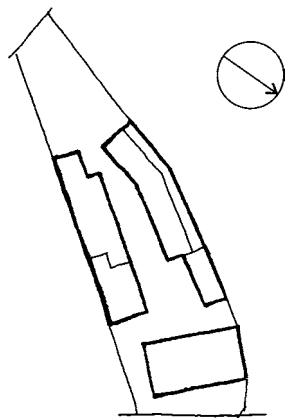
### Butikker 1938-75

I 1938 indrettedes en cykelforretning mod gaden ved den nordlige gavl. Facaden ændredes med dør og et mindre butiksvindue.



Hovedgaden 12, 1928. Facade og plan af 1. sal og stue, ca. 1:350.

Plan af ejendommen Lyngby Hovedgade 12, 1945-46. Baghusene rummede Dansk Kork Industri. Ca. 1:1500.



I 1943 blev der indlagt centralvarme i lejlighederne på 1. sal.

I 1954 indrettedes udstillingslokale i stuelejligheden mod nord for Knud Hansens autoforretning. Facaden fik de nuværende store vinduer. I 1975 flyttede autoforretningen til nr. 10. Samme år indrettedes den sydlige lejlighed til lager for Lyngby Torvehandel.

I 1978 brandsikredes ejendommen.

### *Baghuse - Dansk Kork Industri*

En sidebygning langs nordskellet, opført i 1870, indeholdt redskabsrum og to latriner (til tømning af toiletspandene fra klosetrummene). Bygningen, der var grundmuret med spåntag, blev i 1946 ombygget til kedelhus og brændselsrum for Dansk Kork Industri.

En staldbygning med vognskur fra 1870(?) blev i 1922 indrettet til retirader, og et nyt vognskur blev opført ved sydskellet. Begge huse blev nedrevet i 1945.

En atelierbygning blev opført i 1872 (12 x 6 alen) i to etager med tegltag med store tagvinduer. Bygningen var placeret vestligst på grunden og var i udmuret bindingsværk i stueetagen med 1. sal af tømmer og brædder. Der var to værelser i stuen, og på 1. sal var der indrettet et fotografisk atelier. Huset blev nedrevet i 1943.

I 1937 opførtes en værkstedsbygning langs nordskellet i én etage, grundmuret og med fladt tag beklædt med tagpap. Her var seks værkstedsrum. I 1946 blev bygningen udvidet helt ud til skellet, og året efter blev et værksted tilføjet mod vest - begge tilbygninger til Dansk Kork Industri.

I 1943 indrettedes korkskæreri i den tidligere vognport, og da denne blev nedrevet, opførtes en ny fabriksbygning langs hele sydskellet (i 1946) i én etage med høj kælder i den vestlige del. Her var der personalerum med kontorer i overetagen. Bygningen var i grundmur med fladt tag beklædt med tagpap.

Alle fabriksbygninger blev nedrevet i 1964, bortset fra den oprindelige sidebygning med brændselsrum.

### *Vurdering*

Ejendommen er sammen med nr. 10 et enestående anlæg fra den tidlige industrialisering. Fabrikken, fabrikantboligen og udlejningsejendommen udgør et hele, der tilsammen viser fabrikantens nære tilknytning til fabrikken og den gamle tradition med at bygge arbejder- og mesterboliger til fabrikken.

Husets opdeling er klassisk: i stuen mesterboliger, på 1. sal fabrikantbolig (senere til udlejning) og på loftet arbejderboliger (uden toiletter).

Bebyggelsen danner en fin afslutning på den første del af Hovedgadens husrække (nr. 6-12) og giver det åbne friareal omkring Mølleåen og Mølledammen en kulturhistorisk ramme.

Sammen med nr. 10 er »den røde kasse« absolut bevaringsværdig, men huset trænger i høj grad til istandsættelse.

**Ejerliste:** Matr. nr. 1 db  
Til 1934 som 1 dc (nr. 10)  
-1934 A. C. M. Pritzel m.fl.  
1934-1936 sagfører B. Schepler  
1936-1940 grosserer M. S. Lund  
1940-1942 rentier L. Jørgensen  
1942-1950 fabrikant Helge Larsen  
1950- Lyngby-Taarbæk Kommune

**Butikker:**  
1872 Fotografisk atelier i baghus  
1938-1939 C.- C. Carlsen, cykelsmed  
1954-1975 Udstilling for Knud Hansen auto-værksted  
1969- Lyngby Torvehal Frugt & Grønt  
1975- Noah-Lyngby



*Lyngby Hovedgade 13 er baghus til nr. 15 og indeholdt oprindeligt kun lejligheder.*

### **Lyngby Hovedgade 13**

#### *Den nuværende bebyggelse*

Den nuværende bebyggelse er opført i 1980-81 for A/S Lyngby Hovedgade 11-25 af arkitektfirmaet Box 25, detailprojekteret af Th. Klerk og B. Mackeprang.

Hovedgaden 13 udgør baghuset af en sammenhængende bebyggelse nr. 13-15. Nr. 15 er i to etager, beliggende ud til gaden i forlængelse af »Ny Brohus« (nr. 11) med tilbagetrukket, gennemgående kvistetage (»fabrikskvist«). En smøge fører til baghuset (altså nr. 13), der er i fem etager med de to øverste tilbagetrukket og udformet som kvistetage. Dette baghus er placeret i forlængelse af baghuset til »Ny Brohus«. Begge bygninger er opført i grundmur kalket i okkergul farve og med tegltag.

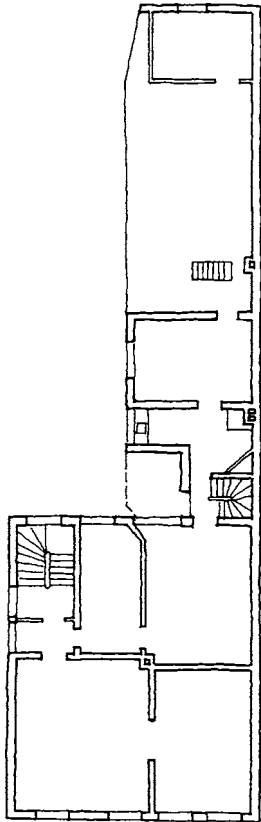
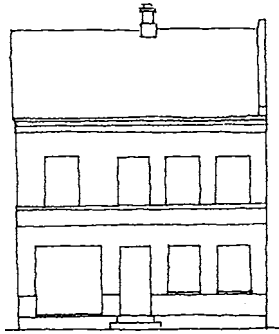
Baghuset indeholder 7 lejligheder og en tandlægeklinik. Alle lejligheder er forskellige, idet huset har en asymmetrisk grundplan med størst husdybde mod nord og mindst mod syd. Længden er ca. 20,5 meter og største hhv. mindste bredde er ca. 13 og ca. 8 meter.

#### *Malermester Kielbergs ejendom 1886*

I 1886 opførte malermester J. O. Kielberg et mindre byhus, tegnet og bygget af murermester Vilhelm Suhr.

Ejendommen var grundmuret med skifertag, i to etager med kvistetage. Facaden var pudset og havde fire vinduesfag mod Hovedgaden. Over 1. sals vinduer var der konsolbårne halvrunde blændingsfelter. Huset var opført med gavlen mod nr. 15 (opført

Hovedgaden 13, 1886. Facade og plan af 1. sal, ca. 1:300.



Lynby Hovedgade 13 i 1950'erne.

1885), medens der var indgang og vinduer i nordgavlen mod indkørslen til gården. Huset målte 15 x 18 alen.

Bag huset var der en sidebygning, placeret mod skellet til nr. 15. Nærmest forhuset var bygningen i to etager med udnyttet tagetage, opført i grundmur med skifertag og med tre vinduesfag mod gården. I forlængelse heraf var sidefløjen i én etage med udnyttet tagetage, ligeledes grundmuret med skifertag. De to dele af sidehuset målte hhv. 12 x 8 og 18 x 8 alen.

I stueetagen var der indgang i nordgavlen til en butik med kontor samt en lejlighed med dagligstue og spisestue beliggende i forhuset, samt køkken og soveværelse i sidefløjen. Herfra var der adgang til gården via køkkentrappen.

På 1. sal var der en lejlighed med adgang fra hovedtrappen i husets nordgavl, indeholdende fire værelser i forhuset og køkken og et værelse i sidebygningen.

I tagetagen var der tre rum, hvoraf det ene havde vindue i nordgavlen, samt to pigekamre i sidebygningens tagetage.

I den lavere del af sidefløjen var der værksted i stueetagen og svendekammer i tagetagen med vindue i gavlen mod øst.

#### Senere ændringer

Allerede i 1887 og 1889 blev to tagkviste med trefags vinduer indbygget i tagetagen mod gaden. Derved kunne endnu en lejlighed indrettes her, med tre værelser i forhuset og køkken samt to kamre bag køkkentrappen i sidebygningen. Der var nu tre lejligheder i det lille byhus.

I 1907 blev en ny butik indrettet i den sydlige del af facaden, med dør og stort vinduesparti. En tagkvist blev bygget bagest på sidebygningen i stedet for et tagvindue. Her var et »folkeværelse«. I 1933 blev den nordlige facadedel ændret og fik et stort butiksvindue med dør i midten.

Ejendommen stod som en miniature-udgave af de københavnske brokvarterers »koteletlejligheder« (som også nr. 26 A-B), d.v.s. lejligheder med værelser i både for- og sidehus, til den blev nedrevet i 1975-76.

#### Kommuneplandebat og ny købstadsbebyggelse 1981

Kommunalbestyrelsen havde i 1972 overdraget tegnestuen Box 25 med arkitekterne Peter Holst, Karen Kristiansen, Peder Duelund Mortensen og Hans Peder Pedersen at udforme en bebyggelsesplan for nr. 11-25. Første etape blev opført i 1973 som en randbebyggelse langs Hovedgaden, nr. 21-25 med en kontorbygning og en stor butikshal, begge uden boliger. Det førte til en offentlig debat, i første omgang rejst af Noah-Lynby og Lynbygruppen af 1972.

Resultatet blev, at der i kommuneplanen, der blev vedtaget i 1981 (se side 61), blev indføjet en bestemmelse om, at købstadspræget i Hovedgaden skulle styrkes, og at der skulle være boliger i de øvre etager.

Box 25 fik nu opgaven igen og udformede et skitseprojekt til nr. 13-15. Arkitekterne Klerk og Mackeprang stod for detailprojekteringen. Bebyggelsen stod færdig i 1981.

Forhuset, nr. 15, blev opført som en toetages bygning med kvistetage, med butikker i stueetagen og ejerlejligheder i de to øverste etager.

Baghuset, nr. 13, blev bygget som en ren beboelsesbygning i fem etager med de to øverste etager tilbagerykket. Da bygningen har en asymmetrisk grundplan, er alle lejlighederne som nævnt forskellige.

Baghuset er indrettet med én lejlighed i stueetagen samt kontor og fire parkeringspladser mod øst. 1. og 2. sal rummer hver to lejligheder på hhv. to værelser og åbent køkken-, spise- og opholdsrum, og tre værelser med åbent køkken- og alrum. Begge lejligheder har altan, og den store en karnap. De to øverste etager rummer tre toværelses lejligheder. To lejligheder har to værelser med køkken og alrum nederst med trappe til opholdsstue i tagkvisten. Den midterste lejlighed har opholdsstue fornedet med trappe til køkken, spise- og soveniche på en balkon under taget, i åben forbindelse med opholdsstuen.

Ialt var der fra begyndelsen otte ejerlejligheder, udført som moderne bylejligheder. I 1995 blev den ene lejlighed på 1. sal ombygget til tandlægeklinik.

### Vurdering

Bebyggelsen er smukt tilpasset købstadsmiljøet mod Hovedgaden. Med det spændende baghus er der desuden skabt et lille baggårdsanlæg af stor værdi for Hovedgaden, hvorfra smøger og stiforbindelser fører til det samtidigt anlagte haveanlæg ved Sophus Lunds Stiftelse og til Assistenskirkegården. Med sine udbygninger og terrasser virker baghuset levende og skjuler samtidig den brutalt iøjnefaldende nedkørsel til den underjordiske parkeringskælder under Irma og Bikuben, som længe dominerede bagarealerne.

**Ejerliste:** Matr. nr. 64 a (opr. 31 q, be udst. 1886 fra 31 e)  
-1886 bagermester Th. P. Hamann  
1886-1931 malermester Julius Olaf Kielberg  
1931-1968 malermester Oluf Ferdinand Kielberg  
1968-1974 Bikuben  
1974- A/S Lyngby Hovedgade 11-25 (derefter opdelt i ejerlejligheder)

**Butikker:**  
1886-1887 Galanterihandler C. Fischer  
1888-1890 A. C. G. Røen, manufaktur  
1891-1904 Wilhelmine Bentzen, vin, te, chokolade, parfume og sæbe  
1907-1933 Smørhandel, 1907-1910: Lyngby Smørforsyning, 1911-1922: Smørhuset ved Carl Schepler, 1923-1933: Dansk Smørforsyning  
1905-1929 Kaffe-forretningen »Kronen«  
1930-1975 Ostelageret  
1935-1939 Lædervareforretning v. H. Hartmann  
1940-1964 Hartmann's Eftf. Musikinstrumenter og Radio, 1949-1950'erne.: Super Radio, ca. 1959-1964: Søren's Radio  
1961-1975 Pfaff Symaskiner

*Lyngby Smør-Forsyning i Hovedgaden 13, 1907-10. I 1910 blev forretningen overtaget af Carl Schepler (Irma).*







*Græsplænen ud til mølledammen over for plejehjemmet »Møllebo« var tidligere haver til ejendommene Lyngby Hovedgade 14-22.*

### **(Lyngby Hovedgade 14)**

Hvor i dag græsplænen over for plejehjemmet Møllebo giver frit udsyn til Nordre Mølle, Mølledammen og Stadsbiblioteket, lå der indtil 1964 en ubrudt husrække, Lyngby Hovedgade 14-22. Husene blev revet ned i 1964 for at give udsigt til det kommende Stadsbibliotek, hvis arkitekter også gerne havde set nr. 24-26 nedrevet.



*Husrækken Lyngby Hovedgade 14-22 set fra nord i 1957. Gunnar Jørgensen fot.*

Som tidligere nævnt havde denne bebyggelse sin oprindelse i de to landsteder »Christianslund« og »Frederikslund«, som var opstået i 1809 ved deling af den tidligere »Prinsens Vaskergård« (se side 57).

#### *Vinkelhus med tegltag 1886*

Grunden Lyngby Hovedgade 14 blev i sommeren 1886 bebygget med et beboelseshus af dels grundmur, dels bindingsværk og med tegltag. Beskrivelsen til brandforsikring er ikke bevaret; men det fremgår af et fotografi, at huset var bygget i vinkel med gavle mod Hovedgaden og mod syd, og at det var pudset og hvidmalet. I gavlen ud til Hovedgaden blev der på et tidspunkt indrettet en butik. Huset blev revet ned i 1905.

#### *Byhus 1905*

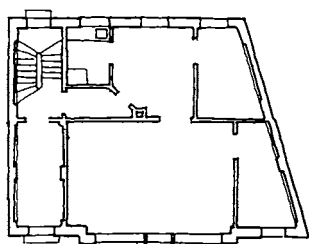
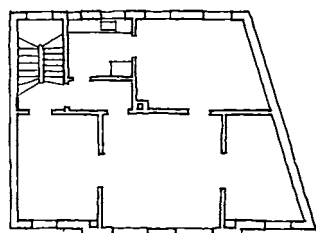
I 1905 opførtes et mindre toetages hus, 9 fag med længden 16 alen og bredden 12½ alen, tegnet og opført af murermester Schwartz. Ejendommen havde en kraftigt markeret murstensfacade mod gaden, med røde sten og fire vinduesfag mod gaden, fremhævet midterparti med butik i stueetagen og bånd ved gesims. Dette midterparti var oprindeligt tænkt at skulle afsluttes med en frontispice; men den blev ikke gennemført. Taget var belagt med skifer.

I stueetagen var der indgang i det sydligste fag til en forstue og derfra videre til en lejlighed med tre værelser, køkken og dør til butikken. En trappe førte fra enden af forstuen op til 1. sal, der rummede et større køkken og fire værelser. På loftet var der ud over loftsrum og pulterkammer to pudsede værelser, som dog i følge bygningsinspektøren ikke måtte anvendes til beboelse.

*Hovedgaden 14-22 set fra syd i 1964. Torvehandelen til venstre ligger i dag ved gavlen af nr. 12. Elith Christiansen fot.*



Hovedgaden 14, 1905. Facade og plan af 1. sal og stue, ca. 1:300.



Det i teksten nævnte fotografi af Lyngby Hovedgade 14, opført 1886 og nedrevet 1905. I baggrunden Hovedgaden 12. A. Th. Collin fot.

Butikken havde indgang midt i facaden og to butiksvinduer med spejlglasruder. Her var fra starten delikatesse- og chokoladeforretning, udstyret med 15 løbende alen reoler med skabe, endnu et skab, vinkeldisk og to vinduesdiske.

### Ombygninger 1917-36

I 1917 indrettedes et kvistværelse som soveværelse for en ekspeditrice. En kvist blev påbygget nordligst i tagetagens bagside, og gavlmuren blev forhøjet mod nr. 12. Værelset havde adgang fra trappen via et loftsrum, og der var døre videre herfra til to andre loftsrum.

I 1920 ændrede facaden karakter, idet butikken blev udstillingsvindue for Vejle Støbegods. I 1926 blev butikken nedlagt, idet der her blev indrettet to værelser mere til stuelejligheden. Facaden blev tilsvarende ændret ved isætning af to dobbeltrammede vinduer, således at både stuen og 1. sal havde fire vinduesfag.

Allerede i 1936 blev der igen indrettet butik, og ejendommen blev ombygget til sit oprindelige udseende.

Ejendommen blev nedrevet i 1964.

### Vurdering

Bygningen var et kuriøst eksempel på et lille byhus, der trods en smal og skæv grund fremstod som en mindre etageejendom.

Nedrivningen af husrækken nr. 14-22 var et tab for det traditionelle handelsmiljø, der endnu i 1960'erne prægedes af små, smalle butikker med et »kig« ud til grønne bagarealer, og ligeledes et tab for Hovedgadens gaderum, der tidligere havde været næsten ubrudt fra Frieboeshvile til Vintappersvinget.

- Ejerliste:** Matr. nr. 1 y  
(udst. 1886 fra 1 k, nr. 16)
- 1891 grosserer Chr. Mathisen, ejer af matr. 1 k
  - 1891-1903 skrædermester H. A. E. Schimmel
  - 1903-1904 grosserer Vilhelm F. Jensen
  - 1904-1917 fru Wilhelmine Bentzen f. Baastrup
  - 1917-1918 frk. Ida Mariane Edvine Thomsen
  - 1918-1927 arkitekt Jens Chr. Jensen Klok
  - 1927-1948 læge Vilhelm Gravesen
  - 1948-1955 Københavns Amtskommune
  - 1955- Lyngby-Taarbæk Kommune

- Butikker:**
- 1891-1903 Skrædermester H. A. E. Schimmel
  - 1904-1913 W. Bentzen, Delikatesse- og chokoladehandel m.m.
  - 1914 Købmand H. Kruse Jørgensen
  - 1915 Lyngby nye Partivareforretning
  - 1920-1926 Vejle Støbegods Udsalg
  - 1940-1964 Cigarhandel v. C. Sørensen



Hovedgaden 14-16-18, 1886. Udstykning og ombygning af nr. 16, ca. 1:1000.



Hovedgaden 14, opført 1905 og nedrevet 1964. Niels Wivel fot. 1964.

Til gengæld vandt man en værdifuld forøgelse af det centrale Lyngbys rekreative områder med frilægningen af Nordre Mølle og Mølledammen. Området fungerer som et aktivt friluftsareal, en nutidig »folkepark« med ophold, spil, arrangementer m.m., lige som det benyttes som rasteplass for de mange kanosejlere på Mølleåen.

Luftfoto af Lyngby Hovedgade 10-24 i begyndelsen af 1920'erne, set fra sydvest.





Lyngby Hovedgade 15. Den lange bygning til venstre udgør nr. 15 A-C, den høje bygning til højre nr. 15 D.

## Lyngby Hovedgade 15

### *Den nuværende bebyggelse*

Det købstadsagtige forhus nr. 15 er sammen med baghuset nr. 13 opført i 1980-81 af A/S Lyngby Hovedgade 11-25. Arkitektfirmaet Box 25 udformede skitseprojektet, og arkitekterne Th. Klerk og B. Mackeprang stod for detailprojekteringen.

Huset er i to etager med tilbagetrukket, gennemgående kvistetage og er placeret i gadelinien i forlængelse af »Ny Brohus«. Bygningen er sammenbygget med nr. 17 med en portbygning i tre etager over indkørslen til parkeringskælderen under Irma og Bikuben.

Huset er muret og kalket i okkergul farve, og det har tegltag. Portbygningen er opført som betonkonstruktion med brune sandstenselementer i facaden. Det skrå tag er beklædt med tagpap. Den samlede længde er ca. 31,5 meter, idet butiksbygningen måler ca. 23 x 14 meter og portbygningen ca. 8,5 x 12 meter).

Der er tre butikker i stueetagen og tre ejerlejligheder på hver af de øvre etager. To af disse er dog senere ombygget til kontor.



Hovedgaden 15 D med indkørsel til parkeringskælder.

### *Toetages hus 1886*

I efteråret 1886 opførtes en ejendom i to etager med kvistetage,



Lyngby Hovedgade 15 i 1917 med nr. 13 og 11 i baggrunden.

bygget op til nr. 13. Huset var grundmuret med skifertag og målte  $25\frac{1}{2}$  alen i længden og 16 alen i bredden. Facaden stod i blank mur og havde seks vinduer, fire tofags under den brede kvist og to trefags yderst.

Der var kælder under hele huset med adgang fra køkkentrappen, indeholdende vaskekælder og brændsels- og viktualierum.

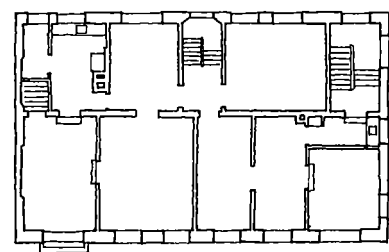
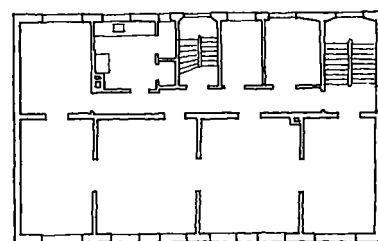
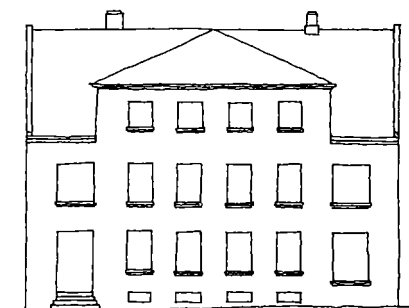
I stueetagen var der to butikker i yderfagene, mod nord med indgang fra gaden, mod syd med indgang i gavlen. Til den nordlige butik hørte en lejlighed på tre værelser, køkken og nedgang til kælderen. Til den sydlige butik var der en lejlighed på to værelser og køkken. I sydgavlen var der desuden indgang til hovedtrappen, der førte til 1. sal og kvistetagen.

Lejlighederne på 1. sal og i kvistetagen rummede hver fem værelser og to kamre samt køkken med spisekammer. Øverst var der tørreloft.

Bag forhuset opførtes langs sydskellet et grundmuret baghus med halvtag beklædt med tagpap, 10 x 4 alen. Ifølge en samtidig beskrivelse var det indrettet med entré og to lokaler til sadelmagerværksted.

#### *Nye butikker 1905-07*

I 1905 indrettedes tre butikker med nye facadevinduer og indgange fra Hovedgaden. Gulvet sænkedes til ét trin over gadeplan. Samtidig blev der opført en tilbygning til baghuset, i grundmur med skifertag, til hestestald. I den ældre del indrettedes vognport og vaskehus. Arkitekt ved ombygningerne var C. J. Schwartz.



Hovedgaden 15, 1886. Facade og plan af 1. sal og stueetage, ca. 1:300.

Butiksfacaderne i Hovedgaden 15 i begyndelsen af 1920'erne. Den lokale brugsforening gik fallit i 1925, hvorefter ejendommen købtes af Carl Schepler. I dette tilfælde var det altså Irma, der købte Brugsen.

- Ejerliste:** Matr. nr. 64 a (opr. 31 k udst. 1874 fra 31 e)
- 1876 overretsprøkurator H. F. Møller og prokurator Adolf Vang
  - 1876-1887 hørkræmmer Alfred Olsen
  - 1887-1904 sadelmager Jens Ole Jensen
  - 1904-1913 viktualiehandler og gårdejer Anton Petersen
  - 1913-1917 skomagermester Ludvig Chr. Rafn
  - 1917-1926 Brugsforeningen for Lyngby og Omegn
  - 1926-1942 Carl Schepler
  - 1942-1974 Carl Scheplers Efterflg. Irma Fabrikerne A/S
  - 1974- A/S Lyngby Hovedgade 11-25 (derefter opdelt i ejerlejligheder)

**Butikker:**

- 1890.1892 skræddermester Schimmel 1890, skræddermester Chr. Madsen 1892
- 1894 Cigar- og tobaksforretning, Emilie Andersen
- 1905-1939 Viktualiehandel, 1905-1928: A. Petersen, 1928-1939: H. Jørgensen
- 1906-1920 »Tøjhuset«, 1906-ca. 1910: Chr. Christensen, ca. 1910-1920: H. C. Andersen
- 1905-1922 E. C. Dahl Kaffehandel
- 1920-1925 Brugsforeningen for Lyngby og Omegn
- 1927-1930 G. Echardt's Eftf. Manufakturhandel
- 1927-1934 Installatør, 1927-1929: E.A.Grafmøller, 1930-1934: O. C. Lyng
- 1927-1929 O. Nielsen Urmager, Juveler & Antikvitetshandel
- 1931-1973 Irma, Smør-, Ost- & Kaffe forretning
- 1934 R. Christensen, broderihandel
- 1940-1959 Renaco Skotøjsreparation
- 1959-1960 Elna Sangill Manufakturhandel
- 1980-1982 Sega Gardiner
- 1982-1983 Halv Pris Tøjlager
- 1982-1985 Icestar Foto
- 1984-1986 J. F. Music
- 1985-1986 Sko shop
- 1986-1992 Køkken Form
- 1986-1988 Børnetøjsforretning, Annie Safft
- 1991-1995 Børnetøjsforretning, 1991-1994: Prémaman, 1994-1995: Dons
- 1993 WRP Data ApS
- 1993- Unipro
- 1995- Equito, rideudstyr
- 1995- Apple Shop



I 1907 indrettedes det sidste værelse i stueetagen til butik. De to vinduer blev erstattet af et stort butiksvindue og indgang til den sydlige butik, der nu havde to lokaler. Samtidig blev baghuset forhøjet med en mansardetage med to kviste. Her var to kamre og foderloft.

*Senere ændringer 1920-37*

I 1920 opførte Brugsforeningen for Lyngby og Omegn et nyt baghus ved nordskellet, indrettet til pakhus og bilgarage.

I 1926 overtog Irma den største butik i forhuset efter Brugsforeningen, der var gået fallit under lockout'en i 1925.

Samme år blev der indrettet fire toiletter, tre i forhuset og ét i baghuset.

I baghuset blev der indrettet beboelse og butik. Lejligheden indeholdt køkken, toilet og spisestue i stueetagen med soveværelse, herreværelse og dagligstue på 1. sal. Der var tre vinduer i mansardetagen mod nord samt ét i vestgavlen, med udsigt gennem smøgen til Hovedgaden. Et værksted, der var tilbygget mod øst i én etage, blev indrettet til lager.

Baghuset blev nedrevet i 1961.

I 1930 ombyggedes den midterste butik til Irmas Smør-, Ost- og Kaffe forretning.

I 1931 blev et kogerum til Irma påbygget på bagsiden, opført i grundmur med et ti meter højt betonrør. Naboer havde klaget over lugten fra slagterens kogerum i kælderen.

Ved nedrivningen af nr. 17 og opførelsen af den tilbagerykkede sparekassebygning i 1935 kom gavlen af nr. 15 til at ligge frem-skudt i gadelinien. I 1937 blev et ekstra butiksvindue indføjjet i den sydlige gavl mod smøgen, og i 1953, da Irma blev omdannet til Lyngbys første selvbetjeningsbutik, kom der indgang i gavlen.

Ejendommen blev nedrevet i 1975-76.

*Ny købstadsagtig bygning 1981*

Efter offentlig debat og kommunalbestyrelsens vedtagelse af kommuneplanen i 1981 blev det oprindelige projekt til butiksvindue



I 1935 kom gavlen af Hovedgaden 15 til at rage frem i gaden i stedet for nr. 17, og i 1953 fik Irma indgang i gavlen i forbindelse med, at butikken blev ombygget til Lyngby første selvbetjeningsforretning. Niels Wivel fot. 1964.

haller ændret til en købstadslignende bebyggelse, bestående af et forhus (nr. 15) og et baghus (nr. 13).

Forhuset har lige som den tidligere bygning seks vinduesfag mod gaden på 1. sal, medens kvistetagen har seks tre- eller fire-rammede vinduer.

I stueetagen er der tre butikker med toilet og baglokale. På 1. sal er der tre ejerlejligheder med adgang fra udvendig trappe på bagsiden. Lejlighederne rummer spisekøkken mod gården, trappe op til et stort opholdsrum (hævet  $\frac{1}{2}$  etage over spiserum) samt to værelser og badeværelse.

I tagetagen er der adgang til tre mindre lejligheder fra en trappe ved sydgavlen og en altangang. Lejlighederne rummer køkken, to værelser og bad.

I portbygningen over tilkørselsvejen til parkering i gården er der indrettet kontorlokaler i tre etager. Hver etage rummer et stort lokale mod Hovedgaden, garderobe- og toiletrum samt to mindre lokaler mod gården.

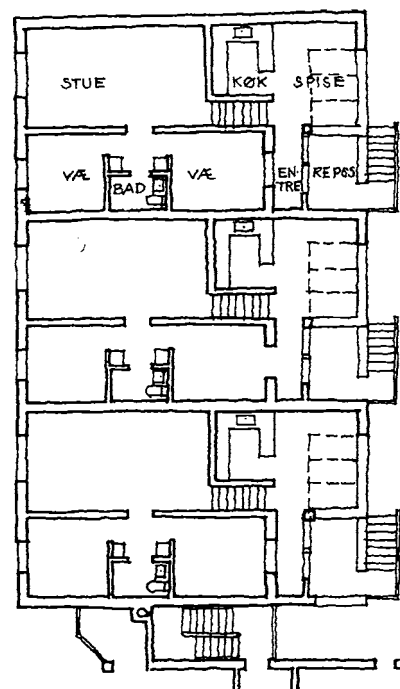
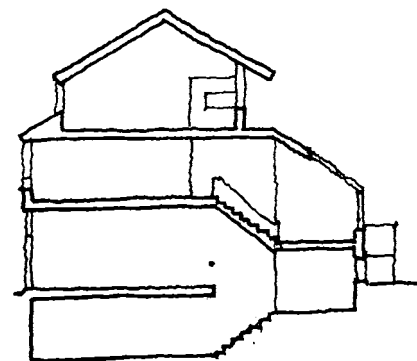
### Ændringer 1982-93

I 1982 indrettedes kontor i en lejlighed på 2.sal ved sydgavlen. I 1990 blev to butikker slået sammen til én stor (Køkken-Form). I 1993 blev de igen delt i to lejemål. I 1993 blev endnu en ejerlejlighed omdannet til kontor.

### Vurdering

Ejendommen står som en smuk ny købstadsagtig bebyggelse, fint tilpasset »Brohus« og »Ny Brohus«. Den dristigt udførte portbygning med trappeanlæg danner en fornem overgang til det høje etagehus nr. 17. Med de varme farver og afvekslende facader er der skabt et levende gade- og gårdhus, som er tiltrængt i denne del af Hovedgaden. Gårdrummet er smukt indrettet til ophold for beboerne.

Hovedgaden 15, 1981. Snit og plan af 1. etage, ca. 1:300. Stue og værelser er hævet  $\frac{1}{2}$  etage over køkken og spiserum.



Hovedgaden 15, set fra gården.





Christianslund (Hovedgaden 16) i slutningen af 1880'erne med den i teksten nævnte altan af jern.



Hovedgaden 16 med »Cyklehuset«, som ved nedrivningen i 1964 flyttede til Jernbanevej 15. Foto 1957, fra Jørgen Gregersens samling.

### (Lyngby Hovedgade 16, Christianslund)

#### Landsted 1807 og smedie 1809

I 1807 opførtes et trefløjet anlæg med hovedbygning langs med Kongevejen og to sidelænger.

Den grundmurede hovedbygning på 27 alen i længden og 12 i bredden var i én etage med tegltag. Kvisten var 9 alen lang og gennemgående. Fra gården var der indgang til en forstue, tre stuer og to sovekamre. Der var et pigekammer, to køkkener med skorstene samt spisekammer. Der var trappe til loftet, hvor der var indrettet en sal med udgang til en altan af jern, samt et soveværelse og fem pulterkamre.

Huset var ved opførelsen et tofamiliehus med to køkkener; men allerede i 1809 var der kun ét køkken.

Mod syd lå en sidelænge af udmuret bindingsværk med tegltag på ni fag i længden og fire fag i bredden. Den rummede rullestue, vognport og stald for tre heste og karlekammer.

Mod nord var der en tilsvarende længe på fem fag, indrettet som materialhus og vognport. Denne bygning havde i 1809 fået skorsten, så den kunne fungere som vaskehus.

Smedemester Bernt Hegelund opførte i 1809 mod vest et smedeværksted med en esse og en grundmuret skorsten samt to blæsebælge og smedekammer. Denne bygning var i udmuret bindingsværk med tegltag, syv fag lang og fire fag bred.

#### 1839, 1841

I 1839 stod hovedbygningen uforandret, medens udlængerne var revet ned. I 1841 var der i stedet mod vest opført en syv fags længe af udmuret bindingsværk med stald for to heste, vognhus

**Ejerliste:** Matr. nr. 1 k, fra 1886 1 x (1 x og 1 y (nr. 14) udst. fra 1 k 1886, 1 k blev nr. 18)

(tidligere ejere, se side 59)

-1809	Gottfried Walther
1809-1827	smedemester Bernt (Behrend) Hegelund
1827-1832	vinhandler Lorentz Petersen
1832-1836	Johan Jørgen Petersen
1836-1846	fuldmægtig Erik Norden Sølling
1846-1861	læge Gustav Vilhelm Kiellerup
1861-1863	enkefru Henriette Vilhelmine Kiellerup
1863-1864	enkefru Ane Christine Larsen f. Lund
1864-1865	smedemester Emilius Waldemar Berg
1865-1866	kunstdrejer Peter Thulesen og litograf August Burchardi
1866-1874	Peter Thulesen
1874-1877	P. Thulesen & Co. (Peter Thulesen og Vilhelm Cramer)
1877-1881	Peter Thulesen
1881-1885	enkefru Juliane Sophie Frederikke Hansen f. Storck
1885-1896	grosserer Chr. C. Mathisen
1896-1919	skomagermester S. P. Nielsen
1919-1925	maskinmester Oscar Harald Peter William Johnsen
1925-1945	fru Helga Frederikke Johnsen
1945-1956	cykelhandler Hugo Johnsen
1956-	Lyngby-Taarbæk Kommune

med porte, tørve- og materialhus, et kammer samt et på loftet. Under bygningen var der en lille viktualiekælder.

Samtidig var hovedbygningens stråtag udskiftet med tegl.

### Ombygninger 1885-1950

Hovedbygningen synes at have stået i sin oprindelige skikkelse til 1885, da grosserer Chr. Mathisen købte ejendommen og udstykkede en grund på hver side af ejendommen (nr. 14 og 18).

For at få plads til opførelse af »Villa Olga« (nr. 18) nedrev Chr. Mathisen 10 alen af den sydlige del af hovedbygningen. I 1885 blev kvistpartiet, der nu lå asymmetrisk, forlænget med 6 alen mod syd, således at den sydlige del af huset fremstod med to etager, og frontispicen blev udvidet med et stykke toetages facade med lavt pyramideformet tag, lige som resten af taget beklædt med skifer. Både frontispicen og facaden på den nordlige del blev samtidig forhøjet med ca. en halv alen, sandsynligvis fordi loftet i stueetagen blev hævet tilsvarende.

Facaden, der oprindeligt havde været tredelt med gavlkvist i midten, var nu ændret til to dele - en nordlig med den oprindelige to fag lange del, og en sydlig tre fag lang og i to etager.

I stuen og på 1. sal blev der indrettet to boliger, hver på fem værelser, kammer og køkken. Adgangen skete fra et trapperum med indgang i nordgavlen.

I 1889 indrettede fotograf A. Th. Collin atelier i en tilbygning på bagsiden, opført som en let bindingsværkskonstruktion med store glaspartier.

Omkring 1900 blev der indrettet butik med indgang og to mindre butiksvinduer i den nordlige del. Efter Hovedgadens udvidelse lå facaden næsten ud til fortovet. Foran resten af bygningen var der endnu en rest af forhøje med et lavt træhegn.

I 1923 indrettedes en »Motorshop« under den nordlige del af frontispicen med indgang og et mindre butiksvindue. Endelig blev også den sydligste del af bygningen indrettet til butik i 1938.

I 1948-50 fik facaden store butiksvinduer, konstrueret som udhængsskabe på begge sider af indgangen i gavlkvisten, og reklameskiltet med »Cyklehuset« gav fra 1959 bygningen dette navn, til det blev nedrevet i 1964.

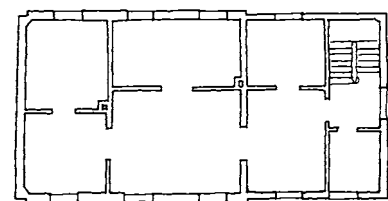
### Vurdering

Christianslund var et typisk landsted fra tiden omkring 1800, der med sin tredelte, syv fag lange facade med toetages gavlkvist var fornemt placeret over for det lignende anlæg Store Kro. Bygningen blev imidlertid noget maltrakteret ved nedrivningen af den sydlige ende, men burde måske alligevel have været bevaret.

Sammen med det lille byhus nr. 14 og Villa Olga (nr. 18) fortalte Christianslund historien om den tidlige udvikling af dette hovedstrøg med udstykninger i smalle byparceller.



Det ombyggede Christianslund i 1911.



Hovedgaden 16, 1885. Facade og plan af »Christianslund« efter ombygning, ca. 1:300.

### Butikker:

1877	Konditori, Buchhorn og Brendstrup
1882	Skomager Krøldrup
1889-1894	Fotograf A. Th. Collin, atelier i bagbygning
1895-1919	Skomager S. P. Nielsen
1923-1931	Lynby Motor Shop, Bdr. Andreasen
1927-1931	Konfektureforretning
1932-1950	Cigar- og tobakshandel
1935-1937	Skrædderforretning, G. W. Arildslund
1939-1948	»Rita« Salonen
1945-1969	Cykelhandel, 1945-ca. 1959: Hugo Johnsen, 1959-1969: »Cyklehuset« v. Sv. Andersen



Lyngby Hovedgade 17, opført i 1935 og renoveret i 1980.

## Lyngby Hovedgade 17

### *Den nuværende bebyggelse*

Den nuværende etagebygning er opført i 1935 af Sparekassen for Lyngby og Omegn ved arkitekt Poul Frederiksen. Den fire etager høje bygning med udnyttet tagetage er opført i røde mursten med tegltag og ligger tilbage trukket ca. fire meter i forhold til den tidligere bebyggelse. Bygningen måler ca. 19 meter i længden og 12 meter i bredden.

Ejendommen blev renoveret i 1980 og står med altaner og store firerammede vinduer mod Hovedgaden samt store korspostvinduer i sydgavlen som en solid beboelsesbygning fra 1930'erne mellem de nye huse på strækningen nr. 11-25.

I stueetagen er der tre butikker med en glasudbygning fremskudt ca. halvanden meter foran facaden. I de øvre etager og tagetagen er der to lejligheder på hver etage, ialt otte ejerlejligheder, heraf én ændret til erhverv.

### *Hørkræmmer Alfred Olsens ejendom 1877*

I foråret 1877 opførte hørkræmmer Alfred Olsen en beboelsesbygning på 30 alens længde og 16 alens bredde, i to etager med kælder. Bygningen var af grundmur og havde skifertag med tre



Vinterscene på Lyngby Hovedgade ca. 1870. Husene til højre er nr. 25 og 27 (yderst). Helt til venstre ses bagergården nr. 5 og Postgården (skjult bag træerne) med rejsestalden. Det mellemliggende stykke, hvor senere nr. 13-23 blev bygget, var en del af Postgårdens have med bl.a. det fremspringende hjørne (mellem de snekastende drenge), hvor nr. 17 blev bygget.

skorstene. Facaden, der stod i blank mur, havde seks vinduesfag mod Hovedgaden, ét fag i det karakteristiske afrundede hjørne, hvor bygningen sprang frem i gaden, samt to fag mod syd. Alle vinduer var dannebrogsvinduer. Et gesimsbånd var placeret mellem den høje stue og 1. sal, og under tagskægget var der en tandsnitsgesims.

I stueetagen rummede huset en forstue, en gang, to entreer, seks værelser, to køkkener og to spisekamre. Fra gangen førte en trappe op til 1.sal og loftet. 1.sal indeholdt to entreer, seks værelser, to køkkener og to spisekamre. På loftet var der en gang, syv pudsede værelser og tørreløft. Desuden var der spidsloft (loft på hanebjælkerne) i ét rum.

Kælderen havde to nedgange fra gaden og to fra gården og var indrettet til to butikker, en hørkrambutik mod nord i to lokaler med betongulv og et værelse med bræddegulv, og en urtekrambutik mod syd med to værelser og køkken, de sidstnævnte med bræddegulv. Nedgangen til urtekramforretningen fandtes i bygningens afrundede hjørne.

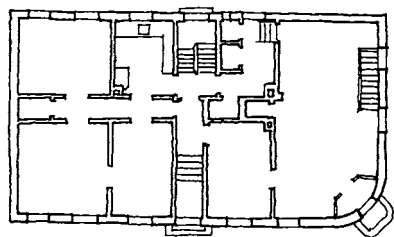
Et baghus på 23 x 8½ alen, én etage i grundmur med tag beklædt med tagpap med én skorsten, anvendtes til vaskehus, stald, vognport og to brændehuse. På loftet var der et pudset karlekammer og fire pulterkamre.

Endelig hørte der til ejendommen en retirade med fire rum, af tømmer og brædder med zinktag.



Hørkræmmer Jørgen Frederiksen ved nedgangen til sin butik under nr. 17, sidst i 1920'erne. Foto fra Jørgen Gregersens samling.

Hovedgaden 17, 1919. Facade og plan af stueetage, efter ombygning af husets sydlige del til sparekasse. Rekonstruktion, ca. 1:400.



Lyngby Hovedgade 17 m. fl. i 1900. Bygningen har endnu sin majestæriske hovedindgang i midten og de to kælderbutikker med nedgange fra gaden.

I januar 1894 udbrød der brand i vaskehuset, hvor noget hør var ophængt til tørring. Brandskaden var repareret en måned senere.

I 1910 blev der opsat en blomsteraltan over kældernedgangen på forhusets hjørne, udført af monier (en tidlig form for armeret beton) hvilende på knægte af stål. En lignende altan var tidligere blevet opsat over hørkræmmerens kældertrappe.

#### Ombygning til bank 1919

I 1918 overtog Sparekassen for Lyngby og Omegn bygningen og indsendte forslag om nedlæggelse af lejligheden i stueetagens sydlige del med henblik på at indrette banklokaler. Huslejenævnet gav sin tilladelse, men krævede en erstatningsbolig indrettet i tagetagen. Der var stor boligmangel i disse år.



Lyngby Hovedgade 17 ca. 1930, med indgang til Sparekassen i hjørnet.

I 1919 blev sparekassen indrettet i hjørneafsnittet. Gulvet i den høje stueetage blev sænket til gadeplan, og en bankboks blev indrettet i den østlige del af kælderen, der blev gravet dybere. Arkitekt for ombygningen var C. J. Schwartz.

Facaden blev pudset, og over indgangsdøren til trappen (midt på bygningen mod Hovedgaden) og indgangen til sparekassen samt de to vinduesfag på hver side af hjørnet blev der opsat konsolbårne fordakninger.

I tagetagen blev der indrettet et køkken til to stuer, der hidtil havde været lejet ud som værelser.

Huset havde indtil ombygningen været et af Lyngbys mest særprægede, og det dominerede i mange år Hovedgaden sammen med nr. 46 med manufakturforretningen, senere boghandelen. Det var her, der blev rejst æresporte i 1898 og i 1912 til ære for prins Christian og prinsesse Alexandrine, i 1912 som kongepar. Med sine kælderbutikker med udstillede kramvarer og det runde hjørne med det blødt svungne tag indvarslede det industrialismens Lyngby, den pulserende hovedgade mod nord.

Da sparekassen flyttede ind, sløjfede man kælderbutikken i hjørnet og sænkede den høje stueetage. Derved forsvandt husets enkle og simple karakter, uden at det blev fornemt af den grund. Det gjorde ikke forholdet bedre, at facaden blev pudset, hvorved helhedsindtrykket blev fladt og kedeligt.

#### Ændringer 1924-34

I 1924 blev der indbygget nye kældbokse med loft af jernbjælker og med murede hvælvinger.

I 1930 inddrog sparekassen den tidligere spisestue, garderobe og toilet beliggende ved bagtrappen til fordel for et større ekspeditionslokale. Gulvet sænkedes også her til gadeplan. Der blev indrettet toilet i kælderen.

Et lagerskur blev opført i 1932 som tilbygning til det eksisterende baghus ved nordskellet. Skuret var i grundmur med tag beklædt med tagpap og rummede byggematerialer.

I 1932 blev direktørkontoret beliggende ved fortrappen indtaget i ekspeditionslokalet. Trappen blev flyttet ind mod bagsiden, og en indgang til banklokalet indført fra forstuen. Arkitekt var Poul Frederiksen.

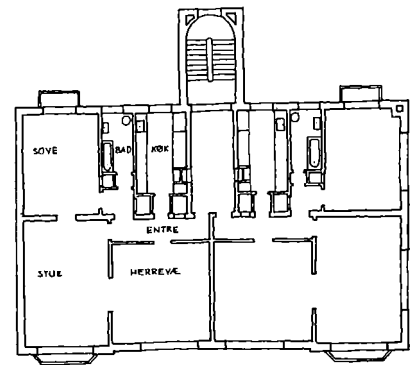
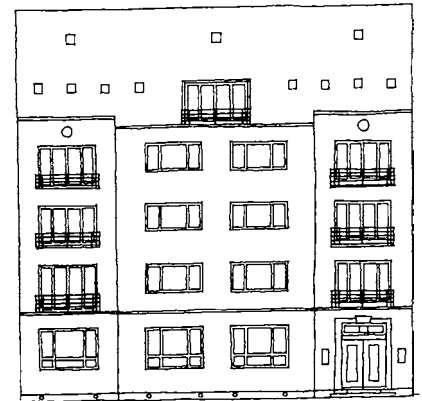
Sparekassen var i pladsnød, og i 1934 indsendte man et projekt til en større udvidelse. En énetages tilbygning langs nordskellet og en toetages bagbygning skulle give den ønskede udvidelse; men sagen blev annulleret til fordel for en ny bygning ud til Hovedgaden.

Samme år blev baghuset ombygget. To tidligere lagerrum blev indrettet til kontor og lager. Den tidligere staldbygning rummede nu to værelser med hver sin indgang samt kontor og lager.

#### Ny sparekassebygning 1935

Det nye etagehus blev opført i 1934-35, tilbagerykket ca. fire meter i forhold til den tidligere ejendom. Af denne blev den

Hovedgaden 17, 1935. Facade og plan af 1.-3. sal, ca. 1:300.



Hovedgaden 17 i slutningen af 1930'erne med nr. 15 (Irma) i baggrunden.



*Sparekassen for Lyngby og Omegn's nye bygning i 1935.*

forreste del med ekspeditionslokalet stående under opførelsen af den nye bygning, således at sparekassen kunne fungere imens. Ved denne tilbagerykning ændredes den gamle gadeindsnævring. Det var dengang meningen, at alle husene i facaderækken mod nord med tiden skulle rykkes tilbage af hensyn til trafikken.

Ejendommen har fire fulde etager med udnyttet tagetage. Facaden er opdelt med et lidt tilbagetrukket midterparti med to store firerammede vinduesfag, mens de yderste dele har altaner med firerammede vindues- og dørfag. Stueetagen er pudset, mens den øvrige facade står med røde sten. Taget er beklædt med teglsten. I tagetagen er der placeret en altan med firerammert vindues- og dørparti. I sydgavlen var der oprindeligt to store vinduer i stueetagen samt to lave vinduer i hver etage og tre altandørsfag i tagetagen. På bagsiden var der en tilbygning med trappe samt tre fag vinduer på hver side af denne, i yderfagene udført som altanfag. I taget var der fem kviste.

Nord for trappetårnet var der en énetages tilbygning med direktørkontor og spiseetage. Denne tilbygning blev revet ned i 1980.

I stueetagen var der indrettet et stort banklokale med indgang fra gaden i det sydligste fag. På hver af de tre øvre etager var der to lejligheder, indrettet med køkken, badeværelse, soveværelse, dagligstue og spiseetage. I tagetagen var der fire kamre og et toilet, placeret mod sydgavlen og bagsiden. Resten af etagen

var indrettet med tørreloft, vaskerum, pulterkamre og yderligere to kamre mod bagsiden.

I 1934 blev indkørslen langs sydgavlen udlagt til fælles indkørsel med nabohuset nr. 19.

#### *Ændringer 1948-75*

I 1948 indrettedes kontor i stueetagen, med vindue i sydgavlen. I 1954 fik sparekassen tilladelse til at nedlægge 1. sals lejlighed ved sydgavlen. I 1955-56 indrettedes der kontor her, og en ny trappe blev indbygget fra stueetagen. Også den nordlige lejlighed blev inddraget til kontor, så hele 1. sal nu blev benyttet til venteværelse, møderum m.m. Der var dog stadig køkken og et badeværelse.

I 1972-75 indrettedes hullestue og arkiv i den nordlige del af tagetagen.

Fra 1975 stod bygningen tom. Sparekassen var flyttet til den nyopførte bygning nr. 25. Det var oprindeligt meningen, at ejendommen skulle nedrives; men efter en offentlig debat blev det besluttet at bevare den solide bygning. I en kort periode fik Lyngby Kunstforening lokaler i stueetagen.

#### *Ejendommen restaureres 1978-80*

Arkitektfirmaet Box 25, der havde lavet skitseprojekt for nr. 13-15, stod for renoveringen. Der blev indrettet to nye lejligheder i tagetagen, hver med køkken og badeværelse, ét værelse og stue med åben balkon over loftsbjælkerne. Der blev indbygget nye store vinduer i sydgavlen med udsigt ned ad Hovedgaden. I stueetagen blev der indrettet tre butikker med en udstillingskarnap i glas påbygget facaden. De otte lejligheder blev udstykket som ejerlejligheder.

I 1985 blev et tagvindue og et vindue i nordgavlen tilføjet, for at give mere lys til balkonen i kvistlejligheden.

I 1989 opførtes en halvrund glaskarnap til Slotskonditoriet. Karnappen er placeret på det offentlige vejareal (tilkørselsvej) langs sydgavlen.

I 1990 opførtes et glashalvtag over indgangspartiet og en kældertrappe på bagsiden. Samme år blev lejligheden på 1. sal til højre indrettet til erhvervslejlighed.

#### *Vurdering*

Ejendommen er en solid bygning, som indgår i et fint samspil med bebyggelsen mod nord. Med de nye store vinduespartier i sydgavlen og de tilføjede glaskarnapper er overgangen til den smallere del af Hovedgaden gjort venligere.

Desværre er bagarealet præget af nedkørslen til den underjordiske parkeringsplads under Irma og Bikuben. Måske kunne det overvejes at genskabe købstadsmiljøet med dets haver og havehuse her, langs stien fra Toftebæksvej til Brohus.

*Hovedgaden 17 set fra bagsiden.*



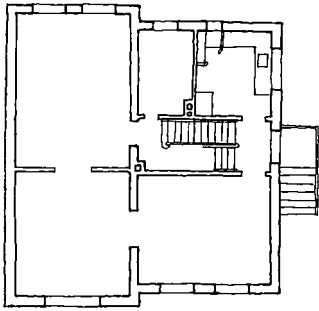
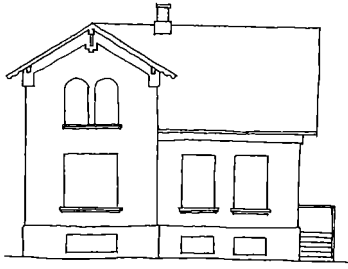
**Ejerliste:** Matr. nr. 64 a (opr. 31 l,r udst. 1874 fra 31 k)  
-1876 overretsprokurator H. F. Møller og prokurator Adolf Vang  
1876-1918 hørkræmmer Alfred Olsen  
1918-1974 Spare- og Laanekassen for Lyngby og Omegn (Bikuben)  
1974- A/S Lyngby Hovedgade 11-25 (derefter opdelt i ejerlejligheder)

**Butikker:**  
1877-1918 Hørkræmmer. 1877-1881: Alfred Olsen. 1881-1888: Ludvig Olsen. 1888-1904: Philip Olsen. 1904-1934: Jørgen Frederiksen  
1883 Delikatesseforretning  
18??-1918 Lyngby Melhandel. Alfred Olsen  
1919-1974 Sparekassen for Lyngby og Omegn. 1969: Bikuben. Lyngby

1982-1995 Slots Conditoret  
1983-1993 Kbh.s Videocenter  
1985-1992 Daniel Herretøj  
1993-1995 CPU Hyper-store A/S  
1995-1996 Datavarehuset  
1995- Gardinlageret  
1996- Alcotini. data



Hovedgaden 18, 1885. Facade og plan af Villa Olga, ca. 1:300.



»Villa Olga«, Lyngby Hovedgade 18. Niels Wivel fot. 1964.

### (Lyngby Hovedgade 18, Villa Olga)

Bygningen blev opført i 1885 af murermester H. Schumacher til grosserer Chr. Mathisen, der havde udstykket »Christianslund« (nr. 16). Villaen lå lidt tilbagetrukket fra Hovedgaden og var bygget i grundmur, med facade i røde sten og skifertag. Der var høj kælder, stue og 1. sal. Bygningen målte ca. 10,5 x 11 meter.

Bygningen var opført i vinkel, således at der lå en toetages fløj øst-vest med gavle mod Lyngby Hovedgade og mod haven, hver med et trefags vindue i stueetagen og to rundbuede vinduer på 1. sal. Fra den østlige ende af denne bygning gik der en énetages fløj mod nord langs Hovedgaden med to vinduesfag. Taget havde stort udhæng i typisk stationsbystil (schweizerstil).

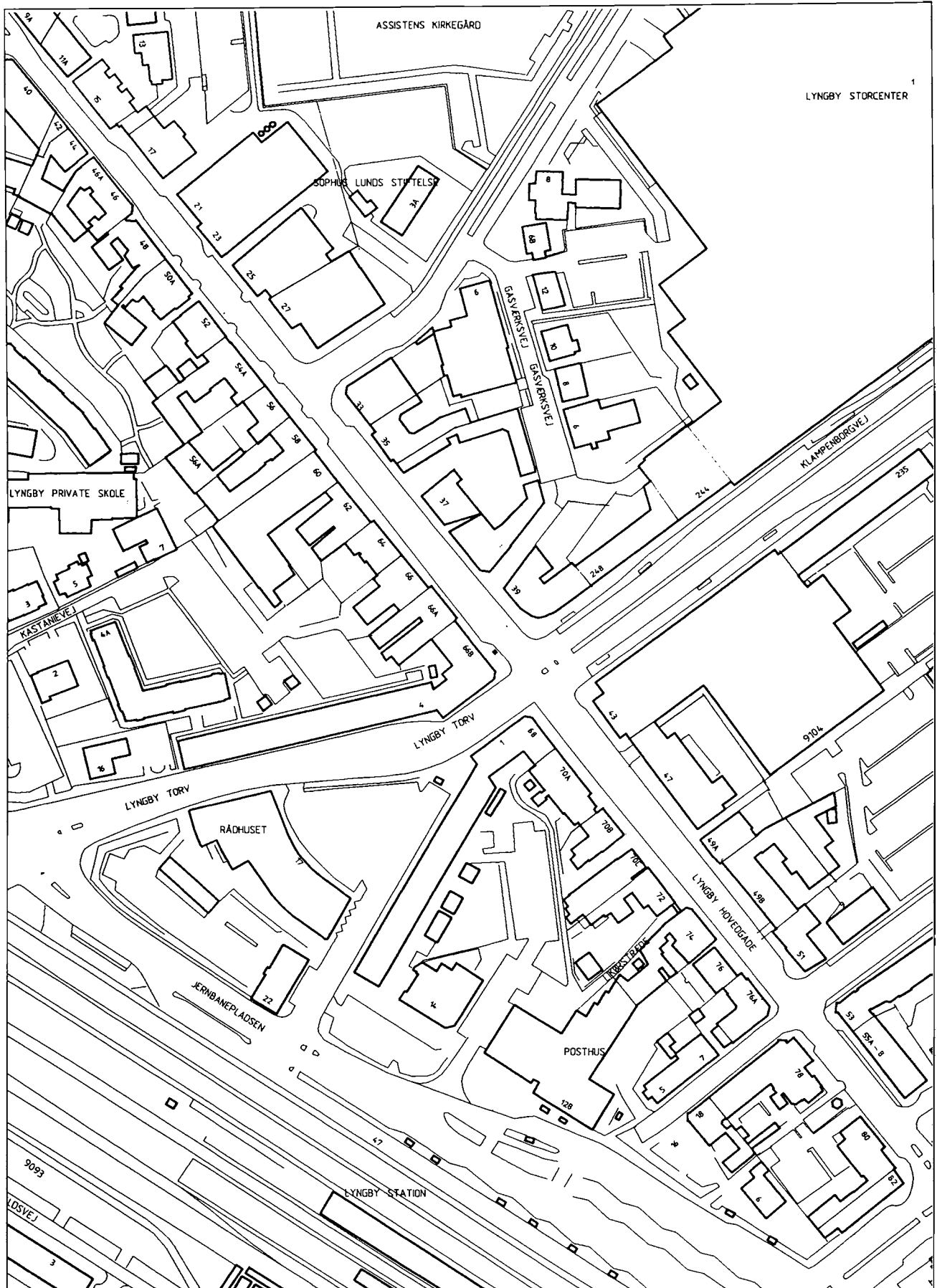
Stueetagen rummede tre store værelser, køkken og pigekammer. I tagetagen var der to store værelser og to kamre. Kælderen var indrettet med fem rum.

I 1911 blev der påbygget to kviste og to tagvinduer såvel mod Hovedgaden som mod haven. De to værelser i tagetagen blev delt i fire kamre. I en periode var der to lejligheder i villaen.

Fra omkring 1960 anvendtes villaen til indkøbs- og katalogafdeling for Lyngby-Taarbæk Kommunes Biblioteker. Den blev revet ned i 1964.

Villaen var sammen med nr. 62 og fire villaer syd for jernbanen de eneste eksempler på tidlige byvillaer. I dag ville man nok have bevaret »Villa Olga«.

<b>Ejerliste:</b>	Matr. nr. 1 k (ved udst. 1886 fik nr. 18 det gamle matr.nr., skønt det gamle hus lå på nr. 20, som fik matr.nr. 1 x).
1886-1911	grosserer Chr. Mathisen, ejer af matr. 1 k
1911-1914	maskiningeniør W. A. F. Jørgensen
1914-1917	bogholder David Aasted
1917-1919	prokurist Wilhelm Borgwardt
1919-1924	redaktør H. Calundan
1924-1956	Dansk Gardin & Textil Fabrik (Hasselbalch & Co.)
1956-	Lyngby-Taarbæk Kommune



Lyngby Hovedgade (19-)21-51 og 54-76 A. Udsnit af Lyngby-Taarbæk Kommunes digitale kort, 1996, 1:2000.



Lyngby Hovedgade 20 med nr. 18 i baggrunden. Niels Wivel fot. 1964.

### **(Lyngby Hovedgade 20, Frederikslund)**

#### *Holmsteds Farveri, senere lystgård*

Ejendommens ældste historie som en udstykning fra Lyngby Mølle til viceborgmester Holmsted til opførelse af et farveri er gennemgået ovenfor side 57 under Hovedgaden 4. Der findes ingen beskrivelser af dette farveri, der allerede inden Holmsteds død i 1758 var ophørt og derefter anvendtes som lystgård.

Den ældste beskrivelse af ejendommen er fra 1790, hvor den omtales som Moses A. Henriques' lystgård. Den bestod da af en hovedbygning på 16 fag i længden og 5 fag i bredden, af udmuret bindingsværk og med tegltag med en kvist på 5 fag. Bygningen rummede en forstue med seks værelser med gipsloft, bræddegulv, betrukne vægge med paneler, hollandske døre og engelske vinduer. Fra forstuen var der trappe til 1. sal med tre værelser med samme udstyr som i stueetagen. Ved siden af forstuen var der et køkken med åben skorsten.

Mod syd lå der en toetages bygning, 10 fag lang og 4 fag bred af udmuret bindingsværk med tegltag. I stueetagen var bygningen indrettet til kuske- og pigekammer, gartnerskur og køkken med åben skorsten. På 1. sal var der en stor sal med samme udstyr som i hovedbygningen.

Ligeledes mod syd lå der en 6 fag lang og to fag bred halvtagsbygning af udmuret bindingsværk med tegltag, anvendt til to lokummer og et hønsehus.

Ud til Kongevejen mod syd lå der en 6 fag lang og 6 fag bred bygning af udmuret bindingsværk med tegltag, anvendt som vognport med opbevaring af hør på loftet.

Mod nord lå der ud til Kongevejen en 11 fag lang og 4 fag bred bygning af udmuret bindingsværk med tegltag, indrettet som stald til syv heste.

Ved staldbygningen lå der to huse af flettet ståltråd til fuglevildt, altså bure.

Endelig lå der ud til søen en 6 fag lang og 4 fag bred grundmuret bygning med tegltag, indrettet til vaske- og bryggehus med et værelse på loftet.

Gården var indhegnet med et malet stakitværk med port, og om haven var der 36 fag plankeværk med et lysthus.

Dette bygningskompleks svarer meget godt til grundridset på Marmillods kort fra 1765 (side 24-25), hvis man forestiller sig hovedbygningen beliggende nord-syd bag ved en gårdsplads ud imod Lyngby Hovedgade. Derefter nævnes i beskrivelsen tre bygninger mod syd, d.v.s. langs med Mølleåens nordlige gennemløb. Derefter kommer bygningerne mod nord, nævnt fra Hovedgaden ud imod søen. De to åbne felter i grundridset er sandsynligvis fugleburene.

Den toetages bygning og den konsekvente brug af tegltage kan godt betragtes som udtryk for bygningernes oprindelige anvendelse til fabriksformål (farveri).

#### *Tofamiliehus 1807*

Heller ikke fra ejendommens tid som vaskeri for Sorgenfri Slot («Prinsens Vaskergård», jfr. ovenfor side 57) kendes nogen beskrivelse. Men i 1807, hvor der igen var tale om en beboelsesejendom, bestod den af en 15 fags hovedbygning beliggende nord-syd med målene 35 alen i længden og 12 alen i bredden, bygget dels af grundmur og dels af egebindingsværk med tegltag med en gennemgående kvist på 7 alens længde. Der var indgang fra gården til en gennemgående forstue, fire stuer, en havestue, tre sovekamre, to køkkener med skorstene, to spisekamre og to trapper til loftet. På 1. sal fandtes en stor spisesal, to sovekamre og tre pulterkamre. Bygningen var udstyret med engelske vinduer, hollandske døre og gibslofter. Der var dels brystpaneler og dels fodpaneler, og dels betrukne og dels hvide vægge.

Der synes at være tale om hovedbygningen fra 1790, karakteristisk ved sin længde, som nu i 1807 er indrettet til tofamiliehus. Derimod kan udbygningerne i 1807 ikke genkendes fra den ældre beskrivelse:

En nordre bygning på 8 fag i længden og 6 fag i bredden, af udmuret egebindingsværk med tegltag, indrettet til stald til fire heste, karlekammer, dobbelt vognport og materialhus. Op til denne bygning var der en tilbygning af tømmer (materialhus).

En søndre bygning på 4 fag i længden og 3 fag i bredden, bygget af tømmer og anvendt til brændehus, samt en halvtagsbygning med lokummer.

#### *1833 og 1837 - nye bygninger?*

I 1833 blev ejendommen beskrevet igen, nu omtalt som distrikts-

<b>Ejerliste:</b>	Matr. nr. 11
(tidligere ejere, se side 57)	
-1825	Gottfried Walther
1825-1865	tømrermester Chr. Wilhelm Walther
1865-1872	politiasistent Lauritz Blom
1872-1874	malermester A. I. Riise
1874-1880	gas- og vandmester Sigvald Schmidt
1880-1886	manufakturhandler Chr. C. Mathisen
1886	Kaptajn T.I. Bunkeflod
1886-1887	farver Peter C. Nørholm
1887-1889	grosserer Chr. C. Mathisen
1889-1893	sekretær Heinrich Raimond Baumann
1893-1897	grosserer Chr. C. Mathisen
1897-1918	købmand Anton Julius Chr. Seitzberg
1918-1942	cigarhandler Bernhard Poulsen
1942-1950	fru Asta Mercy Conny Poulsen f. Jørgensen
1950-	Lyngby-Taarbæk Kommune



Hovedgaden 20 ca. 1905. På terrassen oven på butikken ses (med kasket) cigarhandler Seitzberg og (stående) hans hustru Laura samt (med bowlerhat) hendes bror smedemester Johannes Reisenberg fra Hovedgaden 67.

#### Butikker:

- 1898-1965 Cigarhandel, 1898-1906: A. J. C. Seitzberg, 1906: Jerichau, 1910-1950: Bernh. Poulsen, 1950-se-nest 1959: L. N. Nielsen, 1963: R. Lundberg
- 1902 Vinhandel
- 1898-1905 Kaffehandel, E. C. Dahl
- 1910 Skovshoved elektricitetsværks lampeudsalg
- 1912 G. H. Olsens Bogbinderi »Lorenzens Eftf.«
- 1912-1965 Konfektoreforretning, Petrea Kjærgaard, 1928: Bon-Bon, Anker Legaard
- 1914-1915 J. Mortensen Rulleforretning
- 1916-1918 Lyngby billige Modemagasin
- 1918-1924 Arbejdernes Fællesorganisations oplysningskontor
- 1921-1929 Elektrisk installationsforretning, Lyngby Bogantikvariat
- 1929 Lyngby Frugt- og grøntforretning
- 1930-1939 Lyngby Lervareforretning
- 1940-1943 Kjoler og damelingeri, Stella Petersen & Co.
- 1940-1965 Skræddermester O. Bentzen
- 1944-1959 I. Rosenlund Barber- & Frisørsalon
- 1959-1965 »Noble« Herre- & Damefrisørsalon

kommissær C. W. Walthers gård »Frederikslund«. Hovedbygningen beliggende nord-syd var nu kun 9 fag lang, grundmuret med tegltag. Bygningen indeholdt forstue, tre værelser, kammer, køkken og spisekammer, samt gang med trappe til loftet. På 1. sal var der kammer og loftsrums.

Endvidere lå der en bygning nord for hovedbygningen, 7 fag lang og 6 fag bred af udmuret bindingsværk med tegltag, til tørve- og materialhus, samt en halvtagsbygning med lokummer.

Sandsynligvis er der tale om, at de hidtidige bygninger er nedbrudt og erstattet af en ny hovedbygning ud til vejen, som den kendes fra senere beskrivelser.

Hovedbygningen blev takseret igen i 1837, hvor den havde fået rørtag og derfor skulle forsikres for et højere beløb.

#### 1865 og 1868

Ved en beskrivelse i 1865 omtales hovedbygningen (stadig på ni fag) som 22 alen lang og 12 alen bred, i grundmur med rørtag og med to skorstene. Huset rummede i stueetagen fire værelser, køkken og spisekammer. På 1. sal var der en gang, tre værelser samt pigekammer og pulterkammer.

Den nordre bygning målte 14 alen i længden og 11 alen i bredden. Den var af bindingsværk og havde nu rørtag, og den brugtes stadig til material- og brændehus.

Halvtagsbygningen med lokummerne målte 8 x 2 alen og var af bindingsværk med tegltag.

I 1868 var der i den nordre bygning materialhus, stald og vognskur. Desuden var der kommet en ny og større halvtagsbygning, 9 x 3<sup>1</sup>/<sub>2</sub> alen i grundmur med skifertag, til to retirader, brænde- og hønsehus.

### Tilbygning med butikker 1898 og 1899

I 1898 synes huset at være afkortet, muligvis ved en ombygning i 1875, hvor også den nordlige tilbygning synes at være nedrevet (beskrivelse ikke bevaret). I hvert fald beskrives huset som 11 meter langt med en tre fags kvist og herudover ét vinduesfag på hver side i facaden.

I 1898 fik huset tilbygget en fire meter bred butiksbygning ud imod gaden med en terrasse på taget med udgang fra kvistværelset. I stueetagen var der nu to butikker med baglokaler og indgang fra gaden, og der var to store butiksrunder i facaden. Bag butikkerne rummede huset fortsat bolig med indgang i nordgavlen til tre værelser og et stort køkken. Fra lejligheden var der direkte adgang til den største af de to butikker, hvorfra der desuden var nedgang til en kælder med lager.

På 1. sal var der tre værelser, to kamre og udgang til terrassen over butikkerne. Gavlkvisten blev i 1898 beklædt med brædder.

Allerede året efter opførtes endnu en tilbygning ved sydgavlen af den nye basarbygning til skellet mod nr. 22. Her indrettedes en tredje butik med baglokale.

Et nyt brænde- og materialskur opførtes langs sydskellet.

### Til- og ombygninger 1902-1944

Et grundmuret vaskehus blev opført bagest på grunden langs sydskellet i 1902. En tilbygning til udhuset, udført i bindingsværk med bræddebeklædning, rummede tørreloft.

I 1920 blev den store butik i midten, ud for gavlkvisten, delt op i to butikker. Der var nu ialt fire butikker, hver med indgang fra gaden og store butiksrunder.

I 1939 blev basarbygningen nedrevet ved udvidelsen af Hovedgaden. En ny facade blev opført tre-fire meter bag den hidtidige i en skrå linie. To tilbygninger blev opført mod nord og syd ud for gavlene, indeholdende nyt indgangsparti og toilet mod nord, og baglokale til butik mod syd. En ny forbindelse mellem de to nordlige butikker (cigarhandel og keramik) blev etableret.

I forbindelse med ombygningen blev bygningen opmålt. Det fremgår af tegningerne, at der i årene forud var foretaget nogle ændringer, tilsyneladende uden byggesag. På bagsiden var der tilbygget to værelser, så stuelejligheden indeholdt to værelser med køkken. De to øvrige værelser var baglokaler til butikkerne. Samtidig var der indrettet lejlighed i loftsetagen med køkken og fire værelser. En kvist med tre vinduesfag var påbygget mod havesiden. Huset var således atter et tofamiliehus.

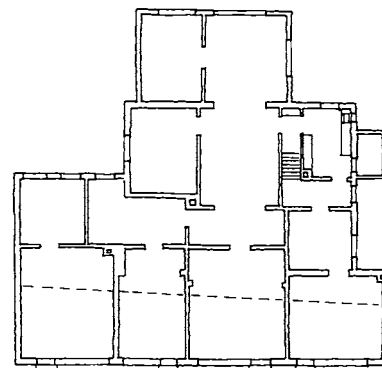
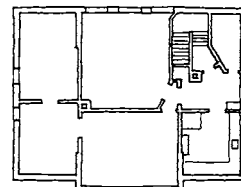
I 1944 blev forbindelsen mellem de to nordlige butikker atter lukket, og de fire butikker fik ny facade med tilbagerykkede indgangspartier. I den sydlige butik indrettedes frisørforretning.

Huset blev nedrevet i 1964.

Ejendommen stod i hele perioden fra 1898 (1875?) som en fem fags bygning med tre fags gavlkvist bag basar-tilbygningen. Med den træklædte gavlkvist og de dominerende reklameskilte var der dog ikke meget at se af den gamle bygning, der på nedrivningstidspunktet næppe kunne anses for bevaringsværdig.



Lyngby Hovedgade 18-20. Gunnar Jørgensen fot. 1955.



Hovedgaden 20, før 1939. Facade og plan af 1. sal og stue. Den stiplede linie viser Hovedgadens udvidelse og nedrivningen af butikkernes forreste dele. Ca. 1:350.



*Irma, Lyngby Hovedgade 21 (opført 1973), er en af Hovedgades ældste butikker. Irma fandtes 1907-10 i Hovedgaden 26, 1910-22 i nr. 13, 1922-26 i nr. 44, 1926-1973 i nr. 15 og siden 1973 i nr. 21.*

### **Lyngby Hovedgade 21 (tidligere 19)**

#### *Den nuværende bebyggelse*

Den nuværende bygning er opført i 1973 af »A/S Lyngby Hovedgade 11-25« til Irma. Butikshallen er udført som en énetages søjlebygning med mulighed for at indskyde en balkonetape. Facaden mod Hovedgaden har indgangsparti mod nord samt tre store butiksvinduer med trærammer. Overetagen har et vinduesbånd, delvis dækket med lyse plader. Langs smøgerne er facaderne udført dels af nedrammede profil-stålblader og dels af murfelter.

Bygningen rummer en afdeling af butikskæden Irma i stueetagen samt parkering i kælderen. En del af bygningen er udlejet til Gads Boghandel (nr. 23).

Hele bygningen (nr. 21-23) måler ca. 30 x 50 meter. Heraf udgør Gads Boghandel ca. 15 x 13 meter.

Tilkørselsvejen mellem nr. 17 og nr. 21 udgør i dag nr. 19 (matr. nr. 31 t).

#### *Dr. Ditlevsens ejendom 1874*

I 1874 opførte distriktslæge dr. med. J. G. Ditlevsen en beboelsesbygning på 27 alens længde og 15 alens bredde, i én etage



*Distriktslæge Ditlevsens ejendom fra 1874, dengang Hovedgaden nr. 19. Postkort dateret 1916 (julehilsen fra husets ejer, læge Anders Hansen, til naboen, sparekassedirektør Laurits Møller).*

med kælder under det meste af huset. Bygningen var af grundmur med skifertag med to skorstenspiber. Den indeholdt en forstue, en entré, et køkken, et spisekammer, et klosetrum og seks værelser. Ved indgangen ved den søndre gavl var der en »espalierranda« på en høj muret sokkel med trætrappe og skifertag. En anden trappe af træ førte fra gården op til køkkenet.

På loftet var der fire gipsede gavlværelser, et klosetrum, en gang og et tørreløft.

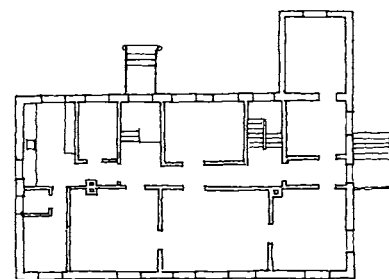
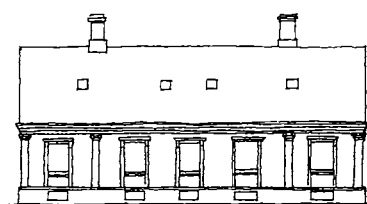
Kælderen havde nedgang fra gården og indeholdt vaskekælder med indmuret kedel, viktualiekælder og to andre rum, alle med betongulv.

Husets facade var udsmykket med pilastre med kapitæler, med fordakninger over de pudsindfattede vinduer og med en profileret gesims.

En ny beskrivelse i 1894 tilføjer, at der var kælder under hele bygningen bortset fra det sydøstlige hjørne. Stuen indeholdt forstue og en vinkelgang med trapperum, en lille korridor ved køkkenet, køkken og de seks værelser. Herudover spisekammer, fadebur og forstue til køkkenet, fra denne forstue nedgang til gården.

Loftet var med trempel og indeholdt trapperum, korridor, fire tapetserede værelser med gipsloft og to pulterkamre under taget. Mod syd var der en større trætrappe omgivet af en bygning af tømmer og brædder med espalier. Mod øst var der en åben trappe med gelænder og platform.

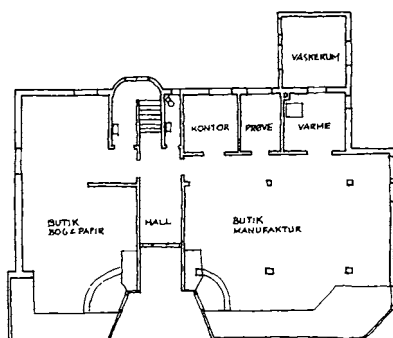
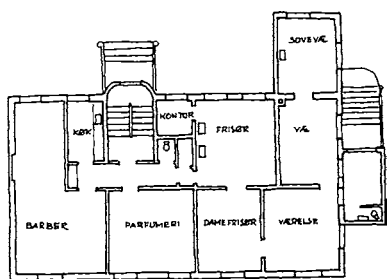
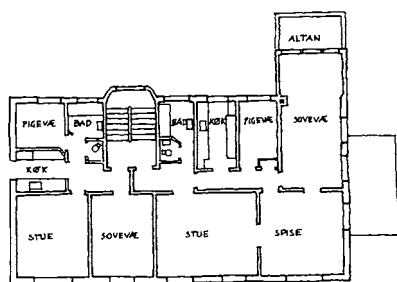
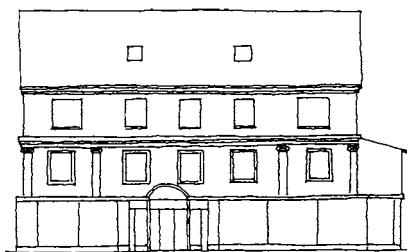
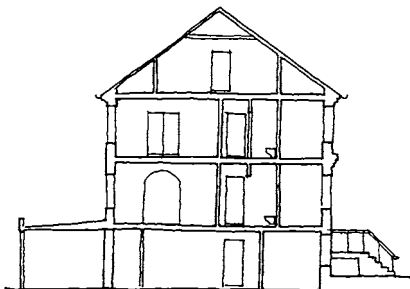
I 1895 opførtes en tilbygning til konsultation bag den sydlige del af forhuset. Tilbygningen var opført i grundmur og havde fladt zinktæg. Der var adgang via et forrum fra indgangen i sydgavlen.



*Hovedgaden 21 (tidligere 19), 1895. Facade og plan af stueetage (rekonstruktion), Ca. 1:370.*



Hovedgaden 21 (tidligere 19), 1922. Snit, facade og plan af 2. sal, 1. sal og stue. Ca. 1:370.



### Ombygning til etagehus 1933

I 1931 indsendte husets ejere, frøkerne Anna og Astrid Nielsen, et projekt til ombygning af den tidligere lægebolig. Ifølge ansøgningen ville bygningen fremstå som udnyttet i 3½ etage, indeholdende butikker i en forbygning mod Hovedgaden i den høje kælderetage, store lejligheder i stueetagen og på 1. sal samt værelser i tagetagen. Sjællands Stiftamt gav tilladelse til forbygningen, men krævede den fjernet ved en fremtidig udvidelse af Hovedgaden, der dengang var amtsvej.

Mod Hovedgaden var en tre fags gavlkvist tænkt placeret i tagetagen med en tilsvarende gavlkvist placeret asymmetrisk (forskubbet mod syd) på bagsiden. Men da der blev fundet husbukke i tagværket, så det delvis måtte udskiftes, blev der i stedet påbygget en ny etage, udført i bindingsværk og pudset og med et nyt tag beklædt med skifer.

Bygningen kom nu til at indeholde to butikker med baglokaler i kælderetagen. I den nordlige del af stueetagen kom der barber-salon, parfumeri og damefrisørsalon og i den sydlige del køkken og tre værelser. På 1. sal blev der indrettet to lejligheder, den nordlige med to værelser, køkken, bad og pigekammer, den sydlige med tre værelser, køkken, bad og pigekammer. Soveværelset var delvis bygget ud over den tidligere konsultations-tilbygning mod syd, med adgang til altan. I tagrummet var der indrettet værelser.

Bygningen stod, til den blev nedrevet i 1972, som et ejendommeligt eksempel på de store ændringer, der skete med flere af Hovedgadens ældre huse. Over kælderetagens butiksvinduer kunne man stadig se den oprindelige lægeboligs facade med pilastre og fordakninger under den pudsede bindingsværksoverbygning.

### Butikshal til Irma 1973

I 1973 opførtes den nuværende butiksbygning til Irma som første etape af byggeriet langs Hovedgaden 11-25. Bygherre



Hovedgaden 19 (nu 21) i sin forhøjede skikkelse fra 1933. 1960'erne, Niels Wivel fot.



Bagsiden af Lyngby Hovedgade 19 (nu 21) kort før nedrivning i 1971. Pilasteren på hjørnet til højre viser husets oprindelige højde fra 1874.

var »A/S Lyngby Hovedgade 11-25«. For byggeriet stod »A-69 Byggeadministration A/S«, og arkitekt var Hans F. Kiær.

Butiksbygningen er placeret med en kort facade mod Hovedgaden og med stor husdybde - i hele grundens udstrækning. I kælderen blev der indrettet parkeringsplads med nedkørsel fra Hovedgaden bag ved nr. 17 og fra Toftebæksvej bag ved nr. 27-29.

Under forhandlingerne med bygherre og arkitekter fremførte man fra Lyngby-Taarbæk Kommunes byplanafdeling, at projektet i forhold til den oprindelige skitseplan, der var godkendt i Boligministeriet i 1963, fraveg denne med hensyn til »den store husdybde og færre gåslipper«. Men da første etage overholdt kravet fra Boligministeriet om maksimalt 1,0 i udnyttelsesgrad, mente man ikke, at det var nødvendigt med en ny behandling her. Dog var man fra Teknisk Forvaltnings side stærkt interesseret i, at der blev indrettet offentlige toiletter ved nedgangen til kælderparkeringen (se nr. 25) efter nedrivningen af toilet- og telefonkiosken ved nr. 34 i 1953.

#### *Senere ændringer 1984-89*

I 1984 ændredes facaden mod Hovedgaden, hvor en torvehal blev indrettet i de tre sydlige fag. De oprindelige faste vinduer blev erstattet af skydedøre.

I 1989 blev tre markiser ophængt over de tre vinduesfelter.

#### *Vurdering*

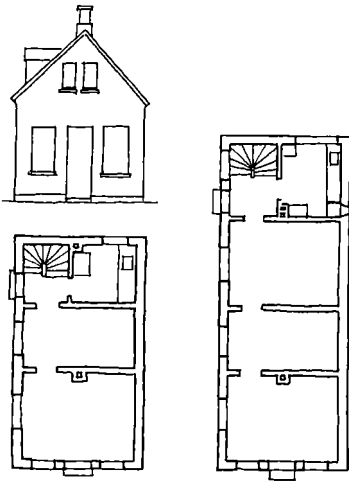
Butikshallen virker med sin store husdybde og arkitektur fremmed i Hovedgaden; men den korte facade og indpasningen af Gads Boghandel gør den acceptabel i facaderækken. Derimod er smøgen og bagarealerne med hovedstien fra Toftebæksvej til Brohus præget af de vinduesløse og meget iøjnefaldende bagfacader. Her savnes købstadsmiljøet.

<b>Ejerliste:</b>	Matr. nr. 64 a (opr. 31 f udst. 1868 fra 31 a)
-1874	overretsprokurator H. F. Møller og prokurator A. Vang, ejere af matr. 31 a
1874-1914	distriktslæge dr. med. J. G. Ditlevsen (fra 1910 hans arvinger)
1914-1926	læge Anders Hansen
1926-1930	hans enke, fru Laura Emilie Cathrine Hansen
1930-1958	frkn. Astrid og Anna Nielsen
1958-	Sparekassen for Lyngby og Omegn (Bikuben)

#### **Butikker:**

1932-1952	G. Echart's Eftf. Manufakturhandel
933-1973	Bog- & Papirhandel, 1933-1939: Stavnstrup, 1939-1973: Poul Zachariassen
1952-1973	Hovedgadens Tapet og Farvehandel
1973-	Irma A/S

Hovedgaden 22, 1883-87. Facade og stueplan (t.h. efter udvidelsen i 1887), ca. 1:300



»Radiohuset«, Hovedgaden 22, som bygningen så ud fra opførelsen i 1940 til nedrivningen i 1964. Niels Wivel fot. 1964.

### (Lyngby Hovedgade 22, »Radiohuset«)



Lyngby Hovedgade 22 i 1918. Huset, der var opført i 1883 og udvidet i 1889, blev revet ned i 1940.

På grunden lå tidligere dele af Holmsteds Farveri (1734-58) og Prinsens Vaskergård (Arveprins Frederik ejede grunden 1794-1806, se side 57). Af disse bygninger lå omkring 1810 en bygning bagest på grunden, nær Mølledammen. Muligvis var baghusets nederste etage fra dette anlæg.

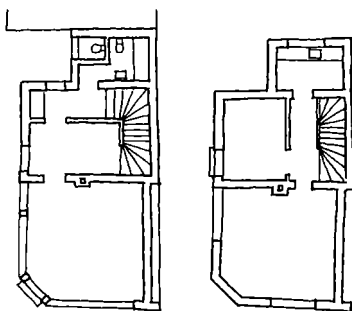
I 1873 udstykkedes grunden fra nr. 20, og købmand Hansen opførte i 1883 en butik og bolig langs nordskellet og med gavlen mod Hovedgaden. Huset var grundmuret i én etage med skifertag. I stueetagen var der butik med indgang fra Hovedgaden og to vinduer, bagved denne en stue og et lille køkken. I facaden mod syd var der en indgang til lejligheden, med trappe til en lille kælder under den vestlige ende og til 1. sal, der rummede tre små kamre. Der var to vinduer i hver gavl og en lille kvist mod syd. Det lille hus havde to skorstene. Det målte ca. 15 x 8½ alen.

I 1889 blev huset udvidet med ca. 7 alen mod vest, og der blev bygget en større kvist mod syd. I stueetagen var der nu foruden butikken to store stuer og et større køkken, og i loftsetagen fire rum.

#### Projekt til butiksbygning 1927, endelig opført i 1940

I 1927 indsendtes et forslag til butiksbygning for vognmand A. Christensen, tegnet af arkitekt Jørgen Hansen. Det var en énetages grundmuret bygning med en lav 1. sal, i tidlig kubistisk stil. Huset var tænkt placeret langs sydskellet helt ud til vejen. Ønsket om dispensation for afstand til vejmidten kunne kun gives, hvis den del, der lå nærmere end 10 meter fra vejmidte, var opført i én etage og kunne nedrives på forlangende. Bygningen blev ikke opført.

Da Hovedgaden blev udvidet i 1939, blev det ældre hus langs nordskellet revet ned. I stedet opførtes nu det tidligere projekt



Hovedgaden 22, 1940. Plan af stue (t.v.) og 1. sal, ca. 1:300.



Østfacaden af baghuset til Hovedgaden 22, 1912.

her, nu spejlvendt - og tegnet af Edwin Christiansen. Huset var grundmuret, nu i to etager med fladt tag beklædt med tagpap - i samme kubistiske stil som projektet. I stueetagen var der butik med indgang i den skrå hjørneafskæring, et baglokale samt indgang i vestgavlen til trapperum og bad med toilet. På 1. sal var der et værelse og et opholdsrum samt et lille køkken mod vest. Bygningen målte ca. 9 x 5 meter med en ca. 2 x 3,5 meter tilbygning ved vestgavlen.

#### Projekt til treetages tårnhus afvist 1943

I 1943 indsendte arkitekt J. Maahr et projekt for ejeren Karl Hansen om forhøjelse af huset til tre etager. Begrundelsen var »at forøge bygningens æstetiske værdi og desuden for ejeren forbedre ejendommens værdi som udlejningsobjekt«. Der var tilføjet et soveværelse, et kammer og et bad med toilet på 2.sal. Projektet blev ikke godkendt, dels fordi de eksisterende konstruktioner ikke overholdt bygningsreglementets krav, men ikke mindst fordi bygningen »ikke virker tiltalende i gadebilledet, og med sin tårnagtige form dominerer nabobygningerne«, som kommuneingeniør Rastrup udtrykte det.

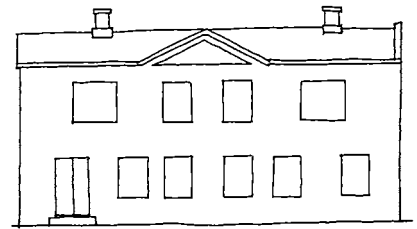
»Radiohuset«, som bygningen kaldtes, blev nedrevet i 1964.

Ud for dette hus lå der i 1950'erne og 1960'erne en fast studeplads med frugt og grønt, senere flyttet til gavlen af nr. 12.

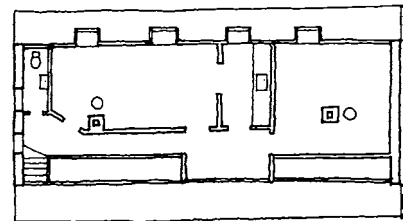
#### Baghuset, »Det gamle Hus«

»Det gamle hus« var oprindelig i én etage. Det lå placeret bagest på grunden nær Mølledammen og langs dennes bred. Den nederste etage var muligvis en del af Prinsens Vaskergård. Det kan ikke afgøres med sikkerhed, fordi de pågældende beskrivelser ikke er bevaret; men i hvert fald lå der i 1875 et grundmuret, teglhængt beboelseshus i retningen nord-syd vestligst på grunden.

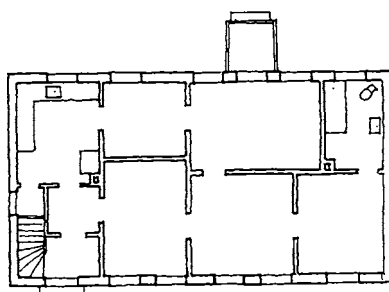
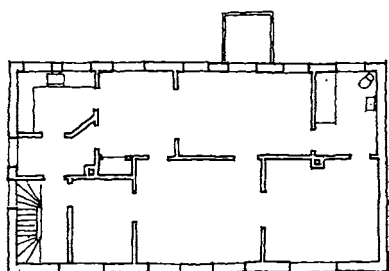
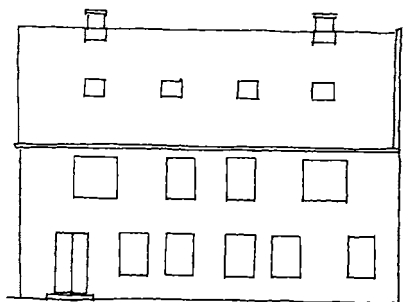
Før 1891 var huset blevet forhøjet med en kvist i hele bygningens længde i tagetagen mod Mølledammen. I 1891 beskrives huset som halvanden etage højt, grundmuret og med tag dels af strå, dels af zink. Samme år forhøjedes den lave stueetage med



Hovedgaden 22, baghuset. Herover facade 1891. Herunder og til højre facade og etageplaner 1958.



Baghuset til Lyngby Hovedgade 22, østsiden 1969.



Baghuset til Lyngby Hovedgade 22, fotograferet fra vestsiden i 1969 kort før nedrivning. I baggrunden »Damhuset«, Lyngby Hovedgade 1.

en fuld 1. sal med lavt skifertag. I stueetagen var der fortsat to små lejligheder med tre værelser og køkken. På 1. sal indrettedes en stor lejlighed med fem værelser, køkken og fadebur. Huset blev forsynet med en gennemgående, lav pyntekvist og fremstod nu som en blandet arbejderlænge og villa.

En beskrivelse fra 1895 nævner, at huset målte 22 alen i længden og  $12\frac{1}{6}$  alen i bredden. Stueetagen var 4 alen høj og indeholdt entré med trappe, køkken med spisekammer, fem værelser og pigekammer. Der var altså nu kun én lejlighed i stueetagen. 1. sal var  $4\frac{1}{2}$  alen høj med samme indretning som stueetagen.

I 1932 indlagdes centralvarme i grosserer J. Schierbecks villa. En veranda var nu tilbygget på havesiden.

En garage tilbyggedes den eksisterende vest for stuehuset mod Hovedgaden.

I 1940 fik baghuset høj tagrejsning med fire tagvinduer i begge sider. I 1941 ansøgte om tilladelse til at indrette værelse på loftet »til eget brug« (trappen var kun 80 cm, d.v.s. for smal til at tillade beboelse).

I 1958 bad Økonomisk Forvaltning Bygningsinspektøren undersøge en ulovligt indrettet lejlighed på 2. sal »for at undersøge, om der fortsat kan være beboelse af hensyn til boligmangelen«.

En skitse viser, at lejligheden siden 1941 havde haft flere mangler. Der var kun 2,20 meter til loft, væg og loft var i brændbare isoleringsmaterialer, og køkkenet var for lille. Endelig var trappen for smal og stejl.

Der var dog fortsat tre boliger, til huset blev revet ned i 1969.

Såvel »Radiohuset« som det hvide baghus var særdeles bevaringsværdige. Forhuset var et af de få funkishuse på Hovedgaden, og baghuset var et eksempel på et gammelt 1800-talshus, som havde fået til- og påbygget flere lejligheder på grund af bolig-mangelen.

**Ejerliste:**

Matr. nr. 1 s (udst. 1873 fra 1 l)	
-1874	malermester A. I. Riise (ejer af matr. 1 l)
1874-1880	gas- og vandmester Sigvald Schmidt
1880-1883	manufakturhandler Chr. Mathisen
1883-1908	købmand Anders Peter Hansen
1908-1913	slagtermester Chr. Hansen
1913-1916	detailhandler H. P. Christiansen
1916-1920	Chr. Kongsted
1920-1926	Vilhelm Halfdan, Svend Folmer og Olaf Lützhøft Kongsted
1926-1927	Dagmar Christensen
1927-1932	bogbindermester Holger Andreas Brännich
1932-1936	grosserer Jørgen Schjerbeck jun.
1936-1956	stenhuggermester Karl Hansen
1956-	Lyngby-Taarbæk Kommune

**Butikker:**

1888-1900	Købmand A. P. Hansen
1900-1931	Barber M. Jørgensen
1913-1914	Købmand A. Larsen
1915-1926	Skotøjshandel, 1915-1917: H. P. Christiansen, 1918-1926: Lyngby Skotøjslager
1938-1960	Lyngby Sten- & Billedhuggeri
1939-1964	»Radiohuset«
1959-1969	Lyngby Torveplads



*Lyngby Hovedgade 23, Gads Boghandel, er bygningsmæssigt et hjørne af Irmas butikshal fra 1973, men fremtræder med sin vinduesudstilling ganske anderledes end både Irma og naboen til den anden side, Bikuben.*

## **Lyngby Hovedgade 23 (tidligere 21)**

### *Den nuværende bebyggelse*

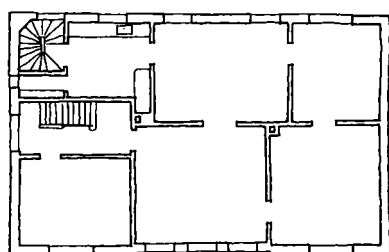
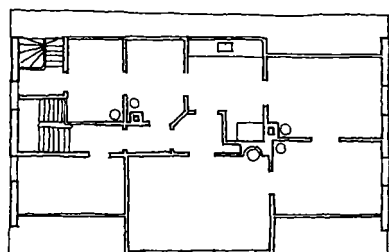
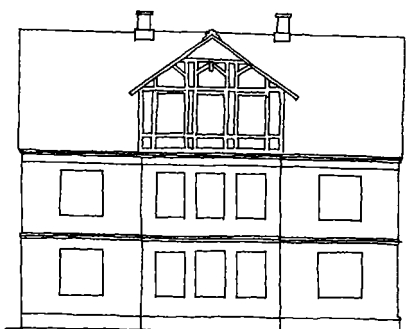
Gads Boghandel er beliggende i Irmas bygning (se nr. 21), opført 1973 af »A/S Lyngby Hovedgade 11-25«. Boghandelen er indrettet i den forreste fjerdedel af den 50 meter dybe butikshal, med målene ca. 15 x 13 meter. Over ca. en tredjedel af arealet er der indskudt en balkonetape.

Facaden mod Hovedgaden har store butiksvinduer, der fortsætter om hjørnet mod passagen syd for bygningen. På 1. sal er der et vinduesbånd med seks vinduesfag, forsynet med udvendige persiener. Mod taget afsluttes facaden med lyse, brunlige plader.

### *Snedkermester Petersens hus 1875*

I vinteren 1874-75 opførtes et murstenshus ud til Hovedgaden. Beskrivelser af det nybyggede hus er ikke bevaret; men en beskrivelse fra 1895 nævner, at forhuset var i to etager og målte  $22\frac{3}{4}$  x  $14\frac{7}{8}$  alen, grundmuret af gule mursten med skifertag. Der var kælder under  $\frac{1}{6}$  af bygningen, opdelt i en gang og to

Hovedgaden 23 (tidligere 21), 1899. Facade og plan af tagetage og 1. sal/stue, ca. 1:300.



Lyngby Hovedgade 21 (nu 23), opført i 1875 med kvist fra 1899, nedrevet 1972. Foto kort efter 1910.

rum. Stueetagen rummede en entré med trappe til 1. sal og loftet, fem værelser, køkken med spisekammer og en entré til køkkenet med trappe til 1. sals køkken og til kælderen. 1. sal indeholdt en tilsvarende lejlighed. I tagetagen var der to værelser og to pigekamre samt tørreloft.

Et sidehus i én etage af dels udmuret bindingsværk, dels tømmer og brædder målte  $16\frac{1}{4} \times 5\frac{1}{4}$  alen og indeholdt vaskehus, to retirader og to brændselsrum.

#### Tilbygning og frontispice 1899

I 1899 opførtes en sidebygning bag forhuset, beliggende langs nordskellet, med høj kælder og stueetage, grundmuret med tag beklædt med tagpap. Der var indgang i gavlen mod Hovedgaden til redaktør Herdahls trykkeri i stueetagen. I kælderen var der indrettet stryge-, vaske- og brændselsrum samt papirlager. Sidehuset havde tre vinduer mod syd og ét trefags vindue i østgavlen. Arkitekt var muremester Vilhelm Suhr.

Samme år tilføjedes en gavlkvist med tre vinduesfag i forhusets tagetage mod Hovedgaden, udført i udmuret bindingsværk (arkitekt: Viggo(?) Klein). Her indrettedes en ny lejlighed.

Redaktør Herdahls ejendom var nu indrettet med en stor lejlighed med fire store værelser samt kontor og køkken i stueetagen. Indgangen var placeret i nordgavlen, med trappe fra forstuen til 1. sal. Bag denne trappe var der en køkkentrappe, der var gennemgående fra kælderen til loftet og med udgang til gården. På 1. sal var der indrettet en lejlighed med dagligstue, herreværelse, kontor, spisestue, soveværelse og køkken. I tagetagen var den nye lejlighed indrettet med tre værelser og tre kamre samt køkken.

#### Ændringer 1936

I 1936 blev lejligheden i stueetagen ændret til to butikker, en lille



Hovedgaden 21 (nu 23) kort før 1910.

butik med baglokale i den sydlige del og en større i den midterste og nordlige del. Der blev indsat store butiksvinduer i hele facaden, med to indgange til de to butikker. Arkitekt var Poul Frederiksen. Køkkentrappen bagest i huset mod nord blev nedlagt, og en større toløbstrappe indbygget langs nordgavlen. Der blev indlagt toilet i alle tre etager ud for trappen.

Huset blev nedrevet i 1972 efter protester fra borgergrupper. En væsentlig anke var, at der ikke var boliger i det planlagte nybyggeri.

### *Ny butikshal med Gads Boghandel 1973*

Den nye bebyggelse blev opført i 1973 (jfr. ovenfor), og Gads Boghandel blev indrettet i den forreste fjerdedel af Irmas butikbygning. En balkon blev indskudt i den bageste del af butiklokalet med adgang ad en toløbstrappe.

I 1976 blev en to meter bred baldakin opsat i hele facadens længde.

### *Vurdering*

De to butikker, Irma og Gads Boghandel, er indrettet i en bygning opført i den typiske nøgterne byggestil, der prægede 1960'erne og 1970'erne: en funktionel søjle- og dækkonstruktion, hvor det ikke var hensigten at placere »forstyrrende elementer« som boliger i overetagen. Butikshallerne kan sammenlignes med 30'ernes basarbygninger, der blev opført flere steder i Hovedgaden. Men til forskel fra disse blev 70'ernes butikshaller opført med stor husdybde.

<b>Ejerliste:</b>	Matr. nr. 64 a (opr. 31 g udst. 1868 fra 31 a)
-1868	overretsprokurator H. F. Møller og prokurator A. Vang, ejere af matr. 31 a
1868-1874	distriktslæge dr. med. J. G. Ditlevsen
1874-1894	snedkermester J. M. Petersen
1894-1898	snedkermester J. P. C. Petersen og skolelærer Th. Jørgensen
1898-1937	redaktør Charles Herdahl
1937-1953	hans enke Martha Wilhelmine Herdahl
1953-1971	Arbejdernes Kooperative Skofabrik
1971-	A/S Lyngby Hovedgade 11-25

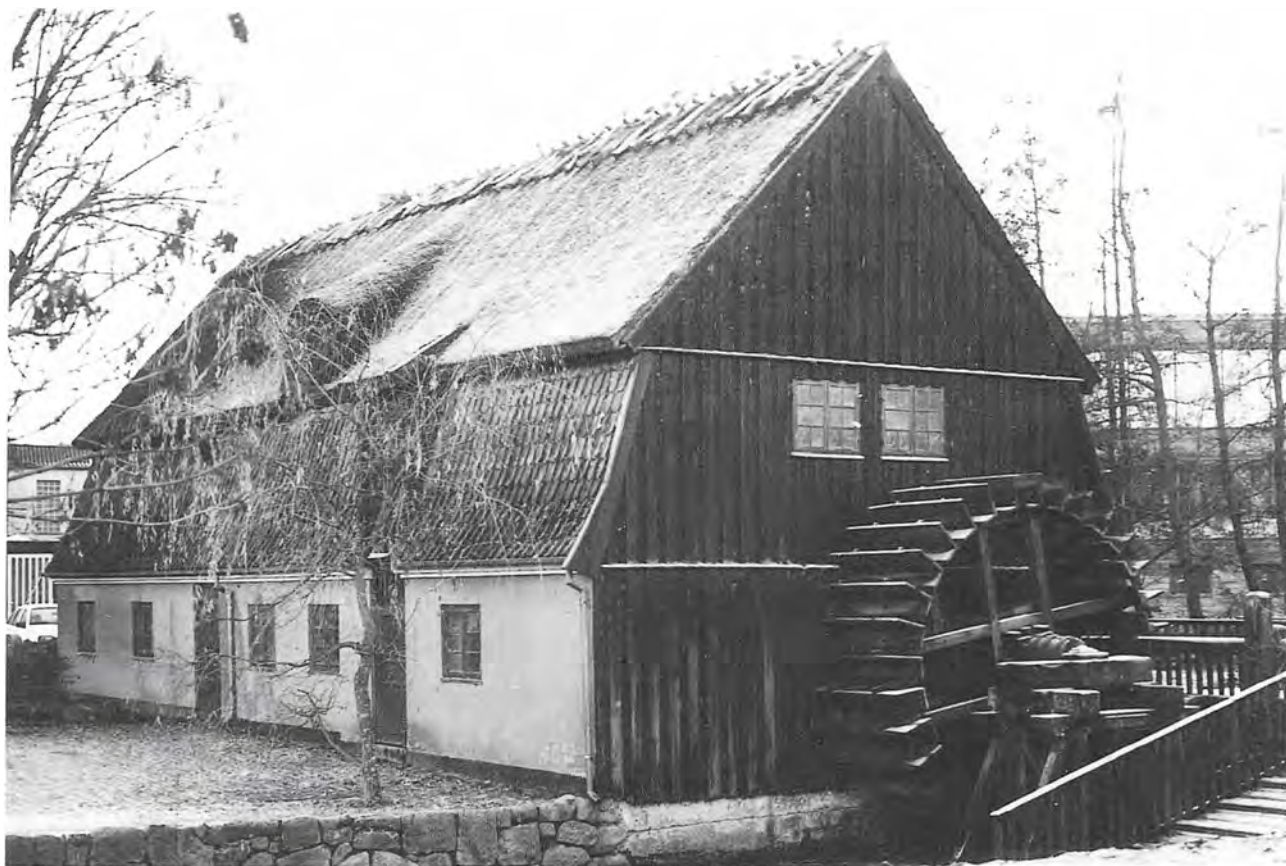
### **Butikker:**

1936-1972	»Eva« Konfekturforretning
1937-1942	»Petit Bazaren«
1943-1953	»Diva« Trikotageudsalg
1953-1971	Como Sko
1972	Kvik Sko
1976-	G. E. C. Gad Boghandel, Lyngby

*Hovedgaden 19-21-23 (i dag 21-25), fotografert af Gunnar Jørgensen 1958.*







Lyngby Nordre Mølle, Hovedgaden 24, opført 1846/1850. Fot. 1990.

## Lyngby Hovedgade 24, Nordre Mølle

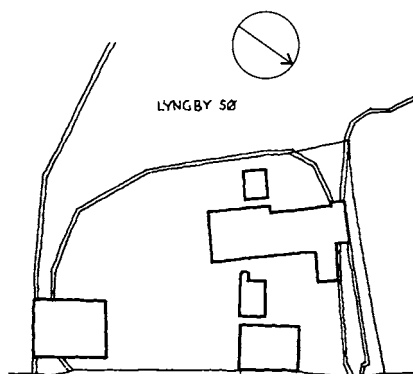
### *Den nuværende bebyggelse*

Nordre Mølle er beliggende tilbagetrukket fra Hovedgaden. Bygningen er grundmuret på de tre sider, i én etage med mansardetage og med målene ca. 21 x 9 meter. Stueetagen og den sydlige gavl er gulkalket, mansardetagen (kværnloftet) beklædt med tegl og taget (med en tagkvist mod gaden med luge) er tækket med strå. Den nordlige gavl består af tømmer og brædder.

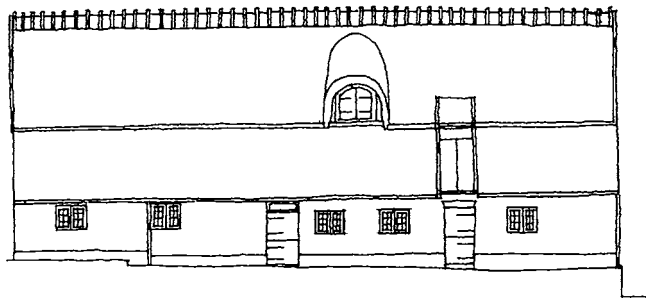
Stueetagen har fem tofags vinduer og to halvdøre mod gaden, fire smalle vinduer og en dør på bagsiden samt ét smalt vindue i sydgavlen. Mansardetagen har to vinduer og to luger i sydgavlen og to vinduer i nordgavlen. Desuden er der mod gaden en luge over den nordlige dør.

Møllen har fået sin nuværende skikkelse i 1846, hvor den sydlige halvdel blev tilbygget som lade, og i 1850, hvor en bolig i den nordlige halvdel blev erstattet af et større mølleværk. Den nordlige halvdel af møllen er ændret flere gange, men dele af den går i hvert fald tilbage til 1812 og muligvis helt tilbage til 1762 (se nedenfor). Nordre Mølle ses både på Marmillods kort (side 24-25) og på en tegning fra 1792 (side 24).

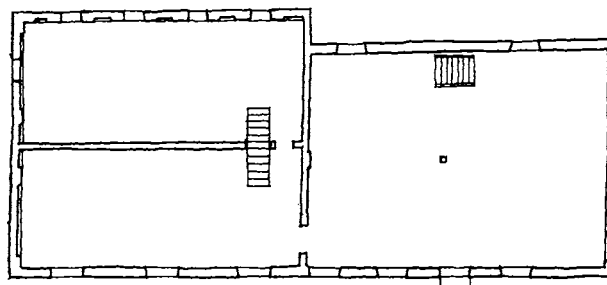
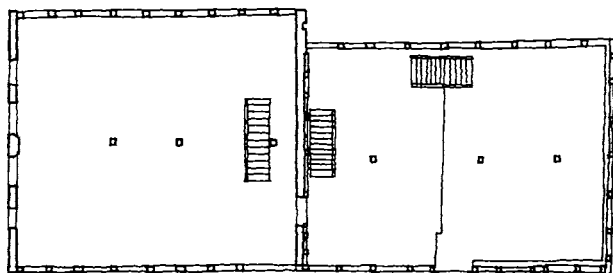
Lyngby Møllens historie er nærmere beskrevet af Jeppe Tønsberg i artiklen »Lyngby Nordre Mølle« i Lyngby-Bogen 1991. Der henvises navnlig for møllens teknologi til denne artikel.



Hovedgaden 24-24 A, Lyngby Mølle 1902. Situationsplan, ca. 1:1500.



Hovedgaden 24, Nordre Mølle 1995. Facade og sydgavl samt plan af 1. sal og stue, ca. 1:300.



### Bygningshistorie

Lyngby Mølle består siden 1762 af to møller, og Nordre Mølle anses for den senest tilkomne, medens Søndre Mølle (nr. 24 A) kan føre sin historie tilbage i hvert fald til 1492. Deres fælles historie frem til 1902 er derfor fortalt under Søndre Mølle.

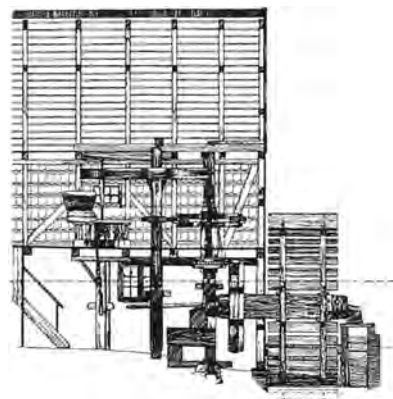
Efter Søndre Mølles brand i 1902 blev den Nordre Mølle, som længe havde været ubenyttet, taget i brug igen og anvendt i ét år, indtil den nuværende Søndre Mølle var færdig. Derefter stod Nordre Mølle atter stille, og bygningen anvendtes til lager. I 1907 blev der indrettet hestestald til fire heste i den sydlige halvdel, i 1915 fjernedes mølleværket, og bygningen betragtedes efterhånden blot som en lagerbygning uden historisk interesse.

I 1966, da Stadsbiblioteket var under opførelse, ønskede Lyngby-Taarbæk Kommune at nedrive bygningen; men da man blev klar over dens historie, besluttede kommunalbestyrelsen i stedet at rekonstruere mølleværket. Det skete i årene 1971-74, og i 1972 blev møllen fredet.

### Vurdering

Bygningen er et arkitektonisk og historisk spændende mindesmærke, navnlig fordi den ikke er ødelagt af forsøg på moderne indretning. Med byggeafsnit fra mere end to hundrede år er møllen Lyngbys bidrag til industrihistorien fra manufakturernes tid (se bygningshistorien under nr. 24A). Og med et fungerende kornmølleværk og et stort kornlager er den et værdifuldt minde om Lyngbys beliggenhed på grænsen mellem by og land.

I dag bruges møllen til demonstration af mølleværket og formidling af Mølleåens historie; men dens bygning anvendes desuden til udstillinger af kunst og kunsthåndværk, fortrinsvis i sommertiden. Den er et vigtigt aktiv i byens nordlige område.



Det rekonstruerede mølleværk består af et udvendigt vandhjul, der er et såkaldt brystfaldshjul: vandet løber under hjulet, men er stemmet et stykke op forinden. Vandets aktuelle faldhøjde er egentlig ikke tilstrækkelig til denne konstruktion. Indvendigt kan vandhjulet trække to kværne, en skalkværn, en blæsemaskine, en havrevalse, en sigte og et hejseværk. Sådanne maskiner fandtes også i møllen i 1850.

### Ejerliste:

Se Lyngby Hovedgade 24 A

### Butikker:

Se Lyngby Hovedgade 24 A



### **Lyngby Hovedgade 24 A, Søndre Mølle**

*Lyngby Søndre Mølle er opført i 1903. Byggherren til den flotte bygning var Dansk Gardin & Textil Fabrik på hjørnet af Lyngby Hovedgade og Lundtoftevej, som i 1897 havde købt Lyngby Mølle for at få rettighederne til vandet.*

#### *Den nuværende bebyggelse*

Søndre Mølle er opført af Dansk Gardin & Textil Fabrik i 1903 efter den gamle Søndre Møllens brand året før. Arkitekter var Valdemar og Bernhard Ingemann.

Bygningen er i to etager med trempeletage, gulkalket med fremhævede buefag og pilastre af granit og røde mursten i stueetagen og ved gesimsen. Der er fem vinduesfag med fladbuede dobbeltfalsede stik. Taget er beklædt med tagpap. Bygningen måler ca. 14 x 10 meter, tilbygningen på bagsiden ca. 8 x 5 meter.

I gavlen mod nord er der luger i alle etager og hejs til kornloftet.

#### *Bygningshistorie*

Lyngby Mølle, der siden 1762 har bestået af to vandmøller, den Søndre (den oprindelige) og den Nordre, nævnes første gang i 1492, men kan godt være op til 500 år ældre. Dens areal omfattede oprindeligt også de grunde, der henligger som åben græsplæne over for plejehjemmet Møllebo (tidligere nr. 14-22), og grundene sydfor (nr. 26 og 28).

Bygningshistorisk kan Lyngby Mølle følges fra 1761 i beskrivelserne til brandforsikring.

### *Møllens bygninger i 1761. Spigerværk 1762.*

Ved den ældste beskrivelse i 1761 bestod Lyngby Mølle af en hovedbygning på ni fag ud til vejen, i én etage i grundmur med tegltag og gennemgående kvist, samt en valkemølle på 25<sup>1</sup>/<sub>4</sub> alen i længden og 15 alen i bredden, opført af bindingsværk med tegltag. Hertil kom en staldbygning og et vognskur.

Valkeværket bestod af 12 lodretstående stamper i form af 10 alen lange pommerske bjælker, der efter tur løftedes af en knastaksel drevet af vandhjulet og derefter faldt ned i den seks meter lange »kummeblok« og bankede det nyvævede klæde rundt i sæbeopløsningen, til det blev tæt og ikke længere krøb.

På Marmillods kort fra 1765 (side 24-25) optræder der to møller, idet mølleren (Marten van Dockum) i 1762 havde anlagt et »spigerværk« (d.v.s. en hammermølle til fabrikation af søm). Siden har Lyngby Mølle som sagt bestået af to møller, selv om fremstillingen af søm efter få år blev opgivet og den nye mølle omdannet til kornmølle.

### *Hovedbygningen 1787-1875*

Ved en ny beskrivelse i 1787 var hovedbygningen vokset til 16 fag i længden og 9 fag i bredden, bygget dels af grundmur og dels af bindingsværk med mansardtag af tegl, og den var efter beskrivelsen ret kostbart indrettet. I stueetagen var der en spisesal og tre værelser samt en forstue mod gården. Fra forstuen var der trappe til 1. sal med en sal, tre værelser og trappe til loftet. Bygningen ses til venstre på tegningen side 24.

I 1812 og 1829 gentages beskrivelsen af hovedbygningen, der målte 32<sup>1</sup>/<sub>2</sub> alen i længden og 15 alen i bredden. I 1812 omtales hovedbygningen som helt af grundmur. Stueetagen indeholdt stadig spisesal og tre værelser, men nu også gennemkørselsport og køkken. I 1829 omtales der derimod ikke noget køkken, men til gengæld et værelse mere og en borgestue i stueetagen.

Mølleer Peter Lund byggede i 1847 et nyt og mindre stuehus ud for Nordre Mølle, og i 1875 frasolgte han den gamle hovedbygning og den sydlige del af møllegrunden (se videre under nr. 26).

### *Søndre Mølle 1787-1902*

Beskrivelsen i 1787 omtaler Søndre Mølle som 9 fag lang og 5 fag bred, af udmuret bindingsværk med tegltag og indrettet med køkken med fadebur og spisekammer. Dette køkken hørte antagelig til hovedbygningen, som efter beskrivelsen ikke selv indeholdt køkken, jfr. ovenfor. I forbindelse med et værelse i stueetagen og ét på loftet fandtes der endnu et køkken i møllen. Denne indeholdt desuden et komplet valkeværk med fem par stamper.

De følgende beskrivelser foretoges i 1812, 1823 og 1829. Ifølge disse var Søndre Mølle i 1812 stadig valkeværk med fem par stamper, drevet af et enkelt vandhjul.

I 1823 var der sket en udvidelse af bygningen, der omtales som en »korsbygning« bestående af to dele, en melmølle og et brygge- og vaskehus. Bygningen var dels af udmuret bin-

*Lyngby Nordre (til venstre) og Søndre Mølle set fra Mølledammen med tårnet af Lyngby Kirke i baggrunden. Over Søndre Mølles bygninger ses taget af Hovedgaden 26. Postkort ca. 1910.*



dingsværk, dels beklædt med brædder, og den havde nu stråtag. Den var to fag lang og fem fag bred, og af de to fag udgjorde de seks fag melmøllen, der var 18 alen lang og 15 alen bred. Den indeholdt stueetage, mellemløft med »fabrikskvist« (kvist i hele bygningens længde) samt loft på hanebjælkerne. Møllen havde to kværne. Brygge- og vaskehuset var 7 alen langt og 12 alen bredt.

I 1829 omtales møllen som 25 x 15 alen, opført af dels grundmur og dels bindingsværk og forsynet med dels tegltag og dels rørtag.

Dele af bygningen var altså blevet forbedret. Møllenværket var tilsyneladende uændret, men resten af bygningen indeholdt nu en gennemkørselsport og en køkkenafdeling med køkken m.m., pigekammer, spisekammer og opvaskehus. På 1. sal i denne afdeling var der ligeledes køkken. Køkkenerne har sandsynligvis hørt til hovedbygningen, som i følge beskrivelsen fra 1829 nu igen var uden køkken.

I 1850 beskrives Søndre Mølle som 12 fag lang med stråtag og med følgende inventar: to kværne, to sigter og hejseværk.

I 1863 var der tre kværne i møllen; men nu var den kun 13<sup>1</sup>/<sub>2</sub> alen lang og 15 alen bred, opdelt i ni fag af udmuret bindingsværk med stråtag - altså en meget mindre bygning end i 1850. I 1876 havde den stadig disse mål, men nu bestod dele af væggene af tømmer og brædder, som det ses på tegninger af bygningen fra slutningen af 1800-tallet. Den betegnedes i samtiden som forfalden; men ikke desto mindre var det den søndre mølle, der var i brug, medens den nordre henlå ubenyttet.

Endnu i 1901 blev møllen beskrevet med gentagelse af disse mål; men i 1902 brændte den.

I 1876 var der som en tilføjelse opført et skur over indkørslen til møllen, 11 x 6 alen af tømmer og brædder med stråtag.

#### *Nordre Mølle 1787-1915*

Nordre Mølle omtales i 1787 som 11 fag lang og 7 fag bred, opført af bindingsværk med tegltag og indrettet med en beboelseslejlighed og et møllenværk med tre kværne drevet af to vandhjul.

I 1812 angives dimensionerne som 11 fag i længden og 8 fag i bredden. Bygningen var stadig af bindingsværk, men nu med brudt tegltag (d.v.s. mansardtag) med kvist. Der var to kværne drevet af to vandhjul samt en stue og et køkken.

I 1829 nævnes bygningens mål, 22 alen i længden og 16 alen i bredden. Nu var der kun ét vandhjul og én kværn, og beboelsen bestod af to kamre og et lille køkken.

I 1846 blev den sydlige del af Nordre Mølle tilbygget som lade, grundmuret med mansardetage og loft med tag af hhv. tegl og strå, altså med et udseende som det, den nordlige del af bygningen havde fået i 1823.

I 1850 nævnes det, at »den gamle møllebygning« nu var blevet beklædt med brædder, og at beboelsesafdelingen var væk og erstattet af et større mølleværk (jfr. omtalen under nr. 24).

I 1863 opgives bygningens mål til 34 alen i længden og 14 alen i bredden. Der var hverken i 1863 eller 1876 ændringer i bygge-måde og indretning.

#### *Peter Lunds stuehus 1847-1940*

I 1847 opførte møllejer Peter Lund et nyt stuehus ud for Nordre Mølle og beliggende helt ud til gaden. Det var én etage højt, 17 alen langt og 13 alen bredt, af grundmur med tegltag og indeholdt forstue, butik med disk og hylde, tre værelser samt køkken med skorsten og spisekammer. Loftet var til at begynde med uudnyttet; men i 1863 var her to kamre.

I 1863 var der også tilkommet en lille staldbygning i gården mellem stuehuset og Nordre Mølle, 11 x 7½ alen af tømmer og brædder med stråtag. Begge disse bygninger var uændrede i 1876.

Stuehuset ud til gaden blev revet ned ved Hovedgadens udvidelse i 1939, medens den lille staldbygning stod til 1968.



*Tegning af Lyngby Søndre Mølle fra 1900 med den karakteristiske overdækkede indkørsel.*

*Stuehuset til Lyngby Mølle, opført i 1847 af møllejer Peter Lund. Huset blev revet ned i 1940, mens den lille staldbygning fra 1863 (mellem stuehuset og Nordre Mølle) stod til 1968.*



### *Den nuværende Søndre Mølle 1903*

I forsommeren 1903 opførtes den nuværende Søndre Mølle i to etager og trempeletage, bygget af grundmur med tag beklædt med tagpap og med målene 23 x 16 alen. De bærende konstruktioner er jerndragere på støbejernssøjler og 9/10« bjælker med bræddegulv. Hver etage var oprindeligt i ét rum.

Møllen var fra starten udstyret med turbine (Møller & Jochumsen) med hovedaksel og transmission derfra via remskiver og drivremme. I 1904 blev der imidlertid tilføjet et gasmotorhus på bagsiden af møllebygningen, 7<sup>1</sup>/<sub>2</sub> x 4<sup>1</sup>/<sub>2</sub> alen i én etage, af bindingsværk med bræddebeklædning og tag beklædt med tagpap. Heri stod en 13 HK gasmotor, som dog få år efter erstattedes af en elektromotor.

### *Ombygninger 1925-68*

I 1925 opførtes en tilbygning på bagsiden, i grundmur og med tag beklædt med tagpap. Her indrettedes kornsilo.

I 1958 indrettedes et toilet i stueetagen. En butik og et kontor var på dette tidspunkt indrettet ud til gaden.

I 1968 opførtes en interimistisk træbygning bagest ved Mølle-dammen til Leo Rosendals stenhuggeri. Da stenhuggeriet fraflyttede, blev bygningen inddraget til lager for møllen.

### *Vurdering*

Søndre Mølle fungerer i dag som kornmølle og butik, i årene 1980-95 forpagtet af kollektivet Svanholm. Bygningen er yderst bevaringsværdig som eksempel på national-romantisk byggestil i en behersket form. Desuden fremstår huset som en fin overgang fra etageejendommen nr. 26 til Nordre Mølle.

Den originale turbine fra 1903 er bevaret, men ikke driftsklar.

<b>Ejerliste:</b>	Matr. nr. 18 d
	-1640 Kronen
1640-1650	Jacob Petz
1650-1664	Caspar Herbach
1664-1689	hans enke Anna
1689-1700	Anders Jacobsen
1700-1723	Anna Witts
1723-1739	Jochum Gevert
1739-1743	Kronen
1743-1769	Marten van Dockum (forpagter til 1759)
1769-1777	hans enke Anna Margrethe
1777-1795	agent Arndt Hendrich Dodt
1795-1800	sekretær Peter Rose
1800-1809	Christen Knudsen
1809-1811	Chr. Lund
1811-1820	Jørgen Lund og Peter Galberg
1820-1839	Chr. Lund
1839-1866	proprietær Peter Lund
1866-1896	møller Chr. Kofoed
1896-1897	hans arvinger
1897-1956	Dansk Gardin & Textil Fabrik
1956-1965	H. H. Hasselbalch og hans arvinger
1965-	Lyngby-Taarbæk Kommune

### **Butikker:**

1903-1980	Lyngby Mølle
1980-	Økologisk landhandel, Svanholm økologiske produktionskollektiv 1980-95
1961-1993	Lyngby Stenhuggeri v. Leo Rosendal



Lyngby Hovedgade 25, opført i 1973 som hovedsæde for Bikuben i Lyngby, tidligere Sparekassen for Lyngby og Omegn. Sparekassen åbnede i 1897 i naboejendommen (Hovedgaden 27), men havde i årene 1919-73 adressen Lyngby Hovedgade 17. - Se også farvebillede side 29.

## Lyngby Hovedgade 25 (tidligere 23 og 25)

### *Den nuværende bebyggelse*

Ejendommen er opført i 1973 af »A/S Lyngby Hovedgade 11-25« for Sparekassen for Lyngby og Omegn (senere Bikuben) som en treetages kontorbygning med en fremskudt butiksetage mod Hovedgaden. I stueetagen er der ekspeditionslokale og bankbokse, på 1. sal et åbent kontorlandskab og chefkontorer, og på 2. sal spisestue og mødelokaler. Under bygningen er der parkeringskælder, jfr. nr. 21.

Bygningen er udført som en jernbetonkonstruktion med udfyldning af murværk. Facaderne er beklædt med lette plade-elementer, delvis af aluminium, og taget er dækket med tagpap. Butiksfacaden har 7 brede vinduesfag, de øvre etager har 23 smalle vinduesfag med brystninger udført i pladebeklædning, der fremstår halvblanke i mørkt brunlig farve.

Den tre etagers bygning måler 30 x 15 meter med gavlen mod gaden. I stueetagen har bygningen en udvidelse mod gaden på 15 x 4 meter og en udvidelse mod syd på 30 x 4-8 meter, bredest ved bagsiden mod øst.





*Købmand Sophus Lunds forretning, Lyngby Hovedgade 23 (nu 25) ca. 1890. Huset var opført i 1853 og havde fået den lille butikstilbygning til venstre i 1876. Huset blev revet ned i 1917 og erstattet af en ny bygning (afbildet næste side).*

### *Nr. 23: Drejer Andreas P. Rasks stuehus 1853*

I sommeren 1853 opførte drejer Andreas Peter Rask et stuehus på 7 fag beliggende langs Lyngby Hovedgade. Huset var af dels grundmur og dels udmuret bindingsværk, og det havde stråtag. Der var indgang fra gaden til en butik samt tre værelser og køkken. Fra butikken var der trappe til loftet, hvor der var indrettet et kammer.

En bygning på tre fag i gården af udmuret bindingsværk med stråtag rummede tørvehus og lokum.

Ved en ny beskrivelse i 1857 blev stuehuset opmålt til  $18\frac{1}{2} \times 11$  alen. Byggemåde og indretning var som i 1853 bortset fra, at der på loftet nu var to værelser foruden loftsrummet, hvorfra der var en udvendig trappe ned til gården.

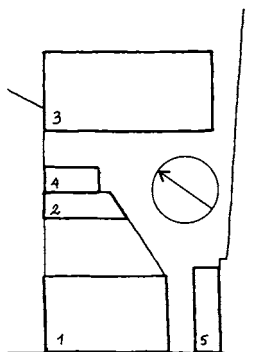
### *Købmand Sophus Lunds ejendom 1876 (nr. 23)*

I 1876 blev ejendommen igen beskrevet. Nu målte forhuset  $23\frac{1}{2} \times 11$  alen. Murene var stadig dels af grundmur og dels af udmuret bindingsværk; men en del af stråtaget var erstattet af tegltag. Huset rummede en butik og fire andre lokaler, og en del af bygningen var ny. Sandsynligvis var der tale om en lille butikstilbygning mod nord. Facaden var i øvrigt fem fag lang med indgang i midten. Over indgangen var der et trefags kvistvindue med buet overside.

Et pakhus i gården målte  $6 \times 8\frac{1}{2}$  alen, af udmuret bindingsværk med stråtag. Op ad denne bygning lå en halvtagsbygning af tømmer og brædder med tag beklædt med tagpap, til brændsel.

En bygning på  $5\frac{1}{2} \times 2\frac{3}{4}$  alen af dels udmuret bindingsværk og dels tømmer og brædder med tag beklædt med tagpap anvendtes til hestestald.

Disse bygninger blev nedrevet i 1917.



*Hovedgaden 25 (tidligere 23 og 25), 1918-28. Situationsplan, ca. 1:800.*

1. Købmand Benzens ejendom 1918
2. Stald 1918
3. Hjulmandens hus 1840
4. Udhus 1928
5. Butikbygning 1867



### *Købmand Bentzens ejendom 1918 (nr. 23)*

I 1918 opførtes en købstadsagtig bygning i to etager med højt tegltag. Bygningen var tegnet af arkitekterne A. og B. Kuld for købmand A. V. Bentzen. Den målte ca. 15 x 8,5 meter.

Facaden stod i blank mur med røde sten. I stueetagen var der fire butiksvinduer og to indgange til butikker. På 1. sal var der syv vinduesfag med tofags vinduer, og i taget var der tre kvistvinduer.

I stueetagen var der indrettet to butikker med kontorlokaler bagved. Hovedindgangen med adgang til 1. sal var i sydgavlen mod den fælles indkørsel til hjulmand Jensens hus (baghuset). På 1. sal var der indrettet en stor lejlighed med dagligstue, spisestue, to soveværelser og køkken. På loftet var der en mindre lejlighed med to værelser og køkken, hvoraf det ene værelse havde vindue i sydgavlen. Derudover var der tørreloft, brænderum og to pulterum i etagens nordlige del. I kælderen var der lagerrum og vaskerum.

En staldbygning blev opført bag forhuset.

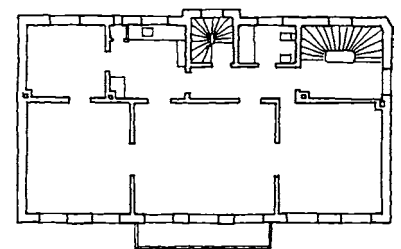
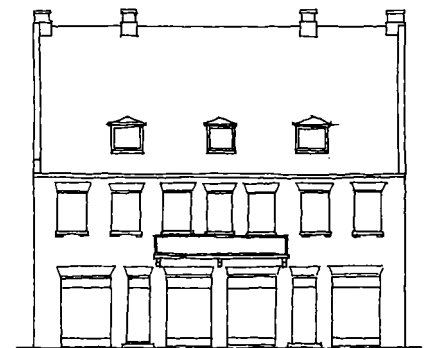
I 1941 blev butikslokalet i den nordlige butik udvidet ved inddragelse af baglokalet.

I 1972 blev den smukke ejendom nedrevet, og Hovedgaden mistede en del af købstadspræget på denne strækning.

### *Nr. 25: Hjulmandens Hus 1796-1879*

I 1796 omtales »en stuebygning norden for Fredensborg Landevej« på 8 x 5 fag, én etage af udmuret bindingsværk med stråtag

*Lyngby Hovedgade 23 (nu 25), opført 1918 og nedrevet 1972. Til højre skimtes det oprindelige nr. 25, »Hjulmandens Hus«. Niels Wivel fot. 1964.*



*Hovedgaden 25 (tidligere 23), 1918. Facade og plan af 1. sal, ca. 1:300.*

**Ejerliste:** Matr. nr. 64 a opr. 64 a:  
 -1756 Johan Swandal  
 1756-1768 professor Johan Andreas Cramer  
 1768-1775 fabriqueur Herman Jochum Sievers  
 1775-1794 smed Gottfried Vogler  
 1794-1832 hjulmand Jens Jensen  
 1832-1883 hjulmand Jørgen Jensen  
 1883-1903 hjulmand Rasmus Jensen  
 1903-1963 hans 6 arvinger, heraf 1930-50 Inger Kirstine og Caroline Vilhelmine Jensen, 1950-63 Caroline Vilhelmine Jensen  
 1963-1973 Sparekassen for Lyngby og Omegn (Bikuben)  
 1973- A/S Lyngby Hovedgade 11-25

**31 h:** (udst. 1868 fra 31 a, indgået 1941 i 64 b)  
 -1874 distriktslæge J. G. Ditlevsen  
 1874-1905 urtekræmmer, senere købmand Sophus Lund  
 (herefter som 64 b)

**64 b:**  
 -1854 Jørgen Jensen, ejer af matr. 64 a  
 1854-1866 drejer Andreas Peter Rask  
 1866-1905 købmand Sophus Lund  
 1905-1907 hans enke Amalie Lund f. Bruhn  
 1907-1925 fru Christiane Bentzen f. Broe  
 1925-1926 grosserer Lorentz Bentzen, frkn. Marie og Inger Margrethe Bentzen og bankassistent Emil George Bentzen  
 1926-1942 Inger Margrethe og Emil George Bentzen  
 1942-1958 Inger Margrethe, Emil George og Lorentz Bentzen  
 1958-1959 Inger Margrethe, Emil George og Anna Bentzen  
 1959-1969 Emil og Inger Margrethe Bentzen  
 1969-1973 Sparekassen for Lyngby og Omegn (Bikuben)  
 1973- A/S Lyngby Hovedgade 11-25

og en række teglsten forneden. Huset indeholdt forstue, to stuer, to kamre og to køkkener. Der var kælder under to fag.

I gården lå der et baghus på fire gange tre fag af lerklinet bindingsværk med stråtag, uden loft og indrettet til hjulmagerværksted. Op ad denne bygning lå der en halvtags lude af brædder på to gange ét fag, til materialhus.

Bygningen havde ikke tidligere været brandforsikret, men synes at være ældre.

Ved en ny beskrivelse i 1836 angives det, at stuehuset lå øst-vest, altså med gavlen mod vejen. De små bygninger i gården var ændret lidt i forhold til 1796.

I 1840 beskrives en ny bygning mod øst, altså bag ved de øvrige bygninger. Den lå i retningen nord-syd og var i fem fag af grundmur med stråtag. Huset indeholdt en forstue, tre stuer og køkken med trappe til loftet, der var i ét rum, samt trappe til kælderen.

I 1853 omtales det nye hus fra 1840 som stuehuset, nu i ti fag af grundmur med stråtag. Fra gården førte en gang gennem hele huset. Herfra kom man til en forstue, tre værelser, køkken og hjulmagerværksted. Fra forstuen førte en trappe til loftet, hvor der var indrettet to kamre. Under en del af huset var der viktualiekælder.

En halvtagsbygning mod syd i fem fag af tømmer og brædder var materialhus. En halvtagsbygning mod nord i tre fag af dels grundmur og dels udmuret bindingsværk med stråtag brugtes til tørvehus. Endelig var der et lokum af tømmer og brædder med tegltag.

I 1867 blev der bygget en butik ud til vejen, et seks fags hus på 12 x 4½ alen af grundmur med tag beklædt med tagpap og én skorsten, indeholdende to værelser.

I 1879 oplyses det, at stuehuset målte 26 x 12 alen. Det var stadig af grundmur med stråtag, og af de to fag anvendtes de seks til beboelse med gennemgående gang, tre værelser og køk-



Det oprindelige Lyngby Hovedgade 25, »Hjulmandens Hus«, blev opført i 1840 og eksisterede til 1972. Niels Wivel fot. 1966.

ken, medens resten udgjorde værkstedet. Der var to værelser og loftsrums på 1.sal, og huset havde kælder.

Også de øvrige bygninger var uændrede i 1879, men må være nedrevet senest i 1917 (bortset fra den lille butiksbygning syd for indkørslen), da købmand Bentzen begyndte at opføre sit forhus.

#### Indretning af lejlighed 1928

I 1928 blev en lejlighed indrettet i husets nordlige del, i det tidligere værksted. I loftsetagen blev to nye soveværelser indrettet, så der ialt var tre værelser, med vinduer dels i sydgavlen og dels i to kviste mod vest. Den nye lejlighed rummede i stueetagen køkken, vaskerum og toilet samt to stuer mod vest. Fra gangen gennem husets midte var der en trappe til loftsværelserne.

Langs vestskekket mod købmand Bentzens ejendom opførtes der samtidig et grundmuret udhus med tag beklædt med tagpap.

Arkitekt for ombygningen var Harald Orlén.

Sparekassen fik i 1965 tilladelse til at nedlægge den nordlige lejlighed og i 1968 den sydlige. Hjulmand Jensens stråttækte hus blev nedrevet i 1972 sammen med butiksbygningen ved Hovedgaden.

#### Bikubens kontorhus 1973

På den grund, hvor de to omtalte ældre bebyggelser havde ligget, opførtes i 1973 den nuværende bygning til Sparekassen for Lyngby og Omegn, fra 1969 Bikuben i Lyngby, jfr. beskrivelsen ovenfor.

Det kan tilføjes, at bankboksene i stueetagen er indrettet i en énetages tilbygning mod apoteket (nr. 27). Tilbygningen er beklædt med Alta-skifer.

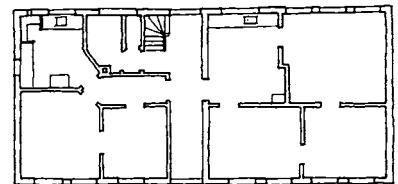
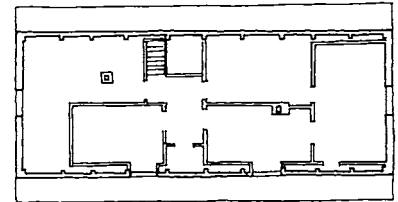
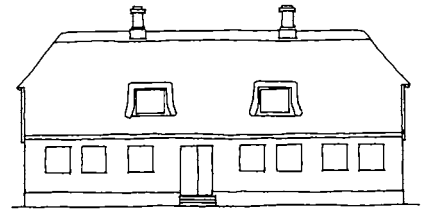
#### Deklaration om offentligt toilet 1974

I forbindelse med tilladelsen til at udføre en udvendig, åben trappe med adgang til parkeringskælderens, placeret i fortovsarealet ud for tilbygningen med boksene, blev der i 1974 udfærdiget en deklARATION. Ifølge denne vil ejeren stille kælderareal til rådighed for etablering af et offentligt toilet med adgang fra trappen. Dette toilet er endnu ikke blevet indrettet.

#### Vurdering

Med Bikubens gule skiltning og med de gule markiser på kontorbygningen står bebyggelsen smukt i gadebilledet. Etagehuset er placeret med den smalle facade mod Hovedgaden, og det danner en fin overgang mellem de lave butikshaller og det højere etagehus mod syd (nr. 27-29).

Hovedgaden 25, Hjulmandens hus 1929.  
Facade og plan af tagetage og stue, ca. 1:300.



#### Butikker:

- 1853-1917 Købmandsforretning, 1853-1866: Købmand Rasch (Rask?), 1866-1939 Sophus Lund. Kolonial & Delikatesseforretning, fra 1876: Sophus Lund og Co., fra 1889 v. Alfred Viggo Bentzen
- 1874-1876 Hørkræmmer Alfred Olsen
- 1877 Slagter Eiberg, kødudsalg
- 1895 Modeforretning, Petrine Nielsen
- 1898 Slagter W. Jørgensen, kødudsalg
- 1899 A. P. Jacobsens Skotøjsforretning
- 1899 Sadelmager Kjær
- 1900 Glarmester Rasmussen
  
- 1918-1972 Købmandsforretning. 1918-1939: Sophus Lund og Co, 1940-1942: V. Olsen, kolonial, 1942-1952: Koloniallageret ISO, 1952-1972: Holger Ahl
- 1919-1934 S. P. Groth Modehandel
- 1935-1972 Alfred Pedersen's Isenkramforretning
  
- 1973- Lyngby Sparekasse - Bikuben i Lyngby



Lynby Hovedgade 26 A-B er opført i 1903 på det sted, hvor engang Lynby Møllens oprindelige stuehus havde ligget.

## Lynby Hovedgade 26 A-B

### *Den nuværende bebyggelse*

Etageejendommen er opført i 1903 af købmand Frederik Emil Bugge. Arkitekten var J. E. Gnudtmann. Bygningen er i typisk national-romantisk stil i tre etager med høj tagrejsning og kviste. Stueetagen er pudset og hvidmalet og indrettet til butikker. Facaden står herover med røde sten, med to buede karnapper og med kraftige kviste over de otte vinduer. Alle vinduer er i tre fag. Bagside og sidebygninger har gule sten. Taget er beklædt med skifer. Bygningens forhus måler ca. 34 x 10 meter, med sidebygninger på ca. 10 x 5 meter.

Huset er bygget på to parceller, sammenbygget med fælles brandmur. I stuen er der seks butikker med baglokaler. Den sydligste havde korridor til bageri i forlængelse af sidebygningen. Der er port med indkørsel til gården og opgang til de sydlige lejligheder. Den anden indgang er placeret under den nordlige karnap. Begge indgange havde oprindelig rundbuede afslutninger.

Lejlighederne er typiske »brokvarter-lejligheder« fra århundredskiftet. Der er fire på hver etage, placeret med to om hver trappe. De yderste har fire værelser, med stue og værelse mod gaden samt spisestue, soveværelse og køkken med pigekammer placeret langs korridor i sidebygningen. De midterste to lejligheder har tre værelser, med to værelser mod gaden og spisestue,

Hovedgaden 26 i 1894. Midterpartiet var Lynby Møllens stuehus fra 1787 (måske ældre). Efter 1875 blev bygningen forlængt til begge sider og fik det udseende, billedet viser. Bygningen brændte i 1902.



køkken og pigekammer mod gården. Der var kloset i alle de tolv lejligheder. Toiletter blev indlagt i 1923 og 1927.

Bagest i sidebygningerne er der placeret brandtrapper.

### *Baghuse med bageri og stald*

I forlængelse af den sydlige sidebygning opførtes i 1903 bageri, grundmuret i én etage med kvist og en 25 alen høj skorsten. Bag bageriet opførtes samtidig en énetages bygning med kvist til vognport, stald til fire heste samt foder- og selekammer.

Bag forhuset lå desuden et vaskehus, grundmuret i én etage, samt to retiradebygninger på den sydlige parcel, og på den nordlige parcel i forlængelse af sidebygningen et grundmuret vaskehus og brændselshus i én etage samt en retiradebygning.

Alle baghuse blev nedrevet i 1964, da man byggede Stadsbiblioteket.

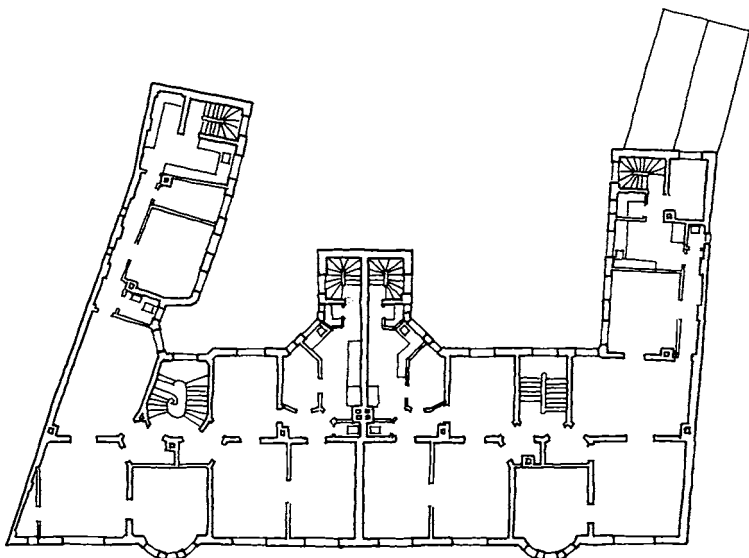
### *Peter Lunds gård 1866-75. Agiers Hus 1875-1902*

Den nuværende bygning ligger på samme sted som Lyngby Mølles oprindelige hovedbygning. Da Peter Lund i 1866 solgte Lyngby Mølle til Chr. Kofoed (se nr. 24 A), beholdt han den gamle hovedbygning og de tilhørende landbrugsbygninger.

Hele dette kompleks blev beskrevet i 1863, hvor hovedbygningen stadig havde målene 33 x 15 alen, opført i grundmur med tegltag. Den indeholdt forstue, gang og seks værelser samt gennemkørselsport, og på 1.sal var der to gavlværelser.

Køkkenet fandtes i en tilstødende vinkelbygning på  $10\frac{3}{4} \times 7\frac{1}{4}$  alen af udmuret bindingsværk med stråtag, heri var der desuden borgestue og opvaskehus.

En søndre bygning på 36 x 12 alen af grundmur med stråtag rummede brændehus, hønsehus, vognskur, rullestue og mælkekammer.



*Hovedgaden 26 A-B, 1903. Plan af 1. og 2. sal, ca. 1:400.*



*Hovedgaden 26, et kig ind gennem porten i 1957. Baghusene blev nedrevet i 1964, da opførelsen af Stadsbiblioteket begyndte.*



*Hovedgaden 26. Et ældre gavlmaleri med reklame for Tuborg Øl blev i 1982 renoveret af De Forenede Bryggerier efter anmodning fra Lyngby-Taarbæk Kommune (jfr. mælkeklamen på nr. 55 A-B).*



*Bagsiden af Lyngby Hovedgade 26. Udsnit af luftfoto 1957.*

**Ejerliste:** Matr. nr. 18 ad.br  
 Tidligere ejere, se nr. 24 A  
 -1875 proprietær Peter Lund  
 1875-1895 G. P. Agier  
 1895-1902 mejeriejer Peter Nielsen Munckeboe  
 1902-1918 købmand Frederik Emil Bugge  
**26 A:**(matr.nr. 18 br)  
 1918-1919 frk. Ida Thomsen  
 1919-1923 urmager Eli Klestrup og skomager L. Rafn  
 1923-1933 Eli Klestrup  
 1933-1939 ejendomsmægler V. Christensen-Næsby  
 1939-1954 hans enke, Olga Vilhelmine Cathrine Christensen  
 1954-1973 snedkermester Hans Nielsen  
 1973- Lyngby-Taarbæk Kommune  
**26 B:**(matr.nr. 18 ad)  
 1918-1954 bagermester Chr. Koch  
 1954-1963 hans enke, Helga Koch  
 1963- Lyngby-Taarbæk Kommune

#### **Butikker:**

1887 Urmager Suhr  
 1900-1905 Trikotage og Ekviperingsforretning, Chr. Christensen  
 1903-1965 Urmager og guldsmed, 1903-1935: C. Klestrup, 1935-1950'erne: Carl Sørensen, c. 1959-1965: Willy Bjerregård  
 1903-1966 Boghandel, 1903-1907: Hans Schou, 1907-1966: Knud Henriksen  
 1903-1965 Bageri, 1903: Hans Baumann, 1912-1960: Chr. Koch, 1961-1965: Aakonditoriet  
 1904-1907 Hatte- og Pelsvaremagasin, J. P. Carlsen  
 1904 Udstilling fra Junckers Maskinfabrik  
 1907-1910 Smørhuset, v. Carl Schepler  
 1907-1969 O. Hamann, handeldgartner  
 1912-1967 Slagterforretning, 1912-1960: Niels Larsens kødudsalg, 1961-1967: »Hesteslagteren«  
 1913-1969 Lyngby møbelmagasin, 1913-1965: Hans Nielsen, 1965-1969: Hans Ellekær  
 1965-1971 Tobakshandel, H. Sørensen  
 1972-1977 Den røde løber, Gulvtæpper  
 1976-1981 Good old things, antikviteter  
 1974-1977 JO-JO Børnebukser  
 1974-1978 Marskantik, antikvitetshandel  
 1978-1985 Butik 26, gaveartikler  
 1979- Salon Lohmann  
 1979- Lyngby Kunstforening  
 1982-1985 Genbrug - Børnetøj  
 1982- Pensionistforeningen Kgs. Lyngby  
 1987-1988 Lebo Byg  
 1987- Skønhedsklinik, 1987-1992: Afrodite Clinique, 1992-1995: Clinic Ring, 1995-: Marias Hudplejeklinik  
 1984- Lyngby Sy- og Tilskærerskole, Stofgalleriet

En vestre bygning på 43<sup>1</sup>/<sub>2</sub> x 11<sup>1</sup>/<sub>4</sub> alen af dels grundmur, dels bindingsværk med stråtag indeholdt lo, lade og to lokummer.

En nordre bygning på 36 x 12<sup>1</sup>/<sub>2</sub> alen af grundmur med stråtag var indrettet til to stalde for 8 heste og 12 køer samt gang og karlekammer.

Da ejendommen i 1875 blev købt af proprietær P. G. Agier, forlængede han det gamle stuehus i begge ender og ombyggede det, så det kom til at fremstå som et langt toetages hus. Tilbygningen mod syd indeholdt bl.a. de køkkener, som bygningen hidtil havde manglet. Huset havde pudset stueetage og stod herover med mursten. Taget var af skifer (senere udskiftet med tegl) med tre skorstenspiber. Der blev efterhånden seks boliger i huset, som brændte i 1902 sammen med møllen.

#### *Den nuværende bygning 1903*

Da huset blev opført, blev det beskrevet som to ejendomme. Den samlede facadelængde langs Lyngby Hovedgade opgaves til 51<sup>3</sup>/<sub>8</sub> alen, og forhusets bredde til 16<sup>1</sup>/<sub>4</sub> alen. Sidebygningerne var ca. 17 alen lange og 8 alen brede.

Inddelingen i lejligheder fremgår af den indledende beskrivelse. Det nævnes i beskrivelsen fra 1903, at der overalt var bræddegulve og gibsløfter med gesims og rosetter, tapetserede vægge og oliemalet træværk.

Butikkerne var for nogles vedkommende udstyret med glaslofter, spejlglasruder og marmordiske. Der var fra starten planlagt følgende butikker (nævnt fra syd mod nord): bageri, mejeri, disponibel, boghandler, urmager, herreekviperer.

#### *Ombygninger 1930-57*

I 1930 blev urmager Klestrups butik ombygget. Den lå umiddelbart syd for den nordlige indgang. I stedet for et glasparti over butiksvinduet blev et reklameskilt opsat. Murpillen mod indgangsporten under karnappen blev fjernet, og et glasfelt med skrå hjørneafskæring mod porten blev isat. Ved denne lejlighed forsvandt den ene af rundbuerne.

I 1957 blev en toetages tilbygning opført bag den nordlige sidebygning langs nordskellet. Her blev der indrettet vaskehus og lager for en møbelforretning, samt en udvidelse af lejligheden på 1. sal med ét værelse. Der var et stort vindue i gavlen mod vest.

#### *Vurdering*

Ejendommen er et fornemt eksempel på udlejningsbyggeri i solid borgerlig udformning fra omkring århundredskiftet. Med »kotelet-lejligheder« (lejligheder med rum både i forhus og langs en korridor i sidehus), og med køkkentrappe til baggården er huset Lyngby Hovedgades eneste eksempel på storstadsbyggeri, som det kendes fra københavnske brokvarterer med herskabslejligheder.

Bygningen er absolut bevaringsværdig med sidehusene. Måske burde butiksetagen føres tilbage til sin oprindelige form med glaspartier og de runde vinduer over butiksdørene.



Apoteksbygningen Lyngby Hovedgade 27-29 blev opført i 1960-61. I etagebygningen er der overvejende læge- og tandlægeklinikker.

## Lyngby Hovedgade 27-29

### *Den nuværende bebyggelse*

De nuværende bygninger er opført i 1960-61 af apoteker Georg Sodemann, tegnet af arkitekterne Erik og Aage Holst.

En énetages bygning (nr. 27) rummer ekspeditions- og baglokaler til Svaneapoteket. Bygningen har tre store vinduesfag og udfylder hele grundens dybde. Den måler ca. 14 x 34 meter.

Apoteksbygningen er sammenbygget med et fem etages kontorhus (nr. 29). Bygningen ligger lidt tilbagetrukket fra Hovedgaden med langsiden mod Toftebæksvej. Facaderne har vandrette vinduesbånd med brystninger af sort terrazzo. Der er butikker i stueetagen og kontorer i de fire øverste etager. Denne bygning måler ca. 16 x 30 meter.

### *Nr. 27: Snedker Jens Petersens hus 1839-40*

I 1839 opførte snedker Jens Petersen et hus på syv gange fire fag, af udmuret bindingsværk med stråtag. Huset var orienteret nord-syd, og dets indretning blev ikke nærmere beskrevet; men der synes at være tale om den nedenfor nævnte værkstedsbygning, beliggende bagest på grunden.



I 1840 tilføjedes en ni fags bygning ud til vejen og langs denne, i én etage af grundmur med tegltag og kvist i halv dybde. Der var indgang fra gaden til en gennemgående gang og fire værelser, to køkkener og to spisekamre. Fra gangen var der trappe til loftet med gang, fire værelser og køkken.

Huset var et typisk syv fags byhus med tre fags gavlkvist. Frontispicen var udsmykket med et lille rundt hul i midten og profileret gesims. Over indgangen i midten var der en konsolbåret fordakning. Taget var halvvalmet, og der var to vinduer i gavlen på 1. sal.

I 1873 bestod ejendommen af følgende bygninger: Forhuset målte 20 x 12½ alen og var af grundmur med tegltag og to skorstene samt en kvist i halv dybde på 9 alen. I stueetagen var der foruden gangen nu seks værelser og to køkkener, på 1.sal fire værelser og køkken.

Et baghus på 18 x 10 alen af dels grundmur og dels udmuret bindingsværk med stråtag og én skorsten rummede værksted, forstue og to værelser. Et sidehus på 7½ x 5½ alen af grundmur med tegltag og én skorsten indeholdt to værelser. Endvidere var der et brændehus i gården.

I 1894 nævnes det, at forhuset havde fået en tagkvist af udmuret bindingsværk med tegltag. I hver af stuelejlighederne var det ene af de tre værelser nu indrettet til butik, hhv. glarmesterbutik og ligkistemagasin. Under de to køkkener var der en lille kælder. 1.sal var nu opdelt i to værelser (ét til hver af stuelejlighederne) og en lejlighed på to værelser og køkken.

På hver side af indgangen i midten blev der indsat et butiksvindue i samme bredde som de oprindelige tofags vinduer.

Baghuset var nu helt af grundmur og havde tag beklædt med

#### Ejerliste: Nr. 27

Matr. nr. 65 a (udskilt fra 64 a 1839 (??))	
-1839	hjulmand Jørgen Jensen, ejer af matr. 64 a
1839-1889	snedker Jens Mathias Petersen
1889-1937	tømrermester Johs. Peter Chr. Petersen
1937-1940	hans enke Dorthea Christine Louise Petersen
1940-1950	Johs. Frederik Bronke, Ruth Anna Bronke, Svend Holger Bronke og Esther Margrethe Bronke
1950-1980	apoteker Georg Sodemann
1980-	Nye Danske Lloyd (fra 1982 Assurance-Compagniet Baltica A/S)

#### Butikker:

1888	Skræddermester Petersen
1894	Glarmesterbutik, sandsynligvis S. R. Guhle, 1893-1898
1894	Ligkistemagasin, sandsynligvis tømrermester J. P. C. Petersen
1899-1904	Spare- og Laanekassen for Lyngby og Omegn
1910-1913	Flensborg Varehus
1910-1911	Skræddermester Chr. Petersen
1912-1950	Cigarhandel, 1912: Sophus Nielsen, 1913-1937: C. Andersen, 1940-1950: Carl Lønquist
1914-1915	Skræddermester C. M. Lykke
1916-1950	Barbersalon, 1919-1932: H. Bronke, 1933-1950: Barber og frisørsalon »Pari«
1952-1959	Crones Herremagasin
1961-	Lyngby Svane Apotek



Den ældre bebyggelse på Hovedgaden 27 og 29 omkr. 1880. Længst til venstre nr. 27's forhus fra 1840, derefter baghuset fra 1839, der erstattedes af et nyt i 1904. Forhuset blev ombygget med mansardetage i 1907 (afbildet på næste side). Huset til højre er nr. 29, antagelig opført i 1876. Det eksisterede til 1959-60. - Lyngby Hovedgaden var endnu på dette tidspunkt en grusvej med åbne grøfter.

tagpap med en tagkvist. Huset indeholdt dels et tømrerværksted, dels en forstue med opgang til loftet, to værelser og køkken. Under køkkenet var der kælder, og på loftet ét værelse. Et af værelserne i stueetagen ragede ind i et sidehus (én etage,  $7\frac{3}{4} \times 5\frac{1}{4}$  alen af grundmur med tag beklædt med tagpap), der desuden indeholdt endnu et værelse.

I gården lå en række træbygninger til brændehus, materialhus, hønsehus, retirade osv.

#### *Nyt baghus 1904 (nr. 27)*

I 1904 blev der opført et nyt baghus. Det målte  $15\frac{1}{4} \times 14\frac{1}{4}$  alen, i grundmur med tegtag, og indeholdt én etage med mansardetage samt kælder under halvdel. I kælderen var der vaskerum og snedkerværksted, i stueetagen trappegang, korridor, køkken og fire værelser og i mansardetagen samme indretning som i stuen. Langs hhv. nord- og sydskellet lå den førnævnte række udhuse, og nu desuden et lysthus.

#### *Ombygning 1907 og 1932 (nr. 27)*

I 1907 blev hovedindgangen under frontispicen flyttet til bagsiden, og to nye butikker indrettet i midterpartiet. To større butiksvinduer med indgang til butikkerne erstattede de ældre vinduer.

En mansardetage blev påbygget, og 1. sal blev indrettet med to nye lejligheder, hver med køkken og tre værelser. I facaden indsattes der to trefags vinduer, mens gavlkvisten blev bevaret. Der blev dog indsat to nye tofags vinduer i stedet for de tre oprindelige på grund af skellet mellem de to lejligheder.

I 1932 blev butiksarealet udvidet i den sydligst placerede forretning, og et nyt butiksvindue blev indsat i facaden mod syd.

Mellem 1950 og 1960 var der fast studeplads mellem nr. 27 og 29.

For- og baghus blev nedrevet i 1959-60.

#### *Nr. 29: Bebyggelsen 1876-1895*

En beskrivelse af ejendommen fra efteråret 1876, hvor den tilsyneladende optræder første gang som selvstændig ejendom, er ikke bevaret. Ejendommen er beskrevet igen i 1891 med følgende bygninger:

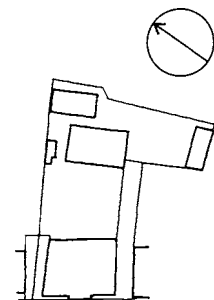
Tilbagetrukket på grunden en beboelsesbygning med stald i én etage af grundmur (i 1876 havde bygningen været af udmuret bindingsværk) med stråtag,  $17\frac{1}{2} \times 11\frac{3}{4}$  alen med én skorsten. Den nordlige del af huset var stald til fem heste, resten var en lejlighed med entré, to værelser, køkken og spisekammer. Desuden var der et værelse på loftet.

En østre bygning i én etage af grundmur med stråtag,  $13\frac{3}{4} \times 7\frac{3}{4}$  alen, indeholdt vognskur og foderlo. En søndre bygning i én etage af dels udmuret bindingsværk og dels tømmer og brædder med stråtag,  $12\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$  alen, rummede vognport og brændehus.

I 1895 var den søndre bygning uændret, men anvendtes nu til



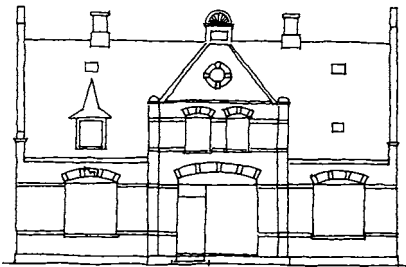
*Hovedgaden 27 (udsnit af postkort 1914). Huset havde i 1907 fået mansardtag (jfr. billedet overfor).*



*Hovedgaden 29, 1898. Situationsplan, ca. 1:800*



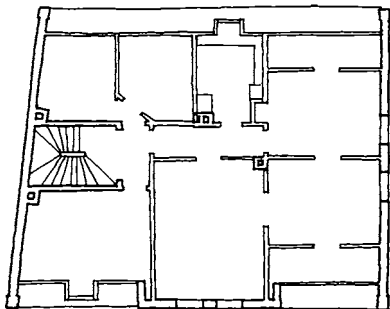
Lyngby Hovedgade 27 i sin oprindelige skikkelse omkr. 1895.



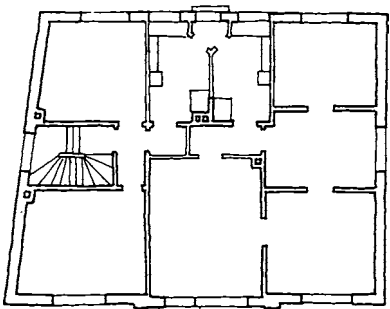
vognport, karlekammer og stald. Ved siden af den lå der en halvtagsbygning på  $5\frac{1}{2} \times 2$  alen af tømmer og brædder med tag beklædt med tagpap, som brugtes til selekammer.

#### Nyt beboelseshus ud til gaden 1898 (nr. 29)

I sommeren 1898 opførtes ud til gaden i nyrenæssancestil et nyt beboelseshus, bygget af grundmur med skifertag. Facaden stod i blank mur med vandrette sandstensbånd og havde et trefags dannebrogsvindue på hver side af midterpartiet med indgang og butiksvindue. Over midterpartiet var der en facadekvist med to tofags vinduer. Huset målte ca. 13 x 10,5 meter.



Stueetagen rummede foruden butikken en indgang i nordgavlen til en trappe og til den ene af de to lejligheder, indeholdende to værelser og køkken. Til den anden lejlighed i stueetagen var der adgang dels fra butikken, dels fra en køkkenindgang på bagsiden. Den søndre lejlighed var indrettet med tre værelser og køkken. Det midterste værelse fik lys fra et vindue i sydgavlen. Fra trappen i nordgavlen var der adgang til en lejlighed på 1. sal, indrettet med køkken med kvistvindue mod gården, to værelser med gavlvinduer mod syd samt to værelser mod gaden med vinduer hhv. i gavlkvisten og i en tagkvist nord for gavlkvisten. Mod øst var der desuden to pulterkamre med tagvinduer.



Hovedgaden 29, 1898. Facade og plan af 1. sal og stue, ca. 1:300.

Baghuset blev ombygget, idet stalden blev omdannet til værksted med indgang i nordgavlen. En ny skorsten blev opført, og der blev indsat to vinduer i facaden mod vest. Ud for nordgavlen blev der opført et skur i bindingsværk, indrettet til vaskehus, og en retirade langs nordskellet.

Arkitekt på såvel forhuset om ombygningen af baghusene var C. W. Christiansen, København.



#### *Brand og nyt baghus 1906 (nr. 29)*

I 1906 nedbrændte det gamle stuehus, værkstedet og vaskehuset. Samme år opførtes en nyt baghus for glarmester S. Guhle, tegnet af arkitekt C. J. Schwartz. Det nye baghus var grundmuret i én etage med mansardetage og skifertag,  $17\frac{1}{2} \times 12\frac{1}{4}$  alen.

I stueetagen var der indrettet to værkstedslokaler med indgang og to store vinduer mod vest, et kammer med indgang i nordgavlen, baglokale til værkstedet med indgang fra øst samt et vaskerum med indgang i sydgavlen. En trappe ved sydgavlen førte til 1. sal, der var indrettet med køkken, pigekammer og soveværelse mod øst samt to store værelser mod vest.

#### *Tilbygning og butik i baghus 1920-39 (nr. 29)*

I 1920 opførtes en tilbygning til forhusets bagside, placeret langs den søndre indkørsel. Tilbygningen var i én etage, grundmuret med fladt tag beklædt med tagpap, og rummede et værelse til den søndre lejlighed med adgang fra denne. Arkitekt var C. J. Schwartz.

I 1939 blev det ene af baghusets værkstedslokaler indrettet til butik med butiksvindue og indgang i nordgavlen. Et tidligere lagerrum indrettedes til værksted. Baghusets øvrige lokaler og beboelsen på 1. sal forblev uændrede. Arkitekt på ombygningen var Poul Frederiksen.

#### *Projekt til forretnings- og beboelsesejendom 1946 (nr. 29)*

I 1946 indsendte ejeren, Sophus R. Guhle, et projekt til en fire-etages forretnings- og beboelsesejendom med tilbagerykket tag-

*Lyngby Hovedgade 29, opført 1898 og nedrevet 1959-60. Huset lå oprindeligt i en ubrudt række, men blev ved Toftebæksvejs åbning et hjørnehus. Til venstre bag træet nr. 27. 1950'erne, Jørgen Gregersens samling.*

etage. Bygningen var beliggende i hele grundens dybde, med facade mod Hovedgaden og Toftebæksvej. Arkitekt var Poul Frederiksen. Projektet blev ikke godkendt af Lyngby-Taarbæk Kommunes bygningsinspektorat med den begrundelse, at lysafstanden til naboejendommen mod nord ikke kunne overholdes. Ejeren forsøgte forgæves at erhverve naboejendommen (nr. 27).

#### *Nyt projekt til kontorhus 1953-60*

I 1950 lykkedes det apoteker G. Sodemann at erhverve begge de nævnte ejendomme, nr. 27 og 29. I 1953 indsendte arkitekterne Erik og Aage Holst et skitseprojekt til en bebyggelsen bestående af en énetages apoteksbygning og et femetages kontorhus.

I de følgende forhandlinger med Lyngby-Taarbæk Kommunalbestyrelse, Teknisk Forvaltning og Boligministeriet forlangte sidstnævnte, at der blev udarbejdet en samlet bebyggelsesplan for Hovedgaden 21-29, da udnyttelsen af grunden (1,49) langt oversteg den tilladte på 1,0.

Kommunens administration mente dog ikke, at man kunne begrænse de øvrige ejendommers byggeret, og det blev i stedet besluttet, at apoteker Sodemann skulle indbetale et beløb (130.000 kr.) i depot med det formål, senere at købe det manglende areal (ca. 1000 m<sup>2</sup>). Man havde så sent som i 1972 planer om at købe og nedrive den bagved liggende Sophus Lunds Stiftelse, hvilket dog blev opgivet.

I 1959-60 blev alle bygninger nedrevet, og den nuværende bebyggelse opførtes.

#### *Svaneapoteket 1960-61*

I 1960-61 opførtes den énetages bygning med kælder for Svaneapoteket. Bygningen er opført som jernbetonkonstruktion med fladt built-up-tag. Svaneapoteket er indrettet i stueetagen med lager, garderobe og toiletter i kælderen.

I 1982-83 blev apotekets lokaler ombygget, og et nyt ventilationsanlæg blev indlagt.

I 1986-90 ansøgte apotekeren om opsættelse af faste baldakiner over facadens glaspartier. Lyngby-Taarbæk Kommunes bygningsinspektorat mente dog, at »ejendommens arkitektur var værdifuld og burde stå uantastet af baldakiner«. I stedet blev der opsat markiser.

#### *Kontorhuset 1960 med senere ændringer*

Kontorhuset blev opført i 1960 som et fem etager højt søjlehus med lette facader med vandrette vinduesbånd og brystninger beklædt med sorte terrazzoplader. Der er butikker i stueetagen med store butiksvinduer og med apoteket fremskudt langs nordfacaden. Bygningen har hovedindgang fra Hovedgaden til en vestibule (trapperum) med vindeltrappe og ovenlys.

1.-4. sal var oprindeligt indrettet til kontorer og klinikker samt en stor lejlighed på 4. sal, indrettet til apotekeren. Lejligheden rummede køkken og spisestue med glastag, opholdsstue, herre-

#### **Ejerliste: Nr. 29**

Matr. nr. 65 c (udst. 1876 fra 65 c.d. Indgået i 65 a 1959 (nr. 27))	
-1876	gårdejer Carl Lund
1876-1897	købmand Sophus Lund
1897-1950	glarmester Sophus Robert Guhle (købte 1925 matr.nr. 38 ar, som 1935 indgik i 65 c)
1950	fru Rosa Ellekær f. Guhle, derefter direktør Hans Ellekær
1950-	apoteker Georg Sodemann, herefter som nr. 27 (matr. 65 a)

#### **Butikker:**

1898-1940	Glarmester S. Guhle
1921-1922	I. Rasmussen Buss, musikinstrumenthandel
1923-1928	Juveler og guldsmed C. Backhaus
1929-1959	Lyngby Legetøjsmagasin
1941-1959	»Symaskinehuset«, Søren Sangill
1961-1967	»Stjernemagasinet«
1961-1988	Guldsmed, Hofjuveler A. Michelsen og Hans Hansen sølvsmedie. 1982: Sølvsmedene A. Michelsen og Georg Jensen A/S, 1987: Royal Copenhagen Guld og Sølv
1991-1994	Guld- og Ursmiden
1994-	Kisbye Damekonfektion



*Hovedgaden 27-29, Svane Apotekets butiksfacade med det karakteristiske skilt. Motivet er tegnet af Claus Achton Friis.*

værelse, to soveværelser og to børneværelser samt et kontor. Fra lejligheden var der adgang til en terrasse på taget over bagtrappen (oprindeligt benævnt hovedtrappen), der har indgang fra Toftebæksvej og ligger i bygningens østlige gavl. I 1983 blev lejligheden indrettet til tandlægeklinik.

I 1972-73 blev et butikslokale mod Toftebæksvej ombygget til Andelsbanken.

I 1984-85 blev stueetagen og 1.sal ombygget til forsikringselskabet Nye Danske Lloyd ved arkitekt Arne Meldgaard. Bl.a. blev en spindeltrappe indbygget mellem stuen og 1. sal.

I 1986-90 indsendte ejeren forslag til ny skiltning og opsætning af baldakiner på hele facaden. Det blev som nævnt afslået, og ejendommen blev i stedet forsynet med markiser.

### *Vurdering*

Apoteket udgør sammen med kontorhuset et smukt og levende eksempel på, at den internationale byggestil kan indpasses på Hovedgaden.

Apoteket er indrettet brugervenligt med direkte adgang fra Hovedgaden i en enkel og funktionel bygning. Men sammenbygningen med Bikubens bygning, nr. 25, og bebyggelsen af hele grunden vil vanskeliggøre tilkørslen for kunder, hvis Hovedgaden lukkes for biltrafik.

Kontorhuset, der er præmieret af Lyngby-Taarbæk Kommune, er med sin korte facade velproportioneret, måske en etage for højt i forhold til den øvrige facaderække. Facaden er med sin typiske internationale stil rolig, og med de gule markiser udslået virker den levende. De store glaspartier kaster i eftermiddags-solen lyspletter på husene overfor, en bivirkning der giver ekstra kolorit i bylivet.



*Hovedgaden 27-29 set fra Toftebæksvej.*



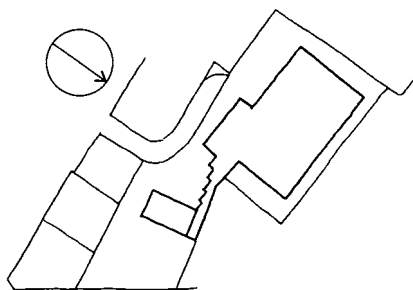
Lyngby-Taarbæk Kommunes musikbibliotek, »Gramlille«, går tilbage til et landsted fra 1748. Huset har fornemme traditioner som mødested for kredsen omkring den tyske digter Klopstock i 1700-tallet og bolig for Chr. Winthers muse Alvilde Müffelmann sidst i 1800-tallet.

### Lyngby Hovedgade 28, »Gramlille«, Stadsbiblioteket

#### *Den nuværende bebyggelse*

Gramlille er opført som et landsted i tidlig klassicistisk stil. Bygningen har syv vinduesfag med indgang i midten og halvvalmet tegtag med tre kviste på hver side. Dørpartiet er fremhævet med en konsolbåret fordakning. Bygningen, der indeholder Lyngby-Taarbæk Kommunes musikbibliotek, er beliggende tilbagetrukket fra Hovedgaden med en flisebelagt forplads i den tidligere forhave.

Bag Gramlille ligger Stadsbiblioteket, opført 1968 for Lyngby-Taarbæk Kommune. Bygningen er forbundet med musikbiblioteket i Gramlille med en forbindelsesgang. Stadsbiblioteket er i tre etager, med den nederste etage udformet som en bastion mod Mølleedammen, og de to øvre etager udført med lette facadeelementer i glas og hvidmalede plader.



Hovedgaden 28, 1995. Situationsplan af Stadsbiblioteket (med nedkørsel til parkeringskælderen fra Rustenborgvej l.v.) og Gramlille. Stadsbiblioteket måler ca. 46,5x28,5 meter, Gramlille ca. 17x10 meter. Ca. 1:3000.

#### *Abbé Lemaire, senere Preislers landsted*

Landstedet blev opført i 1748 til den franske gesandt abbé Lemaire som sommerbolig (nærmere forklaring i Eiler Nystrøm: Fra Nordsjællands Øresundskyst, 1938, side 265). Der eksisterer ingen beskrivelse af bygningen på dette tidspunkt, og den kan



»Gramlille« set fra kirkegården overfor i 1866. Beboerne - professor Claus Manicus og familie - er samlet i haven.

godt have ændret udseende i løbet af anden halvdel af 1700-tallet, selv om den i det ydre siden 1796 har stået omtrent uændret.

I 1796 blev landstedet beskrevet som et trefløjet anlæg med hovedbygningen (den nuværende bygning) vest for et gårdsrum, 13 fag lang og 6 fag bred, grundmuret i én etage med tegltag med seks halvrunde tagvinduer.

Der var indgang fra gården til fem værelser og en stor spisesal med udgang til haven. En italiensk trappe førte til loftet med fire værelser og syv pulterkamre.

En bygning mod nord i 17 fags længde og 4 fags dybde var i udmuret ege-bindingsværk med tegltag og indeholdt køkken med åben skorsten. Endvidere var der to kamre, hvorunder kælder i fem fag, samt rullestue med åben skorsten og et kammer til en tjenestekarl eller -pige.

En bygning mod syd i samme udstyr, men kun 13 fag lang og 4 fag dyb, indeholdt stald til syv heste, kuskekammer og to vognporte.

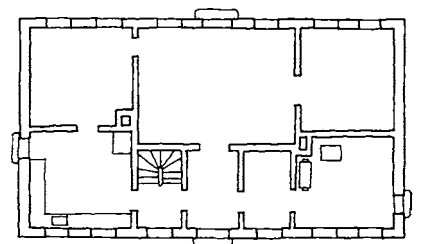
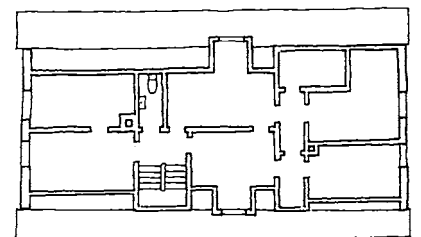
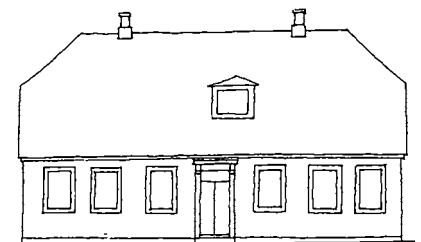
Ud over haver og stakitter nævnes i 1796 et lysthus af tømmer og brædder med altan ovenpå og kælder nedenunder.

#### Landstedet i 1800-tallet. »Gramlille«.

I 1843 blev silke- og klædehandler Fønnesbechs enkes ejendom beskrevet således:

Hovedbygningen i 16 fag havde indgang til en entre samt fire værelser og køkken m.m. Der var trappe til loftet med to værelser og fire kamre m.m. og derfra trappe til spidsloftet (loft på hanebjælkerne).

Tilbygningen mod nord på 8 fag i udmuret bindingsværk med tegltag rummede rullestue og tørrehus.



Hovedgaden 28, Gramlille 1935. Facade og plan af 1. sal og stue, ca. 1:300.





»Gramlille« omkr. 1930, endnu med kun én kvist i taget (ændret 1946-48).

Den søndre tilbygning på 7 fag i samme bygningsmåde indeholdt stald til to heste, karlekammer og vognskur med porte.

En halvtagsbygning i baggården indeholdt lokum og materialhus, og herudover nævntes et lysthus af tømmer og brædder med bræddetag og -gulv.

I 1866 blev landstedet igen beskrevet, nu tilhørende professor Claus Manicus.

Hovedbygningen i 14 fag beskrives som 27 alen lang og 15<sup>1</sup>/<sub>4</sub> alen bred, grundmuret med tegltag og to skorstene. Stueetagen indeholdt entre og syv værelser samt trappe til loftet, hvor der var seks værelser og to garderober.

En tilbygning mod nord i seks fag af udmuret bindingsværk med tegltag målte 13<sup>1</sup>/<sub>2</sub> x 6<sup>1</sup>/<sub>2</sub> alen og indeholdt køkken, spisekammer og pigekammer.

En fuldstændig tilsvarende tilbygning mod syd rummede køkken, et værelse, spisekammer og pigekammer. Landstedet synes således at have været indrettet til to familier på dette tidspunkt.

Foruden to materialhuse, brændehus og lokum nævnes et lysthus ved vejen, 7<sup>1</sup>/<sub>2</sub> x 5<sup>1</sup>/<sub>2</sub> alen af tømmer og brædder med tag beklædt med tagpap.

Navnet »Gramlille« og husets litterære historie er nærmere forklaret i H. J. Lemches artikel »Omkring den Tuteinske Pavillon« i Lyngby-Bogen 1982. Her skal kun i korthed nævnes, at landstedet i kobberstikker, professor J. M. Preislers ejertid i slutningen af 1700-tallet om sommeren var hjemsted for en tyskpræget kreds af kulturpersonligheder med digteren F. G. Klopstock som midtpunkt. Senere blev det købt af Hother Müffelman og hans ugifte søster Alvilde, som i sin ungdom havde været digteren Chr. Winthers store kærlighed. Alvilde var husholderske for sin bror, der var landbrugsuddannet og havde haft Gram Hovedgård i Sønderjylland i forpagtning. Efter 1864 valgte søskendeparret efter nogle år at forlade Gram, og de flyttede så til deres barndoms og ungdoms feriested, købte det minderige gamle landsted og opkaldte det efter deres tabte hjem i Sønderjylland.

#### *Om- og tilbygninger 1935-69*

Efter søskendeparret Müffelmanns død i 1896 blev Gramlille - stik imod den sædvanlige udvikling - igen anvendt som landsted af den nye ejer, H. P. Høyberg, frem til 1927. Mod slutningen af sin ejertid havde H. P. Høyberg ry for at være Lyngbys sidste sommerbeboer. Derefter overgik huset til Irma-grundlæggeren Carl Scheplers familie, som siden afhændede det til Lyngby-Taarbæk Kommune.

Sidebygningerne blev nedrevet i 1910 (?) og det karakteristiske lysthus i 1953.

I 1935-36 blev der indrettet centralvarme med fyrrum i stueetagen, og en åben kamin blev opført i biblioteksværelset mod nordvest.

En garage og et vaskehus blev i 1938-40 opført i haven, hhv. i træ og i grundmur med tage beklædt med tagpap.



*Stadsbiblioteket fra 1968, set hen over mølledammen.*

I 1946-48 blev huset ombygget ved arkitekt Edwin Christianen. I stueetagen blev trappen flyttet, en køkkendør mod haven i sydgavlen blev erstattet af et vindue, og den sydlige skorsten blev fjernet i forbindelse med ændringer omkring køkkenet.

På 1. sal blev vægge flyttet ved indretning af skabe og et større fyrrum ved trappen. Samtidig blev de to kviste erstattet af seks nye og mindre, tre på hver side. Antallet af værelser forblev uændret, men de fik nu supplerende lys fra de nye kvistvinduer.

En ny kælder blev udgravet under trappen.

Lyngby-Taarbæk Kommune overtog ejendommen i 1955, og i 1963 åbnede her Danmarks første musikbibliotek. Da Stadsbiblioteket blev opført i 1960'erne, byggedes der en forbindelsesgang til Gramlille.

### *Stadsbiblioteket 1968*

Bygningen blev opført for Lyngby-Taarbæk Kommune i 1964-1968 af arkitekterne Tyge Holm og Flemming Grut. Over bastionen måler bygningen 46,5 x 28,5 meter.

Stadsbiblioteket er i tre etager med en søjle og dæk-konstruktion, der giver frie muligheder ved indretningen. I kælderetagen er der dels parkering, dels personalerum og bogmagasiner. Stueetagen rummer en sammenhængende udlånsal for børn og voksne og er i direkte forbindelse med læsesalsafdelingen, hvis aviser og tidsskrifter præsenteres på et omløbende galleri over udlånsalen. Med udsigten til Mølledammen fra dette centrale rum, får biblioteket motiveret sin beliggenhed på dette sted. På 1. sal er



Stadsbiblioteket set fra sydøst med indgangspartierne.

desuden placeret kontorlokaler. Stueetagen rummer endvidere foredragssal og cafe, som adskilt fra det øvrige bibliotek ved en foldevæg kan benyttes ved aftenarrangementer.

I Byplanvedtægt nr. 10, 1962, blev opførelsen af det ny Stadsbibliotek ved Lyngby Mølledam bag Hovedgaden forbundet med en plan om frilæggelse af arealet mellem Hovedgaden og Mølledammen, så der blev udsigt over den grønne plæne og vandet til biblioteket. Ifølge planen skulle Lyngby Hovedgade 18-26 rives ned. Nordre og Søndre Mølle blev dog bevaret, og i stedet kom nedrivningen til at omfatte nr. 14-22.

### Vurdering

Gramlille er fredet og besøges som musikbibliotek af mange mennesker. Det smukke klassicistiske hus blev i 1995 hvidmalet efter i en del år at have stået med en grålig facademaling.

Selvom det er imod et lyststeds karakter, at man helt udfylder den tilliggende have med en bygning, står de to vidt forskellige huse harmonisk sammen i gårdsrummet ved bibliotekets indgang.

Der fornemmes dog en dissonans på forpladsen, der er smukt og praktisk flisebelagt som adgangsvej til Stadsbiblioteket, men som i sit udtryk og sit møblement af blomsterkummer m.m. dominerer det gamle landsted. Det kan diskuteres, om den nuværende flisebelægning klæder eller misklæder huset. Man kunne overveje at omlægge en del af pladsen foran huset til et pynteligt haveanlæg og dermed give landstedet sin jordforbindelse tilbage.

Stadsbiblioteket er i international stil, en nøgtern arkitektur, som danner en stereotyp, tiltænkt tidløs ramme om de mange aktiviteter, en arkitektur, man genfinder i tidens butikshaller. Formen repræsenterer efterdønningerne af den funktionalistiske idé om de rene linjer. Kasseformen og de store dimensioner havde været vanskelige at tilpasse de særlige værdier i Hovedgaden, og placeringen bag Gramlille og ud til Mølledammen må derfor siges at være velbegrundet. Bygningsplaceringen blev dog omkring opførelsestidspunktet opfattet som dominerende i al sin diskretion med den samtidige nedrivning af hele den nordlige del af Lyngby Hovedgade.

De lette facader placeret på den massive bastion, beklædt med Opdal-skifer, kommer til deres ret set fra det grønne anlæg ved Mølledammen, ikke mindst når man om aftenen kan se husets aktiviteter gennem glasfacaden.

Man kunne ønske sig, at terrasserne på bastionen kunne benyttes af biblioteksgæster, og at cafeen havde ligget ud til Mølledammen. Endvidere forhindrer bastionen passage langs Mølledammen.

Placeringen af biblioteket ved Mølledammen er et godt udgangspunkt for udvikling af området til et kulturelt center, f.eks. ved anvendelse af fabriksbygningerne, nr. 10, og ved indretning af musiktribune, traktørsted og offentlige toiletter på plænen ved den gamle mølle.

<b>Ejerliste:</b>	Matr. nr. 75 (opr. 75, 18 i) (18 i udst. 1874 fra 18 a, 1935 indgået i 75)
-1744	Ellene Hans Witts
1744-1748	Jean Henri Huguéan, greve af Gyldensten
1748-1753	Abbé Lemaire
1753-1757	Johan Henrik Desmercieres
1757-1761	Reinhard Iselin
1761-1791	kobberstikker Johan Martin Preisler
1791-1807	justitsråd Iver Malling
1807-1819	Bernhardine Frølich og hendes arvinger
1819-1845	silke- og klædehandler Anders Fønnesbech
1845-1864	Johan Frederik Witnæben
1864-1872	professor dr.med. Claus Manicus
1872-1874	sagfører Thorvald Philip Landsperg
1874-1875	hans enke Mathilde Marie Landsperg
1875-1896	fhv. forpagter Carl Hother Mülfelmann
1896-1927	varemægler H. P. Høyberg
1927-1937	Ida Marie Schepler, senere g. Wivel
1937-1955	grosserer Ebbe Wivel
1955-	Lyngby-Taarbæk Kommune



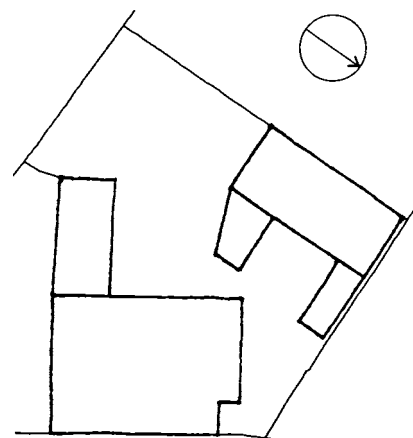
Lyngby Hovedgade 30 med Chr. Bissersups Isenkramhandel omkr. 1900. - Se også farvebillede side 21.

### (Lyngby Hovedgade 30)

På grunden, hvor der i dag er et lille grønt anlæg, opførte murermester Schumacher i 1868 en villa, sammenbygget med nr. 32 og næsten identisk med nabohuset. Huset, der lå helt ud til vejen, var et typisk eksempel på murermesterhuse i den historiske stil, opført i røde mursten med rundbuede vinduesafslutninger i de midterste tre fag, en tre fags kvist med et lille rundt hul i frontispicen og tagudhæng. Taget var belagt med skifer.

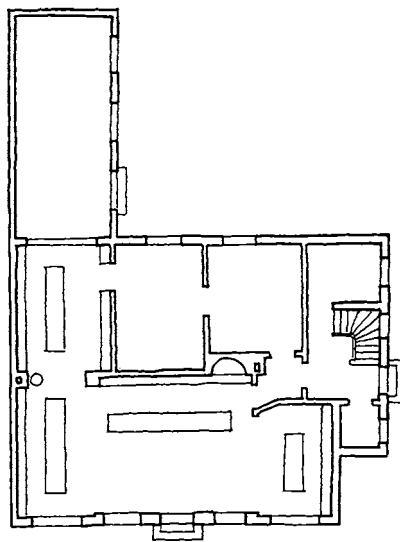
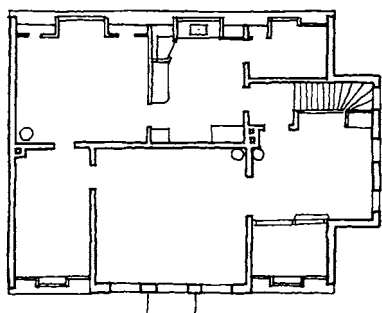
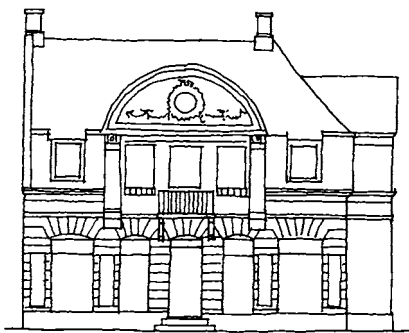
Af beskrivelsen fra 1868 fremgår det, at huset var i 12 fag og målte 21 alen i længden og 15 alen i bredden. Det var i én etage med kvist i halv dybde på 9 alen og to skorstene. Desuden var der på nordgavlen en udbygning på  $8 \times 2\frac{1}{2}$  alen (sandsynligvis trappehus). Stueetagen indeholdt entre, fem værelser, køkken, to spisekamre og pigekammer. Kvistetagen rummede en gang, fire værelser, køkken og spisekammer, og øverst var der spidsloft på hanebjælkerne. Huset havde altså oprindeligt to boliger, og der var ikke fra begyndelsen butik.

I 1870 omtales et baghus på  $11\frac{1}{2} \times 7$  alen (bindingsværk med tag beklædt med tagpap) til brændehus samt et lokum af tømmer og brædder. Baghuset blev i 1880 udvidet med et kammer.



Hovedgaden 30, 1907. Situationsplan, ca. 1:500. Mellem beboelseshuset med isenkrambutikken og pakhuset (øverst til højre) lå en række lagerbygninger.

Hovedgaden 30 efter ombygning, 1907. Facade og plan af 1. sal og stue (med butik, kontor, kammer og lager). Ca. 1:300.



I 1894 blev forhuset ombygget, så der i stueetagen nu var entré med trappe (i udbygningen på nordgavlen), isenkrambutik og lagerlokale, tre værelser, køkken og spisekammer. 1. sal blev ikke ændret.

#### Ombygning til palæ i 1907

I 1907 ombyggede isenkræmmer Chr. Bisserup villaen til en palæagtig bygning i nybarok stil (ved arkitekt A. Kuld). Huset blev pudset, og stueetagen fik kvaderfuger og nye butiksvinduer. Gavlkvisten fik rundbuet afslutning med rankeornamenter om et lille rundt vindue. Frontispicen blev båret af pilastre (kun i overetagen), og en lille altan båret af konsoller blev påbygget.

Taget blev ombygget til mansardtag, beklædt med tegl, medens den nordlige gavl fik afvalmet tag med gavlkvist forsynet med tre vinduer.

Stueetagen blev indrettet til butik med baglokaler, kontor, lager og værelse til kommis. Langs sydskellet blev der påbygget en énetages lagerbygning. Fra hovedindgangen i nordgavlen førte en trappe til en nyindrettet lejlighed på 1. sal, indeholdende fire værelser, køkken og pigekammer.

#### Senere ændringer

I 1936 indsendte isenkræmmer Axel Lotz en ansøgning om et to etager højt baghus med en énetages forbindelsesbygning til forhuset. Baghuset skulle benyttes til lager. Projektet blev annulleret, da grunden ville blive overbebygget.

Året efter blev det samme projekt imidlertid godkendt, nu med lager og pigeværelse i stueetagen og med en lejlighed med



Lynghy Hovedgade 30 få år efter ombygningen til »palæ« i 1907.



*Optog af spejdere på Lyngby Hovedgade i anledning af den internationale spejder-jamboré på Ermelundssletten i 1924. Billedet viser i baggrunden navnlig Hovedgaden 30 med frontonen på nordgavlen. Derunder ses lysthuset i haven til nr. 28.*

tre værelser og køkken på 1.sal. Baghuset var grundmuret med fladt tag beklædt med tagpap. Arkitekt var Edwin Christiansen. Muligvis blev projektet godkendt på grund af bolig mangelen. Der var nu igen to boliger i ejendommen, den ene indrettet til enkefru Maegaards pensionat indtil 1948.

Samtidig blev skillerum i forhusets butiksetage fjernet, så der nu var ét stort butikslokale.

I 1944 blev facaden ændret med store butiksvinduer og reklameskilte placeret uden på de bærende murpiller.

I 1967 blev nabohuset nr. 32 nedrevet, og i nogle år lå isenkræmmer Lotz' ejendom som et halvt hus. I 1972 lukkede isenkramforretningen, og ejendommen blev nedrevet i 1975.

### *Vurdering*

Huset havde med sit ejendommelige palæagtige udtryk nok været værd at bevare. Nedrivningen skete da også under en del protester bl.a. fra borgergrupper. En af begrundelserne for at bevare huset var, at bebyggelsen her var væsentlig for gadebilledet. På grund af Hovedgadens svage krumning ses hullet i husrækken tydeligt fra nord.

I et af forslagene fra konkurrencen »Trafik og Miljø« i 1986 udskrevet af Lyngby-Taarbæk Kommune foreslog Noah-Lyngby at lave en udstillingspavillon i tilslutning til Stadsbiblioteket på den åbne grund.

**Ejerliste:** Matr. nr. 37 b (udst. 1868 fra 37, Rustenborg)  
-1868 grosserer H. F. Hasfert, ejer af matr. 37  
1868-1895 muremester H. Schumacher  
1895-1925 isenkræmmer Chr. Bisserup  
1925-1929 direktør N. P. Nielsen  
1929-1934 proprietær Frederik Lotz  
1934-1971 isenkræmmer Axel Lotz  
1971- Lyngby-Taarbæk Kommune

**Butikker:**  
1883-1972 Isenkramforretning, 1883-1889: Julius F. Wiberg, 1889-1893: Ludvig Olsen, 1893-1926: Chr. Bisserup, 1926-1929: O. Nielsen, 1929-1972: Axel Lotz

Lyngby Hovedgade 31. Huset var opført i 1853 med kvist fra 1893. Det blev nedrevet i 1917, da Toftebæksvej blev ført ud til Lyngby Hovedgade. Foto 1910.

Herunder: Fotografi af huset i 1905 med Prins Christian (X) i forgrunden.



### (Lyngby Hovedgade 31)



**Ejerliste:** Matr. nr. 65 b (udst. 1841 fra 65 a (nr. 27), slettet af matriklen 1923)

-1841 hjulmand Jørgen Jensen, ejer af matr. 65 a

1841-1854 muremester Jørgen Nielsen Harup

1854-1877 gartner Poul Jensen

1877 hans enke Hanne Nicoline Jensen f. Lanckow

1877 Carl Gustav Jensen

1877 gartner Carl Valdemar Eriksen

1877-1894 urmager Chr. Lorentz Valdemar Jørgensen

1894-1916 hans enke Jensine Pauline Jørgensen f. Madsen

1916- Lyngby-Taarbæk Kommune (nedrevet ved Toftebæksvejs anlægning)

**Butikker:**

1877-1897 Urmager, 1877-1893: Valdemar Jørgensen, 1893-1897: F. C. C. Klestrup

1907-1916 Frk. A. Jørgensens Systue

1907-1916 K.M. Johnsen Damefrisør

Ejendommen blev nedrevet i 1917 ved åbningen af Toftebæksvejs udmundning i Lyngby Hovedgade. Der var tale om det første egentlige byplaninitiativ i Lyngby, hvor man i stedet for at udvide Gasværksvej syd for Det Hvide Palæ valgte at lave et gadegennembrud for at forbedre færdselsmulighederne fra Lyngby Hovedgade »bag om byen« (som vejstrækningen oprindeligt hed) til den nordøstlige del af Bondebyen.

I 1853 opførte gartner Poul Jensen et 9 fags stuehus, 17<sup>1</sup>/<sub>2</sub> alen langt og 11<sup>1</sup>/<sub>2</sub> alen bredt, grundmuret med tegltag. Huset indeholdt en forstue, fire værelser og to køkkener med spisekamre. Fra forstuen var der trappe til loftet med to kamre.

En søndre bygning på fire gange to fag af tømmer og brædder med stråtag anvendtes til brændehus og lokum.

I 1878 var der tre værelser på loftet. En sidebygning, 9 x 6 alen af grundmur med tag beklædt med tagpap, indeholdt ét værelse. En østre bygning (med brandgavl mod sidebygningen) på 10<sup>1</sup>/<sub>2</sub> x 5 alen af tømmer og brædder med stråtag rummede to brændselsrum.

I 1893 havde forhuset fået tilføjet en kvist på 8 alen, i halv dybde og af udmuret bindingsværk. Stueetagen indeholdt nu en gennemgang med trappe til loftet og en toværelses lejlighed med køkken på hver side. I ejerens lejlighed mod syd var det ene værelse opdelt i to kamre, og det andet værelse gik et stykke ind i den bagvedliggende sidebygning. Denne indeholdt endnu et værelse. 1.sal var indrettet til en lejlighed bestående af trapperum, køkken og tre værelser. Desuden var der et værelse, der hørte til husets nordlige stuelejlighed.

Ejendommen var et typisk syv fags byhus med indgangen placeret midt i facaden. Med den tilføjede tre fags gavlkvist fremstod bygningen som Hovedgadens øvrige gavlkvisthuse i formen; men kvistens bindingsværk og det store tagudhæng tilførte facaden et præg af nationalromantisk stil.



Lyngby Hovedgade 32 (til venstre) og 30, fotograferet af Gunnar Jørgensen 1958. Butiksfacaderne er nu helt beklædt med skilte, paneler og udhængsskabe. - Se også farvebillede side 21.

### (Lyngby Hovedgade 32)

Villaen blev opført af muremester Schumacher i 1868 samtidig med nr. 30 og sammenbygget med denne. Med sine fire vinduesfag og asymmetriske facade var den lidt mindre end nabohuset, og den var mere simpel i sit udtryk.

Huset blev ved opførelsen beskrevet som værende i 10 fag med målene 14 alen i længden og 15 alen i bredden. Det var i én etage med kvist i halv dybde på 6 alen, grundmuret med skifertag og én skorsten. Huset rummede entre, tre værelser, køkken og spisestue, trappe til 1. sal med gang og fire værelser. Øverst var der spidsloft.

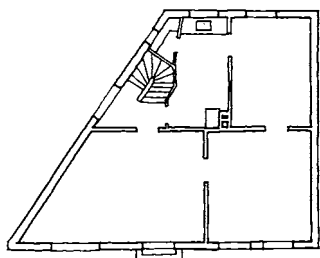
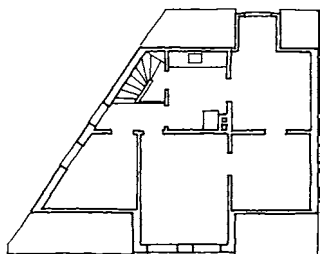
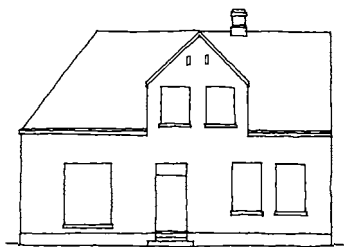
Et baghus på 6 x 5 alen af bindingsværk med tag beklædt med tagpap rummede brændehus og lokum.

I efteråret 1892 rummede forhuset beboelse og »høkeri«, altså en mindre købmandsbutik. Bagest på den næsten trekantede grund lå der et brændehus, og herimellem langs skellet til nr. 30 et materialhus.

I 1899 rummede huset to boliger og en mindre butik. Stueetagens facade havde to vinduesfag mod nord, en asymmetrisk an-



Hovedgaden 32, 1889. Facade og plan af tagetage og stue, ca. 1:300.



bragt indgangsdør til butik samt et butiksvindue mod syd. En kvist med trekantafslutning havde to vinduesfag. Facaden var opført i røde mursten, og taget havde skiferbelægning. Gavlen mod Rustenborgvej var skråt afskåret og havde indgang til stuelejlighed med køkken og to værelser, samt trappe til lejlighed på 1. sal med køkken og tre værelser.

### Senere ændringer

I 1899 indsendtes et projekt til ombygning af villaen, tegnet af Vilhelm Suhr. En tilbygning mod Rustenborgvej og en forhøjelse af hele huset til to etager med hjørnetårn, indeholdende to butikker samt en lejlighed i stueetagen og en større lejlighed på fem værelser med køkken på 1. sal. Projektet blev afvist, idet der ville blive tale om overbebyggelse af den lille grund.

I 1914 indrettedes to butikker i stueetagen. Lejligheden her blev nedlagt, og facaden fik to indgange og butiksvinduer mod Hovedgaden.

I 1942 fjernedes en skillevæg i den nordlige butik, hvorved baglokalet blev inddraget i butiksarealet.

Villaen blev nedrevet i 1967 for at skaffe bedre udsyn for trafikken til det nye Stadsbibliotek.

### Vurdering

Villaen var i sig selv ikke bevaringsværdig, men den udgjorde sammen med nabohuset en spændende helhed med de to sammenbyggede muremestershuse fra den »historiske« stilperiode.

I dag savnes bebyggelsen i gadebilledet. Det ses især fra nord, hvor Hovedgadens krumning afslører hullet i husrækken.

- Ejerliste:** Matr. nr. 37 g (udst. 1872 fra 37 b, nr. 30)
- 1873 muremester H. Schumacher, ejer af 37 b
  - 1873-1897 boghandler Theodor Petersen
  - 1897-1942 frk. Hansine Kofoed og enkefru Anna Larsen f. Kofoed
  - 1942-1947 Anna Larsen
  - 1947-1950 måler aflæser Chr. Johan Larsen Kjærgaard
  - 1950-1965 Georg Laursen A/S
  - 1965- Lyngby-Taarbæk Kommune

- Butikker:**
- 1873-1890 Boghandel og papirhandel. 1873-1880'erne: Theodor Petersen, 1885-ca. 1890: Victor Carl van Dockum
  - 1891-1915 høkeri, viktualiehandel, 1891-1897: Chr. Kofoed, 1897-1915: Søstrene Kofoeds Viktualiehandel, 1915: J. C. Schou
  - 1916-1929 Lyngby Farve og Tapethandel, 1916-1924: E. R. Andersen, 1924-1929: Eigil Schmidt
  - 1917-1967 Sæbehuset, A/S Schous Fabrikker
  - 1930-1932 »Bonzo« Manufakturhandel
  - 1932-1967 Georg Laursens Skotøjsmagasin



Hjørnet af Lyngby Hovedgade og Rustenborgvej.



*Lyngby Hovedgade 33 på hjørnet af Toftebæksvej, opført i 1931. Baldakinerne blev opsat allerede i 1966.*

## **Lyngby Hovedgade 33**

### *Den nuværende bebyggelse*

Den nuværende bygning er opført i 1931 til manufakturhandler R. W. Rasmussen. Den er i tre etager med mansardetage, grundmuret og pudset med tegltag. Bygningen har fire fulde etager mod gården og er beliggende om hjørnet til Toftebæksvej med indgangen til trapperummet som Toftebæksvej nr. 2. Bygningen måler 16,3 meter langs Hovedgaden og 21,5 meter langs Toftebæksvej. Bredden er hhv. 9,8 og 8,3 meter.

Bygningen rummer butik i stueetagen, erhverv på 1. og dele af 2. sal samt tre lejligheder på 2. og 3. sal. Tagetagen rummer køkken og arkivrum.

### *»Glargmestergården« 1782*

I 1782 blev glarmester Jacob Rasch Mönichs hus beskrevet som en hovedbygning på otte fag i længden og fem fag i bredden, af udmuret egetræs bindingsværk med stråtag med en række tagsten forneden. Der var to indgange fra gaden, den ene til en forstue, tre stuer og et kammer samt køkken og spisekammer. Huset rummede desuden tørvehus, lo og kostald; men bortset fra et lysthus i haven bestod ejendommen kun af denne bygning.

I de følgende år, navnlig i 1794, tilkøbte glarmester Rasch Mönich flere jordstykker, således at »Glargmestergården« blev en lille landbrugsejendom.

I 1785 var hovedbygningen på ni fag i længden, men stadig fem i bredden. Der omtales nu en kvist på tre fag med en sal indrettet som værksted, og det nævnes, at der til venstre for forstuen var tre værelser, køkken og spisekammer og til højre ligeledes tre værelser. Der var trappe til loftet og fra køkkenet nedgang til en lille kælder.

En sidebygning mod syd på ni fag i længden og fire fag i bredden og af samme bygningsmåde som hovedbygningen rummede en forstue, en stue og et køkken med spisekammer. Desuden var der vognport og hestestald.

I 1790 nævnes det, at hovedbygningens kvist var på tre fag. Nu var der også et køkken til værelserne på højre side af indgangen, og i kvisten var der indrettet et værelse og et køkken.

Sidebygningen mod syd var stadig ni fag lang, men nu kun tre fag bred. Den indeholdt stue, kammer, heste- og kostald samt tørvehus.

#### *Trefløjet anlæg 1800*

I 1800 var der stadig to lejligheder i hovedbygningens stueetage, men kvisten var nu indrettet til en sal og seks kamre. En trappe førte op til spidsloftet på hanebjælkerne.

Der nævnes i 1800 også en bygning mod øst, ti fag lang og fire fag bred af samme bygningsmåde som hovedbygningen og indeholdende to værelser, køkken og spisekammer, tørvehus, tærskelo, sædelade og en lille stald.

En bygning mod nord på ti fag i længden og fire fag i bredden, ligeledes af udmuret bindingsværk med stråtag, rummede vognport, rullestue, stald, hønsehus, gennemkørselsport, lokum og brændehus.

Der var således nu tale om et trefløjet anlæg med landbrugspræg.

I 1812 var hovedbygningen blevet grundmuret. De seks værelser betegnedes som fire stuer og to kamre, og på 1. sal var der nu en sal og fire kamre.

Den østre bygning var i 1812 dels af grundmur og dels af udmuret bindingsværk. Den rummede nu kun en stue, et kammer, materialhus og rullehus.

Den nordre bygning var nu elleve fag lang, men stadig fire fag bred. Den var af dels udmuret og dels klinet bindingsværk og indeholdt to vognporte og stald.

I 1826 nævnes det, at hovedbygningen var beliggende nord-syd og målte  $24\frac{3}{4}$  x 14 alen, grundmuret med stråtag med en gennemgående kvist på  $7\frac{3}{4}$  alen. Der var indgang fra landevejen til en forstue, en havestue, tre værelser, to køkkener og et spisekammer med kælder under. Fra forstuen førte en trappe til 1. sal, hvor der stadig var en sal og fire værelser samt trappe til spidsloftet.



*Hovedgaden 33 set fra Toftebæksvej. Bygningen har fire hele etager mod gården, men kun tre etager og mansardetage mod gaden.*

Endvidere omtales i 1826 en søndre bygning på  $24\frac{1}{2} \times 9\frac{1}{2}$  alen i elleve fag, dels af grundmur og dels af udmuret bindingsværk med stråtag. De 13 alen var indrettet til beboelse (stue, kammer og køkken med spisekammer), resten brugtes til lo og materialhus.

Endnu en bygning mod syd på ti gange tre fag af udmuret bindingsværk med stråtag rummede vognport og stald. Herudover var der to mindre halvtagsbygninger og et lysthus på  $11\frac{1}{2} \times 8\frac{1}{2}$  alen i haven.

### *Brandskader 1835 og 1837*

I 1835 blev ejendommen brandskadet, for hovedbygningens vedkommende for en fjerdedel af forsikringssummen. Da den i 1836 var genopbygget, målte den  $24\frac{1}{2} \times 14\frac{1}{2}$  alen i ni fag, grundmuret med stråtag og en gennemgående kvist på 8 alen. Stueetagen rummede nu igen seks værelser, to køkkener og to spisekamre, og på 1. sal var der en sal, tre kamre og fire pulterkamre.

Den østre bygning (som i 1826 kaldtes den søndre) var nu  $27\frac{1}{2}$  alen lang, men stadig 9 alen bred og i elleve fag. Nu var kun de  $9\frac{1}{2}$  alen indrettet til beboelse.

I 1835 var der desuden tilkommet en ny bygning ud til vejen vest for hovedbygningen,  $17\frac{1}{2} \times 11\frac{1}{2}$  alen i én etage af grundmur med tegltag. Der var indgang fra vejen til en forstue, fire værelser, to køkkener og to spisekamre. En trappe førte til loftet, som kun bestod af loftsrummet.

Lysthuset i haven bestod af ét værelse med en kartoffelkælder under.

I 1837 blev ejendommen igen brandskadet, denne gang mere alvorligt. Af hovedbygningen stod kun ydermurene tilbage, og den østre bygning var totalt afbrændt. Den nye bygning havde kun lidt skade på gavlene, og lysthuset var uskadt.

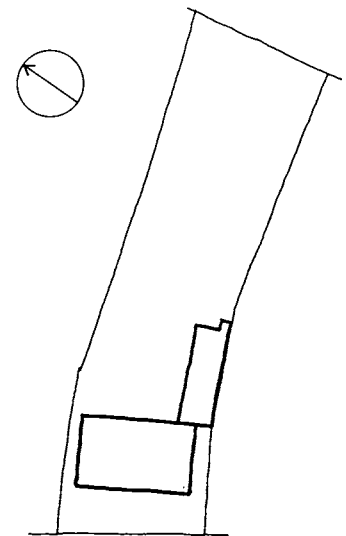
### *Genopbygning med tegltag 1837*

Da hovedbygningen samme år var genopført, målte den  $24\frac{1}{4} \times 15\frac{1}{4}$  alen. Den var i én etage af grundmur med tegltag med en kvist på 11 alens længde og 6 alens dybde. Huset var i elleve fag og rummede entré, fem værelser og køkken. Fra entreen førte en trappe til loftet med to værelser og loftsrum. Der var en lille kælder under huset.

Ved en ny beskrivelse senere i 1837 rummede kvisten foruden de to værelser og loftsrummet også fire kamre og fire pulterkamre.

Bygningen mod vejen var istandsat, og der var opført en ny søndre bygning på ti fag, af udmuret bindingsværk med halvtag af tegl, indrettet til en gang, karlekammer, vognport, lokum og stald. For enden af denne bygning stod der endnu en halvtagsbygning af tømmer og brædder.

I 1852 nævnes det, at hovedbygningens kvist vendte mod øst og var i halv dybde. Der var nu indgang i den sydlige gavl til en entré, fire værelser, havestue og køkken. Fra entreen førte en



Hovedgaden 33, 1907. Situationsplan af Kandidat Jensens Hus (rekonstruktion), ca. 1:1000.



Hovedgaden 33, »Kandidat Jensens hus«, eksisterede til 1929. Den klassicistiske facade med tempelgavlen stammede sandsynligvis fra husets genopbygning i 1837 efter en brand.

trappe til loftet med en gang og seks værelser. Fra køkkenet førte en trappe ned i viktualiekælderen.

Den søndre bygning var nu delvis grundmuret og indeholdt gang, pigekammer, spisekammer, fadebur, køkken med borgestue, vognport, materialhus og lokum. Bygningen ud til vejen og havehuset omtales ikke mere.

#### *Forlængelse 1874*

I 1874 målte hovedbygningen 33 x 15 alen, grundmuret med tegltag og to skorstene. Bygningen indeholdt otte værelser og to forstuer, og på loftet var der to værelser og loftsrum. Bygningen omtales som »så godt som nyt«, og den var således ikke ny, men ombygget. Noget køkken nævnes ikke.

Den søndre bygning målte nu 36 x 12 alen, grundmuret med stråtag og tre skorstene. Den indeholdt forstue, seks værelser, to køkkener, to pigekamre, en gennemgående gang og to brænderum.

En ladebygning mod vest målte 29 x 11 alen, dels af grundmur og dels af udmuret bindingsværk med stråtag, indeholdende lade, lo og brændehus. En staldbygning mod nord målte 36 x 13 alen, af samme bygningsmåde, indrettet til hønsehus, retirade, vognport, hestestald, kostald, svinehus, foderlo, vaskehus og strygestue.

Selv om ejendommen gennem årene havde et meget skiftende udseende - der kan dog i flere tilfælde være tale om mangelfulde oplysninger og ikke ændrede bygninger - var den nord-syd beliggende hovedbygning et gennemgående træk lige fra opførelsen, sandsynligvis i 1782. Den klassicistiske fronton er sandsynligvis sat på bygningen ved genopførelsen efter branden i 1835 eller 1837, hvor huset blev grundmuret. Når den ikke omtales i beskrivelserne, kan det skyldes, at der ikke var vinduer i den - derimod omtales en »rigtig« kvist mod øst, altså til gården.

Der er tilsyneladende ikke foretaget senere beskrivelser af huset frem til 1929, hvor det blev nedrevet.

I 1923 opførtes en garage bagest på grunden.

### *Nyt etagehus 1931*

I 1931 opførtes den nuværende etageejendom for manufakturhandler R. W. Rasmussen, tegnet af arkitekt Fr. Christensen, København. Bygningen er opført i grundmur med pudset facade og er i tre etager med mansardetage og tegltag. Facaden har fem vinduesfag mod Hovedgaden, et fag i den skrå hjørneafskæring og otte fag mod Toftebæksvej. Murfladerne er udsmykket med lisener, som ikke er ført til grunden, idet stueetagens søjler står ude af takt med overetagens fagdeling. Lyngby-Taarbæk Kommune gav tilladelse til, at pillerne i stueetagen tilsammen skulle udgøre  $\frac{1}{4}$  af facadens mål, samt til at føre butiksvinduerne 50 cm frem foran facaden på betingelse af, at de skulle fjernes ved en eventuel vejudvidelse. Derimod gav kommunen og stiftamtet ikke tilladelse til at bygge nærmere end 10 meter fra Toftebæksvejs midte.

I stueetagen blev der indrettet seks butikker, to små mod Hovedgaden, en stor hjørnebutik og tre små mod Toftebæksvej. Indgangen til trapperummet havde som nævnt adressen Toftebæksvej 2, og fra hovedtrappen, der var placeret i hjørnet mod gården, var der adgang til to lejligheder på hver etage. Lejlighederne mod Toftebæksvej havde en lille forstue med adgang til herreværelse, badeværelse og dagligstue. Herfra var der forbindelse til spisestue og køkken samt pigeværelse. Gennem en smal gang var der adgang til soveværelse med en lille altan mod gården. Grunden til de besværlige adgangsforhold var, at facaden mod Toftebæksvej havde måttet rykkes tilbage (ca. 1,2 meter) i forhold til det oprindelige projekt. Fra køkkenet var der direkte adgang til køkkentrappen ved den østlige gavl.

Lejlighederne mod Hovedgaden rummede forstue med adgang til herreværelse, dagligstue og spisestue. Fra en korridor var der adgang til soveværelse, køkken og pigeværelse. Fra køkkenet var der også her direkte adgang til en køkkentrappe, mod gården ved den sydlige gavl.

I mansardetagen var der kvistvinduer mod gaden, mens facaden mod gården var i fire fulde etager. I tagetagen blev der indrettet en lejlighed med køkkenet placeret ved køkkentrappen ved sydgavlen samt to værelser mod gården. En tilsvarende lejlighed mod Hovedgaden blev ikke tilladt indrettet, da hverken hovedtrappe eller køkkentrappe her var ført igennem til lofts-etagen. På loftet var der i øvrigt tørreloft og pulterrum, placeret om en gennemgående korridor i midten.

Kælderetagen rummede lokaler til butikkerne med interne trappeforbindelser, kulrum, kedelrum til centralvarmeanlæg samt vaskerum og viktualierum.

På bagarealet opførtes en bilgarage placeret op ad den ældre garage fra 1923, af træ med tag beklædt med tagpap, samt et



*Detalje af »Kandidat Jensens hus«, Hovedgaden 33, i 1929 kort før nedrivningen.*

pissoir ligeledes af træ med tag beklædt med tagpap langs sydskelet.

I 1934 opførtes endnu en garage for KTAS (Toftebæksvej 6), der overvejede at købe den østlige del af grunden. Garagen var grundmuret med sadeltag beklædt med tagpap og var placeret øst for de ældre garager.

#### *Ændring af butikker 1936-50*

I 1936 blev hjørnebutikken (med ejerens manufakturhandel) udvidet ved inddragelse af de to mindre butikker mod Hovedgaden. Bræddeskillevæggen mod den nordre blev fjernet og en dør indsat mod den søndre, der dog fortsatte som selvstændig butik (»Tip-Top«). Et nyt kontor blev indrettet mod gården.

I 1950 blev de østlige butikker inddraget i manufakturhandelen. Skillevæggene blev nedrevet og kældertrapperne fjernet. En ny trappe blev indbygget mod gården, og der blev indrettet et prøvewærelse i butikken mod Hovedgaden.

I 1951 fik ejeren, R. W. Rasmussen, tilladelse til at nedlægge lejligheden på 1. sal th. (mod Hovedgaden) og indrette klinik. Det blev samtidig pålagt ejeren at nedlægge en ulovlig lejlighed på 1<sup>1/2</sup> værelse og køkken i tagetagen.

I 1953 blev butikken udvidet mod syd ved inddragelse af den nordlige del af nr. 35 (se Lyngby Hovedgade 35). En glasfacade blev opført mod Hovedgaden med indgang fra denne, og en dørforbindelse blev etableret i brandgavlen mod nr. 35.

I 1983 blev branddøren tilmuret, da Lyngby Sycenter overtog ejendommen og butikken i nr. 35.

#### *Ændringer i butiksetagen 1961-66*

I 1961 blev indgangspartiet i hjørnet mod Toftebæksvej udvidet med dobbelte døre efter fjernelse af dele af murpillerne.

I 1962 blev lejligheden på 1. sal tv. (mod Toftebæksvej) nedlagt til fordel for erhverv. Samtidig overtog manufakturhandelen lejligheden mod Hovedgaden, og en trappe fra forretningens stueetage til 1. sal blev opført i hjørnet mod gården (1963). Samme år ændredes indgangspartiet ved trapperummet mod Toftebæksvej. Et forslag om at flytte døren til trappen ud til facaden og derved skabe en lukket forbindelse til butiksarealet øst for trappegangen blev afvist af Lyngby-Taarbæk Kommune af brandsikkerhedsmæssige grunde. I stedet beholdt man den åbne indgang fra gaden, og døren til trappen blev rykket nærmere denne, så der blev plads til et glasparti med bredere døre til de to dele af butikken.

I 1966 blev en baldakin, udført af stålkonstruktioner dækket med glasfiberplader, opsat over hele butiksfacaden. De faste baldakiner var blevet indført ved opførelsen af Hovedstadens Brugsforening, nr. 60, i 1963; men det var første gang, at en baldakin opsattes på en ældre bygning i Hovedgaden. I 1965 tinglystes, at »den del af den på ejendommen opsatte baldakin, som har en lavere højde end 2.80 meter, vil blive fjernet uden

udgift for kommunen, når som helst dette måtte forlanges af hensyn til færdselsmæssige forhold eller lignende«. Højden er på Toftebæksvej kun 2.60 meter over fortov.

#### *Tilbygning 1969 og læskur 1972*

I 1966 forhandlede ejerne af nr. 33 og 35, manufakturhandler J. Rasmussen og Lyngby-Taarbæk Kommune, om tilbygning efter en samlet plan på bagarealerne. Dette måtte dog opgives, da skomageren i baghuset til nr. 35 ikke kunne flytte. I stedet opførtes i 1969 en tilbygning til nr. 33 i én etage, grundmuret med fladt built-up tag og fuld kælder, i hjørnet bag ejendommen. Der blev isat fire ovenlysvinduer i taget og opført en kældertrappe mod øst.

Tilbygningen rummede et stort butikslokale med åben forbindelse til butikken i stueetagen. Facaderne mod gården blev nedrevet i stueetagen og erstattet af søjler. Arkitekt for om- og tilbygningen var Poul Frederiksen, Lyngby.

Garagerne blev nedrevet, og en offentlig parkeringsplads blev oprettet på bagarealet.

I 1972 opførtes en læmur og en overdækket busventeplads langs Toftebæksvej ud for parkeringspladsen. For opførelsen stod Stadsarkitektens Forvaltning ved arkitekt C. J. Ammitzbøll.

#### *Indretning af tagetage og skiltning 1987-91*

I 1987 indsendte den nye ejer, advokatfirmaet Rabenhorst & Thorlacius, et forslag til indretning af to lejligheder i tagetagen, tegnet af arkitekt Ole Friis Jørgensen, Lyngby. Projektet blev afvist af Lyngby-Taarbæk Kommunalbestyrelse, idet »lejligheder i tagetagen strider mod Bygningsreglementets bestemmelser om brandforhold«. Den tidligere lejlighed i tagetagens østlige ende, der i en periode havde været benyttet af den tidligere ejer som frokoststue for personalet, blev nedlagt. I 1988 blev der i stedet indrettet arkiv og lager i de to værelser, mens køkken og toilet blev bevaret til personalebrug.

I 1987-88 ansøgte ejeren om tilladelse til nedlæggelse af lejligheden på 2. sal mod Hovedgaden, idet man ønskede at udvide advokatkontoret (2. sal tv. mod Toftebæksvej). Det blev afslået af Lyngby-Taarbæk Kommunalbestyrelse begrundet med, at »hverv strider mod princippet om at forbeholde 2. sal mod Hovedgaden til beboelse«. Efter flere nye henvendelser bl.a. om tilladelse til kun at nedlægge en del af lejligheden eller bevare beboelse et andet sted på Hovedgaden, besluttede kommunalbestyrelsen, at »kun hvis lejligheden på 1. sal blev konverteret til beboelse, kunne tilladelsen gives«.

I 1987-88 krævede Lyngby-Taarbæk Kommune den skiltning nedtaget, som var opsat af den nye butik Jardex (brdr. Jardorff A/S, Ballerup), idet den dækkede for vinduer i hjørnefaget. Ejeren ankede til Planstyrelsen, der gav kommunen medhold, idet »skiltet er skæmmende for omgivelserne«. Efter længere tids forhandling og trussel om sagsanlæg mod kommunen ændrede

**Ejerliste:** Matr. nr. 38 a (ejendommen sammenkøbt ad flere gange 1783-94)

1783-1813	Jacob Rasch Mönich
1813-1826	grosserer Martin Leopold Mariboe
1826-1835	løjtnant Chr. Knudsens enke Hedevig Lovise f. Schultz
1835-1837	apoteker Salomon Meyer Trier
1837-1874	distriktslæge Thomas Christopher Mürer
1874-1877	justitsråd, fhv. birkedommer Carl V. Qvistgaard
1877-1886	enkefru E. Hvass
1886-1891	Helen Hvass
1891-1922	cand.theol. E. Jensen
1922-1954	manufakturhandler R. W. Rasmussen
1954-1986	hans arvinger (fra 1965 manufakturhandler Jørn Rasmussen ene-ejer)
1986-	Advokatfirmaet Rabenhorst og Thorlacius

#### **Butikker:**

1931-1986	R. W. Rasmussens Manufaktur og Herreekviperingsforretning, fra 1973: Sengeudstyr
1931-1940	Crome og Goldschmidt Fabrikudsalg
1931-1934	I. Rasmussen Modehandel
1931-1936	Holbæks Kjølemagasin
1935-1952	»Tip-Top« Herreekviperingsmagasin
1973-1983	Thomsens Magasin, Damekonfektion
1987-	Mr. Jardex, Bdr. Jardorf A/S





Bagsiden af Hovedgaden 33.

Jardex skiltet, der blev placeret i brystningsfeltet mellem 1. og 2. sals vinduer, som kommunen forlangte. Sagen førte til, at Lyngby-Taarbæk Kommune besluttede at »præcisere regler for skiltning i Hovedgaden i en ny lokalplan, udarbejdet i samarbejde med handelsstanden«.

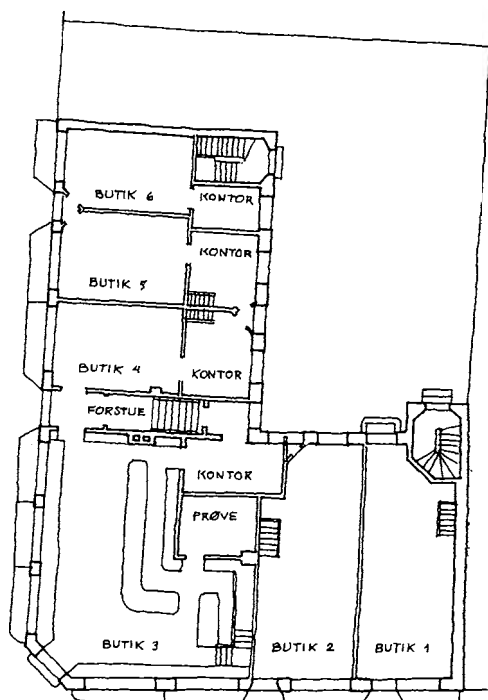
I 1991 genopbyggedes dele af kælder og stueetage efter en brand. Bl. a. blev tre branddøre opsat ved de interne kældertrapper.

### Vurdering

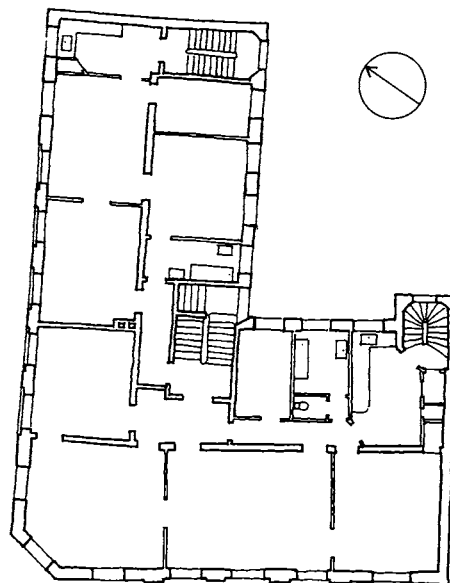
Ejendommen er med de store murflader og den høje tagrejsning et af Hovedgadens dominerende huse. Det virker derfor uheldigt, at den tunge bygning ikke er ført til grunden, idet de store glaspartier foran murpillerne skjuler de bærende dele. Murpillerne var allerede ved opførelsen placeret uden sammenhæng med de lodrette lisener, der præger facaden.

Yderligere har opsætningen af baldakin forstærket denne opdeling af facaden. Opsætning af markiser i stedet for baldakin, opdelt i mindre fag, der svarer til facadens faginddeling, vil kunne afhjælpe den uheldige overskæring af facaden, mens det er vanskeligere at gøre murpillerne i butiksetagen mere synlige.

Bygningen er i øvrigt i familie med de nyklassicistiske hjørnebygninger ved Torvet (nr. 66 B og 68). Det er karakteristisk for tiden omkring 1930 med brydningerne mellem gammelt og nyt i arkitekturen, at der samme år (1931) blev opført en funktionalistisk ejendom på Hovedgaden skråt overfor (nr. 64).



Hovedgaden 33, 1931. Plan af stue og 1. sal, ca. 1:300.





*Lyngby Hovedgade 34, opført i 1897.*

## **Lyngby Hovedgade 34**

### *Den nuværende bebyggelse*

Etageejendommen blev opført i 1897 for købmand Fr. E. Bugge. Huset har tre etager med facade i røde sten med lyse bånd, bygget i nyrenæssancestil med jugend-prægede ornamenter over vinduerne. Det lave skifertag har to kviste og et lille hjørnetårn over karnapfremspringet. Bygningen har fem vinduesfag mod Hovedgaden, skrå hjørneafskæring og fem fag mod Rustenborgvej. Det yderste fag har blandede vinduer i de øvre etager.

Bygningen indeholder i dag to butikker i stueetagen og fire store lejligheder. Den måler ca. 15 meter langs Hovedgaden og ca. 17,5 meter langs Rustenborgvej med en bredde på hhv. 10,5 og 9,5 meter.

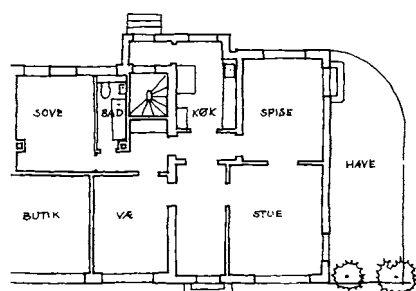
Ud til Rustenborgvej opførtes i 1904 en staldbygning, sammenbygget med vestgavlen, i én etage med gavl mod vejen. Bygningen indeholder i dag en lejlighed sammenbygget med hovedbygningens stuelejlighed. Fra 1980 fik denne del af ejendommen adressen Rustenborgvej 1 A.

### *En moderne forretningsejendom*

Nr. 34 blev opført i 1897 som en moderne forretningsejendom på den dengang centrale del af Hovedgaden. Arkitekten var Viggo Woldbye.



Detalje af Hovedgaden 34 med manufakturhandler R. W. Rasmussens butik (senere »Bonzo«) 1911.



Hovedgaden 34, indretning af lejlighed i tidligere stald 1931. Facade og plan, ca. 1:300.



Den tidligere staldbygning blev i 1931 indrettet til beboelse. Lejligheden kom også til at omfatte den vestligste af de oprindelige butikker i hovedbygningens stueetage. Niels Wivel fot. 1993.

Huset rummede ialt fire butikker og fire store og én mindre lejlighed samt en række kamre og værelser til tjenestefolk og ansatte.

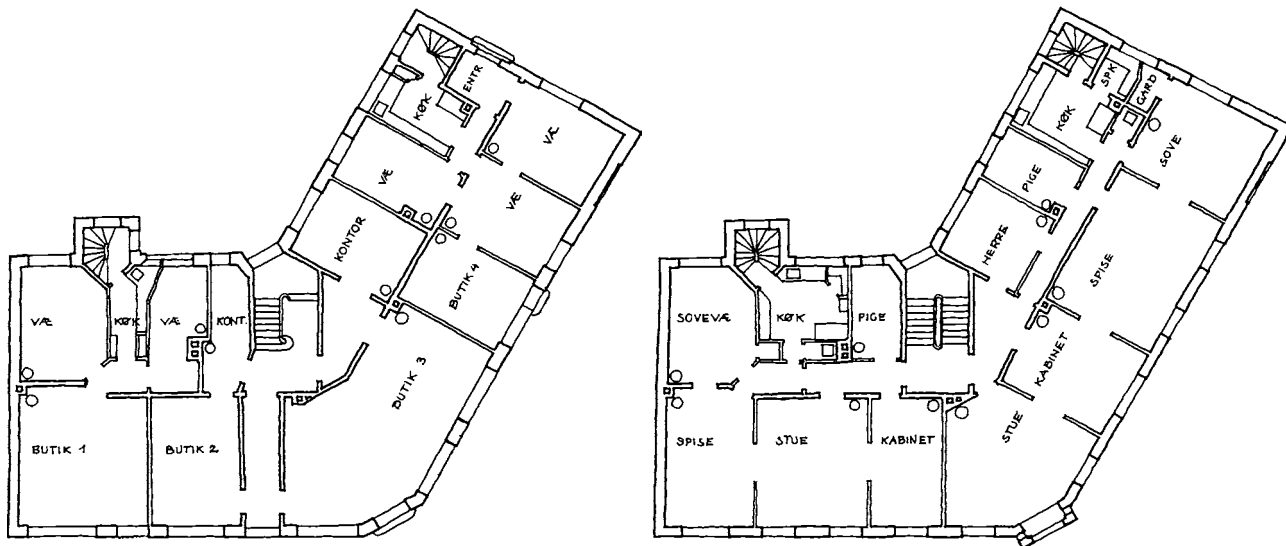
I stueetagen var der ud til Hovedgaden to mindre butikker med baglokaler og et lille køkken. Hjørnebutikken var den største med indgang under karnappen i hjørnet og med tre store butiksvinduer, ét mod Hovedgaden og to mod Rustenborgvej. Den fjerde butik ud til Rustenborgvej havde desuden en lille lejlighed med tre værelser og køkken. Der var høj kælder under hele huset med lager-, brændsels- og vaskerum. De store butiksvinduer fortsatte i lyskasser under gadeplan og gav lys til lagerrummene.

Fra hovedindgangen ud til Lyngby Hovedgade er der adgang til trapperum, placeret i hjørnet mod gården. Den asymmetriske placering medfører forskelle i lejlighedsstørrelsen. På hver etage er der to lejligheder på hhv. fire værelser med køkken og fem værelser med køkken og pigekammer. Der er to køkkentrapper placeret på bagsiden af huset. Loftsetagen er indrettet med tørreloft og pulterum mod gården, og otte kamre og et værelse mod gaden.

#### Tilbygninger 1904. Bugges købmandshandel

I 1903 flyttede købmand Bugge ind i butikken ved Kanalen. De to små butikker blev slået sammen til én stor, og baglokalerne blev inddraget i butikken. Som noget nyt og usædvanligt var trappen op til butikken anbragt *inden* for døren, således at kunderne kunne gå lige ind fra gaden. Langs Kanalen opførtes en énetages lagerbygning med høj kælder. Dette gav mulighed for at indrette en læsserampe i ladhøjde. På taget var der terrasse med udgang fra lejligheden på 1. sal.

Ud til Rustenborgvej opførtes som nævnt en staldbygning med



Hovedgaden 34, 1897. Plan af stueetage og 1./2. sal, ca. 1:300. Af de fire butikker i stuen er de to med lejlighed og de to med kontor.

vognport i én etage, grundmuret med skifertag. I gavlen mod Rustenborg isattes et rundbuet vindue, der stadig pryder bygningen. Arkitekt for om- og tilbygningerne var J. E. Gnudtzmann.

Samme år blev lejligheden ved den vestlige gavl ændret til butik, samtidig med at indgangen i gavlen blev blændet. De tre mindre butikslokaler langs Rustenborgvej indgik nu i R. W. Rasmussens manufakturhandel.

### Ændringer 1931

I 1931 blev to af de tre små butikker slået sammen med hjørnebutikken. I den sidste blev der igen indrettet bolig samtidig med, at staldbygningen blev indrettet til beboelse. I tilbygningen var der forstue, dagligstue, spisestue og køkken. I hovedbygningen lå to værelser. På mellembygningens tag blev der indrettet terrasse med adgang fra lejligheden på 1. sal.

### Centralvarme 1931-63

I forbindelse med ombygningen i 1931 fik staldbygningen centralvarme. I 1939 blev vestfløjen forsynet med centralvarme, medens fløjen mod Hovedgaden først fik varme indlagt i 1963.

### Ombygninger 1960-75

I 1960 blev butikken ud til Hovedgaden ombygget til Fredgaards radioforretning. I facaden blev vinduespartiet rykket frem i byggelinien. Lyskasserne forsvandt, da vinduespartiet blev sænket til gadeplan, hvorved den pudsede facadedel over vinduerne blev højere og udstyretes med reklameskilte. Indvendigt blev gulv og loft forsænket i en del af butikslokalet.

I 1968 blev lagerlokalerne i sidebygningen inddraget i butiksrummet. I 1975 fik facaden sit nuværende udseende ved indretning af Flüggers farvehandel.



Detalje af Hovedgaden 34 med de karakteristiske jugend-ornamenter over vinduerne, 1919.



*Hovedgaden 34 set fra bagsiden.*

### *Kontorbygning opgivet 1963*

I 1963 indsendte arkitekt H. Orlie et projekt til en toetages villalignende kontorbygning i haven bag nr. 34. Projektet blev afvist af bygningsmyndighederne på grund af overbebyggelse og manglende fri- og parkeringsareal.

### *Kommunal kiosk og nødtørftsanstalt 1936*

I 1936 opførtes en pavillonbygning af træ med lavt sadeltag beklædt med grønt asfaltpap ved sydgavlen ud til kanalen (nr. 34 A). Pavillonen var tegnet af kommuneingeniør Rastrup og indeholdt en kiosk og to toiletter samt pissoir.

Kiosken, der også indeholdt telefonkiosk, blev nedrevet i 1953 (og er i øvrigt stærkt savnet).

- Ejerliste:** Matr. nr. 37 ab (udst. 1897 fra 37 r)(37 r udst. 1888 fra 37 a, Rustenborg)  
 -1897 tømremester Jens Aller, ejer af matr. 37 r  
 1897-1933 købmand Frederik Emil Bugge  
 1933-1957 hans enke, fru Anna Bugge  
 1957-1967 fru Esther Bertha Marie Graulund  
 1967- Lyngby-Taarbæk Kommune.

**Butikker:**

- 1897-1931 R. W. Rasmussen Manufakturhandel  
 1897-1903 C. Klestrup. Urmager  
 1897 Grønthandler C. Nielsen  
 1904-1960 Kolonial og Delikatesseforretning. 1904-1948: Emil Bugge, 1948-1960: Knud Graulund  
 1932- »Bonzo« Manufakturhandel  
 1960-1973 Fredgaard Radio  
 1975- Flügger Byggefinish

**Nr. 34A:**

- 1936-1953 Lyngby-Taarbæk Kommune. Aviskiosk, telefonkiosk og toiletter

### *Vurdering*

Etageejendommen står i dag som et af de første moderne forretningsbyggerier på Hovedgaden. Bygningen er således både historisk og arkitektonisk bevaringsværdig. Sammen med nr. 36 er huset desuden et vigtigt bymæssigt element i Hovedgaden, idet de to bygninger dels er med til at danne en ramme om Kirketorvet og dels er vigtige sigt punkter fra både nord og syd ved Hovedgadens svage krumning. Facaden trænger dog i nogen grad til renovering, så bl.a. de fine ornamentter over vinduerne træder tydeligere frem.

Bagsiden, der står med gule sten, er også et besøg værd med købmand Bugges lagerhus og et præg af købmandsgård, som man kun ser her og i nr. 54.



*Lyngby Hovedgade 35 er ombygget til ukendelighed fra et gavlkvisthus fra 1837.*

## **Lyngby Hovedgade 35**

### *Den nuværende bebyggelse*

Den nuværende bebyggelse består af forhus i to etager med atelier i tagetagen, grundmuret, pudset og gulmalet med skifer-tag, samt to sidelænger i én etage med halvtag og baghus i to etager. Bygningerne fik deres nuværende udformning i 1907 ved ombygning af et ældre tofamiliehus fra 1837. Facaden har fire butiksvinduer i stueetagen i en fremskudt tilbygning med terrasse på taget med muret balustrade. Der er fire trefags vindue på 1. sal og kvist med ateliervindue i tagetagen.

Forhuset måler 17 x 9 meter, fremspringet desuden 10 x 2 meter. Den nordlige sidebygning måler 12 x 3,3 meter, den sydlige 14 x 4 meter og baghuset 10 x 5 meter.

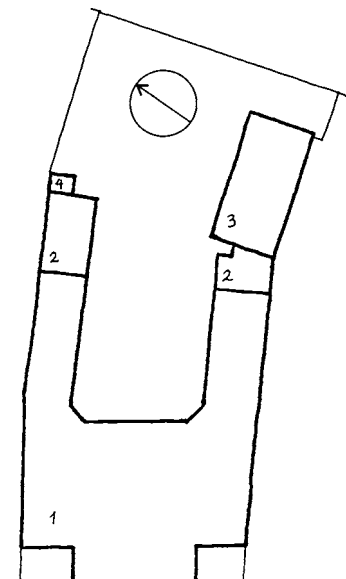
Bygningerne rummer tre butikker i stueetagen, to boliger på 1. sal og atelier i loftsetagen.

### *Jacob Rasch Mönichs hus 1788*

I 1788 byggede glarmester Jacob Rasch Mönich et nyt hus ved siden af det, han selv boede i (se nr. 33). Der var tale om en bygning ud til vejen på syv fag i længden og fire fag i bredden, af udmuret egetræs bindingsværk med stråtag med to rækker



*Hovedgaden 35 omkr. 1900. A. Th. Collin fot.*



Hovedgaden 35, 1919. Situationsplan, ca. 1:500.

- 1: Hovedbygning med sidebygninger 1838
- 2: Tilbygninger 1914
- 3: Atelierbygning 1865
- 4: Latrinbygning



Hovedgaden 35, fotograferet omkr. 1920 af fotograf Türck, der havde atelier i huset.

tagsten fornedet. Huset rummede en forstue, tre værelser, to køkkener og to spisekamre. Der var altså tale om et tofamiliehus, sandsynligvis til udlejning. En trappe førte til loftet, som ikke var udnyttet. En tilbygning på to fag med bræddetag rummede en alkove og et spisekammer.

En bygning mod syd på fem gange tre fag af udmuret bindingsværk med stråtag indeholdt heste- og kostald, vognport og karlekammer.

I 1800 rummede stuehuset en forstue, fire værelser, et køkken og et spisekammer samt et værelse på loftet. En bygning øst for stuehuset på fem gange fire fag af udmuret bindingsværk med stråtag indeholdt to værelser, køkken og spisekammer samt trappe til loftet. Endvidere var der i gården en halvtagsbygning af tømmer og brædder på tre gange ét fag.

Ved en brand i 1835 skete der mindre skader på stuehuset og bagbygningen, og halvtagsbygningen nedbrændte. Stuehuset blev repareret uændret og halvtagsbygningen genopført (med stråtag, til materialhus). Bagbygningen blev imidlertid efter genopbygningen i 1836 beskrevet som en søndre bygning i seks fag med målene  $11\frac{1}{2} \times 9\frac{1}{4}$  alen, af udmuret bindingsværk med stråtag. Den havde indgang fra gården til en forstue, fire værelser, køkken og spisekammer. Fra forstuen førte en trappe til loftet. Desuden var der opført endnu en halvtagsbygning i gården, af tømmer og brædder med tegltag, beregnet til »småkreaturer og haveredskaber«.

#### *Nyt forhus med sidelænger efter brand 1837*

I 1837 udbrød der igen brand, og alle bygninger bortset fra den sidstnævnte halvtagsbygning brændte. Den optræder dog ikke i senere beskrivelser.

Efter genopførelsen bestod ejendommen i 1838 af tre bygninger. Hovedbygningen var orienteret nord-syd og målte  $26\frac{1}{2} \times 15$  alen i 15 bjælkefag, én etage af grundmur med halvvalmet tegltag



Juleudsmykning ved opgangen til fotograf Blochs atelier, 1930'erne.

og en gennemgående kvist på 11 alen. Fra gaden kom man ind i en gennemgående gang med adgang til otte værelser. Fra gangen førte en trappe til loftet med en gang og tre værelser samt loftsrummet.

Facaden havde syv vinduesfag, to på hver side af gavlkvisten, der havde tre vinduesfag på 1. sal samt i stuen indgang i midten med stentrappe og dobbelt dør med et vindue på hver side. I taget var der to kvistvinduer.

En nordre sidebygning på  $16\frac{1}{2} \times 7$  alen i otte fag, i én etage af grundmur med halvtæg af tegl, rummede en gang med adgang fra gården og et køkken med spisekammer, med adgang fra et værelse i forhuset. Der var kælder under de tre fag, med trappe i gangen til kælder og loft.

En søndre bygning af samme størrelse og bygningsmåde var i 1838 endnu under opførelse, men blev indrettet på samme måde som den nordre, d.v.s. med køkken og kammer til forhusets lejlighed.

I 1839 omtales en frontispice på hovedbygningens kvist (den må dog have været der allerede året før), og bygningen var nu i 13 fag. Den nordlige og den sydlige bygning rummede hver et køkken, et pigekammer og et spisekammer, den nordlige desuden et materialhus og den sydlige en vognport. Under begge bygninger var der en lille kælder.

I 1860 var hovedbygningens stueetage uændret, men 1. sal rummede nu en entre, en korridor, syv værelser, to køkkener, et pigekammer og et spisekammer. Der var loft på hanebjælkerne.

De to udbygninger blev nu betegnet som fløjbygninger sammenbygget med hovedbygningen, og nu med målene  $17 \times 5\frac{1}{2}$  alen. I den nordlige bygning var materialhuset erstattet af en stald, i øvrigt var indretningen uændret.

#### *Tilbygning med atelier 1865*

I 1865, hvor ejendommen tilhørte fotograf H. A. Birch, blev der opført en atelierbygning på  $12\frac{1}{2} \times 6\frac{1}{2}$  alen af udmuret bindingsværk med skifer- og glastag. Året efter blev denne bygning, der var i ét rum og et lille kammer, erstattet af en større. Denne bygning, der lå i haven, målte  $15\frac{1}{2} \times 8$  alen. Den var i otte fag, dels af grundmur og dels af udmuret bindingsværk med tegltæg. I stuen indeholdt den entré, to værelser, to kamre og et køkken med kælder under. 1. sal var indrettet til atelier (med glastag) og tre andre lokaler.

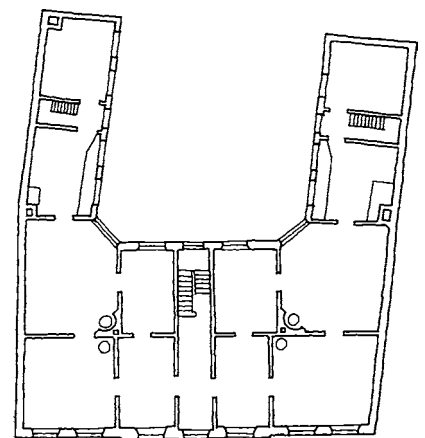
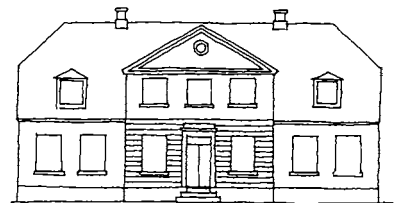
Endelig omtales i 1866 et brændehus af tømmer og brædder med bræddetæg.

#### *Forhuset ombygget 1907*

I 1906-07 blev hovedbygningen ombygget til sin nuværende udformning. En etage blev påbygget mod gaden og et stort ateliervindue indbygget i det nye tag. På bagsiden udformedes 1. sal som mansardtag på hver side af den gamle gavlkvist. Foran facaden blev en tilbygning opført i det midterste felt under atelierkvisten, med indgang i midten og to butiksvinduer. Facadens oprindelige syv vinduesfag blev på 1. sal ændret til fire trefags



*Baghuset til Hovedgaden 35, opført i 1865 med fotografisk atelier på 1. sal.*

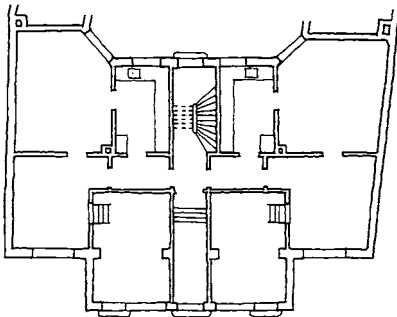
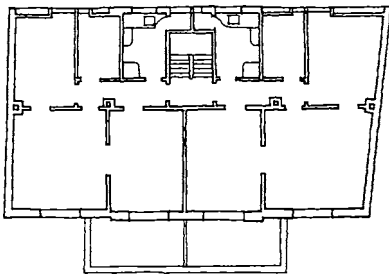
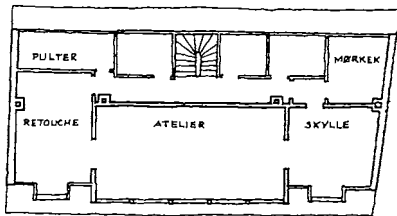


*Hovedgaden 35, før ombygning 1907. Facade og plan af stue, ca. 1:300.*





Hovedgaden 35 set fra gården. Fra denne side kan det oprindelige gavlkvisthus fra 1837 erkendes.



Hovedgaden 35, 1907. Facade og plan af tagetage med atelier, 1. sal samt stueetage med butikker og to lejligheder. Ca. 1:300.

vinduer. I stueetagen indrettedes to butikker i den fremskudte del, med indgang fra gaden og forbindelse til lejlighederne. Forhusets lejligheder blev adskilt fra sidelængerne, der oprindeligt indeholdt køkkener og kamre. Nye køkkener blev indrettet mod gården. Forhusets lejligheder rummede nu gang med adgang fra trapperum, køkken og to værelser. På 1. sal indrettedes to lejligheder, hver med gang, køkken, tre værelser og kammer. Fra et værelse mod gaden var der adgang til terrassen over butikstilbygningen. Det oprindelige projekt fra 1906 var tænkt udført med fronton over 1. sals midterste parti; men i 1907 ændredes dette til den nuværende atelierpåbygning. Tagetagen blev indrettet til atelier og arbejdsrum for fotograf William Türck.

De to sidelænger rummede endnu i et par år to selvstændige lejligheder hver med køkken og to værelser.

For ombygningen stod Vilhelm Suhr, Lyngby.

#### Ombygning 1909-11

I 1909 ombyggedes den sydlige sidefløj til konditori. Lejligheden blev nedlagt, og trappen til kælderen blev flyttet til køkkenet. En konditorovn blev opstillet i et tidligere værelse. Der var adgang fra forhusets lejlighed til konditoriet.

I 1911 indrettedes værksted og lagerrum til cykelhandler Lindvold i kælderen mod nord. Med tilladelse fra naboen (nr. 33) blev et kældervindue indsat i gavlen mod nord.

#### Tilbygning til sidelænger 1914

I 1914 opførtes to tilbygninger til sidelængerne. Den sydlige fløj blev udvidet med en énetages tilbygning, grundmuret og med halvtag beklædt med tagpap. Tilbygningen rummede en ny bageovn. Den sydlige fløj var nu sammenbygget med den ældre atelierbygning fra 1865.

Den nordlige fløj blev udvidet mod øst med en tilbygning i

grundmur med halvtag beklædt med tagpap. Tilbygningen rummede brændeskur. Et ældre tosædet retiradeskur blev flyttet til den nye østgavl. Trappen til loftet over sidefløjen blev flyttet til det østlige værelse, og det tidligere køkken blev indrettet til værelse med adgang til lejligheden i forhuset.

I forhuset blev kælderens udgravet under hele den nordlige del, indrettet til værksted for cykelhandler J. P. Lindvold. For ombygningen og tilbygningen stod arkitekt C. J. Schwartz, Lyngby.

#### *Nye butikker 1940-41*

I 1940 ændredes en del af stuelejligheden mod nord til butik og værksted. Butikken nord for trapperummet blev adskilt fra lejligheden, og det tidligere køkken indrettet til værksted. Den nordlige del af lejligheden blev indrettet til en ny butik med adgang fra gaden og åben forbindelse til bagbutik og videre til kontor i sidelængen. En kældertrappe blev indbygget i butiklokalet med adgang til værksted og lager i kælderen (cykelværksted).

I den sydlige sidefløj indrettedes i 1941 et nyt soveværelse mod øst i det tidligere bagerilokale. Lokalerne havde i nogle år været benyttet til pulter- og brændselsrum. Sidebygningen blev isoleret og fik nye gulve, og en ny entre med adgang fra gården blev indbygget mellem køkken og soveværelse.

Samme år blev den sydlige lejlighed ombygget. To værelser i forhuset blev indrettet til butik med adgang fra gaden. En tilbygning blev opført foran facaden (i forlængelse af udbygningen i midten) i én etage med glasfacade på hver side af indgangen, med fladt tag dækket af zink. Der var nu fire butikker i stueetagen.

For ombygning og tilbygning stod ingeniør O. Palle, Lyngby.

#### *Butiksindretning 1995*

Frem til 1995 rummede bygningen fire selvstændige butikker; men i 1995 blev de to sydlige sammenlagt og ombygget til moforretning. Forhus og sidebygning blev omdannet til et moderne forretningslokale med et personalerum mod gården. I den midterste butik lige til venstre for hovedtrappen blev to mindre kælderrum udgravet og indrettet hhv. til udstillingsrum bagest med en ny trappe fra den forreste del af butikken og til et lavt depotrum under sidstnævnte. Facaden blev renoveret, og den oprindelige hvide farve blev ændret til okkergul.

#### *Vurdering*

Efter ombygningen i 1907 er der intet spor af den oprindelige smukke klassicistiske bygning fra 1837, men selv i den stærkt ombyggede form er huset et spændende eksempel på, at moderne forretninger kan indbygges i en ældre bebyggelse. Med de to sidebygninger og den gamle atelierbygning er gårdmiljøet intakt, selv om beboelsen og værkstederne er forsvundet i baghusene.

Facaden følger sig smukt ind i samspillet med Palæet og Kavalersfløjen i nr. 37. Et samspil, der er svækket noget efter ændringen bort fra den hvide farve.

<b>Ejerliste:</b>	Matr. nr. 66 a (66 delt i 66 a og 66 b 1905)
1787-1797	glarmester Jacob Rasch Mönich
1797-1814	kammertjener Fridrich Löw
1814	Johan Adam Hundemeer
1814-1830	dr. Hans Michael Randrup
1830-1844	skomager Johan Becker
1844	vognmand Niels Soele
1844-1866	vognmand Hans Jacob Petersen
1866	hans enke Margrethe Dorothea Christiane Petersen f. Høcker
1866-1873	fotograf og malermester Hans Ditlev Augustinus Birch
1873-1878	sejlmagermester i Marinen Johan Carl Balthazar Scheller
1878-1879	pastor Anders Bjørn Grønbech
1879-1886	proprietær Carl Trojel
1886-1890	partikulier Hans Sander Meyer
1890-1895	partikulier Rasmus Jensen
1895-1900	fru Petrea Frandsen f. Jensen
1900-1905	urtekræmmer Chr. Carl Frederik Gregorius Frørup
1905-1914	tømrermester Chr. Christiansen og malermester Chr. Henriksen
1914-1942	cykelhandler P. Lindvold
1942-1961	hans enke fru Mary Lindvold
1961-1966	hendes arvinger
1966-1983	Lyngby-Taarbæk Kommune
1983-1990	Kristian Thøgersen - Lyngby Sycenter, Kgs. Lyngby Aps.
1990-1993	Ejendomselskabet Lyngby Hovedgade 35 A/S
1993-	Preben Rabenhorst, Uffe Thorlacius, Else Bjerg-Pedersen, Dan Bengtsson og Erik Rau Jacobsen

#### **Butikker:**

1865-1873	Fotograf H. D. A. Birch (i baghuset)
1907-1985	Fotograf. 1907-1925: W. Türck, 1925-1985: Jens Bloch
1910-1953	Lindvold Cyklehandel
1910-1923	T. A. Olsen Teglers Bageri
1925-1930	Lyngby Mel- Gryn og Foderstof-forretning
1929-1939	Symaskinefabrikken »Pfaff«'s Udsalg
1931-1965	W. Wassmann's Modehandel
1940-1941	Skomager I. L. Louby
1942-1995	Peters Blomster
1944-1985	Parfumeri Raff
1959-1995	Skomager Chr. A. Rasmussen
1966-1973	Guldsmed. Steen Stenholt
1976-1981	Cecil foto
1982-1988	Jockey Shop, 1986-1988: Rodeo shop
1983-1993	Elna Symaskiner
1987-1995	Mini style børnetøj, Annie Saft
1988-1990	Deres modetøj
1991-	Poul Stig briller
1991-1992	Galleri Malling
1994-1995	GaUCHO, musikforretning
1995-	Peak Performance, herremode
1995-	Ten Feet Under, sko



Hovedgaden 36 set fra Fæstningskanalen med den karakteristiske smalle sidebygning.

### Lyngby Hovedgade 36, »Tårnborgh«

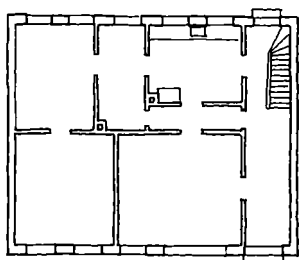
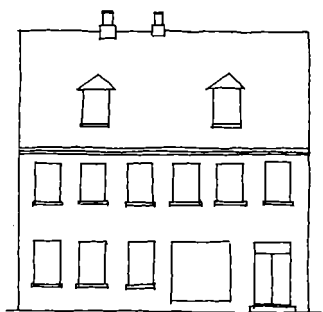
#### *Den nuværende bebyggelse*

Etageejendommen står i sin nuværende skikkelse som den blev udformet i 1887 dels ved ombygning af en ældre ejendom, dels ved nybygning i forbindelse med Fæstningskanalens anlæg. Bygningens arkitekt var Viggo Klein.

Ejendommen er i tre etager med pudset stueetage, facade herover i gule sten med markering mellem stue og 1. sal samt bånd og tandsnitsgesims i røde sten. Det lave tag er skiferklædt med tre kviste og hjørnetårn i én etage med ottekantet »tårnhat«, ligeledes beklædt med skifer.

Huset har fire vinduesfag mod Hovedgaden, skrå hjørneafskæring med ét fag (med små altaner på 1. og 2. sal) samt tre fag mod Kanalanelægget. Mod syd har huset en sidebygning, opført i 1887, i to etager med tagetage. Forhuset måler 10 x 10 meter, sidebygningen 16 x 4-5 meter (smallest nærmest forhuset).

Der er i 1995 en butik og en restaurant samt fire lejligheder i ejendommen.



Hovedgaden 36, 1883. Facade og plan af stue med butik (med indgang fra trapperum). 1. sal var næsten identisk. Ca. 1:300.

#### *Konditor Kiens ejendom 1875*

Beskrivelser fra husets opførelse er ikke bevaret; men det synes

at være opført i efteråret 1875. Bygherren var konditor Kiens, der i forvejen ejede nabohuset nr. 38 fra 1872, og der var et vist stiltfællesskab mellem de to bygninger.

Der var ved opførelsen tale om en toetages bygning med kvist-etage. Huset var seks fag langt mod Hovedgaden og rummede i stueetagen en butik og en lejlighed på tre værelser og køkken. På 1. sal var der en lejlighed på fire værelser og køkken, og i kvistetagen var der værelser og pulterrum.

I 1884 ombyggedes stueetagen for manufakturhandler H. J. Nicolaisen til ét stort butikslokale, og facaden fik store butiksvinduer.

#### *Fæstningskanalens anlæggelse - bygningen forhøjes*

I 1887 indsendte manufakturhandler Nicolaisen som ejer af ejendommen et forslag om at forhøje bygningen med en etage og opføre en sidelænge langs sydskellet. Begrundelsen var, at han ved Fæstningskanalens anlæggelse måtte nedrive to fag.

Bygningsmyndighederne sagde i første omgang nej til forhøjelsen, da man ikke mente, at de eksisterende mure kunne bære mere, og fordi grunden ville blive overbebygget.

En ny ansøgning indeholdt en forøgelse af murtykkelsen i stueetagen samt et mindre trappetårn. Desuden henvistes der til, at ejendommen nu »langs det nye kanal anlæg er særdeles lys og luftig«.

Tilladelsen blev nu givet, og den nuværende bygning blev opført i 1887-88. Den blev beskrevet i 1888, hvor forhuset var i 8 fag og målte  $15\frac{1}{2} \times 15\frac{1}{4}$  alen, indeholdende kælder og tre etager samt udnyttet tagetage og tårn, hvorpå altan med jerngelænder og flagstang. Sidefløjens østre parti var i tre fag med målene  $6\frac{1}{2} \times 4$  alen, det vestre parti var i 7 fag og målte  $15 \times 7$  alen. Sidefløjen havde kælder og to etager. Tagene var af skifer og zink, og bygningen havde ialt fire 9" skorstene.

I forhuset var der indrettet to butikker med kælder, medens resten af bygningen var til beboelse. Der synes at have været en stuelejlighed i sidefløjen til den ene butik samt lejlighed på 1. sal (tilhørende ejerens butik) og 2. sal, hver med fire værelser i forhuset og med køkken, tre værelser og køkkentrappe i sidefløjen. Sandsynligvis var der også beboelse i forhusets tagetage.

Beskrivelsen fra 1888 nævner »i nord en åben omgang med trapper og jernrækværk«. Denne passage, der har hængt som en altan af beton ud over Fæstningskanalen, kan stadig ses, når man går ind langs bygningens nordside.

I 1889 påbyggedes en veranda på sidefløjens vestgavl.

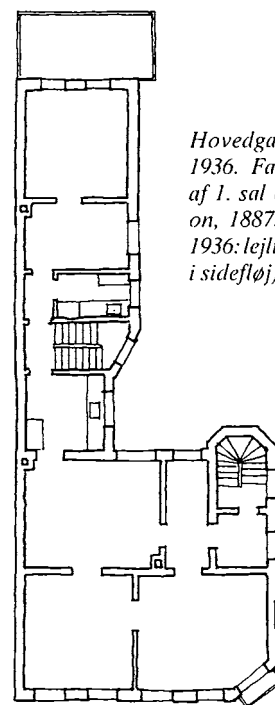
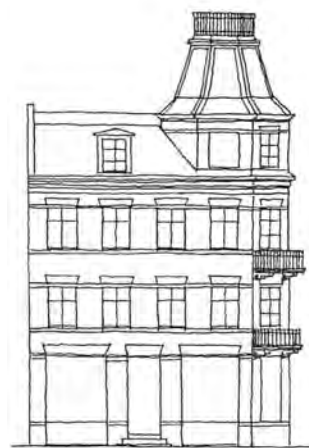
#### *Ombygninger 1916-76*

I 1916 ombyggedes den ene butik til slagterforretning. Gulvet blev sænket til gadeplan, og et kølerum og et lille kontor blev indrettet ud imod Kanalen.

I 1936 blev der indrettet en lejlighed i sidefløjen indeholdende køkken og to værelser med adgang fra køkkentrappen. Der var nu fem lejligheder i ejendommen.



*Hovedgaden 36 i 1922. Nederst i billedet ses rækværket ud til Kanalen.*



*Hovedgaden 36, 1887/1936. Facade og plan af 1. sal (rekonstruktion, 1887: én lejlighed; 1936: lejlighed indrettet i sidefløj). Ca. 1:300.*

Lyngby Hovedgade 36, »Tårnborg«. Huset er oprindeligt opført i 1875, men blev ændret til sit nuværende udseende i 1887 ved anlægningen af Fæstningskanalen.

**Ejerliste:** Matr. nr. 37 k (udst. 1874 fra 37 h (nr. 38), 37 h fra 37 c 1872)  
 -1883 konditor C. L. V. Kiens, ejer af matr. 37 h  
 1883-1898 manufakturhandler Hans Johannes Nicolaisen  
 1898-1914 skrædermester Svend Peter Nielsen  
 1914-1919 slagtermester Conrad Jensen  
 1919-1923 slagtermester Jørgen Jensen  
 1923-1929 proprietær Samuel Cohn  
 1929-1935 enkefru Anna Jensine Cohn f. Poulsen Kjærgaard  
 1935-1967 slagtermester Ludvig Gøtz  
 1967-1975 fru Julie Gøtz  
 1975-1987 slagtermester Ib Gøtz  
 1987-1989 Aps. KBUS  
 1989-1991 Borupvænge A/S  
 1991- PBH nr. 21330 Aps.

**Butikker:**

1883-1928 Manufakturhandel, 1883-1898: H. J. Nicolaisen, 1899-1912: S. G. Echard, 1913-1926: Astrid Nielsen, 1927-1928: Møller & Hansen  
 1888-1903 Boghandel, 1888-1893: Johannes Gravenhorst, 1893-1897: J. G. Balleby, 1897-1903: Hans Schou Vilh. Türck, manufaktur  
 1897 Skomager Jacobsen  
 1897-1899 Skomager Jacobsen  
 1891-1900 Taarnborg Ismejeri og brøddudsalg, div. indehavere  
 1902 Viktualieforr., G. Jakobsen Krøll, i kldr.  
 1905-1910 Grønthandler L. P. Larsen  
 1907-1910 Saddelmager Gravesen  
 1910-1914 Sæbehuset, C. Schou  
 1912-1989 Glarmester, 1912-1923: Assenfelt Rasmussen 1924-1964: P. N.T. Schmidt, 1965-1989: Ruben Schou, »Rammekælderen«.  
 1915-1987 Slagterforretning, 1915-1919: Conrad Jensen Kødudsalg, 1919-1923: Jørgen Jensen, 1924: Samuel Cohns kødudsalg, 1925-1932: C. C. Johansen & Co. Kødudsalg, 1935-1987: L. Gøtz  
 1929-1960 Blomsterforretningen »La France«  
 1942-1968 E. Munzert Tricotageforretning  
 1969-1971 Hedegaards specialforretning, damekonfektion  
 1969-1972 Antikboden  
 1975-1977 A. Shaukat, damekonfektion  
 1988- Restaurationer, 1989: Tæt a tæt, 1991-1993: Ristorante Il Pagliaccio, 1994-: Lennons Pub  
 1991-1995 Dansk Hobby ApS



I 1956 indrettedes nyt kølerum til slagterbutikken bag ved den sydlige butik (dengang blomsterforretning). I 1976 udvidedes slagterforretningen til hele sidefløjen med kontor i verandaen. Lejligheden i stueetagen blev nedlagt.

I perioden 1977-86 ombyggedes den sydlige butik med Rammekælderen. Den udvendige kældertrappe blev fjernet, og en ny trappe blev etableret indenfor i »galleriet«. Facaden fik et nyt stort vindue.

I 1988 blev der indrettet restauration i den tidligere slagterforretning med to restaurationslokaler, toiletter, køkken og lager i sidebygningen. I den tidligere veranda er der nu personalerum.

*Vurdering*

»Tårnborg« er sammen med nr. 34 værdifuld for gadebilledet. Dels som rumdannende element ved Kirketorvet - et torv er netop karakteriseret ved at være omgivet af bygninger - og dels som sigtepunkt fra både nord og syd, fordi Hovedgaden har en krumning netop her.

Samtidig fortæller bygningen historien om Fæstningskanalen og dermed om en markant periode i danmarkshistorien.

Bygningen er arkitektonisk interessant især på grund af det karakteristiske tårn, inspireret af tidens foretrukne stilart, fransk renæssance, som også prægede Københavns nybyggeri (f.eks. Søtorvet fra 1878). Tårnet er det eneste af sin art i Hovedgaden, og »Tårnborg« er absolut bevaringsværdig trods manglende vedligeholdelse. Ved en istandsættelse bør tårnets overbygning med gitter og flagstang retableres.



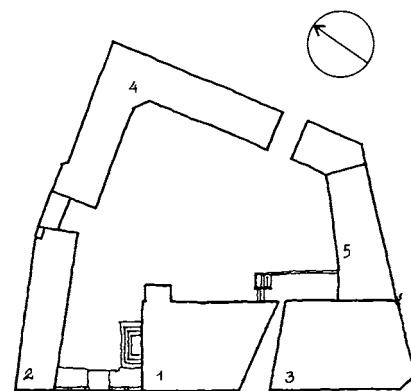
Lyngby Hovedgade 37, »Det Hvide Palæ«, er et af gades ældste huse, opført i 1806 og bevaret i stort set uændret skikkelse.

## Lyngby Hovedgade 37, Det Hvide Palæ

### Den nuværende bebyggelse

Den nuværende bebyggelse består af hovedbygningen »Det Hvide Palæ«, sidebygningen »Kavalerfløjen« (begge opført 1806) og en basarbygning opført 1940, alle beliggende ud til Hovedgaden. Bag disse er der i årene 1956-82 opført en baghusbebyggelse mod Gasværksvej. Mellem »Kavalerfløjen« og Det Hvide Palæ danner murpiller med gitter imellem og to store linde en fin afgrænsning til Hovedgaden.

Palæet er i to etager over en høj kælder, grundmuret, pudset og hvidmalet med højt afvalmet sadeltag tækket med tegl. Mod Hovedgaden opdeles facaden af pilastre fra den høje sokkel til gesims. Her har bygningen fem vinduesfag, hvoraf de to yderste i stueetagen fremhæves af brystninger med balustre, indfatninger og segmentbuer. Mod gården er der syv vinduesfag, idet den søndre gavl er skråt afskåret, antagelig på grund af beliggenheden ud til en sidegren af Toftebækken. Nordgavlen har lige som sydgavlen fem vinduesfag, og en trappe med ni trin fører op til indgangen i stueetagen, hvor der over døren er en konsolbåret fordakning. Mod syd er der indgang til kælderetagen. Hovedbygningen rummer i dag butik i kælderen, kontorer i stueetagen og på 1. sal, samt en lejlighed i tagetagen.



Hovedgaden 37, situationsplan 1982 efter den seneste tilbygning mod øst. Ca. 1:1200.  
 1. Palæet (facade mod gaden 15 meter, mod gården 19 meter, husbredde 12 meter)  
 2. Kavalerfløj (22 x 6 meter)  
 3. Basarbygning (facade mod gaden 20 meter, mod gården 17 meter, bredde 13 meter)  
 4. Baghus, nordre vinkel (samlet længde 44 meter, bredde 6 meter)  
 5. Do., søndre vinkel (samlet længde 25 meter, bredde 6-8 meter)



Facaden af Det Hvide Palæ ca. 1920.

Kavalerbygningen er i to etager uden kælder, med halvvalmet tegltag, grundmuret og hvidmalet. Gavlen mod Hovedgaden har to vinduesfag på 1. sal og et vindue i loftsetagen. Mod syd har bygningen ni vinduesfag og to små cirkulære kvistvinduer i tagetagen. Bygningen rummer kontorer.

Basarbygningen er i én etage med store glaspartier og baldakin mod Hovedgaden og smøgen, der fører til Gasværksvej. Bygningen rummer en butik, der er sammenbygget med baghusene. Disse rummer kontorer og garager.

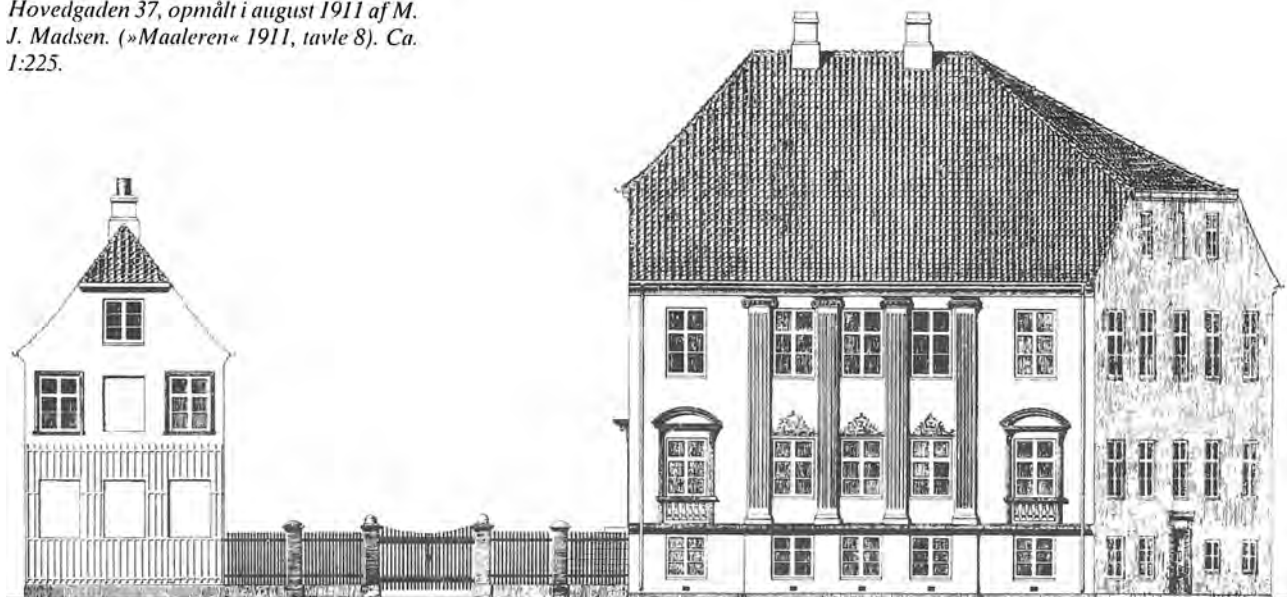
#### *Bomhuset 1767*

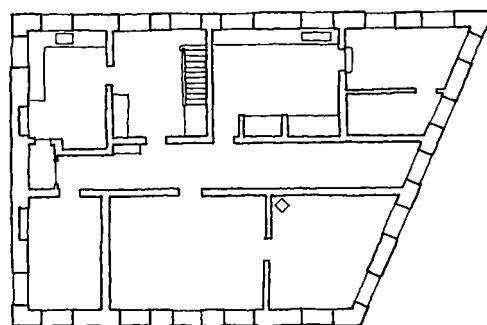
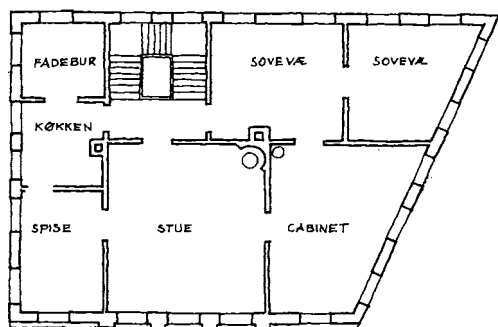
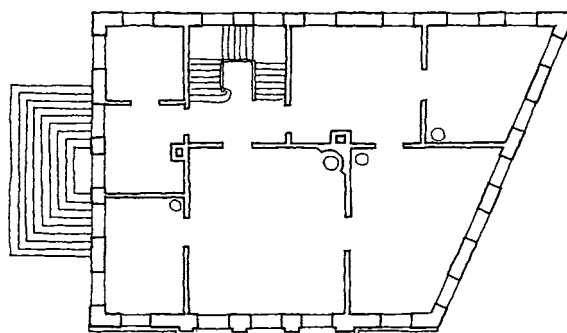
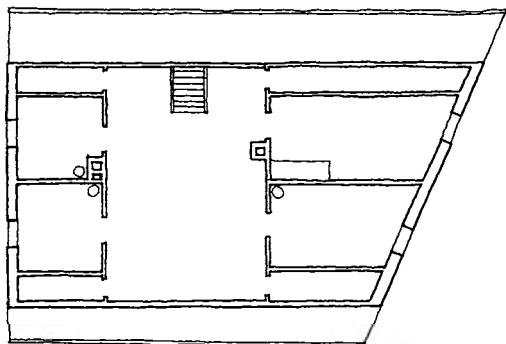
Ejendommen opstod som selvstændig i 1813, da den blev udskilt fra bebyggelsen på den modsatte side af gaden (nr. 62, se denne). Denne bebyggelse var opstået som et hus for betjentene, der passede bommen på den nyanlagte Kongevej fra 1760'erne. Bomhuset blev snart efter til et landsted, men beholdt navnet, og der blev tilkøbt jord også på østsiden af Kongevejen. Her lå der i 1794 et beskeden hus med tre stuer og tre køkkener; men i 1806 opførte ejeren, møbelhandler David Moyel, i stedet det endnu eksisterende Hvide Palæ.

#### *David Moyels palæ 1806*

Vi har ikke en samtidig beskrivelse af bygningerne, da de var nyopførte; men palæet vakte megen opmærksomhed i samtiden. Tidsskriftet »Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn« skrev i 1806, at »Foran i Lyngby lader Translatør Moyel nu opføre en gård, der uden tvivl vil blive den skønneste og smagfuldeste, denne by nogensinde har ejet«, og i hovedstadspressen omtaltes det som »et storstilet palæ, med 20 værelser, herskabeligt trapperum, to køkkener og stor have - for udlejning til standspersoner«. Huset var således beregnet til udlejning til sommergæster.

Hovedgaden 37, opmålt i august 1911 af M. J. Madsen. (»Maaleren« 1911, tavle 8). Ca. 1:225.





Hovedgaden 37, Det Hvide Palæ 1915. Plan af loftsetage med tre pigekamre og badeværelse, 1. sal med lejlighed, stueetage med tilsvarende lejlighed, kælder med to køkkener, vinkælder m.m. Ca. 1:300.

### Beskrivelser 1835 og 1866

I 1835 var hovedbygningen 26 $\frac{1}{4}$  alen lang og 20 alen bred, i 15 fag, tre etager (idet den høje kælder medregnedes) af grundmur med tegltag. Der var indgang fra haven til en gang, fem værelser, to køkkener og to spisekamre samt trappe op til stueetagen. Her fandtes en gang med udgang og udvendig trappe ned til gården samt seks værelser. Fra gangen førte en trappe til 1. sal, ligeledes med en gang og fem værelser, køkkenen og spisekammer. Fra gangen på 1. sal førte en trappe til loftet med fire værelser og fire pulterkamre samt en trappe til loftet på hanebjælkerne.

Den nordre bygning («Kavalerfløjen») med gavlen til gaden målte 33 x 9 alen og var i 18 fag, to etager af grundmur med tegltag. Bygningen rummede to stalde hver til fire heste, to vognporte og en forstue med trappe til 1. sal med gang, tre værelser, køkkenen og spisekammer. Fra gangen førte en trappe til loftet, som kun bestod af loftsrummet.

Endelig lå der i gården en halvtagsbygning på tre fag af udmuret bindingsværk med tegltag, indrettet til lokum, tørvehus og materialhus.

I 1866 beskrives bygningerne igen. Hovedbygningen var stadig 26 $\frac{1}{4}$  alen lang, men nu 21 $\frac{1}{4}$  alen bred. I kælderen var der stadig indgang fra øst til en entré og en gennemgående gang. Herudover var der nu kun fire værelser og to køkkener, men til gengæld en vinkælder. Stueetagen (med indgang fra stentrappen ved nordgavlen) havde stadig entré, trappegang med nedgang til kælderen og seks værelser. På 1. sal var der ligeledes seks værelser og et



Sidebygningen til Hovedgaden 37, «Kavalerfløjen»

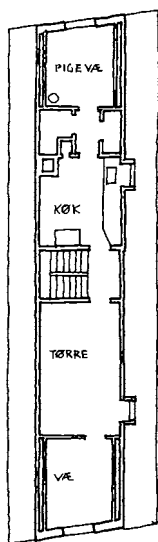


køkken, men ingen entré. Loftet var i ét rum med fire gavlværelser og fire pulterkamre, og desuden var der loft på hanebjælkerne.

Den nordre bygning var stort set uændret, dog havde lejligheden på 1. sal nu fire værelser og køkken, og der var indrettet et gavlværelse på loftet. Op til bygningens østgavl stod en halvtagsbygning på 7 x 2½ alen af udmuret bindingsværk, indeholdende tre lokummer. Endvidere var der en muret jordkælder med bræddetag øst for hovedbygningen.

#### *Ombygning af Palæet 1916*

I 1916 opførtes en ekstra trappe i en tilbygning ved nordgavlen. En ny trappe blev opført mellem havestuen i kælderen og kabinettet i stueetagen. I kælderen blev det ene køkken ombygget til et værelse, og havestuen blev udvidet ved inddragelse af en gang. Der var stadig køkken til stuelejligheden i kælderen. I stueetagen indrettedes et toilet og badeværelse ved den nye trappe, med en forstue med adgang til dagligstuen mod gaden. På 1. sal ændredes to soveværelser mod øst til anretterværelse og spisestue. Et atelier blev indrettet i den tidligere spisestue mod gaden. I tagetagen indrettedes en alkove til soveværelse i nordgavlen, og et nyt badeværelse blev indbygget ved trappen. Loftsrummet blev ændret til et skabsværelse med tagvindue mod gaden. Arkitekt var Jens Ingwersen, København.



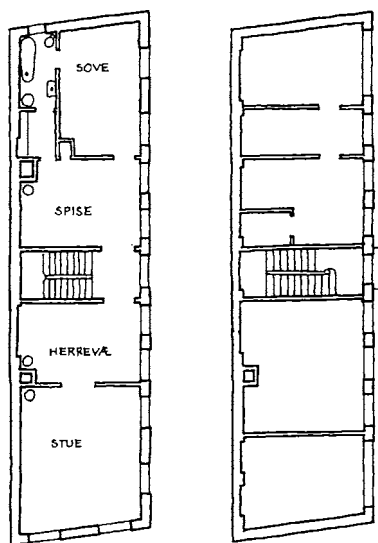
#### *Centralvarmeanlæg og ombygning af sidefløj 1925-32*

I 1925 indrettedes centralvarmeanlæg til lejligheden i stueetagen og en del af kælderen, med kedel i kælderen.

I 1928 blev et badeværelse indbygget på 1. sal i sidebygningen. Et nyt køkken og et pigeværelse blev indrettet i tagetagen.

Samme år blev sidebygningen forsynet med et centralvarmeanlæg med kedelrum indrettet i et værelse i stueetagen.

Endelig fik lejligheden på 1. sal i Palæet centralvarme i 1932, med kedel i køkkenet på 1. sal.



#### *Ændringer i Palæet 1939-40*

I 1939-40 ombyggedes stueetagen for manufakturhandler R. W. Rasmussen. Et nyt køkken blev indrettet i stedet for det tidligere, der lå i kælderen. Trappen mellem kælder og stueetage blev nedtaget, og et nyt toilet og badeværelse blev indrettet på 1. sal. I tagetagen indrettedes en ny lejlighed med køkken, badeværelse og fire værelser. Efter krav fra Lyngby-Taarbæk Kommune blev en mellemgang med adgang til alle værelser indført af hensyn til brandsikkerhed. Arkitekt var Poul Frederiksen, Lyngby.

#### *Basarbygning 1940*

En ny basarbygning opførtes i 1940 i haven syd for Palæet, i én etage, grundmuret med fladt tag beklædt med tagpap, indrettet med tre butikker og tilhørende baglokaler. Der var kælder under

*Hovedgaden 37, Kavalerfløjen 1915. Plan af lofisetage, 1. sal og kælder. Ca. 1:300.*

en tredjedel af bygningen med tre toiletter. Med en deklaration tinglyst på ejendommen sikrede Københavns Amt sig ret til at »kræve den del af bygningen, der lå nærmere end 12 meter fra vejmidten nedrevet ved en fremtidig vejudvidelse«.

Bygningens facade mod Hovedgaden er ca. 20 meter lang, mens bagsiden kun er 17 meter på grund af den skråt afskårne gavl mod nord. Bredden er 13 meter.

Arkitekt var Poul Frederiksen, Lyngby. Et forslag om indretning af butik i sidefløjen blev annulleret.

#### *Genopbygning efter brand 1943*

I 1943 blev Palæet restaureret efter en brand. I det væsentlige blev bygningen indrettet som tidligere, med enkelte ændringer på 1. sal og i tagetagen. Hovedtrappen blev drejet og ændret fra treløbs- til toløbstrappe, så entreen på 1. sal ikke var repos. Trappen førtes videre til tagetagen som étløbstrappe. I tagetagen blev et værelse ved nordgavlen udvidet ved inddragelse af gangareal.

I 1953 blev lejligheden i sidebygningen indrettet til tandteknikerklinik og beboelse.

I 1956 fik Hafnia tilladelse til at nedlægge stuelejligheden i Palæet. I stedet indrettedes afdelingskontor for forsikringsselskabet.

#### *Garageanlæg og butikker 1956*

I 1956 opførtes to bagbygninger beliggende i en vinkel bag sidebygningen mod Gasværksvej. Begge var i én etage, grundmurede med lavt halvtag af beton. Bygningerne rummede keramikværksted, trykkeri og 15 garager til udlejning.

Samme år blev stueetagen i sidebygningen indrettet til selvbetjeningsvaskeri. Et stort butiksvindue mod Hovedgaden blev efter krav fra Lyngby-Taarbæk Kommune og Det Særlige Bygningssyn (idet Palæet og Kavalerfløjen er fredet) ændret til to mindre vinduer, placeret på hver side af en dør.

Mellem sidebygningen og det nye garageanlæg blev en mindre bygning opført, i én etage, grundmuret og med tag beklædt med tagpap. Tilbygningen rummede toilet og cykelskur.

I Palæet indrettedes et nyt centralvarmeanlæg med oliefyr. Kedelrummet i sidebygningen blev fjernet, og varmekanaler forsynede herefter sidebygning og trykkeri i bagbygningen med varme. Samme år indrettedes butik i kælderen under Palæet (vinhandel). To døre i sydgavlen og på bagsiden blev indbygget i stedet for vinduesfag.

For ombygning og opførelse af baghuse stod arkitekt H. P. Gyllembourg Kock, København.

#### *Lagerkælder og butiksudvidelser 1958-62*

I 1958 opførtes en lagerkælder i gården, indrettet til vinlager. Vægge og loft udførtes af jernbeton dækket med støbeasfalt. En forbindelsesgang med trappe til kælderen opførtes ud for kontoret i Palæets bagside.

Samme år blev der foretaget en udvidelse i konfektionsforret-

*Det Hvide Palæ omkr. 1950 med basarbygningen fra 1940 til højre. - Se også farvebilleder side 28.*



ningen, der rådede over de to sydlige butikslokaler i basarbygningen. En mur mod et af baglokalerne blev fjernet, og en bred trappe blev opført op til det tidligere baglokale.

Garagebygningen mod passagen til Gasværksvej blev ombygget til udstillingslokale (bilsalg), og fire store butiksvinduer blev indsat i facaden.

I 1962 blev konfektionsforretningen igen udvidet ved inddragelse af det sydlige baglokale.

I 1966 gav Lyngby-Taarbæk Kommunalbestyrelse tilladelse til nedlæggelse af lejligheden på 1. sal i Palæet.

I 1971 blev den toværelses lejlighed på 2. sal i Kavalersfløjen nedlagt. I stedet indrettedes kontor for De Berlingske Omegnsblade A/S.

#### *Ombygning af basarbygning og baldakin 1968-75*

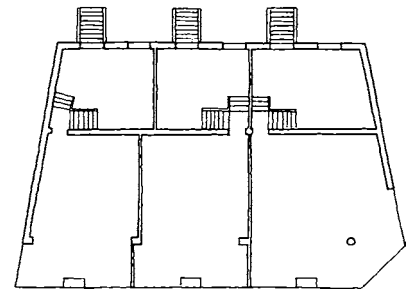
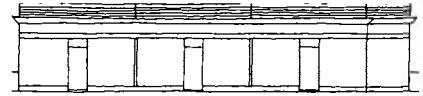
I 1968 blev en tilbygning til basarbygningen opført, mellem denne og udstillingsbygningen. Bygningen var i én etage, opført i gasbeton og stål med fladt tag beklædt med tagpap. Der var nu en sammenhængende butikbygning langs passagen til Gasværksvej, med ti store butiksvinduer. En baldakin blev opsat over hele butiksfacaden mod passagen og Hovedgaden. En tinglyst deklaration sikrede, at den midlertidige baldakin kan fjernes, »når som helst dette måtte forlanges af Lyngby-Taarbæk Kommunalbestyrelse«.

I 1972 blev garagebygningen nærmest Kavalersfløjen ombygget til lager med adgang fra et kontor i sidebygningen.

I 1975 blev de to butikker i basarbygningen sammenlagt, og et nyt indgangsparti blev indbygget i facaden. Samme år blev en ansøgning om opsætning af reklameskilt på Palæets sydgavl afvist af Lyngby-Taarbæk Kommune. I stedet blev et lysskilt opsat på baldakinen på basarbygningens facade. En ny baldakin blev opsat over basarbygningens nordlige butik og i smøgen mod Palæets sydgavl. Også denne kan kræves fjernet efter kommunalbestyrelsens beslutning.



Basarbygningen i Palæets tidligere have på hjørnet af Gasværksvej.



Hovedgaden 37, basarbygningen med tre butikker 1940. Ca. 1:375.

### Ny bagbygning og ombygning af sidebygning 1982-87

I 1982 opførtes en ny tilbygning mod Gasværksvej, mellem butikstilbygningen og garageanlægget. Tilbygningen var i én etage, grundmuret med lavt tag beklædt med tagpap. Der var to butiksvinduer og indgang fra passagen, og bygningen rummede udvidelse af butikken i basarbygningen og kontor med spiserum. Arkitekt var Per Nygaard Andersen, København.

I 1987 ombyggedes Kavalersfløjen til avisen Weekend Nord. Efter Fredningsstyrelsens ønske blev to rum på 1. sal bevaret i deres oprindelige skikkelse. Stueetagen rummede vindfang og reception i bygningens østlige ende. På 1. sal indrettedes tre kontorlokaler og reprorum, mens tagetagen rummede to kontorlokaler, toilet og baderum, køkken og møderum mod Hovedgaden. Arkitekt for ombygningen var Mogens Rulykke, Lyngby.

### Vurdering

Palæet og Kavalersfløjen er et smukt eksempel på tidlig klassicistisk byggestil, inspireret af C. F. Harsdorffs palæer i København. Palæet er samtidig et særpræget eksempel på et etagehus, indrettet til udlejning til »standspersoner«. Det er lykkedes at indpasse butikker i begge bygninger uden at ændre væsentligt på anlæggets fremtræden. Dette skyldes i høj grad, at basarbygningen fra 1940 har kunnet imødekomme ønsker om butiksudvidelser. Bygningen, der ligger i Palæets tidligere have, er i sin udformning enkel og fleksibel over for ændringer.

I Kommuneplanens forslag til Lyngby Bymidte er der skitseret en torvedannelse syd for Palæet, med adgang for gående til Storcentrets indgang. Nedrivning af den anonyme basarbygning vil gavne Palæet, men torvedannelsen vil muligvis slå hul i facade-rækken nord for Klampenborgvej, med mindre der dannes en afgrænsning f.eks. af klippede lindetræer i stil med den nord for Palæet.

- Ejerliste:** Matr. nr. 35 c (opr. 2 cb, 35 c)(35 c udst. 1902 fra 35 a; 2 cb udst. 1902 fra 2 ad. 1935 indgået i 35 c)
- 1813 David Moyel, ejer af »Bomhuset« (nr. 62)
  - 1813-1816 Brygger Mathias Casse
  - 1816-1868 hosekræmmer Peter Hansen Feyerschou
  - 1868-1873 vinhandler H. C. Feyerschou, frk. Cathrine F. frk. Vilhelmine F. og frk. Ida F.
  - 1873-1888 Cathrine, Vilhelmine og Ida Feyerschou
  - 1888-1915 Vilhelmine og Ida Feyerschou
  - 1915-1938 fru Elisabeth Emmely Frederikke Julie Bruhn f. baronesse Løvenskjold
  - 1938-1948 manufakturhandler R. W. Rasmussen
  - 1948-1955 fru Emilie Hansen og disponent Jørn Rasmussen
  - 1955-1983 Det Forenede Danske Livsforsikrings A/S Hafnia
  - 1983- Livsforsikringsselskabet Hafnia Hånd i Hånd (senere Codan)

### Butikker:

- 1940-1952 Det Hvide Palæ, Antikviteter og Møbler
- 1940-1970 A/S Hannibal Sander
- 1940- Damekonfektion, 1940-1988: Klenke, 1989-1992: Vesterby, 1992-: MacCoy
- 1959-1969 Bleggaardens Indlevering
- 1959-1992 Lyngby Vinimport, Leif Paustian
- 1959 Lindblad Keramik
- 1963-1969 Lyngby Autoforretning
- 1967-1971 Imperial rejsebureau, Lyngby afd.
- 1970- Palæet - Guldsmed
- 1993- Audioscan



Hjørnet af Lyngby Hovedgade og Jernbanevej, tidligere Hovedgaden 38. En bygning på dette sted ville udfylde husrækken og give nr. 36 en mere naturlig fremtræden.

### **(Lyngby Hovedgade 38)**

Hvor der i dag er et lille grønt anlæg på hjørnet af Hovedgaden og Jernbanevej med adgang til Baadfarten, lå der indtil 1968 en ejendom med butik og bolig ud til Hovedgaden, og indtil 1971 en basarbygning med butikker ud til Jernbanevej.

#### *Konditor Kiens' ejendom*

I 1872 lod konditor Carl Kiens opføre en toetages butiks- og beboelsesbygning i 17 fag. Bygningen målte 22<sup>1</sup>/<sub>2</sub> alen i længden og 15 alen i bredden, og den var i grundmur (gule mursten) med skifertag og to skorstene.

Huset havde fem vinduesfag mod Hovedgaden, et skråt hjørnefag og tre fag mod Jernbanevej, der dengang gik vinkelret ud fra Hovedgaden.

I stueetagen var der ifølge en beskrivelse fra 1872 en gennemgående gang med trappe til 1. sal, en butik, fire værelser og et kammer, køkken og spisekammer samt pigekammer. Der var kælder under butikken.

På 1. sal var der entre, fem (i 1883 fire) værelser, køkken og spisekammer samt pigekammer. På loftet var der to værelser og tørreloft.

Desuden hørte der til ejendommen et brænde- og vaskehus på 12 x 7 alen.



Hovedgaden 38 på hjørnet af Jernbanevej, 1894. Ligheden med det endnu eksisterende nr. 36 (omend forhøjet i 1887) ses tydeligt på dette billede, der også viser et stykke af Gammel Rustenborgs have ud til vejen, hvor senere nr. 34 blev bygget. Lige bag hestevognen anes et stykke af gelænderet ud til Fæstningskanalen.

### Ombygninger 1883-1911

I 1883 forhøjedes bygningen med en facadekvist ud imod Hovedgaden. Med fire fag gav det mulighed for indretning af to ekstra værelser til lejligheden nedenunder på 1.sal.

I 1884 opførtes et grundmuret udhus med zinktag langs det nordlige skel, indeholdende latrin. I haven lå der i forvejen et grundmuret havehus, jfr. ovenfor. Et projekt om at forhøje havehuset med en etage blev opgivet i 1890, og i stedet blev det i 1907 ombygget til barberstue.

### Projekt til firetages boligejendom 1914

Et projekt til en beboelsesejendom beliggende langs Jernbanevej blev fremsat i 1914. Med butikker i stueetagen og seks store lejligheder, og med et nationalromantisk udtryk (tegnet af arkitekt A. Kuld), ville det have været et flot modstykke til den overfor liggende etageejendom Jernbanevej 1 fra 1906. Men projektet blev opgivet.

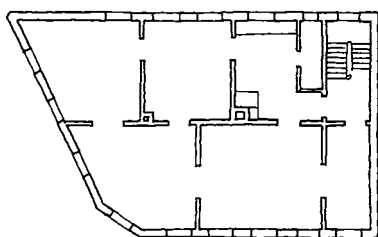
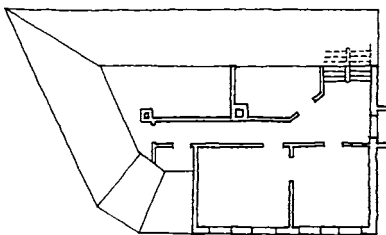
<b>Ejerliste:</b>	Matr. nr. 37 h,l (37 h udst. 1872 fra 37 c. 37 l fra 37 h 1874)
	-1872 enkefru Lund, ejer af matr. 37 c
1872-1901	konditor Carl Ludvig Vilhelm Kiens
1901-1934	grosserer Matthias Hansen Hjul og hustru Marie Johanne Florentine f. Kiens
1934-1961	A/S Kjøbenhavns Handelsbank
1961-	Lyngby-Taarbæk Kommune

<b>Butikker:</b>	
1872-1935	Købmandsbutik, 1872-1904: Fr.Bugge. Urtekræmmer. fra 1888 sønnen E. Bugge. 1904-1913: Matthias Hjul. 1913-1935: Edmund Petersen kolonial og delikatesseforretning
1907-1935	Skotøjsforretning. 1907-1915: N. Larsen, 1916-1935: R. Petersen
1935-1962	Kjøbenhavns Handelsbank
1935	Broderiforretningen »Monte«
1937-1948	»BH« Hørkram og osteforretning

Hovedgaden 38, basarbygningen fra 1935 langs Jernbanevej. Niels Wivel fot. 1966.



Lyngby Hovedgade 38 set fra Jernbanevej med basarbygningen fra 1935. Elith Christensen fot. 1968.



Hovedgaden 38, 1883. Facade og plan af kvistetage og 1. sal. Ca. 1:300.

### Handelsbanken og ny basarbygning 1935-36

I 1935 indrettedes banklokaler i stueetagen og kælderen. Samtidig forbedredes lejligheden på 1. og 2. sal, bl.a. med bad.

I stedet for det ovennævnte projekt opførtes i 1936 en basarbygning langs Jernbanevej, tegnet af arkitekt Edwin Christiansen. Der var syv butikker i den nye bygning, alle med baglokale og toilet. En mellembygning benyttedes af Handelsbanken til kontor og arkiv. Basarbygningen var med sit flade tag og varierede vinduesfacader med store glaspartier et flot eksempel på funktionalistisk byggestil. Den målte ca. 30 x 10 meter.

I 1950 udvidede Handelsbanken forhuset med en énetages grundmuret bygning på bagsiden.

I 1968 blev forhuset nedrevet ved udvidelsen af Jernbanevej, og i 1971 blev basarbygningen nedrevet.

### Vurdering

Begge huse var typiske for deres samtid, enkle og funktionelle i hhv. traditionel og moderne byggestil. De burde begge have været bevaret; men de blev ofret på trafikens alter. I dag overvejes det at bygge nyt på den tomme grund.



*Lyngby Hovedgade 39-41, set fra det modsatte hjørne af krydset Hovedgaden-Klampenborgvej.*

## **Lyngby Hovedgade 39-41**

### *Den nuværende bebyggelse*

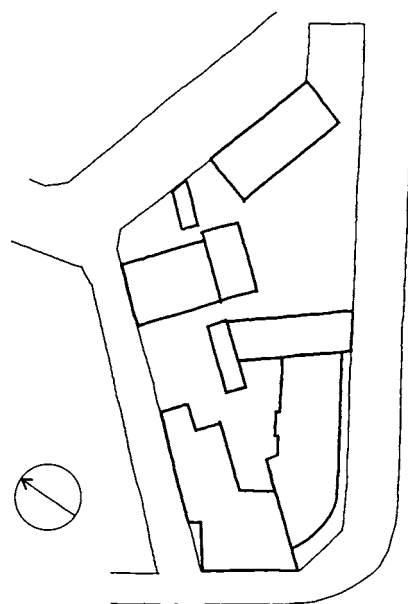
Den nuværende bebyggelse består egentlig af to bygninger, hjørnebygningen nr. 41 (opført 1946) og den nord herfor opførte udvidelse nr. 39 (opført 1959-64). I 1963 blev nr. 41 sammenlagt med nr. 39 under dettes matrikelnummer. Samme år opførtes endnu en tilbygning med samme udseende mod øst langs Klampenborgvej, med adressen Klampenborgvej 250.

Alle tre bygninger er udført på samme måde, med tre etager og tilbagetrækket tagetage, grundmurede med tag beklædt med grønt tagpap. Facaden er i grå cementpuds fuget som fliser, og vinduerne har lyse kalkstensindfatninger. Den nordlige del har fire vinduesfag mod Hovedgaden og seks fag mod smøgen til Gasværksvej. Den er bygget i vinkel og måler hhv. 16 x 13 og 17 x 10 meter. Hjørnebygningen, der måler 27 x 9 meter, har tre fag i det rundt formede hjørne samt fem fag mod Klampenborgvej. Bygningen langs Klampenborgvej har ialt ti vinduesfag.

Hele ejendommen rummer butikker og bank i stueetagen. Nr. 39-41 rummer kontorlokaler til banken i de øvre etager, mens de øvre etager langs Klampenborgvej er indrettet til klinikker, kontorer og boliger.

### *Nr. 39: Malmgreens smedie 1877*

I foråret 1877 opførtes en beboelsesbygning på 16 x 11 alen i to etager af grundmur med tegltag og med to skorstene. Bygningen



*Hovedgaden 39-41, 1944-46. Situationsplan, ca. 1:1000. Til venstre Gasværksvej med nr. 39 (vinkelhus og baghus), nederst og til højre fortovet langs hhv. Hovedgaden og den kommende Klampenborgvej.*



*Malmgreens Smedie (Lyngby Hovedgade 39, opført 1877) på hjørnet af Gasværksvej ca. 1920. Til højre ses lidt af sadelmager Rosteds hus (nr. 41) fra 1897.*



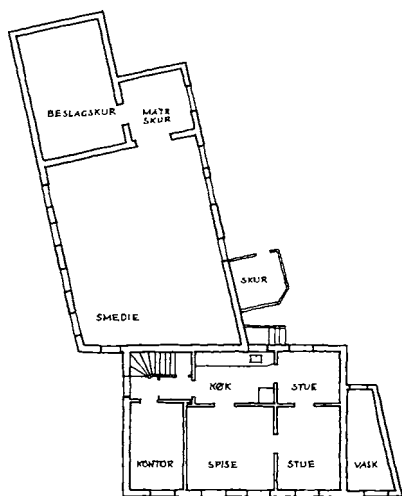
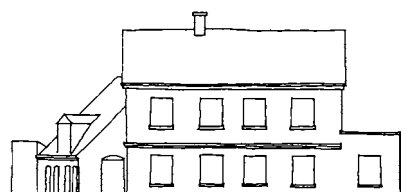
indeholdt beslagskur med jordgulv, to værelser og trappe til 1. sal med entré, tre værelser, køkken og spisekammer.

Desuden opførtes en smedie på  $14\frac{1}{2} \times 12$  alen i én etage af grundmur med tegltag med to skorstene. Her fandtes et smedeværksted i ét rum med jordgulv, og på loftet var der to kamre og loftsrum. Endelig var der en retirade af tømmer og brædder med tag beklædt med tagpap.

I 1892 var beboelsesbygningens indretning ændret, således at der i stueetagen nu var entré med adgang fra nordgavlen, trappegang, to korridorer, tre værelser og et kammer samt køkken og spisekammer. På 1. sal var der trapperum, korridor, tre værelser og køkken med spisekammer. Facaden havde fire vinduesfag i stuen og på 1. sal, med kraftigt bånd mellem de to etager og tandsnitsgesims under taget.

Smedien var stadig i ét rum med to esser, med to værelser på loftet. Loftet, som nu havde fået en tagkvist, havde adgang både ad en trappe fra smedien og fra 1. sal i beboelsesbygningen.

Foruden retiraden var der i 1892 tilkommet fire halvtagsbygninger af tømmer og brædder med tag beklædt med tagpap, nemlig et beslagskur på  $10 \times 7$  alen, to materialskure på hhv.  $4\frac{1}{2} \times 2\frac{1}{2}$  og  $8\frac{1}{2} \times 4\frac{3}{4}$  alen og et brændehus på  $7\frac{1}{2} \times 4\frac{3}{4}$  alen.



*Hovedgaden 39, smedie og beboelse før ombygningen til butikker i 1931. Facade og plan af stueetage, ca. 1:350.*

#### *Vaskehus, baghus og skure 1898-1910 (nr. 39)*

Et vaskehus opførtes i forlængelse af forhuset mod syd ud til Hovedgaden, i én etage, grundmuret med halvtag beklædt med tagpap. Der var dør i bagsiden og et vindue mod gaden.

I 1906 opførtes et nyt baghus i to etager, grundmuret med mansardetage og sadeltag dækket af dels tagpap og dels skifer. Bygningen var placeret bagest på grunden med gavlen mod Gasværksvej og bagside mod Rolighedsvej. Der var lager og værksted samt to lejligheder i tagetagen med adgang fra et trapperum midt i facaden. Der var fire vinduer, to døre og en port i facaden mod vest samt to kvistvinduer i mansardetagen. Den nordlige lejlighed havde desuden vinduer i gavlen mod Gasværksvej. De to lejlig-



*Gasværksvej set mod Lyngby Hovedgade ca. 1905 med Det Hvide Palæ's have til højre.*

heder var på hver to værelser og køkken. Arkitekt var C. J. Schwartz. Baghuse og skure på bagarealet blev nedrevet.

Samme år opførtes et brændselsskur øst for værksteds- og beboelseshuset, placeret mod Rolighedsvej og udført med skrå østgavl, af tømmer og brædder med halvtag beklædt med tagpap.

I 1908 opførtes en ny skorsten til smedien. Smedeværkstedet var stadig i ét rum med tre vinduesfag mod Gasværksvej, dør i vestgavlen, indkørselsport mod øst og tre vinduer mod syd.

I 1910 opførtes en tilbygning til skuret øst for smedien, af tømmer og brædder med halvtag beklædt med tagpap.

Skorsten og skur var udført af Vilhelm Suhr, Lyngby.

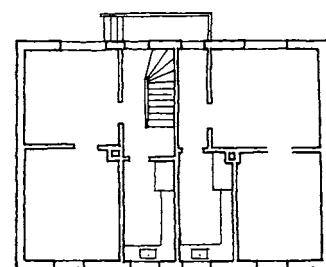
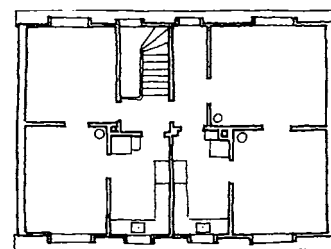
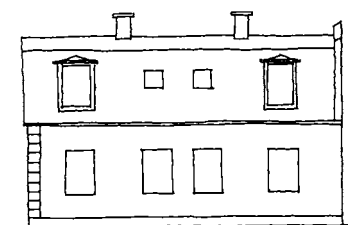
#### *Lejligheder og butikker 1931-32 (nr. 39)*

I 1931 indrettedes to nye lejligheder i baghusets stueetage, hver med to værelser og køkken. Dette skete som erstatning for nedlagte lejligheder i forhuset.

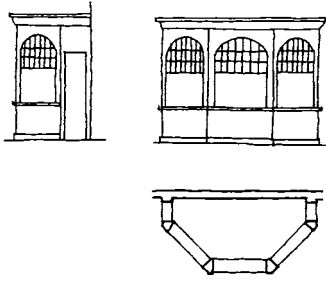
I 1932 ombyggedes forhus og smedie til ialt fem butikker med baglokaler. Facaden ændredes med tre store butiksvinduer og tilbagetrukne indgangspartier. Facaden mod Gasværksvej fik fire butiksvinduer med to døre. Den tidligere smedie fik nyt tag med lav hældning, beklædt med tagpap. For ombygningerne stod arkitekt Knud Friderichsen, Lyngby.

Samme år blev vaskehuset mod Hovedgaden nedrevet, og et nyt vaskehus og brændselsskur blev opført langs sydskellet, grundmuret med halvtag beklædt med tagpap.

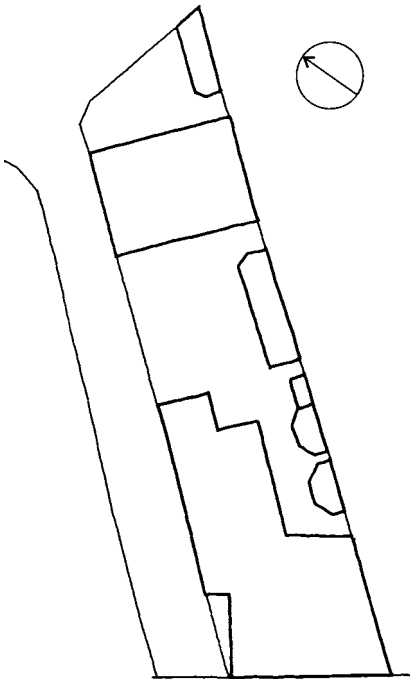
Ligeledes i 1932 fik ejeren tilladelse til at genopføre to gamle



*Hovedgaden 39, 1931. Baghuset med fire lejligheder, indrettet 1906-31. Facade og plan af 1. sal og stue, ca. 1:300.*



Hovedgaden 39, 1932. Facade (opstalt) og plan af kiosk, ca. 1:200.  
Herunder situationsplan, ca. 1:600. Bemærk de to halve kioskbymgninger ved sydskellet.



Lyngby Torvs åbning mod Lyngby Hovedgade ca. 1930. På den modsatte side af Hovedgaden ses daværende nr. 41 (sadelmager Rosteds énetages hus) og nr. 43 (snedkermester Tanges hus i to etager). I baggrunden ses Baunehøj og gården Carlshøj.

kioskbymgninger af træ og glas placeret mod syd mod naboens brandmur. Kioskerne, der blev opført af arkitekt Knud Fridrichsen, bestod af to halvdele af en oprindeligt ottekantet bygning med indgange i de to sider og segmentbuede vinduespartier. Trods overbebyggelse af grunden og forbud mod opførelse af træbygninger mod skel gav Lyngby-Taarbæk Bygningskommission tilladelse til opførelsen.

I 1943 indrettedes viktualieudsalg i det tidligere mælkeudsalg. En ny skillevæg blev opført, og et køkken og bagkontor blev indrettet.

Fra 1934 var Arbejdernes Kaffeforsyning placeret i sidebygningen.

I 1959 blev bygningerne på grunden nedrevet.

#### Nr. 41: Sadelmager Rosteds hus 1897

I 1896-97 opførtes et lille hus som bolig for sadelmager Hans Carl Rosted, udført af arkitekt Th. Gundestrup, København. Ejendommen var i én etage, ca. 9 x 9 meter, grundmuret med facader i blank mur med vandrette bånd og segmentbuede stik over vinduerne. Taget var beklædt med skifer. Der var én skorsten. Facaden mod Hovedgaden havde et lille butiksvindue samt et trerammet vindue. Der var indgang til butikken og til trapperummet i nordgavlen, samt vindue i begge gavle til værelserne på 1. sal. I taget var der en lille kvist. Huset rummede butiksløkkale mod nord samt entré med trappe, to værelser og køkken. På 1. sal var der tre værelser og loftsrums. Der var kælder under den bageste del af huset.

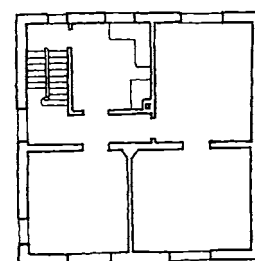
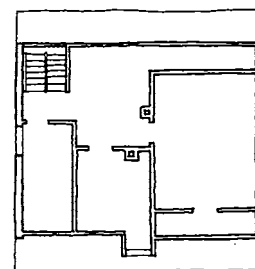
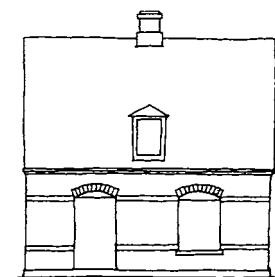


Butikkerne langs Gasværksvej, indrettet i baghuset til Hovedgaden 39. Gunnar Jørgensen fot. 1959.



Lyngby Hovedgade 39-41 med nordsiden langs Gasværksvej. Den synlige del af bygningen er opført som en udvidelse i 1959-64.

Hovedgaden 41, 1886. Facade og plan af 1. sal og stue, ca. 1:300.



Bag forhuset opførtes samme år en værkstedsbygning langs nordskellet, i to etager med grundmuret stueetage og bindingsværk i 1. sal. Et lavt sadeltag var beklædt med tagpap.

#### Butikker i forhus og tilbygning 1934-39 (nr. 41)

I 1931 indlagdes centralvarmeanlæg i forhuset med kedelrum i kælderen.

I 1934 blev der indrettet endnu en butik med baglokale i stueetagen. Facaden fik et nyt stort butiksvindue med tilbagetrukket indgang. For ombygningen stod arkitekt Edwin Christiansen, Lyngby.

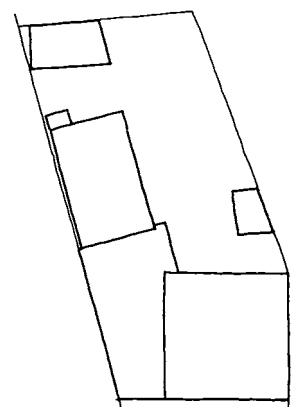
I 1939 opførtes en tilbygning mellem forhusets nordgavl og baghuset ved nordskellet, i én etage, grundmuret og træbeklædt med lavt sadeltag beklædt med tagpap. Tilbygningen rummede en butik sammenbygget med den nordlige butik i forhuset og med fælles indgang fra Hovedgaden. Bygningen dækkede den tidligere adgangsvej; men en ny blev etableret over nabogrunden mod nord fra Gasværksvej. Byggetilladelsen blev givet mod tinglyst deklARATION om, at ejeren skulle nedrive tilbygningen ved en eventuel vejudvidelse.

Et træskur blev samtidig opført i gården, indrettet til lager for butikken. Tilbygning og lagerskur blev udført for farvehandler Eigil Schmidt af arkitekt Johs. Lund, Lyngby.

Bygningerne på grunden blev nedrevet i 1944.

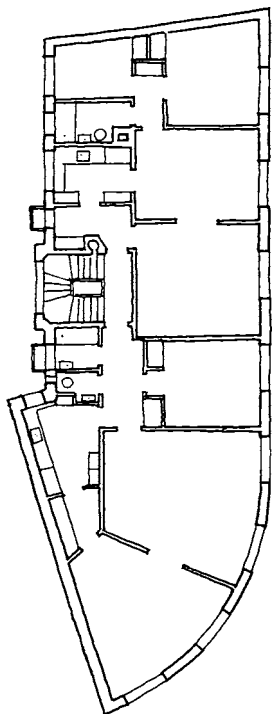
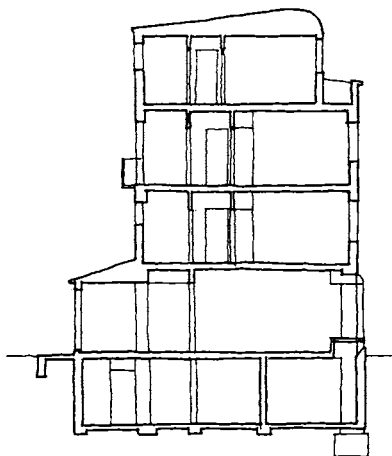
#### Etageejendom 1946 (nr. 41)

I 1944-46 opførtes den nuværende hjørneejendom som en tre etager høj forretnings- og beboelsesbygning med tilbagetrukket tagetage. Bygningen, der målte ca. 27 x 9 meter, var placeret mellem sydgavlen af nr. 39 og et baghus på nabogrunden matr.



Hovedgaden 41, 1938 efter farvehandler Schmidts tilbygning og ombygning. Situationsplan, ca. 1:600.

Hovedgaden 41, 1944-46. Snit set mod øst, d.v.s. med facaden mod Klampenborgvej til højre. - Plan af 2. sal (2 lejligheder med bad, toilet og nedstyrningsskakt). Ca. 1:300. - Nederst foto 1956.



nr. 2 fa (med adresse på Rolighedsvej). Projektet, der tydeligt nok var præget af det nærliggende rådhus, var tegnet af ingeniør O. Palle, Lyngby, og arkitekt H. Hjortenberg, København, for farvehandler Eigil Schmidt og enkefru Ellen Bay.

Der var fuld kælder under hele bygningen med tilkørsel i en forsænket gård på bagsiden til lagerrum til de tre butikker. Stueetagen blev indrettet til farvehandel i det afrundede hjørne mod Hovedgaden, med indgang i hjørnets nordlige del, samt med to butikker mod Klampenborgvej (hvis gennemføring til Hovedgaden endnu ikke var åbnet), indrettet til viktualie- hhv. sportsforretning.

Der var hovedindgang mod Klampenborgvej (men adresse Hovedgaden 41) med trapperum mod gården. Da der kun var én trappe, krævedes altaner i de øvre etager på bagsiden, samt altan til begge sider i tagetagen (derfor tilbagerykningen af etagen).

På 1. sal var der en lejlighed i hjørnet med opholdsstue, soveværelse, spisestue og anretterværelse, køkken og adskilt badeværelse og toilet. Mod øst var der et værelse til forevisning af tapet med trappe fra farvehandelen i stueetagen. På 2. sal var der to lejligheder med tre værelser hhv. tre værelser og kammer, køkken og badeværelse. Tagetagen rummede en lejlighed i hjørnet med fire værelser, køkken med anretterværelse og badeværelse samt vaskerum, fire pulterum og tørrerum.

I 1945 ændredes lejlighederne på 1. og 2. sal til erhvervslokaler for hhv. damefrisørsalon, fodklinik og tandlægeklinik. Og i tagetagen indrettedes to pulterum og vaskerum til venteværelse og lægekonsultation for den i tagetagen boende læge. Der var således nu kun én bolig i ejendommen. At der var tale om et dyrt byggeri viser en klage over den høje husleje for forretningslokalerne. I et svar til klageren fremhævede Lyngby-Taarbæk Sogneråd, at bygherren havde haft store udgifter ved nedrivning af den ældre bebyggelse, køb af nabogrundene matr. nr. 2 r og 2 rg, samt at ejeren var blevet pålagt at bygge en ny ejendom på nr. 39 inden 1953. I en deklaration tinglyst på ejendommen forpligtede ejeren sig til at bebygge nabogrunden inden 1953 »med en bygning svarende til denne med samme profil og højde«.

Bygherren ønskede oprindeligt at bebygge nabogrunden med en basarbygning. Senere ville han opføre en etageejendom med fire etager og tagetage; men sognerådet fastholdt kravet om samme udførelse som hjørneejendommen.

#### Tilbygning til etageejendom 1959-64 (nr. 39)

I årene 1959-64 opførtes den nuværende tilbygning til nr. 41, d.v.s. nr. 39, tegnet af ingeniør O. Palle og arkitekt H. Hjortenberg for farvehandler Eigil Schmidt. Ejendommen, der også blev udvidet langs Klampenborgvej, blev udført i samme højde og profil og med facader som hjørneejendommen.

Stueetagen rummede Handelsbankens Lyngby-afdeling i den



tidligere farvehandel og i den nordlige tilbygning mod Hovedgaden. Mod smøgen til Gasværksvej indrettedes to butikker til hhv. skotøjs- og kolonialforretning. Facaden mod nord har store glaspartier foran de bærende søjler i stueetagen. Der var interne trapper fra bank og skoforretning til 1. sal, der var indrettet til spisesal og direktørkontor for banken samt skotøjsekspedition i den nordlige del. 2. sal og tagetagen blev indrettet til kontorlokaler. Indgang og trapperum var mod gården.

#### *Ændringer 1967 og 1987*

I 1967 ændredes de to butikker i den nordlige ende, Aka og Karni Sko, idet lokalerne blev slået sammen til én butik for skotøjsforretningen. Facaden blev ændret til ét stort glasparti med indgang. For ombygningen stod ingeniør O. Palle, Lyngby.

I 1973 ansøgte om tilladelse til at opsætte baldakiner over banken, skotøjsforretningen og brilleforretningen; men sagerne blev henlagt. I dag har kun de to små butikker mod Klampenborgvej en mindre baldakin.

I 1987 ombyggedes Handelsbankens lokaler ved Ole Hagens Tegnestue A/S. I kælderen indrettedes bruseniche, i stueetagen blev vindfanget flyttet fra det nordlige hjørne til hjørnet mod Hovedgaden/Klampenborgvej, og et nyt kontor indrettedes i det nordlige hjørne. På 1. sal blev et nyt kontor, frokoststue og toilet indrettet.

Samme år blev tandlægeklinikken på 2. sal i nr. 41 ombygget ved arkitekterne Arne Maaholm & Peter Hammer, København.

#### *Ombygning af Den Danske Bank 1993*

I 1993 oprettedes Den Danske Banks centerfilial i Lyngby. Banken overtog lejemålene på 2. sal og i tagetagen, der blev ombygget til kontorlokaler, mødelokaler og frokoststue med garderobe for de ansatte. Facaden blev ændret ved udskiftning af markiser, med kasser i blå farve. På 1. og 2. sal opsattes hvide markiser. Stueetagens brystninger blev malet koksgrå. I ansøgningen til Lyngby-Taarbæk Kommune begrundede banken sit ønske om at overtage hele facaderetten med, at man ved fraflytning fra nr. 47 og senere fra nr. 52 opgav tilsvarende facaderet.

For ombygningen stod arkitektfirmaet Wemmerlund A/S, København.

#### *Vurdering*

Hjørneejendommen præger med sin enkle og rene sen-funktionalistiske udformning krydset ved Klampenborgvej.

Dette kryds, der i dag er byens centrum og stærkt præget af bil- og fodgængertrafik, har således på de fire hjørner bygningstyper fra tre karakteristiske perioder i Hovedgadens udvikling: den nyklassicistiske randbebyggelse om Torvet fra 1928, den sen-funktionalistiske hjørnebygning fra 1946 og 1964, og den internationale stil med curtain-walls på Magasins hjørne fra 1960.

<b>Ejerliste:</b>	<b>Nr. 39</b>
	Matr. nr. 2 r (udst. 1875 fra 2 b, Bagergården)
	-1875 Hans Andersen, ejer af matr. 2 b
1875-1886	smedemester Andreas Malmgreen
1886-1931	smedemester Ludvig Georg Malmgreen
1931-1942	fabrikant H. Vinholdt
1942-1952	farvehandler Eigil Schmidt og grosserer Axel Bay (fra 1943 dennes enke Ellen Bay)
1952-1983	Eigil Schmidt
1983-	Birte Bruun

	<b>Nr. 41</b>
Matr. nr. 2 r (opr. 2 aa udst. 1896 fra 2 x (nr. 43), 1963 indgået under 2 r (nr. 39))	
	-1896 tømremester Chr. Laurits Olsen (ejer af matr. 2 x)
1896-1938	sadelmagermester Hans Carl Rosted
1938-	farvehandler Eigil Schmidt (herefter som nr. 39)

<b>Butikker:</b>	<b>Nr. 39</b>
1877-1930	A. Malmgreen og søn, smedemester, gas- og vandmestre
1934-1941	Kaalund Kloster Mejeriudsalg
1933-1959	»Alfa« Skotøjsreparation
1933-1948	»Boden« Sæbeudsalg
1934-1967	Arbejdernes Kaffeforsyning
1934-1953	Cigar- og Tobaksforretning
1941-1953	Topp, skomagermester
1943-1953	Mesterkokken, C. Tholstrup-Pedersen
1949-1983	Karni Sko

	<b>Nr. 41</b>
1897-1936	Sadelmagermester H. C. Rosted
1935-1938	Poly Foto
1935-1942	S. A. Jenné Urmager
1939-1961	Lyngby Tapet og Farvehandel, Eigil Schmidt
1948-1953	Bon Gout Charcuterie
1948-1961	Lyngby Barnevognsfabrik
1949-1973	Lyngby Sports og Legetøjsmagasin, 1959: Wulff Legetøj
1959-	Optiker, K. Cornelius-Knudsen og Co.

	<b>Nr.39-41</b>
1961-	Kjøbenhavns Handelsbank Lyngby, 1990: Den Danske Bank, Lyngby Afdeling
1961-1983	Karni sko
1961-1967	Arbejdernes Kaffeforsyning
1961-	Optiker, K. Cornelius-Knudsen og Co.
1961-1973	O. Wulff, legetøj og barnevogne
1976-	Bukse-Poul, modetøj
1984-	Janus, modetøj



Lyngby Hovedgade 40, tidligere kroen »Holland«s hovedbygning (ombygget til nuværende udseende i 1927) på hjørnet af Jernbanevej. Bygningen måler ca. 30 x 13 meter mod Hovedgaden og ca. 15 x 8 meter mod Jernbanevej.

### **Lyngby Hovedgade 40 (tidligere kroen »Holland«)**

#### *Den nuværende bebyggelse*

Hovedbygningen til den tidligere kro »Holland« er opført i 1769 og fik sin nuværende udformning ved en ombygning i 1927. Bygningen er i én etage, muret og pudset, med mansardetage og tegltag. Mod Hovedgaden har bygningen en fem fag lang gavlkvist med lille rundt hul i frontispicen, fire kviste med trefags vinduer i mansardetagen, skrå hjørneafskæring med kvist (tofags vindue) og fem kviste mod Jernbanevej, ligeledes med trefags vinduer, alle med buet overside. Gavlen mod syd vender ud til en snæver smøge og har øverst to vinduer til det øverste loftsrum. Bygningen ligger helt ud til gadelinien og rummer butikker i stueetagen og to lejligheder i mansardetagen. Tre små runde kvistvinduer giver lys til det tidligere tørreloft.

#### *Kroen »Holland«*

Begyndelsen til kroen »Holland« skete i 1699, da kammerjunker Frederik Weiberg på Rustenborg fik skøde af kongen på fire små huse på hjørnet af Kongevejen og den senere Jernbanevej. Med det ene af disse huse, hvis udseende ikke kendes, fulgte retten til udskænkning af øl og brændevin. Når Frederik Weiberg kaldte sin kro »Holland«, skyldtes det sandsynligvis, at han havde studeret i Utrecht og var meget hollandsk orienteret.

### *Kroens bygninger i 1761*

»Holland«s udseende på Frederik Weibergs tid kendes ikke. Den første udførlige beskrivelse af kroen er udført i 1761 og kan sammenholdes med Marmillods kort fra 1765 (side 24-25).

Hovedbygningen var beliggende langs med »landevejen«, d.v.s. den offentlige vej til Bagsværd og de andre landsbyer i Gladsaxe Sogn, i dag det første stykke af Jernbanevej. Denne hovedbygning var 25 fag i længden og 4 i bredden, bygget af bindingsværk og med stråtag. Den indeholdt både beboelsesrum og rum til vogne og heste, og desuden en hestemølle med én kværn.

I vinkel med hovedbygningen lå en bygning langs Kongevejen, 12 fag lang og 4 fag bred, af bindingsværk med stråtag og indeholdende bl.a. bryggeri og brænderi. Det er denne bygning, hvis facade og grundplan er indtegnet på en flap på Marmillods kort (side 24-25).

Denne sammenbyggede hjørnebygning var tilsyneladende ikke ny i 1761, idet der desuden nævnes to »nye« bygninger bag en gårdsplads, hhv. 15 og 6 fag lange og begge indrettet med dels stuer, dels hhv. stald og lade. Syd for gårdspladsen og disse bygninger strakte en stor have sig langs landevejen, hvor i dag det høje røde beboelseshus Jernbanevej 1 ligger.

På østsiden af Kongevejen lå en bygning i skæv vinkel med vejen og med gavlen i linie med denne, således at facaden mod vejen (mod nordvest) blev på 12 fag og facaden mod gården på 15 fag. Huset var 8 fag bredt, af bindingsværk og med tegltag. I taget var der en gennemgående 5 fags kvist. Bygningen anvendtes til vognporte med værelser ovenpå. I vinkel med denne bygning lå der mod syd langs Kongevejen en bygning på 9 fag i længden og 6 fag i bredden, af bindingsværk med stentag og indrettet til beboelse.

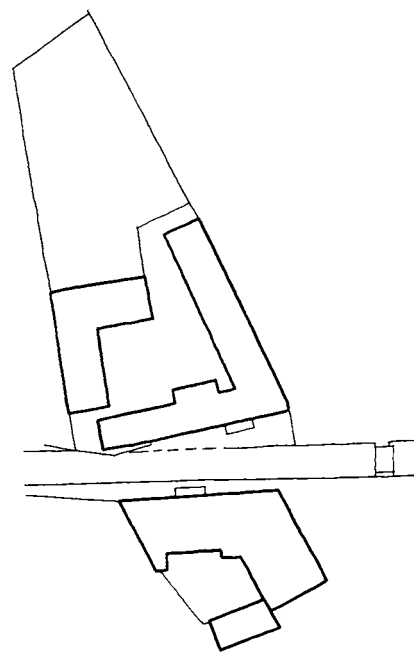
Endelig lå der bag ved disse bygninger et lille stråttækt hus på 6 fag i længden og 3 fag i bredden, og også på denne side af Kongevejen havde ejendommen en stor have.

### *Ny hovedbygning med rokokofacade 1769*

Medens beskrivelsen i 1761 afspejler en ældre bygningstilstand, er en omtaksering i 1769 udtryk for, at der er sket bygningsmæssige ændringer, nemlig i ejendommens vestlige del.

Der var opført en ny hovedbygning langs Kongevejen på vestsiden, nemlig den nuværende Lyngby Hovedgade 40 i dens oprindelige skikkelse: grundmuret til alle sider med 16 tommer tyk mur, 42 alen lang til gaden og 52 alen til gården (inddelt i hhv. 13 og 15 fag) og 22 alen bred, én etage høj med »gebrokken« tag, d.v.s. mansardtag, og en kvist over tre fag samt kælder under otte fag. Facadens midterste tre fag under kvisten var udsmykket med sandstensornamenter indfattet i muren, og hele bygningen betegnes som hvidpoleret. De nævnte stenhuggerarbejder i sandsten var i rokokostil og fandtes på bygningen indtil en ombygning i 1925-27.

Hovedbygningen rummede i stueetagen to indgange til adskil-



Hovedgaden 40, Kroen Holland 1765. Tegnet efter Marmillods kort (side 24-25), ca. 1:1000.





Hovedgaden 40, midterpartiet af »Hol-land«s hovedbygning fra 1769 med de originale rokoko-ornamenter. Dette billede og fotografierne side 204-05 er optaget af Kai Uldall for Nationalmuseet i 1927 lige før ombygningen.

lige stuer og kamre, et stort køkken med bryggers, skænkestue i 4 fag og en »bod«, d.v.s. butik i ét fag. Fra den ene indgang var der en trappe op til kvisten med en stor sal samt to store og fire mindre værelser i mansardetagen, derover loft. Salen havde paneler og tapetserede vægge, og den var »gibset med blason« (skjold), hvormed der antagelig menes et stukornament i loftet.

Til hovedbygningen var der en tre fags tilbygning til porcelænskammer.

Fra bagsiden af hovedbygningen og i skæv vinkel med denne udgik to parallelle længer, som det kan ses på kort frem til omkring 1900. Længen langs den senere Jernbanevej (12 x 4 fag i bindingsværk med stråtag) indeholdt indkørsel, vognport, hestestald og hestemølle. Baglængen (10 x 5 fag i bindingsværk med stråtag) rummede stald, lo og lade, og for enden af den lå en lille træbeklædt bindingsværksbygning med stråtag, indeholdende svinestald og lokummer. Bagved var der en baggård indhegnet med 40 fag plankeværk, hvor der bl.a. fandtes en fiskedam.

Bygningerne på østsiden af Kongevejen var antagelig de samme som i 1761, men nu bedre beskrevet. Bygningen langs Kongevejen lige over for den nye hovedbygning med rokokoornamenterne var på 9 x 6 fag, i bindingsværk med stråtag med en lille kvist. Der var kælder under huset med nedgang under den overdækkede udvendige trappe, der førte fra gaden op til indgangen. Huset var indrettet til beboelse.

Bygningen nord for beboelseshuset med gavlen ud imod Kongevejen betegnes nu som rejsestald med målene 14 x 8 fag, bygget af dels udmuret og dels klinet bindingsværk med stråtag med en gennemgående kvist over 5 fag. I kvisten var der en stor sal med opgang og forstue, og ved gavlen ud til Kongevejen var der tre kamre. Baghuset i gården på 6 x 3 fag var rullestue, og desuden var der gårdsplads og have, omhegnet med 70 fag plankeværk og med to små lysthuse.

### 1793. Kroens bagbygninger

Den næste beskrivelse omfatter den allerede omtalte hovedbygning med den tilføjelse, at kvisten er gennemgående, og at stueetagen foruden køkken og 8 værelser indeholder bryggeri og brænderi.

Bygningerne på bagsiden af hovedbygningen omfattede en 4 x 3 fags bygning til spisekammer. Langs landevejen lå en 7 x 6 fags bygning til vaskehus, bageovn, mælkekammer og port. Derefter fulgte en 22 x 7 fags bygning til hestemølle med kværne, tærskelo, hestestald til 9 heste, karlekammer og kostald til 10 køer. Disse tre bygninger var af bindingsværk. De to førstnævnte havde tegltag, den sidstnævnte stråtag med to rækker tagsten forneden.

Bag gårdspladsen lå en 7 x 6 fags bindingsværksbygning med stråtag med to rækker tagsten forneden, indrettet til 3 vognum

og materialhus. En tilføjelse til denne bygning brugtes til kulhus. I gården var der endvidere et svinehus og et hønsehus.

Bygningerne på den anden side af Kongevejen omtales ændret som det 7 x 6 fags stuehus, den 14 x 8 fags rejsstald med sal ovenpå samt det 6 x 3 fags rulle- og brændehus.

#### *Branden og genopbygningen 1801-02.*

Natten til den 13. august 1801 brændte det meste af kroen, således at der af de større bygninger kun reddedes  $\frac{2}{3}$  af hovedbygningen fra 1769. Alle dens bagbygninger og bygningerne øst for Kongevejen brændte. Ved den første beskrivelse efter genopbygningen i 1802 opmålt hovedbygningen til  $46\frac{1}{2} \times 21\frac{1}{2}$  alen, grundmur med valmet mansardtag af tegl. Bygningen var inddelt i 22 fag med en 6 fags kvist. De to indgange med forstuer førte ind til seks værelser, køkken og skænkestue, den ene desuden til kvisten og mansardetagen med spisesal, to værelser og to kamre. Ved en ny beskrivelse sidst på året 1802, hvor genopbygningen var afsluttet, nævnes seks tagvinduer, samt at bygningen var »ziret med gesimser, glat afpudsning og stukaturarbejder«.

En vestre bygning på 5 x 4 fag af bindingsværk med tegltag betegnes som »repareret« og indrettet som fadebur og ét værelse. Der er tale om det i 1793 omtalte spisekammer. Senere i 1802 nævnes det, at bygningen stødte op til hovedbygningen. Den lå tilsyneladende nord for denne, helt ud til hjørnet af Kongevejen og landevejen til Bagsværd.

Langs landevejen lå der efter genopbygningen en 28 x 6 fags bindingsværksbygning med dels tegltag og dels stråtag, med samme funktioner som den forrige bygning på stedet: vaske- og bagehus, gennemkørselsport, møllehus, tærskelo, heste- og kostald til 20 dyr og karlekammer.

Senere på året var også bygningerne bag ved gårdspladsen genopbygget: en såkaldt »vestre bygning« på 10 x 5 fag af bindingsværk med stråtag til to vognporte, hugge- og rullehus, og en »søndre bygning« på 14 x 4 fag til to vognporte, hønse- og andehus samt kul og brænde. Desuden var svinehuset genopført.

#### *Postgården og Rejsstalden 1801-02*

Den største forandring efter branden skete imidlertid på østsiden af Kongevejen, hvor der opstod et nyt stuehus og en ny rejsstald, hvoraf den sidste eksisterede til 1925 og det første helt til 1971, hvor den smukke klassicistiske »Postgård« fra 1802 blev nedrevet.

Stuehuset blev i 1802 beskrevet som  $27 \times 14\frac{1}{2}$  alen i 15 fag, grundmur med tegltag med en kvist på 6 fag og fem halvrunde tagvinduer. Der var kælder under hele bygningen, som der havde været under dens kortere forgænger. Stueetagen rummede fem værelser, og i kvisten var der en sal og fire værelser. Senere på året nævnes det, at der var køkken i kælderen, og at der var en »bornholmsk stentrapp« fra gaden op til indgangen.

Den nye rejsstald fra 1802 var en grundmuret én etages bygning på  $30 \times 17$  alen i 15 fag med tegltag afvalmet i begge ender.

»Holland«s rejsestald, Hovedgaden 9A, ca. 1920. På dette sted ligger i dag etageejendommen »Brohus«.



Den var forsynet med to dobbelte porte, således at man kunne køre igennem den; men der var ikke som i den tidligere bygning sal og kamre på loftet.

Sidst i 1802 nævnes det, at der øst for rejsestalden var opført en 10 x 6 fags bindingsværksbygning med tegltag, indrettet til stald til otte heste, port og materialkammer.

#### *Småbrande og småændringer 1832-1849*

Den 10. juli 1832 opstod der en mindre brand i hovedbygningen. Reparationerne var tilendebragt først på året 1833, og en beskrivelse af kroens bygninger i 1840 nævner ingen ændringer siden 1802. Derimod rummer en beskrivelse fra 1843 enkelte nyheder:

Hovedbygningens kvist omtales som kun i halv dybde, og stueetagen indeholdt fem værelser og fem kamre, køkken, borgestue og skænkestue samt en butik med disk og hylde. Resten af bygningerne på denne side af Kongevejen var uændrede.

På den anden side af vejen var stuehusets kvist ligeledes kun i halv dybde, og taget beskrives som dels af zink og dels af tegl. Rejsestalden var uændret, medens staldbygningen bagved nu betegnes som ridestald for ti heste.

I marts 1849 opstod der igen brand i hovedbygningen, denne gang omkring en skorsten. I løbet af april var skaden repareret.

#### *1854-76. Kroens sidste tid som samlet ejendom*

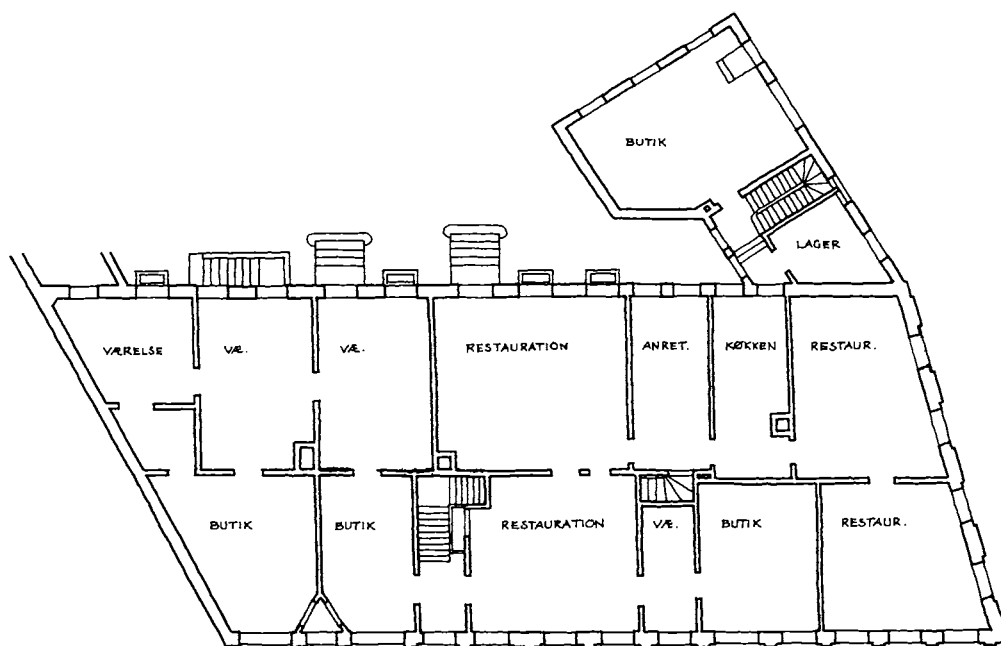
Allerede fem år efter, i 1854, takseredes kroen »Holland« påny til brandforsikring. Bygningerne var stadig de samme, og af nye oplysninger får vi kun, at hovedbygningens kvist var 11 alen lang, og at bygningen stadig rummede både borgestue, skænkestue og butik. Foran bygningen var der en 40 alen »anbindebom«.

Hovedbygningen var blevet sammenbygget med den »søndre bygning« med en mellembygning på 12 x 6 alen til køkken og kamre.

Bygningen mod nord var nu på 4 x 4 fag og rummede to kamre.

Stuehuset på den anden side af Kongevejen havde nu skifertag mod gaden og tegltag mod gården.

Hovedgaden 40, facade og stueplan af den tidligere kro »Holland«s hovedbygning ca. 1924 (efter en opmåling før ombygningen i 1927). Ca. 1:300.



I 1859 tilføjedes en keglebane i form af en halvtagsbygning i 21 fag, 43 x 3 alen, af udmuret bindingsværk med tegltag og med døre og vinduer.

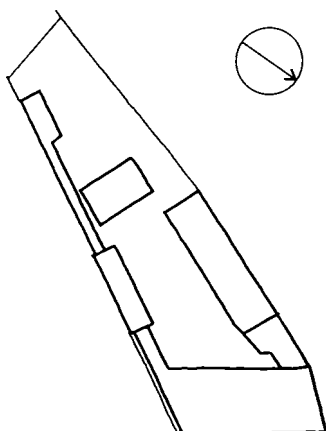
Hele bygningskomplekset blev beskrevet igen i 1869, men summarisk og uden nye oplysninger. En beskrivelse fra 1876, hvor kroen endnu var en samlet helhed, er ikke bevaret.

Kroens udstykning er beskrevet ovenfor under nr. 11, og den følgende tekst handler kun om nr. 40, kroens tidligere hovedbygning.

#### *Holland bliver til Hold'an. Indretning af lejlighed 1897*

I 1897 indrettedes en lejlighed i mansardetagens nordlige halvdel. En opmåling i forbindelse med ombygningen viser, at bygningen på dette tidspunkt havde en gavlkvist på tre fag med fem fag på hver side, altså ialt 13 vinduesfag mod Hovedgaden. Hvert fag var markeret med pilastre. Der var tre indgange til gæstgiveriet og restaurationen »Hold'an«, som det oprindelige navn nu var blevet forvansket til. I mansardetagen var der to kviste på hver side af gavlkvisten og to kviste i nordgavlen. Fra indgangen syd for gavlkvisten var der trappe til lejlighed og værelser på 1. sal.

Hovedgaden 40, 1906 (før nedrivningen af baghusene samme år). Situationsplan, ca. 1:1500.



Hovedgaden 40 (til højre). Helt til venstre ses Postgården (nr. 11) med gavlkvisten lige over for kroens. Postkort 1910.

I 1898 blev nogle lokaler i den nordlige del af stueetagen ombygget til restauration. Der var på dette tidspunkt ialt 10 lokaler i stueetagen.

<b>Ejerliste:</b>	Matr. nr. 31 a
	-1699 Kronen
1699-	kammerjunker Frederik Weiberg
	Hans Voskam (Voscamp)
	Anna Margrethe Voskam f.
	Weiberg (enke)
	Christian Voskam (søn)
-1748	Christine Margrethe Dysseldorff
	(enke)
1748-1763	Andreas Kiær
1763-1766	amtsforvalter Malte Bruun
1766-1773	fuldmægtig Hans Jacob Holm
1773-1778	Else Marie Ponick (enke efter
	Andreas Kiær)
1782-1828	postmester Claus Jørgensen
1828-1848	postmester Niels Lauritzen Hvidt
1848-1850	traktør Hans Rasmussen
1850-1859	Johan Chr. Theodor Petersdorff
1859-1862	grosserer Henrik Leonhard Dan-
	chell
1862-1873	skræddermester, gæstgiver J. C.
	T. Petersdorff
1873-	overretsprokurator H. F. Møller
	og prokurator A. Vang
Matr.nr. 31	m (udst. 1876 fra 31 a)
-1876	overretsprokurator H. F. Møller
	og prokurator A. Vang
1876-1882	gæstgiver P. F. Hansen
1882-1896	hans enke Ane Cathrine f. Rude
1896-1906	købmændene Laurits Møller,
	Carl Frandsen og Carl Ander-
	sen
1906-1916	Laurits Møller og Carl Andersen
1916-1921	restauratør Oluf Nielsen
1921-1965	slagtermester Conrad Jensen
1965-1967	hans enke Maren Sophie Jensen
1967-	Lyngby-Taarbæk Kommune

### Nedrivning af sidelænger 1906

Med konkurrencen fra »Ny Rustenborg«, et konditori og senere hotel, oplevede »Holland« en tilbagegang i årene fra omkring 1870 til århundredskiftet. I 1906 blev sidelængerne nedrevet, og den sydlige del af sidebygningen langs Jernbanevej fik påbygget mansardetage med to værelser. Gavlen fik sit nuværende udseende med trappe til stue og to vinduer på 1. sal. Der blev udgravet kælder til vaskerum. En trappe mod gården førte til lejligheden på 1. sal. Arkitekt for ombygningen var Harald Jensen.

På den sydlige del af grunden opførtes i 1907 etageejendommen Jernbanevej 1.

### Indretning af butikker 1918-19

I 1918 indrettedes to butikker mod Hovedgaden sydligst i bygningen, hver med to meter brede vinduer (arkitekt C. J. Schwartz). I 1919 indrettedes butik mod Jernbanevej i gavlbygningen. Facaden blev ændret til indgang og stort butiksvindue.

I 1925 indsendte arkitekterne Johan Speyer og H. P. Jacobsen et forslag til indretning af tre butikker syd for gavlkvisten, bl.a. et konditori. Men samtidig arbejdedes der med forskellige projekter til en forhøjelse af den gamle krobygning.

### Forslag til forhøjelse. Restaurering 1924-27

I 1924 havde de nævnte arkitekter for ejeren, slagtermester Conrad Jensen, indsendt forslag til forhøjelse med en etage og mansardetage, og med butikker i hele stueetagen. Kommuneingeniør Rastrup mente i første omgang, at man næppe kunne forhindre dette. Men Foreningen til Gamle Bygningers Bevaring forhand-



»Holland«s hovedbygning i 1927 med Jernbanevej helt til højre.

lede med ejer og arkitekter og fik tilsyneladende udvirket, at »det lykkede at undgå påbygning«. Derudover mente foreningen, at den oprindelige pilasterinddeling burde bevares, lige som sydgavlen burde behandles som facade (d.v.s. mod nr. 42).

Alligevel indsendtes et nyt projekt, denne gang med en forhøjelse til tre etager med mansardetage. Nu reagerede den kommunale forvaltning med krav om, at projektet skulle betragtes som nybyggeri og dermed tilbagerykkes fra gadelinien. Og Indenrigsministeriet udtalte i marts 1926, at man ikke ville tillade forhøjelse med en eller flere etager, og at bygningens kontur skulle bibeholdes uforandret.

I juli 1926 udformede arkitekterne det forslag, der resulterede i en ombygning af facaden og gavlkvisten, således som de fremstår i dag. Den tre fag lange gavlkvist blev ombygget til fem fag; men den oprindelige udsmykning omkring det lille runde hul i gavlkvisten forsvandt lige som pilasterinddelingen og ornamenterne i stueetagen.

Projektet indeholdt oprindeligt flere små kviste i mansardetagen samt i loftsetagen; men Lyngby-Taarbæk Kommune forbød indretning af beboelse på tørreloftet. Tagkvistene blev så erstattet af de nuværende runde kvistvinduer.

I stueetagen indeholdt forslaget ialt syv butikker, alle med baglokaler. Tre butikker var placeret syd for en indgang under gavlkvisten, en lille og en stor nord herfor, og to mindre butikker i sidefløjen mod Jernbanevej.

På 1. sal indrettedes to store lejligheder med adgang fra en dobbeltløbet trappe bag forstuen ved indgangen. Den sydlige lejlighed rummede forstue, dagligstue, herreværelse og spisestue mod Hovedgaden, og børneværelser, soveværelse og pigekammer samt køkken og bad mod gården. I sydgavlen var køkken-trappen placeret. Alle værelser fik lys fra kviste mod gaden og gården. Den nordlige lejlighed rummede forstue, salon, herreværelse og dagligstue mod gaden, sove- og børneværelse og bad

#### Butikker:

- 1600-1924 Kroen Holland, restauration, værtshuset Hold'an
- 1769-1876 Bod, købmandsbutik i tilknytning til kroen Holland
- 1876-1881 Købmandsbutik, 1876: Jacob L. Grandjean, 1877: M. Hansen
- ? -1877 Ølaftapningsforretning, H. Kjærgaard, derefter F. O. Jørgensen
- 1874 Slagtermester F. Andersen
- 1881 Smør og viktualie
- 1882.1886 Kødudsalg, Wolffheckel
- 1897-1910 Urmager og Guldsmed A.Hansen
- 1911-1915 Lyngby Farve og Tapethandel, A. R. Andersen
- 1917-1953 Dyrehavegaards Mejeri
- 1919-1923 I. Koføeds konfektforretning
- 1919-1924 Lyngby Herrehattemagasin og Ekviperingshandel v. G. Rasmussen
- 1924-1930 Konditori, 1924-1928: A.V. Jøns-son, 1928-1930: Konditoriet »Perfekt«
- 1926-1977 Købmandsforretning, 1926-1935: Kolonialvarelageret A/S, 1935-1947: Kolonialvarelageret »Ergo«, 1948-1950: købmand W. Skjoldemose, 1950-1952: Kai Schou, 1952-1977: Alfred Simonsen
- 1926-1927 Damefrisør
- 1927-1934 Schultz's Manufaktur og Trikotagehandel
- 1927-1967 Lyngby Importen, 1929-1967: Lykfeldts Import cykler og radio
- 1927-1929 E. Rasmussen Blomster
- 1930-1932 P. E. Martinussen galanterihandel, Lyngby Gavebod
- 1931-1965 Charcuteri, 1931-1936: Søstrene Friis, 1937-1959: »City«, Finn Jensen, fra 1941 slagterforretning, 1959-1965: Orla Jensen
- 1933-1942 Karlssons frisørsalon, 1934-1942: Aage Henriksen
- 1935-1964 »City« varehus v. K. Jensen
- 1935-1936 Lyngby Antikvarboghandel
- 1942 H. Wernegreen, cigarforr.
- 1963-1991 Thiele Briller
- 1965-1975 Regulær, manufaktur
- 1976-1977 Rita Ventetøj
- 1976-1995 Tommelises Modelskræderi, buntmager
- 1977-1981 Afro-Form Boutique, gaveartikler
- 1992- Scholl
- 1995- Service-Ringen, Invita køkkener

mod gården samt spisestue, anretningsrum, køkken og to værelser i sidefløjen. Der var køkkentrappe i hjørnet mod gården.

Samtidig blev der indlagt centralvarme i hele bygningen, og en konditorovn blev indbygget i kælderen.

Værtshuset »Hold'an« flyttede i 1924 til stueetagen af en ny treetages muret bygning på en frastykket grund med gavlen mod Jernbanevej (nr. 1). I dag er bygningen pudset og malet lys grå og rummer Sydbanks afdeling i Lyngby.

#### *Ændringer af butikker 1940-95*

I 1940-41 indrettedes Varehuset City i den store hjørnebutik med trappe til kælderrum og glasvæg mod baglokalet. I 1945 blev sidefløjen mod Jernbanevej inddraget i hjørnebutikken.

I 1949-50 indrettedes viktualiebutik i en tidligere cykelforretning syd for gavlkvisten, og i slagterbutikken syd herfor blev to mindre baglokaler slået sammen til ét stort. Cykelforeningen flyttede til den sydligst placerede butik ved sydgavlen.

I 1961 indrettede firmaet F. Thiele optikerforretning i to butikslokaler syd for indgangspartiet under gavlkvisten. Facaden fik tilbagerykket vindues- og indgangsparti.

I 1966 opførtes en tilbygning bag hjørnebutikken med en udvendig trappe til 1. sal.

I 1969 blev der foretaget mindre ændringer i lejligheden på 1. sal mod nord. Et nyt toilet og en pejs med aftræksrør gennem taget blev indrettet. Samme år udvidedes Thieles forretning ved sammenlægning med den sydlige butik. Indgangen til denne blev fjernet, og et nyt stort butiksvindue blev indsat, lidt tilbagetrukket fra facadelinien.

I 1977 indrettedes en ny butik (Afro-Form) i stedet for den nedlagte købmandshandel syd for hjørnebutikken. Et forslag om baldakin blev ikke godkendt p. gr. af det smalle fortov.

I 1980 blev denne butik overtaget af pelsforretningen »Tommelise« i hjørnebutikken, som nu rådede over hele facaden fra Jernbanevej hen til indgangen under gavlkvisten, mod Hovedgaden ialt tre store vinduer.

I 1985 fik »Tommelise« tilladelse til opsætning af markiser over alle butiksvinduer.

I 1995 indrettedes hjørnebutikken til Invita Køkkener (hårde hvidevarer), og der blev opsat nye skilte over fem vinduer.

#### *Vurdering*

Trods den hårdhændede ombygning i 1927 og de senere års butiksfornyelser står bygningen som vidnesbyrd om et smukt 1700-tals rokoko-byhus. Pilastrener og udsmykningen om det lille runde hul i frontispicen forsvandt ved ombygningen i 1927. Facadeinddelingen og de smukt buede tagkviste er et hovedtræk ved bygningen; men ingen af delene svarer til dens oprindelige udseende.

Det er et tab, at Postgården overfor (nr. 11) ikke er blevet bevaret, så kroen »Holland«s fornemme anlæg på begge sider af Hovedgaden kunne være kommet til sin ret.



Bagsiden af »Holland«s hovedbygning i 1927.



Lyngby Hovedgade 42, opført i 1874. I højre side ser man gennem det smalle mellemrum mellem nr. 40 og 42 ind på baghuset til nr. 44.

## Lyngby Hovedgade 42

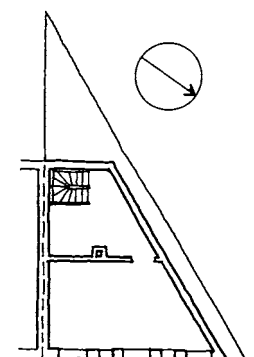
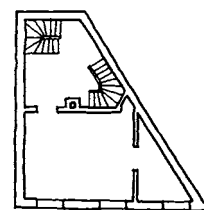
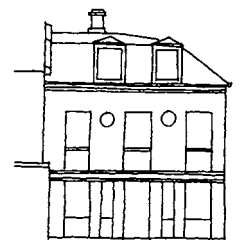
### Den nuværende bebyggelse

Det lille byhus er opført i 1874 i to etager, grundmuret og med skifertag. Midt i taget er der en lille kvist. Facaden er i dag beklædt med glaserede sorte plader over et tilbagetrukket vinduesfelt i stueetagen. På 1. sal er der et tre fag langt vinduesbånd, mens der kun er ét vinduesfag på bagsiden. Facaden mod gaden måler 7 meter, mod gården 2,5 meter. Husbredden er 7,5 meter.

Huset er sammenbygget med ejendommen mod syd (nr. 44), mens en 60 cm smal smøge adskiller huset fra naboejendommen mod nord (nr. 40). Det lille hus er indrettet til pizzeria.

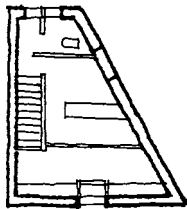
### Barber Møllers første hus 1866

Barber Johan Møller havde lejet den nordlige del af grunden til Hovedgaden 44, og her opførte han i 1866 en halvtagsbygning af grundmur med tag beklædt med tagpap og én skorsten. Bygningen var bygget op ad gavlen af nr. 44, og den målte  $11\frac{3}{4} \times 5$  alen. Fra gården var der indgang til to værelser.

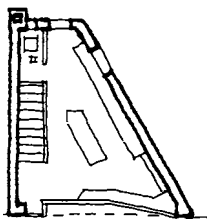
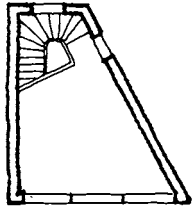


Hovedgaden 42, 1888. Facade og plan af 1. sal og stue. Af de to viste kvistvinduer blev kun det ene udført. Ca. 1:300.





Hovedgaden 42,  
1960: 2. sal, 1. sal  
og stue. Ca.  
1:300.



### Den nuværende ejendom 1874

I 1874 opførtes det nuværende hus til barber Møller af murer- mester Schumacher. Huset var i to etager, grundmuret med tag beklædt med tagpap og med én skorsten. Huset målte 11 alen mod gaden og 4 alen mod gården, og husdybden var 12 alen. Den skæve, trekantede grundplan udnyttede hele grunden, på nær en én alen bred passage mod naboejendommen mod nord, nr. 40. Facaden var i blank mur, med indgang i midten ad en trappe med fire trin og ét vinduesfag på hver side.

I stueetagen var der iflg. en beskrivelse en gang, to værelser og køkken, og herfra førte en trappe til 1. sal med tre værelser. Under en del af bygningen var der en lille kælder.

### Ombygning og facadeændring 1888-98

I 1888 blev huset ombygget ved murermester Schumacher. Taget blev aftaget, og et nyt blev opført med en halvanden alen høj trempel. Der blev opsat nye kviste, hvoraf der i dag ses én mod gaden. En ny trappe blev indbygget fra 1. sal til den nyindrettede tagetage, hvor der var to værelser.

Facaden havde stadig indgang i midten og ét vinduesfag på hver side, og på 1. sal var der tre vinduesfag. Mellem disse var der anbragt to runde blændinger med relieffer på første sal.

I 1898 ændredes facaden i stueetagen til to større butiksvinduer, gulvet sænkedes 40 cm til gadeplan, og en ny dør blev indbygget, placeret midt i facaden og smallere end den oprindelige.

<b>Ejerliste:</b>	Matr.nr. 74 b (udst. 1874 fra 74 a, nr. 44)
-1874	læge E. J. Olsen (ejer af matr. 74 a)
1874-1896	barber Johan Heinrich Eduard Møller
1896-1914	barber Johan Chr. Marinus Lemcke
1914-1948	fru Agnes Bartram f. Christian- sen
1948	stenhuggermester Karl Hansen
1948-1957	Arbejdernes kooperative Skotøjs- fabrik
1957-1968	Grønnegade-Huus A/S
1968-1978	direktør Kaj Werner
1978-1982	Det Frederiksbergske Ejendoms- Societet A/S
1982-1984	ASX 1377 Aps.
1984-1990	Det Frederiksbergske Ejendoms Societet
1990-	Akram Badr

### Butikker:

1861-1914	Barbersalon, J. H. Møller, nær- ringsbevis som hører 1883.
1896-1914:	J. C. M.Lemcke Bar- ber og Frisør
1914-1948	Frugt og grønhandel, blomster, Agnes Bartram
1949-1958	Greisen Sko
1959-1968	ABC Cafeteria
1969-	Lyngby Grillen Cafeteria, 1987: Lyngby Grillen Hawarna, 1993:Lyngby Pizzeria

### »Selvservingrestaurant« 1960

I 1958-60 indrettedes »selvservingrestaurant« i »byens mind- ste hus«. Smørrebrødselskabet Kbh. A/S ombyggede stueetagen til butik og køkken og 1. sal til servering. Loftet over den forreste del af 1. salen blev hævet, så der blev tre meter højt i serverings- lokalet. En én meter bred trappe blev indbygget mellem stue- etagen og 1. sal. WC, garderobe og lager (i den lave del) blev indrettet i tagetagen.

Et stort vinduesparti i stueetagen blev efter krav fra Lyngby- Taarbæk Kommunes tekniske forvaltning rykket tilbage fra ga- delinien, »hvilket vi herfra mener vil hjælpe en del, idet folk, der står og ser på smørrebrød i vinduet, i så fald ikke behøver at genere de forbipasserende« (kommuneingeniør Rastrup).

På 1. sal indbyggedes det nuværende, tre fag lange gennemgå- ende vinduesparti med søjler af dampør. Facaden blev beklædt med terrazzofliser. Et vindue af glasbygningssten blev indsat i gavlen mod smøgen (for at give lys til køkkenet), og smørre- brødselskabet opsatte en smørrebrødsautomat i smøgen mod gaden. Arkitekter for ombygningen var Hilda Rømer og P. Ny- boe-Pedersen, Gentofte.

### Tilbygning til grillen 1970

I 1968-70 opførtes en 12 m<sup>2</sup> grundmuret tilbygning i én etage med built-up tag på den tidligere gårdsplads. Bygningen blev

indrettet som tilberedningsrum for Lyngby Bistro, grill og restauration. En brandtrappe blev opført bag huset fra 1. sal til tagetagen. Facaden fik sin nuværende beklædning af sorte plader. Ingeniør E. W. Hansen stod for ombygningen.

### *Pizzaria 1993*

I 1993 indrettedes pizzaria i ejendommen. I stueetagen er der salg i forlokalet, tilberedning og opvask i baglokalet. 1. sal rummer et serveringslokale, og i tagetagen er der kundetoilet og personalegarderobe.

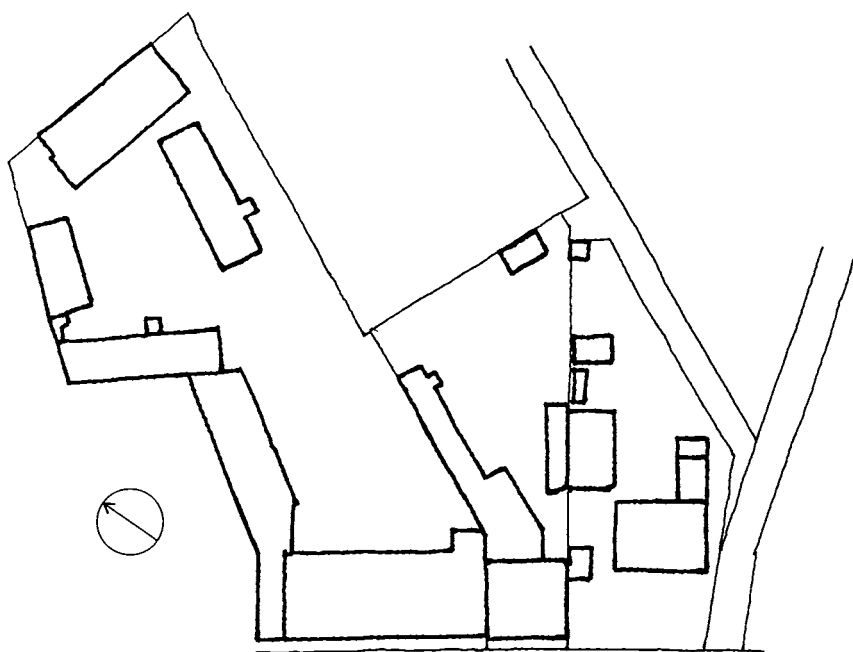
### *Vurdering*

Den oprindelige bygning var en enkel og smuk murstensejendom, et typisk købstadshus i miniatureformat. Den nuværende facadebeklædning er ikke stødende eller fremmed blandt Hovedgadens butiksfacader. Ved en fremtidig ombygning kunne man overveje at frilægge den oprindelige murstensfacade, der i dag er skjult bag beklædningen, selv om man så måtte rekonstruere dele af muren.

Stueetagen er tilbagetrukket fra gadelinien, som det blev krævet af Lyngby-Taarbæk Kommune ved ombygningen i 1960. Dette forstærker indtrykket af, at huset svæver uden at have forbindelse med grunden. Men da facaden er kort, og facadebeklædningen er ført til grunden langs gavlene, er det acceptabelt. Den tilbagetrukne facade giver i øvrigt plads til udeservering trods det smalle fortov.



*Hovedgaden 42 med trempele og facadedekorationer fra 1888. (Danske Byer og deres Mænd, Lyngby-Taarbæk og Søllerød Kommuner, 1919, side 160)*



*Bebyggelsesplaner over Ejendommene Lyngby Hovedgade 43-45 i 1939. Det oprindelige nr. 43 afløstes af Klampenborgvej i 1950, det oprindelige nr. 45 og 45 A af Magasin i 1961. Helt til højre ses adgangsvejen nr. 45 B, hvorfra stien til Rolighedsvej udgik. Ca. 1:1000*



*Lyngby Hovedgade 43, Magasin. De dele af bygningskomplekset, som billedet viser, er opført i 1961.*

### **Lyngby Hovedgade 43 (tidligere 43 og 45)**

#### *Den nuværende bebyggelse*

Den ældste del af den nuværende forretningsejendom er opført i 1961 for Magasin. Denne del af bygningen er i fire etager med 1. og 2. sal udkraget 2,5 meter over stueetagen, beliggende på hjørnet af Hovedgaden og Klampenborgvej. Bygningen måler 26 meter mod Hovedgaden og ca. 100 meter mod Klampenborgvej, med husbredden ca. 18 meter. 2. sal var oprindeligt indrettet til parkering med tilkørselsrampe langs facaden mod gården. I 1966 blev 2. sal indrettet til salgsareal, og parkeringen flyttedes til gården. I 1974 og 1991 blev en tilbygning opført på bagsiden, i fem etager med målene ca. 55 x 60 meter.

Magasins ejendom er opført som en søjle-drager konstruktion med ydervægge af lette facadeelementer. Kælderetagen rummer lager, sikringsrum og kundevestibule. 1.-3. sal er indrettet til salgsareal, mens tagetagen over tilbygningen rummer ventilation, kølemaskinrum, personalerum og kantine. I 1991 blev cafeteriaet flyttet fra 1. sal mod Hovedgaden til 3. sal mod øst.



Det oprindelige Hovedgaden 43 fra 1896 kaldtes oftest »Snedkermester Tanges hus«, selv om Tange først ejede det fra 1914. Det blev revet ned i 1950, da Klampenborgvej blev ført igennem til Lyngby Hovedgade.

#### Nr. 43: »Snedkermester Tanges hus« 1896

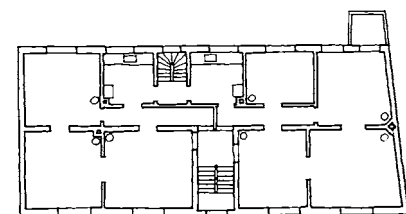
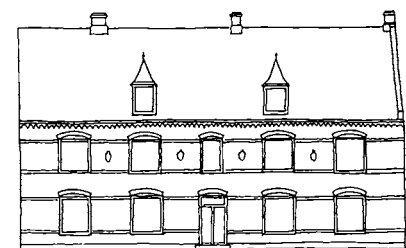
I 1896 opførtes et beboelseshus for tømremester Chr. Lauritz Olsen, tegnet af arkitekt Th. Gundestrup, København. Huset var i to etager med kælder og loftsetage, grundmuret med blank mur og skifertag. Bygningens mål var 21,5 x 9,5 meter. Facaden havde fem vinduesfag med indgang i midten og med et tofags vindue over døren. De øvrige vinduer var i tre fag. Facaden havde hvide vandrette bånd ved vinduerne. Taget havde to, senere fire kviste med pyramidetag mod gaden. Fra trapperummet var der adgang til to lejligheder i stueetagen og to på 1. sal, med køkken og hhv. tre og fire værelser. I loftsetagen var der fire værelser, to mod gaden og to med vinduer i nordgavlen.

Ifølge påskrifter på byggesagens tegninger var et værelse i den nordlige lejlighed i stueetagen indrettet til butik med dør og butiksvindue mod gaden. 1. salen blev under 2. Verdenskrig indrettet til CB-station med mandskabsrum, kontorer og ekspedition.

I 1893 var en værkstedsbygning blevet opført uden godkendelse bagest på grunden, orienteret langs med Rolighedsvej. Bygningen målte 23 x 11 alen og var grundmuret i to etager med lavt sadeltag, beklædt med tagpap. I 1896 opførtes endnu en værkstedsbygning, beliggende nord-syd med gavlen mod den ovennævnte ældre bygning. Bygningen var i to etager med værksted, kammer, vognport, stald og foderrum i stueetagen. 1. salen var indrettet til foder og materialer. Værkstedbygningen målte 25 x 9 alen.

#### Ny værksteds- og staldbygning 1905 (nr. 43)

I 1905 opførtes en ny værkstedsbygning placeret med gavlen mod



Hovedgaden 43, 1896. Snedker Tanges hus, facade og plan af 1. sal. Ca. 1:450.

nord og langs skellet mod nr. 41. Bygningen var i to etager, grundmuret med bindingsværk mod gården og halvtag beklædt med tagpap. Bygningen målte 17 x 5 meter og rummede butik og udstilling i sydgavlen, værksted, vognport og stald til tre heste.

Samme år indsendte arkitekt C. J. Schwartz et projekt til en beboelsesbygning for ejeren, detailhandler H. P. Nielsen, placeret langs Rolighedsvej. Den projekterede bygning var i tre etager, grundmuret med tegltag, og rummede to opgange med fire lejligheder på hver etage. Projektet blev ikke udført.

Senere samme år opførtes en tilbygning til den nye værkstedsbygning, i to etager, grundmuret mod skel og af tømmer og brædder på de tre øvrige sider. Taget var beklædt med tagpap.

#### *Forandringer 1907-1913 (nr. 43)*

I 1907 ombyggedes kælderetagen i forhusets sydlige del for købmand H. P. Nielsen. En trappe blev indsat fra stueetagens baglokale til tre kælderrum, der indrettedes til lager. To nye butiksvinduer med lyskasser blev udført i forlængelse af stueetagens butiksvinduer. I 1912 blev væggen mellem butikslokale og baglokale mod syd nedrevet og erstattet af tre søjler og en drager af stål. Samme år blev en ny dør til den sydlige butik indsat i facaden.

I 1913 ansøgte ejeren, købmand H. P. Nielsen, om tilladelse til at indrette en lejlighed på 1. sal i værkstedsbygningen. På dette tidspunkt var der allerede indrettet en lejlighed med køkken og to værelser i stueetagen. Trappen til 1. sals lejligheden, der ligeledes var indrettet med køkken og to værelser, var kun 0,94 meter bred, og tilladelsen blev givet med dispensation fra Sjællands Stiftamt.

For alle de nævnte forandringer stod arkitekt C. J. Schwartz, Lyngby.

#### *Tilbygning til snedkermester Tanges hus 1922 (nr. 43)*

I 1922 opførtes en tilbygning til snedkermester Rasmus A. Tanges ejendom, placeret ved nordgavlen og langs med nordskellet til den bagved liggende, tidligere værkstedsbygning. Bygningen var i én etage med kælder under den bageste del, grundmuret med halvtag beklædt med tagpap. Nærmest forhuset og sammenhængende med den nordlige stuelejlighed rummede tilbygningen to stuer, et soveværelse og et badeværelse. Bagest var der lager og reparationslokale. I kælderen var der lager og cykelrum med nedgang fra gården. Facaden mod Hovedgaden var i blank mur med et trefags vindue med stik og med tandsnitsgesims. Mod gården var der en veranda ud for soveværelset med trappe til gården. En deklaration sikrede tilkørsel fra Rolighedsvej til gården.

På 1. sal i den oprindelige bygning indrettedes to toiletter ved siden af de to køkkener.

Arkitekt for ombygningerne var Knud Friderichsen, Lyngby.



*Lyngby Hovedgade 43, fotograferet i 1942. Til venstre ses nr. 39 og 41, og til højre lidt af nr. 45.*

*Butik i hele stueetagen og projekt 1934-35 (nr. 43)*

I 1934 indsendte snedkermester Tange et forslag om at indrette hele stueetagen og en del af tilbygningen til butik. Samtidig ansøgte han om opførelse af to beboelsesbygninger i tre etager på grundens bageste areal mod Rolighedsvej. I et medfølgende brev henviser Tange til rygterne om en ringvej (Klampenborgvej) foreslået i Ingeniørforeningens betænkning af juni 1926. Et projekt, der ifølge Tange havde bevirket, at en bank »har opgivet at købe min ejendom, samt at det ikke har været muligt for en af mine lejere at afhænde sin forretning på rimelige vilkår«. Tange ønskede, at det offentlige købte en del af grunden, eller at tilladelsen blev givet til det foreslåede nybyggeri. Sagen stilledes dog

*Hovedgaden 43 under nedrivning i vinteren 1949-50, set fra Rådhusets altan. Bag ved huset ses Klampenborgvej under anlæggelse.*



Hovedgaden 45 i 1958 med nr. 39-41 og Klampenborgvej til venstre og tankstationen nr. 45 A til højre.



i bero. I 1935 indrettedes butik i tilbygningen ved nordskellet, og der blev indsat store butiksvinduer i facaden. For ombygningen stod arkitekt R. Tylskjær, Lyngby.

Bygningerne blev nedrevet i 1950 i forbindelse med Klampenborgvejs gennemførelse til Hovedgaden.

#### Nr. 45: Klaverstemmer Buss' hus 1922

En beboelsesejendom opførtes i 1922 til klaverstemmer Rasmussen Buss af muremester Chr. Christiansen, Lyngby. Huset var i to etager med mansardetage, grundmuret, pudset og med tegtag. Bygningen målte ca. 9 x 9 meter og havde en tilbygning langs nordskellet i én etage med værksted og kontor. Facaden havde

Krydset Klampenborgvej-Lyngby Hovedgade set fra øst i 1957 med Rådhuset i baggrunden. Midt i billedet ses Hovedgaden 45 (set fra bagsiden) og nr. 68.





Lyngby Hovedgade 45 i 1942.

tandsnitsgesims og profilbånd mellem stueetage og 1. sal. Der var fire vinduesfag med torammede vinduer. I stueetagen var der butik og indgang til trapperum med toløbet trappe. Der var to lejligheder med køkken og toilet, stue, spisestue og soveværelse på hhv. 1. og 2. sal.

#### *Ombygning 1945 (nr. 45)*

Ved anlæggelsen af ringvej B 4, Klampenborgvej, blev et skur og en del af tilbygningen nedrevet. En ny brandmur opførtes mod vejanlægget, og i resten af tilbygningen indrettedes værksted og vaskerum. Et forslag om at indrette 1. sals lejligheden til værksted og kontor og indsætte vinduer i den blotlagte nordgavl mod den kommende vej blev afvist, idet Lyngby-Taarbæk Kommune ønskede en bebyggelse med »gadepræg« mod Klampenborgvej. For ombygningen stod arkitekt Edwin Christiansen, Lyngby.

Ejendommen blev nedrevet omkring 1959 ved projekteringen af Magasins nybyggeri.

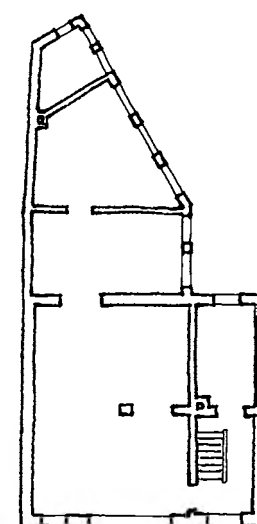
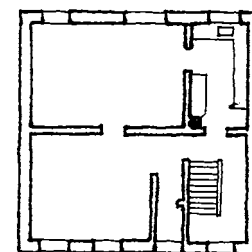
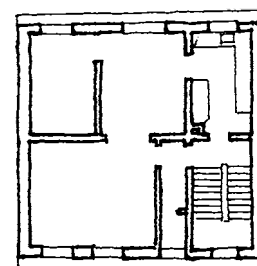
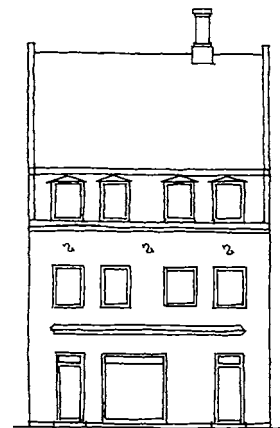
#### *Nr. 45 A: Øvelsespavillon 1908*

I 1908 opførtes en øvelsespavillon for Lyngby Athletklub, en ca. 10 x 6 meter stor barakbygning i én etage, udført af bindingsværk med beklædning og med lavt sadeltag beklædt med tagpap. Bygningen lå med gavlen mod Hovedgaden.

Det vides ikke, præcis hvor længe Lyngby Athletklub holdt til her, men ifølge vejviseren var klubben på denne adresse i 1914. Om pavillonen blev revet ned eller måske flyttet, fremgår ikke af byggesagerne. Måske indgik barakken i den nedenfor nævnte butiks- og beboelsesbygning.

#### *Butiks- og beboelsesbarak 1926 (nr. 45 A)*

I 1926 opførtes to sidebygninger til en eksisterende træbarak



Hovedgaden 45, Buss' ejendom, 1952. Facade og plan af 2. sal, 1. sal og stue. Ca. 1:300.





*Ejendommene Lyngby Hovedgade 43-45 ca. 1935 (udsnit af luftfoto). Øverst anes Gasværksvej og til højre ses Rolighedsvej. Nederst i billedet en del af Johannes Fogs Tømmerhandel.*

(måske er her tale om den tidligere øvelsesbarak for Lyngby Athletklub?) for installatør Janus Larsen, tegnet af Poul C. J. Larsens ingeniørforretning, Lyngby. Bygningen lå lidt tilbage trukket fra Hovedgaden med den oprindelige gavl mod denne. Barakken målte 5 x 7,60 meter, og de to sidefløje var hver på 2,5 x 7,60 meter. De to fløje var i én etage, opført af slaggeplader på træskelet med lavt halvtag beklædt med tagpap og med fald bort fra den ældre barak, der havde sadeltag ligeledes beklædt med tagpap. I den midterste del var der en butik med adgang fra »Baggers Plads« (opkaldt efter den tidligere ejer). I den sydlige tilbygning var der værksted og i den nordlige et køkken og et værelse. Bag bygningen opførtes en retirade og et pissoir.

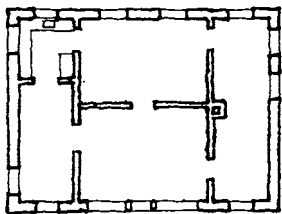
#### *Tilbygning og vaskehal for BP 1932 (nr. 45 A)*

I 1932 opførtes en tilbygning til beboelsesbarakken for Det forenede Oliekompagni A/S (=BP). Tilbygningen opførtes bag den sydlige sidefløj, og denne og den nye tilbygning rummede nu entré og tre stuer. Langs nordskellet opførtes endvidere tre små skure af træ og med tag beklædt med tagpap. Senere samme år blev det østligste skur nedrevet, og i stedet opførtes en vaskehal bagest på grunden, udført af bølgeblikplader på træskelet. Bag vaskehallen opførtes et pissoir.

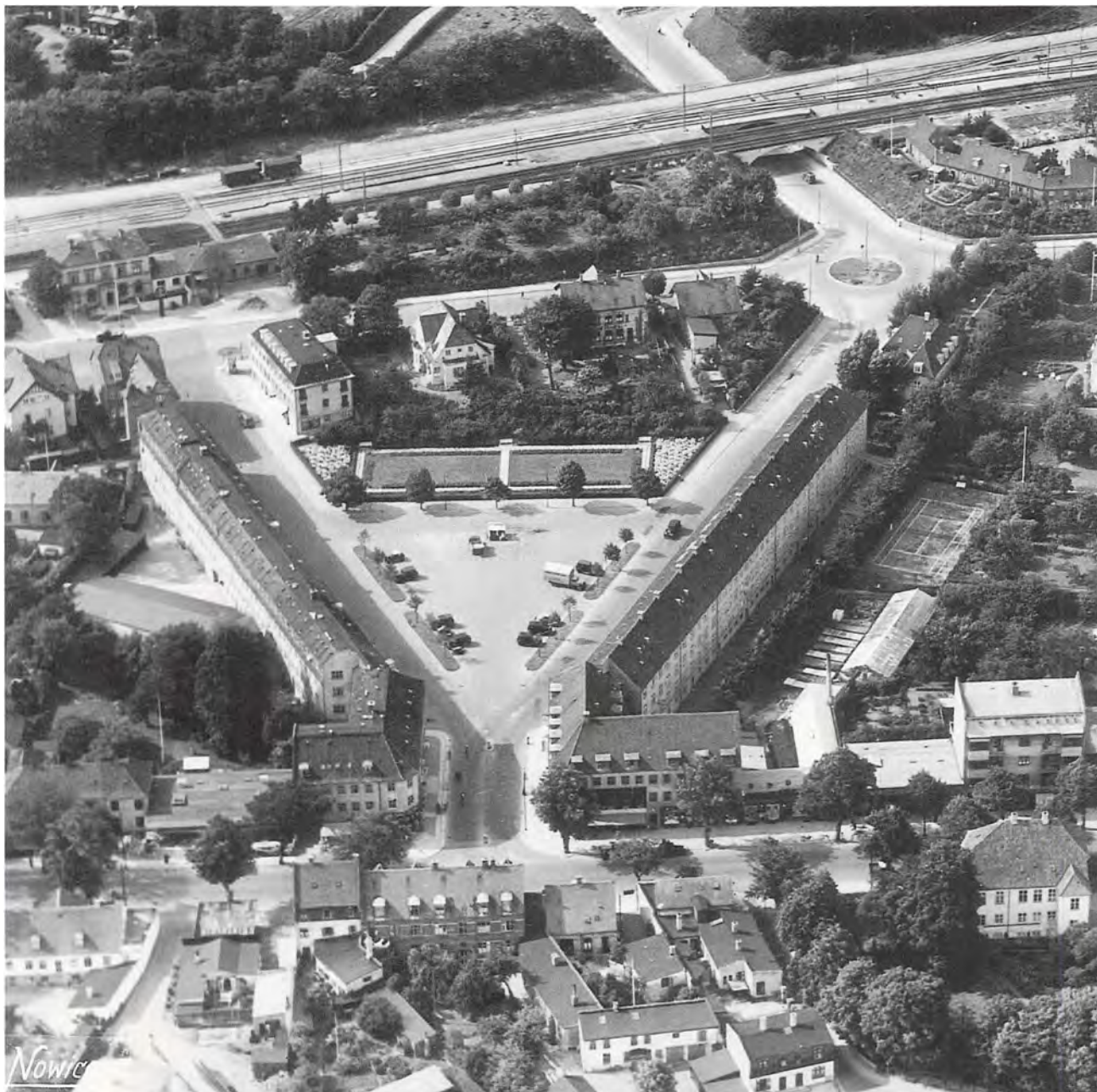
I 1935 opførtes endnu et skur af bindingsværk, beklædt med eternitskiferplader og med halvtag beklædt med tagpap.

#### *Smørehal og brændehus for BP 1946 (nr. 45 A)*

I 1946 opførtes et nyt tankanlæg og en smørehal for BP, beliggende øst for den eksisterende vaskehal. Under krigen havde det danske militær i 1941 opstillet et åbent jerntag båret af fire jernsøjler på dette sted. Dette halvtag indgik i den nye smørehal,



*Hovedgaden 45 A, butik og beboelse, 1926. Ca. 1:300.*



*Lyngby Hovedgade ud for Torvet ca. 1935, set fra øst (udsnit af luftfoto). Nederst i billedet ses fra venstre lidt af nr. 47, adgangsvejen nr. 45 B til Johannes Fogs Tømmerhandel, tankstationen nr. 45 A, musikhandler Buss' hus nr. 45, snedkermester Tanges hus nr. 43 (med kviste i taget), derefter nr. 41 og 39 og træerne i Det Hvide Palæes have ved Gasværksvej. På modsatte side af Hovedgaden ses helt til højre nr. 64 over for Palæet. I midten af billedet ses torveanlægget fra 1920'erne. Øverst ses til venstre Posthuset og gården Ulrikkenborgs have, til højre Buddingevejs viadukt under jernbanen.*

idet tagsøjlerne blev indmuret i ydermurene. Smørehallen havde målene 10 x 6 meter med gavlen placeret i nordskellet.

Et 3 x 3,5 meter stort brændehus, grundmuret og pudset med lavt halvtag beklædt med tagpap, blev opført øst for sidefløjen til beboelsesbygningen.

I 1951 opførtes endnu en tilbygning til forhuset, grundmuret, pudset og hvidmalet, indeholdende et toilet.

Alle bygningerne blev nedrevet i 1959 ved opførelsen af Magasins nye forretningsejendom.



*Magasin set fra modsatte hjørne af krydset Hovedgaden-Klampenborgvej i 1961. Strüwing foto.*

*Nr. 45 B: Garage og udhus for smedemester Malmgreen 1924*

I 1921-24 indsendtes flere forslag til et garageanlæg for smedemester Malmgreen (Lyngby Hovedgade 39). Et anlæg tegnet af arkitekt C. J. Schwartz blev trukket tilbage og erstattet af et nyt projekt udført af arkitekt Edwin Christiansen. Det blev opført 1924-25 langs nordskellet mod stien mellem Hovedgaden og Rolighedsvej (nr. 45 B). Bygningen, der målte ca. 23 x 5 meter, rummede vognport og ialt fem garager. Anlægget var udført i grundmur med halvtag beklædt med tagpap.

*Transformatorstation 1940 (nr. 45 B)*

I 1940 opførtes en transformatorstation for NESA midtvejs på stien fra Hovedgaden til Rolighedsvej (nr. 45 B). Transformatorstationen var udført som en stålkonstruktion, 2,5 x 2,5 meter og 3,85 meter høj med et pyramideformet tag.

*Nr. 45 B: Johannes Fogs Tømmerhandel 1946-59*

I årene efter 2. Verdenskrig havde Johannes Fogs Tømmerhandel adresse på Lyngby Hovedgade nr. 45 B, en tilkørselsvej til tømmerhandelen, hvorfra stien mellem Hovedgaden og Rolighedsvej udgik. Da alle bygningerne var beliggende på grunde uden direkte facade mod Hovedgaden, er bebyggelsen ikke beskrevet her.

*Magasin du Nord - Lyngby afdeling 1961*

I perioden 1957-61 projekteredes og opførtes en ny forretningsejendom for Magasin du Nord ved arkitekterne Gunnar Krohn og Hartvig Rasmussen, København. Bygningen var placeret på hjørnet af Hovedgaden og Klampenborgvej og var i fire etager med 1. og 2. sal udkraget 2,5 meter over stueetagen langs Klampenborgvej og ca. 4 meter ved hjørnet af Hovedgaden. Bygningens konstruktion var søjler og dragere af jernbeton med facader



*Magasin, facaden mod Hovedgaden i 1961. Strüwing foto.*



Magasin set fra sydvest i 1973 (udsnit af luftfoto) med de daværende udvidelser på bagarealet, jfr. teksten. Til højre ses et lille stykke af Rolighedsvej og et hjørne af Johannes Fogs Tømmerhandel.

af lette vindueselementer (curtain-wall) med udvendige lodrette metallameller. Mod gården var facaden grundmuret med blank mur. Taget var i built-up konstruktion med asfaltpap.

Under 2/3 af bygningen var der kælder. Stueetagen og 1. sal var indrettet til salgsareal, 2. sal var indrettet med plads til 61 biler med tilkørsel ad en rampe langs facaden mod gården. Tagetagen var indrettet til ventilationsrum, værksteder og lager.

Sikringsrum og varmeanlæg var placeret i naboejendommen Klampenborgvej 235-41, der blev opført samtidig (»Lyngbyhus«).

Udnyttelsesgraden var 1,86 og overskred dermed den fastsatte udnyttelsesgrad på 1,0. Under forhandlingerne med Boligministeriet fastholdt dette udnyttelsesgraden 1,0 trods Lyngby-Taarbæk Kommunes ønske om at hæve den på dette centrale hjørne af Hovedgaden. Som forudsætning for at give dispensation blev det pålagt kommunen at udarbejde en retningsgivende bebyggelsesplan for hele området mellem Klampenborgvej og Nørsgaardsvej. Den skulle bl.a. sikre, at også de øvrige grundejere kunne udnytte deres byggemuligheder. En skitse til en bebyggelse med 3-3½ etages bygninger langs Hovedgaden og Nørsgaardsvej blev udarbejdet i 1958 med en samlet udnyttelsesgrad på 1,0 for hele karreen.

### Ombygninger 1961-66

I 1961 indrettedes inspektørkontor, systue og dekorationsværksted i tagetagen. Samme år indrettedes tre toiletter i parkeringsetagen, således at bygningen nu havde ialt 31 toiletter.

I 1966 opførtes en vareelevatør fra kælderen til stueetagen ved portindkørslen mod øst.

I 1966 blev parkeringsetagen ombygget. På arealet bag Magasin anlagdes en ny parkeringsplads, og 2. sal blev indrettet til salgsareal. Der blev indbygget tre escalatorer (rullende trapper) mel-

### Ejerliste: Nr. 43

	Matr. nr. 2 tb.tc (2 tb udst. 1937 fra 2 x, 2 tc udst. 1937 fra 2 fo)(2 fo udst 1905 fra 2 x, 2 x udst. 1893 fra 2 b (Bagergården))(2 tc indgået 1941 i 2 tb, 2 tb udgået af matriklen 1953 til offentlig vej)
-1896	gårdejer Hans Andersen (ejer af matr. 2 b)
1896-1899	tømrermester Chr. Lauritz Olsen
1899-1902	tømrer- og snedkermester Lars Olsen
1902-1914	detailhandler H. P. Nielsen
1914-1959	snedkermester Rasmus A. Tange
1959-1965	murermester Poul O. Jensen
1965-1970	Lise Treschow og J. Mazanti-Andersen (halvdelen, fra 1966 hele ejendommen)
1970-	Sparekassen København-Sjælland

### Nr. 45

	Matr. nr. 2 vv (opr. 2 lk udst. 1922 fra 2 ad, 2 ad udst. 1897 fra 2 b (Bagergården), 2 lk indgået i 2 vv 1959)
-1922	Jørgen Bagger (ejer af matr. 2 b)
1922-1939	instrumentmager J. Rasmussen Buss
1939-1959	musikhandler A. R. Buss
1959-1960	Ejendomsselskabet Magasin A/S
1960-	A/S Th. Wessel & Vett, Magasin du Nord

### Nr. 45A

	Matr. nr. 2 vv (opr. 2 or.tf) (2 or udst. 1925 fra 2 ad, 2 ad udst. 1897 fra 2 b (Bagergården), 2 tf indgået i 2 or 1941, 2 or indgået i 2 lk 1958, 2 lk indgået i 2 vv 1959)
-1925	J. Bagger (ejer af matr. 2 ad)
1925-1939	mekaniker Janus Larsen (2 or dog kun til 1931)
1939-1958	Det Forenede Olie Kompagni A/S (=BP) (2 or dog allerede fra 1931)
1958-1960	Ejendomsselskabet Magasin A/S
1960-	A/S Th. Wessel & Vett, Magasin du Nord



*Magasin set fra syd hen over parkeringspladsen.*

lem stueetagen, 1. og 2. sal, samt to elevatorer ved den sydlige facade mod gården. I stueetagen blev kørerampens nederste del inddraget til selvbetjeningsafdeling.

Et 10 m<sup>2</sup> stort halvtag over læsserampen mod gården blev opført som en stålkonstruktion med glasfiberplader.

#### *Tilbygning 1973-74*

I 1973-74 opførtes en tilbygning langs bagsiden af den del af bygningen, der ligger langs Klampenborgvej. Tilbygningen målte ca. 55 x 32 meter og var i tre etager med tilbagerykket tagetage og kælder. Den var således en etage højere end den oprindelige bygning. Under projekteringen tilføjedes yderligere en tilbygning mod syd med målene ca. 20 x 18 meter i tre etager, indrettet med escalatorer.

Tilbygningen forudsatte nedrivning af 8 bygninger erhvervet fra Johannes Fogs Tømmerhandel. Boligministeriet gav i 1971 dispensation til udbygningen, selv om den oprindelige skitseplan blev fraveget. Samtidig godkendtes den af Lyngby-Taarbæk Kommune anlagte tilkørselsvej under Klampenborgvej til det nye Storcenter (opført 1972-73) og en samlet parkeringsplads til ca. 500 biler øst for Magasin.

Tilbygningen er opført med søjler og dragere med dæk over kælderen støbt i jernbeton. De øvrige dæk er udført af præfabrikerede jernbetonelementer. Taget er af jernbeton med isolering og asfaltbelægning. Facaderne er lette glaselementer med udvendige pudsealtaner (altaner til brug ved vinduespudsning) og med lodrette metallameller lige som mod Klampenborgvej. Den oprindelige murede facade mod gården blev nedrevet.

I kælderen indrettedes sikringsrum til 600 personer, lager, toiletter og kundestibule. Stueetagen, 1. og 2. sal blev indrettet til salgsareal med nye escalatorer placeret mod syd i tilbygningen.

#### **Butikker: Nr. 43**

- 1900 Juul Jensens skotøjsforretning
- 1902-1914 Detailhandler H. P. Nielsen, 1902: manufakturforretning, 1906: møbler
- 1914-1944 Konfektureforretning, 1914-1926: A. Kehlet, (1921-1922 også bogantikvariat), 1926-1944: »Centrum«, C. Tange
- 1923-1941 Pomona Frugt og Delikatesseforretning
- 1928-1939 Kolonial og delikatesseforretning, Lyngby Kul og Koks Lager, 1928-1934: Jens P. Petersen, 1935-1939: Felix Olesen
- 1937-1940 Grønthandel, A. M. Jensen
- 1939 Rensco, v. H. Ankersen

#### **Nr. 45**

- 1923-1959 Lyngby Musikhus
- 1932-1959 BP Benzintank
- 1961- Magasin du Nord - Lyngby afd.

3. sal rummede dekorations- og malerværksteder, kontorer og lager. I tagetagen indrettedes ny varmecentral, køletårn, køkken og personalepiserum. Ved denne ombygning blev opvarmningen af Magasin således adskilt fra varmecentralen i »Lyngbyhus«.

En lufttæppeindgang (d.v.s. med en opstigende strøm af varm luft fra gulvvarme) blev indrettet i den østlige ende af facaden mod Klampenborgvej.

#### *Ændringer 1976-81*

I 1976 indrettedes en charcuteriafdeling med kølerum i stueetagen ud til Klampenborgvej. En tidligere indkørsel ved den østlige gavl (mod »Lyngbyhus«) blev lukket med en gitterbeklædning.

I 1979 opførtes et midlertidigt vindfang på 10 m<sup>2</sup> af glas ved indgangen mod syd.

I 1981 blev 3. sal nyindrettet med fire kontorer mod Hovedgaden og med dekorations-, male- og systuer samt tegnestue og møderum i tilbygningen bag Klampenborgvej-fløjen.

#### *Til- og ombygning 1991*

I 1991 opførtes den sidste etape af udbygningen med to tilbygninger mod syd med målene ca. 28 x 18 meter på hver side af escalatorbygningen, samt syd for denne en forøgelse på ca. 10 x 20 meter. Tilbygningerne var i fire etager med tagetage, indrettet til salgsareal med kantine og personalerum i tagetagen. I kælderen indrettedes to ekstra sikringsrum.

I 1991 opbyggedes den østlige del af 3. salen med et nyt cafeteria, flyttet fra den oprindelige placering mod Hovedgaden. Et vinduesparti blev indbygget i facaden mod syd og øst.

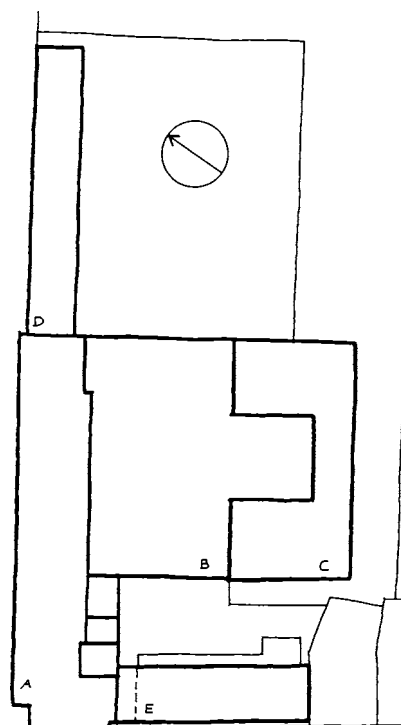
#### *Vurdering*

Magasins ejendom er Lyngbys største varehus. Trods de store udvidelser virker bygningen ikke dominerende mod Hovedgaden, takket være placeringen med den korte facade med store glaspartier mod gaden. Derimod er facadelængden og udformningen med de lodrette lameller mod Klampenborgvej ensformig og dominerende, lige som tilbygningerne på bagsiden og de store parkeringspladser har påvirket miljøet omkring Nørgaardsvej, der oprindeligt var præget af Johannes Fogs Tømmerhandel og boliger.

Ved flytningen af cafeteriaet mistede Hovedgaden et ofte benyttet mødested med udsyn over gadens liv.

*Hovedgaden 43-47, 1995. Magasin (1961-91) og nr. 47 (med bagbygning).*

*A: Magasin 1961; B: Udvidelse 1974; C: Udvidelse 1991; D: Klampenborgvej 235-241, »Lyngbyhus«; E: Hovedgaden 47. Situationsplan, ca. 1:2000.*





Lyngby Hovedgade 44, opført i 1832 med mansardetage fra 1908.

## Lyngby Hovedgade 44

### *Den nuværende bebyggelse*

Det nuværende forhus er opført i 1832 som et syv fag langt grundmuret byhus med tre fags gavlkvist fra 1868 og mansardetage fra 1908 med to trefags vinduer. Tag og mansard er beklædt med tegl. I forhuset er der to butikker og en erhvervslejlighed på 1.sal.

En sidebygning fra 1945 i én etage med høj kælder rummer en butik. Et baghus opført i 1893 er i tre etager med kælder og kvistetage. Her er erhverv i stue og på 1.sal, og lejligheder på 2. sal og i kvistetagen. Bag baghuset er der en transformatorstation i to etager opført i 1909.

Forhuset måler 12 x 7,5 meter, sidehuset 10 x 5 meter og baghuset 14 x 9,5 meter.

### *»Hesteskæreren hus«*

Medens Lyngby Hovedgade 42 er en senere udstykning fra nr. 44, er nr. 44 og nr. 46 i deres fælles oprindelse omtrent lige så gamle som »Holland« (nr. 40).

I 1705 boede »hesteskæreren«, senere benævnt kongelig ka-

punmester (hans opgave var at kastre heste og haner) Carl Dixen i Lyngby, og i 1725 lod kongen bygmester J. C. Ernst opføre et nyt hus til ham ved kongeporten (bommen) syd for »Holland«. Hans søn Jochum og derefter sønnesønnen Jesper efterfulgte ham i embedet, og Jesper Dixen købte i 1771 den hidtidige tjenestebolig, der ses yderst til højre på Marmillods kort (side 24-25). Umiddelbart efter solgte Jesper Dixen huset til tømrmester Johan Christopher Fischer, som i 1782 delte ejendommen. Bager Henrik Jacobsen Gude købte parcellen nærmest Holland, det senere nr. 44, mens det senere nr. 46 blev købt af Ole Svendsen (jfr. ejerlisterne).

#### *Hus med gennemkørselsport 1784-1832*

Den ældste bevarede beskrivelse af ejendommen »ved Kongevejen næst ved Værtshuset Holland« er fra 1784, da den tilhørte bager Gude. Der var tale om et stuehus på 13 fags længde og 5 fags bredde, i én etage af udmuret egetræs bindingsværk med stråtag med to rækker tagsten forneden. Der var indgang fra gaden til en forstue, og på højre side af denne var der to stuer, et køkken og et spisekammer. På venstre side var der én stue, køkken og spisekammer. Under den ene stue var der en kælder på 4 fag med nedgang fra gården. Desuden indeholdt bygningen en gennemkørselsport på to fag.

I gården lå der et brændehus på 4 x 2 fag af udmuret bindingsværk med stråtag.

I 1797 indeholdt stuehuset ialt fem værelser, to køkkener og to spisekamre. Fra forstuen var der trappe til loftet med pulterkammer under trappen. Den nordlige del af bygningen rummede gennemkørselsporten.

Bygningen i gården lå ved sydsiden og var nu indrettet til stald og materialhus. Endvidere var der i gården lokum, hønsehus og hegn, og øst for stuehuset en prydhave.

Haven kan forklares ved husets skrå placering på Marmillods kort. Hvis huset havde været placeret parallelt med vejen, ville der næppe have været plads til en have.

I 1805 blev ejendommen beskrevet igen. Stuehusets bredde beregnedes nu til kun fire fag, og det meddeles, at de 11 fag af længden var til beboelse og de to sidste til porten; men iøvrigt var husets indretning uændret.

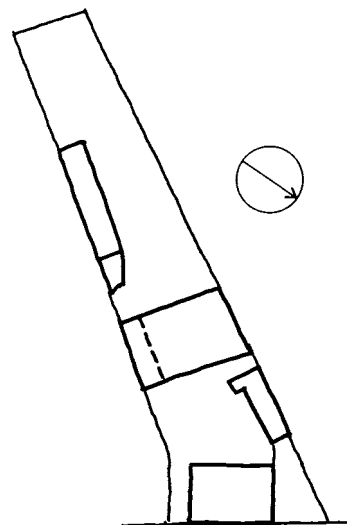
I 1811 nævnes desuden et kammer på loftet.

Bygningen i gården (8 x 5 alen) var i 1805 indrettet til hatte- magerværksted med skorsten og indmuret kedel; men i 1811 var det igen material- og brændehus.

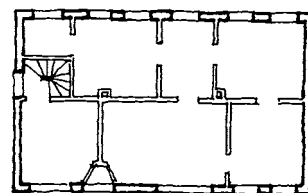
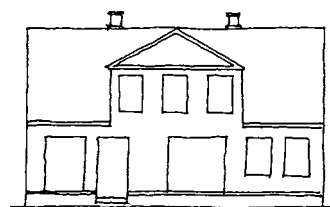
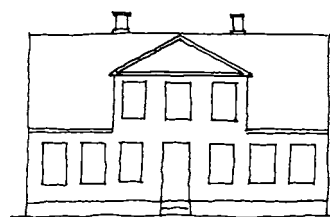
#### *Brand og nyt hus til gaden 1832*

Den 10. juli 1832 brændte nr. 44 og 46, for nr. 44's vedkommende alt bortset fra brønden.

I løbet af efteråret og vinteren blev et nyt hus opført, beliggende ud til gaden. Det målte 19<sup>1</sup>/<sub>2</sub> x 12 alen og var i 10 fag (7 vinduesfag), i én etage af grundmur med halvvalmet tegltag. Der



*Hovedgaden 44. Herover situationsplan 1895, ca. 1:1000. Herunder facade før 1895, facade efter 1895 og grundplan. Ca. 1:300.*







Gården til Hovedgaden 44 omkr. 1900 med gavlene af nr. 40 og 42 i baggrunden.



Bagsiden af Hovedgaden 44 omkr. 1900.

var indgang til en forstue, fire værelser, to køkkener, to spisekamre og to små kældre under køkkenerne. Fra forstuen var der en trappe til loftet, hvor der blev indrettet to kamre foruden loftsrummet.

Et baghus på fire gange tre fag af udmuret bindingsværk med tegltag rummede lokum og to tørvehuse.

I 1868 fik forhuset en kvist på 9 alen i halv dybde. Huset var nu et énfamiliehus med entre, fem værelser, køkkenet og spisekammer samt trappe til kvisten med tre værelser og loftsrum.

Facaden mod Hovedgaden fremstod, som mange af gadens byhuse fra omkring 1850, med syv vinduesfag i stuen og tre fags gavlkvist.

Baghuset var nu grundmuret, 8 x 5 alen, og brugtes til stald og retirade.

I 1878 var indretningen ændret en smule: der var nu kun fire værelser, men til gengæld havde køkkenet fået en forstue, hvorfra trappen førte op til 1.sal. Her var der foruden de tre værelser nu et pigekammer.

Baghuset var nu vokset til 14 x 5 alen og havde fået tag beklædt med tagpap. Det brugtes til retirade samt tørve-, brænde- og huggehus.

Desuden var der tilkommet et lysthus i haven, 6 x 4 alen af tømmer og brædder med tag beklædt med tagpap.

#### Nye butikker 1887

I 1887 indrettedes nye butikker i forhusets stueetage. Facaden ændredes med indgangsparti med to tilbagedrukne døre og to store butiksvinduer i den sydlige del af huset. Den nordlige del stod uforandret med to mindre vinduesfag. En ny trappe med

Hovedgaden 44 omkr. 1900.





Baghuset til Hovedgaden 44, opført i 1893 med kvistlejligheder fra midten af 1980'erne.



Indkørselen til gården bag Hovedgaden 44 med et stykke af baghuset.

adgang fra sydgavlen førte til 1. sal, der i øvrigt forblev uforandret. For ombygningen stod murermester Schumacher.

### *Gudmundssons ejendom*

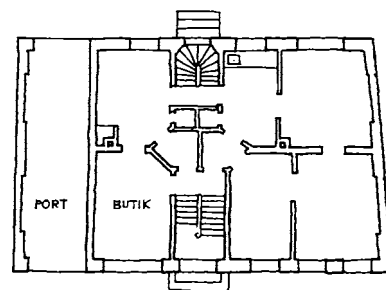
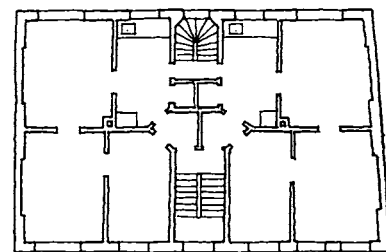
I 1893, hvor ejendommen tilhørte skomagermester G. Gudmundsson, var der kommet købmandshandel i forhuset. Desuden omtales en halvtagsbygning mod nord, sandsynligvis det hidtidige baghus.

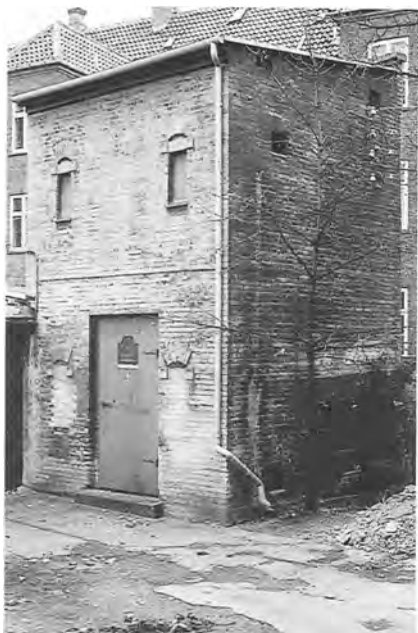
Samme år opførtes et nyt baghus til beboelse, med høj kælder og tre etager, 22 alen langt og 15 alen bredt med en trempel på 1 alens højde. Huset var af grundmur med skifertag med to tagkviste på bagsiden og to skorstene. Arkitekt var Thejll & Comp.

Facaden var inddelt med to profilbånd over den høje stueetage, lige som et profilbånd afsluttede facaden ved trempelmuren med en gesims mod taget. Et højt dørparti midt i facaden førte til indgangsrummet med trappe. Syd herfor var der en butik med stort vindue til stueetagen og nedgang til kælderbutik. Sydligst var der en port med et højtsiddende vindue. Mod nord var facaden opdelt i tre tofags vinduer i stuen samt kældernedgang og to tofags kældervinduer. De øvre to etager var inddelt i seks vinduesfag, med fem tofags vinduer og et trefags over porten.

Kælderen var indrettet til en butik med lagerrum under porten, samt til en lejlighed på to værelser og køkken. Desuden var her brænderum og vaskehus. Stueetagen rummede en butik med lagerlokale og et værelse, for- og bag-entre med trapper samt en lejlighed med tre værelser, køkken, et spisekammer og en korridor. 1. og 2. sal rummede hver to trapperum og to lejligheder hver med tre værelser, køkken, spisekammer og korridor. I tagetagen var der 4 kamre og loft.

I 1894 tilføjedes to nye tagkviste i forbygningens tag mod Ho-





Transformatorstation i gården til Hovedgaden 44, opført af NESAs i 1909.



Gården bag Hovedgaden 44 med forhuset til højre og sidehuset (det tidligere trykkeri for Lyngby-Taarbæk Bladet m.m.) til venstre.

vedgaden, og et gavlvindue blev indført i sydgavlen. Derved kunne det nordlige værelse udvides og et nyt kammer indrettes ved sydgavlen. Arkitekt for ombygningen var August T. Lippert.

I 1895 tilføjedes en halvtagsbygning på 25 x 5<sup>1</sup>/<sub>4</sub> alen af tømmer og brædder med tag beklædt med tagpap til seks brændselsrum, beliggende langs sydskellet bag baghuset.

#### *Mansardetage og tilbygning 1908*

I 1908 blev forhuset ombygget ved arkitekt C. J. Schwartz. Tagetagen fik nyt, næsten lodret mansardtag, og på bagsiden opførtes to tilbygninger.

I stueetagen blev de to butikslokaler med fælles indgang adskilt, og i facaden blev to døre og et nyt butiksvindue indbygget under gavlkvisten. I den nordlige del bibeholdtes de to vinduesfag.

En grundmuret to etager høj tilbygning placeret i forlængelse af sydgavlen rummede en ny trappe til 1. sal samt et lagerrum i stueetagen. På 1. sal blev et nyt køkken indrettet i tilbygningen. Lejligheden rummede herefter fem værelser og to kamre.

Senere samme år opførtes en tilbygning i én etage i forlængelse af trappetilbygningen, grundmuret og med fladt zinktag. I stueetagen blev køkkenet og et værelse udvidet, og på 1. sal blev der udgang fra et værelse til en terrasse på taget.

#### *Transformatorstation 1909*

I 1909 opførte Skovshoved Elektricitetsværk (A/S Tuborg-Klampenborg Elektriske Sporvej, senere NESAs) en transformatorstation bag baghuset, placeret ved nordskellet. Det skete i forbindelse med, at der kom elektricitet til Lyngby (jævnstrøm i jordkabel fremført til transformatorstationen). Bygningen er i to eta-

(Overfor): Hovedgaden 44, baghuset 1898. Facade, 1./2. sal, stueetage. Ca. 1:300.



Lyngby Hovedgade 44 (med nr. 42 og 40 til højre), fotograferet af Gunnar Jørgensen i 1957.

ger, grundmuret med etageadskillelse af jernbjælker og fladt tag beklædt med bitumen på armerede betonbjælker. Facaden mod syd har to små vinduesåbninger på hver side af en jerndør.

#### Ny butik og ændringer 1916-33

I 1916 blev fru købmand Gudmundssons butik ombygget ved arkitekt C. J. Schwartz. De to butikker mod syd blev slået sammen til en stor med baglokale i tilbygningen på bagsiden.

En ny butik blev indrettet i det nordlige værelse. Gulvet blev sænket til gadeniveau, og en dør og et mindre butiksvindue blev indbygget i facaden.

I 1920-24 ændredes stueetagen igen ved arkitekt Robert Hansen, København. Der blev etableret døråbninger mellem de tre butikslokaler, der blev udvidet ved flytning af bagvæggen. En ny indgang blev åbnet i facaden midt under gavlkvisten mellem to vinduer. Og et nyt og større vindue blev isat, med dør til den nordlige butik.

I 1931 indrettede kødudsalg i det midterste butikslokale. Køkkengulvet i baglokalet erstattedes af et jernbetongulv med ter-

<b>Ejerliste:</b>	Matr. nr. 74 a, 74 c (udst. 1874 fra 74)
	-1771 Kronen
1771	Kapnmester Jesper Dixen (huset, Kronen ejer af grunden til 1859)
1771-1782	tømrermester Johan Christopher Fischer
1782-1785	bagermester Henrik Jacobsen Gude
1785-1796	Adam Jacobsen Dragstrup
1796-1797	parfykmagermester Hoppensack
1797-1799	sadelmager Lars Nielsen
1799-1811	hattermager Svend Jensen
1811-1830	overjæger Ernst Bruun
1830-1868	Anne Catrine Bruun (datter) (huset; 1859 kgl. skøde på grunden)
1868-1875	læge Emil Johannes Olsen
1875-1886	proprietær A. Vosbein
1886-1887	Elisabeth Pouline Andersen f. Vosbein
1887-1899	skomagermester Gudmundur Gudmundsson
1899-1943	hans enke Mette Marie Gudmundsson
1943-ca.70	redaktør Asgeir Gudmundsson m.fl.
ca.1970-	Ib Gudmundsson m.fl.

razzo. I kælderen blev der indrettet kogerum til kødudsalget. Der var nu igen tre butikker, idet Irma, som i 1922 havde foranlediget sammenlægningen, i 1925 var fraflyttet igen til den modsatte side af gaden (nr. 15).

#### *Trykkeri i ny tilbygning 1945*

I 1944-45 opførtes en tilbygning langs nordskellet mellem forhus og baghus, grundmuret i én etage med høj kælder. Arkitekt var Poul Frederiksen. Kælderen rummede sætteri og lager. Ifølge bygningsvedtægten måtte der kun arbejde én mand i kælderen, og blystøbning måtte ikke finde sted. I stueetagen var der trykkeri for Lyngby-Taarbæk Bladet, Vejviseren m.m. To kontorlokaler og en spisestue blev indrettet i baghusets nordlige lejlighed.

#### *Nedlæggelse af lejligheder og ombygning 1957-64*

I 1957 blev lejligheden på 1. sal i forhuset nedlagt, og mansardetagen blev indrettet til erhverv. I 1961 blev en 1. sals lejlighed i baghuset ændret til erhvervslejemål.

I 1964 indrettedes den midterste butik i forhuset til selvbetjeningsrenseri. Lyngby-Taarbæk Kommunes bygningsinspektorat forbeholdt sig ret til at forlange facaden i stuen tilbagerykket, hvis der foretages ændringer ved vinduer eller døre.

#### *Ændringer i baghuset 1967-86*

I 1967 blev endnu en lejlighed på 1. sal nedlagt til fordel for erhverv. Og i 1983 nedlagdes den sydlige lejlighed i stueetagen.

I 1984 indrettedes bade- og toiletrum i de resterende lejligheder på 2. sal. Samme år blev taget renoveret og isoleret, og to nye kviste blev opført i tagetagen. I 1986 indrettedes to nye lejligheder i tagetagen, så der nu var fire boliger i baghuset. To veluxovenlysvinduer opsattes i taget over hoved- og kældertrappen. For ombygningen stod arkitektfirmaet Ortving og Friis Jørgensen A/S.

#### *Vurdering*

Forhuset er et fint eksempel på, at et ældre byhus nogenlunde har kunnet bevare sine proportioner og facadeudtryk trods flere ombygninger. Dette skyldes især, at den oprindelige gavlkvist er blevet bevaret.

Huset står med sine butikker og den påbyggede mansardetage som et talende udtryk for Hovedgadens udvikling gennem de seneste 100 år.

Husets jordforbindelse udgøres af murpiller ved gavle og under gavlkvisten. Men disse er i dag dækket af reklameskilte. Ved en senere retablering bør skiltene fjernes fra murpillerne.

Gården er et besøg værd med sine tilbygninger og den høje etagebygning, opført i en periode med stor tilflytning af arbejdere til de nye fabrikker.

Hele bebyggelsen er velbevaret og burde sikres i det mindste med en bevarende lokalplan.

#### **Butikker:**

- 1887-1916 G. Gudmundsson, viktualie- og kolonialhandel
- 1887-1894 G. Gudmundsson, skomager
- 1894-1910 Carl J. Jensen, Cycle udsalg og værksted
- 1910 »Molita« Konfekturforretning
- 1911-1912 Konditori, G. J. Meyer
- 1913 Lyngby Ny Detailhandel
- 1916-1920 Brugsforeningen for Lyngby og Omegn
- 1917-1922 Ostebørsen (A/S Kærnen)
- 1923-1930 Irma Smør- Ost- og Kaffe-forretning.
- 1931-1963 Slagterforretning, 1931-1935: A/S Schou's Kødudsalg, 1936-1939: Carstensen og Co, 1940-1963: Kaj Rasmussen
- 1932-1940 Herremagasinet »Derby«
- 1932-1934 Broderimagasinet »Zephyr«
- 1935-1937 Bdr. Topholms Konditori
- 1938-1973 Konfekturforretningen, 1959-1973: Vixi Chokolade
- 1941-1968 Lyngby Farvecentral, 1941-1963: W.Olsen, 1963-1968: Allermann
- 1959-1971 »Old Shop« v. Rita Fordrup
- 1964-1968 Monarch Selvrens
- 1969-1974 Jason Lædervareudsalg
- 1969-1977 Matas materialhandel
- 1975-1977 Esmeralda Damekonfektion
- 1976- Drejeskiven
- 1976- Smykkeform, Jytte Kløve
- 1978-1983 Butik 44 smykker
- 1982-1996 Smarte Store størrelser
- 1984-1986 Ide-Væv, garn
- 1987-1992 Skotøjshandel, 1987-1990: Guldfeldt Sko, 1992: Barfods Skolager
- 1993- Design 44
- 1992 Italiensk Vincenter
- 1992- Collection, genbrugstøj
- 1996- The Adventurous Cook (fødevareforretning)



Lyngby Hovedgade 46. Det sydlige forhus i forgrunden er opført i 1880, det nordlige ombygget til nuværende skikkelse i 1930.

## Lyngby Hovedgade 46

### *Den nuværende bebyggelse*

Den nuværende bebyggelse består af to huse mod Hovedgaden samt sidebygninger og baghus. Det nordlige forhus er i to etager, grundmuret med fire vinduesfag i overetagen. Facaden er beklædt med grønmaledede metalplader. Huset er en del af et ældre tofamiliehus fra 1832, der blev ombygget og forhøjet i 1930.

Det sydlige forhus er ligeledes i to etager, opført i 1880, grundmuret med skifertag. Det har syv vinduesfag mod gaden, skråt afskåret hjørne og tilbagetrukket fag mod naboejendommen nr. 48. Facaden er dækket med grå cementpuds, opdelt i felter ved hjælp af påmalede streger, der illuderer som fuger. Der er butikker i stueetagen samt erhverv og boliger i de to øverste etager.

### *Ole Svendsens hus 1784*

De første bygninger på grunden går sandsynligvis tilbage til tømrermester Fischers overtagelse af kapunmesterens ejendom i 1771, jfr. ovenfor under nr. 44. Den ældste beskrivelse af bygningerne er fra 1784, hvor der ud til gaden lå en hovedbygning på 14 x 5 fag, af udmuret bindingsværk med stråtag med to rækker tagsten forneden. To trapper førte fra gaden op til to forstuer,



Hovedgaden 46 set fra bagsiden. Baghuset er bygget op til gavlen af nr. 44's baghus, og sidehuset mod syd støder op til forhusets trappetårn med det karakteristiske halvtæg.

tre værelser, tre sovekamre, tre køkkener, tre spisekamre og tre pigekamre. Fra den ene forstue førte en trappe til loftet, som var indrettet med en stue, et kammer og et køkken. Under bygningen var der en kælder på tre fag med nedgang fra gården.

Desuden var der en bygning mod vest på 17 x 5 fag, af udmuret bindingsværk med stråtag med to rækker tagsten forneden og to tagkviste. Huset rummede i den ene ende to stuer, et kammer, et spisekammer og et køkken. I den anden ende var der en stue, et sovekammer, et køkken og et spisekammer. Midten af bygningen var indrettet til vognport og stald i to afdelinger til ialt fire heste. Loftet var opdelt i flere rum, men ikke beboet.

#### Hus med smedie 1792-1832

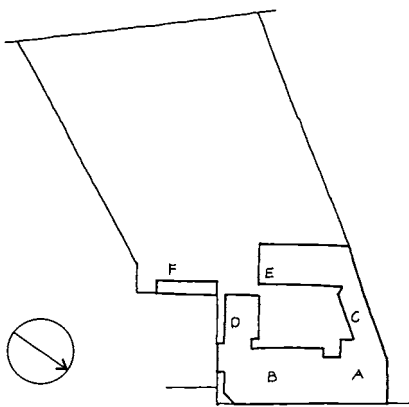
I 1792 blev ejendommen beskrevet igen i ændret og udvidet skikkelse. Hovedbygningen til gaden var uændret; men den vestre bygning blev nu beskrevet som 4 fag bred og opført af dels grundmur og dels udmuret bindingsværk. Der var stadig en lejlighed i hver ende af bygningen; men i midten rummede den nu et smedeværksted med esse og skorsten, to blæsebælge og filebænk samt en gennemkørselsport.

Endnu en bygning mod vest på 10 x 4 fag af udmuret bindingsværk med stråtag rummede rullestue, huggehus, dobbelt vognport m.m.

En bygning mod nord på 5 x 4 fag af bindingsværk med stråtag indeholdt hestestald og lo.

En bygning i gården på 4 x 2 fag af udmuret bindingsværk med stråtag rummede to vognporte og på loftet et fileværksted. Der synes at have været en udvendig loftstrappe for enden af bygningen. Ved siden af denne bygning lå et hønsehus.

En bygning mod syd på 4 x 2 fag beklædt med brædder og med stråtag indeholdt et hjulmandsværksted.



Hovedgaden 46, 1995. Situationsplan, ca. 1:1000.

A. Nordre forhus (46 A), 10 x 8 meter.

B. Søndre forhus (46 B), 15 x 9,5 og 1,5 x 5 meter.

C. Nordre sidehus, 12 x 4 meter.

D. Søndre sidehus, 7,5 x 5 meter.

E. Baghus, 15 x 6 meter.

F. Sidehus, 10 x 4 meter.

### *Brand og nyt tofamiliehus 1832*

Lige som nr. 44 brændte ejendommen den 10. juli 1832. Den tilhørte på dette tidspunkt smedemester Peter Møller, der i foråret 1833 var færdig med opførelsen af nye bygninger.

Hovedbygningen ud til vejen var på  $40\frac{1}{2} \times 12$  alen, i én etage af grundmur med tegltag med en kvist på 10 alen i halv dybde. Huset var inddelt i 21 fag. Der var indgang fra vejen til en gennemgående gang og herfra til seks værelser, to køkkener og 2 spisekamre. Endvidere var der en gennemkørselsport og fra denne to indgange til to værelser, køkken og spisekammer. Fra gangen førte en trappe til kvisten og loftet, hvor der var en sal foruden loftsrummet. Under huset var der en lille kælder.

En søndre bygning på  $17 \times 8$  alen i én etage, opdelt i 9 fag, var af grundmur med tegltag. Den indeholdt en forstue, to værelser, køkken og spisekammer. Fra køkkenet førte en trappe til loftet, som kun bestod af loftsrummet.

En vestre bygning på  $10 \times 3$  fag af udmuret bindingsværk med stråtag anvendtes til tre materialhuse.

Endnu en vestre bygning på  $6 \times 4$  fag af udmuret bindingsværk med tegltag rummede et smedeværksted med skorsten og esse samt to kamre.

I 1836 indeholdt hovedbygningen 7 værelser, tre køkkener og tre spisekamre, gennemkørselsport og trappe fra gangen til loftet med to værelser og loftsrum.

Bygningen mod syd var stort set uændret; men der var nu kun én vestre bygning,  $9 \times 4$  fag af udmuret bindingsværk med tegltag. Den brugtes til vaskehus og rullestue, materialhus, lokum og stald m.m. Endvidere var der nu et lysthus.

I 1864 opførtes en ny vestre bygning på 14 fag,  $26 \times 9\frac{1}{2}$  alen af grundmur med tegltag med to skorstene. Bygningen indeholdt entre, tre værelser, korridor, køkken og spisekammer samt vaskehus, pigekammer, gang, tørvehus og lokum. Bygningen havde en udbygning mod vest på 3 fag,  $7 \times 5$  alen af grundmur med tegltag, til stald for to heste.

I 1869 nævnes det, at forhuset havde tre skorstene, og at det nu indeholdt en butik og 10 værelser, to køkkener og to spisekamre samt gennemkørselsporten. På 1.sal var der to værelser, pigekammer, tre pulterkamre og to loftsrum.

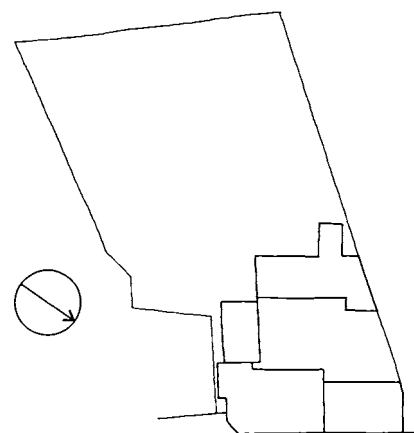
En sidebygning på 11 fag,  $17 \times 8$  alen af grundmur med tegltag med én skorsten rummede entre, fire værelser, køkken og spisekammer. På loftet var der et kammer og to loftsrum.

Bagbygningen fra 1864 betragtedes nu som inddelt i 10 fag og indeholdt forstue, fem værelser, køkken og spisekammer, en gennemgående gang, vaskehus, karlekammer og to latriner.

En grundmuret tre fags bygning på  $7 \times 4\frac{3}{4}$  alen med tegltag anvendtes til hestestald, og endelig var der en vognport på  $3 \times 5$  alen af grundmur med skifertag.

### *Den nuværende bygning 1880*

En del af forhuset fra 1832-33 og sidehuset fra 1869 brændte den



Hovedgaden 46, 1879. Ny toetages bygning (46 B) opført efter brand. 46 A bevaret fra 1832 (med port til gården). Situationsplan, ca. 1:1000.





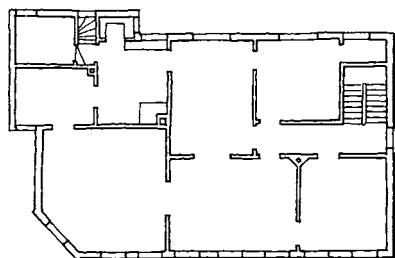
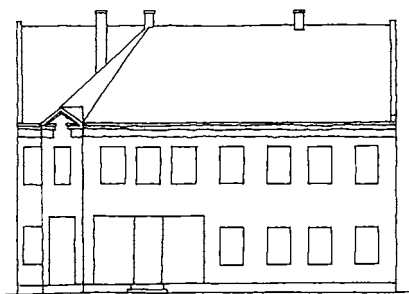
Hovedgaden 46 omkr. 1920. Det sydlige forhus stod i blank mur frem til 1934. Til højre ses det nordlige forhus i sin oprindelige skikkelse fra 1832.

2. juni 1879. I løbet af efteråret og vinteren 1879-80 opførtes et nyt forhus, der stod færdigt i foråret 1880. Bygningen blev udformet »som en pendant til den lige overfor liggende (nr. 17), som er opført kort forinden«. Oprindeligt var det tanken at udføre huset som en hjørnebygning med skrå afskæring og facade mod en godt én alen bred smøge mod naboejendommen mod syd. Men da arkitekten (Carl Hansen, København) opdagede, at smøgen ikke var fælles med naboen, blev den lukket med en tilbygning tilbagtrukket fra gadelinien.

Hovedbygningen var i to etager med kvist og målte  $24\frac{3}{4} \times 16$  alen med et fremspring mod syd på  $8\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$  alen. Kvisten på vestsiden var  $8\frac{1}{2}$  alen lang og i halv dybde. Huset var i grundmur (blank mur) med skifertag, og der var kælder under en del af huset. Stueetagen indeholdt en butik og fem værelser, køkkenet og pigekammer. 1.sal rummede seks værelser, køkkenet og pigekammer. På loftet var der tre værelser og loftsrum.

Nord for hovedbygningen lå resten af det oprindelige forhus fra 1832,  $16 \times 12$  alen, i én etage af grundmur med tegltag med en tagkvist og én skorsten. Huset havde fire vinduesfag samt en port med tilkørsel til gården. Det indeholdt tre værelser, køkkenet og spisekammer. Der var kælder under køkkenet, og på loftet var der to værelser.

Sidebygningen mod syd var nu på  $12\frac{1}{2} \times 8$  alen af grundmur med tegltag og én skorsten. Den rummede to værelser og køkkenet samt et værelse på loftet.



Hovedgaden 46 B, 1880. Facade og plan af 1. sal (med dørforbindelse til loftsetagen i 46 A). Ca. 1:350.

### Ændringer af butiksetagen 1883-1910

I 1883 blev butiklokalet i det nordlige forhus udvidet. To vinduesfag blev erstattet af et stort butiksvindue, og en dør blev indsat i det nordligste fag.

I 1894 blev butikken i det sydlige forhus udvidet. To vægge blev nedtaget, og butiklokalet strakte sig nu i hele facadens længde. Arkitekt for begge ombygninger var Carl Hansen.

I 1910 udvidedes hjørnebutikken igen, da skillerum med baglokaler blev flyttet. Facaden ændredes med to store butiksvinduer mod nord i stedet for fire vinduesfag. Arkitekt var Carl Hansen.

### Ombygning og tilbygning 1930

I 1929-30 ombyggedes det sydlige forhus. Tagetagen blev indrettet til bolig, og fire kviste blev indsat i taget mod Hovedgaden. Lejligheden, der havde adgang fra trapper ved nord- og sydgavl, rummede dagligstue, spisestue, to soveværelser, køkken, to pigeværelser og toilet med brusebad.

Samme år blev den nordlige bygning forhøjet til to etager, grundmuret med blank mur og med lavt sadeltag med tagpap. En sidebygning opførtes ved nordskellet i forlængelse af en eksisterende lagerbygning, i én etage af bindingsværk med grundmuret gavl mod skellet og med tag beklædt med tagpap.

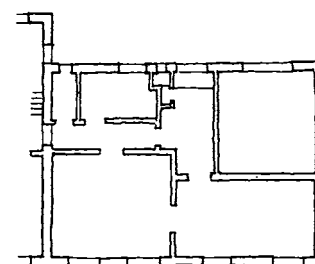
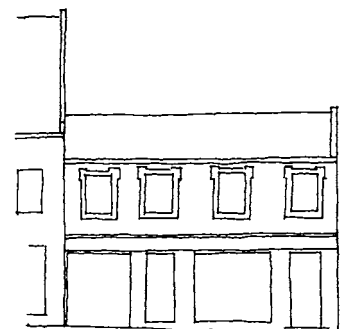
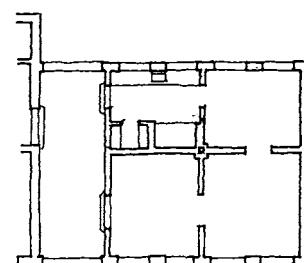
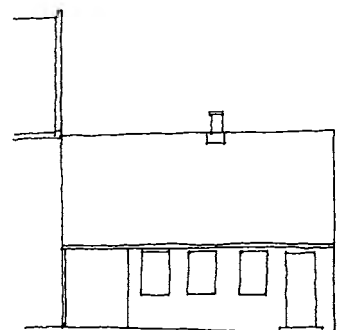
Forhuset rummede boghandel i stueetagen og en lejlighed på 1. sal med dagligstue, spisestue, soveværelse, køkken og pigekammer. Adgang til lejligheden skete fra en trappe i nabohusets nordgavl med dør i brandmuren. Arkitekt var Knud Friderichsen, Lyngby.

### Om- og tilbygning 1934-35

I 1934 ombyggedes stueetagen i det sydlige forhus. Den nordlige butik blev adskilt fra den store hjørnebutik, og denne blev opdelt i tre rum med tilbagetrukket indgangsparti i midten. Facaden blev beklædt med de nuværende pudsplader og fik nye store butiksvinduer på hver side af indgangen samt en nyt vindue i sydgavlen. Arkitekt for ombygningen var Edwin Christiansen, Lyngby.

Det nordlige forhus fik to tilbygninger. En kontorbygning, placeret i hjørnet mellem bagside og sidebygning, opført i én etage

Hovedgaden 46 A, opført 1832 og forhøjet i 1929 til to etager med butik i stueetagen. Øverst facade og plan af stueetage 1880. Nederst facade og plan af 1. sal 1929. Ca. 1:300.



Hovedgaden 46, det nordlige forhus omkr. 1910 med C. G. Petersens boghandel. Boghandelen rykkede frem i den større butik i det sydlige forhus i 1940, da frk. Klenke året før var flyttet til den nyopførte butikbygning i Det Hvide Palæts have (nr. 37).

*Hovedgaden 46, det nordlige forhus. I venstre side ses indkørslen til gården.*



med store glaspartier mod gården og lavt tag beklædt med tagpap. Og en sidebygning placeret langs nordskellet i forlængelse af den eksisterende sidebygning mod vest, opført i én etage, dels grundmuret og dels af bindingsværk med tag beklædt med tagpap. Sidebygningerne rummede kontor og lager.

Et 13 m<sup>2</sup> stort træhus med tag beklædt med tagpap opførtes vest for baghuset til papirlager.

Arkitekt var Knud Friderichsen, Lyngby.

#### *Ombygning og nye skure 1942*

I 1942 ombyggedes boghandelen i det sydlige forhus. Alle vægge fjernedes, og hele stueetagen fremstod nu som ét butikslokale. Fire søjler og jerndragere erstattede væggene. Samtidig blev butiksvinduerne i såvel den sydlige som den nordlige bygning rykket tilbage fra gadelinien. For ombygningen stod A/S Butiksarkitekterne ved M. Dahm og H. E. Havsteen.

Samme år opførtes en ny skorsten i den vestlige ende af sidebygningen langs nordskellet, og en ny kælder blev udgravet her. Baghuset fik nyt tagværk, og en ny trappe blev indsat i den nordlige ende. Tre nye vinduer blev isat på begge sider i stueetagen.

Bag baghuset blev to skure opført langs nord- og sydskel, i én etage, grundmurede og med tage beklædt med tagpap.

Arkitekt var P. Ulstrup Hansen.

#### *Ombygning af det nordlige forhus 1963.*

I årene 1958-63 ombyggedes det nordlige forhus. Kontortilbygningen i hjørnet blev nedrevet, og i stedet opførtes et to etager højt trappeshus i bindingsværk med bræddebeklædning og tag beklædt med tagpap. 1. sal blev ombygget til et stort butikslokale («Deres Tøjekspert» ved H. Willadsen).

I stueetagen blev et butiksvindue indsat i væggen mod porten, og facaden blev dækket af emaljerede jernplader. Indgangspartiet blev rykket tilbage fra facadelinien.



*Baghuset til Hovedgaden 46.*

#### *Ændringer 1990-94*

I 1990 ansøgte ejeren om nedlæggelse af lejligheder i baghuset og indretning til kontor. Dette blev afvist af Lyngby-Taarbæk Kommune, idet lokalplanen for karreen foreskriver beboelse i baghusene langs Hovedgaden.

I 1992 ændredes facaden på den nordlige bygning. BR Legetøj havde ønsket gul maling på facaden; men dette blev ved Teknisk Forvaltnings medvirken ændret til en lys grå farve.

I 1994 blev facaden igen ændret, idet den nye butiksejer, Cykelklubben A/S, malede facaden i to grønne nuancer, lys i overetagen og mørkere i stueetagen. Samme år blev et nyt skilt udhængt på facaden krævet fjernet, idet Lyngby-Taarbæk Kommune i følge lokalplanen (nr. 28) forlangte forudgående godkendelse, og at skilte skulle være i plan med facaden.

#### *Skitseprojekt til ældreboliger 1989-93*

I 1989 fremsendte arkitekterne Carla og Axel Jürgensen et skitseforslag til bebyggelse af bagarealerne bag nr. 46, 48 og 50. Bygherren var SDS, Boligfonden. Forslaget blev principgodkendt, men var en etage for højt.

I 1993 fremsendtes et nyt projekt, denne gang kun for bebyggelse bag nr. 46. 12 ældreboliger i to blokke forskudt for hinanden, grundmurede med tegltag, i to etager med udnyttet tagetage.

Det eksisterende baghus forudsattes nedrevet. En ansøgning om at måtte indrette lager i kælderen som erstatning for det nedrevne baghus blev afslået, idet der kun måtte være boliger i den nye bebyggelse.

Det nye projekt var udformet af arkitekt Ole Friis Jørgensen, Lyngby.

#### *Vurdering*

Bygningerne er interessante ved deres udformning, der markerer

Den smalle del af Lyngby Hovedgade flag-smykket i 1912, da Christian X var blevet konge. Til venstre nr. 46, til højre nr. 17.



<b>Ejerliste:</b>	Matr.nr. 73 a (udst. 1857 fra 32 b)
	-1771 Kronen
1771	Kapunmester Jesper Dixen
1771-1782	tømrermester Johan Christopher Fischer
1782-1784	Ole Svendsen
1784-1804	smedemester Jacob Eggertsen
1804-1813	smedemester Anders Eggertsen (brodersøn)
1813-1836	smedemester Peter Møller
1836-1842	konferentsråd Ludolf Frederik Fog
1842-1855	Cecilie Fog, Johanne Sophie Fog og Michette Cathrine Fog
1855-1875	købmand Abraham Moses Gottchalck
1875-1889	manufakturhandler Chr. Rasmussen
1889-1927	hans enke Mathilde Georgine Christina Sofie f. v.d.Hude
1927-1929	hendes arvinger
1929-1961	boghandler C. G. Petersen
1961-1976	boghandler Steen G. Petersen på 1/2 af ejendommen
1974-1976	fru Aase Gunnar Sørensen og Steen G. Petersen på den anden halvdel
1976-1977	Steen G. Petersen
1977-	Lyngby-Taarbæk Kommune

**Butikker:**

1855-1942	Manufakturhandel, 1855-1875: A. M. Gottchalck, 1875-1883: Chr. Rasmussen, 1883-1888: A. C. G. Røen, 1888-1901: Carl Frandsen, 1901-1905: Anton Melby, udsalg fra Magasin du Nord fra 1902, 1905-1932: Johs. Petersen, 1935-1940: M. Klenke
1882-1989	Boghandel, 1882-1887: Johannes Gravenhorst, 1889-1908: Frederik Rosaldo Andersen, 1908-1978: C.G. Petersen Boghandel, 1944-1978: Steen Petersen, 1978-1988: J.S. Rasmussen
1888-1889	Isenkrammer Ludvig Olsen
1941-1975	Herreekvipering v. H. Willadsen
1978-1993	Legetøj, Hos Les og Bent
1992	TV - Studiet
1993	Værsgo - Digital Hjørnet
1994-	Cykelklubben A/S

begyndelsen til Hovedgadens smalle del og den gamle »kongeport«s placering. Det var her, byens beboere rejste æresport ved prins Christians og prinsesse Alexandrines ankomst til Sorgenfri i 1898 - og igen i 1912, da Christian X var blevet konge.

Det velkendte hjørne, der oprindeligt stod prydet med murstensprofiler, pilastre og en bue under en lille trekantafslutning, burde renoveres og facaden frigøres for den nuværende grå cementpudsning.

I den nordre bygning bevirker den urolige underetage med knækket vinduesparti og portindgang, at overetagen svæver uden jordforbindelse. Men overetagens enkle facadeudformning tilføjer bygningen et neutralt udtryk. Ved en eventuel ombygning bør overetagens murflader føres til grunden ved gavlene og om porten. Det bør overvejes, om pladerne kunne fjernes og nye vinduer isættes.

I den søndre bygning er de store butiksvinduer opdelt uden sammenhæng med overetagens murpiller. Ved en senere ombygning bør vinduesinddelingen bringes i overensstemmelse med overetagens fagdeling.

De rødmaledede bag- og sidehuse danner i dag rammen om et fint lille gårdmiljø, som vil forsvinde med den foreslåede højere bebyggelse. Det nye projekt til etageboliger er i formen tilpasset til forhusenes købstadsmiljø, lige som boliger for ældre er velbegrunderet i bymidten og placeret ud til det grønne fællesareal.

Men samtidig vil Hovedgaden miste et af de få velbevarede købstadsmiljøer med lave side- og baghuse, der danner et varieret og farverigt baggårdsmiljø med smøger og kig ind til de nuværende og tidligere værksteder og grønne gårde. Også set fra parkarealet i karreens midte giver den varierede bebyggelse mange oplevelser. En sammenhængende bebyggelse bag nr. 46-54 i 2<sup>1/2</sup> etage vil danne en mur mellem forhuse og parkareal, som er fremmed for dette områdes særpræg.



## Lyngby Hovedgade 47

### *Den nuværende bebyggelse*

Den nuværende bebyggelse er opført i 1962 af arkitekt Ole Hagen for ejendomsselskabet »Grønholt« A/S. Bygningen er beliggende langs Hovedgaden med målene 43 x 13 meter med en tilbygning i stueetagen på bagsiden med målene 24 x 3 meter og (i den sydlige ende) 9 x 7 meter. Der er tre etager med kælder og et stykke tagetage. Bygningen er opført som en søjle- og dragerkonstruktion af jernbeton med ydervægge af gasbeton. Facaden, der har 25 vinduesfag mod gaden, er udført med marmorbeklædning. Det flade tag er i built-up konstruktion med asfalt. Tagetagen er udført i træskelet med ydervægge af gasbeton og med built-up tag. I stueetagen er der en portindkørsel (nr. 45 B) med adgang til bagarealet - oprindeligt vejadgang til Johannes Fogs Tømmerhandel. Der er seks butikker med adgang til lagerlokaler i kælderen. 1. og 2. sal er indrettet til kontorer og klinikker. Tagetagen rummer en lejlighed med pergola, der forbinder bygningen med trappehuse ved nord- og sydgavl.

*Lyngby Hovedgade 47, opført i 1962.*

### *»Godthaab« 1861*

I 1861-62 opførte murermeister Heinrich Schumacher en grund-

Lyngby Hovedgade med nr. 47 yderst til højre, set mod nord ca. 1915. De store træer dominerer gadebilledet, og det eneste, man kan genkende i dag, er vejens svage fald ned imod krydset.



muret bygning med kælder, 27 x 14<sup>1</sup>/<sub>2</sub> alen i 13 fag, med tegltag med en gavlkvist i halv dybde på 11<sup>3</sup>/<sub>4</sub> alen. Stueetagen indeholdt entré, seks værelser, to køkkener og to spisekamre. 1. sal rummede tre værelser, køkken og spisekammer samt loftsrum. Bygningen havde syv vinduesfag med gavlkvisten på tre fag.

En nordre bygning af udmuret bindingsværk, 11<sup>1</sup>/<sub>2</sub> x 6 alen i seks fag, med halvtæg af tegl var indrettet til to brændehuse og to latriner.

I 1866 var bygningens kælder indrettet med seks værelser, køkken, gang og to øvrige rum. Stueetagen havde en gennemgående gang, seks værelser, to køkkener og to spisekamre. 1. sal havde seks værelser og to køkkener.

Den nordre bygning var uændret.

#### Kælderlejligheder 1868

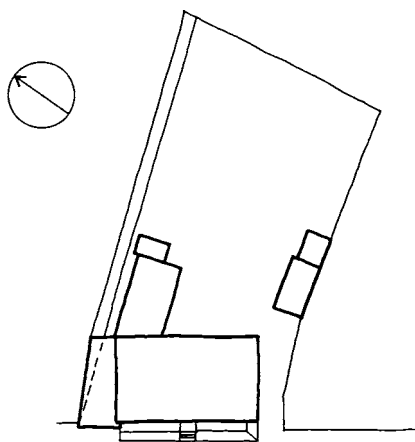
I 1868 var stueetagen og 1. sal uændret hver med to lejligheder; men i kælderen var der nu ni værelser, et kammer, to køkkener og et spisekammer. Huset rummede således ialt seks lejligheder.

(Indtil 1878 var det tilladt at indrette kælderlejligheder. Det nye bygningsreglement fra dette år forbød disse kælderlejligheder; men de blev atter tilladt i perioden fra 1881 til 1935).

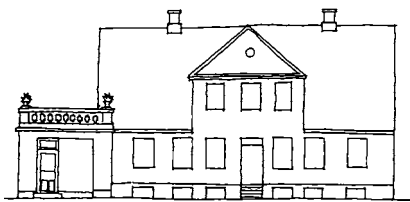
En søndre bygning af tømmer og brædder med tegltag, 9 x 6 alen i fire fag, anvendtes som brændehus.

#### Kælderbutik 1908

I 1908 blev kælderboligen i den nordlige del ombygget til butik og lager for ejeren, fru Marie G. Frederiksen, der sammen med sin mand boede i stueetagen. Kælderen blev indrettet til grønthandel og oplag af kartofler. To store kældervinduer blev indbygget i facaden, og en trappe førte fra gaden ned til en indgang i nordgavlen. Arkitekt for ombygningen var C. J. Schwartz, Lyngby. Den sydlige del af kælderen rummede stadig bolig (nedlagt i 1955).



Hovedgaden 47, »Godthaab« 1909 med tilbygning mod nord og udgravning til kældervinduer mod gaden. Situationsplan, ca. 1:800.

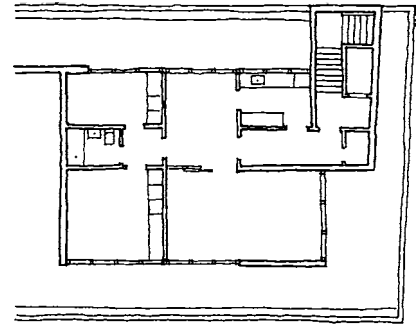


»Godthaab« 1909 med butikstilbygning (rekonstruktion). Ca. 1:350.



Hovedgaden 47 i 1930'erne. »Godthåb« var opført i 1861 og eksisterede til 1959. Butikken til højre blev tilbygget i 1932, og i 1935 åbnede »Fotomagasinet«.

Hovedgaden 47, plan af taglejlighed i »Godthaab« 1960. Ca. 1:300.



### Tilbygning i 1909

I 1909 opførtes en tilbygning ved nordgavlen i én etage med lav kælder, grundmuret og dækket med jernbjælker med tag støbt af beton. Tilbygningen blev opført på et areal købt af naboen, overretssagfører Bagger. Facaden havde indgang og stort vinduesparti mod gaden og var prydet med en stenbalustrade med krukker, der dækkede tagkonstruktionen. Tilbygningen, der var udført af arkitekt C. J. Schwartz, målte ca. 6<sup>1</sup>/<sub>2</sub> x 14<sup>1</sup>/<sub>2</sub> alen. Den rummede et butiksløkke med adgang fra »Godthaab«s stueetage.

### Tilbygning mod syd 1932

I 1932 opførtes en tilbygning ved sydgavlen i én etage, grundmuret og med fladt tag dækket af zink. Tilbygningen, der målte 5 x 9 meter, rummede butik med baglokale, indrettet til systue. Der var indgang fra gaden mellem butiksvinduer samt fra gården. Tilbygningen var udført af ingeniør O. Palle, Lyngby, for detailhandler Chr. Frederiksen.

Ifølge en deklaration fra 1926 havde ejeren ret til at benytte indkørselen til bagarealet på nabogrunden, tilhørende fuldmægtig J. Bagger.

I 1934 indrettedes en pottemagerovn i kælderen ved den nordre gavl. Ovnene blev fjernet igen i 1936.

Indtil 1959 lå »Godthåb« med sine kælderbutikker og den karakteristiske bro, bygget af murermester Georg Jensen i 1912, hen over grøften, der gav lys til kældervinduerne. I 1959 fik ejendomsselskabet »Grønholt« tilladelse af Boligministeriet til at nedrive ejendommen.

### Ny forretningsjendom 1962

I 1959 opførtes en midlertidig pavillon til »Fotomagasinet«, der havde haft forretning i »Godthåb« siden 1935.

<b>Ejerliste:</b>	Matr. nr. 2 m.fv (2 m udst. 1862 fra 2 b (Bagergården). 2 fv 1909 fra 2 ad, 2 ad 1897 fra 2 b)
	-1862 vognmand Hans Andersen (ejer af matr. 2 b)
1862-1865	murermester Heinrich Christian Ludvig Schumacher
1865-1893	bogbindermester Frederik Olsen og hustru Amalie f. Kuhn
1893-1907	brændehandler N. Larsen
1907-1956	fru Marie G. Frederiksen f. Høgreffe (matr.nr. 2 fv solgt af fuldmægtig Jørgen Bagger, ejer af 2 ad, til Marie Frederiksen 1910)
1956-1959	A/S Det kongelige octroierede almindelige Brandassurance-Compagni
1959-1974	Ejendomsaktieselskabet »Grønholt«
1974-1991	A/S Det kgl. octroierede alm. Brandassurance-Compagni
1991-	Ejendomsaktieselskabet Højbro





Ved nedrivningen af »Godthåb« i 1959 opførtes en midlertidig træbygning til »Fotomagasinets«, mens den nye forretningsjendom blev bygget.

#### Butikker:

1897	Marie Larsen, Mode- og broderiforretning
1908-1935	Grønhandel, Chr. Frederiksen,
1910-1912	Dorthea Knudsens Rulleforretning
1933-1937	Modes »Godthåb«, R. H. Frederiksen
1935-1938	Symaskinefabrikken »Singer«'s Udsalg
1935-1939	Kaffe Udsalg, C. Frederiksen
1935-	Fotohandel, 1935-1945: Fotomagasinets, Jens Bloch, 1945-1986: Fotomagasinets, Jørgen Gregersen, 1986-: Colorfoto
1939-1942	Installationsforretning, Th. C. Petersen
1939-1941	Rulleforretning, E. J. Johansen, 1940: A. Davidsen, 1941: K. Jensen
1940-1941	Budcentralen »Godthaab«
1941-1953	Renseri, Rensco, 1941-1947, 1948-1951: ES Renseriet, 1952-: Dahls renseri,
1943-1959	Kunsthandel, Kerrn-Jespersen
1962-1993	Aarhus Privatbank, Lyngby afd., fra 1969: Den danske Provinsbank, fra 1991: Den Danske Bank
1962-	Eva Rosenstand, broderiforretning
1962-	Farvehandel, Eigil Schmidts eftf.
1962-1973	Fona Radio
1962-1973	Kehlet Stella Nova
1962-	Fotomagasinets, Jørgen Gregersen
1969	Omegnens Kulforretning
1974-1978	Bee Cee Kjoler
1979-	Viva Sko, 1990: Josephine Sko
1993-	Matas, Løvemagasinet

I 1962 opførtes den nye forretningsjendom ved arkitekt Ole Hagen, København, for ejendomsselskabet »Grønholt«. Bygningen er i tre etager med kælder og tilbagetrækket tagetage. Ved nordgavlen er der en port, oprindeligt med tilkørsel til Johannes Fogs Tømmerhandel (tilkørselsvejen havde nr. 45 B). Stueetagen rummede i begyndelsen fem butikker og en afdeling af Den danske Provinsbank, alle med baglokaler i tilbygningerne på bagsiden. Der er trappe til kælderlokaler i alle butikker. Ved sydgavlen er der adgang til et trapperum med treløbstrappe om en elevator. 1. og 2. sal rummer kontorer og klinikker med fælles thekøkken. Tagetagen rummer en lejlighed placeret i den sydlige ende ved hovedtrappen, indrettet med forstue, opholdsstue, soveværelse, kammer, bad og køkken med spiseplads. Nord herfor er der en pergola over en terrasse.

#### Ombygning af Provinsbanken 1975-87

I 1975 ombyggedes Den danske Provinsbank ved arkitekterne Juul Møller og Erik Korshagen, København. Nablejemålet blev inddraget, og et nyt vindfang, mødelokale og bestyrerkontor indrettedes her. Samtidig indbyggedes en ny spindeltrappe til kælderen. De tidligere baglokaler blev inddraget i banklokalet.

I 1987 ombyggedes en del af 1. sal til banklokaler ved arkitekterne Vilhelm Wohlert, Viggo Kanneworff og Niels Munk, København. Det meste af 1. sal rummede nu møde- og personalerum mod gaden og kontor og to møderum mod gården. Kun i den sydlige ende (over banken) var der frisør- og damefrisørsalon. Bankens lokaler i stueetagen blev ændret til ét stort lokale.

#### Indretning af butik 1993

I 1993 lukkedes bankfilialen af Den danske Bank, der havde fusioneret med Provinsbanken, og lokalerne i stueetagen blev ombygget til Matas ved Ikast Byggeindustri A/S. Mod gården blev der indrettet kontor, lager og personalerum, og en ny trappe til kælderen gav adgang til spisestue, køkken og toiletter for personalet samt lager og rekvisitrum. Et nyt vindfang blev opført midt i facaden.

I 1994 blev en rulleport (ledhejseport) installeret i portrummet.

#### Vurdering

Ejendommen er opført i den internationale modernistiske stil, præget af den industrielle byggeteknik. Den lyse facadebeklædning og den regelmæssige vinduesopdeling virker enkel og rolig i gadebilledet og supplerer Magasins mørke facade. Bygningens silhouet er tilpasset nabobygningen, idet gesimsen over 2. sal flugter med Magasins, og den tilbagetrækkede tagetage og pergola flugter med Magasins tagetage.

Den midlertidigt opsatte baldakin bryder på uheldig vis helheden, idet man ikke kan se bygningens fagdeling og konstruktion. Med tiden bør baldakinen fjernes eller erstattes af markiser.

Søjlerne i stueetagen er ude af takt med de øvre etagers facade.



Lyngby Hovedgade 48 er opført i 1832 og forhøjet til to etager i 1924.

## Lyngby Hovedgade 48

### Den nuværende bebyggelse

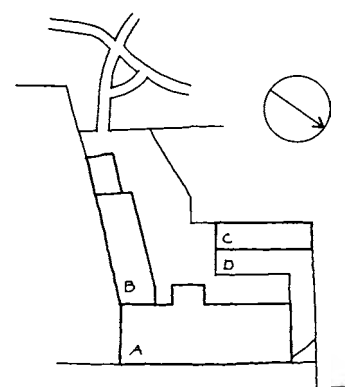
Den nuværende bygning er i to etager, grundmuret, pudset og hvidmalet, med højt sadeltag beklædt med tegl. Huset har ti vinduesfag i overetagen og rummer butikker i stueetagen samt erhverv og bolig på 1. sal. Huset er opført i 1832 som énfamiliehus, men tilbygget og forhøjet i 1885 og 1924.

### Beboelseshus med slagtehus 1793-1832

Ældste bevarede beskrivelse er fra 1831; men ud fra forsikringsnummeret kan man se, at huset også må have været beskrevet i 1793. Denne beskrivelse er imidlertid ikke bevaret.

I 1831 lå der et stuehus i retningen nord-syd på 22 alen i længden og 9 $\frac{1}{2}$  alen i bredden. Huset var i én etage opdelt i 7 fag, dels af grundmur og dels af udmuret bindingsværk med stråtag. Huset indeholdt en forstue, tre værelser, køkken, spisekammer og et kammer samt et slagtehus.

En bygning mod vest på fire gange fire fag af udmuret bindingsværk med stråtag rummede stald, vognport, tørvehus og lokum, og en halvtagsbygning af tømmer og brædder anvendtes til svinehus.



Hovedgaden 48, 1995. Situationsplan, ca. 1:800.

- A. Forhus (19,5 x 8 meter) med trappetårn (4 x 2,5 meter).
- B. Sidebygning (13 x 4,5 meter).
- C. Baghus (10 x 3 meter).
- D. Halvtag.

### *Brand og opførelse af nuværende hus 1832*

Den 10. juli 1832 brændte hele ejendommen (sammen med nr. 44 og 46) og genopførtes i løbet af det følgende efterår og vinter, så den stod færdig i 1833.

Stuehuset langs vejen var 26 alen langt og 11 alen bredt, i 13 fag, én etage af grundmur med tegltag. Huset indeholdt en forstue, fire værelser, køkken og spisekammer samt kælder under ét værelse. Endvidere var der en butik og et slagtehus, begge med port og stengulv. Facaden mod Hovedgaden havde indgang i midten, to vinduesfag og en port i hver side, altså ialt 7 fag.

En bygning ved den nordlige ende af stuehuset på tre fag af grundmur med tegltag indeholdt stald for 7 heste. Mod Hovedgaden var der to små halvbuede staldvinduer.

### *Ny gavl og tagkvist 1879-80*

I 1879 blev en ældre gavl med bræddebeklædning erstattet af en ny i grundmur, og en tagkvist blev opført mod gaden, placeret over indgangen.

I 1880 blev stuehuset beskrevet som 26 x 11 alen, i én etage af grundmur med tegltag med én skorsten og en tagkvist. Huset rummede slagterbutik, beboelse og gennemkørselsport. Der var en lille viktualiekælder under huset og på loftet tre små kamre.

Den tilbyggede staldbygning mod nord málte 7<sup>1</sup>/<sub>2</sub> x 10<sup>1</sup>/<sub>2</sub> alen, og endnu en nordre bygning på 11 x 6 alen af tømmer og brædder med stråtag rummede vognport, svinehus og retirade.

### *Tilbygning til forhus og ny sidebygning 1885*

I 1885 ombyggedes den nordlige del af forhuset, og i stedet for staldbygningen opførtes en ny tilbygning mod nord, grundmuret og med tegltag.



*Hovedgaden 48 i 1916 med et stykke af nr. 50 til venstre.*



Gården bag Hovedgaden 48 i 1916.

Det tidligere slagteri og tilbygningen blev indrettet til bolig. En ny skorsten blev opført i den nordlige del og fire tagkviste indbygget i tagetagen, to mod gaden og to mod gården.

Stueetagen rummede to lejligheder, den sydlige med slagterbutik med flisegulv af porcelæn, vægge med porcelænsfliser og spejlglas samt loft af glas.

Den nye lejlighed mod nord rummede tre værelser og køkken. I tagetagen var der nu en lejlighed på tre værelser og køkken i den nordlige ende samt flere loftskamre i den sydlige del.

En sidebygning opførtes langs sydskellet i én etage, dels i grundmur og dels af tømmer og brædder med tag beklædt med tagpap. Bygningen målte 15 x 7 alen og indeholdt vognport, stald og slagtehus. Desuden var der i 1891 angivet en bagbutik (placeret bag forhuset?) i én etage, 5<sup>1</sup>/<sub>4</sub> x 7 alen, grundmuret med zinktag, og et vogn- og brændeskur, 10<sup>1</sup>/<sub>4</sub> x 3<sup>1</sup>/<sub>4</sub> alen, af tømmer og brædder med tag beklædt med tagpap. Bag sidebygningen var der i øvrigt et udhus med retirade.

Om- og tilbygninger udførtes af tømrermester Vilhelm Suhr.

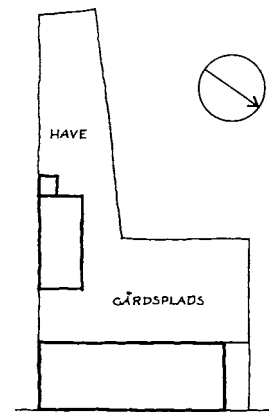
#### *Ny butik i forhuset 1904*

En ny butik blev i 1904 indrettet i forhuset nord for indgangen. To vinduesfag blev erstattet af to butiksvinduer med indgang i midten.

#### *Nyt baghus og ny sidebygning 1916*

I 1916 opførtes et nyt baghus placeret bag forhuset langs vestskellet. Baghuset var grundmuret med tag beklædt med tagpap og indeholdt et vaskehus, et værksted samt en butik med baglokale.

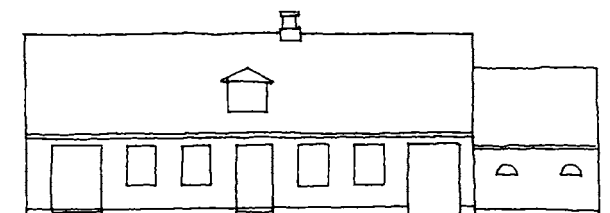
En bygning placeret mellem de to eksisterende sidebygninger langs sydskellet blev opført i grundmur med tag beklædt med tagpap. Sidebygningen rummede stald og vognport. Arkitekt var Andreas Michaelsen.



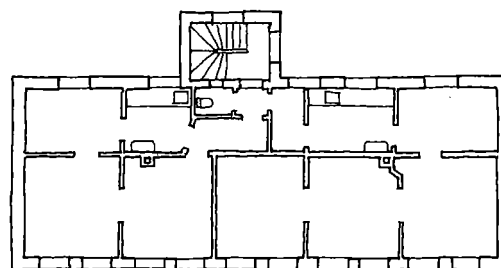
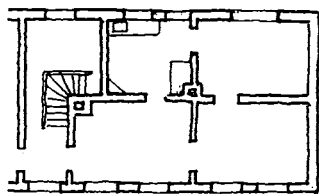
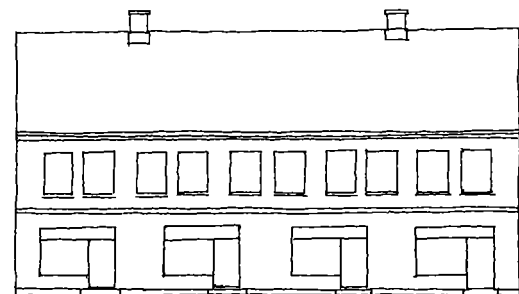
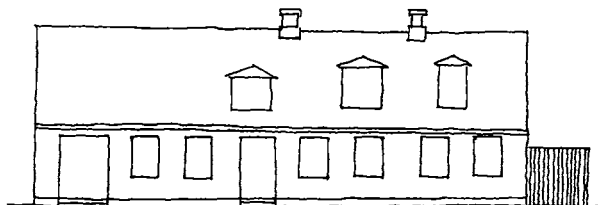
Hovedgaden 48, 1885. Situationsplan, ca. 1:800.



Trappehuset på bagsiden af Hovedgaden 48



Hovedgaden 48, til venstre facade før ombygning 1885 (øverst) samt facade og plan af stueetage efter 1885. Til højre facade og plan af 1. sal efter forhøjelse til to etager 1924. Ca. 1:300.



<b>Ejerliste:</b>	Matr. nr. 72 a, 73 b
-1774	major Pflueg, ejer af Ulrikkenborg
1774-1789	husmand Peder Rasmussen (matr. 72 a)
1789-1822	slagtermester Anders Pedersen Eiberg (do.)
1822-1860	Jens Andersen Eiberg (do., fra 1832 også 73b købt af Peter Møller, jfr. nr. 46)
1860-1881	slagtermester Ludvig Ferdinand Eiberg
1881-1885	proprietær Georg E. Jensen
1885-1897	slagtermester Anders Alexander Ferdinand Wolfheckel
1897-1898	gårdejer Carl Jensen
1898-1939	slagtermester Valdemar Danne- mand Jørgensen
1939-1944	slagtermester Lauritz Petersen
1944-1961	hans enke Nielsine Petersen
1961-1974	tømrermester Aage V. Jensen
1974-1985	Frederiksborg Bank
1985-	Lynby Specialoptik, Centrum Frugt og Antoni Fisk

### Forhus forhøjet til to etager 1924

I 1924 blev forhuset forhøjet med en etage, grundmuret og med tegltag. Hele stueetagen blev indrettet til fire butikker, hver med et stort vindue og indgang. Bag butikkerne var der et baglokale til hver butik. Et nyt trappetårn i to etager blev opført på bagsiden med adgang til 1. sal, der var indrettet med to lejligheder med entre, fire værelser og køkkenen mod syd, samt entre, fire værelser og køkkenen mod nord. Fra et lille forrum var der adgang til et fælles toilet.

Et udhus i én etage med ildsted, grundmuret med tag beklædt med tagpap, blev opført bagest på grunden ved sydskellet.

For ombygningen og udhuset stod murermester A. Harild.

I 1933 blev der indrettet et røgeri i sidebygningen. Røgeriet blev benyttet endnu i 1969, hvor der var eftersyn.

I 1958 opførtes en tilbygning syd for trappetårnet i én etage, af gasbeton med tag beklædt med tagpap. Tilbygningen rummede et toilet.

### Baldakiner 1974 og 1983

I 1974 opsattes en baldakin på 17 m<sup>2</sup>, to meter bred, af aluminium. I følge byggetilladelsen skal den »fjernes uden udgift for kommunen, såfremt vejudvidelse eller andre forhold berettiger til, at der stilles krav herom«.

I 1983 blev endnu en baldakin opsat over symaskineforretningen (jfr. butikslisten nedenfor).



Lyngby Hovedgade 48 set fra bagsiden med baghus og sidehus.

### Ændringer af butikker 1983

I 1983 blev de to sydlige butikker lagt sammen (frugt- og grøntforretningen). For ombygningen stod arkitekterne Birthe og Knud Alstrup, Birkerød. Samme år ombyggedes Lyngby Special Optik ved arkitekt Frank Mortensen, København. En trappe i baglokalet blev opført med adgang til værksted på 1. sal. Den ene lejlighed på 1. sal var i 1981 blevet nedlagt og omdannet til erhverv. I 1983-86 blev passagen langs nordskellet og en del af baggården overdækket med glasfiberplader.

I 1992 blev et fælles toilet på 1. sal nedlagt, og i stedet indbyggedes et bad og toilet til lejligheden mod syd og et toilet til optikerværkstedet mod nord.

### Vurdering

Bygningen er med sin rene klassicistiske stil et smukt eksempel på 1920'ernes byggeri. Huset står pudset og hvidmalet, idet dog underetagen er beklædt med fliser. Måske skulle man overveje en anden beklædning, så huset ikke skæres over på midten.

Samme uheldige virkning giver baldakinerne, der med deres metaloverflader og bastante udformning skjuler den smukke facade.

Overetagens rolige faginddeling er ikke ført direkte til grunden, idet de eksisterende murpiller mellem butikkerne er forskudt i forhold til 1. sals vinduesfag. I dag ses dette ikke, da baldakinen hindrer udsynet til overetagen. Ved en senere fjernelse af baldakin bør underetagens murpiller fremhæves som en del af facaden og friholdes for reklameskilte.

I øvrigt klæder de fire (nu tre) små butikker huset. De små specialbutikker har ikke krævet store ændringer af facaden.

Ved opførelse af det planlagte nybyggeri på bagarealerne (se herom under Lyngby Hovedgade 46) vil butiksmiljøet i baggården forsvinde (Tøjpgården).

### Butikker:

1822-1972	Slagterforretning, 1822-1860: Jens Andersen Eiberg, 1860-1878: Ludvig Ferdinand Eiberg, 1878-1897: A. A. F. Wolfheckel, 1898-1927: V. Jørgensen, 1928-1929: C. C. Johansens Viktualieforretning, 1930-1972: »Centrum«
1904	E. Andersen, cigar og tobakshandel
1905	Købmand Wm. Larsen
1906-1914	N. T. Krøyer, bogtrykker
1915	Lyngby Bog- og papirhandel
1916-	Fiskehandler, C. Møller Thomsen, 1970-: Antoni Fisk
1925-1935	Konfekturforretningen »Gefion«, I. Lund, 1930-1935: »Eva«, E. Rasmussen
1925	Torvehallen Amager, H. Ellebo
1926-1948	»Fama« Smørforretning
1930-1933	Statsaut. installatør E. A. Grafmøller
1935	Cykle- og kleinsmedje
1937-1950	»Liberty«, korset og damelingeri
1940-1941	Linoleumsforretning
1942-1944	Frugt og blomsterforretning, Camillo Larsen
1949-1976	Konfekturforretning, Aage Kristensen, 1952: Krilles chokolader
1952-	Lyngby Special Optik
1952-1972	Stofgården, 1952: Væveri-Udsalget
1959-1970	Nordisk Thermo Fabrik
1961-1968	Jørgen Aakerberg, gulvtæpper
1975-1977	Ting og Tøj, damekonfektion
1977	Denal Boutique og systue
1974-	Frugt og Grønt, 1974-1992: Centrum, 1993-: Blom og Kål
1978-1980	Symaskine Importen
1978-1987	Antikviteter
1988	Petit Papillon Modetøj
1989	Lyngby discount butik
1993-	Tøjpgården



Lyngby Hovedgade 49 A-B (Bagergården). Den lave længe er opført i 1817 efter en brand, og den toetages tilbygning til højre er tilføjet i 1951.

### **Lyngby Hovedgade 49 A-B (Bagergården)**

#### *Den nuværende bebyggelse*

Bagergården kan føres tilbage til 1782, hvor en bygning beliggende ved landevejen nævntes første gang. I 1792 og 1801 blev gården udvidet hhv. til et tre- og et firefløjet anlæg.

Den nuværende bebyggelse består af forhus, side- og baghuse. I 1943 blev den nordlige del udstykket fra resten, hvorved adresserne Lyngby Hovedgade 49 A og 49 B opstod.

Den tidligere hovedbygning, nr. 49 B, er opført i 1817-18 efter en brand. Bygningen måler ca. 30 x 10 meter og er i én etage, grundmuret med tegltag og seks tagkviste. Facaden har fem store vinduespartier, opført i 1943 ca. 1,5 meter fremskudt foran den oprindelige facade. Ved sydgavlen er der en port til gården. Over porten er der i 1951 opført en toetages tilbygning med et stort, tredelt vindue og afvalmet tegltag. Bygningen rummer fire butikker i stueetagen samt kontorer og en bolig på 1. sal med adgang fra gården.

Bagbygningen er opført i 1880 efter en brand. Den måler 26 x 8 meter og er grundmuret med tegltag. En sidebygning og tilbygninger på østsiden af baghuset er opført i 1943 og rummer værksteder og undervisningslokaler for FOF.

Tilbygningen mod nord, nr. 49 A, er opført i 1914 som en tværstillet toetages, grundmuret ejendom med afvalmet tegltag, bygget sammen med den nordlige del af hovedbygningen. Byg-

ningen måler ca. 7,5 x 17 meter. Ved udstykningen i 1943 blev ca. 4 meter af Bagergårdens hovedbygning føjet til nr. 49 A. I denne del, hvor taget adskilles af en brandmur, sidder en altankvist. Forhuset rummer to butikker i stueetagen samt klinik på 1. sal med adgang fra den offentlige passage nord for bygningen. En bagbygning opført i 1979 i én etage, grundmuret med built-up tag rummer blomsterforretning med facade og adgang fra nævnte passage. Bygningen måler 7 x 8 meter.

#### *Jacob Olsens hus 1782*

Begyndelsen til Bagergården synes at være gjort i 1782 med »bager Jacob Olsens hus ved Kongens Lyngby, beliggende ved vejen«. Bygningen var fjorten fag lang og fem fag bred, af udmuret bindingsværk med stråtag med to rækker tagsten forned. Den havde en gennemkørselsport ud til Kongevejen, og på venstre side indeholdt den en dagligstue, et køkken og et fadebur med kælder under (2 fag). Til højre for porten var der et bageri med bageovn, et svendekammer og en stald til to heste.

#### *Huset bliver til en gård 1792*

I 1792 var denne bygning vokset til sytten fag og benævntes hovedbygningen. Nu rummede den en butik med indgang ad en dobbelt glas- og fyldingsdør, to stuer, et sovekammer, køkken og spisekammer, bageri og gennemkørselsport. Fra porten var der trappe til loftet og fra gården nedgang til kælderen.

En stråttækt bygning mod syd på tretten gange tre fag af udmuret bindingsværk indeholdt stald til fire heste og fire køer, skære- og tærskelo samt sædelade.

En bygning mod øst på atten gange fem fag af grundmur (de følgende beskrivelser nævner »grundmur på de tre sider«) med stråtag rummede en forstue, tre stuer og et køkken samt to vognporte og en gennemkørselsport med opgang til loftet, karlekammer og stald til fire heste.

#### *Firefløjet anlæg 1801-14*

I 1801 var hovedbygningen nitten fag lang med samme indretning som tidligere, dog med to kamre i forbindelse med bageriet.

Bygningen mod syd var nu vokset til atten gange fire fag og anvendtes til lade, rulle- og skærehus samt stald til tolv køer.

I bygningen mod øst anvendtes de seks fag til beboelse med tre stuer, de øvrige tolv fag rummede stald for ti heste, gennemkørselsport, to vognporte og kammer.

En ny bygning mod nord på ni gange fire fag af udmuret bindingsværk med stråtag anvendtes til beboelse i fem fag med en stue, et køkken med forstue og et kammer. De fire fag indeholdt vognport og brændehus.

I 1807 var hovedbygningen i 22 fag og målte 46<sup>1</sup>/<sub>2</sub> x 12 alen, nu af dels grundmur og dels udmuret egebindingsværk med stråtag. Bygningen indeholdt forstue og butik, to stuer, to sovekamre, køkken og spisekammer, bageri og brødkammer samt gennem-





*Bagergården (Hovedgaden 49) med bageriudsalget midt i bygningen og endnu uden kviste, omkr. 1900.*

kørselsport. Der var trappe til loftet med et værelse og fra gården nedgang til en kælder på seks fag.

Den søndre bygning rummede nu foruden stalden to karlekamre, skærelø, tærskelo og lade.

Den østre bygning målte 35 x 12<sup>1</sup>/<sub>2</sub> alen, hvoraf de 17 alen var til beboelse med to stuer, køkken og spisekammer. Resten brugtes til materialhus, vognport, gennemkørselsport og stald for otte heste.

Den nordre bygning rummede beboelse i fem fag, 12 x 9 alen, med stue og brygge- og vaskehus. Resten brugtes til vognport samt tørve- og brændehus.

Et hus uden for gården på seks gange tre fag af lerklinet bindingsværk med stråtag brugtes til materialhus og vognskur.

Hele gården blev »totalt lagt i aske« ved en lynbrand tidligt om morgenen den 30. juli 1814.

#### *Den genopførte bagergård 1817-18*

Efter genopførelsen i 1817-18 målte hovedbygningen 48<sup>1</sup>/<sub>2</sub> x 14 alen i nitten fag, af grundmur med tegltag med seks tagvinduer. Facaden havde 15 vinduesfag med indgang og to butiksvinduer (med samme mål som de øvrige vinduer) midt i bygningen. Den indeholdt en butik, fire værelser, køkken og spisekammer, bageri, brødkammer, svendekammer og gennemkørselsport. Der var en lille kælder på tre fag under bygningen, og fra butikken førte en trappe til loftet med to kamre.

Den søndre bygning på sytten gange fem fag af udmuret egebindingsværk med stråtag med tre tagkviste rummede to loer og to lader samt stald til seks heste og otte køer.

Den østre bygning var nu kun på ni gange fire fag, ligeledes af udmuret bindingsværk med stråtag, og brugtes til vognport, brænde- og tørvehus og stald for småkreaturer. For enden af bygningen var der en halvtagsbygning af tømmer og brædder



med stråtag til tørvehus og lokum. Endvidere var en tilsvarende bygning indrettet til hønsehus.

Syd for gården lå der ved vejen en bygning på fem gange tre fag af udmuret egebindingsværk med tegltag, indeholdende en smedie og en stue.

*Bagergården (Hovedgaden 49) omkr. 1910 med Lyngby Mejeri's butikstilbygning i baggrunden.*

#### *Bageriet flytter til bagbygningen 1857*

I 1857 nævnes hovedbygningen som kun 47 alen lang. Der var nu indgang fra vejen til to entreer med elleve værelser, tre køkkener og tre viktualiekamre. Fra gården var der opgang til loftet med et kammer. Resten af loftet brugtes som melloft med faste brædekasser til melet.

I den søndre bygning var der nu stald for ti kreaturer, skærelø og karlekammer, tærskelø og lade. En brandmur adskilte denne bygning fra hovedbygningen.

Af den østre bygning, der nu var elleve fag lang, var de seks fag indrettet til bageri (14½ x 9 alen), og de øvrige fem fag anvendtes til stald for to heste og brændehus. Halvtagsbygningen rummede nu tørve-, svine- og hønsehus.

Huset syd for gården var nu indrettet til beboelse med køkken og to stuer.

#### *Brand 1879 og genopførelse 1880*

Ved en brand den 18. september 1879 nedbrændte den søndre og den østre længe, og hovedbygningen fik mindre skader. Efter genopbygningen året efter målte den søndre bygning 41 x 14 alen. Den var af grundmur med spåntag og indeholdt ko- og hestestald, karlekammer og skærelø.

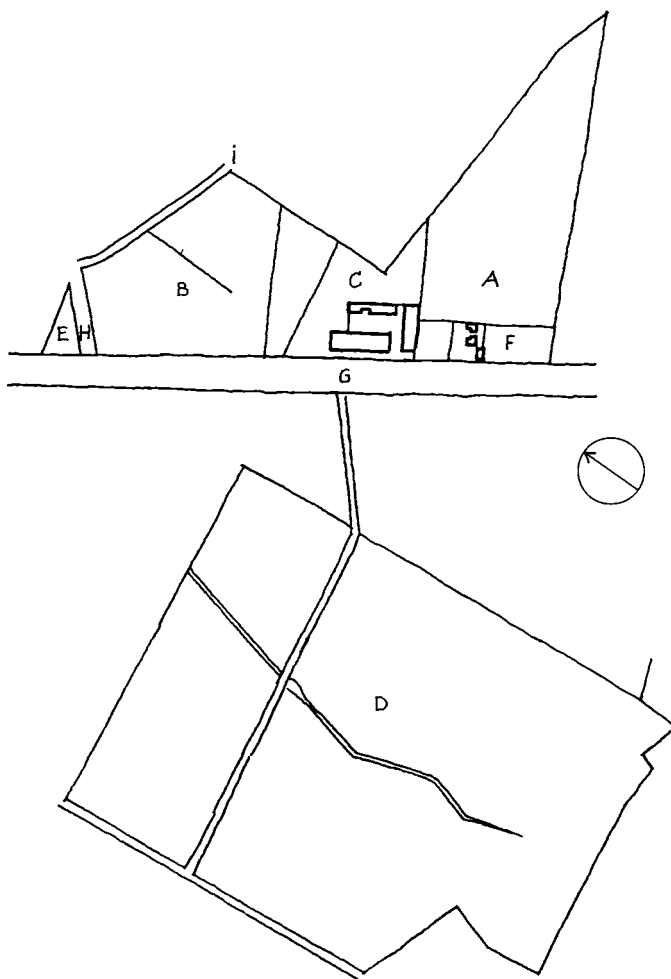
Den østre bygning målte 35 x 14 alen. Den var af grundmur med tegltag og rummede vognport, bageri med ovn og en 20 alen høj skorsten i midten af bygningen, brødkammer, svendekammer, brænderum og vaskehus. Ifølge en tegning i byggesagen var der desuden en stald til to heste.

### *Gårdanlæg og udstykninger 1880-1902*

Som det fremgår af oversigten over Bagergårdens jorder, rådede ejeren, gårdejer og vognmand Hans Andersen over arealer på begge sider af Kongevejen. Indtil slutningen af 1800-tallet blev der drevet landbrug ved siden af bageri og vognmandsforretning i det trefløjede anlæg.

I perioden 1897-1902 blev de fleste af ejendommens jorder udstykket. Mod nord til Hovedgaden 39-47, og mod syd til nr. 53 og 55. De to huse syd for gården blev nedrevet i 1897 (se nr. 53) og vejerboden få år efter (se nr. 55 A-B).

I 1899 blev Bagergården overtaget af exam. jur. Jørgen Bagger, en bror til bagermester L. S. Bagger. I 1902 blev den søndre længe solgt til Lyngby Mejeri og udstykket fra Bagergården. Lyngby Mejeri havde tidligere haft adresse på Lyngby Hovedgade 26, hvor bygningerne imidlertid nedbrændte i 1902. I nogle år fik mejeriet adressen nr. 49 A, det nuværende nr. 51.



*Bagergårdens jorder omkr. 1880. Ca. 1:4000.*

*A: Vænget sydøst for gården*

*B: Vænget nordøst for gården (= Hovedgaden 39-43)*

*C: Gårdsplads og have (= Hovedgaden 47)*

*D: Lodden syd for landevejen (med Hollandsrenden og vejen til Ulrikkenborg)*

*E: Den afhændede triangel (= Hovedgaden 37, Palæets have)*

*F: Vejerbodens lod (= Hovedgaden 55 A-B)*

*G: Kongevejen*

*H: Vejen »Bag om Byen« (Gasværksvej)*

*I: Vejen til Moselodderne (Rolighedsvej)*

*Af vejen til Ulrikkenborg er stykket nærmest Hovedgaden bevaret som Likørstræde.*



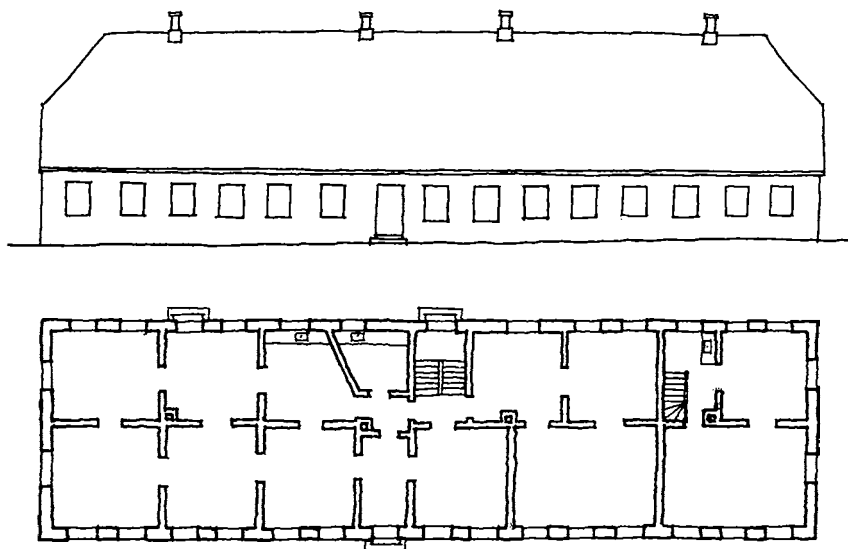
*Bagergården (Hovedgaden 49) ca. 1920.*

I 1903 målte den østre bygning (baghuset) 43 x 14 alen, idet den var blevet forlænget med en tilbygning mod syd. Tilbygningen var 8 alen lang, grundmuret med tegltag, og rummede stald til 6 heste. Ud over bageriet med dobbelt overhængt ovn rummede bygningen to vognporte, svendekammer og svinehus. Arkitekt var Vilhelm Suhr, Lyngby.

I 1904 indeholdt hovedbygningen ifølge den kommunale mandtalsliste tre boliger.

#### *Tilbygning til Jørgen Bagger 1914*

I 1914 opførtes en tilbygning nord for Bagergården i to etager med gavlen mod Hovedgaden. Bygningen var muret, pudset og hvidmalet med afvalmet tegltag. Fundament og kældermure var betonstøbte. I stueetagen var der indgang fra gaden til en butik med forbindelse til den bagved liggende lejlighed, der indeholdt to værelser, toilet, køkken og pigekammer. Hovedindgangen til trapperummet var i nordfacaden. På 1. sal var der en lejlighed



*Rekonstruktion af Bagergårdens hovedbygning i perioden 1880-1914 med tre lejligheder. Ca. 1:300.*



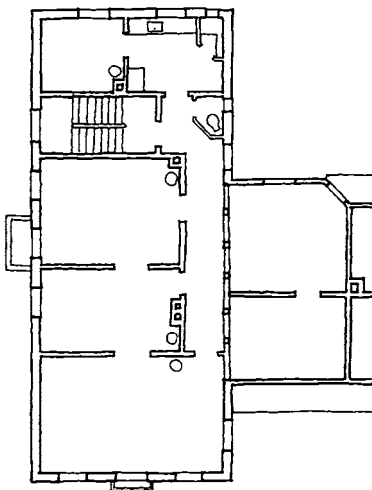
Tilbygningen Hovedgaden 49 A, opført i 1914.



Bagergården (Hovedgaden 49) i 1942. Tilbygningen i to etager blev opført i 1914 og kvisten i taget til højre blev påsat i 1938.

for ejeren, Jørgen Bagger, med tre værelser med vinduer mod gaden og mod nord, desuden en lille altan mod nord, toilet, køkken og pigekammer. Loftsetagen var ikke udnyttet. Tilsyneladende var der dørforbindelse fra tilbygningen til den nordlige del af Bagergården.

Samme år blev en kvist på hovedbygningen mod gården opført nærmest tilbygningen. Kvisten var udført i bindingsværk og havde zinktag. Tilbygningen og kvisten var udført af arkitekt Chr. Mandrup-Poulsen, København.



Hovedgaden 49 A, facade og 1. sals plan af tilbygning til Bagergården 1914. Ca. 1:300.

#### Omybygning og tagkvist 1915

I 1915 ombyggedes stueetagen og 1. sal midt i hovedbygningen. Bageriudsalget flyttedes til den nye tilbygning mod nord, og de tidligere forretningslokaler blev ombygget til en stor lejlighed. Stueetagen rummede nu tre store værelser med indgang fra trapperummet midt i bygningen. Nord for trapperummet indrettedes der tilsyneladende et køkken. Tagetagen blev indrettet med to værelser og et lille rum nord for trappen, muligvis et toilet. En tagkvist blev påsat mod gaden ved det største værelse, mens de øvrige rum fik lys fra tagvinduer. I stueetagen blev de tidligere butiksvinduer erstattet af tofags vinduer. Arkitekt for ombygningen var Mandrup-Poulsen.

Der var nu fem lejligheder i Bagergården incl. tilbygningen.

#### Indretning af taglejlighed 1938

I 1938 indrettedes en lejlighed i tagetagen i bygningens sydlige ende. En trappe ved sydgavlen med indgang fra gården gav adgang til 1. sal, der blev indrettet med to stuer, køkken og toilet. Den største stue fik lys fra en ny tagkvist mod gaden samt fra de eksisterende vinduer i gavlen. De øvrige rum havde tagvinduer. For ombygningen stod ingeniør O. Palle, Lyngby.

### *Udstykning af den nordlige bygning 1943 (49 A)*

I 1943 blev den nordlige tilbygning samt den nordligste del af hovedbygningen (to vinduesfag) udstykket med adressen nr. 49 A af den nye ejer, tømmerhandler Johs. Fog. Stueetagen blev ombygget til H. Milling Eriksens blomsterhandel, og den nordlige del af Bagergården blev indrettet til guldsmedebutik. Over forretningen indrettedes en etværelses lejlighed med udgang til altan over butikken, der var fremrykket 1,5 meter foran den oprindelige facade. Facaden fik store butiksvinduer med indgang til de to butikker, og en tagkvist blev påsat mod gaden. Ved udstykningen blev en brandmur opført mellem de to ejendomme.

Et oprindeligt projekt med et toetages tilbygning foran de to nordlige fag af Bagergården blev ikke udført. Arkitekt var Edwin Christiansen, Lyngby.

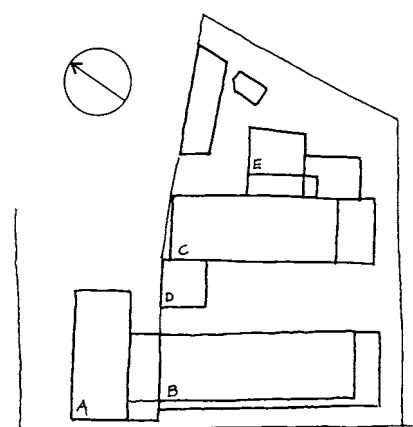
### *Om- og tilbygning til Bagergården 1943 (49 B)*

Bagergården, der siden 1942 var ejet af bagermester Svend Nielsen, blev samme år ombygget med butikker i hele stueetagen og med to store lejligheder på 1. sal. Mod syd blev en tilbygning i én etage opført, grundmuret med fladt zinktag, og en ny skorsten opførtes ved gavlen. Tilbygningen målte ca. 3 x 9 meter. Stueetagen blev indrettet til bageri og konditori mod nord, el-installationsforretning i midten og møbeludsalg i den sydlige del og tilbygningen. Alle butikkerne havde baglokaler. I tagetagen indrettedes de to lejligheder med adgang fra et trapperum mod gården. Den nordlige rummede to opholdsstuer, to soveværelser, badeværelse og toilet. Køkkenet var i stueetagen med adgang fra trapperummet. Den sydlige lejlighed rummede opholdsstue, soveværelse, køkken og toilet. Der var udgang fra den store lejlighed til en altan over de fremskudte butikker. Et forslag om at indrette altan over den sydlige tilbygning blev afvist af Lyngby-Taarbæk Kommune af hensyn til nabobygningen mod syd, der havde vinduer ud til Bagergårdens sydgavl. Facaden fik ved ombygningen sin nuværende form med store butiksvinduer, fremskudt ca. 1,5 meter foran den oprindelige facade. I tagetagen indsattes tre nye kviste, så der nu var ialt fem tagkviste. Arkitekt for om- og tilbygningen var Edwin Christiansen.

Bag hovedbygningen lå en del udhuse opført i årene 1900-43. Mellem forhuset og bageribygningen (baghuset) lå en garage ved nordgavlen. Et kulskur og et halvtag var tilbygget på østsiden af bagbygningen, der var blevet udvidet med en tilbygning mod syd med målene 4,5 x 9 meter. Bagest lå to udhuse langs nord- og østskellet.

### *Ny kvist og tilbygning 1951 (49 B)*

I 1951 påsattes en ny kvist mod gården syd for trapperummet i midten af hovedbygningen. Tagkvisten havde tre vinduesfag, der gav lys til et nyt køkken og et værelse i bagermesterens lejlighed. Et nyt toilet blev samtidig indrettet under trappen i stueetagen.



*Hovedgaden 49 A-B, efter tilbygning mod gaden og mod syd 1943. Situationsplan, ca. 1:1000.*

*A: Nr. 49 A, 2 etager*

*B: Nr. 49 B, Bagergården med tilbygning*

*C: Bageribygning med tilbygning*

*D: Garage*

*E: Kulskur og indfyring (øvrige er skure)*



Udsnit af luftfoto ca. 1935 med bl.a. Bagergården (Hovedgaden 49) og Lyngby Mejeri (nr. 51) ud til Hovedgaden. Præcis midt i billedet ses bageriets skorsten over mejeriets. Nederst til venstre ses taget af nr. 55 A-B.

Samme år opførtes en tilbygning (1. sal) over tilbygningen mod syd og porten. Tilbygningen blev udført i bindingsværk med en brandgavl i grundmur mod syd. Taget var beklædt med tegl og afvalmet mod gaden, så tilbygningen svarede til den nordlige tilbygning (49 A). Stueetagen havde et stort vinduesfag, mens 1. salen havde tre sammenhængende vinduer. På 1. sal indrettedes udstillingsrum til møbelforretningen. Arkitekt var Edwin Christiansen.

#### *Tilbygning til guldsmedebutik 1964 (49 A)*

I 1964 opførtes en tilbygning bag guldsmedebutikken, ca. 4 x 5 meter i én etage, udført af gasbeton og træ med fladt tag beklædt med tagpap. Tilbygningen rummede lager og personalerum.

På 1. sal over guldsmedebutikken blev et lagerrum ombygget til badeværelse med toilet. Det tidligere personalerum mod gaden blev indrettet til soveværelse. En dør blev indsat til lejligheden i den nordlige bygning. Arkitekt var Jens Kirkeby Hansen, Lyngby.

I 1966 indrettedes et centralvarmeanlæg i den nordlige bygning.

#### *Ændringer 1972-78 (49 A)*

I 1972 blev den tidligere blomsterbutik ombygget til Deres kjoleforretning ved arkitekt J. Kirkeby Hansen. Samtidig indsendtes en ansøgning om indretning af cafeteria på 1. sal, hvor der var frisørsalon mod øst bag boligen. I Lyngby-Taarbæk Kommunes svar gav man en principgodkendelse; men en ombygning måtte afvente den byplan for området, som var under forberedelse.

I 1978 blev en baldakin opsat over Baltzers el-forretning. En deklARATION sikrede, at Lyngby-Taarbæk Kommune »til enhver tid kan kræve baldakinen nedtaget uden udgift for kommunen«.

#### *Ny bagbygning med blomsterbutik 1979 (49 A)*

I 1979 opførtes en ny bagbygning bag nordfløjen, i én etage, grundmuret med fladt tag beklædt med tagpap. Bygningen målte ca. 8 x 7 meter og indeholdt en blomsterforretning med indgang i facaden imod passagen nord for skellet. Arkitekt var Verner Hansen, Dragør.

#### *Klinik i stedet for bolig 1987 (49 A)*

I 1987 indrettedes den nuværende tandlægeklinik på 1. sal i nordfløjen. Boligen blev hermed nedlagt. Et krav fra arbejdstilsynet om en ekstra brandrædningsvej blev løst ved at lave en udgang til en altan mod gaden.

En forespørgsel om indretning af bolig i tagetagen blev afvist af Lyngby-Taarbæk Kommune, idet loftshøjden kun var to meter.

1. sal over guldsmedebutikken, der havde været en del af lejligheden i den nordlige bygning, blev ombygget til personalerum for guldsmeden. En trappe blev indbygget mellem butikken og 1. sal.

#### *Forslag til tilbygninger 1987-93 (49 A)*

I 1986-87 indsendte arkitekterne Ortving & Friis Jørgensen, Lyngby, et forslag til en kvisttilbygning over guldsmedebutikken. Forslaget blev afvist af Lyngby-Taarbæk Kommune, idet bebyggelsen ifølge Lokalplan 65 »skal have skrå tagflader mod Hovedgaden«.

Et nyt forslag, der omfattede en forhøjelse af hele facaden (49 A og B) med 12 vinduesfag imellem de to gavlbygninger, blev principgodkendt, men senere henlagt.

I 1990 indsendtes et forslag om at forlænge den nordlige bygning (49 A) i to etager mod øst. Det blev i princippet godkendt af Byplanudvalget. Bygningen, der forudsætter nedrivning af den nuværende blomsterbutik, indeholdt detailhandel (blomsterbutik) i stueetagen og boliger på 1. sal og i tagetagen. Projektet, der var indsendt af arkitekt Ole Friis Jørgensen, Lyngby, er endnu ikke færdigbehandlet.

I 1993 ønskede blomsterbutikkens ejer at opføre en overdækning af gården bag butikken, idet der havde været en del indbrud. Lyngby-Taarbæk Kommune forkastede forslaget, men foreslog opførelsen af et gitter i stedet.

#### *Forslag om tilbygninger 1987-89 (49 B)*

Som nævnt ovenfor foreslog arkitekterne Ortving & Friis Jørgensen at forhøje hele Bagergården med en etage. Forslaget er foreløbig stillet i bero.

Samtidig ansøgte om tilbygning til baghuset med to »knaster« mod øst. Forslaget indeholdt detailhandel i stueetagen med li-



*Gården til Hovedgaden 49 B med bagsiden af forhuset til venstre og baghuset med bageriet til højre.*

<b>Ejerliste:</b>	Nr. 49 A matr. nr. 2 ug (udst. 1943 fra 2 b, Bagergården)
	Nr. 49 B matr. nr. 2 tæ.ua (udst. 1942 fra 2 b)
1795-1819	bager Jacob Olsen (boende fra 1782)
1819-1823	Johan Frederik Olsen
1823-1828	Peder og Ole Peder Olsen
1828-1851	kaptajn, bagermester Hans Holm
1851-1860	bagermester Ansgarius Philippus Jensen
1860-1899	vognmand Hans Andersen
1899-1941	exam.jur. Jørgen Bagger
1941-	tømmerhandler Johannes Fog
	<b>49 A:</b>
-1958	Johannes Fog
1958-1967	blomsterhandler H. Milling Eriksson
1967-1971	fotohandler Ib Hjorthøl
1971-1977	direktør Kaj Ginsborg
1977-	Baltzer El-Køb Center Aps.
	<b>49 B:</b>
-1942	Johannes Fog
1942-1983	bagermester Svend Nielsen
1983-1991	Erik og Poul Nielsen
1991-	Poul Nielsen





berale erhverv (kontor) i loftsetagen. Bebyggelsen på bagareaerne ønskedes iøvrigt bevaret. Lyngby-Taarbæk Kommune godkendte i princippet tilbygningerne, men afviste at bevare bl.a. tilbygningen bag guldsmedebutikken.

#### *Ændringer 1981-93 (49 B)*

I 1981 var de fire sydligste butikslokaler blevet ombygget til Bjørns Radio ved arkitekt J. Chr. Olrik, Lyngby. En trappe blev indbygget til 1. sal, der blev indrettet til to kontorer, lager og frokoststue. Køkken og toilet i den tidligere lejlighed blev bevaret.

I 1989 blev den nævnte butik igen opdelt, nu i to lejemål.

I 1993 blev de fire sydligste butikker atter ombygget, nu til Lasse Hjortnæs. To skillevægge mellem de tre butikker blev nedtaget, og en døråbning indsat til den sydligste butik. For ombygningen stod arkitekt Morten Kjelstrup, København.

#### *Vurdering*

Bagergården var en af Hovedgadens mest statelige bygninger, der med sine femten vinduesfag, gårdanlæg og have prægede denne del af gaden. Trods ombygningen i 1943 med de store butiksvinduer i stueetagen er Bagergården stadig en markant bygning, præget af det store tegltag med kviste, fremhævet af de to tilbygninger for enderne.

Sammen med naboejendommen, det tidligere Lyngby Mejeri i den oprindelige gårdlænge (nr. 51) udgør Bagergården et fint eksempel på den tidligere landbrugs- og håndværkerbebyggelse, der bør bevares.

Også af hensyn til gadebilledet vil det være af betydning at bevare den lave bebyggelse med gavlbbygninger og tagkviste. Variationen i bygningshøjden modsvarer her den vestlige side af Hovedgaden, hvor bygningerne veksler mellem en og tre etager (bl.a. med det tidligere jernstøberi nr. 70).

#### **Butikker:**

1792-	Bagergården, indtil 1860 se ejerlisten. 1881: L. S. Bagger, 1919: E. Bagger, 1928-1962: Svend Nielsen, bageri og konditori. 1963-1967: Viggo F. Andersen, 1967-69 Olesen, 1969-1974: P. Klaumann. 1978-1985: Kaj Petersen, 1985-1994: Jørgen Heidemann, 1994-: Tommy Stenbjerg
1943-	Installationsforretning, 1943-1963: Th. C. Petersen, 1963-: O. K. Baltzer, 1977 flyttet til nordfløjen
1943-1981	Møbelhuset
1981-1993	Radio-TV. 1981-1989: Bjørn's Radio og TV, 1989-1993: Fredgaard Radio og TV
1978-1989	Mama Shop Ventetøj
1993-	Bach's Brilller
1993-	Lasse Hjortnæs, beklædning
1943-1965	H. Milling Eriksen Blomsterhandel
1943-	Guldsmed, Oluf Johansen, 1978-: V. J. Meyer
1966	Lyngby Foto Center A/S
1969-1971	Hjortbøl Foto A/S
1972-1977	Deres Kjoler
1976-	Bet's Blomster



Lyngby Hovedgade 50 er opført i 1831 efter den brand, der bl.a. berøvede komponisten Friedrich Kuhlau alle hans ejendele. Huset er dog totalt ombygget i 1933.

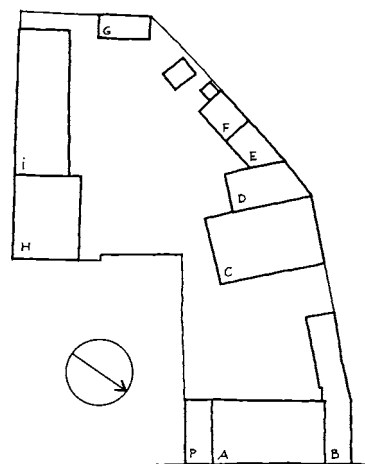
## Lyngby Hovedgade 50

### Den nuværende bebyggelse

Den nuværende bebyggelse består af et forhus med sidebygning og et baghus. Forhuset er i to etager efter ombygning af et ældre tofamiliehus fra 1831, forhøjet og udvidet i 1933. Huset er grundmuret, pudset og hvidmalet med lavt sadeltag dækket med Icopal (asfaltpap). Facaden har syv vinduesfag med franske altaner i endefagene, samt et tilbagetrukket fag mod syd. Mod nord er huset sammenbygget med nr. 48. I stueetagen er der restaurant mod nord i to tidligere butikslokaler og en butik syd for indgangen. På 1. sal er der to lejligheder. Side- og tilbygning bag forhuset rummer restaurationslokaler. Baghuset, der er opført i 1892, er indrettet til lager for restauranten.

### Skomager Jørgen Samuelsens hus 1800

I 1800 opførte skomager Jørgen Samuelson et hus ved Kongevejen på en grund udstykket fra Ulrikkenborg. Huset var i én etage i 8 fag, 18 alen langt og 12 alen bredt, opført i grundmur undtagen gavlene, som var bræddebeklædte, og med stråtag. I taget var der en kvist på to fag. Huset indeholdt en forstue med indgang fra vejen, to stuer, to kamre og to køkkener med skor-



Hovedgaden 50, 1924. Situationsplan, ca. 1:1000.

- A: Forhus
- B: Butik (med værelse, materialhus m.m.)
- C: Baghus (stald, vognport m.m.)
- D: Stald
- E: Stald
- F: Lade og vognskur
- G: Stald
- H: Værksted
- I: Bilgarage
- P: Port

stene. Fra forstuen førte en trappe til kvisten og loftet, hvor der var en sal og nogle kamre.

I 1811, hvor huset tilhørte hattemager Peder Jensen, blev det beskrevet som  $17\frac{1}{2} \times 11\frac{1}{2}$  alen og nu i grundmur overalt. Kvisten var 4 alen lang og 5 alen dyb, altså meget lille, og i stedet for det store rum var der nu to værelser på loftet. Den ene af de to lejligheder havde nu også et pigekammer, der sammen med en indmuret kedel i køkkenet gjorde den lidt finere end den anden. Indretningen var i øvrigt med engelske vinduer (d.v.s. med trærammer, der kunne åbnes) med skodder, fyldingsdøre, bræddelofter (som var simplere end gipsede lofter), væggene malet med limfarve og alt træværk med oliefarve.

Huset havde dette udseende og denne indretning frem til 1831. Sandsynligvis var den bedst indrettede lejlighed beboet af ejeren, på dette tidspunkt glarmester Halberg. I værelserne i kvisten havde komponisten Friedrich Kuhlau boet i en årrække, og muligvis er musikken til »Elverhøj« altså blevet til i disse omgivelser. Men den 5. februar 1831 nedbrændte huset, hvorved Kuhlau mistede hele sit indbo.

#### *Glarmester Halbergs hus 1831*

Midt på sommeren var huset stort set genopbygget. Det var nu af grundmur med halvvalmet tegltag, i 10 fag med målene  $20 \times 12$  alen. Der var en kvist mod gaden på  $8\frac{1}{4}$  alens længde. Facaden havde syv fag med indgang i midten og tre vinduer på hver side. Gavlkvisten havde tre vinduesfag og et lille rundt hul midt i frontispicen. Fra gaden kom man ind i en forstue med adgang til to lejligheder, hver på 2 værelser og køkken med en lille kælder under hvert køkken. Fra forstuen var der trappe til kvisten og loftet, hvor der var indrettet en sal og to kamre. Nu var der gipslofter i stueetagen, men stadig bræddelofter på 1. sal.

En vestre bygning af udmuret bindingsværk med tegltag på fire gange to fag indeholdt tørve- og materialhus samt to lokummer.

I 1833 blev huset beskrevet igen uden ændringer, og således stod det frem til 1893.

#### *Butikstilbygning og nyt baghus 1892*

I 1892 opførtes en tilbygning langs husets nordgavl i én etage, grundmuret med fladt tag dækket med tagpap. Tilbygningen lå med gavlen mod Hovedgaden og målte  $5 \times 14\frac{3}{4}$  alen. Mod gaden var der indrettet »modehandlerinde-butik« med indgang og stort vindue i facaden. Bag ved butikken var der et værelse med adgang fra den nordlige lejlighed, der således havde tre værelser og køkken. Den sydlige lejlighed havde to værelser og køkken. Lejlighederne havde fælles entre og trapperum til 1. sal, hvor der bl.a. var fem værelser.

Tilbygningen var opført for vognmand L. Jacobsen af arkitekt A. Gjerløv, Skodsborg.

Bag tilbygningen lå der en halvtagsbygning langs nordskellet,  $12\frac{1}{2} \times 4\frac{3}{4}$  alen af grundmur (bagsiden dog af udmuret bindings-



Lyngby Hovedgade ud for nr. 50 omkr. 1920.



*Baghuset til Hovedgaden 50 er opført i 1892, hvilket fremgår af påskriften på gavlen. På gavlen ses også forbogstaverne L J, d.v.s. den på forrige side nævnte vognmand Lars Jacobsen. Der er altså tale om, at brugeren af ejendommen har opført egne bygninger.*

værk) med tegltag. Bygningen indeholdt retirade, materialhus, brændehus og vaskehus.

En ny staldbygning blev opført samme år, beliggende mod vest med gavlen mod nordskellet. Baghuset var i én etage, grundmuret med skifertag, og målte 21 x 13 alen. Huset rummede stald for otte heste, selekammer og vognport. På loftet var der karlekammer og foderoplæg. En kvist med loftsluge var placeret over indgangen til stalden.

En halvtagsbygning mod syd,  $10\frac{1}{4} \times 5\frac{1}{2}$  alen af stolper med tag beklædt med tagpap, fungerede som vognskur.

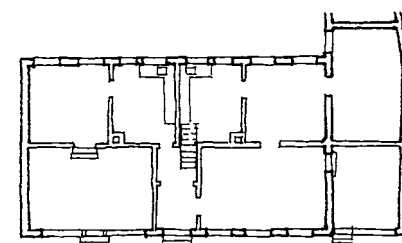
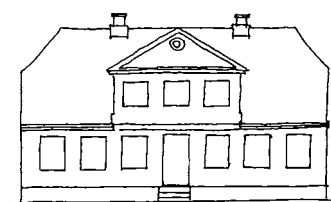
#### *Stald og lade 1900-13*

I 1900 opførtes en staldbygning til fem heste bag baghuset og langs det nordlige skel. Bygningen var af tømmer med brædebeklædning og halvtag beklædt med tagpap. Arkitekt var Vilhelm Suhr.

I 1913 opførtes endnu tre bygninger bag staldbygningen, placeret langs nordskellet. En boks (d.v.s. særskilt afdeling af en stald) af bindingsværk med brædder samt to åbne bygninger til lade og vognskur, alle med halvtag beklædt med tagpap. For opførelsen stod tømmermester A. Jørgensen.

#### *Værksted og garage 1920*

I 1920 opførtes et værksted med bilgarage til vognmand Jensen, beliggende bagest på grunden langs sydskellet. Bygningen var i én etage, grundmuret og med tag beklædt med tagpap. Et smedeværksted havde port og to vinduer, mens garagen, der var i to husdybder, havde tre porte.



*Hovedgaden 50. Øverst rekonstruktion af facaden 1831-1893, i midten facaden 1893-1923 og nederst stueplan 1923. Ca. 1:300.*



Købmand Jens P. Petersen i døren til sin butik i Hovedgaden 50 i 1926-27.

### Projekt til treetages ejendom 1924

I 1924 indsendte civilingeniør Ch. Lundgren et projekt til en tre etager høj ejendom med højt sadeltag med kvistetage. Projektet blev ikke udført, da der var problemer med beregningen af de bærende konstruktioner.

### Nyt projekt og butik i forhus 1925

Et nyt projekt blev udarbejdet for ejeren, skræddermester Chr. Frederiksen, af arkitekt Mørkholdt Andersen, Frederiksberg. Det nye projekt omfattede påbygning af én etage og et nyt, højt sadeltag samt opførelse af et sidehus indrettet til beboelse. Heller ikke dette blev udført.

I stedet blev der indrettet en butik i forhusets sydlige del. Tre oprindelige vinduesfag blev erstattet af to butiksvinduer med dør. Overligggeren over dør- og vinduespartier blev udført af to gamle jernbaneskiner. Gulvet i butikken blev sænket til seks tommer over fortov.

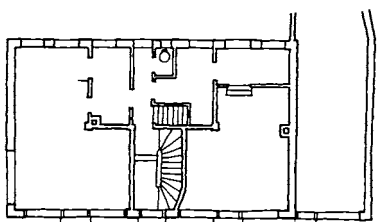
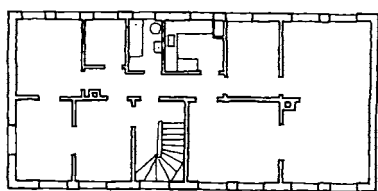
### To lejligheder i staldbygningen 1928

I 1928 blev staldbygningen indrettet til beboelse. To lejligheder, hver med to værelser og køkken, blev indrettet i stueetagen. Der var fælles indgang og forrum med trappe til loftsetagen, der henlå som ubenyttet loftsrum (måtte ikke benyttes til beboelse). Facaden mod øst fik to vinduesfag på hver side af indgangen, og mod vest blev der indsat seks vinduer. Arkitekt Poul Frederiksen, Virum, stod for ombygningen.



### Påbygning af etage 1933

I 1933 fik forhuset sin nuværende udformning ved påbygning af



Hovedgaden 50, forhuset 1933 efter forhøjelse. Facade og plan af 1. sal og stue. 1. sal indeholdt én stor lejlighed. Bygningen er vist uden tilbygningen på sydgavlen. Ca. 1:300.



Hovedgaden 50 i 1977, endnu med overetagen i blank mur fra 1933.



*Hovedgaden 50 set fra bagsiden. Imellem baghuset og forhuset ses lidt af taget på restaurantens tilbygning.*

en etage og indretning af tre butikker i stueetagen. Ombygningen blev udført i grundmur med tilføjelse af en udbygning i sydgavlen, tilbagetrukket fra gaden. Stueetagens butikker fik store vinduer, de store butikker i den oprindelige bygning hver to vinduer og dør, den lille butik i tilbygningen mod nord ét vindue og dør. Mellem de to sydlige butikker var indgangen til trapperummet. Facaden over stueetagen fik syv vinduesfag samt et vindue i det tilbagetrukne sydlige fag. Taget var et lavt sadeltag, dækket med tagpap og afvalmet mod syd.

På 1. sal indrettedes en stor lejlighed med gennemgående opholdsstue, dagligstue og soveværelse i den nordlige ende og tre værelser og kammer i den sydlige, samt køkken og bad mod vest.

For ombygningen stod arkitekt Poul Frederiksen.

#### *Tilbygninger 1975-78*

I forbindelse med ombygning af det eksisterende forretningslokale nord for trapperummet opførtes i 1975 en 34 m<sup>2</sup> grundmuret tilbygning med tag beklædt med tagpap, placeret på bagsiden langs med glarmesterværkstedet i sidebygningen mod nord. Butikslokale og tilbygning blev indrettet til bodega med køkken, opvaskerum og to toiletter indrettet i hjørnet mod gården.

Facaden fik to mindre vinduer med markiser ved indretningen af bodegaen.

Værkstedet bag sidebygningen, der mistede sine vinduer mod gården, blev i stedet forsynet med ovenlys placeret i halvtaget.

Ingeniør Jørgen Gramskov Johansen, Hellerup, stod for ombygningen.

I 1978 opførtes endnu en tilbygning, idet den eksisterende gårdhave blev bebygget med en 33 m<sup>2</sup> grundmuret bygning, opført af gasbeton med store vinduer mod syd samt lavt halvtag dækket med tagpap. Tilbygningen blev placeret på en del af



*Hovedgaden 50, sidehuset set fra gården.*

gårdhavearealet, med højtstående vinduer mod syd og store vinduespartier mod vest.

### *Ombygning af forhus og baghus 1978*

I 1978 blev den store lejlighed på 1. sal i forhuset ombygget til to mindre. Den nordlige havde herefter gennemgående opholdsstue, dagligstue og kammer samt køkken og badeværelse. Den sydlige lejlighed blev indrettet med ét stort opholdsrum samt »kitchenet« (køkkenniche placeret i forbindelse med opholdsrum, uden dagslys) og badeværelse. For ombygningen stod ingeniørfirmaet Jørgen Kristiansen, Ballerup.

I baghuset var stueetagen blevet indrettet til tre kontorlokaler ved arkitekt Ole Kongsgaard. De to lejligheder var ulovligt blevet nedlagt. Lyngby-Taarbæk Kommune opgav at føre politisag, og der blev givet tilladelse til ombygningen, efter at der var indgivet ansøgning. Tagetagen i baghuset blev indrettet til lager for en blikkenslager og for bodegaen i forhuset.

**Ejerliste:**

Matr. nr. 71 (opr. 22 ai. 71; 22 ai indgået i 71 1941)(udst. 1895 fra 22 a. indtil da arvefæstegrund under Ulrikkenborg)
-1774 Major Pflueg, ejer af Ulrikkenborg
1774-1792 Jens Pedersen (kun huset)
1792-1800 slagter Anders Petersen (Ei-berg)(do.)
1800-1810 skomager Jørgen Samuelsen (do.)
1810-1814 hattemager Svend Peter Jensen (do.)
1814-1828 glarmester Jacob Rasch Mönich (do.)
1828-1832 glarmester Anders Nielsen Halberg (do.)
1832-1871 bødkermester Jens Chr. Jensen (do.)
1871 hans enke, Inger Jensen (do.)
1871-1889 skolelærer Nicolai Chr. Henrik Andrup (do.)
1889-1918 købmand Laurits Møller (do. til 1895)
1918-1921 vognmand J. A. Jensen
1921-1974 skrædermester Chr. Frederiksen
1974-1983 Anni Andersson og Harry Frederiksen
1983-1990 Hovedgadens Bistro Aps.
1990- Harry Frederiksen og Anni Worm Andersen

### **Butikker:**

1894-1911 Skomager, 1894-1898: Carl Andersen, 1898-1911: C. D. Rasmussen
1912-1960 H. C. Frederiksen, Skræddermester
1925-1927 J. P. Petersen's Kolonial og Delikatessforetning
1925-1970 A. D. Krogh, Urmager og Guldsmed
1928-1953 Damernes Magasin, Søstrene Petersen, damelingeri- og manufakturforretning
1929-1935 Skomagermester S. P. Nielsen
1934-1971 Broderimagasinet »Zephyr«
1941-1950 C. Schleisners farveri- og renseri-indlevering
1959-1994 H. Jørgensen Glarmesterforretning
1972- Frellsen Chokolade
1977-1994 Hovedgadens Bistro
1994- Restaurant Bamboo

### *Projekt til ældreboliger 1990-91*

I 1991 blev et projekt til nybyggeri på bagarealerne bag nr. 50-52 principgodkendt i Byplanudvalget. Projektet, der er tegnet af Tage Niensens tegnestue A/S, København, består af to boligblokke forskudt for hinanden, opført i to etager med udnyttet tagetage. Projektet indeholder ialt 12 ældreboliger. Såvel det eksisterende baghus som bodegaens tilbygning forudsættes nedrevet.

### *Restaurant Bamboo 1994*

I 1994 flyttede glarmesteren fra den nordlige butik og sidebygningen. Disse lokaler blev sammen med Bistroyens lokaler ombygget til den kinesiske restaurant Bamboo. I facaden indsattes et mindre vindue med markise i den tidligere glarmesterbutik.

### *Vurdering*

Bygningen står i dag pudset og hvidmalet som et typisk eksempel på 1930'ernes byggestil med franske altaner og hjørnevindue mod syd, samt med det flade sadeltag. Trods gentagelse af de syv vinduesfag i facadens overetage er der intet spor af det oprindelige syv fags hus fra 1831, som huset er en ombygning af.

Murpillerne i stueetagen er synlige, og huset står på grunden trods skiltning om den sydlige butik. Restaurant Bamboos tre vinduer er ude af proportioner med overetagens vinduesfag og virker fremmede i forhold til husets byggestil fra 1930'erne.

Baghuset, side- og tilbygning er gulmalede og danner et intimt gårdmiljø med udeservering om sommeren. I de senere år har baghuset været benyttet af Bistroyen, nu restaurant Bamboo. Dette caféliv kan bevares efter det planlagte nybyggeri af ældreboliger; men nedrivningen af baghuset vil betyde, at gårdhaven mister sit intime præg. Man kunne overveje at kalke de nye boliger gule (som nr. 13-15) i stedet for gråhvide som det nye baghus bag nr. 54.



Lyngby Hovedgade 51, det tidligere Lyngby Mejeri. Butikstilbygningen med gavlen i nyrenæssance er fra 1902 (med moderne rundbuede vinduer fra 1986), den bageste del af gavlbygningen fra 1880. Bygningen til højre på hjørnet af Nørgaardsvej er fra 1924.

## Lyngby Hovedgade 51 (Lyngby Mejeri)

### *Den nuværende bebyggelse*

Den nuværende bebyggelse består af to bygninger mod Hovedgaden. Mod nord den ombyggede søndre længe (staldbygning) fra Bagergården, opført i 1880 og udstykket i 1902. Syd herfor en bygning i to etager, opført i 1924 på hjørnet af Hovedgaden og Nørgaardsvej.

Gavlbygningen mod nord måler ca. 9 x 16 meter med en forbygning opført i 1903 i én etage. Bygningen er grundmuret, pudset og hvidmalet med tegltag. Gavlen og forbygningen fik sit nuværende udseende ved en renovering i 1986, hvor samtidig baghuse og 10 meter af den tidligere mejeribygning blev nedrevet.

Stueetagen har i gavlen fem rundbuede vinduer med indgang i midten samt et vindue mod nord. Gavlen bag forbygningen er påbygget i 1902, en renæssanceinspireret opbygning med buer, bånd og pinakler. Heri er tre vinduer. Bygningen rummer butik i stueetagen og systue med kontor og personalerum i tagetagen.

Hjørnebygningen mod syd måler ca. 11 x 9 meter (husets grundplan er en smule skæv, således at bagsiden er 12 meter lang). Den er grundmuret, pudset og hvidt og har helvalmet tegltag. Facaden mod gaden har store butiksvinduer i stueetagen med indgang til hjørnebutikken i det skrå afskårne hjørne mod





Lyngby Mejeri, Hovedgaden 51 (dengang 49 A) ca. 1910 med hjørnet af Nørgaardsvej i forgrunden.

Nørgaardsvej. På 1. sal er der fire vinduer med pudsindfatninger, og en kvist i taget har to vinduer. Mod syd er der to butiksvinduer i stueetagen og to vinduer samt et blændet pyntevindue på 1. sal. Der er udgang fra 1. sal mod nord til en altan over den nordlige bygnings forbygning.

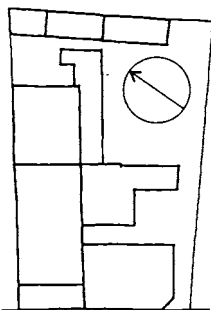
Bygningen rummer to butikker i stueetagen. En trappe i det nordøstlige hjørne fører til de to øvre etager, der rummer udstilling og lager.

Bag de to forhuse ligger en transformatorstation, opført i 1936 med målene 4,5 x 3,5 meter. Bygningen ligger på det fælles friareal mellem forhusene og den i 1990 opførte og udstykkede ejendom Nørgaardsvej 1.

#### *Mejeribygning 1902-03*

I 1902 blev den søndre længe af Bagergården, Lyngby Hovedgade 49 A-B, udstykket og ombygget af mejeriejer Gustav Nissen, som samme år havde mistet sine bygninger i forbindelse med Lyngby Søndre Mølles brand (se nr. 24 A).

Bygningen var opført i 1880 som en grundmuret, enetages staldbygning med tegltag. Den var 41 alen lang og 14 alen bred og lå med gavlen mod Hovedgaden. I 1902-03 opførtes en tilbygning mod gaden med målene 14 x 5½ alen i én etage, i grundmur med fladt tag med en lille altan. Et højt pudset bånd bar påskriften »Lyngby Mejeri«. Tilbygningen rummede en butik og et kontor. En ny gavl blev opført mod gaden med svungne former og gesimser og påskriften »1902«. Forbygningen mod gaden havde to butiksvinduer og dør med rundbuede oversider, og gavlen havde to vinduer og en altandør i tagetagen. Bygningen bag butikken blev indrettet med spiserum og køkken samt to karlekamre omkring en gang midt i bygningen. Der var indgang og entre mod gården. Bag boligen indrettedes maskinrum (med gasmotor og lavtrykskedel), centrifuge- og afkølingsrum samt et stort arbejdsrum, alle med flisegulv. Længst mod øst indrettedes stald til syv heste med brolægning. I loftsetagen indrettedes bolig for en mejerist ved gavlen mod gaden, to værelser med udgang til altanen over forbygningen. Fra et forrum med en dobbeltløbet



Hovedgaden 51, før 1896. Situationsplan, ca. 1:1000.



Hovedgaden 51, hjørnebygningen som nyopført i 1926.



Hovedgaden 51, hjørnebygningen set fra Nørgaardsvej.

trappe var der endvidere adgang til to pigekamre, der fik lys fra to kviste mod syd. I stueetagen var der seks vinduer mod nord og fire vinduer, dør og port mod syd. En kvist med luger var opsat mod gården i den østlige ende. En 18 alen høj skorsten i midten af bygningen blev godkendt af Lyngby-Taarbæk Kommune på betingelse af, at den blev forhøjet senere.

Langs sydskellet opførtes et delvis åbent skur, 28 x 5 alen af stolper og brædder med halvtag beklædt med tagpap. Den åbne del rummede vognport, den lukkede del brændselsrum og pissoir samt to retirader. Arkitekt for ombygningen var Vilhelm Suhr, Lyngby.

#### Tilbygninger og baghuse 1905-24

I 1905 opførtes et ishuse syd for mejeriet, 19 x 12 alen, grundmuret med halvtag beklædt med tagpap. En ny kvist blev påbygget mod gården. Arkitekt var Harald Jensen, Lyngby.

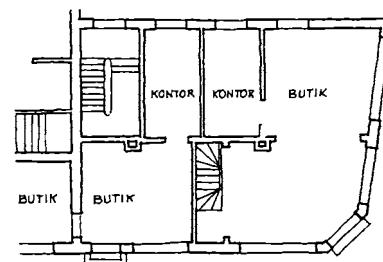
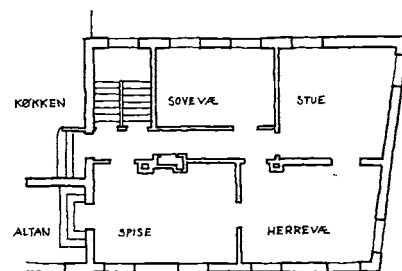
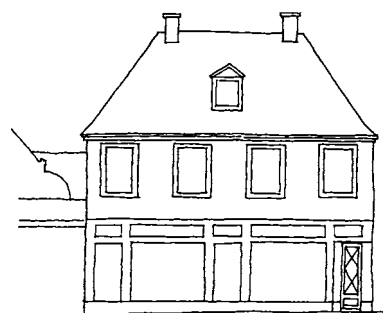
I 1916 opførtes en transformatorbygning, grundmuret med halvtag beklædt med tagpap. Bygningen havde målene ca. 4 x 3 meter og lå ved mejeriets østgavl.

I 1924 blev en ny skorsten opført ved østgavlen, 14 meter høj, påbudt ved opførelsen af den nye bygning syd for mejeriet.

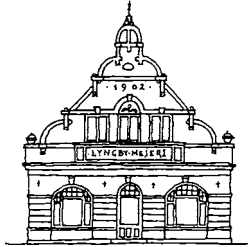
#### Nyt forhus 1924

I 1924 opførtes en ny bygning i to etager, grundmuret, pudset og hvidmalet med afvalmet tegltag. Bygningen fik facade mod Hovedgaden og Nørgaardsvej. Der er kælder under størstedelen af huset med lager til butikker samt brændsels- og vaskerum. Stueetagen rummer en stor hjørnebutik samt en mindre butik mod nord. Bag butikkerne var der to kontorlokaler. I det nordøstre var der indgang fra gården til trapperum med adgang til de to øverste etager. 1. sal rummede en stor bolig med adgang til loftsetagen i mejerilængen samt udgang til altanen over forbygningen mod nord.

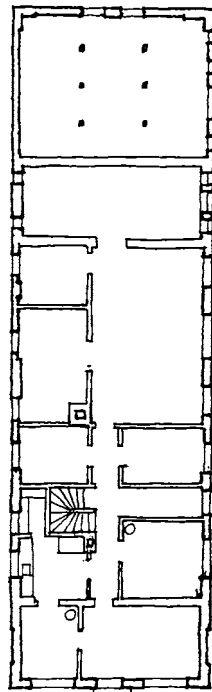
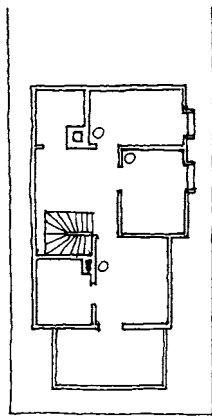
Efter ombygningen af loftsetagen over mejeriet rummede lejligheden køkken, spisekammer, badeværelse med toilet og pige-



Hovedgaden 51, nyt forhus 1924. Facade og plan af 1. sal og stue. Ca. 1:300.



Lyngby Mejeri i 1930'erne med personale, biler og hestevogne opstillet i gården. Helt til højre anes mejeriets skorsten, og hen over taget ses bageriets skorsten i Bagergårdens baghus.



Lyngby Mejeri i 1903. Gavnl og plan af 1. sal og stueetage. Ca. 1:300.

kammer (i gavlbygningen) samt spisestue, herreværelse, dagligstue og soveværelse i nybygningen.

Tagetagen rummede tre værelser mod gaden og to loftsrum. Arkitekt for ombygning og nybygning var Knud Friderichsen, Lyngby.

#### Nye baghuse 1926-36

I 1926 opførtes et kedelhus ved den østlige del af mejerilængen, grundmuret med halvtag beklædt med tagpap. Tilbygningen målte 7 x 2,5 meter. Ud over transformatorstationen og kedelhuset bestod bebyggelsen bag mejeriet nu af en sammenhængende række af udhuse og skure langs nord-, øst- og sydskellet. De rummede bl.a. hønsehuse, cykelskur, hestestald og brændselsrum.

I 1929 blev en ny tilbygning opført i forlængelse af kedelbygningen langs længens facade mod gården. Bygningen var grundmuret med halvtag beklædt med tagpap og målte ca. 4 x 2,5 meter. Den rummede en udvidelse af kølerummet i mejerilængen. Arkitekt for de to tilbygninger var Knud Friderichsen.

I 1936 opførte NESA den nuværende transformatorstation i det nordøstre hjørne af grunden. De ældre skure langs nordskellet blev nedrevet. Arkitekt var Helge R. Møller, København.

#### Ombygning af mejeriet 1943

I 1943 blev den bageste del af længen ombygget. Tagetagen blev fjernet, og bygningen blev forhøjet mod nordskellet med en etage. Et nyt halvtag med fald mod gården blev beklædt med tagpap. Der blev indrettet tappelokale med en balkon langs nordmuren. To tilbygninger blev opført mod gården, den vestlige med målene 8,5 x 6 meter, grundmuret med halvtag med fald mod mejerilængen, og den østlige med målene 15 x 3,5 meter, grundmuret med halvtag med fald mod gården. De to tilbygninger rummede peron for flasketransport (der var flaskevask i rummet bagved) og udvidelse af kølerum og kedelrum.



*Lyngby Mejeri i begyndelsen af 1960'erne, set fra Nørgaardsvej. Den bageste del af mejeriets bygning var blevet ombygget til dette udseende i 1943. Den lange mur i baggrunden er sydsiden af Magasin's bygning langs Klampenborgvej.*

En tilbygning til transformatorstationen ved østskellet rummede emballage. Bygningen var grundmuret med halvtag beklædt med tagpap og målte 5 x 2,5 meter. Gårdspladsen blev belagt med beton. Arkitekt for ombygningen var Sv. Enggaard-Petersen, Roskilde.

#### *Ændringer i hjørnehuset 1943-47*

I 1943 blev et centralvarmeanlæg indrettet i hjørnebygningen mod syd.

I 1947 ombyggedes tagetagen og en ny tagkvist med to vinduer blev påsat mod gaden. Der var nu soveværelse samt kammer, bad med toilet og pulterrum i tagetagen. Ingeniør O. Palle, Lyngby, stod for ombygningen.

#### *Vaskeri i mejeribygningen 1963*

I 1962 ophørte Lyngby Mejeri, og i 1963 blev en del af lokalerne indrettet til selvbetjeningsvaskeriet »Record Vask«. Den vestlige del af længen rummede nu vaskerilokale mod gaden og toilet og rum med håndvask i baglokalerne. Det tidligere betongulv blev belagt med vinyl. For ombygningen stod ingeniør Eric Wolff, Bagsværd.

#### *Ombygning af baghuse 1966-67*

I 1966 blev de tidligere mejeribygninger, der siden mejeriets lukning blev benyttet til udstilling og værksteder, ombygget ved ingeniør Niels Voldmester, København. Den vestlige tilbygning til mejerilængen fik nyt toilet, og facaden blev ændret til to portåbninger. Lokalet blev benyttet til reparation af maskiner. I den østlige del indbyggedes ligeledes to portåbninger til værksted for biler og motorcykler samt et stort vindue til kontor og spisestue. En mur mellem to værksteder blev fjernet.

I 1987 blev værkstedet mod vest (nærmest hjørnebygningen) ombygget til butik med et udstillingsskab påbygget ud mod Nørgaardsvej. Skabet målte ca. 8 x 1 meter.

### *Ændring af butik og baldakin 1973-74*

I 1973 blev butikken i gavlbygningen ombygget til kjoleforretning («Merci»). Indvendigt blev skillevægge fjernet, og udvendigt blev facaden moderniseret, bl.a. med et nyt vindue mod nord.

I 1974 opsattes en 2 meter bred og 19 meter lang baldakin over butikkerne langs Hovedgaden. Lyngby-Taarbæk Kommune forbeholdt sig ret til at forlange baldakinen nedtaget eller hævet, hvis den var til gene.

### *Nedrivning af baghuse og renovering 1985-89*

I 1985 solgte Lyngby-Taarbæk Kommune ejendommen, og den ene af ejerne indsendte et forslag til nybyggeri bagest på grunden mod Nørgaardsvej, tegnet af arkitekterne Ortving & Friis Jørgensen A/S, Lyngby. Forslaget indebar nedrivning af den bageste del af mejerilængen og diverse tilbygninger.

I 1986 blev gavlbygningen mod nord renoveret og ombygget ved ingeniør Birger Lund A/S, Rødovre. Stueetagen blev indrettet til et stort salgslokale med en toløbet trappe til 1. sal, der rummede systue, thekøkken med spiserum mod gaden samt lager og kontor mod østgavlen. Der var vinduer i den nye østgavl samt tagvinduer mod nord og syd. Facaden mod Hovedgaden blev ombygget med fire vinduer og dør med rundbuede oversider. 10 meter af den ombyggede mejerilænge samt tilbygningen blev nedrevet, og en port blev opført ved en 3 meter bred passage mod nord bag den nyopførte østgavl.

I 1987 blev hjørnebygningen ombygget. En trappe blev indbygget mellem butikken i hjørnet og 1. sal, der rummede udstilling og lager. Tagetagen blev indrettet til lager. Ved ombygningen blev baldakinen fjernet.

I en kort periode i slutningen af 1988 blev de tidligere værkstedsbygninger og forarealet anvendt til detailhandel; men i 1989 blev de nedrevet.

### *Nyt etagehus udstykket 1990-92*

I 1989-90 opførtes mod øst en ny etageejendom med restauration i kælderen og kontor i de øvrige lokaler (en bolig i tagetagen blev nedlagt på grund af støj fra restaurationen), og i 1992 blev den østlige grund med nybygningen udstykket med adressen Nørgaardsvej 1.

### *Vurdering*

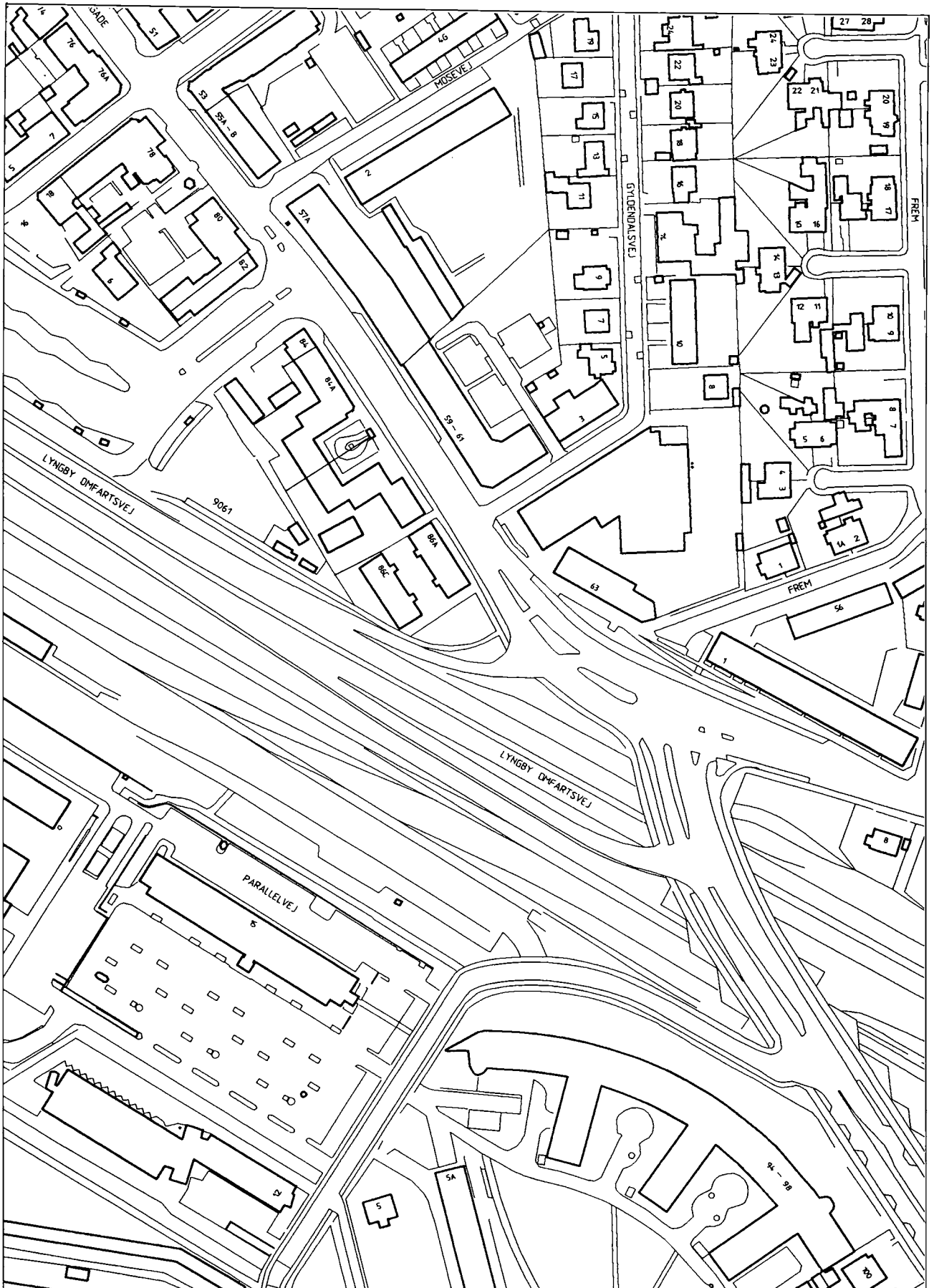
De to bygninger, gavlhuset og hjørnebygningen, er begge smukt vedligeholdt og står som eksempler på Hovedgadens blandede funktioner med mejeri (trods ombygning til butik) og bolig/butik. Sammen med naboejendommen mod nord, Bagergården, tilfører de gadebilledet et varieret præg med skiftevis lave og høje bygninger med kviste og gavle. Denne variation vil gå tabt, hvis bestemmelserne i Lokalplan 65 (1987) gennemføres med mulighed for at bygge i to etager med udnyttet tagetage.

Bygningerne bør bevares i deres nuværende skikkelse.

<b>Ejerliste:</b>	Matr. nr. 2 ee.fh (2 ee udst. 1903 fra 2 ad, 2 fh 1905 fra 2 ad, 2 ad 1897 fra 2 b (Bagergården))
-1902	fuldmægtig Jørgen Bagger (ejer af matr. 2 b)
1902-1916	mejerist Gustav Nissen (2 ee. fra 1905 også 2 fh)
1916-1918	mejeriejer Martin Pedersen
1918-1962	A/S Nordsjællands forenede Mejerier, senere A/S Lyngby Mejeri
1962-1968	direktør Hans Lauritzen
1968-1972	Lilly Lauritzen (enke)
1972	fru Ingrid Bang
1972-1984	Lyngby-Taarbæk Kommune
1984-	Flemming Marquard Petersen, Knud Skinbjerg og Jørn Bak Sørensen (derefter opdelt i ejerlejligheder)

### **Butikker:**

1902-1962	Lyngby Mejeri, 1902-1916: G. Nissen, 1940-1962: H. Lauritzen
1925-1939	Farve og Tapet Magasinet
1925	Manufakturforretn. »Fix og Færdig«
1926	Antikvitetshandel, O. Nielsen
1928	Lyngby Nye Vareimportør
1929-1930	Cykle- og Værktøjsmagasinet
1931-1969	Sæbeudsalget Svanen
1969-1994	»Svanen« Gaveartikler
1941-1953	Johannes Fog Udstillingslokaler
1963-1971	Record Vask
1969-1976	Markar Gardiner
1974-	Kurvemageren
1973-1982	Merci Boutique Kjøler
1983-1985	Cafe Merci
1984-	Markar Gardiner
1994-	Maria Cervera, sten



Lyngby Hovedgade 53-63 og 78-94. Udsnit af Lyngby-Taarbæk Kommunes digitale kort, 1996, 1:2000.



Lyngby Hovedgade 52. Forhuset er opført efter en brand i 1837 og forhøjet til to etager i 1905. Bygningens nuværende udseende skyldes en ombygning i 1970-72.

## Lyngby Hovedgade 52

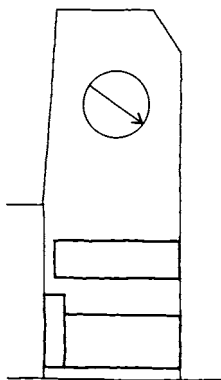
### *Den nuværende bebyggelse*

Det nuværende hus er i to etager, grundmuret, pudset og hvidmalet med ni vinduesfag i stueetagen og på 1. sal. Taget er et lavt sadeltag beklædt med skifer. Bygningen rummer bank i stueetagen med kontorer på 1. sal. Den er opført i 1837 med senere udvidelser og måler ca. 18 x 9 meter. En tilbygning fra 1872 på bagsiden måler 13 x 4 meter.

### *Bødker Jens Jensens hus 1833*

I 1833 blev der opført et stuehus i 9 fag langs vejen, 20 alen langt og 12½ alen bredt, i én etage af grundmur med tegltag. Huset var syv fag langt med indgang i midten og tre vinduesfag på hver side. Der var tre tagvinduer dækket med bly. Huset indeholdt en forstue, fire værelser og to køkkener. Fra forstuen var der trappe til loftet, som var i ét rum. Under den halve bygning var der en stensat kælder (i husets fulde længde, men halve bredde).

Bødker Jensens hus brændte i 1837 og genopførtes uændret. I 1839 blev der tilføjet en vestre bygning på otte gange fire fag, af udmuret bindingsværk med stråtag. Den indeholdt forstue, stue, kammer, køkken med spisekammer og materialhus. Desuden var der en nordre bygning af tømmer og brædder til materialhus.

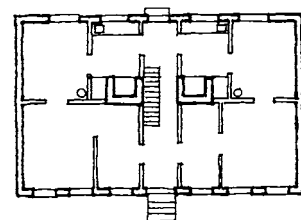
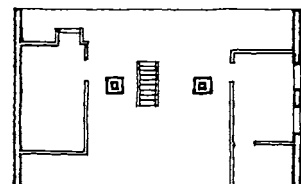
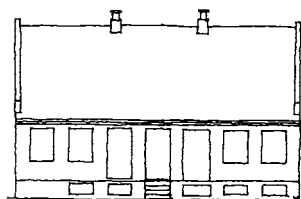


Hovedgaden 52, situationsplan 1904 før ombygning. Ca. 1:1000.



Baghuset til Hovedgaden 52 ca. 1910.

Hovedgaden 52 i 1904 før ombygning. Facade, tagetage, stue. Ca. 1:300.



Den vestre bygning omtales senere i 1800-tallet som bødkerværksted; men i øvrigt findes der ingen senere beskrivelser af huset førend i 1889.

### Laurits Møllers ejendom

I 1889 tilhørte huset manufakturhandler Laurits Møller, som desuden ejede og beboede naboejendommen nr. 54. Huset stod næsten uændret fra genopførelsen efter branden i 1837 og beskrives som  $20\frac{1}{4} \times 12\frac{1}{2}$  alen i grundmur med tegltag. Huset var stadig syv fag langt, med tre vinduesfag på hver side af indgangen i midten. Fra en gennemgående forstue med trappe til loftet var der adgang til to lejligheder hver med to værelser, køkken og butik (hhv. blikkenslager og træskomager). Fra forstuen var der trappe til kælderen. Kælderen målte  $6 \times 20\frac{1}{4}$  alen og brugtes som vaskekælder. På loftet var der to gavlværelser, det nordlige med lys fra to vinduer i gavlen, det sydlige med kvistvindue på bagsiden. Resten af loftet var ét stort loftsrum.

Derimod var der tilkommet to nye baghuse. Det ene var på  $30 \times 9$  alen af grundmur med stråtag og indeholdt to lejligheder hver med to værelser og køkken. Desuden var der et bødkerværksted i bygningen.

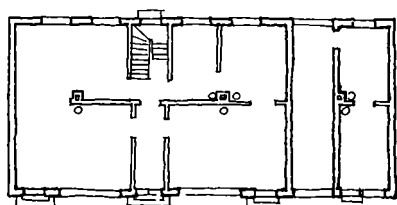
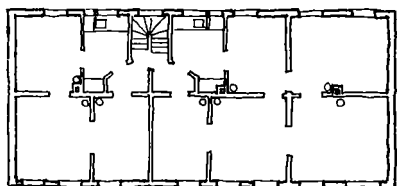
Det andet baghus på  $19\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$  alen af tømmer og brædder med tegltag anvendtes som brænde- og materialhus.

Endelig var der længst mod syd en dobbelt port.

I 1895 opførtes en udstillingsbygning til Laurits Møller, placeret ved sydgavlen mod nr. 54. Bygningen var i én etage, grundmuret



Hovedgaden 52 i 1905. Facade, 1. sal, stue.  
Ca. 1:300.



Hovedgaden 52 i sin forhøjede og kraftigt ombyggede skikkelse fra 1905, ca. 1914.

med fladt zinktag. Facaden mod Hovedgaden havde et stort butiksvindue og var udsmykket med pilastre med kapitæler og en segmentbuet overside med reliefudsmykning. Der var i sydgavlen af bygningen dør til butikken i Laurits Møllers ejendom nr. 54.

I 1929 ændredes vinduespartiet, og en dør til butiksløkalet blev indsat. Samtidig blev pilastre og bue fjernet.

#### *Udvidelse og påbygning af 1. sal 1905*

I 1905 ombyggedes forhuset til sin nuværende størrelse. Efter delvis nedrivning af huset og udgravning af fuld kælder blev et to etager højt hus opført i grundmur med forstærket mur i stueetagen. 1. sal blev opført i bindingsværk med udfyldning af røde mursten, tilbagerykket  $\frac{1}{2}$  tomme. Taget var et lavt sadeltag beklædt med skifer. Huset blev udvidet mod nord med to fag. I facaden blev indgangen og den gennemgående forstue bevaret, og et nyt trappetårn blev tilføjet på bagsiden. To store butiksvinduer med indgang blev indsat, ét på hver side af indgangen. I tilbygningen mod nord blev der lavet port med indkørsel til gården samt en butik med dør og stort vindue. På 1. sal var der tre vinduesfag på hver side af indgangen, og over porten og butikken i tilbygningen mod nord et tofags og et trefags krydspostvindue. Huset fremstod nu som ni fag langt.

I stueetagen var der som nævnt tre butikker, og på 1. sal to lejligheder med hhv. tre værelser og køkken og fem værelser og køkken. For ombygningen stod arkitekt C. J. Schwartz.

#### *Ombygninger 1909-1930*

I 1909 blev en skillevæg til baglokalet i den nordlige butik fjernet.

I 1924 ombyggedes den nordlige tilbygning med port og butik til Lyngby Arbejderforenings Sygekasse (den senere Lyngby-Taarbæk Sygekasse). Portindkørslen blev sløjft, muren til porten nedrevet og en kælder udgravet. I facaden blev et nyt butiksvindue indsat.



Udstillingsbygningen mellem Hovedgaden 52 og 54 ca. 1910.

Indkørsel til ejendommens gård foregik herefter gennem naboejendommens gård, og en portåbning blev etableret i muren mod nord. For ombygningen stod stud. arch. Edwin Christiansen.

En mindre tilbygning til trappetårnet opførtes i 1930, to etager høj, grundmuret og med tag beklædt med tagpap. Her indrettedes tre toiletter.

#### *Om- og tilbygning til Den Danske Landmandsbank 1972*

I 1970-72 ombyggedes huset til bank (Den Danske Landmandsbank), og en tilbygning opførtes på bagsiden. Stueetagen fik smalle høje vinduer i bredde som vinduerne på 1. sal. Facaden blev pudset og hvidmalet.

I stueetagen indrettedes banklokale og samtaleværelse, og ved sydgavlen opførtes en ny dobbeltløbet trappe til 1. sal. På 1. sal blev de to lejligheder nedlagt, og i stedet indrettedes et stort kontorlandskab med garderobe, køkken og spise- og opholdsrum for personalet. Der var udgang til en terrasse på taget af tilbygningen bag forhuset. Ved sydgavlen af tilbygningen, som var grundmuret med tag af beton med asfaltbelægning, opførtes en udvendig trappe til terrasse og en trappe til kælderen.

Bag denne trappe opførtes en 31 m<sup>2</sup> carport og cykelparkering. En ældre garage blev nedrevet. Arkitekt for ombygningen var Axel Wanscher, København.

#### *Baldakin 1978*

I 1978 opsattes en 2 meter bred og 17,3 meter lang baldakin af metalplader over stueetagens vinduesparti. I byggetilladelsen forbeholder Lyngby-Taarbæk Kommune sig ret til at kræve den nedtaget ved vejudvidelse, eller hvis andre forhold taler for det.

#### *Projekt til ældreboliger 1991*

Et projekt til ældreboliger, tegnet af Tage Nielsens tegnestue i 1991, er tænkt placeret bag ved nr. 50-52 på et grundareal tilhørende nr. 50 (omtalt under nr. 50).

#### *Vurdering*

Huset er i sin nuværende udformning renoveret næsten til uken-delighed. Den oprindelige nationalromantiske bindingsværksfacade er dækket med puds, og selv om huset har fået små vinduer i stueetagen, der svarer til faginddelingen på 1. sal, virker den stramme form fremmed for det ældre byhus. Det skyldes måske, at vinduernes sprosseløse flader dominerer facaden.

En udskiftning af baldakinen med mindre markiser vil kunne blødgøre den stramme facadeudformning samtidig med, at man vil kunne se, at huset som et af de få i Hovedgaden står på jorden.

De høje vinduesfag i stueetagen vil ved en fjernelse af baldakinen virke dominerende og fremmede for gadestrækningens hustyper, de ombyggede ældre gadehuse fra 1800-tallet. Man kunne overveje at indmure brystninger og isætte korspostvinduer, eller opdele vinduerne med sprosser.

<b>Ejerliste:</b>	Matr.nr. 22 bi (udst. 1920 fra 22 ai, nr. 50)
-1920	vognmand J. A. Jensen (ejer af 22 ai)
1920-1934	Lyngby Arbejderforening (senere Lyngby og Omegns Syge- og Begravelseskasse)
1934-1978	Ejendoms-Aktieselskabet af 10. Oktober 1920
1978-	Den Danske Bank

#### **Butikker:**

1889-1904	Tøffelmager, 1889-1896 el. senere: Chr. Jørgensen, 1904: Carl Andersen
1905-1916	Laurits Møller, sengeudstyrsafd.
1910-1938	Rafn Skotøjsmagasin
1913-1914	Lyngby Osteforretning
1916-1944	Sæbehuset, A/S Schou's Fabriker
1924-1934	Lyngby Arbejderforening, Syge og Begravelseskasse
1935-	Landmandsbanken, Lyngby Afd., 1980: Den Danske Bank



*Hovedgaden 52 set fra vest.*



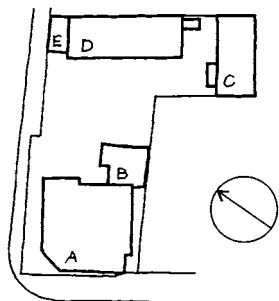
Lyngby Hovedgade 53 er opført i 1988 med en høj bygning mod Hovedgaden og en lavere langs Nørngaardsvej.

## Lyngby Hovedgade 53

### *Den nuværende bebyggelse*

Den nuværende bebyggelse er opført i 1988 som et etagehus i tre etager med udnyttet tagetage mod Hovedgaden, og med to etager og kvistetage mod Nørngaardsvej. Denne del af bebyggelsen har adresse Nørngaardsvej 2. Bebyggelsen er udført som søjle-drager-konstruktion med lette facadeelementer, med målene ca. 9 x 10 meter mod Hovedgaden og 9 x 45 meter mod Nørngaardsvej. Taget er beklædt med sort eternitskifer. Facaden præges af de bærende betonsøjler, der er hvidmalede. Imellem dem er der vindues- og eternitfelter, de sidstnævnte gråmalede. Underetagen er mellem søjlerne lidt tilbagetrukket fra de øvre etager.

Etagehuset mod Hovedgaden rummer et salgsløkkale med indgang i det skråt afskårne hjørne. Fra en port ved den sydlige gavl er der indgang til trapperum samt til gården. På 1. sal er der kontorlokaler og på 2. og 3. sal en lejlighed på hver etage. Bygningen mod Nørngaardsvej rummer bank i stueetagen og 1. sal samt fire lejligheder i tagetagen.



Hovedgaden 53, 1946-49. Situationsplan, ca. 1:1000.

- A. Villa
- B. Garage
- C. Ældre stald (værksted)
- D. Nyere stald (værksted)
- E. Garage

### »Villa Godhavn« 1896

I 1896 blev to ældre huse nedrevet (se Hovedgaden 49) og Villa »Godhavn« opført for tidligere kolonibestyrer Frederik Lassen. Bygningen var grundmuret i røde sten med lyse vandrette bånd.



Lyngby Hovedgade 53 kort før nedrivningen i 1986. Villaen var opført i 1896 og værkstedsbygningerne i gården i 1955.

Taget var belagt med skifer. Ved sydgavlen var der en gennemgående gavlkvist. Bygningen målte ca. 11,5 x 9 meter. Der var indgang i nordgavlen til en entré, fire værelser og køkken i stueetagen. En trappe ved indgangen førte til forstue, fire værelser og køkken på 1. sal. Bag villaen opførtes et latrinhus.

#### Veranda og ny staldbygning

En veranda på 4 x 2,5 meter blev i 1913 påbygget facaden mod Hovedgaden med en altan ovenpå med udgang fra et værelse på 1. sal.

Samme år opførtes en ny staldbygning til hestehandler Chr. Christiansen ved skellet mod øst, en halvtagsbygning i én etage med mansardetage, grundmuret med røde sten. Af mansardtaget var den stejle del beklædt med skifer, den øverste del med tagpap. Staldbygningen målte ca. 15 x 6 meter og rummede stald til seks heste, vognport og selekammer. En trappe førte til høloftet, der havde kvist med lem og hejseværk i mansardtaget.

#### Ændringer 1927-42

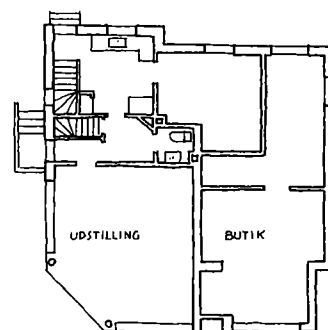
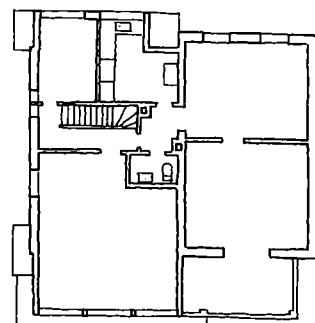
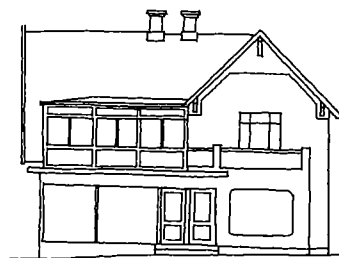
I 1927 indrettedes konditori i villaens stueetage, mens en tilbygning på bagsiden med arbejdsrum til konditoriet ikke blev udført.

I 1942 opførtes en tilbygning til et værksted i den tidligere staldbygning, grundmuret med tag dækket med tagpap og indeholdende et toilet. Den ældre latrinbygning blev nedrevet.

#### Tilbygning til villa og værksted 1949-50

I 1949 opførtes en kasseagtig kvistbygning på 1. sal mod Hovedgaden, udført af træ med halvtag beklædt med tagpap. Kvistbygningen rummede udvidelse af et værelse. Et nyt kvistparti blev opført mod gården, indeholdende udvidelse af køkkenet og et kammer. I stueetagen blev et udstillingslokale indrettet mod gaden under tilbygningen, efter at Lyngby-Taarbæk Sogneråd havde givet tilladelse til at inddrage et værelse i stuelejligheden. Denne rummede nu entré, et værelse og køkken. Facaden fik

Hovedgaden 53, »Villa Godhavn« 1949. Facade og plan af 1. sal og stue, ca. 1:300.



Hovedgaden 53 i 1923 med nr. 55 til højre. Verandaen blev påbygget i 1913.

Hovedgaden 53, hjørnet af Nørgaardsvej set fra bagsiden.



store butiksvinduer og skrå hjørneafskæring mod Nørgaardsvej. Arkitekter var Jørgen Maahr og Viggo Boesen, Lyngby.

I 1950 opførtes en tilbygning til autoværkstedet i den tidligere staldbygning. Overetagen af staldbygningen blev fjernet og den nye bygning opført i forlængelse af den gamle, i én etage, grundmuret og med tag beklædt med tagpap. Tilbygningen målte 10 x 4,5 meter. Arkitekt var Viggo Boesen.

#### *Ny værkstedsbygning 1955*

I 1955 opførtes en ny værkstedsbygning bag villaen, tilbagetrukket fra Nørgaardsvej og med facade mod denne. De ældre værksteder og garager blev nedrevet. Værkstedet var i to etager, grundmuret og med træbeklædning på overetagen, der havde seks vinduesfag mod vejen. Bygningen målte 10 x 9 meter. Der var autoværksted i stueetagen med trappe til 1. sal, der rummede kontor og lager. I kælderen var der garage, omklædningsrum og kedelrum samt to toiletter.

#### *Ombygning 1966*

I 1966 ombyggedes stueetagen i villaen. Udstillingslokalet blev udvidet ved nedrivning af to skillevægge mod baglokalerne, og butiklokalet mod syd blev inddraget i autoforretningen. En mindre tilbygning med målene 2 x 1 meter blev opført syd for verandaen, grundmuret og med glasparti mod gaden. Arkitekt var V. Rud-Petersen, Lyngby.

Villaen og værkstedet blev nedrevet i 1986.

#### *Nyt etagehus 1988*

I 1988 opførtes den nuværende bebyggelse som en tre etagers forretnings- og beboelsesejendom med kvistetage mod Hovedgaden og en to etagers bygning med kvistetage mod Nørgaardsvej. Bygningerne rummer butik og bank i stueetagen, kontorer på 1. sal og ialt seks lejligheder med opgang fra passagen i porten ved sydgavlen samt to trapperum i gården. Der er to lejligheder mod Hovedgaden (på 2. sal og i tagetagen), hver med entré, stue, to værelser, køkken og bad med toilet.

Der er ikke udgravet kælder under bygningen mod Hovedgaden. Kælderen langs Nørgaardsvej rummer bankboks og arkiv samt sikringsrum til bebyggelsen.

Arkitekt var Palle Leif Hansens tegnestue Aps., København.

#### *Vurdering*

Bebyggelsen er et pænt udført nyt købstadshus med postmodernistiske træk. Facaden er velproportioneret og varieret med vekslende hvide betonsøjler og udfyldninger i grå toner. Taget har fået tilstrækkelig højde og kan derfor ses fra gaden, lige som kvistene bryder den lange tagflade mod Nørgaardsvej. Bygningen er fint tilpasset både nr. 55 mod syd og de lave huse Nørgaardsvej 4.

<b>Ejerliste:</b>	Matr.nr. 2 ab (udst. 1896 fra 2 b (Bagergården))
-1896	gårdejer Hans Andersen, ejer af matr. 2 b
1896-1898	fhv. kolonibestyrer Frederik Lassen
1898-1899	møller Hans Kofoed
1899-1913	partikulier I. I. Scharff
1913-1939	hestehandler Chr. Christiansen
1939-1943	hans enke Anna Frederikke Christiansen
1943-	vognmand Chr. Ollerup Christiansen
-1987	Niels Thygesen & Co. A/S og A. M. Totalentreprise A/S
1987-	Lyngby Hovedgade 53 A/S (derefter opdelt i ejerlejligheder)

#### **Butikker:**

1928-1940	Bageri og konditori. 1928-1930: J. Jørgensen, 1931-1933: C. F. Petersen, 1934: E. T. Nielsen, 1935-1937: Bdr. Topholm, 1938: Sievert Holm, 1939: Robert Møller, 1940: G. Ludvigsen
1942-1943	»La Fleur« Blomster og Frugtforretning
1944-1950	Konfektur, Kirsten Blochs etf., 1948: Hjørdis chokolade
1949-1986	Ludolph og Christiansen Automobilfirma. 1959: »Folkevognen«
1952	AL Sport
1959	Urmagere, Eilertsen og Rasmussen
1988-	Smykker, Lise Aagaard,



Lyngby Hovedgade 54, »Laurits Møllers Gård«, er opført i 1867-68 med gavlkvist fra 1876.

## Lyngby Hovedgade 54, »Laurits Møllers Gård«

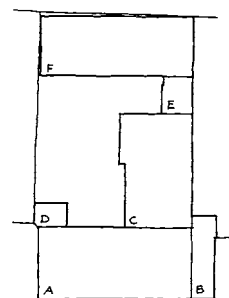
### Den nuværende bebyggelse

Bebyggelsen består af et forhus fra 1868 med sidebygninger fra samme år og et nyt baghus, opført i 1987. Forhuset står i sin oprindelige skikkelse som et typisk eksempel på en købmandsgård, omend Hovedgadens eneste og anvendt som manufakturhandel. Den er i to etager med syv vinduesfag og en tre fags gavlkvist fra 1876. Taget har skiferbeklædning. Baghuset er sammenbygget med sidebygningerne og er i to etager med udnyttet tagetage.

Alle bygninger er pudsede og malet lys grå. I forhuset er der butikker i stueetagen og en lejlighed samt kontorerhverv i de to øvre etager. Baghuset rummer seks lejligheder.

### Poul Brobergs smedie 1779

I 1779 blev der foretaget en beskrivelse af »smeden Povel Brobergs uden for Lyngby ved Bomhuset beliggende og iboende nye Bygning«. Der var tale om en bygning langs gaden på 13 fag i længden og 4 fag i bredden, af udmuret bindingsværk med stråtag (med to rækker tagsten forneden og rygningen ligeledes beklædt med tegl). Huset havde en gennemgående kvist på to fag og desuden tre tagvinduer. Der var to indgange fra gaden samt en gennemkørselsport. På venstre side af porten var der en sten-



Hovedgaden 54, 1995. Situationsplan, ca. 1:1000.

- A. Forhus, 3 etager, 20 x 10 meter
- B. Butiksbygning, 1 etage, 4 x 11 meter
- C. Sidebygning, 2 etager, 14 x 8 meter
- D. Do., 1 etage
- E. Mellembygning, 1 etage, 6 x 4 meter
- F. Baghus, 3 etager, 20 x 8 meter

trappe til indgangen, en forstue, to stuer, et sovekammer og et køkken med nedgang til en kælder på to fag. På højre side af porten var der et smedeværksted og to karlekamre. Fra porten førte en trappe til salen i kvisten, og desuden var der en trappe fra gården til loftet, som var delt i tre rum. Som noget usædvanligt fortæller beskrivelsen om husets farver: Bygningen var udvendigt malet med rødbrun oliefarve på væggene, mens port, døre og skodder var gule (ligeledes oliefarve). Indvendigt var lofter og døre malet med »perlefarve« (antagelig perlegrå maling) og vinduerne med grøn oliefarve. Væggenes bemaling omtales ikke.

I 1791 beskrives bygningen uændret, men nu forsynet med to baghuse: mod nord en bygning af udmuret bindingsværk med stråtag og én række tagsten forneden, med tagkvist, 6 x 3 fag, til stald for fire heste og fire køer samt skære- og tærskelo. Mod vest en bygning af samme materialer, med tagkvist, 12 x 3 fag, til lo og lade, tre vognporte og gennemgående gang til haven. I gården stod der endvidere et svine- og hønsehus af tømmer og brædder med halvtag, hvori også lokummet fandtes.

I 1839, hvor ejendommen tilhørte smedemester Ove Malmgreen, var bygningerne indrettet anderledes. Hovedbygningen anvendtes udelukkende til beboelse og indeholdt i stueetagen to lejligheder hver med forstue, tre værelser og køkken. Til den ene hørte desuden et kammer. Fra gennemkørselsporten var der trappe til 1. sal med to værelser, tre kamre, køkken og tørreloft.

Den nordre bygning anvendtes nu til stald for 10 kreaturer samt tørvehus og rullestue.

Den vestre bygning, der nu var på 12 x 4 fag, rummede smedeværksted, gennemgående gang, tørve- og materialhus, tre lokummer samt forstue, to værelser, køkken og kammer.

#### *Ove Malmgreens nye bygninger 1866-68*

I 1866 var den nordre bygning ommuret til grundmur, men stadig med stråtag. Den målte 13 x 9<sup>1</sup>/<sub>2</sub> alen og anvendtes som stald og en del af smedien.

Den vestre bygning var nu en 14 fags bygning på 32<sup>1</sup>/<sub>2</sub> x 10<sup>1</sup>/<sub>2</sub> alen af grundmur med stråtag, hvoraf de 7 fag anvendtes til beboelse med forstue, tre værelser, køkken og spisekammer. Desuden var der den gennemgående gang og smedeværkstedet.

En søndre bygning på 5 fag, 9<sup>1</sup>/<sub>2</sub> x 4 alen af dels grundmur, dels udmuret bindingsværk med zinktag rummede rullestue og to latriner.

I 1867-68 opførtes et nyt forhus i 22 fag, 32 alen langt og 14<sup>3</sup>/<sub>4</sub> alen bredt med kælder og to etager, bygget af grundmur med tegltag og tre skorstene. Huset havde syv vinduesfag mod gaden, i stueetagen med tre fag på hver side af porten til gården. Facaden stod i blank mur og var smykket med gesimsbånd under vinduerne på 1. sal og under tagskægget. Der var kælder under hele huset, dog ikke under gennemkørselsporten i midten. Den søndre kælder indeholdt to værelser, vaskekælder og brændekælder, og



den nordlige kælder bestod af fem rum. I stueetagen var der foruden porten to lejligheder hver med entré, 3 værelser og køkken. To trapper førte til 1. sal, ligeledes med to lejligheder, hver med entré, 4 værelser og køkken. Den ene af trapperne fortsatte til loftet, hvor der var fire gavlværelser.

Den nordre bygning anvendtes nu til svendekammer og beslagskur, den vestre bygning havde fået to kamre på loftet, og den søndre bygning anvendtes til vaskehus og to retirader.

#### *Manufakturhandel og ny gavlkvist 1876*

I 1876, hvor ejendommen tilhørte købmand Sophus Lund, havde forhuset fået en kvist på 14 alens længde i halv dybde med tandsnitsgesims. Taget var dels af tegl og dels af skifer (antagelig skifer mod gaden). I stueetagen var nu butik med manufakturhandel, port, fem værelser køkken og spisekammer samt de to trapper. 1. sal var uændret, men kvist og loft indeholdt nu en lejlighed med seks værelser, to kamre, køkken og spisekammer samt to loftsrums.

Den nordre bygning anvendtes nu til køkken og spisekammer, vaskerum og (på loftet) et værelse og loftsrums. I den vestre bygning var smedien ændret til pakhús og brændselsrum, og de to rum på loftet benævntes nu som værelser. Den søndre bygning var nu kun på 4 x 3 alen, men anvendtes stadig som vaskehus og to retirader.

#### *Ombygninger 1879-89*

I 1879 blev taget på den nordlige sidebygning ændret fra strå til skiferbelægning. Samtidig opførtes en brandmur.

*Hovedgaden 54 omkr. 1890. Udstillingsbygningen mellem nr. 52 og 54 (se side 270-71) er endnu ikke bygget.*



I 1881 blev butikslokalet udvidet, da en væg mod baglokalet blev nedrevet. I stedet blev en jernbjælke oplagt.

I 1883 opførtes en kvist i taget mod syd (mod gården) »for igen at skaffe lys og luft ind til værelser i tagetagen«. Naboen mod syd, nr. 56, havde opført en skolebygning i to etager op mod den søndre gavl.

Syd for indgangen indsattes i 1883 et butiksvindue i facaden.

I 1889 indrettedes den nordre butik med to butiksvinduer og dør i facaden. En væg mod baglokalet blev nedrevet.

#### *Udstillingsbygning og ombygning af sidehus 1895*

I 1895 opførtes en udstillingsbygning mellem nr. 52 og 54. Den lå på naboejendommens grund, men med adgang fra den nordre butik i nr. 54. Begge ejendomme var ejet af Laurits Møller. Bygningen var i én etage, grundmuret med fladt zinktag. To ovenlys var placeret i taget. Mod gaden var gavlen udsmykket med søjlebåret segmentbue (se i øvrigt under nr. 52).

Facaden i nr. 54 blev pudset til gesimsbåndet under vinduerne på 1. sal. Samtidig ombyggedes sidebygningen langs nordskellet samt en del af baghuset. Stueetagen blev indrettet til et stort butikslokale til den nordre butik. Tagetagen fik mansardtag og indrettedes med køkken og to værelser langs en korridor. Der var to vinduer mod gården og to gavlvinduer mod haven.

#### *Drivhus og nyt baghus 1903*

I 1890 opførtes et »koldhus til vindyrkning« (drivhus) bag baghuset ved nordskellet.

I januar 1903 nedbrændte baghuset, og samme år opførtes et nyt hus på samme sted »med delvis benyttelse af de gamle fundamenter og ydermure«. Huset lå med gavlen mod sydskellet og havde en to etager høj grundmuret facade mod haven, beklædt med espalier og afsluttet med kamtakker beklædt med tegl. Facaden mod gården var i én etage med en to alen høj bindingsværksoverbygning. Taget var beklædt med skifer. Mellem baghuset og de ældre sidebygninger ved nordskellet opførtes en havemur med teglklædte kamtakker og med dør til haven.

Baghuset rummede vaskehus, to toiletter og pissoir samt trappe til et lavt tørreloft. For opførelsen stod Vilhelm Suhr.

#### *Ændringer 1912-15*

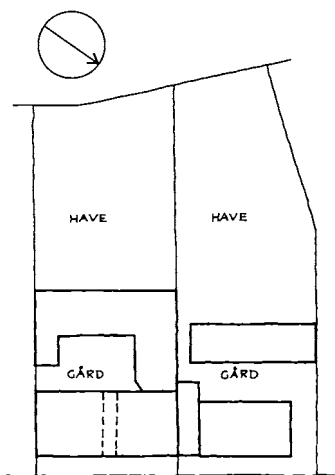
I 1912 blev skillevæggene om et kontor i et butikslokale nedtaget.

I 1914 blev facaden ændret ved den nordlige butik. En dør og et vindue blev erstattet af et samlet vindues- og dørparti med to vinduer i en bue mod en tilbagetrukket indgang. Gulvet i kælderen under den nordre butik blev sænket. For ombygningen stod C. J. Schwartz.

I 1915 blev et toilet indrettet i sidehusets mansardetage.

#### *Projekt til forhøjelse af forhus. Nyt malerværksted*

I 1920 indsendte ejeren, nu malermester Sørensen, et projekt til



Hovedgaden 52-54 med den nye udstillingsbygning, 1895. Situationsplan, ca. 1:1000.



Hovedgaden 54 i 1950'erne.

forhøjelse af forhuset med en mansardetage og indretning af to lejligheder i tagetagen. Dette projekt blev dog ikke til noget; men der indrettedes tre toiletter i forhuset.

Samme år opførtes et nyt malerværksted bagest på grunden ud for den nyopførte skolebygning bag nr. 56. Baghuset var grundmuret, i én etage med mansardtag beklædt med tagpap. Under hele huset var der kælder. I kælder og stueetage var der malerværksted og vognport, og på 1. sal to lejligheder med hhv. to og tre værelser samt køkken. Også i baghuset blev der indrettet toilet i stuen og på 1. sal. Arkitekt var Knud Friderichsen.

#### Ændring af butikker 1929-34

I 1929 blev udstillingsbygningens facade ændret, da et stort butiksvindue og en indgangsdør erstattede det tidligere, mindre vindue. Udsmykningen med pilastre og segmentbue forsvandt ved denne lejlighed.

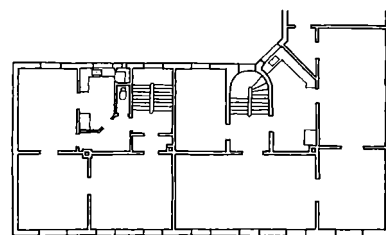
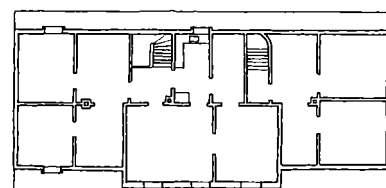
I 1933 indrettedes centralvarmeanlæg i forhuset, sidebygningen og en del af baghuset.

I 1934 opførtes en sidebygning langs sydskellet i én etage, grundmuret med tag beklædt med tagpap. Samtidig indrettedes to butikker med tilbagetrasket fælles indgang mellem to nye, store butiksruder i facaden. Skillevægge mod baglokalerne blev nedtaget. Arkitekt var Johan Speyer, Lyngby.

Lejligheden i stueetagen mod syd blev hermed nedlagt, og der var nu to lejligheder på 1. sal og én stor i tagetagen i forhuset samt to lejligheder i baghuset.

#### Om- og tilbygning 1947

I 1947 blev den nordre butik udvidet med en tilbygning langs den nordre sidebygning, opført i én etage af grundmur med



Hovedgaden 54, 1920. Facade og plan af tagetage og 1. sal, ca. 1:400.



Hovedgaden 54, baggården set fra porten i 1950'erne. Det bageste baghus med mansardtaget blev opført i 1920.

icopal-tagdækning. En kælder blev udgravet under tilbygningen med brændsels- og lagerrum. Hele stueetagen blev indrettet til et stort butikslokale med kontor og lager i den nordlige del af baghuset. På 1. sal blev der indrettet et nyt køkken og to værelser i side- og baghuset med opgang fra haven. Det tidligere køkken i forhuset blev indrettet til lager for forretningen.

I 1946-47 blev den ubeboede lejlighed på 2. sal i forhuset besigtiget. I Bygningsinspektørens beretning beskrives den som »stor og kostbar at varme op, trænger til istandsættelse«. Det blev foreslået at dele den i to mindre lejligheder.

I 1946 genopførtes et nedbrændt cykelskur ved sydskellet bag det bageste baghus.

#### *Til- og ombygning 1954-57*

I 1954-57 opførtes en tilbygning i én etage med ydervægge af jernkonstruktion og gasbeton og med tag beklædt med tagpap, beliggende langs nordskellet i forlængelse af den eksisterende sidebygning. Diverse vægge i den nordre butik blev fjernet og et stort salgslokale indrettet for Schous Fabrikker. Ved nordskellet opførtes endnu et cykelskur. For ombygningen stod ingeniør O. Palle, Lyngby.

I 1954 fik ejeren tilladelse til at nedlægge den ene lejlighed på 1. sal i forhuset.

En ansøgning i 1957 om opsætning af en »markisebaldakin« blev henlagt, idet Lyngby-Taarbæk Kommune var ved at foretage en undersøgelse af fortovsarealerne i Hovedgaden.

I 1959 blev lokalerne i Fonas nye butik mod syd udvidet langs sydskellet. I de tidligere værkstedslokaler blev der indrettet frokostlokale. Facaden fik nye døre og vinduer.

I 1967 blev en treværelses lejlighed i bagbygningen nedlagt.

#### *Ombygning af butikker og opsætning af baldakin 1974-76*

I 1974 opsattes en to meter bred baldakin af stålplader i hele facadens længde.

I 1975 protesterede Miljøforeningen over et skilt placeret i gavlkvistens øverste del (Selandia). Lyngby-Taarbæk Kommune svarede, at »kun ved lysgener kunne man gøre noget«.

Samme år blev den nordre butik ombygget til Selandia. Hele underetagen blev indrettet til et stort salgslokale med søjler. Udstillingsbygningen mod nord (på nr. 52) blev inddraget. En ny dør og et vindue blev indsat i facaden mod gården, og i sidebygningens 1. sal blev der indrettet frokoststue for personalet. For ombygningen stod arkitektfirmaet Cock-Clausen og Brodersen, København.

I 1976 indrettedes et kontor i Selandias salgslokale.

#### *Ombygning af tagetage og butikker 1984-87*

I 1984 blev en ansøgning om nedlæggelse af to lejligheder i forhusets hhv. 1. og 2. sal ikke imødekommet fra Lyngby-Taarbæk Kommunes side.

I 1982-84 indrettedes en ny lejlighed i tagetagens sydlige del.

Hovedgaden 54, »mellemhuset« i gården.





Hovedgaden 54, forhuset set fra gården.

Lejligheden havde spisekøkken, stue (i gavlkvisten), to værelser og bad.

I 1985 indrettedes frisørsalon i butikken syd for porten med solkabiner i kælderen. En indvendig trappe til kælderen blev indbygget (Ulstrup Coiffure). I 1986 fik frisørsalonen (nu Stuhr) nye glasfacader, og en ny spindeltrappe blev indbygget til tre vaskepladser i kælderen. Også bagfacaden fik nye vinduer. For ombygningen stod arkitekt Finn Zeuthen, Allerød.

I 1987 blev en ansøgning imødekommet om nedlæggelse af en lejlighed på 1. sal i forhuset mod syd, idet lejeren »flytter til det nyopførte baghus i løbet af få måneder«. Lejligheden blev nyindrettet med køkken og toilet til erhvervslejemål.

I 1987 blev den nordlige butik indrettet til Matas. Skillevæggene om kontoret blev fjernet og en ny væg mod baglokalet opsat. Facaden fik nye skilte.

#### *Ombygning af forhus og nyt baghus 1987*

I 1985-87 indrettedes kontorlokaler på 1. sal i forhuset og i sidebygningen langs nordskellet. Nye velux-ovenlysvinduer blev indbygget i taget i sidebygningen og i den tilbageværende del af det tidligere baghus. Vinduer mod vest blev tilmuret.

På taget af Selandias tilbygning mod gården blev der indrettet tagterrasse med udgang fra receptions- og kontorlokalene.

Side- og baghuse ved sydskellet blev nedrevet. For ombygningen stod arkitekterne Preben Munch Andersen & Claus Francke, Nærum.

Et nyt baghus i to etager, grundmuret med udnyttet tagetage og tegltag, blev opført i 1987 med gavl mod skolebygningen på nabogrunden (nr. 56). Huset var oprindeligt ønsket opført af røde sten; men dette blev ændret til den nuværende vandskurede lysegrå facade. Baghuset blev sammenbygget med de eksisterende sidehuse langs nordskellet med en énetages bygning.

**Ejerliste:** (matr. nr. 70, fra 1896 også matr. 22 ak)(22 ak udst. 1895 fra 22 a (Ulrikkenborg). 1941 indgået i 70)

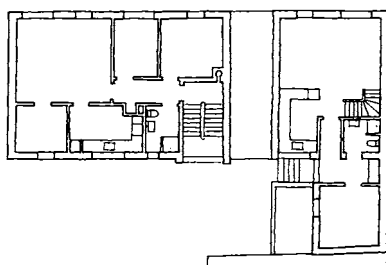
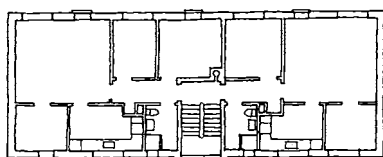
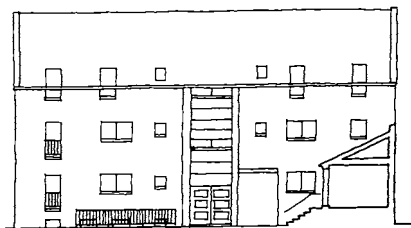
#### **Matr. nr. 70**

-1781 Carl Chr. Pflueg  
1781-1792 smed Poul Broberg  
1792-1825 Stephan Jensen Stæhr  
1825-1866 smedemester Ove Malmgreen  
1866-1872 smed Andreas Malmgreen  
1872-1874 enkefru Serine Munck f. Schørring  
1874-1896 købmand Sophus Lund  
1896-1920 manufakturhandler Laurits Møller  
1920-1922 købmand J. H. Hildebrandt og malermester C. C. Sørensen  
1922-1932 J. H. Hildebrandt og malermester Fritz Hansen  
1932-1946 J. H. Hildebrandt  
1946-1948 tømmerhandler Johannes Fog  
1948-1955 Ingrid Fog (senere gift Bang)  
1955-1973 C. Schous Fabriker A/S  
1973-1984 Selandia Radio og TV A/S  
1984-1987 I. Borggren A/S  
1987- opdelt i 11 ejerlejligheder

#### **Matr. nr. 22 ak**

-1832 Preisler (ejer af Ulrikkenborg)  
1832-1871 bødkeremester Jens Chr. Jensen  
1871 hans enke, Inger Jensen  
1871-1889 skolelærer N. C. H. Andrup  
1889- manufakturhandler Laurits Møller (herefter som 70)

Hovedgaden 54, baghuset 1995. Facade mod gården og plan af 1. sal og stue, ca. 1:400.



Hovedgaden 54, side- og baghus set fra bagsiden.

Der er seks lejligheder i baghuset med hhv. to, tre og fire værelser samt køkken og bad. I stueetagen er der port med adgang til havearealerne i karreens midte. Arkitekt var Helge Jørgensen, Næstved.

#### Nye kontorlokaler i forhuset 1993

I 1993 blev 1. sal i forhusets nordlige ende indrettet til kontor for firmaet Consensus. Der blev indrettet reception og mødelokale mod gaden og fire kontorer og et møderum langs gangen i sidebygningen. I den vestlige ende førte en spindeltrappe til frokoststuen i stueetagen. På 2. sal i forhuset blev der indrettet møde- og kontorlokale. For indretningen stod arkitektfirmaet A/S Kl. Behnke & Gert Mikkelsen.

#### Vurdering

Bygningskomplekset er Hovedgadens eneste bevarede købmandsgård og er som sådan særdeles bevaringsværdig. Bygningen virker monumental uden at dominere i gadebilledet. Men de store murflader ville komme bedre til deres ret, hvis de oprindelige murstensfacader blev draget frem igen. Og de skæmmende baldakiner burde erstattes af mindre dominerende markiser.

Husets store murflader er ført til grunden fire steder, ved gavlene og omkring porten. Baldakinen over den nordlige butik (Matas) er sortmalet, mens baldakinen over den sydlige (Stuhr) har hvidmalet kant. Vinduesskilte skjuler de bærende søjler i de store glaspartier, mens den tilbagetrukne indgang til den sydlige butik er omgivet af faste partier, malet lyseblå. Ved en fremtidig fjernelse af baldakiner bør der etableres mere sammenhæng mellem over- og underetagens murflader.

Med det nyopførte baghus og bevarelse af en del af sidebygningerne er gårdmiljøet genskabt, nu med boliger i stedet for de oprindelige værkstedsbygninger.

#### Butikker:

- 1876-1947 Manufakturhandel, 1876-1879: Poul Hansen, 1879-1906: Laurits Møller, 1906-1907: Ludvig Martensen, 1908-1947: J.H. Hillebrandt
- 1902-1907 Lyngby Smørforsyning, Smørfորretningen »Kronen«
- 1910-1915 H.Krause Viktualiehandel
- 1916-1921 Frk. Ditlevsen's Bogbinderi og Papirhandel
- 1922-1939 Lædervareforretning, 1922-1933: Lyngby Lædervareforretning, 1934-1939: Lædervareforretningen Bison
- 1934-1941 Folkebanken
- 1942-1964 Fona Radio A/S
- 1948-1964 Schou's Varehus
- 1959-1964 Skandinavisk Møbel og Tæppeimport
- 1965-1968 Rafa Lyngby Varehus
- 1969-1973 Parfumerie La Boutique
- 1974-1988 Selandia Radio og TV A/S
- 1982 Høstfeldt Data
- 1983-1985 Symaskine Importen
- 1986- Frisørsalon, 1986: Ulstrup Coiffure, 1987-: Stuhr Intercoiffure
- 1988-1995 Matas
- 1996- Blic optik



*Lynby Hovedgade 55 A-B er opført i 1905.*

## **Lynby Hovedgade 55 A-B**

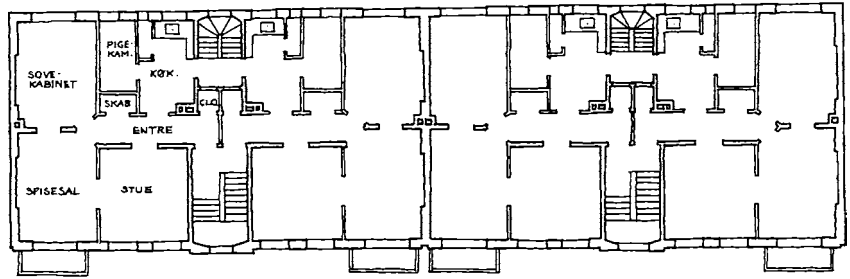
### *Den nuværende bebyggelse*

Den nuværende etageejendom er opført i 1905 med tre etager og kvistetage, grundmuret og pudset med skifertag. Bygningen måler ca. 33 x 10 meter. Der er to indgange til trapperum, fremhævet med lisener og afsluttet med runde frontispicer. 1. og 2. sal har store altaner, og i taget er otte kviste. Der er tre butikker i stueetagen samt ialt 12 lejligheder, fordelt med to om hver opgang på hver etage.

### *Vejerboden*

I 1850 opførtes en vejerbod (dengang betegnet som »det kongelige vægthus«) med stuehus og udhus. Vejerboden lå ud til vejen og målte  $7\frac{3}{4}$  x 8 alen i fire fag, grundmuret med tegltag. Huset havde en gennemkørsel med porte mod nord og syd, hvor vogne kunne køres ind på et lad af træ, som udgjorde skålen af en decimalvægt indbygget i huset.

Sammenbygget med vejerboden på østsiden lå stuehuset, orienteret øst-vest med målene  $13\frac{1}{4}$  x 12 alen i seks fag, grundmuret med tegltag. Huset havde indgang i nordsiden til en forstue, tre



*Hovedgaden 55 A-B, 1905. Plan af 1. sal, ca. 1:300.*

værelser, køkken og spisekammer. Fra forstuen førte en trappe til loftet med en gang og to kamre.

Udhuset to alen øst for stuehuset målte 13 x 8<sup>1</sup>/<sub>2</sub> alen i seks fag, grundmuret med tegltag. Det rummede hønsehus, brænde- hus, lokum, stald for to heste og vognskur.

Vejerboden blev nedrevet før 1905.

#### *Murermester Nieblings ejendom 1905*

I 1905 opførte murermester Martin Niebling en etageejendom med to opgange, fordelt som to enkeltejendomme med hver sit matrikelnummer og fælles brandgavl i skellet midt i bygningen. Denne måler ialt 52<sup>3</sup>/<sub>4</sub> x 15<sup>1</sup>/<sub>2</sub> alen og har tre hele etager, kvistetage og kælder. Den er bygget i grundmur med skifertag, hvori der til hver side er 8 tagkviste og på facaden mod gaden desuden to runde frontispicer. På bagsiden er der store kviste over bagtrapperne, på forsiden har hver lejlighed på 1. og 2. sal en altan af monier (jernbeton) med rækværk af jern. Ved opførelsen var kælderen indrettet som vaske- og rullekælder, 8 lagerrum til butikkerne i stueetagen, 16 brændselsrum og to badeværelser. I



*Vejerboden, som lå på samme sted som det nuværende Hovedgaden 55, var opført i 1850. Decimalvægten fandtes i husets venstre side, hvor vognene kunne køre ind på ladet (vægtskålen) gennem portene på hver side af gennemkørslen.*



*Lyngby Hovedgade 55 A-B i 1923.*

stueetagen var der fire butikslokaler (manufaktur, urtekram, viktualie og tobak) hver med en lejlighed på to værelser, korridor med klosetrum og klædeskab, køkken og pigekammer. De tre øvre etager var hver indrettet til fire treværelses lejligheder (to om hver opgang) med pigekammer, køkken samt korridor med klosetrum og klædeskab. Der var loft på hanebjælkerne med adgang fra køkkentrapperne, indrettet til tørreloft og pulterkamre.

Ved opførelsen var der ligeledes to retirader i gården, hver i tre afdelinger opført af tømmer og brædder med zinktag.

#### *Ændringer af butikker 1910-62*

I 1910 ombyggedes den sydlige butik, der fik nye vinduespartier, hvoraf det ene var gennemgående til kælderen med lyskasse. Arkitekt var C. J. Schwartz, Lyngby.

I 1920 indrettedes toilet i alle lejligheder.

I 1926 blev købmand Fr. Hauslings butik ombygget. Baglokalerne blev inddraget ved nedrivning af skillevæggen. Ombygningen blev udført af arkitekt Edwin Christiansen.

I 1962 blev facaden ved den sydlige butik forsynet med 20 cm dybe udhængsskabe.

#### *Baldakiner 1971-74*

I 1971 blev de to butikker midt i bygningen lagt sammen til én

<b>Ejerliste:</b>	Matr.nr. 2 ff,fg (udst. 1905 fra 2 ad. 2 ad 1897 fra 2 b (Bagergården))
-1905	Københavns Amt
1905	murermester Joseph Peter Martin Niebling
1905-1907	exam. jur. Jørgen Bagger
1907-1910	snedkermester Hans Peter Christensen
1910-1918	husejer Frederik Andersen
1918-1923	skomager L. Rafn
1923-1936	frk. Johanne Rahlff
1936-1954	købmand Valdemar Bentzen
1954-1958	ejendomskonsulent Erik Bier
1958-1961	Per Reumert A/S
1961-1992	Lyngby-Taarbæk Kommune
1992-	Lyngby Antik v/ Edvard Brinch, Elsebeth Peltz Andresen og Kim Henningsen



#### Butikker:

- 1905-1944 Købmandsforretning, Sophus Jensen Urtekræmmer, 1910-1942: Colonial- og Delikatesseforr., 1943: K. Neergaard Andersen
- 1905-1907 V. H. Lohmann Manufakturhandel
- 1910-1943 Vaskeri, 1910-1912: Chr. Kofoed, 1912-1929: C. Olsens vaskeri, 1930-1939: H. Nielsen, 1940-1943: A. Nyborg
- 1910 Skomagermester Carl Andersen
- 1914-1962 Brødsalg, P.C.Koch's Bageri, 1948: Jenny Høhling, 1949-1962: Orla Axelsen Brødsalg og Konfektforretning
- 1914-1933 »Mercur« Manufakturforretning, 1921-1939 konfektur 1921-1930: A. Bronke, 1931-1939: J. Olsen
- 1934-1969 Dansk Smørforsyning, 1943-: Bamba, smør og kaffe
- 1944-1987 Corell Radio
- 1948-1961 Codan Forsikring A/S
- 1963- Lyngby Antik
- 1963-1967 Købmand Edv. Hansen
- 1965-1970 Aase Bak, Kjolesalon
- 1967-1982 Tapetmester Jensen
- 1971-1980 Reform Sko
- 1971-1978 Therkildsen Gas og Vand
- 1982- Helsekost, 1982-1988: Kamille Helsekost, 1989-1993: Superkost, 1993: Urtehuset
- 1990-1995 H.C.Henningsen Ure og Guld
- 1995- CD Rom land



Bagsiden af Hovedgaden 55 A-B.

stor (skotøj). Væggene til baglokalerne blev nedrevet. Samme år opsattes en to meter bred baldakin over butiksfacaden. I 1971-74 blev der sat baldakiner op nord og syd herfor. Den sydlige var lidt højere og havde en anden farve end de andre. Lyngby-Taarbæk Kommune gav dog en midlertidig tilladelse med bemærkningen: »at baldakinen skal have samme sølvagtige farve som den nordfor opsatte«.

#### Ændringer 1989-92

I 1989 blev brilleforretningen mod nord ombygget. To butikskalorer blev slået sammen, og facaden blev ændret, idet et stort butiksvindue blev udskiftet med et mindre, der svarede til vinduet i den anden butik. For ombygningen stod arkitektfirmaet Henriksen, Czartonski & Lund Aps., København.

I 1992-94 blev bygningen malet hvid, og en sammensat baldakin (samme højde) blev forsynet med to rundbuede hvælvinger over indgangspartierne.

#### Vurdering

Ejendommen står efter istandsættelse og maling som et flot eksempel på det borgerlige etagebyggeri med butikker og halvstore lejligheder fra århundredskiftet. Det er en solid og traditionel ejendom, med altaner og træk af jugendstilen i de to runde frontispicer over trapperummene.

Bygningens sydgavl blev i 1950'erne dekoreret af maleren Svend Johansen med en reklame for mælk, finansieret af Det Storkøbenhavnske Mælkeudvalg. I 1982 blev mælkeklamen restaureret, omtrent samtidig med øreklamen på nr. 26.



Svend Johansens gavlreklame på Hovedgaden 55 blev i 1982 restaureret, bekostet af Bikuben i Lyngby's Fond. Fondens formand Werner Ruff (t.h.) sammen med borgmester Ole Harkjær foran maleriet (Ugeavisen).



Lyngby Hovedgade 56. Forhuset er opført i 1883 som skole- og beboelsesbygning.

## Lyngby Hovedgade 56

### *Den nuværende bebyggelse*

Bebyggelsen består af forhus med sidebygning langs sydskel og baghus. Forhuset er opført som skolebygning i 1883 i to etager, grundmuret med skifertag og to skorstenspiber. Facaden var oprindeligt i blank mur, men er nu pudset og hvidmalet. Stueetagen har et stort vinduesfag med baldakin samt port i den nordlige ende. I 1. sals facade er der seks vinduesfag, hvoraf to er ændret til franske altandøre i 1931. I taget er der to kvistvinduer mod gaden og fire mod gården. Sidebygningen er opført i 1934. Baghuset, der stadig er skole, opførtes i 1902 i to etager og forhøjedes i 1905 til de nuværende tre etager med kvist.

Forhuset har butik i stueetagen og kontorerhverv på 1. sal og i tagetagen, der også rummer en lejlighed.

### *Grosserer Møllers lyststed 1799*

I 1799 opførtes et lyststed bestående af en hovedbygning i 12 fag langs vejen, 21½ alen lang og 12 alen bred i én etage med en kvist på fire fag i halv dybde. Facaden ud til Hovedgaden var pudset. Huset havde stråtag med to rækker teglsten forneden og

Hovedgaden 56 m.m., situationsplan af Lyngby Private Skoles bygninger 1995. Ca. 1:2000.

A. Forhus (17 x 10 meter) med sidebygning (5 x 6 meter)

B. Baghus (skolebygning 1902, 17 x 10 meter)

C. Gymnastiksal (14 x 9 meter)

D. To sammenbyggede pavilloner 1972 og 1978

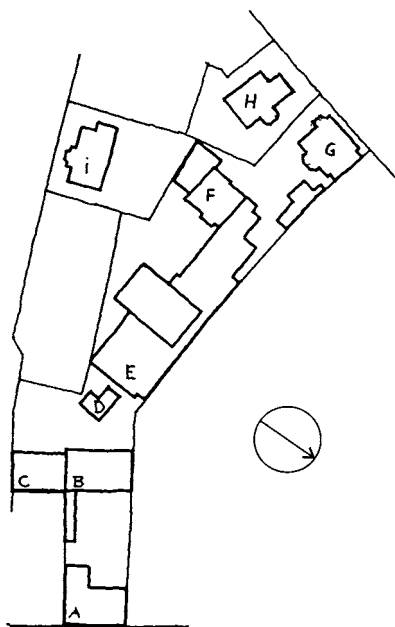
E. Ny skolebygning 1965 (60 x 10-22 meter) med gymnastiksal

F. Anneks, tidligere villa (Jernbanevej 7)

G. Anneks, tidligere politistation (jernbanevej 9)

H. Anneks, tidligere villa (Jernbanevej 11)

I. Anneks, tidligere villa (Kastanievej 3)



Hovedgaden 56 i sin oprindelige skikkelse fra 1883 («det røde hus»), fotograferet omkring 1890.

rygningen belagt med planker. En stentrappe førte op til indgangen til forstuen samt et stort og tre mindre værelser og to køkkener med stentrappe til en kælder på to fag. Fra køkkenerne førte trapper til loftet med en sal, to sovekamre og et pulterkammer. Der var således tale om et tofamiliehus.

Syd for gårdspladsen lå der en halvtagsbygning på ni gange tre fag af bindingsværk med stråtag med en række tagsten forneden, indrettet til to vognporte, stald til fire heste, kammer og to lokummer. Ud til vejen var der en lille have.

I 1802 havde stuehuset langs gaden fået tegltag uden kvist, og trapperne til loftet var erstattet af én trappe fra forstuen. På loftet var der nu kun to kamre og loftsrummet.

Den søndre bygning var forsvundet og erstattet af to bygninger mod vest. Den ene var i 5 fag,  $13\frac{1}{2} \times 10\frac{1}{2}$  alen af udmuret bindingsværk med stråtag, og indeholdt butik, ét værelse og køkken med spisekammer. Fra køkkenet førte en trappe til loftet, som kun bestod af loftsrummet. Den anden bygning var sammenbygget med den første på vestsiden og målte  $12\frac{3}{4} \times 10\frac{1}{2}$  alen. Den var af samme bygningsmåde og indeholdt gang, havestue og to værelser i stueetagen og på loftet ligeledes to værelser.

### Brand og nye baghuse 1853

Den 28. februar 1853 brændte de to baghuse i forbindelse med en brand i en tilgrænsende ejendom, som også voldte skader på nr. 54, 58 og 60. Ved genopførelsen blev bygningerne noget større end før. Den ene var i 13 fag og målte  $22 \times 12\frac{1}{2}$  alen, af grundmur med tegltag og indeholdende to forstuer, værelser (antal nævnes ikke) og to køkkener med spisekamre. Fra forstuerne førte trapper til loftet, hvor der fandtes to gange, to værelser og to kamre.

Hovedgaden 56, forhuset set fra gården.



Den anden bygning mod vest var i 12 fag og målte  $26\frac{1}{2} \times 6\frac{1}{2}$  alen, af grundmur med halvtag af tegl og indrettet til fire brændehuse, vognport, lokum og materialhus.

#### *Thyssens Skole 1875-1883*

I 1875 flyttede Thyssens Skole fra Feyerschous Gård (nr. 37) til nr. 56, idet pastor Peter Rørdam gennem enkedronning Caroline Amalie og etatsråd C. F. Tietgen skaffede penge til udbetalingen. Siden da har skolen (fra 1920 med navnet Lyngby Private Underskole, siden 1959 Lyngby Private Skole) holdt til her.

I 1879 og 1880 blev trappen flyttet og en skillevej nedtaget i forhusets søndre lejlighed. Stueetagen rummede nu et forrum med trappe til loftet, to skolestuer mod nord samt køkken, værelse og et stort skolelokale mod syd. Facaden havde indgang i midten og tre vinduesfag mod nord, og der var to vinduer i begge gavle.

En sidebygning beliggende ved sydskellet rummede et snedkerværksted og en gymnastiksal, åben mod gården. Forhus og baghuse blev nedrevet i 1883.

#### *»Det røde hus« 1883*

I 1883 opførtes det nuværende forhus i to etager, grundmuret med blank mur i røde sten og med skifertag. Forhuset udfylder hele grundens bredde og havde port med indkørsel til gården ved den nordre gavl. Facaden inddeltes i seks fag med indgang i det fjerde fag fra nord, med murede stik over port, vinduer og dør og med gesimsbånd mellem stue og 1. sal samt tandsnitbånd ved tag.

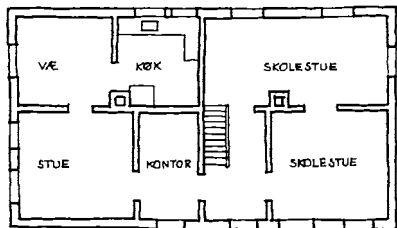
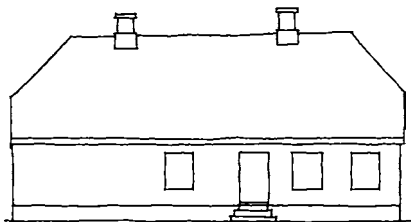
Der var to skolestuer i stueetagen samt to lejligheder på 1. sal med adgang fra trapperummet, den sydlige med to værelser og køkken og den nordlige med fire værelser og køkken (to af de fire værelser lå over porten). I tagetagen var der kamre med tre kvistvinduer mod gården. I 1904 boede rektor Hans Thyssen og en inspektør på 1. sal, og fire lærere og to elever i kvistetagen. I 1887 opførtes et nyt baghus med bl. a. en ny gymnastiksal, samt et hønsehus ved sydskellet.

#### *»Det hvide hus« - nyt baghus 1902-05*

I 1902 opførtes en ny skolebygning af arkitekt, senere professor Ivar Bentsen, placeret med sydgavlen mod den eksisterende gymnastiksal. Baghuset var i to etager, grundmuret, pudset og hvidkalket med højt sadeltag beklædt med falstagsten. Facaden havde i stueetagen tre vinduesfag på hver side af det brede indgangsparti med segmentbuet fordakning. På 1. sal var der ligeledes tre tofags vinduer på hver side af et lavere tredelt vindue over indgangen. I taget var der fem kvistvinduer mod gården (d.v.s. mod øst) og tre mod haven. På hver af de to etager var der fire klasserum, placeret om trapperummet i midten. I stueetagen var der indgang fra gården ved sydgavlen til en gang med adgang til omklædningsrum og bad samt videre til gymnastiksalen. I gangen opførtes en ekstra trappe til tagetagen, hvor der blev indrettet otte værelser til elever på kost.



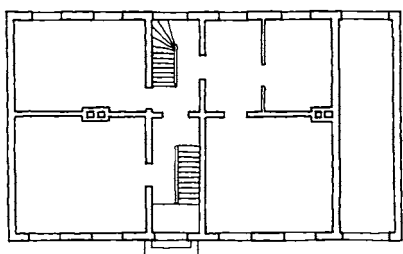
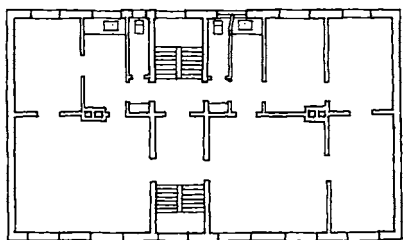
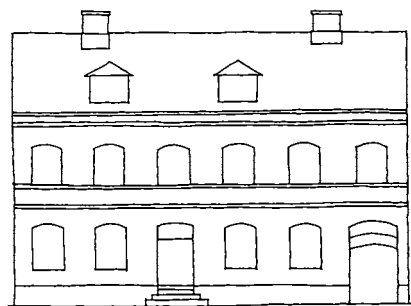
Hovedgaden 56 set skråt nordfra og skråt syd fra omkr. 1910.



Hovedgaden 56, forhuset før ombygning 1880. Facade (rekonstruktion) og plan af stue, ca. 1:300.



Hovedgaden 56. Baghuset («det hvide hus») er opført i 1902 og forhøjet til nuværende udseende i 1905. Bygningen er stadig i brug som skole (Lyngby Private Skole), her fotograferet omkr. 1920.



Hovedgaden 56, forhuset før 1934. Facade og plan af 1. sal og stue, ca. 1:300.

Over gymnastiksalen i sidefløjen blev der påbygget en ekstra etage med sløjdløkkale. Der var adgang til lokalet fra et klasserum på 1. sal.

Allerede i 1905 måtte skolen foretage en ny udvidelse, da elevtallet stadig voksede. Den nye skolebygning blev forhøjet med en etage, og facaden fik sin nuværende udformning med det ovale vindue øverst over indgangen, et godt eksempel på nybarokken i Lyngby. Taget blev beklædt med falstagsten og fik den nuværende tagkvist mod gården med tre vinduesfag samt to kviste på bagsiden.

Der var nu 12 klasseværelser fordelt på tre etager, og tagetagen blev indrettet til pedelbolig med køkken, spisekammer og tre værelser, beliggende i den sydlige del, samt et værelse og sove-kammer til en lærer. Ved nordgavlen blev der endvidere indrettet et fysiklokale.

#### Senere ændringer 1908-72

I 1908 blev en veranda af træ opført på skolebygningens bagside. I 1924 blev skolebygningen og gymnastiksalen forsynet med centralvarme. Et læskur på 24 m<sup>2</sup> af træ blev opført ved sydsketlet.

I 1966 indrettedes toilet og materialrum i tagetagen, og i 1972 indrettedes et nyt klasserum med vindue i sydgavlen.

#### Ny skolebygning 1965

Med den nye skolelov og kravet om syv skoleår måtte Lyngby Private Skole skaffe flere lokaler. En periode lejede man sig ind i Lyngby tekniske Skoles bygning på Jernbanevej, og den tidli-



*Lyngby Private Skole's to største bygninger set fra tagterrassen på Lyngby Rådhus. Til højre den gamle bygning fra 1902/1905, til venstre den nye fra 1965 med den høje gymnastiksal. Nederst i billedet to sammenbyggede pavilloner fra 1972 og 1978. Skolegården mellem bygningerne er offentligt tilgængelig og forbinder parken bag Hovedgaden/Jernbanevej med parkeringspladsen bag Superbrugsen.*

gere politistation (Jernbanevej 7) blev i 1961 købt og indrettet til fire klasserum.

Ved købet af kredsløge Bondos villa på Kastanievej fik man imidlertid mulighed for at bygge et nyt skolekompleks.

Den nye bygning, opført i 1963-65 af arkitekterne Erik og Aage Holst, er i én etage omkring en gymnastiksal, grundmuret med fladt built-up tag. Bygningen rummer ni klasseværelser, to faglokaler, skolekøkken med vaskerum, kontorer og lærerværelse. Alle rum er placeret langs en gennemgående gang, hvor tidligere en sti »langs de blomstrende æbletræer førte til annexbygningen« (»En skole gennem 100 år« s. 66).

I kælderen er der indrettet omklædning og bad til gymnastiksalen samt et midlertidigt sløjdlokale.

I 1964 blev den gamle gymnastiksal nedrevet. I stedet opførtes en ny bygning på samme sted, grundmuret med fladt built-up tag. I dag anvendes bygningen som ekstra gymnastiksal og møderum.

#### *Forhuset 1905-29*

Efter at skolen var flyttet til »det hvide hus«, blev stueetagen i forhuset igen indrettet til bolig og butik (for bogbinder frk. Ditlevsen). To nye kviste blev påbygget i tagetagen mod gaden i 1905. Tagetagen blev indrettet med fem værelser.

Fra 1921 havde den Kommunale Hjælpekasse kontor i stueetagen, og i 1929 indrettedes kontor for Sundhedskommissionen.

#### *Ombygning 1931 og 1934*

I 1931 blev der udgravet kælder under forhuset, og tre toiletter

blev indlagt, heraf to i lejlighederne på 1. sal. For ombygningen stod ingeniør J. A. C. Rastrup, Lyngby-Taarbæk Kommune.

I 1934 ombyggedes forhuset for Hovedstadens Brugsforening ved arkitekterne E. Rosenstand og E. Jørgensen, Lyngby. I stueetagen indrettedes kolonial- og viktualieforretning med kølerum i baglokalet. Facaden fik to store vinduespartier med indgangsdøre til de to butikker. På 1. sal blev de to lejligheder nyindrettet med badeværelser, og et ekstra værelse blev indrettet til den sydlige lejlighed, idet den ene trappe blev nedlagt, og en ny trappe blev opført på bagsiden med indgang fra gården. De to lejligheder rummede nu begge tre værelser, køkken og badeværelse. I facaden blev to vinduer ombygget til franske altaner. På loftet blev værelserne nedlagt, og i stedet blev der indrettet et vaskerum.

En tilbygning langs sydskellet blev opført, i én etage, grundmuret og med halvtag beklædt med tagpap. Sidebygningen rummede koloniallager og toilet i kælderen og afvejningsrum og kontor i stueetagen.

Der blev indlagt centralvarmeanlæg i forhuset.

#### *Ombygning af butikker 1955-69*

I 1955 blev de to butikker, der tidligere havde haft forbindelse indbyrdes, adskilt med en mur, der førtes frem i glasfacaden i en brudt linie. En glasvæg mellem viktualie- og kødudsalg blev fjernet. For ombygningen stod HB's arkitektafdeling, København.

I 1969 blev skillevæggen mellem de to butikker igen fjernet. Gulvet blev hævet, så det lå plant med soklen i facaden.

I 1976 blev et forslag om brandsikring henlagt, da der kun var beboelse på 1. sal.

#### *Renovering og beboelse i tagetagen 1984-85*

I 1984 blev facaden renoveret af HB's arkitektkontor, Alberts-

- Ejerliste:** Matr. nr. 36 c (baghuset), 36 z (forhuset, udst. 1934 fra 36 c)(36 c udst. fra 36 a, opr. udst. fra Ulrikkenborg)
- 1799 Peter Møller (kun huset)
  - 1799-1805 bogholder Chr. Fischer Rüse (do.)
  - 1805-1810 lic. med. Jørgen Andreas Münster (do.)
  - 1810-1819 handelshuset Nicolai Nissen & Co. (do.)
  - 1819-1829 Chr. Dugge og Claus Møller (do.)
  - 1829-1835 Michael Hiarup (do.)
  - 1835-1846 Chr. Bachhausen (do.)
  - 1846-1853 enkefru Sophie Frederikke Möhl (do.)
  - 1853-1858 mølleforpagter Peder Olsen (do.)
  - 1858 møllejer Peter Lund (ejer af matr. 36 a)
  - 1858-1874 sadelmager Ludvig Erhard Bodholdt
  - 1874-1901 skolebestyrer Anders Ditlev Thyssen
  - 1901-1923 skolebestyrer Hans Thyssen
  - 1923-1934 Lyngby-Taarbæk Kommune (baghuset ejedes af kommunen til 1955 og ejes siden af Lyngby Private Skole)
  - 1934-1938 A/S Byggeselskabet af 26. April 1932
  - 1938-1973 Hovedstadens Brugsforening
  - 1973- Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger

#### **Butikker:**

- 1840 Butik i baghus, formentlig for lysestøber Kristian Bachhausen
- 1875-1878 Jomfru Thiesens broderihandel, tidl. handel med kødfars og kager
- 1875 Brødudsalg og iskager fra dampbager P. C. Ravn, Gentofte
- 1905-1911 Inger Ditlevsens Bogbinderi og Papirhandel
- 1935-1992 Hovedstadens Brugsforening, fra 1965 som udstillingsvindue
- 1992-1993 Gorm P. Modetøj
- 1993-1995 Ole, modetøj
- 1996- NetOptik



Lyngby Hovedgade 56 (til venstre) og 58, fotograferet af Gunnar Jørgensen i 1957.

lund. En ny glasfacade med fire store vinduer og dør blev indsat i stueetagen, og en baldakin blev opsat over vinduespartiet. Væggen til baglokalet blev nedrevet, så kun trapperummet stod tilbage i et stort butikslokale (med adgang til tandteknik på 1. sal).

1. sal blev indrettet til kontorerhverv. I stedet for de nedlagte lejligheder indrettedes to nye lejligheder i tagetagen. Den sydlige rummede forstue, to værelser, tekøkken med ovenlys og toilet med brusebad. Den nordlige rummede forstue, storrum med køkkenniche, studieværelse og toilet med brusebad. Der var to kviste mod Hovedgaden og fire mod gården. De to lejligheder blev benyttet af Wekitronic Aps. til midlertidig beboelse for gæster. Lyngby-Taarbæk Kommunalbestyrelse godkendte det ene lejemål som erhverv, men krævede i 1986 det andet tilmeldt boligregistret som helårsbolig, omfattet af boligreguleringsloven (d.v.s. med lejer tilmeldt Folkeregistret).

### *Vurdering*

Forhuset er et nydeligt købstadspræget hus, som også pudset fremtræder med en enkel facadeopbygning. Det ville dog have klædt huset og facaderækken, hvis man havde bibeholdt den oprindelige røde murstensfacade med gesimsbånd og buede stik over vinduerne. Den nuværende baldakin bør erstattes af markiser, så facadeinddelingen fremhæves, og så man kan se facaden fra fortovet. Overetagens murflader er kun ført til grunden tre steder, ved gavlene og omkring porten. Søjlerne bag glaspartiet er dækket af spejle, hvilket slører de bærende dele og får overetagen til at svæve over stueetagen. Ved fjernelse af baldakin bør søjlerne frigøres for spejlbeklædningen, eller der bør opføres murpiller.

Baghuset («det hvide hus») er et værdifuldt bygningsværk med det ovale vindue fra 1905, præget af nybarokken. Huset står i 1995 malet lyserødt, men har tidligere været hvidt og senere gult. Måske burde man overveje at genskabe den hvide facade.



*Lyngby Private Skoles nye bygning fra 1965. Den gennemgående gang til højre kaldes »Gågaden«.*





*Lyngby Hovedgade 57 A-D er opført i 1958 efter tegninger af arkitekt, professor Palle Suenson. Ved opførelsen af nr. 59-61 blev en del af det oprindelige glasparti øverst i sydgavlen tilmuret.*

### **Lyngby Hovedgade 57 A-D**

#### *Den nuværende bebyggelse*

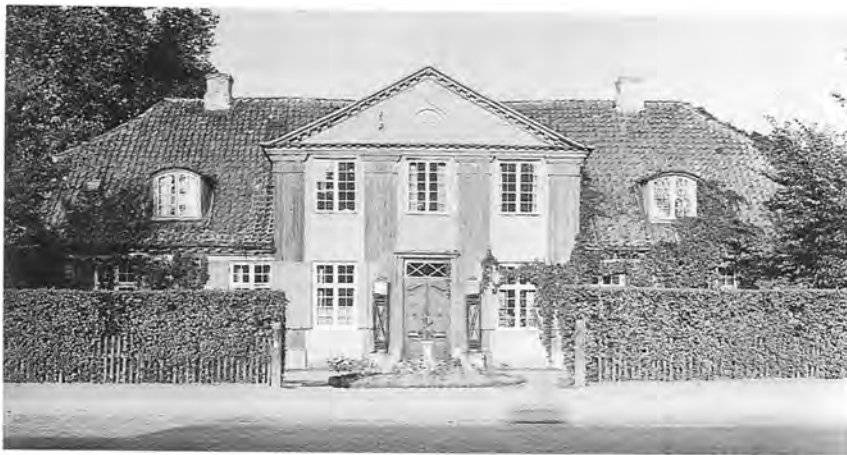
Den nuværende bebyggelse er opført i 1958 som et fem etager højt grundmuret etagehus, i gule mursten med højt tegltag. Bygningen er 73 meter lang mod Hovedgaden og 13 meter bred. Facaden mod gården er ca. 3 meter kortere på grund af skrå gavle.

Bygningen slår et tydeligt knæk ud for nr. 57 C (omtrent i midten) svarende til Hovedgadens svage krumning. Huset indeholder butikker i stueetagen, kontorer på 1. sal samt 24 lejligheder og 12 enkeltværelser fordelt på 2.-4. sal. Der er fire trapperum med elevator.

Samme år opførtes sidebygningen med adresse Mosevej 2-8, en tre etager høj beboelsesbygning, grundmuret med tegltag. Bygningen måler 65 x 9 meter og indeholder 24 lejligheder, fordelt på alle tre etager.

#### *Nygård*

Da der i 1800 bortsolgte noget jord fra Lyngby Præstegård, købte sekretær Peter Rose (tidligere ejer af Lyngby Mølle) en parcel på ca. seks tønder land langs Kongevejens østside ned til Jægersborgvej. Her opførte han en gård, som han derefter solgte.



*Nygård, Lyngby Hovedgade 57, var opført i 1818 efter en brand. Bygningen eksisterede til 1954-55. - Se også farveillustration side 21.*

Hovedbygningen var i 1801 beliggende nord-syd og målte 36 x 16 alen i 18 fag, opført i grundmur med stråtag med en række tagsten fornedet og runde tagvinduer. Fra gården var der indgang til en forstue, og stueetagen rummede desuden seks værelser, to køkkener, to spisekamre og to pigekamre. Fra forstuen førte en trappe til loftet med fire værelser og fire pulterkamre.

Langs gårdspladsens sydside lå en bygning på syv fag i længden og fem fag i bredden, af udmuret bindingsværk med stråtag og indrettet til stald til fire heste, kuskekammer, lokum og tærskelo. En tilsvarende bygning langs gårdspladsens nordside på syv fags længde og tre fags bredde rummede to vognporte, borgestue og brændehus.

I 1812 var der kun ét pigekammer i hovedbygningen, som til gengæld nu indeholdt borgestuen. Den nordre sidebygning var nu på samme størrelse som den søndre, syv gange fem fag, og indeholdt foruden vognportene hugge-, tørve- og materialhus.

### *Brand og genopførelse 1818*

Den 6. maj 1818 nedbrændte gården, men blev samme år genopført i samme størrelse. Hovedbygningen var beliggende nord-syd med målene 36 x 16 alen i 17 fag, grundmuret og nu med tegltag og en kvist på 13<sup>1</sup>/<sub>2</sub> alen i halv dybde. Under bygningen var der en lille kælder. Foruden forstuen med indgang fra gården rummede den seks værelser, to køkkener og et spisekammer. Fra forstuen førte en trappe til loftet, hvor der i 1819 blev indrettet en sal og tre værelser. I taget var der to halvrunde tagvinduer med bliktag og tre tagkviste.

Også de to sidebygninger nord og syd for gårdspladsen genopførtes, begge seks fag lange og fire fag brede af udmuret bindingsværk med tegltag. I den søndre var der stald til fire heste og tærskelo, i den nordre vognport og materialhus.

I 1822 var der syv værelser og et soveværelse i hovedbygningens stueetage, og på 1. sal var der en sal, fem værelser og et køkken. Endvidere omtales et loft på hanebjælkerne.



Midterpartiet af Nygårds klassicistiske facade med pilastre og frontispice.

I 1842 oplyses det, at hovedbygningens kvist var dækket med zink. Bygningen regnedes nu som 18 fag lang, stadig med otte værelser samt to køkkener, to spisekamre og et pigekammer. På 1. sal var der nu en gang, syv værelser, to køkkener, to spisekamre og to pigekamre.

Den søndre sidebygning indeholdt stald for seks kreaturer, karlekammer og vognskur. Den nordre sidebygning var indrettet til beboelse med indgang til en forstue (herfra nedgang til kælder og opgang til loft med to værelser), fire værelser, køkken og spisekammer.

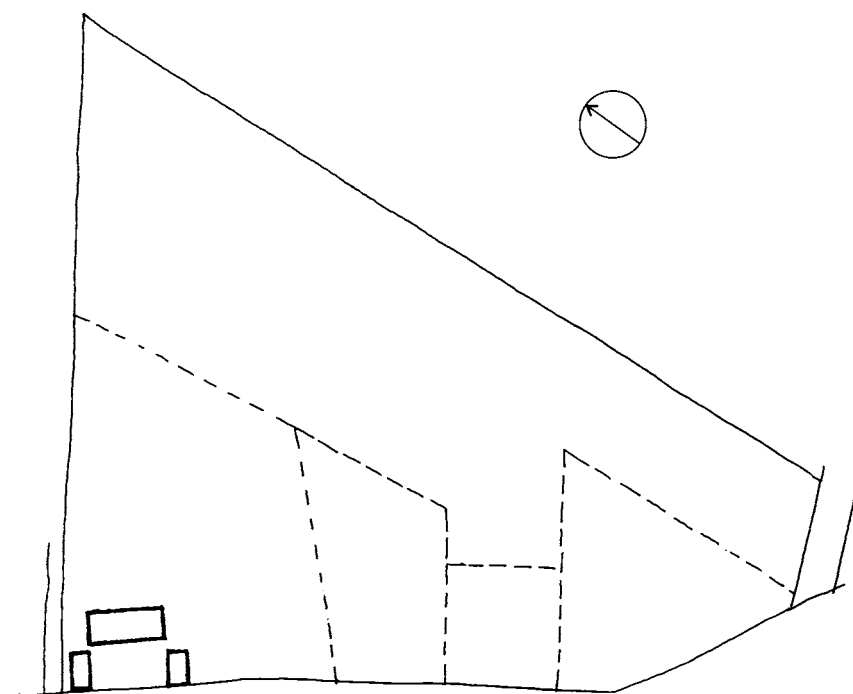
Endvidere omtales tre mindre udhuse.

I 1857 var hovedbygningen og de to sidebygninger uændrede; men der var tilkommet endnu et par skure på bagarealet. Målene på den nordre sidebygning, der var indrettet til beboelse, opgives til 18 x 10 alen i syv fag, medens den søndre sidebygning stadig regnedes som seks fag lang og fire fag bred.

Hovedbygningen stod stort set uændret i 130 år. Facaden havde syv vinduesfag med indgang i midten. Over de midterste tre fag var der en gavlkvist, og dette parti var udsmykket med pilastre og frontispice med tandsnitgesims og et lille halvrundt vindue. Taget var halvvalmet, og der var to kviste mod gaden.

#### Auktionsbygning

I 1924 opførtes en auktionsbygning for kunsthandler O. Bruun i haven syd for Nygård. Bygningen målte 27 x 10 meter og var udført af bindingsværk med træbeklædning og sadeltag beklædt med tagpap. Huset var i én etage og lå med gavlen mod gaden.



Hovedgaden 57, Nygårds grund matr. 2 c og dens udstykninger langs Hovedgaden og Jægersborgvej (nederst): 2 fØ udst. 1916 med den oprindelige bygning, 2 kØ (1921, nr. 59), 2 kØ (1920, nr. 61) og 2 li (1920, nr. 63). Ca. 1:2000.

Gavlen var udsmykket med pilastre og havde indgang i midten med et vindue på hver side. Der var et stort ovenlysvindue midt i tagryggen. Bygningen var indrettet med vindfang, garderobe og kontor i vestgavlen. Bagest var der lager med port mod syd. Indvendigt var vægge og loft pudset. Arkitekt var P. Ulstrup-Hansen, Lyngby.

#### *Nyt køkken og butik 1924-25*

I 1924 indrettedes et nyt køkken (sandsynligvis i den nordre sidebygning). I et brev til ejeren krævede Lyngby-Taarbæk Sogneråd køkkenet ændret for at gøre det lovligt. Der var herefter fem lejligheder i Nygaard.

I 1925 indrettedes en butik i gavlen i den nordre fløj mod gaden. Et værelse i lejligheden tilhørende billedskærer N. Hansen blev inddraget til butik (for Hannibal Sanders kemiske Tøjrensning) med indgang fra nord og med et stort butiksvindue mod gaden. Ændringen blev godkendt af Det særlige Bygningssyn, idet Nygård var fredet i klasse B. Arkitekt var W. Olsen, København.

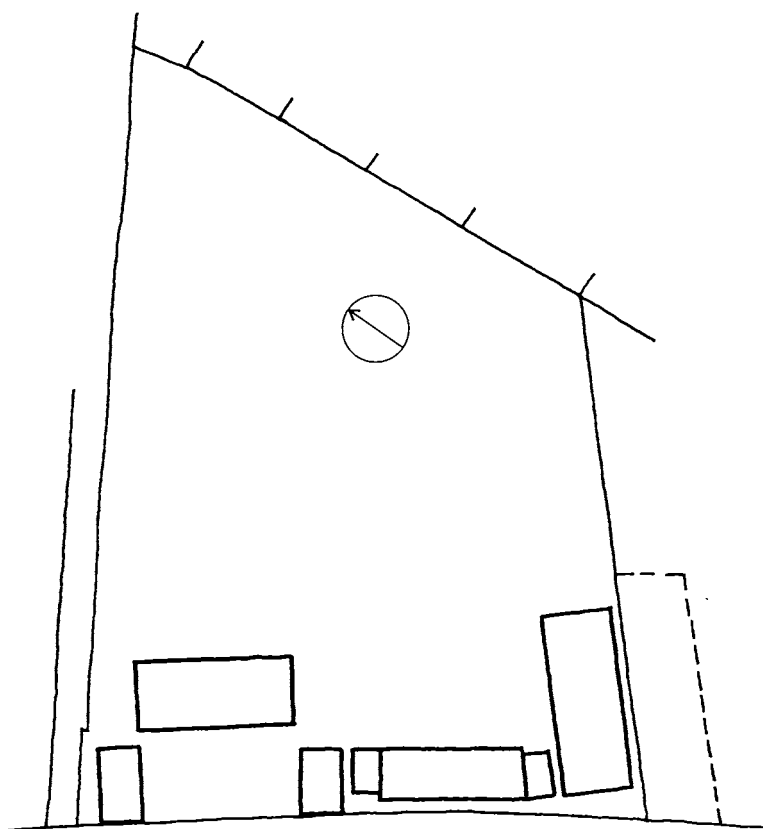
#### *Tankstation og to pavilloner 1932*

I 1932 opførtes nord for aukstionsbygningen en tankstation med ekspeditionsbygning for »Nafta«. Bygningen var grundmuret med halvtag beklædt med tagpap og målte 2,5 x 3 meter.

Samme år opførtes to ens pavilloner af træ med halvtag beklædt



*Hovedgaden 57, udsnit af luftfoto fra slutningen af 1930'erne. Øverst Nygård med sidelænger, nederst bilhallen ud til Nygårds Allé.*



*Denne side:*

*Hovedgaden 57, situationsplan 1949. Til venstre Nygård med sidelænger, i midten basarbygningen mellem de to udstillingspavilloner, til højre aukstionsbygningen med biludstilling. Til venstre Mosevej og til højre (punkteret) Nygårds Allé. Ca. 1:1000.*

*Overfor:*

*Opstalt og plan af aukstionsbygningen, 1924. Fra oven lager og vindfang, sal med ovenlys, og kontor, vindfang, garderobe og to toiletter. Ca. 1:300.*

*Opstalt og plan af basarbygning 1936. Ca. 1:300.*

med tagpap, med målene 4,5 x 7,5 meter. Pavillonerne stod hhv. syd for den sydlige længe af Nygård og nord for auktionsbygningen, begge med gavlene mod gaden. Bygningerne rummede hhv. udstilling og butik (iskiosk) og blev samme år forsynet med skorsten og kakkelovn, så de kunne bruges hele året. Facaderne mod gaden havde indgang og stort butiksvindue, og der var endnu et vindue mod syd. Arkitekt for tankstation og pavilloner var Edwin Christiansen, Lyngby.

I 1934 blev der indrettet en butik i den sydlige længe for S. Thomsens manufakturforretning. Gavlen mod Hovedgaden fik indgang og store butiksvinduer.

#### *Basarbygning 1936*

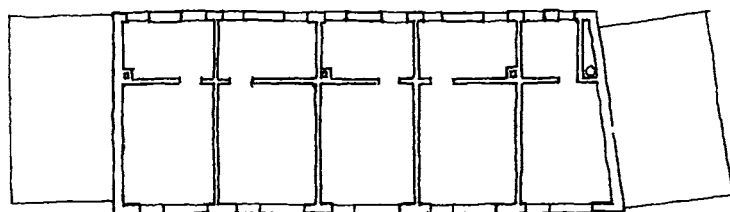
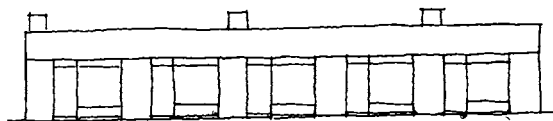
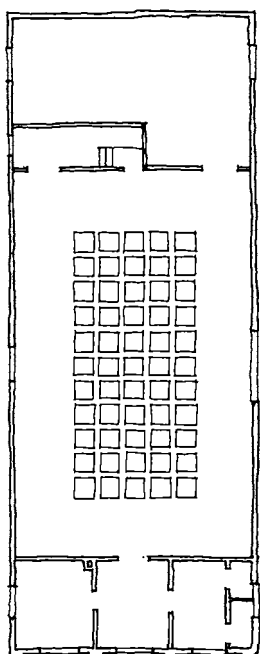
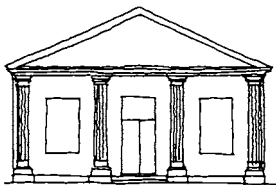
I 1936 opførtes mellem de to pavilloner en basarbygning med facade mod Hovedgaden. Tankstationen blev tilsyneladende nedrevet. Basarbygningen var i én etage, grundmuret med halvtæg beklædt med tagpap og med målene 20 x 8 meter. Der var tre skorstene, og facaden havde fem vindues- og dørpartier. Bygningen rummede fem butikker med baglokaler. En ansøgning om at unklade indretning af toiletter blev begrundet med, at der var en retirede ved den sydlige pavillon og yderligere tre i sydfløjen. Men Lyngby-Taarbæk Kommune krævede to nye toiletter indrettet. Samtidig fik ejeren tilladelse til, at baglokalerne måtte benyttes til beboelse. Der var nu seks lejligheder på ejendommen Nygård.

#### *Ændringer 1938-40*

I 1938 blev butikken i den nordlige fløj udvidet ved inddragelse af et værelse mod gaden. Begge butikslokaler havde forbindelse til entré og lejlighed bagved. Facaden blev ændret med en ny indgang og endnu et stort butiksvindue. For ombygningen stod ingeniør Hans Kjær Hansen, Lyngby.

I 1940 blev den gamle auktionsbygning sydligst på grunden indrettet til automobilforretning for S. Kristensen og Krogh. Ansøgeren udtalte, at der ikke skulle være værksted, og at der siden 1936 havde været udstilling for et andet autofirma.

Bygningen blev ombygget med to kontorer mod nord, lager i den østlige ende og to porte mod syd med indkørsel fra Nygårds Allé. For ombygningen stod konstruktør Ludvig Mortensen, Lyngby.



### Projekter til ny bebyggelse 1945-50

Efter den mangeårige ejer, kunsthandler O. Bruuns død i 1945 indsendtes flere forslag til ny bebyggelse på ejendommen.

I 1945 indsendte arkitekt Erik Hedager, København, et forslag om en kam-bebyggelse i 4<sup>1/2</sup> etage med en 100 meter lang bygning mod Hovedgaden (nr. 57 og 59) og tre sidebygninger på bagsiden. Lyngby-Taarbæk Sogneråd svarede, at sidefløjene kun måtte være i to etager, og at »de ikke bør sammenbygges med forhuset, samt at der bør indrettes en gennembrydning af dette, således at de bagved liggende fløje i det hele taget ikke får karakter af baggårdsbebyggelse«.

I 1948-49 blev flere forslag til bebyggelse af nr. 57 indsendt fra arkitekterne Kay Fisker og Viggo Møller-Jensen, København. Det seneste indeholdt to fem etagers blokke med gavlen mod Hovedgaden, den sydlige udformet som en vinkelbygning, samt et otte etagers højhus bagest på grunden. Lyngby-Taarbæk Kommunes Tekniske Udvalg svarede, at højhuset, uanset om det blev rykket mod syd, ville kaste »betydelig skygge over villagrundene ved Gyldendalsvej«.

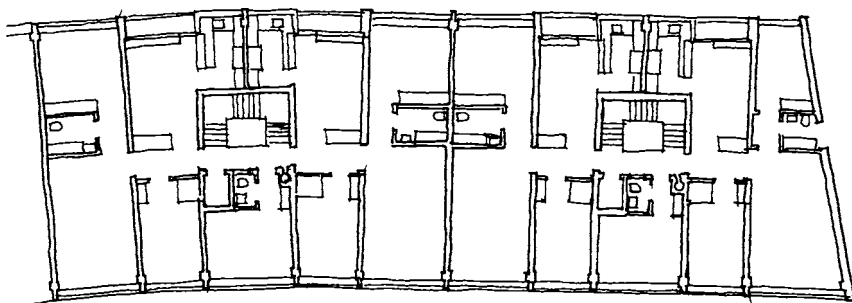
I 1950 købte konsortiet »Boligaktieselskabet Nygaard« ejendommen, og et forslag fra arkitekten professor Palle Suenson blev tilsendt Lyngby-Taarbæk Kommune.

### Ny etagehusbebyggelse 1958

Trods fredningen blev Nygård med diverse butiksbygninger nedrevet i 1954-55. Der var kræfter i gang for at redde den smukke bygning, eventuelt ved at overføre den til Frilandsmuseet. I 1953 godkendte Lyngby-Taarbæk Kommunalbestyrelse det ændrede projekt (med lavere sidefløj langs Mosevej) og gav tilsagn om kommunegaranti, der sikrede et statslån på 85% af byggesummen. Dog stemte socialdemokraterne imod, idet de mente, at lejlighederne var for store, og med de høje huslejer »ville byggeri af den karakter kun med besvær kunne udlejes« (»Omegnen« 30.12.1953).

I 1958 stod den nuværende bebyggelse færdig, med forhus i fem etager og sidefløj i tre etager, i grundmur med højt tegltag. Bygningen mod Hovedgaden indeholdt 14 butikker i stueetagen, 30 kontorlokaler på 1. sal og 24 lejligheder og 12 enkeltværelser fordelt på de tre øvre etager. I kælderen er der kedelrum, værk-

<b>Ejerliste:</b>	Matr.nr. 2 fø (udst. 1916 fra 2 c, Nygård)(2 c udst. 1801 fra 2 a, Lyngby Præstegård)
1801-1802	sekretær Peter Rose
1802-1803	kaptajn og brygger Andreas Leisner
1803-1812	Friderica Gyldendal f. Kraft
1812-1817	kammerråd Giersings enke
1817-1819	kammerherreinde, baronesse Lovise Knuth
1819-1822	løjtnant, brygger Mathias Casse
1822-1828	kaptajn O. B. von Brochdorff
1828-1830	løjtnant C. E. Knudsen
1830-1836	apoteker H. L. R. Seehausen
1836-1846	premierløjtnant F. A. von Gosch
1846-1849	gartner A. F. Floor
1849-1850	sadelmager J. C. Culmsee
1850-1857	sværdfejer Johan Herazeck
1857	bagermester J. N. Kelding
1857-1864	stadsfæstemand Michael Ancher Schinchel
1864-1871	toldkontrollør Georg Ludvig Zacharie
1871-1877	Jacob Peter Holm
1877-1881	Henriette Marie Klugmann og Marie Lovise Constance Klugmann
1881-1916	hovedrevisor Carl Peter Petersen
1916	frk. Sofie Petersen m.fl.
1916-1945	kunsthandler O. Bruun
1945-1950	hans enke Theodora Bruun f. Andersen
1950-1959	Boligaktieselskabet Nygaard Park
1959-1968	ingeniør M.P. Nielsen
1968-1977	hans enke Erna Hviid Nielsen
1977-	opdelt i 79 ejerlejligheder



Hovedgaden 57, 1958. Del af plan, 2.-4. sal, ca. 1:300.

## Butikker:

- 1925-1938 A/S Hannibal Sander Farveri og kemisk Tøjrensning  
1924-1932 Lyngby Auktionslokale og Kunststilling  
1932-1938 »Nafta« Benzintank  
1932 Lyngby Boden  
1934-1950 Manufakturforretning, Sv. Thomsen  
1935-1936 Petit Bazaren  
1937-1988 Skomager Chr. Rasmussen  
1937-1940 Kjølemagasinet »Magge«  
1938-1953 »Den billige Urmager«, 1940-1953: O. Wilkenschildt  
1939-1940 Lyngby Glarmesterforretning, H. Jensen  
1938- Barber og Frisørsalonen v. M. Larsen  
1938 »Fuglefarmen«  
1939-1942 Møbelforretning v. H. Nielsen  
1939-1942 Marskandiserforretning, 1942: Sv. Jensen  
1940-1950 S. Kristensen og Krogh Automobiles  
1940 Iron Søbirk Barnevogne  
1941-1953 Modeforretningen »Marni«  
1941-1942 Hahn og Eisenhardt bygn. art.  
1943-1953 Galla Renseriernes  
1943-1953 N. L. Dehns filial  
1943-1944 Jens Nielsen, automobilværksted  
1944-1950 D. Bentzen, buntmagerforretning  
1944 Damefrisørsalon »Elite« salonen  
1948-1953 Lyngby Konsignation, Aagaard Andersen  
  
1959-1973 Sport-Life  
1959-1986 M. Larsen Dame og Herrefrisør, 1961-1986: damefrisør, 1969-1986: Frisør Flemming  
1959 Tempo-nova Trading  
1959-1971 Toppen Legetøjsforretning  
1959-1988 Skomager Chr. Rasmussen  
1959-1965 P. Høyer Guldsmed  
1959-1971 Prince Konfektion  
1959- V. Schønbeck Tobakshandel, 1987-: W. Jørgensen  
1959- Antikviteter, Aagaard Andersen, 1980-: Otto Henriksen  
1959-1994 Ester Væring Kaffe og The  
1959 Tina Kjoler  
1959-1986 Strebøls Isbar, Elvira konfekturer  
1959-1985 Alfr. Petersen, Automobiles  
1961- Egon Schmidt, herrefrisør  
1961-1987 Wittlevs Parfumeri  
1961-1973 Buntmagermestre M. og K. Pfeiffer  
1963-1970 Barding, Renseriindlevering  
1966-1976 Boligindretning, D. Helbom  
1972- Damekonfektion, Hedegaard  
1971-1989 Lassen og Co. Kontorartikler  
1974-1988 Lyngby Lampeland  
1975- Pfaff Symaskiner  
1979-1993 Spejder Sport  
1986- Rammekælderen  
1987-1994 Lyngby Låse Service  
1988-1990 Danica Køkkenet  
1989 Jumbo Personal Computer Center  
1988 Topsyn Optik  
1990- D.E.R. Video hi-fi TV A/S  
1994- Svane Køkkenet  
1994- Jensen Fritids, rejse- og overskudsvarer  
1994-1996 Winnies Børnetøj



Sidefløjen (Mosevej 2-8) af det moderne Nygård, set fra bagsiden.

sted, vaske- og strygerum, sikringsrum og rum til cykler og barnevogne. I loftsetagen (5. sal) er der fire store loftsrums samt pulterrum.

I fløjen mod Mosevej er der 24 lejligheder med 3-4 værelser, køkken og bad, placeret om fire opgange.

Bag forhuset blev der opført 10 garager til udlejning og en transformatorstation.

## Ændringer 1968-95

I 1968 indbyggedes en spindeltrappe mellem stueetagen og kælderen for »Prince« herretøj. I 1971 blev endnu en trappe til kælderen indbygget i baglokalet til nabobutikken, Høyer Guld og Sølv.

Allerede i 1965 havde ejeren ansøgt om tilladelse til opsætning af baldakin; men sagen blev henlagt. I 1971 blev en baldakin opsat, to meter bred i hele bygningens længde. Baldakinen »skal fjernes, såfremt det kræves fra kommunens side«.

I 1989 indbyggedes en trappe mellem butik og kælder i »Rammekælderen«.

## Vurdering

Bebyggelsen er typisk dansk, men elegant udført med et anstrøg af japansk inspiration med det store, svagt svungne tag. De lave vinduesbånd under taget får sammen med glaspartierne i gavlene taget til at »svæve«.

Den lange facade er varieret med vekslende vindueshøjder, idet opholdsstuerne har lavere brystningshøjde. Dette er sammen med de kraftige lodrette opdelinger af vinduesrammerne med til at bryde de lange linier i facaden. Over taget angiver de fire høje lysindtag opgangen placering. En smuk bygning.

På grund af Hovedgadens svage krumning er bygningen knækket i facaden ud for opgang C. For trafikanter, der kommer sydfra, har den elegante bygning derfor særlig betydning som sigtepunkt.



## Lyngby Hovedgade 58

### *Den nuværende bebyggelse*

Den nuværende bebyggelse består af et forhus med sidebygning, begge opført 1923, samt en tilbygning fra 1992.

Forhuset er i tre etager, opført som et typisk købstadshus i nyklassicistisk stil med syv vinduesfag mod gaden, grundmuret med blank mur af røde sten og med tegltag og to skorstenspiber.

Sidebygningen er ligeledes i tre etager, placeret langs sydskellet. I forlængelse heraf er en tilbygning i én etage.

Forhus og sidebygning rummer butikker i stueetagen og fire lejligheder på 1. og 2. sal, placeret om et trapperum med adgang fra gaden. De sydligst beliggende lejligheder har et værelse og køkken i sidehuset.

### *Sadelmager Borcks hus 1789*

I 1789 blev sadelmager Jens Jensen Borchs hus, som var »af nye opbyggt«, indtegnet til brandforsikring. Huset blev beskrevet som syv fag langt og 4 fag bredt, af udmuret ege bindingsværk med stråtag med en række teglsten forneden. Huset indeholdt en forstue med indgang fra gaden, fem værelser og et køkken med spisekammer. Der var trappe til en kælder på 3 fag og ligeledes trappe til loftet med en kvist i halv dybde mod gaden. Vinduerne mod gaden havde skodder.

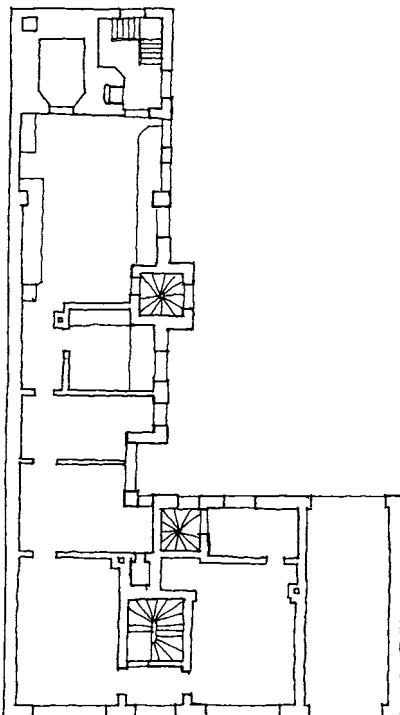
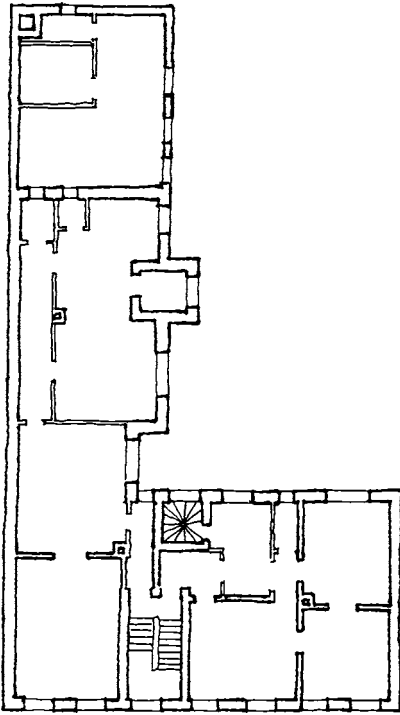
*Lyngby Hovedgade 58, opført i 1923 i nyklassicistisk stil. På facaden læses med metalbogstaver »TEGLERSHUS« efter bygherren, bagermester Torben Teglers.*

*Hovedgaden 58, 1923. Plan af 1. sal og stue, ca. 1:300. Forhuset måler 15 x 9 meter; sidebygningen 20 x 6,5 meter.*





Hovedgaden 58, »Bodholdts Hus« ca. 1912 med Inger Ditlevsens bogbinderi.



I 1811 suppleres beskrivelsen med, at huset var 19 alen langt og 12 alen bredt, og at kvisten var 6 alen lang. Der var nu et værelse på loftet. Desuden var der tilkommet en bagbygning mod vest på 23 x 8 alen, hvoraf de 11 alen var til beboelse.

Huset var af samme materialer som forhuset og inddelt i ti fag med en forstue, to stuer og et kammer samt køkken med nedgang til kælder. Endvidere indeholdt det vognport og tørvehus.

#### *Tofamiliehus 1832*

I 1832 havde det yderligere fået tre tagvinduer. Det indeholder nu forstue, fire værelser, to køkkener, et spisekammer og en lille kælder under det ene værelse. Fra forstuen førte en trappe til loftet, nu med to værelser. Huset var altså blevet ombygget til tofamiliehus. Facaden havde syv fag, tre vinduesfag på hver side af indgangen.

I baghuset var beboelseslejligheden blevet udvidet til 15½ alen, idet kammeret var erstattet af en havestue.

I 1837 var der to spisekamre i forhuset, i øvrigt uændret.

#### *Brand og nyt baghus 1853*

I 1853 blev forhuset skadet af brand, og baghuset nedbrændte. Det blev genopbygget samme år, nu 22 x 12 alen i ti fag af grundmur med stråtag med en gennemgående kvist på 9 alen. Huset havde en gennemgående gang, fem værelser, to køkkener og to spisekamre. Fra gangen førte en trappe til loftet med to værelser, køkken og spisekammer samt pulterkammer.

En søndre bygning på 12 x 6 alen af udmuret bindingsværk med stråtag anvendtes som materialhus, og en halvtagsbygning ligeledes af bindingsværk med bræddetag brugtes som brændehus og lokum.

I 1878 havde forhuset fået en lille udbygning mod nord, syv gange to alen med fladt zinktag. Forhuset rummede nu forstue, fem værelser og to køkkener samt to værelser på loftet. I tilbyg-

ningen blev der senere butik med to mindre butiksvinduer, muligvis allerede i 1882, hvor der var modesalg i huset. I gården lå en værkstedsbygning på 13 x 6 alen af udmuret bindingsværk med stråtag, i ét rum.

Baghuset havde nu gang, seks værelser og to køkkener med spisekamre i stueetagen. Loftslejligheden var uændret.

### *Teglers hus 1923*

I 1923 opførtes den nuværende bebyggelse som en treetages beboelsesejendom med bageri i sidebygningen, grundmuret med røde sten i facaden og gule sten mod gården. Taget var beklædt med tegl.

I stueetagen var der port ved den nordlige gavl, en butik i midten og bageriudsalg med kontor og bageri beliggende i sidebygningen ved sydskellet.

På hhv. 1. og 2. sal var der to lejligheder beliggende på hver side af trapperummet. De nordlige lejligheder var indrettet med tre værelser, køkken og toilet. De sydlige havde forstue og to værelser i forhuset og soveværelse, køkken og toilet beliggende i sidebygningen. Over bageriet, som var placeret længst mod vest, lå et lager. Denne del af sidehuset var kun i to etager.

I tagetagen blev der indrettet en lejlighed med entré, to værelser og køkken samt toilet. I sidebygningens tagetage var der tre værelser omkring bagtrappen mod gården. Der var fire kviste i taget mod gården samt gavlvindue mod vest.

Bygningskommissionen ville ikke godkende taglejligheden, »ganske særlig da grunden ligger midt inde i byen og overbebyggelsen er så stor«. Men Indenrigsministeriet gav dispensation på betingelse af, at taglejligheden blev nedlagt senest i 1929. Den blev dog først nedlagt i 1982.

For opførelsen af ejendommen stod muremester Peter Møller.

### *Nye baghuse 1923*

Samtidig med forhuset opførtes i 1923 tre nye baghuse: en automobilgarage og en hestestald, begge grundmurede i én etage med halvtag beklædt med tagpap, samt et åbent bræddeskur placeret bagest på grunden. For opførelsen stod muremester Peter Møller. Byggeriet var opført ulovligt, uden godkendelse fra sognerådet. En ansøgning om dispensation for overbebyggelse samt tegninger blev - efter opførelsen - sendt til Stiftamtet og Indenrigsministeriet, der godkendte byggeriet med ovennævnte betingelse vedrørende taglejligheden.

I 1927 påsattes en tagkvist mod gaden til et værelse i taglejligheden.

### *Mindre ændringer 1937-48*

I 1937 indsattes et nyt vindue i stueetagen mod gården. I 1943 blev garagebygningen indrettet til hestestald for to heste. I 1946 blev brøddudsalget udvidet ved flytning af en skillevæg ind til et kontor.



*Hovedgaden 58, baghuset set hhv. fra gården og fra haven ca. 1920.*

### *Tilbygning og ændringer 1958*

I 1958 opførtes en tilbygning til sidebygningen, en to etager høj, grundmuret bygning med tag beklædt med tagpap. Den rummede en ny bageovn med Elco-oliefyr i stueetagen og omklædningsrum, bad og lager af mel på 1. sal. For tilbygningen stod arkitekt Haagen Haagensen, Virum.

Samtidig blev stald, skur og en del af garagebygningen nedrevet. I forhuset blev kælderen under bageriudsalget indrettet til pulterrum og cykelrum. I tagetagen indrettedes en frokoststue for bageripersonalet ved sidebygningens vestgavl.

Samme år blev slagterforretningen (mod nord) ombygget. Der blev indrettet kølerum, skillevægge mellem butik og tilberedningsrum blev flyttet, og en ny dør indsattes i facaden mod gården. Arkitekt for ombygningen var Knud W. Jensen, Brønshøj.

### *Facadeændring 1960*

I 1960 blev facaden ved bageriudsalget ændret. Murpillen ved hovedindgangen blev fjernet, og et nyt glasparti indsat om hjørnet til trapperummet. Indgangen til butikken blev flyttet fra trappeindgangen til sydgavlen. Bageriets facade fik klinker til 1. sals højde. Personalerum i sidebygningen blev ombygget. For ombygningen stod arkitektfirmaet Kvalitets Inventar v./ H. C. Lenikus, København.

I 1962 godkendtes taglejligheden endeligt, »da den har været benyttet i mere end 35 år«.

### *Ombygning og nyt sidehus 1992*

I 1989-92 foretog FDB en større ombygning af ejendommen ved FDBs arkitektkontor, Albertslund. Butiksetagen blev ombygget, og i lejlighederne blev der indrettet badeværelser og centralvarme. Bageriet i sidebygningen blev nedrevet, og i stedet opførtes en tilbygning i én etage.

Nr. 56-60 var alle ejet af FDB, og Lyngby-Taarbæk Kommunalbestyrelse krævede tinglyst, at nr. 58 og 60 »skulle fremstå som to selvstændige huse«. Samtidig krævedes det, at gårdarealet blev behandlet efter en samlet plan, og at der tinglystes adgang til gården i nr. 58 via port og gård i nr. 56.

Ombygningen af butiksetagen omfattede dels inddragelse af portgennemkørslen og dels nedtagelse af alle skillevægge i stueetagen. Kun hovedindgangen med trappe blev bevaret. Køkkentrappen blev nedtaget, og gavlmuren mod syd blev nedrevet, så salgsarealet stod i åben forbindelse med Superbrugsen (nr. 60). Vindues- og dørfag mod gården blev tilmuret, og facaden mod gaden blev ændret og fik tre ens butiksvinduer med indgang til den nordre butik i et vinduesparti i den tidligere port.

Lejlighederne fik nye køkkener og badeværelser, indpasset hvor køkkentrappen havde været, samt ved sidebygningens vestgavl.

Tilbygningen vest for sidehuset fik direkte forbindelse med



*Hovedgaden 58, udsnit af facaden ca. 1920 med slikbutik og et kig ind i gården.*

Superbrugsens salgsareal ved nedtagning af en mur mellem nr. 58 og 60.

Den tilbageblevne del af garagebygningen samt et halvtag blev nedrevet.

#### *Baldakiner afvist 1994*

I 1980 havde FDB fået tilladelse til opsætning af baldakiner over nr. 58 og 60. Efter ombygning og renovering af facaderne i 1992 ansøgte man om opsætning af nye baldakiner. Byplanudvalget afviste ansøgningen, »da dette efter udvalgets skøn vil forringe mulighederne for fastholdelse/understøttelse af »købstadspræget« på Lyngby Hovedgade iflg. Kommuneplannens intentioner«.

#### *Vurdering*

Bygningen er et smukt nyklassicistisk byhus med træk af industrialismens borgerlige lejlighedstyper, med fine stuer mod gaden og soveværelser og køkken mod gården og i sidebygningen.

Huset har efter ombygningen i 1992 en regelmæssig og rolig facade, der står på jorden med murpiller mellem de tre vinduespartier. Der er fin overensstemmelse mellem overetagens vinduesfag og stueetagens murpiller. De tre ens glaspazier er placeret hver under to vinduesfag. Underetagen er malet mørk gråblå, samme farve som naboejendommens (nr. 60) metalrammer. Begge ejendomme har bevaret deres særpræg trods den fælles ombygning og indre sammenhæng i butiksetagen. Og efter nedtagelsen af baldakinerne er der nu frit udsyn til facaderne.



*Hovedgaden 58 set fra bagsiden.*

<b>Ejerliste</b>	Matr. nr. 69 b (udst. 1923 fra 69)
1779-1813	sadelmager Jens Jensen Borch
1813-1817	Johann Christopher Reiche
1817	Jens Jensen Borch
1817-1824	Niels Pedersen Eiberg
1824-1828	Peder Brumberg
1828-1846	Noah Jacobsen
1846-1851	Julius Vilhelm David Bergen Moyel
1851-1857	sadelmagemester Ludvig Erhard Bodholdt og maler Peter Adolph Bodholdt
1857-1891	Peter Adolph Bodholdt
1891-1917	hans enke Marie Bodholdt
1917-1919	grosserer Hermann Jensen
1919-1923	Lyngby-Taarbæk Kommune
1923-1932	bagemester Torben Teglers
1932-1980	Torben Teglers Bageri A/S
1980-	Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger

#### **Butikker:**

1882-1905	Lyngby Modesalg, H. E. F. Brandenburg
1892-1909	Skomager V. Jensen
1910-1911	Grønhandel, enkefru Frederiksen
1912-1915	Inger Ditlevsen og Esther Jørgensen's Bogbinderi og Papirhandel
1917-1920	Konfektoreforretningen »Luna«
1924-1980	Torben Teglers Bageri
1924-1986	Slakteriudsalg og charcuteri, 1924-1929: N. Teglers, 1930-1972: J. Larsen, 1973-1986: E. Pedersen
1935	Viktualieforretning, A. J. Pedersen
1985-	Brugsens Bager



*Lyngby Hovedgade 59-61 er opført i 1988. Den høje indgangsportal og de rundbuede kviste er typiske for den postmodernistiske stil. Lige til højre for dobbeltkvisten midt på facaden anes det lodrette fremspring i muren, som markerer delingen mellem nr. 59 og 61.*

## **Lyngby Hovedgade 59-61**

### *Den nuværende bebyggelse*

Den nuværende bebyggelse er opført i 1988 som en hjørnebygning i tre etager med treppeetage, grundmuret med facade i blank mur af gule sten med betonoverliggere over vinduespartierne og med tegltag. I stedet for tagryg har taget øverst en smal vandret flade beklædt med zink. Bygningen ligger langs Hovedgaden og rundt om hjørnet til Gyldendalsvej. Den måler ca. 60 x 12 meter mod Hovedgaden og ca. 25 x 12 meter mod Gyldendalsvej. Facaden mod Hovedgaden er 2 meter længere end mod gården på grund af Nygårds skrå sydgavl.

I stueetagen er der ved nordgavlen en gennemgang til gården, hvor der er offentlig parkeringsplads. I det skrå afskårne hjørne ved Gyldendalsvej findes hovedindgangen til trapperummet, fremhævet med bygningens hjørner ført til grunden som murede søjler foran et tilbagetrukket glasparti i to etager. I tagetagen er der ni rundbuede kviste.

Bygningen rummer butik i stueetagen, motionscenter på 1. sal og 18 lejligheder på 2. og 3. sal.

### *Murermester Harilds villa 1921 (nr. 59)*

I 1921 opførtes en villa for murermester Axel Harild, tegnet af arkitekt Poul Kuld, Holte. Bygningen var grundmuret og pudset



Hovedgaden 59, fotograferet af Gunnar Jørgensen i 1957.

med halvvalmet tegltag, beliggende tilbagetrukket fra Hovedgaden med målene ca. 15 x 8,5 meter med en tilbygning på bagsiden ved sydgavlen (3,6 x 3,6 meter). Facaden mod gaden havde en risalit med gavlkvist, og på denne var der i stueetagen påbygget en karnap med altan ovenpå. I stueetagen var der i karnappen et firefags vindue og på hver side to tofags vinduer. På 1. sal var der to tofags vinduer (det ene ændret til dør) ud til altanen og et lille halvbuet vindue i frontispicen. Desuden var der to små kvistvinduer mod gaden og en større taskekvist mod gården.

Stueetagen rummede forstue med indgang i nordgavlen, herreværelse, dagligstue, køkken og anretterværelse, spisestue og soveværelse (delvis i tilbygningen på bagsiden af huset). Fra forstuen var der trappe til 1. sal med en gang, køkken, spisestue, dagligstue, kabinet, soveværelse og bad med toilet. På loftet over tilbygningen var der pulterrum. Der var kælder under ca. 1/4 af huset med toilet og viktualierum.

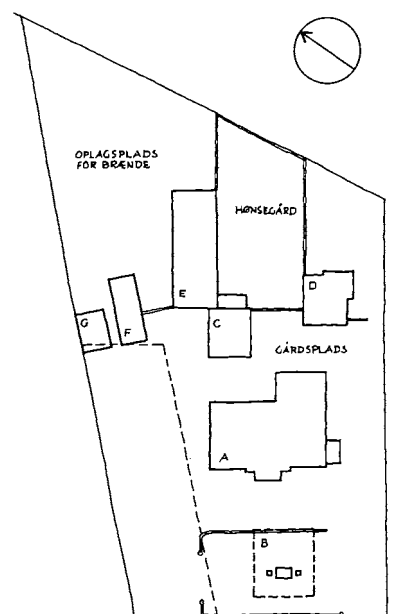
Bagest på grunden opførtes samme år et udhus med målene 12 x 3 meter, dels af grundmur, dels af træ med halvtag beklædt med tagpap. Udhuset rummede vaske- og strygerum, brænde- og redskabrum samt hønsehus.

I den ene af de to lejligheder boede fabrikant Thøger Jungersen (se nr. 63). Fra 1935 var der pensionat i villaen, og fra 1939 indrettedes stueetagen til »Villa-cafeen« med kaffestue fra 1941. Fra 1952 var navnet »Borgerkroen«.

#### Benzintank 1940 (nr. 59)

I 1940 opførtes en overdækket tankstation for Brdr. Jantzen, tegnet af arkitekt Knud Thordahl, København. Taget var af jern og træ med tagpap, ca. 7 x 8 meter. Et »tankhus« var beklædt med eternit og målte 2 x 1,5 meter.

I en tilbygning til villaen indrettedes toiletter.



Hovedgaden 59, 1948. Situationsplan, ca. 1:1000. Den punkterede linie viser Nygårds Allé.

- A. Villa
- B. Benzintank
- C. Vaskehus, brændehus og hønsehus
- D. Brændsels- og hønsehus
- E. Formbrændsel og brændeskæreri
- F. Kontor
- G. Garage



Hovedgaden 59. Søren Cock-Clausen fot. ca. 1980.



I 1940 blev en transportabel kaffevogn på ca. 3 x 2 meter opstillet ved sydskellet.

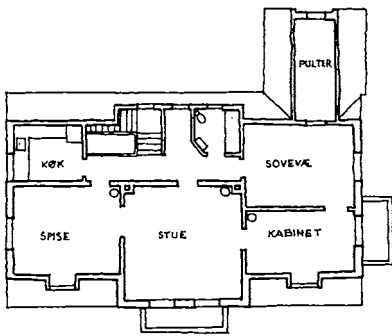
I 1942 fik brændselshandler Karl Eisenhardt tilladelse til at opstille et transportabelt skur på 4,5 x 3 meter ved nordskellet, anvendt som budcentral og bestillingskontor for brændsel.

#### Nye skure og projekter 1945-50 (nr. 59)

I årene 1945-50 indsendtes flere forslag til bebyggelse af grunden og nabogrunden mod nord (se Lyngby Hovedgade 57), hvoraf kun nogle kom til udførelse.

I 1948 opførtes et skur af træ med tag beklædt med tagpap, 3 x 9 meter med gavlen mod gaden. Skuret lå tilbagetrukket for enden af den daværende sidevej Nygårds Allé og rummede et kontor. Ved siden af skuret opførtes en garage ved nordskellet, 3,5 x 5 meter.

Der lå i 1948 ialt syv skure og udhuse bag villaen. De rummede ud over kontoret og garagen formbrændsel og brændeskæreri, vaske- og brændselshus, hønsehus, endnu et hønsehus og brændeskur samt pissoir.

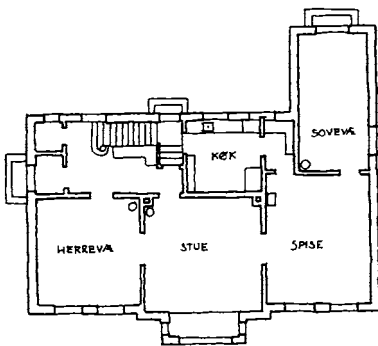


#### Ombygning, værksted og højhusprojekt 1951-55 (nr. 59)

I 1951 blev villaens stueetage ombygget til krostue. Et vindfang og toilet blev indrettet, og et forrum til to ældre toiletter blev påbygget bag restaurationslokalet.

I 1954 blev en værkstedsbygning opført nord for villaen, 8 x 9 meter af træ med tag beklædt med tagpap. Et forslag om opførelse af et autoværksted med vaskehal nordøst for villaen blev henlagt for at afvente afgørelse om Nygårds Allés forlængelse til Gyldendalsvej.

I 1955 fremsendtes et forslag til en ny bebyggelse med et syv etagers højhus ved det nyopførte Nygårds sydgavl samt en to etagers bygning bagest på grunden. Bebyggelsen var tegnet af arkitekt Henry Kryger, Holte, for den nye ejer grosserer Alfred



Hovedgaden 59, 1921. Facade og plan af 1. sal og stue, ca. 1:300.



Lyngby Hovedgade 59 og 61 (til højre) ca. 1930.

Petersen. Lyngby-Taarbæk Kommune gav en principiel godkendelse af projektet »såfremt vejforløbet af Nygårds Allé afklares«, og man fandt bebyggelsen interessant, idet »grunden er vanskelig at bebygge, og en tilbygning til det usædvanligt høje tag på Nygård (var) fint løst med en høj tværbygning«. En ansøgning om nedrivning af villaen blev imidlertid afslået af Boligministeriet i 1957, og projektet måtte henlægges.

#### *BP-servicestation 1957-65 (nr. 59)*

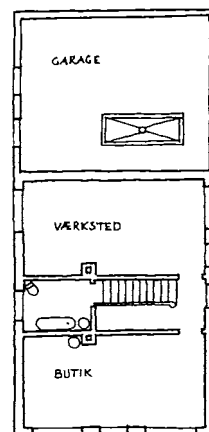
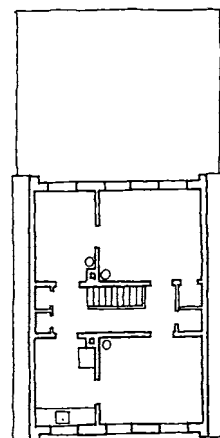
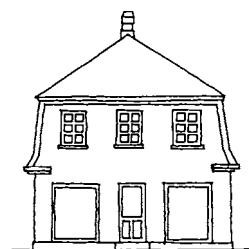
I 1957 opførtes en midlertidig kiosk- og toiletbygning af træ med tag beklædt med tagpap, 4 x 3,5 meter, ved sydskellet. Samtidig opførtes en garagebygning af stål med eternitbeklædning og tag beklædt med tagpap, 2,5 x 5 meter. Begge bygninger krævedes ved deklaration fjernet efter 1. januar 1962, det tidspunkt hvor villaen kunne overtages.

En ny servicestation for BP blev opført bag villaen i 1959 med målene 14,5 x 9,7 meter, med en delvis stålkonstruktion med betonelementer og built-up tag. Bygningen, der rummede vaske- og smørehal samt kvik-service, var tegnet af civilingeniør J. K. Dinesen, København.

I 1962 blev villaen nedrevet, og servicestationen blev udvidet mod vest med 14,5 x 5 meter samt med en butikstilbygning på 5 x 4 meter. Et tag over benzinstanderne blev opført fra servicestationen ud til gaden, 5 x 20 meter.

#### *Villa for mekaniker Larsen 1921 (nr. 61)*

I 1921 opførtes en villa for mekaniker W. A. C. Larsen, tegnet af arkitekt C. J. Schwartz. Bygningen lå med gavlen mod Hovedgaden og målte 8,5 x 10,5 meter med en tilbygning mod øst på 8 x 7 meter, opført i grundmur med halvvalmet mansardtag af tegl. I stueetagen var der butik med indgang og to butiksvinduer mod gaden, værksted og vaskerum. Tilbygningen, der var i én etage med tag beklædt med tagpap, rummede garage.







Tankstationen Hovedgaden 61. Søren Cock-Clausen fot. ca. 1980.

En indgang i sydfacaden førte til et trapperum, hvorfra der var adgang til mansardetagen med en lejlighed med forrum, køkken, spisestue, soveværelse og børneværelse. Alle rum havde vinduer i gavlene. Et toilet var indrettet i vaskerummet i stueetagen.

#### *Tilbygninger 1927-32 (nr. 61)*

I 1927 opførtes en udvidelse af garagen med målene 3 x 6 meter.

Samme år blev en benzinstation anlagt med tag over standerne, opført for A/S Dansk-Engelsk Benzin- og Petroleum Co. af arkitekt Gerhard Rønne, København. Taget målte 6,5 x 8 meter og var udført af søjler og dragere af jern med tag af træ beklædt med tagpap. Et plankeværk med ruder af råglas i jernsprosser lukkede anlægget mod øst.

I 1929 opførtes en retirade, og i 1932 opførtes et tag af eternit over en »automobiløfter« (lift?), båret af jernsøjler. Taget målte 6,5 x 9 meter, og konstruktionen opførtes sydøst for villaen, bagest på grunden.

#### *Ombygning af villa 1937 (nr. 61)*

I 1937 ombyggedes villaen ved arkitekt Gerhard Rønne, København. En kælder blev udgravet under den vestlige del, med vaskerum og varmeanlæg. Stueetagen blev ombygget til en lejlighed med opholdsstue, kontor, gennemgående gang midt i huset samt to værelser. Køkken og bad med toilet blev indrettet bagest i tilbygningen mod øst, den tidligere garage- og værkstedsbygning. I resten af bygningen indrettedes vaskehal. På 1. sal indrettedes køkken i det tidligere børneværelse. Lejligheden rummede nu køkken, forstue, opholdsstue, soveværelse, kammer og baderum med toilet. Den åbne tagkonstruktion bagest på grunden blev lukket med jernbindingsværk og pudsede slaggeplader med vinduer, nu anvendt til smørehal.

Taget over benzinstanderne blev forlænget med 3,6 meter mod gaden.

*Hovedgaden 61, 1921. Gavl og plan af 1. sal og stue, ca. 1:300.*

### *Servicestation for Shell 1971 (nr. 61)*

I 1970 blev villa og værksted nedrevet, og en ny servicestation blev opført for Dansk Shell i 1971. Bygningen målte 21 x 11 meter og var udført som en trækonstruktion med beklædning af plastplader. Taget var af selv bærende aluminium-tagplader beklædt med tagpap. Bygningen rummede vaskehal, værksted, salgsløkke, lager, redskabs- og fyrrum samt frokoststue og tre toiletter.

Et tag på 5,5 x 13 meter blev opført over benzinstanderne mod Hovedgaden.

BP- og Shell-tankstationerne blev nedrevet i 1985.

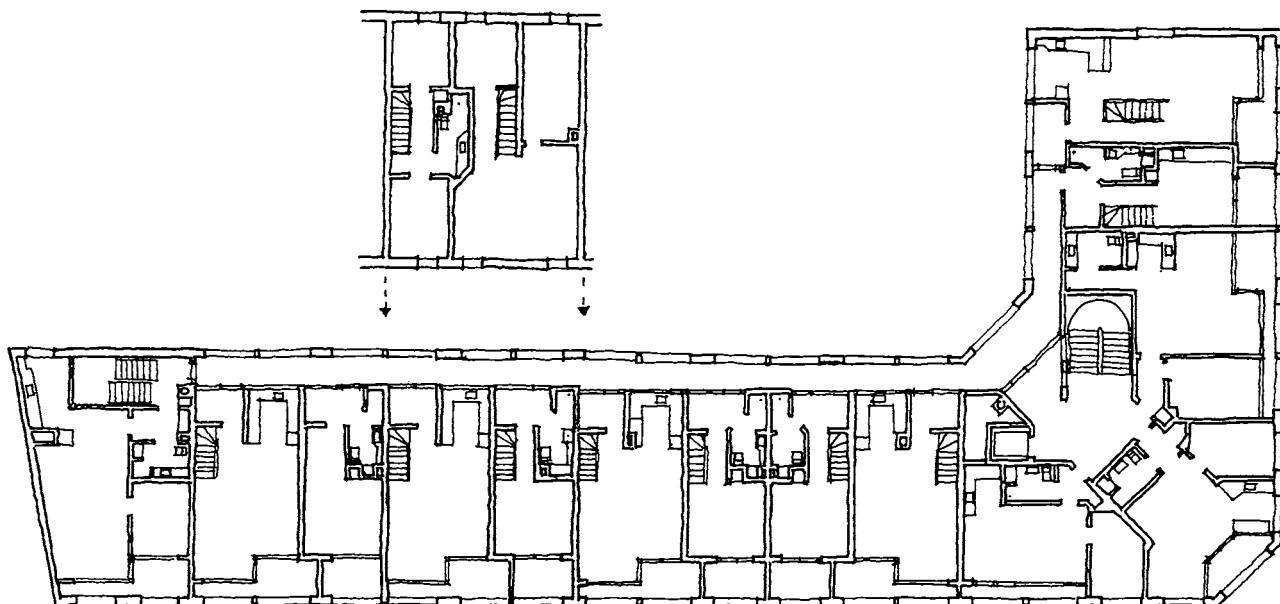
### *Etagehus 1988 (nr. 59-61)*

I 1988 opførtes den nuværende bebyggelse i tre etager med udnyttet tagetage, beliggende med en 60 meter lang fløj mod Hovedgaden og 25 meter mod Gyldendalsvej. Bebyggelsen er tegnet af arkitekt T. Bang Termansen, København.

I Lokalplan nr. 77 fra 1987 blev der angivet retningslinier for byggeriet, bl.a. grundens udnyttelsesgrad og bebyggelse og facadeopdelingen, der skulle vise, at der var tale om to ejendomme. Samtidig stilledes der krav om parkering i kælderen og tilvejebringelse af 30 offentlige parkeringspladser på bagarealet. Disse retningslinier blev fulgt, idet facaden mod Hovedgaden er delt på midten med et fremspring på en halv sten. Tagfladen brydes med fem kviste mod Hovedgaden, én i hjørnet og tre mod Gyldendalsvej, alle rundbuede.

Kælderetagen rummer plads til 32 biler under fløjen langs Hovedgaden. Nedkørslen til kælderen findes i gårdens nordlige

*Hovedgaden 59-61, plan af 2. sal (med 3. sal indsat ved to lejlighedstyper) 1988. Ca. 1:300.*





Lyngby Hovedgade 59-61, set fra det store bagareal. Helt til højre ses gennemgangen ud til Hovedgaden.

**Ejerliste: Nr. 59**

- Matr. 2 kø (udst. 1921 fra 2 c, indgået 1988 i 2 kg (nr.61))  
 -1926 muremester Axel Harild (ejer af matr. 2 c)  
 1926-1935 frk. Anna Andersen  
 1935-1946 pensionatsindehaver Bernhard Christensen  
 1946-1947 disponent Jørgen Jørgensen og arkitekt F. Thilo  
 1947-1949 civilingeniør K. Hindhede  
 1949-1954 automobilforhandler Poul Tage Johnsson  
 1954-1956 grosserer Alfred Petersen  
 1956-1983 B.P. Olie-Kompagniet A/S  
 1983-1985 Victor Greulich I/S  
 1985-1988 C. G. Jensen (herefter som nr. 61. matr.nr. 2 kg)

**Nr. 61**

- Matr.nr 2 kg (udst. 1920 fra 2 c)  
 -1921 grosserer Ad. Knuthsen (ejer af matr. 2 c)  
 1921-1927 mekaniker W. A. C. Larsen  
 1927-1987 A/S Dansk-Engelsk Benzin- & Petroleum-Co.  
 1987-1988 C. G. Jensen A/S  
 1988-1991 Lyngby 44 Byggeselskab A/S  
 1991- Baltica Pensionservice A/S

**Butikker: Nr. 59**

- 1939-1960 Villa caféen, Kaffeebar, 1952-1960: »Borgerkroen«  
 1940-1985 Bdr. Jantzen's Benzintank, 1957-1985: BP Servicestation  
 1942-1953 Karl Eisenhardt's Brændselsforretning  
 1990- Jysk Sengetøjslager

**Nr. 61**

- 1921-1926 Lyngby Automobil-Børs  
 1927-1985 Benzintank, Dansk-Engelsk Benzin Kompagni, 1941-1985: Shell Service Station  
 1925-1927 Brødudsalg og Konditori  
 1929-1936 Lyngby Cykle og Gummilager  
 1990- Jysk Sengetøjslager

ende. Mod Gyldendalsvej er kælderens indrettet til sikringsrum, pulterrum og teknikrum.

Stueetagen blev indrettet til motionscenter, idet udlejning til butikker på daværende tidspunkt ikke var mulig. En henvendelse fra Netto blev i 1989 afvist, idet man i Lokalplan 28 fra 1982 ønskede at forhindre store butiksenheder »af hensyn til den lokale dagligvarehandel«. 1. sal blev indrettet til fitness-motionscenter. På 2. og 3. sal indrettedes 18 lejligheder, heraf 10 i to etager. 8 lejligheder indeholder forstue, opholdsstue med køkken i åben forbindelse, et værelse og bad med toilet. Af de 10 lejligheder i to etager har de fem forstue og opholdsstue med køkken i nederste etage og to værelser og bad med toilet i øverste etage. De øvrige fem lejligheder har forstue, køkken og spiserum samt bad foruden og opholdsstue og to værelser foroven. Adgangen til lejlighederne sker fra en altangang på 2. sal mod gården.

I 1990 indrettedes butik for Jysk Sengetøjslager i stueetagen.

*Vurdering*

Bebyggelsen er i postmodernistisk stil med de rundbuede kviste og de åbne partier i to etager ved nordskellet og hjørnepartiet. Den lange facade er forsøgt brudt på midten; men fremspringet er for svagt (kun en halv sten) og opfattes ikke. De vandrette vinduesbånd får lov at dominere og fremhæver bygningens længde. Påbygningen op til Nygårds gavl, hvor vinduespartiet i den øverste gavlskantspids skulle bevares, har bevirket, at bebyggelsen er holdt i tre etager og har fået taget afskåret med en vandret flade i stedet for tagryg. Derfor virker taget mindre markant end Nygårds, selv om det har samme hældning. Måske kunne en varieret højde (og tydeligere opdeling af facaden) have tilført gadebilledet i denne ende af Hovedgaden lidt mere variation.

Bebyggelsen er iøvrigt et smukt udført købstadshus i moderne form og med spændende lejlighedsplaner.



Lyngby Hovedgade 60, opført i 1963 og ombygget til nuværende udseende i 1988-92.

## Lyngby Hovedgade 60

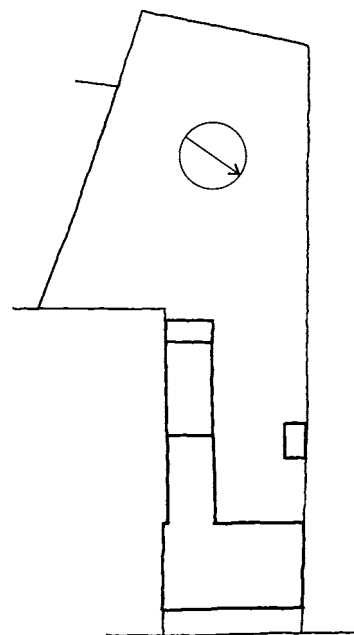
### *Den nuværende bebyggelse*

Den nuværende forretningsbygning er opført i 1963 som en tre etager høj, moderne butikshal med tilbagetrukket teknik-etage indrettet med ventilationsanlæg. Bygningen fremstår på bagsiden med fire etager på grund af det faldende terræn. Bygningen er opført med søjler og dæk af beton og med grundmurede gavle og facader mod bagarealet. Facaden mod Hovedgaden er opdelt i seks vinduesfag med store vinduesfelter og plader, dækket af udvendige lameller. Facadeopdelingen er fremhævet af lodrette jernrammer, malet mørkt blågrå.

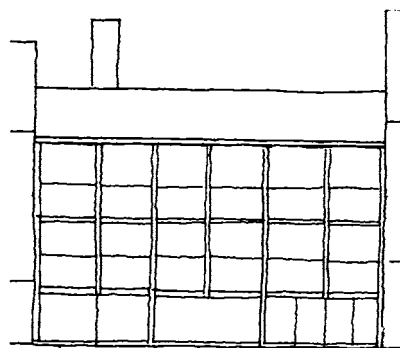
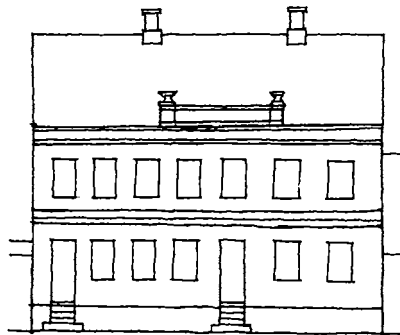
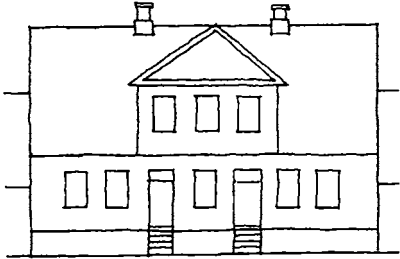
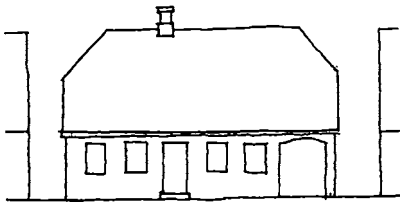
Stueetagen er indrettet til butik, mens 1. sal er udlejet til kontorvirksomhed.

### *Madam Eybergs tofamiliehus 1791*

I 1791 omtales en »hovedbygning til Kongevejen« som dels forbedret og dels tilbygget siden 1785. Huset var på otte fag i længden og fire fag i bredden, af udmuret bindingsværk med stråtag.



Lyngby Apotek 1895. Situationsplan, ca. 1:800.



Fra gaden var der indgang til en forstue. På hver side af denne var der to værelser med skodder til gaden og jernstænger i vinduerne til gården. Til venstre var der desuden et køkken med dobbelt skorsten og spisekammer, samt fra køkkenet trappe til loftet. Der var altså tale om et tofamiliehus af den meget tidlige type med fælles køkken for de to lejligheder.

En bygning i gården på tre gange tre fag af klinet bindingsværk med stråtag indeholdt stald og brændehus.

#### *Enfamiliehus fra 1807*

I 1807, hvor huset tilhørte malermester Carl Strucker, var det udvidet til ti fag og målte 18 x 11 alen, af udmuret egebindingsværk med stråtag. Huset rummede nu forstue, tre værelser, køkken med spisekammer og gennemkørselsport. Fra køkkenet førte en trappe til loftet med to kamre.

En nordre bygning på tre gange fire fag af udmuret bindingsværk med stråtag indeholdt stald for to heste og vognport.

I 1810 tilhørte huset apoteker Seehausen, men stod uændret fra 1807 bortset fra, at stråtaget nederst havde fået en række teglsten. Baghuset var nu på tre gange seks fag.

#### *Nyt baghus 1836*

I 1836 tilføjedes et nyt baghus på 12 fag »øst for gårdsrummet« i én etage med kælder, 20 x 8½ alen af grundmur med tegltag. Efter målene at dømme var der tale om den nedenfor nævnte søndre bygning. Ruminddelingen beskrives som opgang fra haven til et værelse, herfra til to andre værelser. Fra det ene af disse nedgang til kælderen med køkken, laboratorium, to spisekamre og materialkammer.



Hovedgaden 60 omkr. 1870. Apoteket var opført i denne skikkelse i 1846.

Hovedgaden 60, facader i ca. 1:300:  
 1807, udvidet 5 fags hus med det første apotek (rekonstruktion).  
 1846, nyt forhus i 7 fag med gavlkvist.  
 1895, forhøjet til to etager, en trappe flyttet.  
 1965, FDBs butikshal i 6 fag.

### S. M. Triers apoteksbygning 1846

I 1846 opførte apoteker S. M. Trier en ny hovedbygning på 12 bjælkefag, af grundmur med tegltag og med en zinkdækket kvist på halv dybde. Bygningen udfyldte nu hele grundbredden. Facaden var pudset og udsmykket med gesimser og havde syv vinduesfag med en tre fags kvist. Under gavlkvisten var der to indgange til stueetagen, og ved den nordlige gavl var der nedgang til kælderen. To stentrapper førte fra gaden op til indgangene, til hhv. apoteket (med faste reoler, skuffer og diske) og en lejlighed med entre, gang, fire værelser og laboratorium. Fra entreen var der trappe til 1. sal med en gang, tre værelser, et »pakkammer« med faste hylder og skuffer samt et pulterkammer. Herover var der spidsloft i ét rum. Under en del af bygningen var der viktualie- og brændselskælder.

En søndre bygning på 10 fag i én etage med kælder, af grundmur med tegltag, rummede i kælderen et laboratorium, pakkammer, pigekammer, spisekammer og køkken. Mod nord lå to små bygninger hhv. til lokum og materialhus og til karlekammer og materialhus. I 1853 skete der brandskade på disse to bygninger, som blev repareret samme år.

### Påbygning af en etage 1895

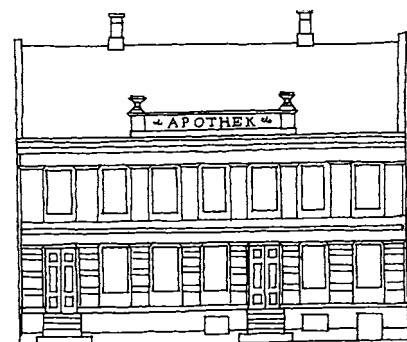
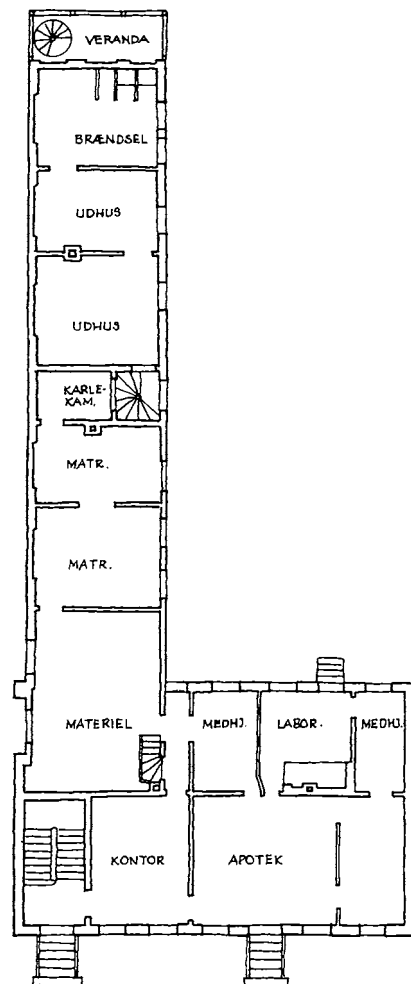
I 1895 blev forhuset og sidebygningen forhøjet med en etage. Hovedtrappen til 1. sal blev flyttet til sydgavlen og en ny grundmuret væg blev opført om trapperummet. Facaden fremstod nu i to fulde etager, udsmykket med refendfugning i stueetagen og lodrette felter mellem vinduerne på 1. sal. En fin tandsnitsgesims afsluttede facaden mod taget, der var skiferbelagt.

I stueetagen var der tre butiksvinduer i den nordlige del med stentrappe og indgang til apoteket, samt en ny indgang ved sydgavlen (ligeledes med stentrappe) til trapperummet. En muret balustrade over de tre midterste vinduesfag erstattede den tidli-



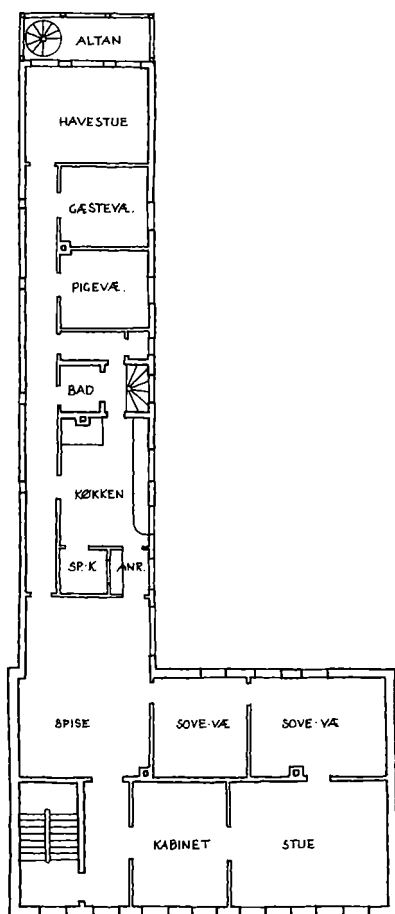
Lyngby Apotek omkr. 1890 med »Bodholdts Hus« til højre (hhv. nr. 60 og 58). Se også farveillustration med maleri fra apotekets have side 28.

Lyngby Apotek 1895. Herunder plan af stue og facade, overfor plan af 1. sal. Ca. 1:300.





Lyngby Apotek i sin forhøjede skikkelse fra 1895.



gere gavltrekan, prydet med vaser på hjørnerne og med påskriften »Apothek«.

Samtidig fik sidebygningen en forlængelse mod vest, opført i grundmur i to etager som det øvrige sidehus. Bagest, ved sidebygningens vestlige gavl, opførtes en lukket træveranda med terrasse ovenpå.

Forhuset var indrettet med apotek og kontor mod gaden samt laboratorium og rum til medhjælp mod gården. I sidebygningen var der materialrum, karlekammer med trappe til 1. sal samt udhus og brændselsrum. Tidligere vinduer mod syd blev tilmuret på nær ét nærmest forhuset.

På 1. sal var apotekerens lejlighed indrettet i både for- og sidehus. I forhuset var der entré, kabinet og dagligstue til gaden og to soveværelser til gården. Spisestuen var placeret på overgangen mellem for- og sidehus med køkken, spisekammer, badeværelse, pigeværelse og gæsteværelse placeret langs en korridor i sidebygningen. Mod syd blev korridoren oplyst gennem lysriste indsat i brandmuren. Vestligst var der en havestue med udgang til terrassen over verandaen.

I loftsetagen indrettedes to værelser med kvist og et tagvindue mod gården.

I gården opførtes to retirader og et pissoir. For ombygningen stod arkitekt Th. Gundestrup.

I 1912 indsattes et ekstra vindue i brandgavlen ved sydskelet for at skaffe mere lys til spisestuen på 1. sal. Naboen mod syd

(nr. 62) accepterede, at der ikke må bygges nærmere den omtalte gavlmur end seks alen.

#### *Ombygninger 1932-49*

I forbindelse med indlægning af centralvarme blev der i 1932 foretaget enkelte bygningsændringer på 1. sal i forhus og sidehus. I forhuset blev væggen mellem de to soveværelser fjernet og en ny skabsvæg opsat. Herreværelset blev udvidet ved inddragelse af entreen. I sidebygningen blev der indrettet badeværelse ved køkkentrappen, og pigeværelset blev delt i to pigeværelser. Et nyt skabsrum blev indrettet mellem køkkenet og spisestuen.

På loftet i forhuset blev der indrettet et »WC og styrtebaderum«.

For ombygningen stod rådgivende ingeniør cand polyt. Peder Bruun, København.

I 1937 blev apotekslokalet udvidet ved flytning af væggen mod kontoret.

I 1940 blev et brændselsskur af træ med lavt tag beklædt med tagpap opført bagest på grunden.

I 1945 blev et »sammenfoldeligt vindfang« opført af træ til anvendelse ved natekspedition. Arkitekt var Cornelius Seydner, København.

I 1949 opførtes et udhus bagest på grunden mod Kastanievej, grundmuret i én etage med tag beklædt med tagpap. Udhuset rummede brændsels-, material-, flaske- og cykelrum. Arkitekt var Edwin Christiansen, Lyngby.

I 1960 blev forhus, sidebygning og udhus nedrevet, efter at det nye apotek var blevet opført på den anden side af gaden (se nr. 27-29).

#### *Ny butikbygning for HB 1963*

I 1961-63 opførtes den nuværende butikbygning for Hovedstadens Brugsforening ved FDBs arkitektkontor, København. Bygningen er i tre etager mod gaden med en lav installationsetage tilbage trukket fra facaden. Mod gården er bygningen i fire etager på grund af terrænforskellen. Der er fuld kælder under hele bygningen, der bagest har en sidefløj mod syd, bag ved nr. 62. Bygningen er opført som en søjle-drager konstruktion med murede brandgavle og bagfacader og fladt built-up tag. Facaden består af seks store vinduesfelter med brystninger af lette plader. Lodrette jernrammer forstærker opdelingen. Tre af rammerne, der ikke er bærende, fortsætter helt til grunden. Foran bygningen opsattes en 43 m<sup>2</sup> stor baldakin af aluminiumsplader. Tilladelsen til opsætningen blev først givet i 1980 med det forbehold, at Lyngby-Taarbæk Kommune kan kræve den nedtaget uden udgift for det offentlige, hvis forholdene taler for det.

Stueetagen og 1. sal var oprindeligt indrettet til butik med lager i kælderen. I sidebygningen mod syd var der lager og varemodtagelse i kælderen. På 1. sal var der tilberednings- og opvaskerum samt lager og garderoberum. 2. sal var indrettet til garderoberum, køkken og spisestue for personale.

I 1973 opførtes en overdækket rampe på bagsiden.





*Hovedgaden 60 set fra bagsiden. Den store firkantede bygning ligger i en vinkel, så den udfylder grunden bag ved nr. 62. Den store vægflade ind mod nr. 62's gård er varieret med fremspringende sten i muren. Bygningen på det oprindelige nr. 60 måler 15 x 48 meter, tilbygningen bag nr. 62 20 x 15 meter.*

#### *Kontor på 1. sal og passage 1984*

I 1983-84 blev 1. sal udlejet til bl.a. lokalavisen Det Grønne Område. To vinduer blev indsat i brandmuren mod nord. Cafeteria og butiksareal på etagen blev nedlagt. I kælderen indrettedes salgsarealet til lagerrum. På bagarealet indrettedes 15 parkeringspladser til FDB, som også betalte anlægning af en del af de offentlige parkeringspladser her.

En offentlig passage mellem Hovedgaden og bagarealerne havde i længere tid været søgt gennemført som et fælles projekt for nr. 60 og 62. Men ejeren af nr. 62 »ville kun lave en passage, hvis der var tale om en betydelig forøgelse af antal parkeringspladser« og var »betænkelig ved opholdsarealer, der ville blive opholdssted for uheldige elementer«. I stedet blev i 1984 en kælderpassage gennemført under FDBs butik i nr. 60.

#### *Ombygninger 1990-92*

I 1988-92 ombyggedes bygningen til Superbrugsen ved FDBs arkitektkontor, Albertslund. Facaden blev ændret til sin nuværende udformning med blågrå jernrammer og aluminiumslameller foran brystningspartierne. På bagsiden opsattes et espalier med beplantning, og et nyt emballageskur blev opført.

Kælderen blev igen indrettet til butiksareal.

1. sal blev indrettet til Statsanstalten for Livsforsikring ved

arkitekterne Hoff & Windinge (arkitekt Bent Sand Høgsberg, Lyngby). Nye vægge af gipsplader og glas blev opsat. Der blev indrettet ialt 11 kontorlokaler, mødelokaler, køkken og persona-lerum.

Allerede i 1992 blev 1. salen ændret til Danica Kundecenter, og fire nye vinduer blev indsat i brandmuren.

I den bageste del af 1. salen blev der indrettet kiropraktisk klinik med laboratorium og behandlingsrum.

Ved ombygningen af nr. 58 og 60 var de to baldakiner midler-tidigt blevet fjernet. En ansøgning om at måtte genopsætte bal-dakiner blev afslået af Byplanudvalget (jfr. ovenfor under nr. 58).

### Vurdering

I dag fremstår Superbrugsens bygning som en bevis på, at nyt industrialiseret byggeri kan tilpasses en ældre husrække, hvis proportionerne overholder den oprindelige grundstørrelse. Fa-caden står med sine enkle former og farveholdning i et fint samspil med naboejendommen mod nord, og butiksvinduerne deles af de gennemgående jernrammer, der - selv om de ikke er bærende - bevirker, at huset står på grunden.

Samtidig må man dog erkende, at det var et tab for Hovedga-den, at Apoteksbygningen blev nedrevet. Apoteket var en af byens stateligste bygninger og havde en udviklingshistorie - de ovenfor nævnte udbygningsfaser - som det havde været væsentligt at bevare.

På bagsiden virker butikbygningen med sidefløjen fremmed for det oprindelige værkstedsprægede miljø trods opførelse af espalier og emballageskur. Det store, åbne parkeringsareal burde opdeles og tilplantes. Og man savner en passage fra parkerings-pladsen til Hovedgaden efter Superbrugsens lukketid.



Stemmingsbillede fra Hovedgaden 1954, endnu med brolægning og det gamle apotek - to vigtige elementer i gadens købstadspræg.

<b>Ejerliste:</b>	Matr. nr. 68 a
	-1790 sadelmager Jens Jensen Borch
1790-1807	Maren Eyberg
1807-1810	malermester Carl Strucker
1810-1830	apoteker H. L. R. Seehausen
1830-1857	apoteker Salomon Meyer Trier
1857	apoteker H. Fr. Müller Mau
1857-1869	apoteker Jacob Frederik Trier
1869-1873	apoteker Harald Emil Hansen
1873-1876	apoteker Chr. Schøller
1876-1886	apoteker Fr. Ludvig Friis
1886-1891	apoteker Emil Aarestrup Friis
1891-1908	apoteker V. C. A. Løffler
1908-1932	apoteker J. C. H. Strøyberg
1932-1946	apoteker L. C. Fr. Sodemann
1946-1959	apoteker Georg Vilhelm Sode-mann
1959-1973	Hovedstadens Brugsforening
1973-	Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger

<b>Butikker:</b>	
1806-1960	Lyngby Apotek, i 1860 også med vinhandel, i 1872 også med vin- og kolonialhandel
1965-	Hovedstadens Brugsforening, HB Comus, fra 1971 FDB - Kvikly, fra 1983 Brugsen super-marked



Lyngby Hovedgade 62, opført 1941. Butiksfacaden i stueetagen er senest ombygget i årene 1990-93.

## Lyngby Hovedgade 62

### *Den nuværende bebyggelse*

Den nuværende bygning er opført i 1941 til Folkebanken som en tre etager høj, grundmuret forretnings- og beboelsesejendom med tegltag. Bag forhuset er der hhv. i 1941 og i 1974 opført to sidebygninger med en smal passage imellem, begge i én etage.

Facaden mod Hovedgaden står i blank mur med røde sten, i stueetagen med glaspartier foran bærende søjler og med baldakin. På 1. og 2. sal er der ni vinduesfag, heraf de tre midterste på 2. sal med franske altaner.

Bygningen rummer butikker i stueetagen samt erhverv og tre lejligheder i de øvre etager.

### *Bomhuset*

Denne ejendoms historie kan følges længere tilbage i tiden, end bygningsbeskrivelserne giver mulighed for.

Da Kongevejen i 1767 var blevet åbnet for almindelig færdsel, blev der opsat bomme med opkrævning af afgift til vejens vedligeholdelse. Tømmerhandler F. C. Holm fik forpagtningen af den bom, der opsattes lige syd for det daværende Lyngby, og han lejede et stykke jord af Ulrikkenborg og opførte et bomhus til den betjent, der skulle passe bommen. Hans efterfølger som

forpagter solgte i 1780 huset til kongen, som i 1787 videresolgte det til kammerherre Andreas Henrik Stibolt. Der blev tilkøbt jord også på østsiden af Kongevejen, og på denne måde opstod en lystgård, der dog stadig hed Bomhuset. I 1804 blev lystgården købt af møbelhandler i København David Moyel, som i 1806 opførte Det Hvide Palæ (nr. 37) på den østlige side af Kongevejen. I 1807 købte Moyel tre tønder land af Ulrikkenborgs jord vest for Kongevejen, dog ikke i direkte sammenhæng med Bomhusets oprindelige grund. Da David Moyel i 1813 solgte Palæet, fulgte Bomhuset ikke med, og efter hans død samme år beholdt enken det til 1830.

#### *Beskrivelser 1787-1846*

Den ældste bevarede beskrivelse af »Bomhuset« er fra 1787, hvor det tilhørte »kammerherre og sø-kaptajn Stibolt«: en bygning ud til Kongevejen, seks fag lang og fem fag bred, grundmuret med tegltag. Der var indgang fra gaden; men hovedindgangen var fra gården til en forstue, tre værelser, køkken og spisekammer. Fra forstuen førte en trappe til loftet med to værelser og fire kamre. Under en del af huset var der en kælder på tre fag.

I 1794 blev huset beskrevet igen. Nu var det ene af værelserne på 1. sal betegnet som en sal, altså med samme udstyr som værelserne i stuen. Foruden salen var der på 1. sal nu et sove-kammer og tre pulterkamre. Der var skodder til vinduerne i stueetagen.

En bygning i gården på syv gange fem fag af bindingsværk beklædt med brædder og med tegltag rummede hestestald til fire heste og vognport.

På den østlige side af Kongevejen lå der i 1794 en bygning på fem gange tre fag af egetømmer med klinede vægge og stråtag. Den rummede tre stuer (én med brædegulv og to med lergulv), tre køkkener og to spisekamre. På hver side af denne beskedne bygning, hvis boliger må have været beregnet til udlejning, lå der en tilbygning på tre fag af tømmer og brædder med stråtag.

På begge sider af vejen hørte der indhegnede haver til ejendommen.

#### *Brand og genopbygning 1820*

I 1820 blev stuebygningen på vestsiden af Kongevejen skadet af en brand den 17. februar. Skaden blev vurderet til  $\frac{1}{8}$  af forsikringssummen. Efter genopbygningen blev huset beskrevet som beliggende øst-vest, 12 alen langt og 13 alen bredt, to etager højt til gaden og én etage til gården. Overetagen var kun  $6\frac{1}{2}$  alen bred. Huset var inddelt i seks fag, grundmuret med tegltag. Det indeholdt en forstue, tre værelser, køkken og spisekammer. Fra forstuen førte en trappe til 1. sal med fire værelser og et pulterkammer.

Mod syd lå en bygning på syv gange tre fag af tømmer og brædder med tegltag, indrettet til stald for fire heste og vognport. På dette tidspunkt var den østlige del af ejendommen frasolgt (nr. 37, Det Hvide Palæ).



Hovedgaden 62 omkr. 1870 (udsnit af fotografiet side 315) i den skikkelse, huset havde fået ved genopbygningen i 1820.



Lyngby Hovedgade omkr. 1900 med nr. 62 til venstre (huset med kvisten), delvis skjult af det nordligste af nr. 64.

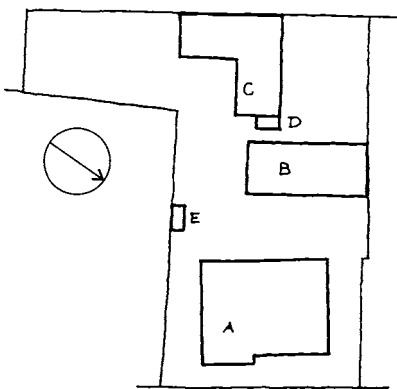
I 1846 blev huset beskrevet igen, nu omtalt som beliggende nord-syd og i to etager. Stueetagen var uændret; men på 1. sal var der nu en gang, fem værelser og et pulterkammer. Loftet var i ét rum.

Der synes således at være tale om det samme hus som i 1787, blot forhøjet til to hele etager og loft. Sandsynligvis har tagryggen ligget nord-syd, og oplysningen om øst-vest i 1820 har skyldtes, at huset var bredere end det var langt og således havde den største dimension øst-vest.

I 1846 omtales desuden den søndre bygning, nu fem gange fire fag, samt en tilbygning på sydgavlen af stuehuset, af grundmur med zinktag og indeholdende en vestibule med indgang fra gaden.

#### Ny villa 1875

I foråret 1875 opførtes en grundmuret villa med skifertag til apoteker Chr. Schöller. Der er ikke bevaret nogen samtidig beskrivelse; men ifølge ældre fotografier og senere byggesager (se nedenfor) har villaen i form og arkitektonisk udtryk lignet Villa Olga (Lyngby Hovedgade 18). Bygningen var i én etage med høj kælder og målte  $20\frac{1}{2} \times 14\frac{3}{4}$  alen, beliggende langs gaden. Sydligst på facaden var der et fremspring på  $8\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$  alen med en gavlkvist. I kvisten var der to små vinduer med rundbuede stik. I stueetagen var der to vinduesfag mod nord og to under gavlkvisten. Facaden stod i blank mur. Bag villaen lå en grundmuret staldbygning med tag beklædt med tagpap. Villaen og staldbygningen ses på maleriet side 28.



Hovedgaden 62, 1905. Situationsplan, ca. 1:800.

#### Ombygning 1905

I 1905 foretog arkitekt C. J. Schwartz en ombygning af villaens



Hovedgaden 62 i 1941 kort før nedrivningen, med tilbygningen fra 1924 til venstre.

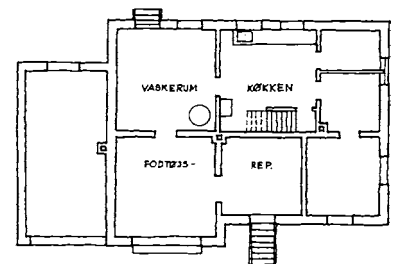
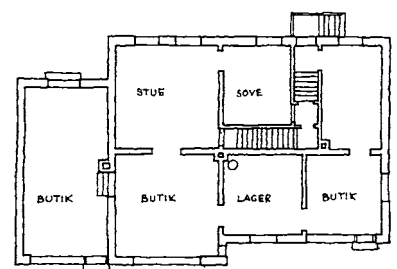
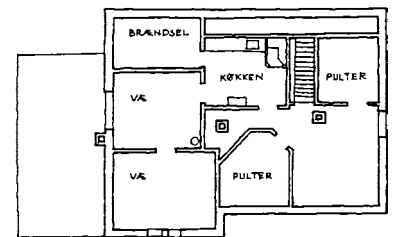
tagetage og baghuset for ølhandler Jørgensen. Der indrettedes køkken i tagetagen, og et tagvindue blev indsat mod gården. Det fremgår i øvrigt af en beskrivelse efter ombygningen, at kælderen havde været indrettet til vaskekælder, brænde og viktualier, og at der herudover fandtes køkken, spisekammer og pigekammer, klosetrum og strygerum. Kælderen skulle fremover bruges til ølftapning. Stueetagen rummede en forstue med loftstrappe, køkken, fem værelser, garderobe og korridor. Tagetagen (med trempel på  $1\frac{1}{2}$  alen) indeholdt en lejlighed med køkken, tre værelser og to pulterkamre.

I den oprindelige staldbygning fra 1875 havde der i de foregående år været indrettet snedkerværksted. Bygningen, der målte  $19 \times 8$  alen, blev nu igen indrettet til stald med fire spiltove. Et nyt vognskur af bindingsværk med tag beklædt med tagpap,  $11 \times 5\frac{1}{2}$  alen, opførtes bagest på grunden. Desuden nævnes et øllager på  $14\frac{1}{2} \times 7\frac{1}{4}$  alen af tømmer og brædder med tag beklædt med tagpap og et lysthus på  $4 \times 2\frac{1}{2}$  alen af tømmer og brædder med zinktæg. Derudover opførtes en retirade med pissoir og en gødningsgrube, dækket med planker.

#### Tilbygning med butik 1924

I 1924 blev villaen købt af grosserer og herreekviperingshandler Gustav Rasmussen, der foretog en ombygning tegnet af arkitekt C. J. Schwartz. En tilbygning mod syd blev opført til herreekviperingshandel, grundmuret i én etage med lavt halvtæg beklædt med tagpap. Facaden havde et stort vindue og indgang fra gaden.

Samtidig ombyggedes et værelse i stuelejligheden til udstillingsvindue med forbindelse til butikken. I ansøgningen om byggetilladelse anførtes, at »ejeren selv flytter ind i lejligheden, og at



Hovedgaden 62, 1931. Facade og plan af tagetage, stue og kælder. Ca. 1:350.



Hovedgaden 62 omkr. 1940.

han vil benytte værelset til beboelse. Det er kun vinduet, der anvendes til udstilling«. I facaden indbyggedes et stort butiksvindue under gavlkvisten.

Af byggesagens tegninger fremgår, at villaen i kælderen rummede køkken med trappe til stueetagen, vaskerum samt fodtøjsreparation i to rum mod gaden med nedgang under det andet vinduesfag fra nord. Stueetagen, der tidligere havde indgang i sydgavlen (nu blændet ved opførelsen af tilbygningen), havde indgang fra bagsiden til entré med trappe til 1. sal samt seks værelser. I tagetagen var der køkken og to værelser samt tørreloft, brændselsrum og to pulterrum.

#### *Ny butik indrettet 1931*

I 1931 blev to værelser i villens nordlige ende ændret til et nyt butikslokale med vindue og dør indsat i facaden mod gaden. Et vindue og en dør i nordgavlen blev tilmuret. Den oprindelige trappe til loftsetagen blev nedtaget, og en ny blev opført. For ombygningen stod arkitekt Carl V. Petersen, København.

#### *Ny etageejendom 1941*

I 1941 opførtes en tre etager høj, grundmuret bygning med tegltag og med sidebygning i én etage for Folkebanken, tegnet af arkitekt Axel Wanscher, København. Facaden stod i blank mur med røde sten og havde ni vinduesfag i de to øvre etager. På 2. sal var som nævnt de tre midterste udformet som franske altaner. Stueetagen havde store glasparter på hver side af indgangen i midten, med vinduerne placeret uden for de bærende søjler.

I forhuset var der to butikker med baglokaler og toiletrum. I midten var der indgang til banklokalet i sidefløjen og til trapperummet. På 1. og 2. sal var der to lejligheder på hver etage med hhv. fire og tre værelser med køkken og bad. Det ekstra værelse i de nordlige lejligheder var placeret i den smalle del af forhuset, idet der i følge en gammel deklaration ikke måtte bygges nærmere Apotekets vinduer mod syd end seks alen (se nr. 60). Der var fuld kælder under bygningen, indrettet med vaskerum og lager med trappe til de to butikker, brændselsrum, pulterrum og fyrrum med centralvarmeanlæg. I sidebygningens kælder var der kontor og spisestue til banken, med vinduer mod gården og mod nord, samt boksrum.

Et cykel- og materialskur af træ med halvtag beklædt med tagpap opførtes langs sydskellet.

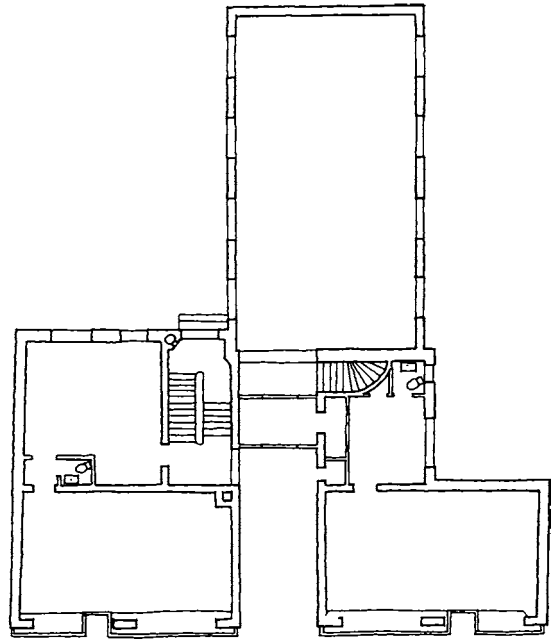
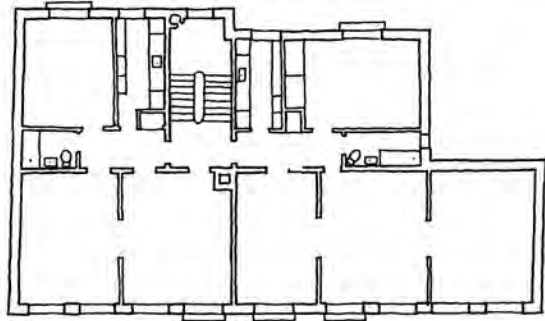
I byggetilladelsen fik ansøgeren »tilladelse til at undlade portindkørsel, når der i stedet indrettedes en mindst 2,5 meter bred og 2,4 meter høj gennemgang til gården. Denne gennemgang for bl.a. renovationsafhentning blev etableret gennem trapperummet.

#### *Ændringer 1950-58*

I 1950 opførtes et 20 m<sup>2</sup> stort cykelskur beliggende bagest på grunden mod sydvest, af træ med halvtag beklædt med tagpap.



Hovedgaden 62 set fra bagsiden med en smal gang imellem de to sidebygninger fra 1941 og 1974.



*Hovedgaden 62, 1941. Facade og plan af 1. sal og stue, ca. 1:300.*

*Forhuset er 20 meter langt og 6-12 meter bredt. Det markante indhak i højre side skyldes hensynet til vinduer i sydgavlen af Lyngby Apotek (nr. 60).*

*Tilbygningen på bagsiden, der oprindeligt indeholdt banklokale, måler 13 x 7 meter. Den nye tilbygning fra 1974 (til venstre for den gamle, ikke vist) måler 12 x 6 meter.*

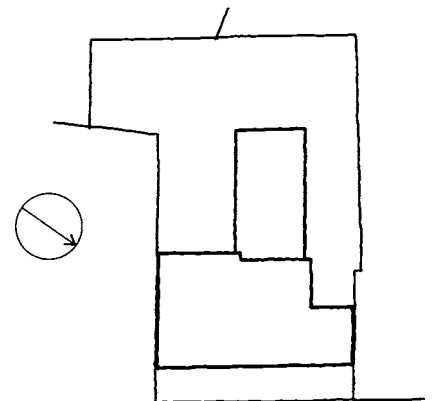
I 1956 opførtes et udstillingsskab placeret 1,5 meter foran facaden mod nr. 64. I en deklaration pålagdes det ejeren at fjerne skabet ved en evt. vejudvidelse.

I 1958 indrettedes prøvewærelse i kælderen under den sydlige butik. Et nyt trappeshus med halvbuet trappeløb blev opført på bagsiden. Arkitekt for ombygningen var Ole M. Larsby, København.

Samme år indrettedes tre værelser i den sydlige del af tagetagen, med tagvinduer mod gaden og kvist mod gården. Værelserne hørte til de to eksisterende lejligheder på 2. sal og havde indvendige trappesforbindelser til disse. De to sydligste tilhørte den sydlige lejlighed og det tredje værelse ud for trapperummet tilhørte den nordlige.

#### *Tilbygning og baldakin 1974-79*

I 1972-74 opførtes en ny tilbygning bag forhuset, grundmuret i én etage med fladt tag beklædt med tagpap, placeret langs sydskellet med en 1,75 meter bred passage langs den eksisterende tilbygning. Tilbygningen havde ikke vinduer i facaden, men blev oplyst af ovenlys anbragt i taget. Tilbygningen rummede salgsareal til Østrup Møllers herreekviperingsforretning. Arkitekt var I. Chr. F. Olrik, Lyngby.



*Hovedgaden 62, 1941. Situationsplan, ca.*



<b>Ejerliste:</b>	Matr. nr. 143 (udst. 1905 fra 22 b, indtil da arvefastegrund)
-1767	(Ulrikkenborg)
1767-	tømmerhandler F. C. Holm
1780-1787	Kronen
1787	Andreas Henrik Stibolt
1787-1792	muremester Melchior Pettermann
1792-	kammerherre Fridrich Brochenhuus
-1804	Jørgen Christopher Drewsen hans enke Magdalene Frideriche Drewsen
1804-1813	møbelhandler David Moyel
1813-1830	hans enke Cathrine Elisabeth Moyel
1830-1838	Kirstine Louise Larsen f. Weinreich
1838-1842	Andreas Hansen
1842-1845	maleremester George William Comminge
1845-1855	postmester Jens Kraft Bøeg
1855-1861	premierløjtnant Chr. Carl Vogelius Steenstrup
1861-1873	apoteker Jacob Frederik Trier
1873-1891	apoteker Chr. Schøller
1891-1904	købmand Sophus Lund
1904-1924	enkefru Karen Marie Jørgensen f. Frederiksen
1924-1934	herrelingrihandler Gustav Rasmussen
1934-1965	Folkebanken for København og Frederiksberg A/S
1965-1972	Den Danske Landmandsbank A/S
1972-1981	herreekviperingshandler Jørgen Østrup Møller
1981-1986	A/S Jens Sørensen & Co. Herreskræderi og Herrekonfektion
1986-	Henning Folmer Jensen

#### **Butikker:**

1905-1930	C.Jørgensen's Ølhandel, Carlsberg Øldepot, 1914-1930: De Forenede Bryggeriers depot
1924-	Herreekvipering, fra 1983 også dameafd.: 1924-1931: Lyngby Herrehattemagasin og Ekviperingshandel v. G.Rasmussen, 1931-: Østrup Møller, med flg. indehavere: 1931-1936: E. Østrup Møller, 1936-c. 1970: Harriet og Jørgen Østrup Møller, 1970-1982: Jørgen Østrup Møller, 1982-1986: A/S Jens Sørensen og Co., 1986- Folmer Jensen, nu kaldet »Galleriet«, med Troelstrup afd. og Østrup Møller herre- og dameafd.
1924-1940	Skotøjsreparation v. J. A. Møller, 1929: M. Hapel, 1936: H. Nielsen
1931-1940	Lyngby Mel- Gryn- og Foderstof-forretning v. H.C.Petersen
1941-1972	Folkebanken for København og Frederiksberg
1941-1982	»Roxy« Skomagasin

I 1979 opsattes en baldakin i hele facadens længde.

Samme år indrettedes lagerrum i den nordlige del af tagetagen. To tagvinduer blev indsat i taget.

I 1982 blev et toiletrum indrettet i den sydlige del af tagetagen.

#### *Ændring af butikker 1992-95*

I 1990-92 ombyggede facaden i stueetagen. Den oprindelige foyer blev genskabt med tre glasdøre til de tre butikker og indgang til trapperummet. Facaden blev istandsat med stål, bronze og glas. En ansøgning om opsætning af en ny glasbaldakin blev dog afvist af Lyngby-Taarbæk Kommune begrundet med, »at man i princippet er imod etablering af faste baldakiner, og foreslår i stedet, at den eksisterende faste baldakin erstattes af markiser«. Ombygningen blev foretaget af arkitekterne Mikkelsen & Nørgaard Aps., København.

I 1993 ombyggedes butiksfacaden igen. Østrup Møllers hhv. herre- og dameafdeling mod gaden fik nye udstillingsskabe af glas i foyeren, og Troelstrup i den nordlige sidebygning fik nye glaspartier. Vinduerne i den sydlige facade mod passagen blev tilmuret. Den eksisterende baldakin blev malet dyblå med hvid underside og fik belysning.

I 1972 var lejligheden på 2. sal til højre blevet nedlagt, og i 1995 indrettedes her patologisk laboratorium med fem udsugningsrør gennem entré og køkken til gården.

#### *Vurdering*

Huset er opført i en nøgtern stil som en moderne forretnings- og beboelsesejendom. Den regelmæssigt opdelt facade er udmærket indpasset i facaderækken. Butiksetagen har store glaspartier og sorte skilte, anbragt foran de bærende søjler. Søjlerne er hvidmalede og anes bag glasfacaden, så man fornemmer, at huset står på grunden. Dog er vinduesinddelingen ikke i overensstemmelse med overetagens murflader, lige som baldakinen skæmmer facaden og hindrer udsynet til overetagen og husrækken. Den bør erstattes med markiser.

Bagarealerne er præget af de to tilbygninger, men takket være den gamle deklaration, der forbød bebyggelse op ad det gamle apoteks vinduer, er der bevaret et grønt opholdsareal mellem den nordlige tilbygning og Superbrugsens murflader. Samme deklaration forklarer den halve husdybde i forhusets nordlige del.

Den smalle passage mellem tilbygningerne er ikke offentligt tilgængelig, da man skal passere trapperummet på bagsiden af forhuset. Trods Lyngby-Taarbæk Kommunes forsøg på (ved daværende borgmester Ole Harkjær) at mægle i sagen om en fælles offentlig passage mellem nr. 60 og 62 til den offentlige parkeringsplads bag husrækken, lykkedes det ikke at etablere denne. Den er stærkt tiltrængt.



Lyngby Hovedgade 63, som komplekset fremstår efter ombygningerne i 1985-87. De ældste dele af bygningerne stammer fra 1925.

## Lyngby Hovedgade 63

### *Den nuværende bebyggelse*

Den nuværende bebyggelse består af en udstillingsbygning med facade mod Hovedgaden og Jægersborgvej samt en værkstedsbygning med gavl mod Hovedgaden, bygget i vinkel langs nordskellet og mod gården med senere tilbygninger mod øst.

Udstillingsbygningen er opført i 1925 og har (senere tilbygninger mod øst medregnet) en facadelængde på ca. 40 meter og en bredde på hhv. 11 og 9 meter. Foruden udstilling indeholder bygningen omklædnings- og vaskerum.

Vinkelbygningen nord herfor er opført i 1925 og 1937 og måler ca. 65 meter mod Gyldendalsvej med en bredde på ca. 16 meter, mens facadelængden mod det oprindelige østskel, der forklarer den spidse vinkel, er ca. 55 meter og husbredden ca. 12 meter. Bag denne bygning opførtes i 1985 en ny værkstedsbygning med målene ca. 40 x 11 hhv. 13,5 meter. Ud over autoværksted rummer bygningerne maler- og pladeværksted, lager og indskrivning samt spisestue.

Alle bygninger er i én etage og grundmurede. Facaderne mod Hovedgaden er pudsede og hvidmalede. Tagene er lave sadel- eller halvtage med tagpap eller built-up.

Bag værkstedsbygningerne blev en del ældre bygninger nedrevet i 1981-87. I dag er her parkering for virksomheden.

### *Fabrikant Jungersens værksted 1925*

I 1925 opførtes en værkstedsbygning for fabrikant Thøger G. Jungersen af arkitekt Erik Bunch, København. Der var tale om en del af den nuværende udstillingsbygning med facade mod syd. Bygningen var grundmuret med buet tagkonstruktion af lamineret træ, med et trækbånd mellem spærenderne. Der var fire ovenlys i taget. Bygningen var i én etage og målte 10,5 x 28,5 meter. Et kontorlokale var indrettet i det sydvestlige hjørne, et toilet i det nordvestlige, mens resten af bygningen rummede et stort værkstedslokale. Facaden mod Hovedgaden-Jægersborgvej havde ni vinduesfag, mens der var porte i vest- og østgavlene samt i facaden mod nord.

På grunden lå der ved østskellet en ulovligt opført lagerbygning fra 1921. Den eksisterede til 1937 (jfr. nedenfor).

### *Udstillingsbygning 1925-36*

I 1925 opførtes desuden en udstillingsbygning nord for værkstedsbygningen, med facade mod Hovedgaden og gavlen i nordskellet. Bygningen, der målte 16 x 10 meter, var i én etage, grundmuret med store vinduespartier mod Hovedgaden. Den havde afvalmet sadeltag med opskalkning, beklædt med tagpap. Bygningens hjørner mod Hovedgaden var skråt afskårne, og også disse og dele af gavlene havde store glaserede. På bagsiden var der fem vinduesfag. Bygningen rummede et stort udstillingslokale med port i nordgavlen mod Gyldendalsvej, butik, to kontorlokaler og garderobe. Den smukke bygning med det særprægede tag var tegnet af arkitekt J. Lund, Lyngby.

I 1928 opførtes foran udstillingsbygningen et tag over en tankstation.

I 1930 opførtes en tilbygning mod øst til værkstedet, i én etage, grundmuret med slaggeplader og tag beklædt med tagpap. Tilbygningen målte 7 x 6 meter og rummede vaskeplads for biler. Arkitekt var J. C. Juhl, Hellerup.



*En havareret bil er blevet hjulpet til værksted af Thøger Jungersens kranvogn. Bilerne holder foran udstillingsbygningen. I baggrunden ses værkstedsbygningen med den karakteristiske buede gavl.*



Hovedgaden 63, udstillingsbygningen fra 1925 med splinternye Fordvogne i vinduerne.

I 1936 blev taget over benzintanken ombygget. Der var nu tre benzinstandere, og taget målte 16 x 9 meter.

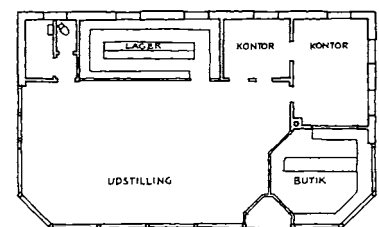
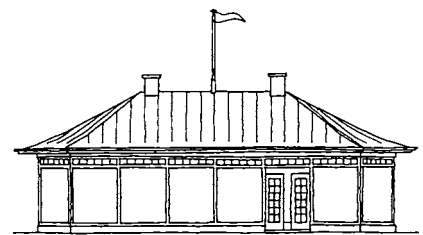
### Ny værkstedsbygning 1937

I 1937 opførtes en ny værkstedsbygning bag udstillingsbygningen, bygget i en skarp vinkel langs Gyldendalsvej og østskellet. Bygningen var i én etage, grundmuret med jernbetonstolper og med lavt sadeltag (dog halvtæg over østfløjen) beklædt med tagpap. Den målte ca. 50 x 16 meter mod Gyldendalsvej og ca. 48 x 12 meter mod østskellet. Mellem betonstolperne var der store vinduespartier og porte mod Gyldendalsvej og gården.

Værkstedsbygningen rummede kontorer og værkstedshal mod Gyldendalsvej. Bygningen mod øst rummede malerværksted og autovask. Et centralvarmeanlæg blev installeret i en kælder under ca.  $\frac{1}{10}$  af bygningen mod Gyldendalsvej. En ældre garagebygning (det tidligere lager fra 1921) blev nedrevet.

Taget over udstillingsbygningen blev nedtaget og et nyt opført med samme taghældning som nybygningens.

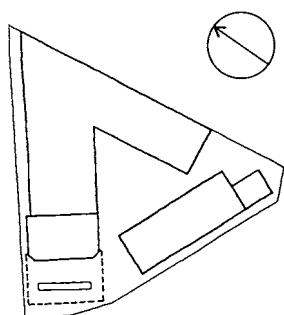
Den ældre værkstedsbygning mod Hovedgaden-Jægersborgvej blev ombygget til udstillingsbygning for brugte biler (1938) med omklædnings- og spiserum og tre toiletter indrettet i den østlige tilbygning (tidligere vaskehal). Facaderne blev ændret med et stort sammenhængende vinduesparti mod gaden og to porte mod gården. Arkitekter for om- og tilbygningen var Kay Fisker og C. F. Møller, København.



Hovedgaden 63, 1925. Facade og plan af udstillingsbygning, ca. 1:350.



Gyldendalsvejs udmunding i Hovedgaden omkr. 1930 med nr. 61 (Shelltanken) til venstre og Thøger Jungersens anlæg til højre. Værkstedbygningen langs Gyldendalsvej er endnu ikke opført.



Hovedgaden 63, 1944: Autoværksted, benzintank og Cyklefabrikken »Hamlet«. Situationsplan, ca. 1:1500.

### Ombygning til cyklefabrik og autoværksted 1944-47

I 1944 lejede Hamlet Cyklefabrik den sydlige udstillingsbygning og en del af vinkelbygningen af firmaet T. G. Jungersen. Udstillingsbygningen blev indrettet med tre rum til cykellakering, montering og værksted. I den østre bygning var der lager og omklædnings- og vaskerum for syv mænd og tre kvinder.

I 1947 blev den nordlige udstillingsbygning ombygget. Facaden fik mindre vinduespartier i og ved de skrå hjørneafskæringer, og der blev indrettet to kontorer i en del af udstillingsarealet. For ombygningen stod arkitekt Edwin Christiansen, Lyngby.

### Udvidelse af autoværksted 1959

I slutningen af 1950'erne blev det igen bedre tider for autobran-chen. T. G. Jungersen A/S udvidede virksomheden ved køb af nabogrunden mod øst, et tidligere cementstøberi, og indrettede vulkaniseringsanstalt og maskinværksted her.



T. G. Jungersens autoværksted i slutningen af 1940'erne, hvor bilerne igen havde overtaget udstillingsbygningen efter krigsårenes cykelfremstilling.

Cementstøberiet var opført i 1924 som en énetages grundmuret bygning med to lag slaggeplader mellem jernbetonstolper, med sadeltag beklædt med tagpap. Bygningen, der var opført af tømrermester L. P. Pedersen, Lyngby, målte ca. 25 x 8 meter og lå nordligst på grunden med gavlen mod Gyldendalsvej. Den blev indrettet til vulkanisering og cylinderudboring samt fire mindre kontor- og lagerrum. Arkitekter var John Sørensen og Ib Kofod-Larsen, København.

En villa beliggende sydligst på grunden blev indtil 1984 anvendt til bolig for vicevært og kantinebestyrerinde. Fra 1984 indeholdt den også kantine.

Villaen var opført i 1924 i én etage, grundmuret i røde sten og med halvvalmet tegltag. Der var fuld kælder. Bygningen, der havde facade mod Frem, målte ca. 9 x 8 meter med en karnap og gavlkvist mod syd. I kælderen var der viktualie-, vaske- og brændselsrum. I stueetagen var der forstue med trappe til 1. sal, køkken og kældertrappe, dagligstue og spisestue. Tagetagen rummede tre soveværelser og bad med toilet. Villaen, der blev nedrevet i 1987, var tegnet af murerfirmaet Brdr. Petersen, Holte.

I 1959 opførtes en lagerbygning til brugte biler op til østsiden af værkstedsbygningen. Bygningen, der målte 12,5 x 10 meter, var af dels grundmur og dels træ med taget båret af profiljern og dækket af bølgeeternit. Arkitekt var Karen Hvistendahl, Hellerup.

### Om- og tilbygning 1965-67

I 1965 fik facaden i den sydlige udstillingsbygning store vinduepartier mod Hovedgaden. Samtidig blev den buede tagkonstruktion skjult bag en muret overbygning med facadeskilt. I gavlen mod nordvest indsattes et vindues- og dørparti. Arkitekt var Stig Thoresen-Lassen, København.

Samme år fældedes de store popler, der havde stået foran udstillingsbygningerne ud imod Hovedgaden-Jægersborgvej, på nær de to yderste i rækken »af hensyn til udsynet til udstillingslokalerne«. Lyngby-Taarbæk Kommunalbestyrelse havde givet tilladelse til fældningen mod, at tre træer blev bevaret; men der blev altså kun to tilbage.

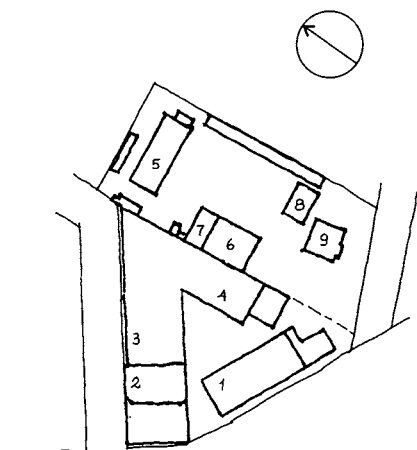
I 1967 blev et malerværksted opført øst for værkstedsbygningen, i én etage, grundmuret med vægge af stål og glas og med built-up tag. Tilbygningen målte 10 x 5 meter.

### Ombygninger 1971-75

I 1971 indrettedes reservedelslager i den nordlige udstillingsbygning. En ny indgang til butik og ekspedition blev indsat mellem lager og autoværksted (Gyldendalsvej 2). I den østlige del af værkstedsbygningen blev malerværksted og sprøjterum ændret til ét stort rum i stedet for fire små. I tilbygningen øst for malerværkstedet indrettedes pladeværksted. For ombygningen stod arkitekterne Jens og Sv. Søndergaard Pedersen, Solrød.



Villaen fra 1924, som sammen med det tilhørende cementstøberi blev købt af bilforretningen i 1959. Huset, der lå ud til vejen Frem, blev nedrevet i 1987.



Hovedgaden 63, 1971. Situationsplan, ca. 1:2000.

1. Udstilling med omklædning/vaskerum (1925-37).
2. Udstilling, senere kontor og lager, med tankanlæg (1925-36).
3. Autoværksted (1937).
4. Malerværksted (1937).
5. Cylinderværksted (1924).
6. Pladeværksted (1959).
7. Vaskehal (1965).
8. Polering (1967?).
9. Villa (vicevært) (1924).

I cylinderværkstedet (det tidligere cementstøberi) indrettedes i 1975 folkerum med garderobe samt et lager i tagrummet over den midterste del af værkstedet (arkitekt: Viktor Madsen, Søborg).

### *Ombygninger 1980-83*

I 1980 blev reservedelslageret (i den tidligere nordlige udstillingsbygning) og det bagvedliggende indskrivningslokale ombygget, bl.a. ved nedrivning af skillevægge. Et taksator- og et kunderum blev indrettet i forbindelse med indskrivnings- og salgslokalet.

I den østlige del af udstillingsbygningen langs Hovedgaden-Jægersborgvej indrettedes omklædnings- og vaskerum. En ny skiltefacade blev opsat over den tidligere benzintank, hvis tag blev bevaret.

I 1981 blev ialt syv ældre bygninger og udhuse på den østlige del af grunden nedrevet, bl.a. cylinderværkstedet. I stedet indrettedes parkering til virksomheden. Et nyt kompressorrum blev opført ved nordskellet og et nyt skur ved østskellet. Om hele grunden opførtes et én meter højt hegn af planker. For ombygning og sanering stod arkitekt N. P. Løgstrup, Vallensbæk.

### *Til- og ombygning 1985-87*

I 1985 opførtes en ny værkstedsbygning øst for den ældre. Det tidligere pladeværksted blev nedrevet, og i stedet opførtes en ny bygning, grundmuret i én etage med built-up tag, med målene ca. 32 x 13,5 meter. Tilbygningen rummede pladeværksted, vognpolering og malerværksted. En mindre tilbygning til værkstedet langs Gyldendalsvej blev opført på gårdsiden, ligeledes grundmuret med built-up tag. Et nyt fyrrum til gasfyring blev opført ved malerværkstedet, og to 25 meter høje skorstene af stål blev rejst øst for nybygningen.

Udstillingsbygningen blev ombygget, idet det gamle buede tag blev erstattet af et nyt built-up tag. I den østlige ende indrettedes spisestue og toiletter i de tidligere vaskerum.

Indskrivningen blev flyttet til værkstedsbygningen med indgang fra gården. I de tidligere indskrivningslokaler indrettedes reservedelslager, og der blev igen indrettet udstilling i forbygningen mod Hovedgaden (d.v.s. den gamle udstillingsbygning fra 1925, der i 1937 var blevet sammenbygget med værkstedsbygningen). De oprindelige skrå hjørner blev fjernet, og en ny glasfacade opført mod gaden. Facaden mod Gyldendalsvej blev ombygget med nyt murværk og højtsiddende vinduer.

I 1987 blev spisestuen flyttet fra sydøstenden af udstillingsbygningen til det tidligere reservedelslager mod Gyldendalsvej, og et nyt omklædnings- og vaskerum blev indrettet i en tilbygning mod sydøst. Taget over den tidligere benzintank blev fjernet. Arkitekt for ombygningerne var N. P. Løgstrup, Vallensbæk.



*De seks popler, som var plantet i 1926-27, var et vartegn for den sydlige del af Hovedgaden. De dominerede totalt bilforretningens lave facade, og dette var årsagen til fældningen af de fire midterste i 1965.*

### Vurdering

Bebyggelsen står som et typisk autoservice-anlæg, der lige som Hovedgaden 8-10 er opstået ved indfaldsvejene til Lyngby. Det ville have klædt de lave, hvide bygninger, hvis den oprindelige række af poppeltræer var blevet bevaret. Især efter Hovedgadens ændrede forløb i 1964, hvor bebyggelsen kom til at stå som bymidtens velkomst til trafikken sydfra. Lyngby-Taarbæk Kommunalbestyrelse har da også i kommuneplanen 1988-96 foreslået »et markant bygningsværk, som udfylder hullet i husrækken« ved en evt. udflytning af autoanlægget, med varehus og parkeringsanlæg.

<b>Ejerliste:</b>	Matr. nr. 2 li (udst. 1922 fra 2 c)
-1922	grosserer Ad. Knuthsen (ejer af matr. 2 c)
1922-1928	fabrikant Thøger G. Jungersen
1928-1980	A/S Thøger G. Jungersen
1980-	Andersen & Martini A/S
<b>Butikker:</b>	
1924-1979	Thøger Jungersen's Automobil Fabrik og Værksted, Benzin-tank 1928-1971
1976-	Andersen og Martini Autoforhandler

*Hovedgaden 63, luftfoto fra 1970'erne. Til venstre ses Gyldendalsvej, i midten autoanlægget og til højre det tidligere cementstøberi med villa. (Andersen & Martini).*







*Lyngby Hovedgade 64 er opført i 1932 i funktionalistisk stil. Bygningen havde oprindeligt blank mur med skiftevis gule og røde mursten i vandrette bånd (jfr. farveillustrationen side 29).*

## **Lyngby Hovedgade 64**

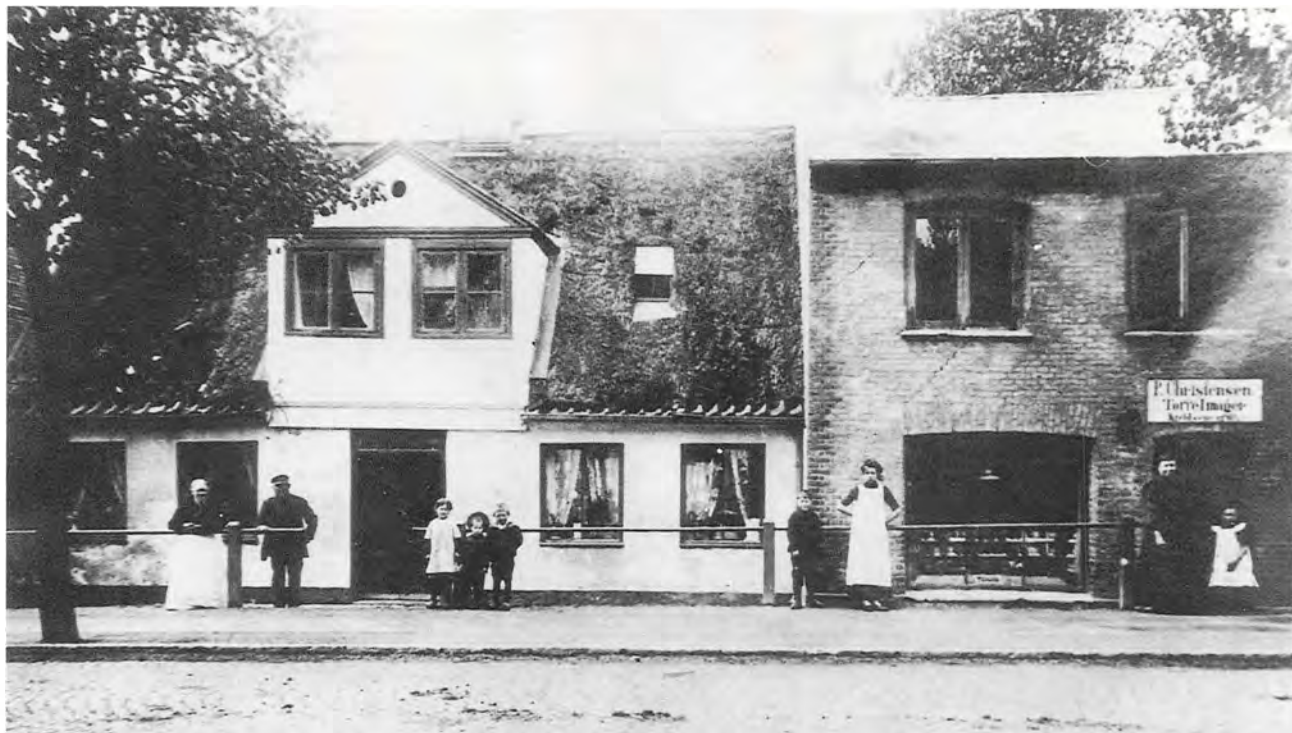
### *Den nuværende bebyggelse*

Den nuværende etageejendom er opført i 1932 i typisk funktionalistisk stil, grundmuret med fire etager og lavt mansardtag dækket med tagpap. Bygningen, der måler ca. 18x11 meter, stod oprindeligt med facade i røde og gule sten, der dannede vandrette bånd (røde sten omkring vinduerne og gule sten mellem etagerne). I dag er facaden pudset og malet bleggul. Facaden har fem vinduesfag over butiksetagen, med hjørnepartierne fremskudt og med to altaner. Bygningen rummer butikslokaler i stueetagen, kontorlokaler på 1. sal samt fire lejligheder på 2. og 3. sal.

### *Hjulmand Ole Erichsens hus 1794*

I 1794 blev der opført et hus på seks fag i længden og fire fag i bredden, af udmuret egetræs bindingsværk med stråtag. Huset var i én etage med en kvist, og der var indgang fra vejen til en forstue, to stuer, to kamre og to køkkener. Under huset var der en kælder på to fag.

I 1838 blev huset beskrevet igen, nu betegnet som seks gange tre fag og beliggende nord-syd. Kvisten opgives som to fag lang,



Hovedgaden 64 omkr. 1914. Den sydlige del var opført i 1794 som tofamiliehus. I 1883 tilføjedes den nordlige del med kælderbutikken.

og der omtales en trappe fra forstuen til loftet med to værelser, tre pulterkamre og loftsrum.

Desuden nævnes i 1838 to små halvtagsbygninger.

I 1858 beskrives huset som 11 alen langt og  $11\frac{1}{4}$  alen bredt, dels af grundmur og dels af udmuret bindingsværk med stråtag og én skorsten. Kvisten på halv dybde var fem alen lang. Husets rum betegnedes nu som forstue, fire værelser, to køkkener og to spisekamre. Fra gården var der opgang til loftet med tre værelser og fire pulterkamre.

Ved den nordlige ende af stuehuset lå der en halvtagsbygning af udmuret bindingsværk med stråtag, tre gange to fag, til brændselshus. Vest for stuebygningen lå en tilsvarende halvtagsbygning, ligeledes til brændsel.

#### *Udvidet stuehus 1878*

I 1878 målte stuehuset 16 alen i længden og 11 alen i bredden med en lidt højere tilbygning mod nord på 3 alens længde og 11 alens bredde. Med den ringe længde kan der ikke være tale om den nedenfor nævnte tilbygning fra 1883. En del af taget var nu af spån, og der var to skorstene. I stueetagen var der nu seks værelser foruden forstuen og de to køkkener med spisekamre, og desuden nævnes en forstue til gården, hvorfra der var trappe til loftet, nu med tre værelser, køkken og spisekammer samt loftsrum.

Bortset fra en retirade nævnes i 1878 ingen udhuse.

#### *Tilbygning i to etager 1883*

En beskrivelse fra foråret 1883 er ikke bevaret; men huset må

være blevet udvidet, da forsikringssummen steg med 50%. Det var stadig dels af grundmur og dels af udmuret bindingsværk, men der nævnes nu både stråtag og skifertag. Der må være tale om den bygning, der ses på matrikelkort fra 1886 og fotos fra ca. 1900: en toetages grundmuret tilbygning nord for det eksisterende hus med to vinduesfag på 1. sal over et butiksvindue med indgang fra gaden. Tilbygningen lå fremskudt ca. én meter foran det oprindelige hus.

En byggesag fra 1895 viser de to huse placeret i hele grundens bredde, men beskriver i øvrigt ikke husenes indretning. I følge byggesagen opførtes et lysthus af tømmer og brædder for skomager Gudmundsson, placeret bagest på grunden.

De to små huse på hhv. fem vinduesfag med kvist og to vinduesfag i to etager rummede i 1904 fire boliger.

Huset var det sidste hus i rækken af tidlige landsbyhuse fra før 1800, og sammen med tilbygningen var det et eksempel på det beskedne byggeri i udkanten af byen.

#### *Butiksindretning 1925*

I 1925 indrettedes den tidligere tøffelmagerbutik i det nordlige forhus til Lyngby Maskinstrikkeri. Et nyt stort butiksvindue med dør til gaden blev indsat. Samme år opførtes et udstillingskab foran den nordlige del af det sydlige hus. Butikken i den toetages bygning blev udvidet ved fjernelse af en væg mod baglokalet.

De to huse blev nedrevet 1931.

#### *Projekt og nyt etagehus 1931-32*

I 1931 indsendte Ejendomsselskabet Kif af Lyngby et projekt, tegnet af arkitekt Fr. C. Christensen, København. Bygningen var tænkt udformet som den overfor opførte nr. 33, tegnet af samme arkitekt: en treetages grundmuret ejendom med mansardtag. Da der var problemer med anbringelse af brandtrapper, blev sagen henlagt. I stedet indsendtes et nyt projekt, tegnet af arkitekt Knud Friderichsen, Lyngby, og i 1932 opførtes den nuværende



*Den sydlige del af Hovedgaden 64 i 1920'erne med det karakteristiske gelænder foran. Gelænderet skyldtes, at huset lå lavere end fortovet.*



Hovedgaden 64, den nordlige del i 1906 med beboere: tøffelmager Peter Christensen og hustru Johanne med de tre yngste (af otte) børn, Kirstine, Kirsten og Svend.

etageejendom som en moderne, funktionalistisk udformet bygning.

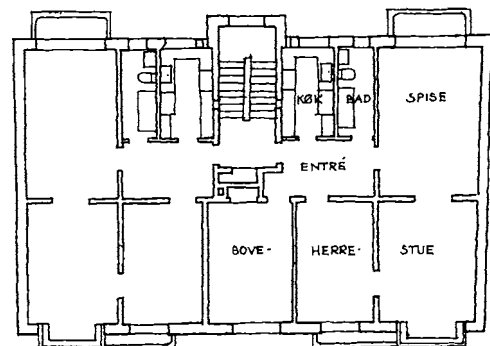
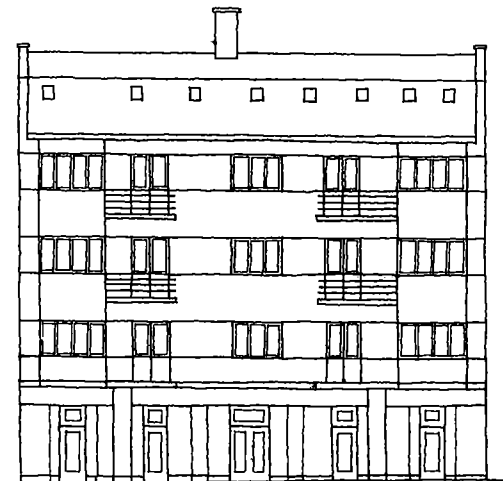
Bygningen var i fire etager, grundmuret med blank mur af røde og gule sten i vandrette bånd. Taget blev udformet som et lavt mansard- og sadeltag, beklædt med tagpap. Ejendommen rummede fire butikker i stueetagen, med glaspartier fremskudt foran de bærende murpillere. Der var seks lejligheder i de øvre tre etager, placeret med to på hver etage omkring trapperum i midten. Lejlighederne mod syd rummede dagligstue og soveværelse mod gaden samt spisestue, badeværelse og køkken mod gården. Lejlighederne mod nord indeholdt dagligstue, herreværelse og soveværelse mod gaden, samt spisestue, badeværelse og køkken mod gården. Der var balkoner mod gaden og gården til alle lejligheder.

I loftsetagen var der tørreloft og pulterkamre. Der var fuld kælder under bygningen med vaskerum og lager til butikkerne.

Som noget nyt indrettedes nedkastningsskakt ved trapperum-

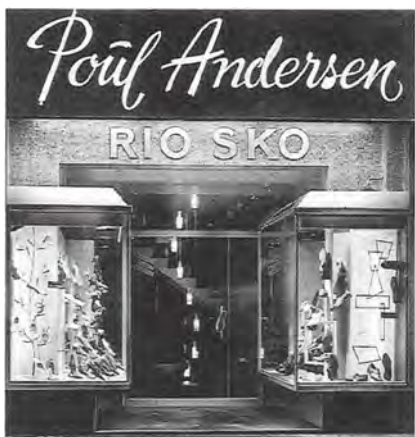
- Ejerliste:** Matr.nr. 67  
 -1794 Lyngby Skole (det senere hus' grund) og Ulrikkenborg (havens grund)  
 1794-1800 husmand Ole Erichsen  
 1800-1810 urmager Johan Henrik Løw  
 1810-1822 blikkenslagermester Johan Daniel Schmidt  
 1822-1837 hattemager Carl Johan Grøndahl  
 1837-1857 enkefru Kirstine Glumsøe f. Wi-borg  
 1857 skomager Niels Haagensen  
 1857-1866 hans enke Hedevig Christiane Haagensen f. Glumsøe  
 1866-1874 sergent Henrik Martin Flittner  
 1874-1903 skomagermester Johan Edvard Hansen  
 1903-1931 enkefru Mette Marie Gudmundsson f. Nielsen  
 1931-1943 Ejendomsaktieselskabet Kif af Lyngby  
 1943-1970 redaktør Asgeir Gudmundsson  
 1970-1985 ingeniør Ib Gudmundsson og ingeniør Finnur Gudmundsson  
 1985-1991 Ib Gudmundsson og Gudrun Gudmundsson (1986-91 hendes arvinger)  
 1991- Ib Gudmundsson

Hovedgaden 64, 1932. Facade og etageplan, ca. 1:300. Bemærk de vandrette bånd i facaden (hhv. røde og gule sten, jfr. farvefoto side 29) samt karnap med gaden (ikke med på de oprindelige bygningstegninger). Rekonstruktion.





Skotøjsforretningen »Rio«, Hovedgaden 64, hhv. i 1941 og ca. 1960.



#### Butikker:

- 1878-1931 Skomager, tøffelmager, 1878 (eller før)-1891: Skomagermester J.E. Hansen, 1891-1897: Skomager A. P. Jakobsen, 1898-1903: H. P. Kjeldsen, 1903-1931: P. Christensen
- 1923-1972 Lyngby Maskinstrikkeri v. Frk. M. Gudmundsson, 1969-1972: Magasin L. M.
- 1932-1971 »Rio« Skotøjsmagasin v. Poul Andersen
- 1932-1933 Papirhandel v. T. Aastrup
- 1932-1976 »Java« Brønderiet, kaffe
- 1934-1972 Christine Rechnagels Boghandel
- 1972-1976 B. Andersen Damekonfektion
- 1975-1983 Willadsen Herreekviperung, Tøjeksperten
- 1978-1985 Ting og Tøj
- 1984- Jackpot
- 1987- Frisør Flemming

met. En forbrændingsovn i kælderen sikrede, at der kun var en spand aske om ugen til afhentning. Derfor frafaldt Lyngby-Taarbæk Kommune kravet om en gennemgang til gården for renovationsafhentning.

#### Ombygning 1954-60

I 1954 ansøgte ejeren om tilladelse til at indrette en taglejlighed i den nordlige del af loftsetagen. Ansøgningen blev afslået af Lyngby-Taarbæk Kommune, idet grunden var overbebygget.

I 1958 ansøgte om nedlæggelse af de to lejligheder på 1. sal. Ansøgningen blev imødekommet af Lyngby-Taarbæk Kommunalbestyrelse, og de to lejemål blev inddraget til lager for Christine Rechnagels boghandel og Rio-sko. Derimod blev en ansøgning om nedlæggelse af lejligheden på 2. sal til højre ikke imødekommet.

I 1960 opførtes en trappetilbygning i to etager på bagsiden med adgang fra den nordlige butik, Rio-sko, til lejligheden på 1. sal. Samtidig opførtes en mindre tilbygning til Lyngby Maskinstrikkeri, ligeledes på bagsiden. Begge tilbygninger var grundmurede med sidemure af gasbeton og vinduer med udvendige, vandrette lameller til afskærmning mod solen. Tilbygningerne var tegnet af arkitekt Jørgen Fabricius, Virum.

#### Ombygning af butikker 1972-86

I 1972 blev de to butikker nord for trappeindgangen lagt sammen. Facaden blev ændret til et stort glasparti, og på 1. sal blev en væg mod kontor nedrevet. For ombygningen stod arkitekt Paul Menø, Lyngby.

I 1986 blev de to sydlige butikker lagt sammen til frisørsalon. En ny og bredere trappe til kælderen blev opført, og i kælderen indrettedes toilet og vaskerum.

Samme år blev den nordlige butik ombygget (Jackpot). 1. sals lejligheden blev adskilt som selvstændigt erhvervslejemål og indrettet til kontor for Rejsegarantifonden. Trappen mellem stueetagen og 1. sal blev nedtaget, og rummet i stueetagen blev inddraget til butikslokale. For ombygningen stod arkitekt Tom Stepp, Helsingør.

#### Vurdering

Ejendommen er den højeste bygning i husrækken, opført i en periode, hvor 4<sup>1/2</sup> etage blev tilladt i den midterste del af Hovedgaden. Den er også i sin bleggule skikkelse en flot bygning; men huset ville vinde ved en tilbageføring til den oprindelige røde og gule, blankmurede facade, som arkitektonisk forstærkede de funktionalistisk prægede vinduespartier.

Endvidere bør det sikres, at murpillerne bag glaspartierne fremstår synlige, uden tildækning af reklamer eller glasbeklædning, således at bygningen visuelt føres til grunden.

Bag huset findes et lille beplantet haveanlæg, indhegnet mod parkerings- og tilkørselsarealet bag den øvrige husrække. Den er en oase midt i de asfalterede bagarealer i den sydlige del af karreen.



*Der er tilsyneladende ikke bevaret fotografier af Lyngby Hovedgade 65, det oprindelige »Banevogterhus nr. 7« fra anlæggelsen af Nordbanen i 1863. Huset var af samme type som dette, der ligger ved Bernstorffsvej Station, men blev nedrevet i 1935.*

### **(Lyngby Hovedgade 65)**

Ved Nordbanens anlæggelse i 1863 opførte det Sjællandske Jernbaneselskab et ledvogterhus ved banens overskæring af Kongevejen. Huset lå på østsiden af vejen og benævntes »Banevogterhus nr. 7«. Det målte 21 x 9<sup>1</sup>/<sub>2</sub> alen og var i 14 fag, grundmuret med skifertag. Ved opførelsen havde huset kun én skorsten, selv om det rummede to lejligheder hver med to værelser og køkken. En udbygning midt på huset rummede en forstue. Huset synes at have haft syv vinduesfag med det midterste udformet som indgang til forstuen.

Efter baneliniens flytning i 1891 - 200 meter mod syd - blev ledvogterhuset overtaget af Vedbækbanen i 1900. Huset blev nedrevet i 1935 ved flytningen af Nærumbanen.



*Nærumbanens tog krydser Lyngby Hovedgade ca. 1930. I baggrunden til venstre brandstationen (nr. 67), til højre nr. 88.*

#### **Ejerliste**

- 1863-1900 Sjællandske Jernbaneselskab, senere DSB
- 1900-1935 Lyngby-Vedbæk Jernbane, senere Lyngby-Nærum Jernbane



### **Lyngby Hovedgade 66**

*Hovedgaden 66 er opført i 1932 og forhøjet i 1959. Forhuset måler 16 x 14 meter, den bagvedliggende sidebygning 13 x 9 meter.*

#### *Den nuværende bebyggelse*

Den nuværende bebyggelse består af forhuset, opført i 1932 og forhøjet til to etager i 1959, samt en sidebygning, opført i 1952 og forhøjet til to etager i 1959. Facaden mod Hovedgaden har syv store vinduesfag i stueetagen og på 1. sal. Der er én butik i stueetagen med indgangsparti i midten. På 1. sal er der udstillingslokale mod gaden og kontorer, spisestue og garderobe for personale mod gården.

#### *Truels Hansens hus 1843*

I 1843 opførtes et hus på skoleloddet, seks fag langt og fire fag bredt og beliggende nord-syd, bygget af udmuret bindingsværk med stråtag. Huset indeholdt forstue, stue, to kamre og køkken samt et rum benævnt materialhus.

I 1847 blev huset beskrevet igen, nu som beliggende øst-vest og med dimensionerne otte fag i længden og fem fag i bredden, af udmuret bindingsværk med stråtag. Det indeholdt forstue, to stuer, to kamre og to køkkener.

I 1866 lå huset igen nord-syd og var i ni fag, 18 alen langt og 10 alen bredt, dels af grundmur og dels af udmuret bindingsværk, med tegltag og to skorstene. Huset rummede nu en forstue, seks



værelser, to køkkener og trappe til loftet med ét værelse og et tagkammer.

I 1869 var huset vokset til ti fag med målene 20 x 10<sup>1</sup>/<sub>2</sub> alen, helt af grundmur med tegltag og tre skorstene. I stueetagen var der en gennemgående gang, to køkkener, seks værelser og trappe til 1. sal, hvor der var en gang, tre værelser og et køkken.

Huset var et typisk tofamiliehus med syv vinduesfag mod gaden, tre vinduer på hver side af en dør til en gennemgående gang.

En halvtagsbygning på otte fag op ad stuehusets bagside, af grundmur med tegltag, anvendtes til materialhus. Desuden var der et brændehus på fem fag, 10 x 4 alen af dels grundmur og dels udmuret bindingsværk med tegltag og én skorsten. Det rummede vaskehus, lokum og tre brændselsrum.

I 1880 blev materialhuset ombygget, ifølge byggesagen ulovligt, idet det nye tag havde tagdryp på naboens grund.

I 1904 var stueetagens ruminddeling ændret, således at der foruden forstuen og de to køkkener kun var to hhv. ét værelse, idet to værelser var indrettet til bogbinderi. Tagetagen var uændret.

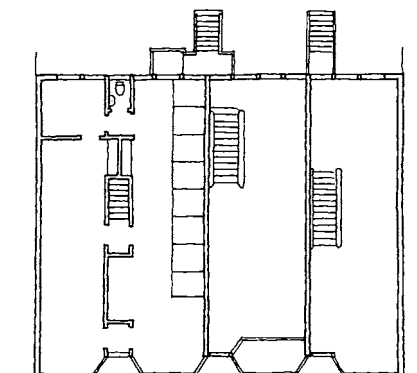
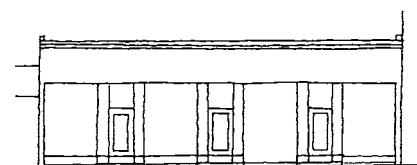
Materialhuset langs stuehuset målte 3 x 12<sup>1</sup>/<sub>2</sub> alen. Udhuset var vokset til 12 x 4 alen og rummede nu også hønsehus.

Forhuset og materialhuset blev nedrevet i 1930-31.

### Basarbygning i én etage 1932

I 1932 opførtes en basarbygning, 16 x 13 meter, i én etage med fuld kælder, af jern og beton med halvtag beklædt med tagpap. Facaden var opdelt i syv fag med store vinduespartier og tilbagetrukne indgange til tre butikker. Fra butikkerne førte en

*Hovedgaden 66. Det oprindelige hus, som eksisterede til 1932, var opført i 1843 og udvidet flere gange. Det lå lavere end fortovet og havde derfor et rækværk foran.*



*Hovedgaden 66, butiksbygning 1932. Facade og plan, ca. 1:300. Bygningen indeholdt tre butikker, med dame- og herrefrisør til højre.*



trappe til kælderen med lager og toilet. Den sydligst placerede butik var delt i to lokaler med fælles indgang til herre- og damefrisør.

Bygningen var som nr. 64 lagt 11 meter fra vejmidten; men ejeren fik dispensation fra kravet om 12 meters afstand. En ansøgning om at udføre gavle (brandmure) som 15 cm jernbetonvægge »af pladsbesparende hensyn« med henvisning til et tilsvarende byggeri på Vimmelskaftet i København blev godkendt af bygningsmyndighederne.

Bygningen blev opvarmet fra centralvarmeanlægget i nr. 60 (apoteket). Basarbygningen blev opført for apoteker Sodemann af arkitekt Johan Speyer, Lyngby.

### *Ombygninger 1940 og 1943*

I 1940 blev møbelforretningen i midten udvidet ved inddragelse af damefrisørsalonen. Skillevæggen mellem de to butikker blev nedtaget og erstattet af søjler og bjælker. En ny skillevæg opsattes mod barbersalonen mod syd.

I 1943 blev også barbersalonen inddraget i Hans Ellekærs møbelmagasin. Skillevæggen mod baglokalet blev nedtaget, og toiletet flyttedes til kælderen. De højsiddende vinduer mod gården blev sænket.

### *Tilbygning 1952*

I 1952 opførtes en tilbygning bag forhuset midt for facaden, ca. 8 meter bred og 16½ meter lang, i én etage, grundmuret med lavt sadeltag beklædt med tagpap. Der var fuld kælder under bygningen med udvendig trappe mod syd. Stueetagen fik lys fra et firerammet vindue i nordgavlen samt fra to ovenlysinduer. Den rummede udstilling og lager for møbelforretningen. Et centralvarmeanlæg blev installeret i kælderen.



*Hovedgaden 66 omkr. 1920 med beboerne stillet op til fotografering.*

På tegningerne er i øvrigt angivet tre butikker: trikotage mod nord, møbelmagasin i midten og urmager mod syd. For tilbygningen stod arkitekt Poul Frederiksen, Lyngby.

#### *Udvidelse af møbelmagasinet 1952 og 1954*

I 1952 blev den sydlige butik (urmageren) inddraget igen. Skillevægge blev fjernet, og toilettet i kælderen blev sløjft.

I 1954 udvidede møbelmagasinet mod nord. Væggen mod den tidligere manufakturforretning blev fjernet, og facaden ændredes med nye vinduer i stedet for døre. Der var nu kun én indgang i midten.

#### *Bygningen forhøjet med en etage 1959*

I 1959 blev forhus og sidebygning forhøjet med en etage, hvorved bygningerne fik deres nuværende skikkelse. På 1. sal blev der indrettet møbeludstilling mod gaden og i størstedelen af sidebygningen. Med vest indrettedes to kontorer med vinduer i gavlen og mod nord, og en altan opførtes mod syd med udgang fra udstillingsrummet. For tilbygningen stod arkitekt Poul Frederiksen i samarbejde med møbelarkitekt Svend Ellekær, søn af Hans Ellekær.

I 1965 indrettedes kontor, spisestue og garderobe for personalet på 1. sal i sidebygningen, der fik indbygget fire vinduesfag mod nord og syd. En udvendig trappe erstattede altanen på sydsiden.

I 1972 opførtes et halvtag beklædt med tagpap, »anvendt som skærm for en maskine, som presser papiraffald«, ved tilbygningsens sydlige facade. Samtidig opsattes en vareelevatorsamme sted.



*Hovedgaden 66 set fra bagsiden med tilbygningen.*



*Basarbygningen Hovedgaden 66 i slutningen af 1930'erne.*

- Ejerliste:** Matr. nr. 36 r  
(udst. 1925 fra 36 b (Lyngby Apotek))(opr. matr. nr. 3 ab udstykket 1868 fra 3 a (skolelodden). 1932 indgået i 36 r)
- 1841 Lyngby Skole
  - 1841-1865 arbejdsmand Truels Hansen (kun huset)
  - 1865-1893 murer Carl Rørby (do. til 1868)
  - 1893-1910 bogbinder Carl Valdemar Lorentzen
  - 1910-1932 apoteker J. C. H. Strøyberg
  - 1932-1946 apoteker L. C. F. Sodemann
  - 1946-1951 apoteker Georg Vilhelm Sodemann
  - 1951-1978 grosserer Hans Ellekær
  - 1978-1984 Svend Ellekær
  - 1984-1985 Inge Ellekær
  - 1985-1989 Tæppeland-Jensen A/S
  - 1989- Ejendomsselskabet af 2.8.1989 A/S

- Butikker:**
- 1933-1964 Møbelforretning, Hans Ellekær
  - 1933-1943 Frisørsalonen Elegance
  - 1935-1954 Hovedgadens Trikotageforretning
  - 1943-1952 Urmager og optiker S. A. Jenné
  - 1964-1973 City Varehus
  - 1973- Tæppeland



Hovedgaden 66 set bagfra med tilbygningen midt på bagarealet.



Hovedgaden 66 (til højre) og 66 A, fotograferet af Gunnar Jørgensen i 1958.

### Vurdering

Basarbygningen står efter forhøjelsen som en nøgtern butikshal, der med sine proportioner er tilpasset husrækken. Det lave halvtag er ført ca. en meter frem foran facaden. Det giver bygningen en synlig afslutning i modsætning til andre basarbygninger, hvor tagkonstruktionen er skjult. Facaden har stort set bevaret sin oprindelige form med syv vinduesfag i såvel stueetage som 1. sal. Men efter senere ombygninger har 1. sals vinduer mistet deres oprindelige kvadratiske format.

Huset er et af de bevarede eksempler på billige og hurtigt opførte byggerier i 1930'erne. Den enkle byggeform med søjler og bjælker og tilbygningen på bagsiden har gjort det muligt at indrette moderne butikslokaler. Dog vil facaderækken næppe kunne tåle flere af disse butikshaller, uden at Hovedgaden mister sit købstadspræg.

Tilbygningen på bagsiden er atypisk placeret midt for gårdfacaden, angiveligt fordi møbelforretningen, der udvidede sit salgsareal i 1952, lå i den midterste butik.



Ny facade til Hovedgaden 66, tegnet af møbelarkitekt Svend Ellekær i 1959.

LYNGBY HOVEDGADE 66

TELF. 87 11 64 - 87 34 05



Lyngby Hovedgade 66 A, opført i 1929 og senest ombygget i 1991. Forhuset måler 16 x 9 meter, den nordlige sidebygning 20 x 6 meter og den sydlige sidebygning 18 x 7 meter (med en tilføjelse på 2 x 3 meter på vestgavlen).

## Lyngby Hovedgade 66 A

### Den nuværende bebyggelse

Den nuværende bebyggelse i én etage, grundmuret med lavt halvtag beklædt med tagpap, er opført som en basarbygning bestående af forhus og sidehuse fra 1929, udvidet i 1939 og 1960. En del af den nordlige sidebygning har dog højt sadeltag beklædt med eternit. Facaden har tre store vinduespartier med indgange til de tre butikker, indrettet i 1991.

### Basarbygning 1929

I 1929 opførtes den nuværende basarbygning med forhus med målene 16 x 8,70 meter og sidehus langs sydskellet, 4,40 x 7 meter, begge i én etage, grundmurede med lavt halvtag beklædt med tagpap. Der var kælder under såvel forhus som sidehus.

Facaden havde tre vinduesfag med indgang i hvert fag til de tre butikker. Det midterste fag var smallere end de to yderfag og havde forhøjet facade. Sidehuset rummede lager og kontor til farvehandelen i den sydlige butik, og lokalerne fik lys fra tre vinduer mod nord. Kælderlokalerne fik lys fra vinduer ud til det lavtliggende bagareal.

Bag den nordlige butik, der var indrettet til blomsterhandel, opførtes et drivhus og en grundmuret tilbygning med brændselsrum og kedel til centralvarmeanlæg. Tilbygningen målte 6,30 x 19 meter og var placeret langs nordskellet. Endnu et drivhus blev opført vestligst på grunden, også ved nordskellet. Arkitekt var Edwin Christiansen, Lyngby.

<b>Ejerliste:</b>	Matr. nr. 36 t (udst. 1928 fra 36 b, Lyngby Apotek)
-1928	apoteker J. C. H. Strøbyberg (ejer af matr. 36 b)
1928-1932	fru Anna Fog f. Gyiring
1932-1937	direktør Carl Olsen Jacobsen
1937-1959	manufakturhandler Michael Madsen
1959-1972	direktør Poul Randow
1972-1977	direktør Søren Rønning og Marianne Rønning
1977-1991	J. Nørgaard A/S
1991-	Handelsselskabet Rønneberg Aps. og Thiele Holding A/S

### Butikker:

1929-1960	Lyngby Blomstergartneri
1929-1939	Norsk Farsforretning
1929-1939	Lyngby Tapet og Farvehandel
1940-1959	Magasin Michael Madsen
1940-1964	»Jaffa« v. Frode Palle
1963-1975	Bjørns Radio
1975-1991	Nørgaard på Strøget, mode
1991-	Thiele briller
1990-	Noa Noa, modeforretning
1991-1994	Gaucht, musikforretning
1994-	Red & Green, modeforretning



Indgangspartiet til »Magasin Madsen« (Michael Madsens manufakturforretning) i den sydlige butik i Hovedgaden 66 A. - Herunder facade 1929 med oprindelig dørplacering. Ca. 1:300.



Gadescener ved Hovedgaden 66 A: øverst grønthandler Frode Palles ophørsudsalg kort før nytår 1964, nederst en besværlig vinduesudstilling ca. 1970.



### Tilbygning 1939

I 1939 blev den sydlige tilbygning udvidet til 7,30 x 18 meter med en tilføjelse mod vest på 3,10 x 2,30 meter. Tilbygningen var grundmuret med halvtag beklædt med tagpap og indeholdt butikslokale til den sydlige butik. Der var fuld kælder under hele tilbygningen med udvendig trappe ved vestgavlen og en indvendig trappe midt i bygningen. Facaden mod nord havde fem vinduer mod den 2,30 meter brede smøge mellem de to tilbygninger med adgang til bagsiden af den midterste butik.

Et koksskur blev opført samme år i forlængelse af den sydlige tilbygning, udført i træ med halvtag beklædt med tagpap. Et centralvarmeanlæg blev indbygget i kælderen. For tilbygningen stod ingeniør O. Palle, Lyngby.

### Tilbygning 1960 og ændringer 1964-91

I 1960 blev den østlige del af drivhusbygningen ved den nordlige butik nedrevet, og i stedet opførtes en ny tilbygning til TO-R radioforretning, af træ, eternit og mur med halvtag beklædt med eternit. Samtidig blev facaden ændret med nye skilte og en lysreklame. Tilladelse til neonreklamen blev givet fra amt og politi med en bestemmelse om, at skiltet skulle fjernes, hvis lyset generede færdslen i Klampenborgvej-krydset. Arkitekt var E. Brangstrup, Brønshøj.

I 1964-65 blev de tre butikker lagt sammen til én forretning, Bjørns radio. Facaden blev ændret til tre store glaspartier med indgang i midten. På bagsiden blev adgangen til den midterste butik lukket. I stedet for det ældre drivhus ved nordskellet opførtes en ny sidefløj i forlængelse af den eksisterende, grundmuret af træ og eternit med tag beklædt med eternit. Sidefløjen rummede lager og to kontorlokaler med vinduer mod syd. For ombygningen stod arkitekt P. Fabricius, Lyngby.

I 1991 blev der igen indrettet tre butikker, og den nordlige blev ombygget til Thiele briller med prøverum og frokoststue i sidebygningen. En ny trappe og et vindue blev indsat i vestgavlen.

Facaden havde i 1975 fået en højere pladebeklædt overbygning over dørhøjde ved indretningen af Nørgaards modebutik. Denne overbygning blev i 1991 beklædt med Bodex-plader, og en todelt lysegrå markise blev opsat. For ombygning og indretning stod arkitektfirmaet Ib Fabiansen, Frederiksberg.

### Vurdering

Den nuværende basarbygning er efter ombygninger en moderne butikshal, som med sine tre store vindues- og dørfag følger sig ind i butiksrækken. Af hensyn til tilpasning til nabobygningerne mod syd ville det nok være hensigtsmæssigt med én eller to etager mere, således som f.eks. forhøjelsen af nr. 70 er foretaget.

Bagsiden domineres af de to sidebygninger omkring den smalle smøge, der udelukkende tjener det formål at give dagslys til lokalerne i den sydlige fløj. Den nordre sidebygning afviger i materialer og former - sortmalet træ og eternit - fra de øvrige bag- og sidehuse.



*Lyngby Hovedgade 66 B, opført 1929 i nuværende skikkelse (bortset fra ændringer i butiksetagens facade).*

## **Lyngby Hovedgade 66 B**

### *Den nuværende bebyggelse*

Etageejendommen blev opført i 1929 som sidste del af anlægget omkring Rådhusørvet. Bygningen har tre etager med kvistetage, grundmuret, pudset og gulmalet med tegltag. Den er beliggende som hjørnebygning med 11 vinduesfag mod Hovedgaden, et skråt afskåret hjørne med ét vinduesfag samt 10 fag mod Torvet. Bygningen måler 27 meter mod Hovedgaden og 26 meter mod Torvet med en bredde på 10 meter.

Bygningen rummer i dag Unibank i hele stueetagen samt i det meste af 1. sal. Fra to trapperum er der adgang til fire lejligheder mod Hovedgaden og fem mod Torvet.

På grund af niveauforskellen er der på bagsiden fire hele etager, med udvendig adgang til kælderrum.

### *Torvet - anlæg og bebyggelsesplan 1917-23*

Allerede ved flytningen af Lyngby Station i 1891 ønskede Lyngby Sogneråd at anlægge en vej fra Jernbanepladsen hen over det ubebyggede areal til Hovedgaden. I 1917 undersøgte mulighe-

den for at føre en vej fra Jernbanepladsen til den nyanlagte Toftebæksvej; men dette projekt blev opgivet på grund af omkostningerne ved at flytte Lyngby Realskole (Hovedgaden 56).

Lyngby-Taarbæk Kommune erhvervede i 1917 arealerne Feyerschous Eng og Birchs Vænge, og da der blev en del overskudsjord fra anlægget af viadukten under jernbanen (den nuværende viadukt på Buddingevej ved Jernbanepladsen), besluttede man at anlægge et torv og to vejforbindelser mellem Jernbanepladsen og Hovedgaden. Ud over at skabe en direkte forbindelse fra stationen til den sydlige del af Hovedgaden ville det nye vejanlæg aflaste den snævre del af Hovedgaden ved Fæstningskanalen for trafik mellem Bondebyen og de endnu ubebyggede arealer vest for stationen. I samarbejde med kongelig bygningsinspektør J. Magdahl Nielsen blev det nuværende torveanlæg med grøn plæne og træplantning anlagt i årene 1918-20. Haveanlægget blev dog først åbnet for offentligheden i 1933-34.

I 1923 afholdtes en konkurrence om bebyggelsen omkring Torvet, omfattende et rådhus på vestsiden og randbebyggelser på ydersiden af de to veje. Konkurrencen blev vundet af arkitekt Tage Rue; men 1. præmieprojektet blev senere bearbejdet, således at rådhuset bortfaldt og først blev opført i 1938-41 som resultat af en ny arkitektkonkurrence, og randbebyggelsen blev forhøjet og opført af andre arkitekter. Af Tage Rues projekt kan man kun genkende de to fremspring ved Torvets udmunding i Hovedgaden.

I mange år dannede bebyggelsen på Hovedgadens østside en lukket afslutning på Torvet. Men allerede omkring 1925 opstod ideen om at føre Klampenborgvej igennem til Torvet. I Dansk Ingeniørforenings Udvalg til Fremtidige Hovedtrafiklinier i Københavnseggen fremlagde kommuneingeniør J. A. C. Rastrup i juni 1926 de første skitser til Ringvej B 4, den nuværende Klampenborgvej.

#### *»Toftebækshus« 1924*

På grunden vest for Torvet ville Lyngby-Taarbæk Kommune altså opføre et rådhus, mens man ville sælge grundene nord og syd for Torvet til private bygherrer. Dog ville man med servitutter sikre en ensartet og smuk bebyggelse.

I 1924 opførtes andelsboligforeningen »Toftebækshus« på Torvets nordlige side som en tre etagers grundmuret og pudset ejendom i nyklassicistisk stil med tegltag uden kviste. Den 100 meter lange bygning har 36 vinduesfag og er opdelt med lisener omkring det midterste felt. Bygningen rummede oprindeligt fire butikker samt 32 lejligheder med adgang fra 6 trapperum. Bag projektet stod muremester Alf Hansen og arkitekt Knud Friderichsen, Lyngby, som havde tegnet bygningen.

#### *Etageejendom mod Hovedgaden 1929*

I 1928-29 opførtes den nuværende hjørnebygning mod Hoved-

gaden som sidste del af bebyggelsen omkring Torvet. Bygningen var som »Toftebækshus« i tre etager, men med udnyttet tagetage med kviste. For opførelsen stod arkitekt Holger Jørgensen, København. Ved behandlingen af byggesagen stemte fire medlemmer af bygningskommissionen imod godkendelse, da grunden var overbebygget. Et udvalg nedsat af Lyngby-Taarbæk Sogneråd anbefalede ejeren at købe de manglende 266 m<sup>2</sup> af Apotekets have eller at reducere etagearealet. Men sognerådet vedtog at give dispensation for overbebyggelsen »af hensyn til helheden omkring Torvet«.

Dog krævede man, at den skrå hjørneafskæring skulle have samme mål som det under opførelse værende byggeri på grunden syd for Torvet. Sognerådet forlangte desuden en særlig sammenbygning af tagfladerne mod »Toftebækshus«, idet projektet oprindeligt havde en skrå tagflade, der lod nabohusets gavl stå synlig.

Facaden var smykket med profilbånd over stueetagens butiksvinduer og gesims under tagskægget. Vinduerne på 1. og 2. sal var markeret med kraftige sålbænke. Omkring hjørnet og i de yderste fag mod nord og vest var de tillige forsynet med indfatninger, der var ført igennem begge etager. De to indgange mod Hovedgaden og Torvet var smykket med refendfugning. De store butiksvinduer var opdelt, så takten svarede til vinduesfag i overetagen.



»Fiskehuset«, Hovedgaden 66B.

Hovedgaden 66 B omkr. 1930, altså umiddelbart efter opførelsen.







Hovedgaden 66 B med Michael Madsens  
manufakturforretning i to etager (1939).

Bygningen rummede 7 butikker og 12 lejligheder. I kælderen var der lagerrum til butikkerne med intern trappeforbindelse, kedel- og kulrum, vaske- og tørrerum samt pulterrum. På grund af det lavereliggende terræn på bagsiden var der adgang i niveau og vinduer til kælderrummene. Stueetagen indeholdt de 7 butikker med baglokaler. På hver af de øvre etager var der fire lejligheder placeret to og to omkring hovedtrappe og køkkentrappe. Lejlighederne rummede hhv. tre værelser, tre værelser og pigekammer eller fire værelser og pigekammer, alle desuden med køkken og badeværelse.

#### *Hjørnebutik i to etager 1931*

I 1931 udvidede Michael Madsens manufakturhandel i hjørnebutikken ved inddragelse af en del af lejligheden på 1. sal, hvor der indrettedes udstillingsareal. En trappe mellem stue og 1. sal blev opført, og en del af væggen mod baglokalet blev nedrevet. Vinduerne på 1. sal fik større højde. Tilladelse hertil blev givet »på betingelse af, at facaden føres tilbage til oprindeligt udseende, når lejligheden ophører at anvendes til forretningsbrug«. For ombygningen stod arkitekt Lars Jensen, København.

I 1932 ombyggedes den nordlige butik (fiskehandel), idet væggen mod baglokalet blev flyttet.

#### *Ombygning til Lyngby Bank 1940*

I 1940 indrettedes banklokaler i hjørnebygningen. I stueetagen fjernedes alle vægge, og de bærende blev erstattet af søjler og dragere. I kælderen indrettedes arkiv og boksrum. Facaden fik ny beklædning af matslebne, bronzefarvede ølandssten i stueetagen, mens den øvrige facade blev pudset og fik samme gule farve som oprindeligt. Vinduesinddelingen i stueetagen blev ændret til sin nuværende udformning med brystninger under vinduerne, som er ude af takt med overetagens vinduesfag. På bagsiden opførtes en 20 m<sup>2</sup> stor tilbygning indrettet til ventilationsrum, anbragt i hjørnet. Arkitekt for ombygningen var Palle Suenson, København.

#### *Ændringer 1949-71*

I 1949 ændredes butiksfacaden på den vestligste forretning mod Torvet (tobak- og vinhandel), idet indgangsdøren blev flyttet til venstre side af indgangspartiet. Kældervinduet blev tilmuret og lyskassen tilkastet. For ombygningen stod arkitekt Anton Borg, København.

I 1959 fik Lyngby Bank tilladelse til at inddrage 1. sals lejlighed mod nord (mod Hovedgaden). I 1960 indrettedes her kontor, frokoststue og garderober for personalet. For indretningen stod arkitekt B. H. Clausen, København.

I 1971 ombyggedes den nordlige butik (Nørgaard). Væggen mod baglokalet blev nedtaget og erstattet af søjler. Arkitekter var Karen og Jan Eggen, Brønshøj.

- Ejerliste:** Matr. nr. 3 bf (udst. 1925 fra 3 b)  
-1928 Lyngby-Taarbæk Kommune (ejer af matr. 3 b)  
1928-1931 A/S M. N. 3 bf m. fl. af Lyngby  
1931-1937 slagtermester Carl Oscar Jacobsen  
1937- Privatbanken i København A/S (senere Unibank)

#### **Butikker:**

- 1929-1940 Michael Madsen Manufakturhandel  
1929-1971 »Hansa« Kaffeforretning  
1929-1967 »Hansa« Smørføretning  
1935-1971 Fiskehuset v. A.Brandt  
1940 Lyngby Bank (filial af Privatbanken, fra 1990 af Unibank)  
1971-1979 Nørgård på Strøget

### *Ombygning af Privatbanken 1978-79*

I 1976 overtog Privatbanken den tidligere tobaksforretning mod Torvet. Her indrettedes kontorlokale. Væggen mod baglokalet blev nedrevet, og butiksvinduerne erstattedes af tre vinduer til venstre for indgangsdøren, svarende til de øvrige i facaden.

I 1979 overtog banken Nørgaards butik mod Hovedgaden. Bankens indgang blev flyttet fra hjørnet til umiddelbart syd for hovedtrapperummet mod Hovedgaden. Et nyt vindue blev indsat i hjørnet, svarende til de øvrige i stueetagen. De to gennemgange ved hovedtrapperne mod Hovedgaden og Torvet blev sløjfet og inddraget i bankens lokaler.

I 1978-79 indrettedes nye banklokaler i stueetagen, bl.a. med nyt chefkontor og mødeværelse. På 1. sal indrettedes kontorlokale i hjørnet, mens lokalerne mod Hovedgaden indrettedes til rygeværelse og frokoststuer til personalet. En trappe bag hovedtrappen forbandt stueetagen med 1. sal.

I 1978-79 overtog banken yderligere en lejlighed beliggende mod Torvet. Her indrettedes mødelokale, garderobe og toilet, og en ny intern trappe blev opført ved hovedtrappen mod Torvet. For ombygningen og nyindretningen stod Privatbankens arkitektkontor, København.

### *Ændringer 1992*

I 1992 foretog Unibank en ombygning ved arkitekt Ole Friis Jørgensen, Lyngby. Vindfanget i stueetagen blev udvidet, og to kontorlokaler blev indrettet i »Toftebækshus«s nordligste butikslokaler. På 1. sal nyindrettedes garderoberum, så der blev en åben gangforbindelse fra den interne trappe til rådgivningskontoret i hjørnelokalet.

Facaden fik fjernet den mørke beklædning og blev i stedet pudset og gulmalet, opdelt med vandrette fuger.

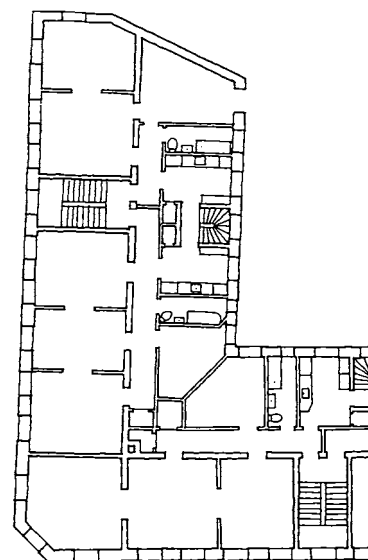
### *Vurdering*

Bygningsanlægget omkring Torvet er et fint eksempel på 1920'ernes bybygning, hvor torv og bebyggelse er tilpasset hinanden i proportioner og valg af materialer. Arkitektonisk står husene som rene nyklassicistiske bygninger med regelmæssig vinduestakt, forstærket med kraftige vinduesindfatninger og brudt med lisener (i »Toftebækshus«) og lodrette bånd ved gavle og hjørner mod Hovedgaden. Netop ved »Toftebækshus« kan man se, hvordan hele anlægget var tænkt udført, med vinduestakten gennemført og bevaret fra stueetagen til taget.

Denne regelmæssige takt brydes imidlertid i hjørnehuset af stueetagens ombyggede vinduesfag, der er ude af takt med de øvre etagers fagdeling. Dette er i øvrigt blevet tydeligere efter den seneste facadeændring, hvor underetagen har fået samme overflade og farve som resten af huset.

Ved en eventuel senere ombygning bør den oprindelige takt retableres med enten mindre eller større butiksvinduer.

*Hovedgaden 66 B, 1929. Etageplan, ca. 1:370.*



*Lyngby Hovedgade 66B set fra bagsiden.*



Lyngby Hovedgade (65-)75-99 og 96-114. Udsnit af Lyngby-Taarbæk Kommunes digitale kort, 1996, 1:2000.



Lyngby Hovedgade 67, Reisenbergs smedie, omkr. 1920.

### (Lyngby Hovedgade 67)

#### *Daniel Jantzens smedie 1840*

I 1840 opførte smed Daniel Jantzen en bygning på syv gange fire fag af lerklinet bindingsværk med tegltag. Huset, der lå øst-vest, indeholdt en smedie med esse, skorsten og blæsebælg samt en lejlighed bestående af to stuer, et køkken og et spisekammer.

I 1864, hvor smedien tilhørte Johan Henrik Schmahr, blev husets mål opgivet til 23 x 10<sup>1</sup>/<sub>2</sub> alen i ni fag. Fra sydsiden gik man ind i en forstue, hvorfra man dels kunne komme ind i smedien (i vestgavlen, ud mod vejen) og dels til lejligheden, der stadig kun omfattede to stuer, køkken og spisekammer.

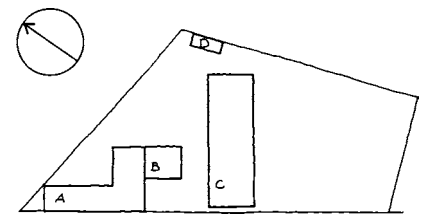
#### *Reisenbergs smedie med tilbygninger 1878-81*

I 1878 havde smed C. F. Reisenberg overtaget ejendommen. Beboelsesbygningen målte nu 25 x 10<sup>1</sup>/<sub>2</sub> alen og var i grundmur (en gavl var dog stadig af bindingsværk, beklædt med brædder). Lejligheden var nu vokset med et kammer, og der var indrettet et værelse på loftet. Smedien udgjorde halvdelen af huset. En tilbygning til smedien, 10<sup>1</sup>/<sub>2</sub> x 8 alen af grundmur med tegltag, lå i en vinkel mod nord langs landevejen.

I 1881 fik huset endnu en tilbygning, nu ved østgavlen og mod syd. Den målte 13 x 8<sup>1</sup>/<sub>4</sub> alen og var af grundmur med tegltag. Den indeholdt en forstue og to værelser. Der var indgang og to vinduer mod vest, et vindue i sydgavlen og tre vinduer mod øst. For tilbygningen stod tømrermester Niels Olsen, Lyngby.

#### *Værkstedbygning 1887-99*

I 1887 opførtes endnu en bygning af grundmur med tegltag. Den målte 20 x 12 alen og lå syd for smedien med gavlen mod Hovedgaden. Der var port og to vinduer mod nord, to vinduer i gavlen og fire vinduer i facaden mod syd. I tagetagen var der en kvist med lem og et kvistvindue mod nord samt to vinduer i gavlen mod gaden. Bygningen rummede vognmagasin og maler-



Hovedgaden 67, 1922. Situationsplan, ca. 1:1500.

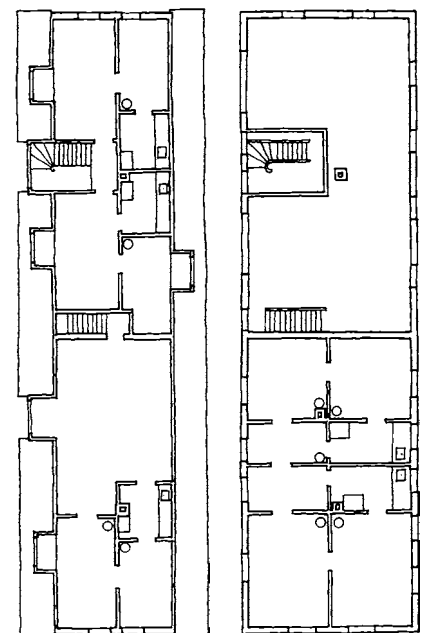
A. Værkstedbygning, tidligere smedie

B. Nødbolig

C. Brandstation og 4 nødboliger

D. Retirader og udhus

Herunder: plan af loftsetage og stue i bygning C 1922, ca. 1:300.





Den gamle brandstation, Hovedgaden 67. Øverst kort efter indretningen i 1922, nederst en mønstring ca. 1945. Tilskuerne i baggrunden står oppe på Hovedgaden, der blev hævet i 1935 af hensyn til viadukten for S-toget.

værksted. Der var kælder under  $\frac{1}{6}$  af huset. For opførelsen stod Niels Olsen.

I 1890 blev den nordlige tilbygning til smedien ombygget, idet nordgavlen og den østlige facade, som hidtil havde været af træ, blev muret. Ved nordgavlen opførtes en skorsten. Tilbygningen, der var lukket mod smedien, havde porte mod gaden og gården, og der blev isat en kvist i taget over porten mod gaden.

I 1893 indrettedes en lejlighed i værkstedsbygningen syd for smedien, i den vestlige ende af tagetagen. Lejligheden rummede to værelser ved gavlen, altså med vinduer til gaden, og et køkken med en nyt kvistvindue mod syd. I stueetagen var der stadig vognport og malerværksted.

I 1899 opførtes en tilbygning til værkstedet mod øst med målene 21 x 12 alen, grundmuret med tegtag. Der var to skydeporte, indgang og to vinduer mod nord samt en kvist med lemme i taget. Mod syd var der fire vinduer.

### Brandstation og nødboliger 1922

I 1919 overtog Lyngby-Taarbæk Kommune ejendommen, og der blev indrettet brandstation og fem nye lejligheder. Brandstationen flyttede fra vandværksgrunden ved Bondebyen til den østlige del af værkstedsbygningen i 1922. Et brandtårn i tre etager opførtes på grunden ud mod Jægersborgvej i 1921. Indtil 1935, da kommunen fik nyt bygningsreglement, måtte man kun bygge i tre etager; men efter 1935 var det tilladt at bygge i fem etager, så brandfolkene havde altså ikke mulighed for at indøve redning fra så høje huse. Tårnet står nu ved den nuværende brandstation i Bondebyen.

På grund af boligmangelen indrettede Lyngby-Taarbæk Kommune fem nødboliger i værkstedsbygningens vestlige ende og i tagetagen, alle med to værelser og køkken. Der var indgang i nordsiden til de to lejligheder i stueetagen samt to indgange i den østlige del af bygningen til to trapper, der førte til de tre lejligheder i tagetagen. Den tidligere smedebolig blev delt i to lejligheder med hhv. to og tre værelser med køkken. Der var indgang fra gården til et fælles forrum. For ombygningen stod kommunens tekniske forvaltning ved kommuneingeniør Rastrup.

Øst for brandstationen opførtes et skur af træ med tag beklædt med tagpap, indeholdende tre retirader og fire pulterrum.

I 1926 blev en lejlighed delt i to, så der var otte boliger i ejendommen. I 1928 blev den gamle smedie med bolig nedrevet.

<b>Ejerliste:</b>	Matr. nr. 2 1 (udst. 1859 fra Lyngby Præstegård)(fra 1840 udlejet til smed Daniel Jantzen, derefter Benjamin J.)
1859-1863	smed Benjamin Jantzen
1863-1873	smedemester Johan Henrik Schmahr
1873-1875	fuldmægtig Jens Villiam Olsen
1875-1899	smedemester Chr. Frederik Reisenberg
1899-1919	smedemester Johannes Chr. Emil Reisenberg
1919-	Lyngby-Taarbæk Kommune

### Tilbygning 1944

I 1944 opførtes en tilbygning bag brandstationen, 13 x 4 meter af træ med tag beklædt med tagpap. Bygningen rummede garage til brandvæsenets stigevogn med port i gavlen mod Jægersborgvej. Bag garagen var der brænderum, retirade og pissoir.

I 1950 overtog brandvæsenet hele ejendommen, og nødboligerne blev nedlagt.

Alle bygninger blev nedrevet i 1960 ved gennemførelsen af Omfartsvejen.



Lyngby Hovedgade 68, opført i 1929 i sin nuværende skikkelse (bortset fra butiksændringer).

## Lyngby Hovedgade 68

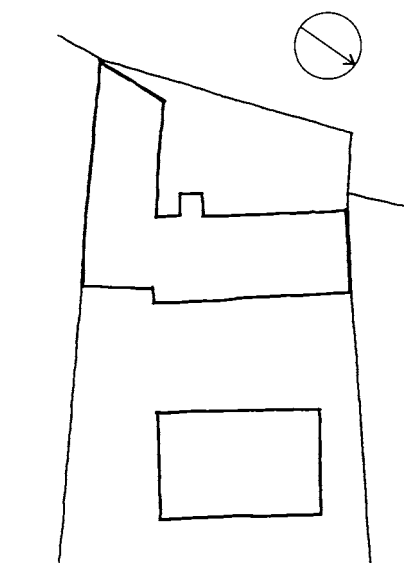
### Den nuværende bebyggelse

Den nuværende bebyggelse er opført i 1929 for A/S Lyngby-Komplekset under navnet »Lyngbygård«. Bebyggelsen består af en tre etagers grundmuret, pudset og gulmalet bygning med tegltag beliggende omkring hjørnet fra Hovedgaden og langs med Torvets sydside. Der er seks opgange med adresserne Lyngby Torv 1-11.

Den del af bygningen, der ligger ud til Hovedgaden, har skrå hjørneafskæring og måler 17,5 x 10 meter mod Hovedgaden og 26 x 10 meter mod Nordre Torvevej. Bygningen rummer butik og lagerrum samt kedelrum i kælderen. I stueetagen er der butikker med baglokaler samt en port ved sydgavlen fra Hovedgaden til bagarealet. En opgang mod Nordre Torvevej (Torvet 1) giver adgang til de øvre etager, der rummer kontor, arkiv og personalerum til butikken i stueetagen (HW Hjørnet) samt en lejlighed og en tandlægeklinik på 1. sal, lægeklinik, kontor og en lejlighed på 2. sal samt seks lejligheder med ét værelse, alkove og køkkenniche og seks enkeltværelser i tagetagen.

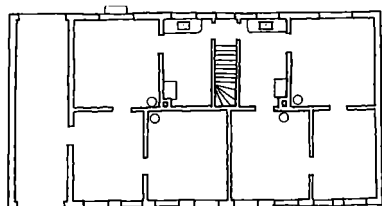
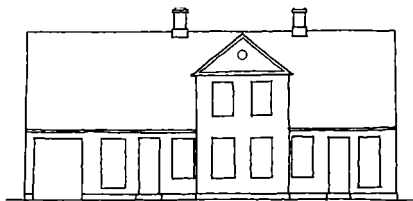
### Peder Jacobsens hus 1848

I 1848 opførtes et lille tofamiliehus på en parcel af Skoleloddén. Huset var beliggende nord-syd, seks fag langt og fire fag bredt. Det var af udmuret bindingsværk med stråtag og rummede en forstue, to stuer, to kamre, to køkkener og to spisekamre.



Hovedgaden 68, 1889. Situationsplan, ca. 1:500.

Hovedgaden 68, 1890. Facade og plan af stue, ca. 1:300.



I 1866, hvor huset tilhørte slagter Carl Frederik Andersen, blev huset beskrevet som 15 $\frac{1}{2}$  alen langt og 10 alen bredt med forstue, fire værelser og to køkkener samt et kammer på loftet. Ved siden af stuehuset lå der en slagterbutik af tømmer og brædder med bræddetag. Et baghus på syv fag målte 14 x 8 alen, grundmuret med tegltag, og anvendtes til slagtehus, vognskur og stald for to heste.

I 1874 tilhørte ejendommen garver Johan Fobian. Stuehuset var uændret, idet der dog omtales et fælles køkken for de to lejligheder, og butikken (ved den søndre gavl) benævnes »udbygning«. Baghuset blev nu anvendt som garveri og havde fået tilbygget en halvtagsbygning på 5 x 8 alen af udmuret bindingsværk med stråtag, til lager af råvarer.

#### *Carl Rasmussens ejendom 1890*

I 1890 opførte den daværende ejer, garver Carl Rasmussen, en ny beboelsesbygning på 28 $\frac{1}{2}$  x 14 $\frac{1}{2}$  alen, grundmuret med tegltag med en kvist på 7 alen i halv dybde og to skorstene. I kælderen, der målte 16 x 7 alen, var der lager og brænderum. Stueetagen rummede en gennemkørselsport, to butikker til læderhandel og to lejligheder med en fælles entré og hver to værelser og køkken. I kvisten og på loftet var der tre værelser og tørreloft.

Bygningen havde port ved den sydlige gavl og indgang til de to butikker, der lå hhv. nord og syd for gavlkvisten. Indgangen til de to lejligheder var på bagsiden. Facaden havde tre vinduesfag på hver side af midterpartiet med gavlkvisten, der havde to vinduesfag. De to butiksvinduer, der sad i yderfagene, havde samme fagbredde som de øvrige vinduer, men var højere. Bygningen var opført af tømremester Niels Olsen, Lyngby.

Garveribygningsen vest for beboelseshuset blev i 1890 målt til 19 x 8 $\frac{1}{4}$  alen, af dels grundmur og dels udmuret bindingsværk og med tegltag med én skorsten og en tagkvist. Målene tyder på, at der var tale om den hidtidige bygning fra 1866/1874. Ved sydgavlen af bygningen var der opført et barkhus på 19 x 5 $\frac{1}{2}$  meter i form af et halvtag, hvorunder der til brug ved garvningsprocessen var nedgravet barkekar i jorden.



Hovedgaden 68, garver Carl Rasmussens ejendom fra 1890 (nedrevet 1928).

Mellem de to bygninger var der en halvtagsbygning på 11 x 3½ alen af tømmer og brædder med tag beklædt med tagpap, beregnet til brændsels- og materialhus.

#### *Ændringer 1905-08*

I 1905 blev et stort butiksvindue indsat i facaden ud for den nordlige butik.

I 1906 indrettedes endnu en butik, idet et værelse under gavlkvisten blev inddraget til cykelforretning. Et stort butiksvindue indsattes i facaden med indgang til butikken umiddelbart syd for gavlkvisten. Arkitekt var C. J. Schwartz.

I 1908 fik også den sydlige butik et stort vindues- og dørparti i stedet for to mindre vinduer.

Huset blev nedrevet i 1928.

#### *Etageejendommen »Lyngbygård« 1929*

I 1929 opførtes den nuværende bebyggelse med en bygning mod Hovedgaden og Nordre Torvevej, og en tilbagerykket fløj langs Torvet. Bebyggelsen blev opført efter en samlet plan for området omkring Torvet i samarbejde med Lyngby-Taarbæk Kommunes tekniske forvaltning, der bl.a. fik gennemført, at tegltaget blev lagt med samme slags tegl (røde vingetegl) som på den i 1924 opførte ejendom »Toftebækshus« ved Torvets nordside. Facaden mod Hovedgaden og Nordre Torvevej er udsmykket med re-fendfugning om port og dørarealer samt med kordongesims over stueetagen, svarende til nr. 66 B. Den lange facade mod Torvet har, ud over kordongesims, konsolbårne fordakninger over de fleste dørpartier (og to vinduer) samt frontoner over to vinduer på 1. sal (og brystninger med balustrade under disse to vinduer). Fløjen langs Torvet indeholdt oprindeligt kun boliger, men fik i 1939-40 butikker i hele stueetagen.

I bygningen mod Hovedgaden og Nordre Torvevej var der oprindeligt i stueetagen fem butikker med baglokaler og tilhørende lagerrum i kælderen med adgang enten ad interne trapper eller ad de to køkkentrapper. Med adgang fra hovedtrappen mod Nordre Torvevej var der på 1. og 2. sal to lejligheder på hver etage med korridor, fem værelser, pigekammer, køkken, bad og toilet. I tagetagen var de nævnte, endnu eksisterende seks lejligheder og seks værelser. Til disse 12 lejemål for enlige hørte to toiletrum, et baderum og et vaskerum til fælles brug.

Bebyggelsen var opført af arkitekterne Axel Buch og E. Wedell-Wedellsborg, Hellerup.

#### *Ændringer 1929-48*

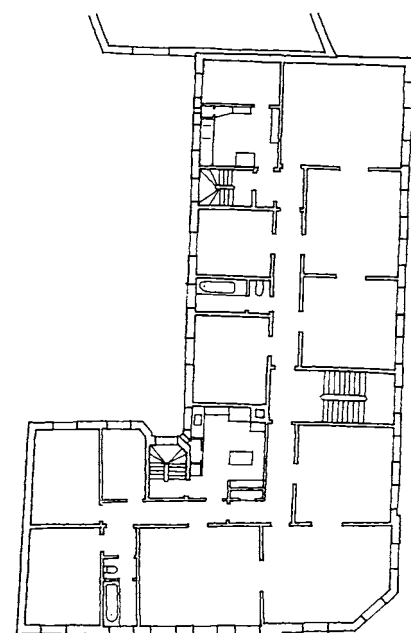
I det følgende er kun omtalt ændringer i den del af bygningskomplekset, der ligger ud til Hovedgaden og Nordre Torvevej.

I 1929 blev hjørnebutikken ændret fra én stor til tre mindre butikker. Der blev opsat skillevægge, så der blev tre lagerlokaler og adgang til køkkentrappen fra alle butikkerne.

I 1933 indrettedes en tandlægeklinik på 1. sal. To værelser mod



Garvemester Carl Rasmussen i sin butiksdør, 1915.



Hovedgaden 68, 1929. Etageplan af »Lyngbygaard«, ca. 1:350. Planen viser to 5-værelses lejligheder med pigekammer.





Hjørnebygningerne nr. 68 og 66 B ved Torvets udmundning i Hovedgaden, 1930'erne.

<b>Ejerliste:</b>	Matr. nr. 35 g (opr. 3 c. 1939 indgået i 35 g. Lyngby Torv 1-11)
-1846	Lyngby Skole
1846-1850	apoteker Salomon Meyer Trier
1850-1864	Peder Jacobsen
1864-1866	snedker Hans Jens Petersen
1866-1873	slagtermester Carl Frederik Andersen
1873-1874	smedemester Nicolai Ferdinand Jensen
1874-1879	garver Johan Fobian
1879-1917	garver Carl Rasmussen
1917-1928	Lyngby-Taarbæk Kommune
1928-1949	A/S Lyngby-Komplekset
1949-1956	Ejendomsselskabet Gl. Rosenhave v./ fru J. I. M. Bohn
1956-1990	Lyngby-Taarbæk Kommune (1/3, 2/3 fra 1957 og hele ejendommen fra 1958)
1990-	Margot og Thorvald Dreyers Fond

#### Butikker:

1866	Slagterbutik, Carl Frederik Andersen
1890-1928	C. Rasmussen Læderhandel
1897-1928	Cigarhandel, 1897-1905: P. Nielsen, 1907-1928: P. A. Frederiksen
1903	Møbelbutik
1905-1906	Mary Petersen, broderimagasin
1906-1911	Cykelforretning, N. Petersen
1911-1912	Chr. Nielsens marskandiserforretning
1913-1917	H. Krøyers møbeletablisement
1918-1928	Skræddermester C. Petersen
1929-1939	Lyngby Sæbelager
1930-	Isenkramforretning, 1930-1966: Harstungs Import, 1966-1972: Dansk/Svensk Stål, 1972-: HW Isenkram
1939-	Norsk Farsforretning

gården blev indrettet til klinik, mens lejligheden iøvrigt bestod af tre værelser, kammer, køkken og bad med toilet.

I 1939 indrettedes farsforretning ved porten mod Hovedgaden. En ny skillevæg blev opsat, så der fremkom en entré med adgang til køkken og køkkentrappe.

I 1948 udvidede Rådhuskiosken, idet væggen til baglokalet blev fjernet.

#### Skoleforvaltningen 1956-66

I 1956 overtog Lyngby-Taarbæk Kommune ejendommen, og i de følgende år indrettedes kontorer for Skoleforvaltningen. I 1958 blev en lejlighed på 2. sal (Torvet 1) inddraget, i 1960 endnu en lejlighed på 2. sal (Torvet 3), og i 1966 indrettedes kontorer i hjørnelejligheden på 1. sal (Torvet 1).

#### Ændringer 1973-76

I 1973 fik farsforretningen mod Hovedgaden ny facadebeklædning med fliser. Samme år indrettedes en oste forretning mod Nordre Torvevej med malet flisefacade.

I 1974 blev de tre butikker i hjørnet sammenlagt til én (HW Hjørnet), der samme år indrettede kontor, arkiv og personalerum på 1. sal mod Hovedgaden. I 1975, da Skoleforvaltningen fraflyttede sine kontorer på denne etage, indrettedes en lejlighed ved siden af HW med to værelser, køkken og bad.

I 1976 blev en baldakin opsat mod Hovedgaden og Nordre Torvevej. I byggetilladelsen forudsattes baldakinen nedrevet, hvis den var til ulempe for færdselen.

I 1976 blev Skoleforvaltningens lokaler på 2. sal fraflyttet, og i stedet indrettedes en erhvervslejlighed og en bolig med fem værelser, køkken og bad (Torvet 1) og en bolig med tre værelser, køkken og toilet i nr. 3.

#### HW Hjørnet udvider 1990-94

I 1990 udvidede HW (hjørnebutikken) ved inddragelse af oste forretningen. Butikkerne fik åben forbindelse bag hovedtrappen (Torvet 1). Der blev indsat nye store butiksvinduer i facaden. For ombygningen stod arkitekt J. Chr. Ehlers, Fredensborg.

I 1994 indrettede HW butiksløkkale i kælderen under hjørnebutikken med indvendig trappe langs facaden mod Nordre Torvevej.

#### Vurdering

Bebyggelsen udgør sammen med Hovedgaden 66 B og »Toftebækshus« en fornem ramme om Torvet og Lyngby Rådhus. Med den regelmæssige facadeinddeling og de høje tegltage er bygningerne et smukt eksempel på 1920'ernes nyklassicistiske bygningskultur. Man burde overveje at fjerne baldakinerne, der hindrer udsynet til de smukke facader.



Lyngby Hovedgade 70 A-D. Til venstre jernstøberiet (kopi fra 1993), i midten beboelseshuset (opført 1847, forhøjet 1922) og til højre den tidligere basarbygning (opført 1937, forhøjet 1989).

## Lyngby Hovedgade 70 A-D

### *Den nuværende bebyggelse*

Den nuværende bebyggelse består af tre bygninger med adresse Lyngby Hovedgade 70 A-D. Bentzens jernstøberi, der ligger sydligst med gavlen mod gaden, var opført i 1853, men blev i 1993 nedrevet og genopført omtrent i sin oprindelige form, grundmuret, pudset og rødmalet med tegltag. Bygningen måler 23 x 9 meter og rummer grøntforretning og café. Foran gavlen er der et søjlebåret tredelt glastag over en studeplads til grøntforretningen.

Den oprindelige beboelsesbygning til jernstøberiet er opført i 1847 i én etage, beliggende nord for støberiet med facade mod gaden. I 1922 blev bygningen forhøjet til to etager, og i 1929 og 1953-60 udvidet med tilbygninger mod nord, øst og vest. Bygningen er grundmuret, pudset og rødmalet med tegltag og måler 15 x 6,5 meter. Tilbygningen mod nord måler 8 x 9 meter, mod vest 12 x 4 meter og mod gaden 13 x 3,5 meter. Bygningen indeholder butikker i stueetagen og erhverv og bolig på 1. sal.

Den nordlige bygning er opført i 1937 som en énetages basarbygning. I 1989 blev den forhøjet med en overbygning opført i gasbeton, pudset og malet lyserød, med tegltag. Bygningen måler 21 x 13 meter med et trappetårn på bagsiden af huset. Stueetagen rummer butikker, og på 1. sal og i tagetagen er der to boliger og et erhvervslejemål.

### *Murermester Harups hus 1847*

I 1846 opførte murermester Jens Peter Harup et lille hus på skolelodden, beliggende nord-syd, 9 fag langt og 5 fag bredt, af

udmuret bindingsværk med tegltag. Huset indeholdt en forstue, to stuer, to kamre og to køkkener.

Året efter, da huset var fuldt indrettet, blev målene opgivet til 9 x 6 fag. Foruden de allerede nævnte rum var der to spisekamre og et pulterkammer. Fra forstuen førte en trappe til loftet med to kamre.

### *P. C. Bentzens Jernstøberi 1853*

I 1850, hvor ejendommen tilhørte jern- og metalstøber P. C. Bentzen, blev stuehuset betegnet som hovedbygning, nu 12 fag lang og indeholdende forstue, fire værelser, køkken, spisekammer, pulterkammer og butik. Der var trappe til loftet, nu med to kamre.

En halvtagsbygning mod syd på 6 fag af udmuret bindingsværk med tegltag indeholdt stald for to heste og materialhus. For enden af denne bygning lå der endnu en halvtagsbygning af tømmer og brædder med bræddetag. Endvidere var der et lysthus i haven.

I 1853 opførtes en støberibygning i 19 fag, beliggende øst-vest med målene 36 x 14 alen. En jerntrappe førte op til indgangen i østgavlen med en gang og to værelser samt et kammer på loftet og en viktualiekælder under bygningen. De øvrige 16 fag var indrettet til støberi med støbeovn, med jordgulv og uden loft. Dog var der et smedeværksted med loft over, og på dette var der indrettet endnu et kammer.

Vest for støberibygningen lå der en halvtagsbygning af tømmer og brædder med tegltag. Vest for denne var der en ottekantet bygning af tømmer, hvori der var anbragt en hestegang: »stående aksel med hestetræk og støbt kamhjul, der griber i et drev på en liggende aksel, der er anbragt gennem bygningen ind i (støberibygningen) og forsynet med tre remskiver og ophængt i loftet«.

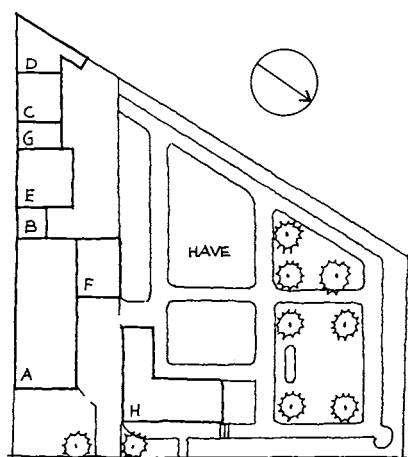
I 1857 var jernstøberiet fuldt udbygget. Ejendommen omfattede nu en række bygninger, hvoraf stuehuset og støberibygningen var de vigtigste. Stuehusets mål var 24 x 11 alen i 12 fag, med indgang fra gaden til entré, seks værelser, køkken og spisekammer. Fra entreen førte en trappe til loftet med to værelser.

En tilbygning på nordgavlen på 4 fag målte 8 x 10<sup>3</sup>/<sub>4</sub> alen. Den var af grundmur med fladt skifertag og rummede et værelse. En halvtagsbygning på vestsiden af stuehuset af udmuret bindingsværk med tegltag blev betegnet som »opvaskehus«.

Støberibygningen var uændret, men havde fået en tilbygning på vestgavlen af dels grundmur og dels udmuret bindingsværk med tegltag. Den var på fire fag og målte 5<sup>1</sup>/<sub>2</sub> x 14 alen, i ét rum med jordgulv og uden loft, anvendt som slibeværksted.

Hestegangen var ikke længere overdækket; men til gengæld var der opført en staldbygning på 8 fag med målene 19 x 10<sup>3</sup>/<sub>4</sub> alen af grundmur med tegltag. Her var der plads til to heste, og bygningen rummede desuden materialhus, skærelø og vognport. På vestgavlen af staldbygningen var der tilbygget en halvtagsbygning af udmuret bindingsværk med tegltag, indrettet til materialhus og lokum.

I 1876 tilføjedes et maskinhus på 19 x 11 alen i én etage, af



Situationsplan af Hovedgaden 70, før 1922.  
Ca. 1:1200.

- A: jernstøberi 1853
- B: slibeværksted 1857
- C: stald, lo og vognport 1857
- D: materialhus og lokum 1857
- E: maskinhus 1876
- F: fileværksted 1876
- G: materialhus 1877
- H: beboelseshus 1847

grundmur med tegltag, og et fileværksted på 14 x 13 alen af grundmur med tag beklædt med tagpap. Maskinhuset rummede en dampkedel og en dampmaskine på 5 HK med aksel og remskiver. Dampmaskinen erstattede hestegangen som drivkraft for blæsemaskiner (til smelteovnen) og slibesten.

I 1877 tilbyggedes et materialhus på vestsiden af maskinhuset, 11½ x 11 alen af grundmur med tag beklædt med tagpap.

Stuehuset var på dette tidspunkt blevet omsat i grundmur.

### *Stuehus forhøjet 1922*

I 1922 blev stuehuset forhøjet til to etager, i grundmur med helvalmet tegltag. Forstue og trapperum blev flyttet til sydgavlen, med adgang til to lejligheder (én i hver etage). I stueetagen var der kontor, spisestue, dagligstue, sove- og børneværelse i forhuset, mens der var køkken og vaskerum i tilbygningen mod haven. En ekstra tilbygning blev opført ved den nævnte tilbygnings vestgavl med redskabs- og kulrum. På 1. sal var der tre stuer, to soveværelser samt køkken og pigekammer.

Facaden mod Hovedgaden havde fem vinduesfag, de yderste med firefags vinduer og de tre i midten med tofags vinduer. De yderste fag var fremhævet med lisener. Arkitekt var Knud Friderichsen, Lyngby.

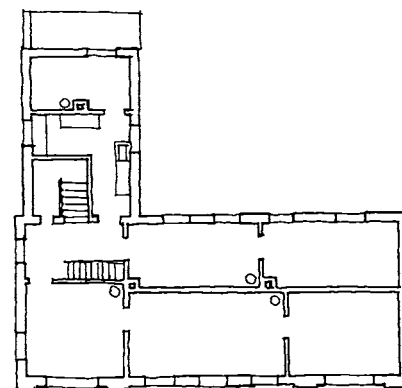
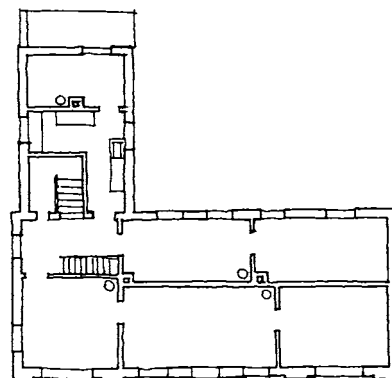
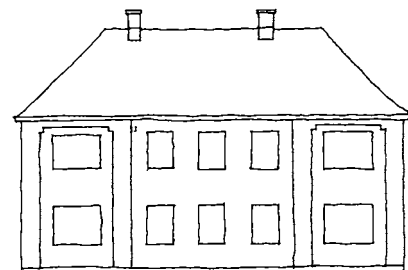
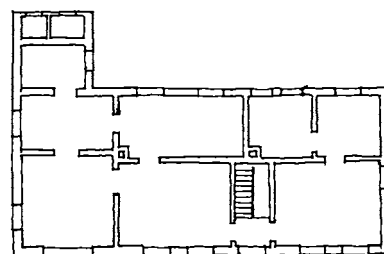
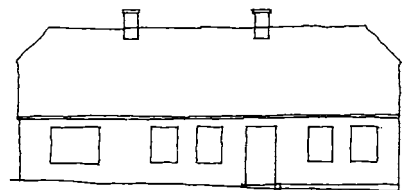
### *Tilbygning til stuehus 1929*

I 1929 blev en tilbygning tilføjet mod nord, fremskudt 30 cm foran facaden, opført i grundmur i to etager med helvalmet tegltag. Der var indgang i facaden mod gaden til et trapperum med adgang til børne- og soveværelse i stueetagen og køkken, spisekammer, toilet og pigeværelse på 1. sal. Den tidligere gavlmur blev på 1. sal gennembrudt med en dør til de to værelser i lejligheden mod syd, og en dør til de resterende værelser blev tilmuret. Der var nu tre værelser med køkken og pigekammer i den sydlige lejlighed. Ialt var der således tre lejligheder i stuehuset. Arkitekt for til- og ombygninger var Knud Friderichsen.

### *Basarbygning 1937.*

I 1937 opførtes en basarbygning nord for beboelsesbygningen, i én etage, grundmuret med fladt tag beklædt med tagpap. Bygningen rummede to butikker med kontor og thekøkken på bagsiden samt en trappe til kælderen (under 1/3 af bygningen) med lager- og toiletrum. Facaden mod gaden havde store vinduespartier med indgang til de to butikker. På bagsiden var der indgang i midten til to trapper til kælderen samt fem vinduer på hver side til baglokaler i stueetagen, desuden kældervinduer. Arkitekt var Poul Frederiksen, Lyngby

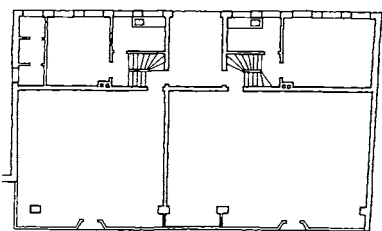
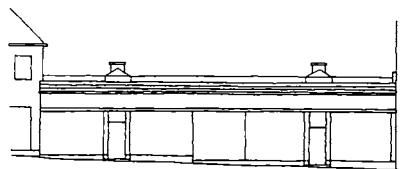
I 1938 indrettedes en butik i tilbygningen til beboelseshuset umiddelbart syd for basarbygningen. To værelser i lejlighedens stueetage blev indrettet til butik med baglokale, og facaden fik indbygget et stort vinduesparti med indgang til butikken. Arkitekt var Poul Frederiksen.



Hovedgaden 70. Øverst facade og plan af stue før 1922. Derunder facade og plan af 1. sal og stue 1922. Ca. 1:300.



Basarbygningen Lyngby Hovedgade 70 A, 1960'erne.



Hovedgaden 70, basarbygning 1937. Facade og plan, ca. 1:450.



Den oprindelige støberibygning fra 1853, fotograferet af Gunnar Jørgensen 1957.

### Nyindretning og udstykning 1950 (nr. 70 A)

I 1950 blev ejendommen delt i to ved udstykning af den nordlige del (med adresse Lyngby Hovedgade 70 A). En brandmur blev opført midt i den nordlige tilbygning til beboelseshuset, og lejligheden nord for skelmuren blev nyindrettet med et værelse i stueetagen og køkken og spiserum på 1. sal. Lejlighederne i den sydlige del af huset (med adresse nr. 70 B) blev ændret til tre værelser, to kamre, køkken og vaskerum i stueetagen samt tre værelser, to kamre og køkken på 1. sal. Der var nu toilet i alle lejlighederne. Arkitekt var Poul Frederiksen.

### Om- og tilbygninger 1953-58 (70 A-B)

I 1953 blev stueetagen i den sydlige del af beboelsesbygningen (nr. 70 B) ombygget til to butikker med baglokaler og kontor i sidebygningen mod vest. Foran facaden blev en tilbygning i én etage opført i grundmur med betontag, indrettet til altan med udgang fra lejligheden på 1. sal. Under den sydligste del af huset blev en kælder udgravet og indrettet til fyrrum for et centralvarmeanlæg. Facaden fik store butiksvinduer med tilbagetrukne indgange til de to butikker. For til- og ombygning stod ingeniør O. Palle, Lyngby.

I 1953 blev den sydlige butik i basarbygningen (nr. 70 A) delt i to butikker. Facaden blev ændret og fik et samlet indgangsparti tilbagetrasket fra gaden.

I 1958 blev jernstøberiet (nr. 70 B) indrettet til autoværksted med entré og værkførerkontor mod gaden og garderobe og toilettrum ved vestgavlen. Arkitekt for ombygningen var Chr. F. Olrik, Lyngby.

Tilladelse til ombygningen blev givet, selv om Lyngby-Taarbæk Kommunalbestyrelse fandt det uheldigt med en ny virksomhed her, hvor man netop arbejdede med en saneringsplan for karreen.

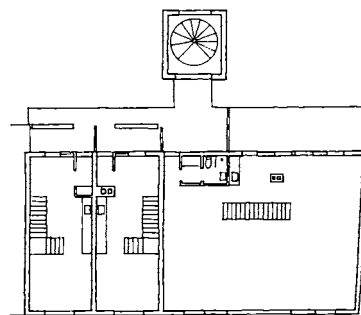
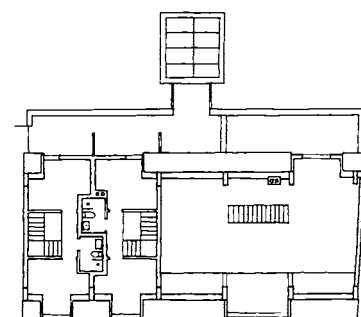
### Centerplaner og ombygninger 1961-72

I 1961 overtog Lyngby-Taarbæk Kommune ejendommen. I de følgende år blev en samlet saneringsplan udarbejdet for hele karreen mellem Hovedgaden og Jernbanepladsen fra Torvet til Gl. Jernbanevej. Et projekt, tegnet af arkitekterne Erling Langkilde og Ib Martin Jensen (som i 1938 havde tegnet Lyngby Rådhus), foreslog en ny bebyggelse i tre etager med parkering i tre kælderetager og et 20 etagers højhus placeret mod Lyngby Torv over for sydgavlen af Rådhuset. Bebyggelsen indeholdt butiks- og kontorcenter med rådhusudvidelse i højhuset. Projektet blev henlagt i 1967, idet Handelsforeningen trak sig ud bl.a. på grund af kravet om 50 mio. kr. i sikkerhedsbeløb. Centerprojektet blev senere overtaget af Aage V. Jensen og flyttet til Klampenborgvej, hvor det igen blev overtaget af Jac. Hartmann og blev til Lyngby Storcenter.

I 1962 opførtes to mindre tilbygninger til beboelseshuset: en lagerbygning opført i grundmur med betontag i forlængelse af tilbygningen mod vest, og en mindre udvidelse af butiklokalet, grundmuret med betontag, i hjørnet bag hovedbygningen. På 1.



Hovedgaden 70 B, stuehuset i sin forhøjede skikkelse fra 1922 med udvidelse mod nord 1929, fotograferet i 1952. - Herunder: Hovedgaden 70 A, 1989: Facade og plan af 2. sal og 1. sal, med to toetages lejligheder t.v. og atelier t.h. Ca. 1:450.



sal indrettedes en altan over tilbygningen med udgang fra et værelse mod vest (nr. 70 B).

I 1969 opførtes et skur til lager bag de ovennævnte tilbygninger, udført af eternit og træ med built-up tag. For alle tilbygninger stod arkitekt Chr. F. Olrik.

I 1971 blev jernstøberiet indrettet til autolakereri med kontor, lager og fællesrum i den vestlige del. I gavlen mod Hovedgaden var der grønhandel. Alle bygninger bag jernstøberiet var nu nedrevet.

#### *Ombygning af butikker og baldakin 1979-81*

I 1979 ombyggedes den tidligere tøjbutik i den nordlige del af beboelsesbygningen til frisørforretning. Et værelse mod trappenedgangen nord for butikken blev inddraget til personale- og prøverum.

I 1981 indrettedes Synoptik brilleforretning i den midterste del af basarbygningen (nr. 70 A). Et ekstra prøverum blev indrettet i det tidligere portrum på bagsiden, og en ny facade blev opført mod gården, udført af stolper og pladebeklædning. Indgangen til nabobutikken blev tilmuret. I kælderen indrettedes værksted. Arkitekt var Oskar E. Kjer, København.

Samme år opsattes en baldakin over såvel basarbygningens som beboelsesbygningens butikker.

#### *Nyt købstadshus over basarbygningen 1989*

I 1989 blev basarbygningen forhøjet med en ny bygning udført på stålsøjler med mure af gasbetonblokke og tegltag. Stålsøjlerne blev placeret med mellemrum på 4,1 meter og ført igennem basarbygningens tag, der blev bevaret under byggeriet. Den sydlige butik har gennemgang til beboelsesbygningens nordlige del med butiks- og baglokale. Bag bygningen opførtes et fritliggende trappetårn, grundmuret med glastag, med adgang til en altangang på 1. sal, hvorfra der er indgang til to lejligheder mod syd og et erhvervsareal mod nord, alle i to etager. Lejlighederne er indrettet med køkken og alrum på 1. sal. En trappe fører til tageta-

<b>Ejerliste:</b>	Matr.nr. 3 d,bm (3 bm udst. 1950 fra 3 d)(opr. 3 d,e,x; 3 e,x indgået i 3 d 1935)
-1848	Lyngby Skole
1848	muremester J.P. Harup
1848-1855	jernstøber Hans Søren Chr. Bentzen
1855-1915	jernstøber Peter Chr. Bentzen
1915-1949	jernstøber Chr. Jacob Carl Bentzen
1949-1958	ingeniørassistent Chr. Carl Bentzen og handelsmedhjælper Poul Andreas Bentzen
1958-1961	Helga Bentzen
1961-1988	Lyngby-Taarbæk Kommune
1988-	Gunna Davidsen, Synoptik A/S, Søren Høyer og Arkitekt M.A.A. Bent Saks Aps. (derefter opdelt i ejerlejligheder)



Hovedgaden 70 A, opført i 1989 over en basarbygning fra 1937.

gen, der rummer to værelser med bad og toilet. Erhvervslejligheden rummer et stort lokale på 1. sal med toilet og trappe til balkon i tagetagen. Facaden står pudset og malet lyserød («pink») over glaspartierne i stueetagen. I den sydlige del er der to vinduer på 1. sal og to kviste i taget. I den nordlige del er der to runde vinduer på 1. sal og et gennemgående glasparti fra 1. sal til tagetagen. Bagsiden har to kviste med franske altaner. Arkitekt var Bent Saks, København (der iøvrigt indrettede tegnestue i erhvervslejligheden).

Tilbygningen til beboelsesbygningen mod syd blev udført ved opførelse af et nyt tag til det oprindelige afvalmede tag. På 1. sal og i tagetagen blev der indrettet en ny lejlighed med køkken, to stuer og bad på 1. sal og tre værelser i tagetagen. I 1992 opførtes en altan på 1. sal mod gården.

### Genopbygning af det tidligere jernstøberi 1993

I 1993 blev den gamle støberbygning nedrevet og genopført i samme form som tidligere. Foran gavlen mod Hovedgaden opførtes en glasoverdækning, båret af runde søjler. Der blev udgravet kælder under hele bygningen med lagerrum, personale- rum og publikumstoiletter til en planlagt café, som imidlertid ikke blev realiseret. I stueetagen indrettedes grønthandel mod gaden, og Lyngby Fuglefarm flyttede ind i vestgavlen. I den vestlige tilbygning til beboelseshuset indrettedes en blomsterforretning («Blomstercafeen»). Arkitekter var KHR A/S (Krohn & Hartvig Rasmussen), Lyngby.

#### Butikker:

1938-1953	Varehuset Funch v. E. Mortensen
1938-1939	Viktor Nielsen, ekviperingshandler
1939-1940	Symaskinefabriken »Singer«'s udsalg
1940-	Engelsk Herremagasin
1959	Polles's Frugt
1959-1966	Emu Lædervarer
1961-	Sygekassernes Optik København A/S, senere Synoptik
1958-1993	Quist Andersen, Auto Reparation, Mømberg Autolakerer
1959-1971	Heden Trikotagemagasin
1959-1973	Per Reumert Kjolestoffer
1966	Kern-Jespersen, Kunst
1969-1995	Poul Høyer, Guld og Sølv
1973-	Max Stoffer
1975-1977	Rivo Modetøj
1974-	Frugt og Grønt, 1974-1993: Skouenby, 1993-1996: Rask, 1996-: Jan Hansen
1978	Le Ann, modetøj
1979	Casablanca, modetøj
1980-1982	Casablanca, damefrisør
1983-1987	Klipoteket Søren
1988	Mig og Annie, frisør M/K
1989-	Mig og Annie, cafe
1992-1993	Jette Hanghøj
1993-	Lyngby Fuglefarm
1993-	Blomstercafeen
1995-	Pee Wee
1995-	Kia og Kinnie, børnetøj

#### Vurdering

Jernstøberiet var et kulturhistorisk minde om en nu næsten uddød industrigren og den sidste bevarede bygning fra Lyngbys første »moderne« industriperiode midt i 1800-tallet. Bentzens Jernstøberi havde i perioden ca. 1900-55 en nicheproduktion af fyrriste til dampskibskedler.

I sin nyopførte udformning er bygningens hovedmål og skikkelse gentaget lige som nogle af vinduesformaterne i nordfacaden; men de oprindelige små rundbuede vinduer i gavlen er gået tabt, og den dominerende forbygning tager udsynet til gavlen.

Beboelsesbygningen nord for støberiet er et fint eksempel på en ombygning i 1920'ernes nyklassicistiske stil med den regelmæssige vinduesrytme og det helvalmede tegltag, som kan anes over de skæmmende baldakiner og reklamerne på altanbrystningerne. Både støberiet og beboelseshuset er i dag rødmaledede, men var oprindeligt hvide. Bygningerne står som et samlet anlæg med virksomhed og bolig, som det ville have været værd at bevare i oprindelig skikkelse.

Det nye købstadsprægede hus i postmodernistisk stil er smukt indføjnet mellem de to nyklassicistiske huse nordfor og sydfor. Som forsøg på at give købstadshuset en ny form er bygningen lykkedes, idet facaden trods de forskellige vinduesformater virker rolig, lige som den pastelfarvede overflade klæder husrækken.



Lyngby Hovedgade 72 fremtræder som et rødstenshus fra 1920'erne, men er ældre: opført i 1850, udvidet i 1864 og forhøjet til nuværende udseende i 1927.

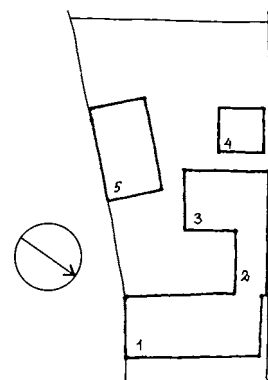
## Lyngby Hovedgade 72

### Den nuværende bebyggelse

Den nuværende bebyggelse består af tre bygninger, forhus, sidehus og baghus. Forhuset har fået sin nuværende skikkelse i 1927 ved forhøjelse af en ældre bygning opført 1850 og udvidet 1864. Bygningen måler 16 x 7,5 meter med trappetårn på bagsiden, opført i blank mur med røde sten, i to etager og med tegltag med tre skorstenspiber. En risalit med gavlkvist med to vinduesfag er fremskudt en halv sten foran facaden, der på 1. sal har to vinduesfag på hver side af risalitten. Forhuset rummer fem butikker i stueetagen, erhverv på 1. sal samt en lejlighed i tagetagen.

Sidebygningen er i to etager, grundmuret med tegltag, opført i 1864 og forhøjet i 1871. Bygningen måler 7 x 3 meter og rummer lager- og cykelrum samt toilet og køkkentrappe til forhuset.

Baghuset er opført i 1854, grundmuret med tegltag, med målene 9 x 7 meter. Baghuset rummer café »Oasen«. En mindre sidebygning fra 1927, i grundmur med halvtag beklædt med tagpap, rummer et offentligt toilet samt lager og cykelrum til forhusets beboere.

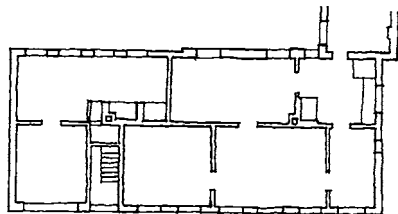
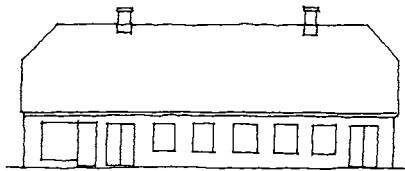


Situationsplan af Hovedgaden 72 i 1908. Ca. 1:1000

1. Beboelse 1850, 1 etage med kvist.
2. Sidebygning 1864-71, 1-2 etager.
3. Værksted 1854, 1 etage.
4. Smedie 1856, 1 etage.
5. Beboelse 1864-67, 1-2 etager med kvist.



Facade og plan af Hovedgaden 72 i 1922.  
Ca. 1:300.



### Hjulmand Bruuns hus på Skolelodden 1850

I 1850 opførte hjulmand Adam Bruun et grundmuret hus med tegltag, i 8 fag og beliggende nord-syd. Det indeholdt forstue, fire værelser og et køkken.

I 1854 blev der tilføjet et hjulmagerværksted vest for stuehuset, fem gange fire fag af udmuret bindingsværk med tegltag.

### Hjulmand Pries' ejendom 1856

I 1856 blev stuehuset udvidet, så det målte  $23\frac{3}{4} \times 11$  alen i 11 fag. Det var stadig i grundmur med tegltag og med indgang fra gaden til en forstue; men det rummede nu ialt seks værelser, tre køkkener og tre spisekamre. Loftet var ikke udnyttet.

Den vestlige bygning med værkstedet var nu delvis i grundmur. Den målte  $15\frac{1}{4} \times 10\frac{1}{2}$  alen. Senere i 1856 blev der tilføjet en bygning længere mod vest, grundmuret med tegltag,  $12 \times 10$  alen i fem fag, indrettet som smedie.

### Udvidelser i 1864-71

Forhuset var, hvis oplysningerne er korrekte, i 1864 vokset til  $25\frac{1}{2}$  alen i længden med samme indretning i stueetagen, men nu desuden med tre værelser på loftet. Facaden havde ni vinduesfag. Værkstedsbygningen målte  $17 \times 10\frac{1}{2}$  alen i syv fag og anvendtes til hjulmagerværksted, slagtehus og stald.

En ny nordre sidebygning på  $11 \times 5$  alen i fem fag indeholdt forstue og brændehus, og der var en lille kælder under bygningen. I 1871 var bygningen opdelt i 10 fag, idet den nu var forhøjet til to etager. Den var af dels grundmur og dels udmuret bindingsværk, med dels tegltag og dels skifertag. I stueetagen var der forstue med trappe til loftet, vognskur og brændehus. 1. sal indeholdt et pulterkammer foruden loftsrummet.

En ny søndre bygning på  $17 \times 10$  alen i ni fag, grundmuret med tegltag, var i 1864 indrettet til beboelse. De seks vestlige fag ( $10\frac{1}{2}$  alen) var i to etager, hver med en gennemgående gang, to værelser og køkken. De tre fag mod øst i én etage indeholdt en stue, et kammer og et køkken. I 1867 var hele bygningen i to etager. Stueetagen indeholdt en gang, fire værelser og to køkkener samt trappe til 1. sal, hvor der var en gang, tre værelser, køkken og spisekammer. På loftet var der to gavlværelser.

Ved vejen lå der i 1864 desuden en slagterbutik opført af tømmer og brædder. Målene opgives ikke; men bygningen havde vinduer og porte.

### Udhuse og butik 1908-20

I 1908 indrettedes vaskehus og to retirader i den tidligere smedie mod vest.

I 1913 indrettedes butik (cykelreparation) i forhusets sydligste værelse mod gaden. To vinduesfag blev erstattet af et stort vindues- og dørparti.

I perioden 1920-26 lå der en garage af træ med tag beklædt med tagpap på østsiden af værkstedet.



Hovedgaden 72 omkr. 1900.



Likørstræde set fra vest mod Hovedgaden i 1962. Til venstre ses baghuset til Hovedgaden 72 i sin forhøjede skikkelse fra 1867 (nedrevet 1963).



Hovedgaden 72 set fra Likørstræde.

### Forhuset forhøjet 1927

I 1927 blev forhuset ombygget til den nuværende to etages ejendom med udnyttet kvistetage. Der blev udgravet kælder under husets bageste del. Facaden er udsmykket med kordongesims og hovedgesims samt lisener ved gavle og risalit. Stueetagen har fem store vindues- og dørpartier til butikkerne, der alle har baglokaler. Trappetårnet på bygningens bagside gav adgang til tre lejligheder på 1. sal og i tagetagen. Der blev indrettet køkken-trappe i sidebygningen.

De to lejligheder på 1. sal havde entré, køkken, spisestue, dagligstue og soveværelse. Der var fælles toilet på trappen. I tagetagen var der en lejlighed med entré, køkken, tre værelser og et kammer. I den sydlige del af etagen var der indrettet vaske- og tørreloft. Ombygningen blev forestået af tømrermester Johs. Lund, Lyngby.

Bagest på grunden opførtes en ny garage til tre biler, 9 x 6 meter, samt et vaskehus med retirader, 8,5 x 4 meter, begge i grundmur med halvtag beklædt med tagpap.

### Butik og værksted i baghuse 1933-46

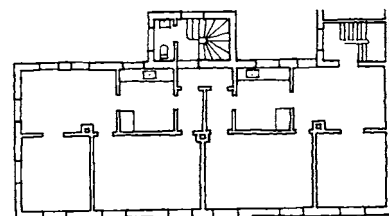
I 1933 indrettedes en butik i østgavlen af beboelseshuset bagest på grunden. Et butiksvindue med dør blev indsat i gavlen.

I 1946 indrettedes værksted i en del af garagen bagest på grunden. De to af garagerne blev ændret til værksted og lagerrum med nye vindues- og dørpartier mod syd. Her indrettedes en kleinsmedie til fremstilling og reparation af kakkelovne.

### Butiksændringer 1966-79

I 1952 overtog Lyngby-Taarbæk Kommune ejendommen, og i 1963 fik man Boligministeriets tilladelse til at nedrive bygningerne for i stedet at opføre et nyt center med rådhusudvidelse (se Lyngby Hovedgade 70 A-D). Planerne blev henlagt; men beboelsesbygningen bagest på grunden langs Likørstræde blev nedrevet i 1963.

I 1966 blev den nordlige butik (keramikforretning) udvidet ved inddragelse af baglokalet. En dør til et lagerrum i sidebygningen



Hovedgaden 72, 1927. Projekt til facade (ikke opført), tydeligt påvirket af »Bedre Byggeskik«s anvisninger, samt aktuel facade og plan af 1. sal. Ca. 1:300.

blev tilmuret. I 1975 ombyggedes butikken igen til Kerrn-Jespersens kunstforretning. Døren til sidebygningen blev atter åbnet, og et køkken og en garderobe blev indrettet her.

I 1979 indrettedes blomsterbutik i det tidligere værksted. Der blev isat et nyt indgangsparti i gavlen mod Likørstræde, og en trappe blev indbygget til et lagerrum i loftsetagen. For ombygningen stod Erik Jensen Design A/S, Slagelse. Garagebygningen med værksted mod vest blev nedrevet.

### *Konditori »Oasen« 1982*

Allerede året efter, i 1980, indsendte ejeren forslag til indretning af konditori i baghuset. Lyngby-Taarbæk Kommunalbestyrelse gav tilladelsen under forudsætning af, at sidebygningen øst for baghuset blev indrettet med toilet for forhusets butikker og barnevognsrum for beboerne. Sidebygningen vest for baghuset skulle indrettets til lager for kunstbutikken og cykelrum for beboerne. Desuden skulle konditoriets toilet være offentligt.

I 1982 stod restaurant »Oasen« færdig, med serveringslokale i stueetagen og på 1. sal, opvaskerum og kølerum. Køkkenet i Postpubben (nr. 78) blev benyttet til fremstilling af middagsretter. Et areal foran »Oasen« blev overdækket med markise og benyttet til udeservering. For ombygningen stod Ole Kongsgaards tegnestue, Virum.

### *Facadeændringer og nedlæggelse af lejligheder 1983-94*

I 1982 solgte Lyngby-Taarbæk Kommune ejendommen, og den nye ejer (HTH Lyngby Aps.) fik i 1983 tilladelse til at sammenlægge de to lejligheder på 1. sal til én stor. I 1990 opsattes to altaner på bagsiden til de to lejligheder på 1. sal og i tagetagen. Der blev udgang fra køkken- og spiserum til altanerne.

I 1990 fik ejeren tilladelse til at nedlægge begge lejligheder og omdanne lejemålene til erhverv imod at indbetale et beløb til kommunens fælles parkeringsfond, idet der ikke var plads til ekstra parkering på grunden. Samme år blev lejligheden på 1. sal indrettet til kontor, frokoststue og mødelokale for Dansk Køkken Design. For ombygningen stod arkitekt Ole Friis Jørgensen, Lyngby.

I 1990-94 blev facaderne renoveret og malet gule (underetagen mod gaden, hele facaden mod gården). Nye butikker blev indrettet med nye facadeskilte. Et forslag om nedtagning af de midterste butikkers skilte og påmaling af skilte i stedet er endnu ikke udført.

### *Vurdering*

Ejendommen fremtræder som et typisk købstadshus fra 1920'erne, udført med en enkel facade med regelmæssig vinduesinddeling. Bygningen står endnu med de små butikker og den røde murstensfacade som et af de få huse, der er bevaret med oprindelig butiksindretning og facade.

Med sidebygninger og baghus er huset med til at give Likørstræde (eller »Smøgen«) karakter og liv. Bag forhuset er der skabt et fint miljø med udeservering og offentlige bænke.

**Ejerliste:**

Matr. nr. 3 f (udst. 1853 fra 3 a)	
-1853	Lyngby Skole
1853-1855	hjulmand Adam Bruun
1855-1899	hjul- og karetmager Hans Heinrich Pries
1899-1907	hans enke Mette Kirstine Pries f. Andersen
1907-1945	murermester Axel Asger Harild
1945-1952	Lise Brask, Grethe Henningsen, Birthe Harild og Jørgen Harild
1952-1982	Lyngby-Taarbæk Kommune
1982-	HTH Lyngby Aps.

**Butikker:**

1864	Slagterbutik
1910-1925	Vaskeri, Johanne Cristine Nielsen
1913-1933	P. Petersens Cyklevæksted
1927-	Tobaksforretning, 1927-1939: L. Hjorts Cigar og Tobaksforretning, 1940-1961: A. Christoffersen, 1961-1981: B. Jørgensen, 1982-1988: Arne Skotte, 1989-: Aage Søndergaard
1927-1942	M. Labos Hatte og Buntmagerforretning
1927-1965	H. F. Petersens Vaskeri
1927-1955	Vinhandelen »Vindruen«, 1927-1951: F. Wulff Paustian
1934-1937	Sølvvarelageret
1940-1971	Hjorts Sæbelager
1943-1990	Konfektoreforretning, Edith Larsen, 1949-1990: »Dorthe«
1959-1969	Ur- og Kronometermageren
1966	Lyngby Guld og Sølv
1966-1989	Kerrn Jespersen, brugskunst
1976-1977	Likørstræde Møbler
1979-1982	Frellens Kaffe
1983-1986	Boutique Jeanet
1987-1988	Kalle børnetøj og sko
1988-1991	Jette Hanghøj
1992-	Lyngby Hæle og Nøglebar
1992-1994	Strøg Mode
1993-1994	Bee Lee
1994	Baskin 31 Robbins
1995	Frugtgården
1995-	Mille Fleur, mode
1995-	Garbo
1995-	Big Mamma, Pizzeria



Lynby Hovedgade 74 er opført i 1858 og forhøjet til to etager i 1904. Butikstilbygningen foran facaden er fra 1904, stykket længst til højre dog fra 1992.

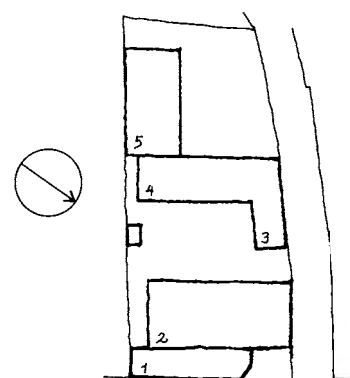
## Lynby Hovedgade 74

### Den nuværende bebyggelse

Den nuværende bebyggelse består af et forhus mod Hovedgaden i to etager med udnyttet tagetage, et baghus i én etage udformet som en vinkelbygning mod Likørstræde og gården, og endnu et baghus langs sydskellet i én etage med udnyttet tagetage. Forhuset er opført i 1858, forhøjet til to etager og udvidet med tilbygninger i én etage mod gaden og gården i 1904 og 1992. Bygningen måler 15 x 7,5 meter, tilbygningen mod gaden 17 x 3,5 meter, ved sydgavlen 7,7 x 3 meter og på bagsiden 6,5 x 2,5 meter. Huset er grundmuret med 1. sal i bindingsværk, med halvvalmet tegltag med fire tagkviste på for- og bagside. Bygningen rummer to butikker med erhverv og beboelse på 1. sal og i tagetagen.

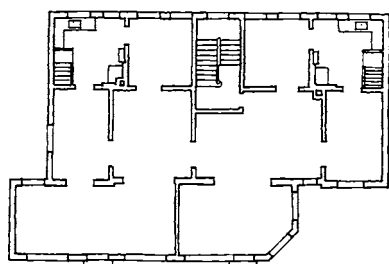
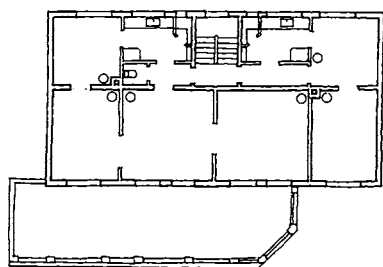
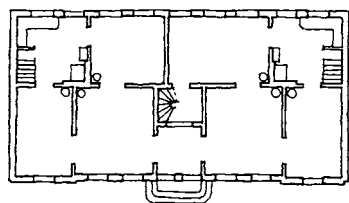
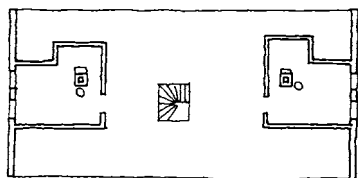
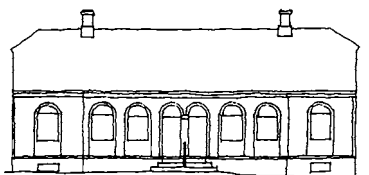
### Murermester Jürckmanns ejendom på Skolelodden 1858

I 1858 opførte murermester F. Jürckmann et beboelseshus i én etage med facade langs vejen. Huset var i 12 fag, grundmuret med halvvalmet tegltag og to skorstenspiber, og det målte  $24\frac{1}{2}$  x  $12\frac{1}{2}$  alen. Facaden havde otte vinduesfag, alle med rundbuet



Situationsplan af Hovedgaden 74 i 1904. Ca. 1:800

1. Butikstilbygning, 1 etage.
2. Forhus,  $2\frac{1}{2}$  etage med boliger.
3. Værksted, 2 (senere 1) etager.
4. Ølafstapning, 1 etage.
5. Staldbygning, 2 etager.



Hovedgaden 74. Øverst facade og plan af loftsetage og stue før 1904. derunder facade og plan af 1. sal og stue 1904. Ca. 1:300.



Hovedgaden 74 i sin oprindelige skikkelse omkr. 1900.

overside, og kvaderpudsede risalitter ved enderne. En trætrappe førte fra gadesiden op til to indgange til to lejligheder (dog med fælles entré bag de to døre!) hver med tre værelser og køkken med udgang til gården. Der var kælder med indvendig trappe under begge køkkener, der lå ved gavlene. Fra entreen førte en trappe til loftet med to gavlværelser.

En nordre bygning i syv fag målte 16 x 5½ alen, i to etager med stueetagen i grundmur og 1. sal i udmuret bindingsværk og med halvtæg af teglsten. Bygningen rummede to brændselshuse, lokum og materialhus, og 1. sal var i ét rum som tørreloft.

I 1865, hvor den nordre bygning desuden anvendtes som stald, blev der tilføjet en vestre bygning på ni fag med målene 19 x 8 alen, i grundmur med tegltæg og indrettet som bageri med bageovn med dobbelt hvælving, brødkammer og vognport. Endvidere var der opført et svinehus og et lokum.

I 1880 blev bageriet nedlagt og omdannet til pakhus, og der indrettedes butik i stuehuset. I 1901 nævnes det, at der var beboelseshus og købmandshandel i huset, og at der foregik øl-aftapning i pakhuset.

#### Forhøjelse og tilbygning af butikker 1904

I 1904 blev stuehuset forhøjet med en etage, således at stueetagen var i grundmur og 1. sal i bindingsværk. Tæget blev ændret til skifertæg. Stueetagen indeholdt trappegang, nu flyttet til bagsiden med adgang fra gården, og to toværelses lejligheder. 1. sal blev indrettet med en toværelses og en fireværelses lejlighed. Alle lejlighederne havde køkken og spisekammer. Loftet over 1. sal brugtes til pulterkammer og tørreloft. Under huset var der stadig to kældre på 7 x 5 alen.

Foran stuehuset blev der opført en butiksbygning på 19 x 6 alen i grundmur med fladt tag (jernbjælker med monier, d.v.s. beton). På taget var der en altan til den fireværelses lejlighed,



Hovedgaden 74 i 1904, umiddelbart efter ombygningen.

<b>Ejerliste:</b>	Matr.nr. 3 h (udst. 1856 fra 3 a)(opr. 3 h.r; 3 r indgået 1935 i 3 h)
-1856	Lyngby Skole
1856-1865	muremester Ferdinand Chr. Vilhelm Jürckmann
1865-1874	bagemester Lars Nielsen Fjeldsted
1874-1884	kroforpagter Peter Hansen
1884-1896	købmand Niels Frode Petersen
1896-1897	brændevinsbrænder Hans Peter Rasmussen
1897-1903	ølhandler Carl Vilhelm Frederiksen
1903-1912	A/S Carl Frederiksen
1912-1948	forretningsfører Carl Frederiksen
1948-1970	Agnes, Carla og Caren Frederiksen
1970-1981	Agnes og Carla Frederiksen
1981-1987	Søren Rønning
1987-1990	Harly Høy, Christian Steffensen og Ole Friis Jørgensen
1990-	Harly Høy og Chr. Steffensen

forsynet med cementbalustrade og vaser. De to butikker, hvoraf den ene fra begyndelsen var modebutik, havde baglokalere indrettet i de to værelser midt i bygningen, der nu var uden dagslys. Butikkerne var forsynet med spejlglasser og havde facetslebne ruder i dørene. Butiksbygningen havde desuden et fast vindueskab. Arkitekt for ombygningen var Erik Kragh, København.

Staldbygningen indeholdt nu trappegang og lagerrum, med to kamre og dueslag på loftet.

Pakhuset, der nu havde en tagkvist, indeholdt kontor og ølaf-tapning. På loftet, hvortil opgangen var i staldbygningen, var der pulterkammer.

En ny staldbygning mod vest, 18 x 9 alen, var i grundmur med mansardtag (halvtæg) med skifer på mansardetagen og tagpap på den øverste tagflade. Her var stald til tre heste samt en boks og et lagerrum. En trappe førte til loftet, der mod nord havde en tagkvist med lemme. Arkitekt var C. J. Schwartz, Lyngby.

I 1907 indrettedes den nordlige butik til viktualie- og kødudsalg med glaserede fliser på gulv og vægge.

#### *Ombygning af butikker og baghuse 1940-58*

I 1940 ombyggedes den sydlige butik, der havde været møbel-forretning i 30 år, til mel-, gryn- og kolonialforretning. Muren til baglokalet blev gennembrudt og en kælder med indvendig trappe udgravet under baglokalet. I 1946 blev kældertappen erstattet af en lem i gulvet, idet butikkens gulv blev sænket 55 cm (til gadeniveau). To lagerrum blev inddraget i butikslokalet.

I 1949 blev baghuset mod Likørstræde ombygget. 1. sal og tag blev nedtaget og et nyt tegltæg opført. Bygningen blev indrettet til skomagerværksted.



Likørstrædes indkørsel set fra Hovedgaden omkr. 1920. - Samme sted set fra vest omkr. 1910.



*Indkørslen fotograferet 1958.*



*Hovedgaden 74 set fra Likørstræde.*

#### **Butikker:**

- 1874-1910 købmandshandel. 1874 muligvis hører Niels Hansen, fra 1875 Peder Hansen, købmandshandel med bevilling til brændevin, 1884-c. 1907: Niels Frode Petersen c. 1907-1910: N. A. Nielsen, 1910: Georg Mørch Kolonial og Viktualieforretning
- 1897-1935 C. Frederiksens Ølhandel, 1917-1935: Carlsberg Øldepot
- 1904 modebutik
- 1907- Viktualier og kød, 1910-1913: Anders Hansen Kødudsalg, 1914-1916: slagtermester C. V. Hansen, 1921-1925: slagtermester L. Jensen, 1926-1927: C.-C. Johansen og Co., hestekødudsalg, 1928-1934: slagtermester K. Kjersgaard, 1935-1943: Marius Jensen, 1944-1980: Einar Jensen, 1982-1985: Slagtergården, Georg Rohde, 1995-: Harly Høj
- 1913-1939 C. Nielsen Auktionsvareforretning
- 1940-1953 Kongens Bryghus' depot
- 1940 Møbelforretning, A. Nielsen
- 1941-1965 Lyngby Mel og Gryn
- 1963-1992 Skomager, 1963-1974: N. Nicolajsen, 1975-1992: C. Marfelt
- 1966-1989 J. G. Madsen's Boghandel
- 1995 Strøg Mode
- 1995- Stor og Smart, damekonfektion

I 1951 indrettedes den tidligere stald, nu garagebygning, til lyskopieringsanstalt med forrum, værksted og trappe til 1. sal. Et forslag om at benytte tagetagen til bogtrykkeri blev afvist af Arbejdstilsynet i 1958. Vest for værkstedet opførtes et cykelskur af træ med halvtag beklædt med tagpap. For ombygningerne stod ingeniør O. Palle, Lyngby.

#### *Ombygning af baghus til butik 1972-80*

I 1972 indrettedes butik i værkstedbygningen. En åben pergola med tegltag blev opført langs facaden, og en tilbygning mod vest blev opført i grundmur med halvtag beklædt med tagpap. I 1975 blev pergolaen inddraget i butikken ved opførelsen af en ny facade med vægge af gasbeton og med fem vinduer og en dobbeltdør. I 1980 blev tagetagen indrettet til spisestue med et nyt toilet. For ombygningerne stod arkitekt Ib Nygaard, Gadevang.

#### *Om- og tilbygning af forhus 1992*

I 1992 opførtes en tilbygning foran den nordlige ende af facaden, i forlængelse af tilbygningen fra 1904. Den nye tilbygning er grundmuret med fladt betontag med built-up, med målene 3,5 x 3,5 meter og skrå hjørneafskæring. På bagsiden opførtes en tilbygning ud for den sydlige butik, 6,5 x 2,5 meter, grundmuret med betontag. Tilbygningen rummer udvidelse af butik og personalerum. Et nyt trapperum blev indbygget med indgang fra Hovedgaden til 1. sal. En baldakin opsat i 1974 ved den sydlige butik blev nedtaget.

1. sal og tagetagen blev ombygget, idet der blev indrettet to lejemål hver i to etager, bolig mod syd og erhverv mod nord. Boligen fik på 1. sal en stor opholdsstue mod gaden og køkken og bad med toilet mod gården. En trappe i opholdsstuen fører til tagetagen med forrum og to værelser. Erhvervslejligheden indeholder et stort rum, køkken og toilet på 1. sal og ét stort rum i tagetagen. Der blev opsat fire tagkviste mod gaden og mod gården, og taget blev ændret til tegl. For om- og tilbygning stod arkitekt Hemming Jensen, Dragør.

I 1993 blev det tidligere skomagerværksted ombygget til butik, og nye vindues- og dørpartier blev indsat i facaden mod Likørstræde og gården. Arkitekter var Fl. Rehnke & Gert Mikkelsen, Rungsted.

#### *Vurdering*

Den nuværende bygning er med sit bindingsværk interessant som eksempel på den byggestil, der prægede århundredskiftet ved ombygning til butiks- og beboelseshuse. Desværre er der intet spor i facaden af de oprindelige rundbuede vinduer, der gjorde bygningen til en af Hovedgadens mest særprægede; men den nordlige del af bagsiden har stadig de oprindelige vinduer.

Baghusene er bevaret i ombygget skikkelse og er med til at give Likørstræde liv med butikker og udstillinger.



Lyngby Hovedgade 75 i 1920'erne. Huset var opført i 1900 og blev nedrevet i 1960.

### (Lyngby Hovedgade 75)

#### *Murermester Cornelius Jensens ejendom 1900*

I 1900 opførte murermester Cornelius Jensen (senere navneforandring til Bjørnemose) en beboelsesbygning ud til Hovedgaden. Han opførte ialt tre mindre etagehuse i årene 1898-1902 (Lyngby Hovedgade 75-81 med små lejligheder til udlejning.

Ejendommen var grundmuret med blank mur i røde sten, med mansardtag med den stejle del dækket med skifer og resten med zink. Bygningen, der målte 17 x 14 alen, havde høj kælderetage, to etager og mansardetage. Facaden havde tre vinduesfag og indgang i midten fra en udvendig trappe. Der var gesimser over kælder og stueetage samt hovedgesims. Kælderetagen var pudset.

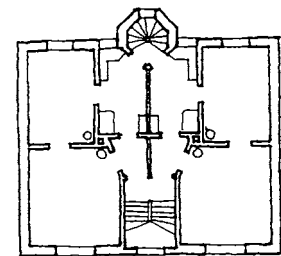
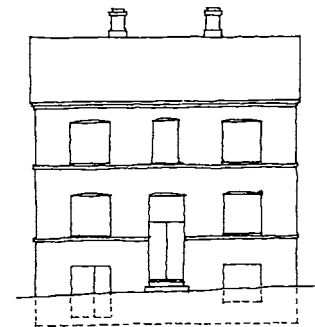
I kælderen var der en lejlighed mod nord med køkken, værelse og butik mod gaden. En udvendig kældertrappe førte til butikken. I den sydlige del af kælderen var der vaske- og brændselsrum. Fra hovedtrappen var der adgang til to lejligheder på hver etage, ialt seks lejligheder med køkken og to værelser. En køkkentrappe fandtes på bagsiden i et ottekantet tårn med et lille spir.

Kælderlejligheder var blevet tilladt igen ved en revision af Lyngby Kommunes bygningsreglement i 1881. I flere tilfælde forsøgte man i spekulationsbyggeri at undgå en ekstra brandtrappe ved at indrette en etage med kælderboliger; men her synes det begrundet i bestemmelsen om, at der kun måtte bygges i tre etager langs Hovedgaden. Huset havde faktisk fire etager.

I 1924 indrettedes en butik i kælderenes sydlige ende for »Frugthjørnet«. Et mindre butiksvindue og en dør blev indsat i facaden med adgang fra en udvendig kældertrappe.

Ejendommen nedreves i 1960 ved udvidelsen af Hovedgaden.

Huset var et typisk eksempel på tidens spekulationsbyggeri med små lejligheder og spartansk udformning.



Facade og grundplan af Hovedgaden 75 i 1900. Ca. 1:300.

**Ejerliste:** Matr. nr. 2 ai (udst. 1898 fra 2 ae, 2 ae 1897 fra 2 a)  
-1897 Lyngby Præstegård  
1897-1898 murermester Cornelius Jensen (Bjørnemose)  
1898-1906 værtshusholder H. P. Jensen  
1906-1917 enkefru Pouline Frederikke Christensen  
1917-1923 malermester Alfred Nielsen  
1923-1953 tømrermester C. A. Gram  
1953-1965 fru Aida Roust  
(1965 eksproprieret af Københavns Amt)

**Butikker:**  
1912 Skomager N. Brusen  
1923-1940 T. Teglers Brødsalg og ismejeri v. N. P. Andersen, 1930-1940: Flora Barckmann's Ismejeri  
1924-? Frugthuset Bommen





Lyngby Hovedgade 76 er opført i 1988 - Nedenfor facade og plan af 2. sal 1988, ca. 1:300.

### Lyngby Hovedgade 76

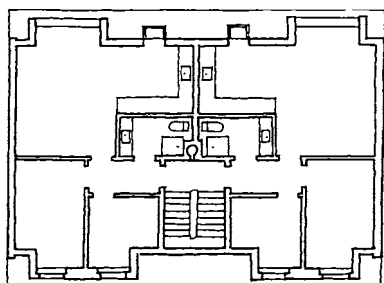
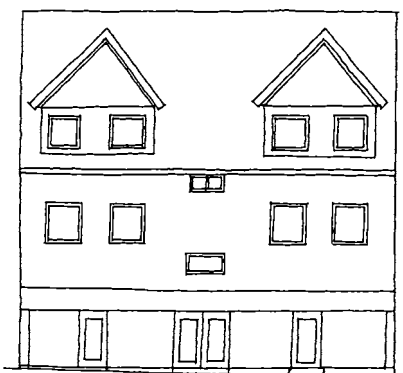
#### *Den nuværende bebyggelse*

Den nuværende butiks- og beboelsesbygning er opført i 1988 som et såkaldt købstadshus i to etager, grundmuret med blank mur i røde sten og tegltag med to store kviste på hhv. for- og bagside. Huset måler 14 x 10 meter og rummer butik og café i stueetagen samt to boliger på 1. sal og i tagetagen. Der er fuld kælder med depot- og sikringsrum. Der er indgang til trapperummet midt i facaden.

#### *Murermester Jürckmanns tofamiliehus 1856*

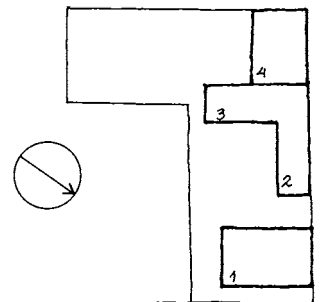
I 1856 opførte murermester Ferdinand Jürckmann et stuehus langs Hovedgaden, i 10 fag med målene 19 x 12<sup>1</sup>/<sub>2</sub> alen, i grundmur med tegltag. Huset indeholdt forstue med indgang fra gaden, fire værelser, to køkkener og to spisekamre. Facaden havde syv vinduesfag med indgang i midten og gavlkvist over de tre midterste fag. Huset var grundmuret og havde halvvalmet tegltag med to skorstenspiber.

Til huset hørte en halvtagsbygning på 3 x 2 fag af udmuret bindingsværk med tegltag, indrettet til to tørvehuse og lokum.





Lynby Hovedgade 76 omkr. 1900. Huset var bygget i 1856 og blev nedrevet i 1962.



Situationsplan af Hovedgaden 76 i 1943.

Ca. 1:1000.

1. Beboelse.
2. Kontor - værelse.
3. Garage - oplag.
4. Garage.

### Ændring til énfamiliehus med udbygninger 1863

I 1863 var stuehuset indrettet med entré, fem værelser, garderobe og køkken. Der var trappe til loftet med et gavlværelse.

En nordre bygning på 17 fag, 29 x 3½ alen, var af udmuret bindingsværk med halvtæg af tegl. Den indeholdt hønsehus, brændselsrum og materialskur.

En vestre bygning på 7 fag, 16½ x 8 alen i to etager, indeholdt i den grundmurede stueetage vognskur, karlekammer, selekammer, stald for tre heste, materialkammer og latrin. Overetagen var af tømmer og brædder med jalousivinduer og brugtes som pakhus. Bygningen havde tegltæg. I 1865 blev denne bygning forlænget til 22½ alen i 11 fag. En del af stueetagen indrettedes til pakhus, og loftet brugtes som skindtørreloft.

I 1865 opførtes også en ny nordre bygning i 7 fag, 15½ x 7 alen, grundmuret med tegltæg. Der var kælder under bygningen, som anvendtes til vognskur, brændehus og vaskehus.

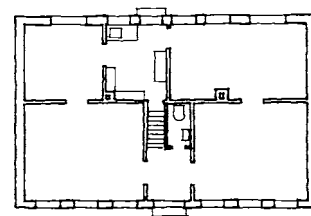
### Udhus og garage 1883-1925

I 1883 opførtes et hønsehus og materialhus af tømmer og brædder med tegltæg. Udhuset målte 15 x 5 alen og lå bagest på grunden ved nordskellet.

I 1925 opførtes en garage bagest på grunden i stedet for udhuset. Garagen målte 9 x 7 meter og var i grundmur med tag beklædt med tagpap.

### Nyt garageanlæg og udstilling i forhus 1943-49

I 1943 opførtes en ny garagebygning syd for den ældre bygning



Facade og plan af Hovedgaden 76 før ombygningen i 1942. Ca. 1:300.



Hovedgaden 76 kort før nedrivningen i 1962.



Hovedgaden 76, gården ca. 1960.

<b>Ejerliste:</b>	Matr. nr. 3 bq (opr. 3 k.u.ad) (3 u indgået i 3 k 1935, 3 bq udskilt 1982 fra 3 k)
-1856	Lyngby Skole
1856-1857	murermester Ferdinand Chr. Vilhelm Jürckmann
1857-1862	manufakturhandler Benjamin Hansen (3 u dog først købt 1862)
1862-1873	produktthandler Michael Marais Hartvig
1873-1883	partikulier Adolph Carl Gustav Reimers
1883-1921	produktthandler Charles Christopher Emil Birch
1921-1940	fragtmand Hans Petersen
1940-1942	grosserer Carl Schepler
1942-1945	vognmand Hans Petersen
1945-1948	fabrikant P. T. Johnsen
1948-1961	Hovedstadens Brugsforening
1961-1983	Lyngby-Taarbæk Kommune
1983-1986	HTH Lyngby Aps. (senere Hvidevarecentret Aps.)
1986-	Ejvind Skjold Nielsen, derefter opdelt i 6 ejerlejligheder

#### Butikker:

1988-1995	Dansk Køkken Design
1989-1990	Containeren
1992-1995	Lyngby Skindudsalg
1995-1996	Lyngby Kaffe og Te. Værings efft.
1995-	Cafe Chester

bagest på grunden, sammenbygget med denne og med målene 15 x 7 meter. Bygningen var grundmuret med tag beklædt med tagpap. Den ældre garage blev indrettet til oplagsrum, og en del af det vestlige baghus indrettedes til folkerum med toilet. Den nordre sidebygning rummede nu et værelse, tekøkken og kontor. I forhuset indrettedes toilet i stueetagen. Arkitekter var Jørgen Maahr og Viggo Boesen, Lyngby.

I 1949 indrettedes udstillingslokaler i forhusets sydlige ende. I den nordlige del var der kontor og værksted. Facaden fik to store udstillingsvinduer syd for indgangen, og i bagsidens nordlige del indsattes en port til værkstedet. Lyngby-Taarbæk Kommune krævede opretning af frontispicen, da facaden truede med at styrte sammen. Arkitekt var Jørgen Maahr.

Forhuset blev nedrevet i 1962 og de øvrige bygninger i 1963. Derefter henlå grunden ubebygget i 25 år.

#### Nyt købstadshus 1988

I 1988 opførtes det nuværende hus som en toetages bygning med udnyttet tagetage. Efter forhandling med Lyngby-Taarbæk Kommunes tekniske forvaltning blev kvistene mod Hovedgaden gjort større, idet kommunen ønskede, at de to vinduer i hver kvist skulle flygte med vinduerne på 1. sal, og at disse ikke måtte sidde for tæt på hinanden. Det oprindelige projekt indeholdt fire mindre kviste.

Der er fuld kælder under bygningen med depot- og sikringsrum samt cykel- og vaskerum. Stueetagen blev indrettet til to butikker med indgang til trapperum i midten. 1. sal blev indrettet til to erhvervslejemål (kontorer), og i tagetagen indrettedes to lejligheder med køkken, bad og toilet samt opholdsstue, soveværelse og kammer.

I 1989 blev gavlene nedrevet og genopført efter udskridning. I 1994 blev 1. sal ændret til boliger med samme indretning som i tagetagen. I 1995 blev den nordlige butik ombygget til pub med serveringslokale for 40 personer. I kælderen indrettedes lager og kontor. Arkitekt for opførelse og ombygning var Preben Nauman, Herlev.

#### Vurdering

Bygningen er opført i samarbejde med Lyngby-Taarbæk Kommunes tekniske forvaltning og har visse træk tilfælles med tidligere opførte, såkaldte købstadshuse. Men sammenlignet med disse, f.eks. Hovedgaden 15 og 70 A, må man sige, at huset er totalt mislykket i proportioner og med de dominerende kviste. Facaden er opdelt i fem fag; men vinduerne i 1. sal er for små og savner en opdeling. De to kviste er anbragt i tagfladens ender i stedet for i midten og har unødvendigt store formater, uden at det øger vinduesarealet.

Bygningen ligger tilbage trukket fra gaden og i forhold til naboendommene. Der var oprindeligt planer om at opføre en tilbygning foran huset; men dette er tilsyneladende opgivet.



*Lyngby Hovedgade 76 A er opført i 1901, stort set i sin nuværende skikkelse.*

## **Lyngby Hovedgade 76 A**

### *Den nuværende bebyggelse*

Den nuværende etageejendom er opført i 1901 som en hjørnebygning ved den dengang netop gennemførte Jernbanevej (nu Gammel Jernbanevej). Bygningen er i to etager med fuld kælder og udnyttet tagetage, grundmuret med blank mur i røde sten med hvide vinduesoverligger og hovedgesims. Taget er belagt med skifer. Der er fire vinduer og to tagkviste mod Hovedgaden, skrå hjørneafskæring med et blændet vindue og tagkvist, og fem vinduer og fire tagkviste mod Gammel Jernbanevej. Ved nord- og vestgavlen er der to tilbygninger, opført 1953 i én etage med fladt tag beklædt med tagpap.

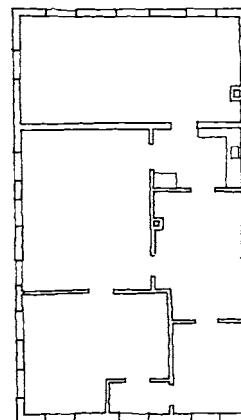
Bygningens facade mod Hovedgaden er 15,5 meter, mod Gammel Jernbanevej 19 meter. Bredden er i begge tilfælde 9 meter. Tilbygningen mod nord måler 3 x 9 meter, mod vest 4 x 9 meter.

Kælderetagen rummer lager til butikker, pulter- og vaskerum. Stueetagen har fire butikker med baglokaler. Med adgang fra trapperum hhv. mod Hovedgaden og mod Gammel Jernbanevej (nr. 9) er der ialt fire lejligheder på 1. sal og i tagetagen.

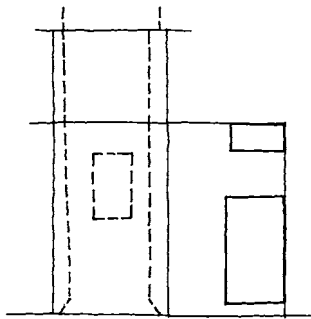
*Hovedgaden 76 A, ca. 1:300.*

*Herunder det ombyggede »Børnely« 1880 (stueplan).*

*Overfor den nuværende bygning ved opførelsen i 1901 (facade og plan af 1. sal).*



Hovedgaden 76 A, før 1900. Situationsplan, ca. 1:1000. Til venstre Jernbanevej (punktret, nu Gammel Jernbanevej).



### »Børnely« 1856

»En forening i Lyngby« opførte i 1856 et børneasyl med navnet »Børnely«. Bygningen lå øst-vest, altså med gavlen til gaden, og var i ti fag med målene 17 x 13 alen, grundmuret med halvvalmet tegltag og med en lille kælder. Facaden mod syd havde fem vinduesfag. I den østlige gavl var der indgang til forstuen, og huset rummede iøvrigt fire værelser og køkken med spisekammer. På vestgavlen var der en lille halvtagsbygning af udmuret bindingsværk med tegltag, indeholdende forstue til køkkenet og toilet.

### Ombygning til værksted og beboelse 1880

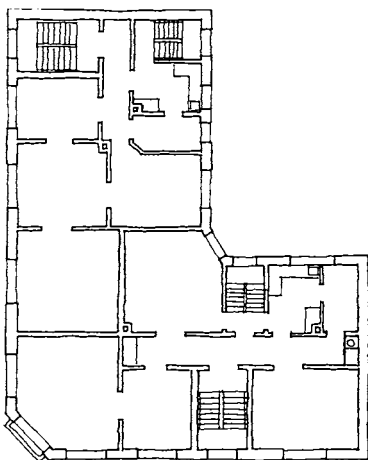
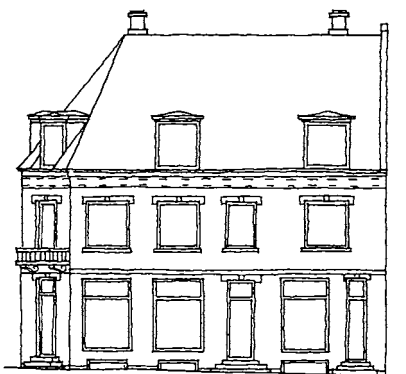
Da »Børnely« i 1879 havde fået en ny bygning lidt vest for den gamle, blev denne ombygget til beboelse og værksted for tømrermester Villiam Jørgensen. I 1880 blev bygningen udvidet mod vest og målte nu 22½ alen i længden. Den var grundmuret med halvvalmet tegltag og indeholdt forstue i østgavlen med adgang til et butikslokale og til en lejlighed med dagligstue, havestue og køkken og soveværelse. Der var kælder under køkkenet. I tilbygningen mod vest var der værksted og vaskerum.

Bygningen blev nedrevet i 1900.

### Etageejendom 1901

I 1901 opførtes den nuværende ejendom for tømrermester Villiam Jørgensen, tegnet af arkitekt C. H. Hansen. Den er opført i en stationsbygagtig udformning med blank mur i røde sten med hvidpudsede vinduesoverligger og med en ligeledes hvidpudset, gennemgående sålbænk og kraftigt markeret hovedgesims med dværgpilastre og rosetter. I hjørnefaget, der er skråt afskåret, var der på 1. sal en fransk altan med støbejernsgitter.

I kælderen var der lagerrum til de to butikker, et køkken til den nordre butik samt pulter- og vaskerum. I stueetagen var der butik med baglokale ved den nordre gavl, en hjørnebutik med



Hovedgaden 76 A i 1915.

side- og baglokale samt en lejlighed med adgang fra trapperum mod Gammel Jernbanevej, indeholdende fire værelser, køkken og pigekammer. På 1. sal og i tagetagen var der to lejligheder på hver etage, alle med fire værelser, køkken og pigekammer. Lejlighederne mod Hovedgaden havde desuden et klosetrum.

#### *Ombygning og nye butikker 1912-24*

I 1912 blev en del af stuelejligheden inddraget i hjørnebutikken. Pigekammeret blev ombygget til køkken og en væg flyttet. Lejligheden rummede nu tre værelser med køkken, mens butiksligheden indeholdt butik, baglokale, to værelser og køkken. Arkitekt var C. J. Schwartz, Lyngby.

I 1924 blev hjørnebutikken ombygget til slagterforretning. Butikslokalet blev udvidet ved sammenlægning med sidelokalet mod nord, og i baglokalet blev der indrettet kølerum og kontor. Adgangen til værelse og køkken mod vest blev atter tilmuret. Gulvet blev sænket til gadeniveau og kælderen gravet dybere under butik og kølerum. Arkitekt var Johan Speyer, Lyngby.

Samme år indrettedes cigarforretning vest for hjørnebutikken med forbindelse til lejligheden mod Gl. Jernbanevej. Et nyt butiksvindue med indgangsdør blev indsat i facaden. Arkitekt var C. J. Schwartz.

#### *Projekter til udvidelse 1923-30*

Både i 1923 og i 1930 forsøgte ejeren at få tilladelse til at udvide bygningen langs Gammel Jernbanevej hen til næste ejendom, men fik afslag, fordi grunden i forvejen var overbebygget.

I 1933 indrettedes ialt seks toiletter til butikker og lejligheder. I 1951 fik ejendommen centralvarme.

#### *Til- og ombygning 1953-59*

I 1953 blev en tilbygning opført mod Hovedgaden ved nordgavlen, grundmuret med tag beklædt med tagpap. Bygningen var i én etage med fuld kælder og rummede osteforretning med baglokale, med lager i kælderen.

En garagebygning af træ med tag beklædt med tagpap var på dette tidspunkt opført ved vestgavlen.

I 1959 blev slagterforretningen igen udvidet ved inddragelse af to værelser fra lejligheden mod vest. Værelserne, der lå mod gården, blev indrettet til garderobe/spiserum og tilberedningslokale.

#### *Ombygning og ny butik 1974-90*

I 1974 udvidedes hjørnebutikken (nu Lyngby Støvsugercenter) mod vest ved inddragelse af nabobutikken og ombygning af de tidligere køle- og tilberedningsrum. Før ombygningen stod civ.ing. Helge Krarup Hansen, Hellerup. Vinduet i hjørnefaget på 1. sal var på dette tidspunkt blevet blændet og altanen nedtaget. Et reklameskilt blev opsat foran det blændede vindue.

I 1969 og igen i 1975 ansøgte ejeren om tilladelse til at nedlægge lejlighederne på 1. og 2. sal mod Gammel Jernbanevej, men fik afslag fra Lyngby-Taarbæk Kommunalbestyrelse.



*Gavlen af Hovedgaden 76 A (det ombyggede »Børnely«) i 1890'erne.*

<b>Ejerliste:</b>	Matr. nr. 3 I (opr. 3 i,l; 3 i udst. 1893 fra 3 a og indgået 1941 i 3 I)
-1857	murermester Ferdinand Chr. Vilhelm Jürckmann (ejer af matr. 3 k)
1857-1879	»Børnely«
1879-1883	snedker Villiam Jørgensen
1883-1884	redaktør og bogtrykker Peter Vilhelm Henrik Mølck
1884-1888	tømrermester Villiam Jørgensen
1888-1900	sadelmagermester Hans Carl Røsted
1900-1919	tømrermester Villiam Jørgensen
1919-1923	malermester V. Jørgensen
1923-1941	slagtermester Louis Jensen
1941-1969	hans enke Anna Jensen f. Heide
1969-1977	ostehandler Helge Heide Jensen og farvehandler Louis Heide Jensen
1977-1981	Helge Heide Jensen, Sigrid Jensen og Niels Louis Jensen
1981-1990	Helge Heide Jensen og Sigrid Jensen
1990	Ruth Jensen og Sigrid Jensen
1990-	Hans-Henning Bjerg-Pedersen

I 1978 blev et toilet for osteforretningen indrettet i garagen mod vest.

Garagen blev i 1990 ombygget til butik for gaveartikler. Gavlvægge og bagside blev isoleret og et nyt facadeparti med butiksvinduer og dør opført mod gaden. Tømrermester Arne Deichmann, Lyngby, stod for ombygningen.

### *Vurdering*

Hjørneejendommen er med sin stationsbygagtige arkitektur en iøjnefaldende bygning ved Gammel Jernbanevejs udmundning i Hovedgaden. Indtil ejendommen på det sydlige hjørne (nr. 78) i 1995 blev renoveret og malet lys grå, udgjorde de to hjørnebygninger en fin helhed med samme arkitektoniske udtryk fra århundredskiftet, begge med røde murstensfacader med malede gesimser og udsmykninger.

I dag er reklameskiltet foran det blændede hjørnevindue på 1. sal fjernet. Vinduet og den lille altan burde retableres på dette betydningsfulde hjørne.

#### **Butikker:**

- 1880 butik, muligvis for V. Jørgensens ligkistemagasin
- 1890 Saddelmager og tapetserer  
C. Basbøll
- 1893-1897 Købmand William Larsen
  
- 1907 Kurvmager Larsen
- 1910-1972 Barber og Frisør, 1910-1913: A. E. Christoffersen, 1914-1953: V. Rasmussen, 1959-1972: E. W. Johansen
- 1913-1924 T. Jørgensen, Cigar og Tobakshandel
- 1925-1970 Slagter Louis Jensen, 1961-1970: Erik Antonsen
- 1953- Osteforretning, Helge's Ost
- 1965-1967 Antik Tæpper
- 1969-1971 Else's Kjoler
- 1972-1976 Hasselbalch Boutique, Kjoler
- 1973- Lyngby Støvsugercenter, 1994-: Støvsugerbanden
- 1977-1978 Rungsted maskinsnedkeri, skibsbrikse
- 1979- H.T.H. Køkkener



*Hovedgaden 76 A set fra gården.*



*Lyngby Hovedgade 77-79 er opført i 1993.*

## **Lyngby Hovedgade 77-79**

### *Den nuværende bebyggelse*

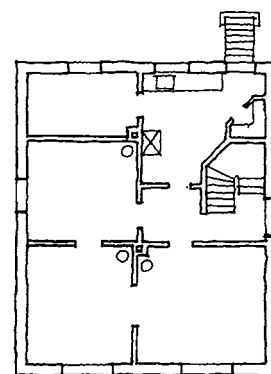
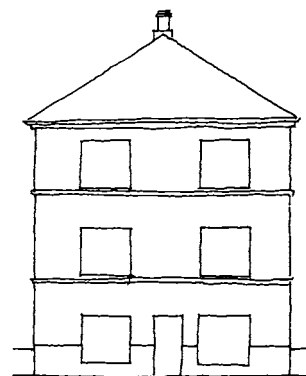
I 1993 blev to grunde sammenlagt og den nuværende bygning opført som en énetages kontor- og værkstedsbygning. Bygningen er grundmuret med højt teglhængt halvtæg, bygget i vinkel med gavle mod nord og vest. Bygningens længde er på østsiden 13,5 meter og på sydsiden 9 meter, bredden i begge fløje 4,5 meter.

Bygningen rummer to værksteder, kontor, spiserum og omklædningsrum. Mod syd er der en tilbygning af træ med tag beklædt med tagpap, og mod øst et halvtæg af klare PVC-plader.

### *Murermester Cornelius Jensens etagehus 1900 (nr. 79)*

I 1900 opførte murermester Cornelius Jensen en tre etagers ejendom med delvis nedgravet stueetage. Bygningen lå helt ud til Hovedgaden, grundmuret med blank mur af røde sten og med valmtæg dækket med skifer. Den nedgravede stueetage («kælder») havde pudset facade. Bygningen målte 14 x 17 alen med den smalle side mod gaden. Den såkaldte kælderetage rummede butik med indgang direkte fra gaden og to store butiksvinduer. Bag de to butikslokaler var der en lejlighed med korridor, køkken, værelse og kammer. Fra korridoren var der udgang på bagsiden til en udvendig kældertrappe. Stueetagen og 1. sal rummede hver en lejlighed med tre værelser, kammer, køkken og spise-

*Facade og plan af Hovedgaden 79 i 1900. Ca. 1:300.*





Hovedgaden 77 (den lave bygning) og 79, fotografert af Gunnar Jørgensen i 1957. Til venstre gavlen af nr. 75.



**Ejerliste:** 2 ah (opr. 2 ah.dc)(2 ah (nr. 77) udst. 1898 fra 2 ae, 2 ae 1897 fra 2 a)(2 dc (nr. 79) udst. 1899 fra 2 ae, 1993 indgået i 2 ah)  
-1897 Lyngby Præstegård

**2 ah (nr. 77)**  
1897-1898 murermeister Cornelius Jensen (Bjørnemose)  
1898-1908 værtshusholder H. P. Jensen  
1908-1912 hans enke Anna Jensen f. Hansen  
1912-1919 købmand frk. Christine Mathilde Henriksen  
1919-1935 Anna Johanne Halling  
1935 V. Buemann i likvidation  
1935-1957 korrespondent Leopold Meyer  
1957-1982 stenhuggermester Axel Olsen  
1982-1990 stenhuggermester Leo Rosendal  
1990- Lyngby Stenhuggeri Aps. (senere Danske Stenhuggerier Aps.)

**2 dc (nr. 79)**  
1897-1907 murermeister Cornelius Jensen (Bjørnemose)  
1907- købmand frk. Christine Mathilde Henriksen (herefter som nr. 77)

**Butikker: Nr. 77**  
1940- Lyngby nye Stenhuggeri, Axel Olsen, 1971-1991: Leo Rosendal, 1991: Lyngby Stenhuggeri ApS

**Nr. 79**  
1903-1965 købmandshandel, 1903-1920: Christine Mathilde Henriksen, 1921-1923: G. Halling, 1924-1933: N. C. Larsen, 1935-1936: K. J. Larsen, 1937-1943: Frode Nøjgaard, 1944: Tage Nøjgaard, 1948: C. H. Biehl, 1949-1965: Knud Johansen

kammer. Der var adgang til lejlighederne fra et trapperum ved sydsiden. Der var ikke køkkentrappe, idet bygherren med den nedgravede stueetage kunne hævde, at huset kun havde to etager.

Huset var et eksempel på det spekulationsbyggeri, der udnyttede kælderlejligheder for at slippe for at opføre to trapper. Det førte til en stramning af bygningsreglementet i 1907, der forbød kælderlejligheder, men samtidig gav visse muligheder for dispensation for brandtrapper ved treetages byggeri.

#### *Projekt til udvidelse 1930 (nr. 79)*

I 1930 indsendte ejeren et projekt til udvidelse og forhøjelse af bygningen. Med en mansardetage og med tilbygning mod øst rummede forslaget ialt ni lejligheder. Projektet blev ikke udført.

I 1936 indrettedes fire toiletter.

Ejendommen blev nedrevet i 1960 ved udvidelse af Hovedgaden.

#### *Butiksbygning 1936 (nr. 77)*

I 1936 opførtes en butiksbygning nord for nr. 79 med gavlen mod Hovedgaden. Den lille bygning (pavillon) målte 3,3 x 7,3 meter og var udført med en del af jernbindingsværk, lukket med jernplader og glaspartier og med lavt sadeltag beklædt med jernplader, samt en grundmuret del med halvtag beklædt med tagpap. Den lette del mod gaden lå uden for byggelinien. Bygningen rummede et butikslokale med indgang fra syd gennem et forrum med toilet. Pavillonbygningen var tegnet af ingeniør C. H. Willerup, Gentofte. Den blev nedrevet i 1960.

#### *Vurdering*

Den nuværende kontor- og værkstedsbygning for Lyngby Stenhuggeri Aps. virker med sin udformning som vinkelbygning med stort halvtag fremmedartet i Hovedgaden. Med de hvidmalede facader og det dominerende tegltag har bygningen arkitektonisk udtryk som et parcelhus.



Lyngby Hovedgade 78. Fløjen til venstre langs Hovedgaden er opført i 1860. Hjørnet og fløjen langs Gammel Jernbanevej er opført i 1897.

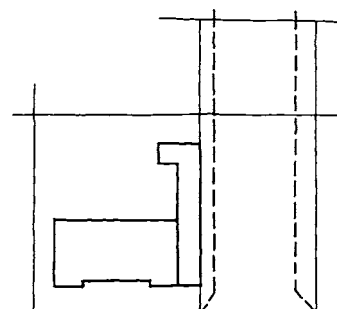
## Lyngby Hovedgade 78

### *Den nuværende bebyggelse*

Den nuværende bebyggelse består af to bygninger, den sydlige opført 1860 med facade mod Hovedgaden, og nord for denne en hjørnebygning, opført i 1897 med facade mod Hovedgaden og Gammel Jernbanevej.

Den sydlige bygning er i to etager, grundmuret og med tegltag med to kviste. Facaden har to siderisalitter med fremspring på én meter. Huset måler 17,5 x 8 meter (heraf endepartierne med risalitterne, hver på 4 meter, dog med 9 meters bredde). Stueetagen har rundbuede vinduesindfatninger, i dag skjult bag markiser og en tilbygning i én etage, opført i 1973 med tag beklædt med tagpap. På bagsiden er der flere tilbygninger, opført 1928-78, samt et skur af træ med tag beklædt med tagpap.

Hjørnebygningen har en kort facade mod Hovedgaden, et skråt afskåret hjørne med karnap, tårn og spir, samt facade med hovedindgang mod Gammel Jernbanevej. Bygningen er i to etager, grundmuret og med skifertag, der har fem kviste. Bygningen måler 10 x 5,5 meter mod Hovedgaden og 25 x 10 meter mod Gammel Jernbanevej.



Hovedgaden 78, før 1897. Situationsplan, ca. 1:1000. Til højre Jernbanevej (punteret, nu Gammel Jernbanevej).



Hovedgaden 78, fotograferet i 1960'erne af Niels Wivel.

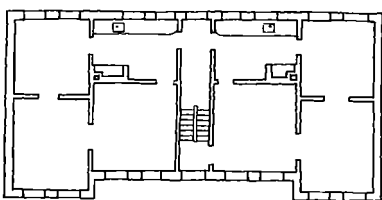
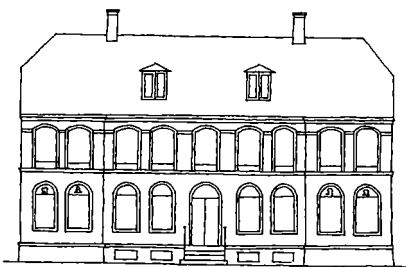
Begge bygninger var oprindeligt udført i blank mur med røde sten, prydet med lyse sandstensgesimser og vinduesindfatninger. I 1995 blev facaderne vandskuret og malet lys grå.

Stueetagen rummer restauration i begge ejendomme. På 1. sal er der to midlertidigt nedlagte lejligheder mod Hovedgaden og tre lejligheder mod Gammel Jernbanevej (med adresse Gammel Jernbanevej 20). Tagetagen rummer erhverv mod Hovedgaden, en lejlighed mod øst og otte hotelværelser indrettet i 1995 langs Gammel Jernbanevej.

#### *Murermester Jürckmanns ejendom 1860*

I 1860 opførte murermester Ferd. Jürckmann et trefløjet bygningskompleks med en hovedbygning langs vejen. Den var i to etager, grundmuret i 16 fag med tegltag, og bestod af et midterparti på 15 alens længde og  $12\frac{3}{4}$  alens bredde samt to endepartier hver på  $6\frac{1}{2}$  alens længde og 14 alens bredde. Facaden havde ni vinduesfag, heraf to i hver af de to siderisalitter, og var udsmykket med lyse sandstensindfatninger og gesimser. I stueetagen var indfatningerne rundbuede og med stukhoveder i blændingsfelterne over vinduerne i risalitterne. Fra bagsiden var der indgang til en gennemgående gang med trappe til kælderen. Bygningen indeholdt på hver etage to lejligheder hver på 3 værelser, køkken og spisekammer. På loftet var der to værelser i hver gavl, resten brugtes til tørreloft. Som noget usædvanligt nævnes det, at der på loftet var et (vand)reservoir med rør til køkkenerne.

En søndre bygning i syv fag,  $16 \times 5\frac{1}{4}$  alen af grundmur med halvtæg af tegl, indeholdt tre brændeovne. En nordre bygning i fem fag,  $10\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{4}$  alen af grundmur med halvtæg af tegl, rummede vaskehus og brændeov. I vaskehuset var der en trykpumpe med ledning til hovedbygningen, altså til oppumpning af brøndvand til tanken på loftet af beboelsesbygningen.



Hovedgaden 78, før 1897. Facade og etageplan, ca. 1:300.

### *Tømrmester Niels Olsens ejendom 1897*

I 1897 opførtes den nuværende hjørneejendom ved nordgavlen af Jürckmanns ejendom og langs den dengang nyanlagte Jernbanevej (nu Gammel Jernbanevej). Det oprindelige projekt havde hjørnetårn med svejfet tag, kronet af spir ligeledes med svejfet tag. Projektet rummede forslag om tilføjelse af renaissance-gavlpartier over siderisalitterne i naboejendommen for at give denne fællespræg med det nye hjørnehus, der fik to sådanne gavlpartier på langsiden. Dette forsøg på at tilføre den ældre bygning nationalromantiske træk blev dog ikke udført.

Hjørneejendommen har ét vinduesfag mod Hovedgaden, et fag i hjørnet og 12 fag mod Gammel Jernbanevej.

Stueetagen rummede tre lejligheder og to butikker med hhv. fem værelser og køkken, to værelser og køkken samt butikskloaker, og ét værelse med køkken og butik. På 1. sal var der tre lejligheder med hhv. fem, fire og tre værelser, korridor og køkken. I tagetagen var der ulovligt indrettet to lejligheder, idet bygningskommissionen havde forbudt udnyttelse af tagetagen på grund af overbebyggelse af grunden. I 1898 fik ejeren dog ved dispensation tilladelse til at indrette to lejligheder her med hhv. tre og fire værelser, korridor og køkken. Der var adgang til lejlighederne ad hovedtrappe og to bagtrapper. Derudover indrettedes tre værelser med trappe ned til 1. sals hjørnelejlighed. I kælderen var der vaskerum og lager til hjørnebutikken med trappe fra denne. Arkitekt var Carl V. Petersen, København.

### *Ændringer 1928-72*

I 1928 blev der indlagt toiletter i to lejligheder samt fire fælles toiletrum ved trapperum i alle tre etager. På bagsiden af bygningen mod syd (Hovedgaden 78) opførtes en tilbygning i én etage, grundmuret med tag beklædt med tagpap. Den indeholdt to toiletter med adgang fra trapperum.

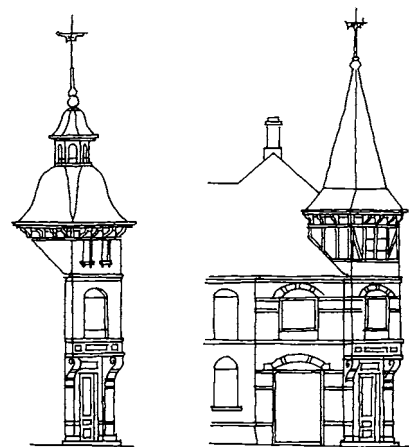
I 1947 blev en ansøgning om at indrette to lejligheder i tagetagen i nr. 78 afvist trods bolignøden, begrundet i brandfaren og de gamle trætrapper.

I 1969 og 1972 blev to værelser tilhørende en buntmagerbutik og senere hele stuelejligheden i nr. 78 nedlagt og inddraget i restauranten, der blev indrettet i hjørnet.

### *Tilbygninger til restauranten 1973-74*

I 1973 indrettedes serveringslokaler i den nordlige del af stueetagen (nr. 78) og mod Gammel Jernbanevej. Foran facaden opførtes en veranda af træ med tag beklædt med tagpap, ca. 4 x 10 meter. Bygningen ligger på lejet fortovsareal og skal ifølge deklaration »fjernes nårsomhelst dette måtte forlanges af hensyn til vejudvidelse eller andre forhold«. På bagsiden blev køkkenet i hjørnet udvidet med en tilbygning i én etage, grundmuret med tag beklædt med tagpap, ca. 7 x 5,5 meter.

I 1974 tilføjedes endnu en tilbygning bag nr. 78, i én etage, grundmuret med built-up tag, 4 x 3 meter. Tilbygningen indehol-



*Hovedgaden 78, 1897. Hjørnet af Gammel Jernbanevej, projekt og aktuel udformning. Ca. 1:300.*

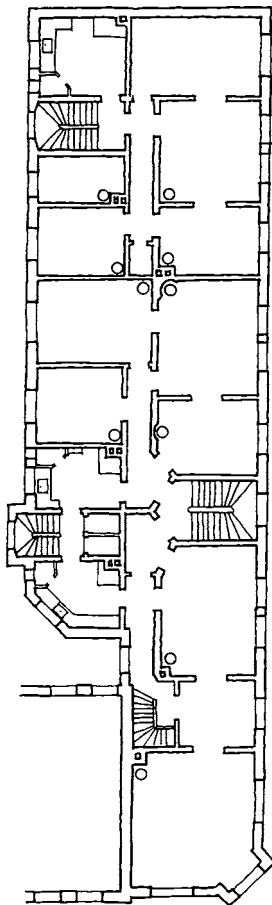


Hovedgaden 78 set fra bagsiden.

der personalerum med adgang til en lukket køkkengård. Øst for tilbygningen opførtes et trækur med tag beklædt med tagpap, 5,5 x 3 meter.

I nr. 78 blev der udgravet kælder under den midterste del, indrettet til toiletrum. Bagtrappen blev fjernet, og i stedet indsattes en ny brandtrappe til 1. sal udvendigt langs skuret med adgang hen over taget på personalerummet. Der blev indrettet toiletter i de to lejligheder på 1. sal. Arkitekt for ombygningen og tilbygningerne var I. Chr. F. Olrik, Lyngby.

En ansøgning om tilladelse til udeservering foran den sydlige del af nr. 78 blev afvist af Lyngby-Taarbæk Kommune på grund af manglende parkeringsplads.



Hovedgaden 78, 1897. Plan af 1. sal i fløjen langs Gammel Jernbanevej, ca. 1:300.

#### *Tilbygning og udeservering 1978*

I 1978 blev den åbne køkkengård på bagsiden overdækket med built-up tag og lukket med et glasparti mod øst. Tilbygningen rummer opvaskerum og måler 3,5 x 3,5 meter. En ulovligt indrettet terrasse med udeservering bag den sydlige del af nr. 78 krævedes fjernet af kommunen. En fornyet ansøgning om at måtte bevare dette »åndehul med fire borde med pergolaoverdækning« fik afslag fra myndighederne.

Ejeren af restauranten ansøgte om at måtte overtage lejlighederne på 1. sal i nr. 78 med henblik på at indrette møde- og selskabslokaler senere. Lyngby-Taarbæk Kommune imødekom ansøgningen under forudsætning af, at lejlighederne blev istandsat for restauratørens regning.

I 1978 indrettedes toiletter til restauranten i kælderen under Gammel Jernbanevej 20. Der indrettedes kontor og lagerrum bag trapperummet.

#### *Facaderenovering og ombygning 1993-95*

I 1993 købte restauratøren Hovedgaden 78 og Gammel Jernba-



Hovedgaden 78 set fra Gammel Jernbanevej.

nevej 18-20 af Lyngby-Taarbæk Kommune. Samme år vedtog Byplanudvalget at godkende en foreløbig nedlæggelse af de to lejligheder på 1. sal i nr. 78, mod at to andre lejligheder indrettedes et andet sted i karréen eller i bymidten inden for fire år.

I 1995 blev begge ejendommers facader renoveret, og de står nu vandskuret og malet lys grå. Det opsatte »bindingsværk« mod Gammel Jernbanevej blev fjernet. Samme år blev tagetagen over Gammel Jernbanevej 20 ombygget. Der blev indrettet otte klubværelser og to køkkener samt to toiletter og to baderum. En ny dør i brandmuren mod nr. 18 gav adgang til klub- og hotelværelser indrettet i denne bygning. Arkitekt for ombygningen var Friis Jørgensen og Brudsø, Lyngby.

Ombygningen skal ses i sammenhæng med forslag til nybyggeri for Svorin-karreén (Lokalplan 128 fra januar 1996). Ifølge denne vil det kommende byggeri rumme butikker, restaurant, hotel, kontorer og boliger i en randbebyggelse (se Lyngby Hovedgade 80-82).

### Vurdering

Begge ejendomme er fine eksempler på mindre etagehuse fra 1860 og århundredskiftet. Efter reovering af facaderne står disse nu malet i lys grå farve i stedet for de oprindelige røde murstensfacader. Dette er sandsynligvis sket af hensyn til sammenhængen med det kommende nybyggeri mod syd; men samspillet med hjørneejendommen nr. 76 A er til gengæld gået tabt. De to ejendomme stod indtil 1995 med samme facadeudtryk og farver og dannede en fornem ramme om Gammel Jernbanevejs udmunding i Hovedgaden.

Desværre blev verandabygningen foran de smukke huse ikke fjernet ved reoveringen. Jürckmanns ejendom nr. 74 med de rundbuede vinduer blev ombygget til ukendelighed; men nr. 78 kan endnu reddes ved fjernelse af tilbygningen eller ombygning af den til en glasveranda.

<b>Ejerliste:</b>	Matr. nr. 3 o (udst. fra 3 a)
-1860	Lyngby Skole
1860-1866	murermester Ferdinand Chr. Vilhelm Jürckmann
1866-1868	nålemagermester Carl Frederik Jordan
1868-1869	instrumentmager C. Knudsen
1869-1870	hans enke Maren Knudsen f. Terkelsen
1870	jomfru Emilie Marie Pedersen, senere gift med
1870-1874	landmand Jens Peter Johansen
1874-1894	murermester F. Jürckmann
1894-1895	premierløjtnant Jørgen Jürckmann
1895-1920	tømremester og hjulmand Niels Olsen
1920-1929	Marie Christensen f. Olsen, gift med maler Ferdinand Emil Christensen
1929-1958	overretssagfører Chr. Bernth
1958-	Lyngby-Taarbæk Kommune

### Butikker:

1897-1971	Kolonial og Delikatesseforretning, 1897-1929: William Larsen, 1905 tils. i nr. 48, men fra 1913 atter her. 1930-1950'erne: Carl Andersen, 1959-1971: E. Lind Nielsen
1901-1903	Cykelhandler og marskandiser H. P. Nielsen
1903	Lyngby Modemagasin
1903	Cyklensmed N. Petersen
1972-	Post Pub, restaurant
1973-	Bjælkestuen, restaurant



*Lyngby Hovedgade 80, som grunden henlå som parkeringsplads i 1995-96.*

## **Lyngby Hovedgade 80**

### *Den nuværende bebyggelse*

Grunden lå i 1995-96 ubebygget og blev benyttet som parkeringsplads, desuden med en pavillon og udeservering fra restauranten i nr. 78 på arealet nærmest denne ud til gaden. De sidste bygninger blev nedrevet i 1989 og 1995.

### *Hjulmand Chr. Jacobsens ejendom 1856*

I 1856 opførte hjulmager Chr. Jacobsen et stuehus i 12 fag, beliggende langs vejen, med målene 24 x 14 alen, grundmuret og med halvvalmet skifertag med to skorstenspiber. Facaden havde syv vinduesfag. Huset indeholdt to forstuer, syv værelser, to køkener og et spisekammer, og der var en viktualiekælder under dets nordlige ende. Fra den ene af forstuerne førte en trappe til loftet, som ikke var udnyttet.

Samtidig opførtes en vestre bygning på 19 x 12 alen, grundmuret med stråtag, til hjulmagerværksted og materialhus. Denne bygning, der var i otte fag, blev i 1858 forlænget til 10 fag, 24<sup>3</sup>/<sub>4</sub> x 12 alen, stadig grundmuret med stråtag. De fem fag anvendtes fremdeles til værksted og materialhus, de andre fem fag udgjorde

*Hovedgaden 80. Udsnit af luftfoto 1951.*





Hovedgaden 80 omkr. 1900. Huset var opført i 1856 og blev nedrevet i 1995.



Skotøjsforretningen »Reform« åbnede i Hovedgaden 80 i 1904 i gavlen af en i 1883 opført værkstedsbygning.

en lejlighed bestående af forstue, tre værelser, køkken og spisekammer. Der var loft over lejligheden med trappe fra forstuen. I 1868 indeholdt huset forstue, fem værelser og køkken samt værksted, og det havde en kælder.

I 1857 blev der tilføjet en lille nordre bygning af udmuret bindingsværk med stråtag, indeholdende to lokummer, to brændselsrum og materialhus.

#### Ny værkstedsbygning 1883

I 1883 opførte den nye ejer, tømrer og karetmager Niels Olsen, en værkstedsbygning langs nordskellet med gavlen mod vejen. Bygningen, der målte 27 x 13 alen, var grundmuret og med tegltag og to skorstenspiber. Den rummede sadelmager- og snedkerværksted og et vognskur. Samme år opførtes to små bygninger, begge i grundmur med teglhængt halvtæg, til brændselsrum og retirader. Den vestlige bygning fik halvvalmet tegltæg med to skorstenspiber og indrettedes til beboelse.

I 1886 opførtes et åbent skur af træ med tag beklædt med tagpap ved forhusets nordgavl mod gaden.

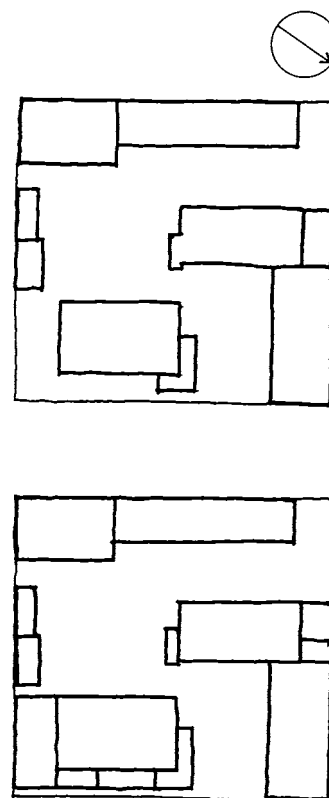
I 1904 blev et større butiksvindue og en dør indsat i værkstedsbygningens gavl, udført for skotøjsforretningen »Reform«, der blev her indtil 1970.

En tilbygning opførtes i 1912 ved værkstedsbygningens sydfacade, af tømmer, brædder og glas med glasdækket tag.

#### Tilbygning og butikker 1912-22

I 1912 opførtes en tilbygning ved forhusets nordøstlige hjørne mod gaden, grundmuret med lavt tag beklædt med tagpap. Tilbygningen målte 4 meter mod gaden og 7 meter i dybden og rummede en ekstra stue med entré og indgang fra nord.

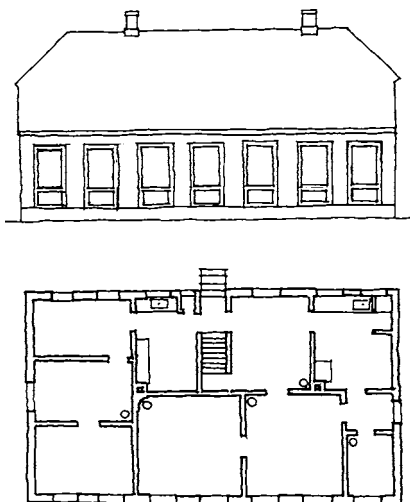
I 1920 indsendte ejeren et forslag til forhøjelse af forhuset med en etage samt udvidelse mod gaden med endnu en tilbygning.



Situationsplan af Hovedgaden 80 i 1920 og i 1943. Ca. 1:1000.



Facade og plan af Hovedgaden 80 før 1920.  
Ca. 1:300.



Hovedgaden 80 i 1958, fotograferet af Gunnar Jørgensen.

Samtidig ønskedes en basarbygning opført mellem værkstedsbygningen og naboejendommen mod nord. Projektet blev henlagt, og i stedet opførtes en tilbygning til forhusets sydlige del mod gaden med målene 4 x 2 meter. I denne og i den nordlige tilbygning indrettedes to butikker med vindues- og dørparti mod gaden. I 1922 opførtes desuden et garageanlæg bagest på grunden, grundmuret med halvtæg beklædt med tagpap, med målene hhv. 13 x 7,5 meter og 26 x 6 meter. Bygningerne rummede garage til fire lastbiler og otte andre biler samt et kontor. Arkitekt for alle til- og ombygninger var C. J. Schwartz, Lyngby.

#### Basartilbygninger 1931-39

I 1931 opførtes en basarbygning ved sydgavlen af forhuset, grundmuret med lavt tag beklædt med tagpap, med målene 5 x 8 meter. Tilbygningen rummede butik med trappe til en kælder. Bygningens facade lå 1,6 meter foran den netop fastlagte nye byggelinie, 12 meter fra vejmidten, og den forreste del kunne kræves nedrevet ved en eventuel vejudvidelse. Kælderen lå inden for byggelinien. Arkitekt var C. J. Schwartz.

I 1939 opførtes endnu en tilbygning foran forhuset, grundmuret med lavt tag beklædt med tagpap, med målene 8 x 2 meter. Der blev indrettet to nye butikker i den midterste del af forhuset, der nu rummede ialt fem butikker. Hele stueetagen havde store vinduespartier med fem døre. Også denne tilbygning kunne kræves nedrevet ved en vejudvidelse. For opførelsen stod konstruktør L. Mortensen, Lyngby.

#### Taglejlighed i den vestlige bygning 1944

I 1944 indrettedes en taglejlighed i den vestlige bygning med køkken, opholdsstue, soveværelse og toiletrum. Ved den sydlige gavl indrettedes et ekstra værelse til en af de to lejligheder i



Øverst: Hovedgaden 80 i 1950'erne med basarbygningerne nr. 82-84 i baggrunden, hvor i dag Jernbaneplassen udmunder. Nederst: Gavlen af den vestlige bygning i 1972.



Hovedgaden 80, ca. 1960.



Hovedgaden 80, butiksfacade ca. 1960.

stueetagen. På grund af den lave loftshøjde og smalle trappe (90 cm) krævede Lyngby-Taarbæk Kommune, at der kun måtte bo én familie med højst 3-4 personer i taglejligheden. For indretningen stod ingeniør O. Palle, Lyngby.

Der var nu ialt seks lejligheder i ejendommen, fordelt med to i forhuset, tre i den vestlige bygning og den sidste tilsyneladende i værkstedsbygningens tagetage. Et forslag i 1951 om at indrette endnu en taglejlighed i forhuset blev henlagt.

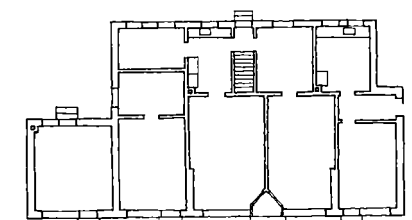
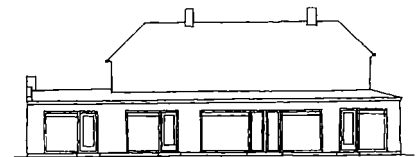
I 1954 indrettedes to toiletter i stueetagen i den vestlige bygning.

I 1972 blev den vestlige bygning samt alle baghusene nedrevet. Beboelsesbygningen, der på dette tidspunkt indeholdt én lejlighed, var angrebet af svamp, og en istandsættelse ville være urimeligt dyr. På bagarealet blev der anlagt en midlertidig parkeringsplads til 17 biler.

### *Ombygning af butikker 1971-72*

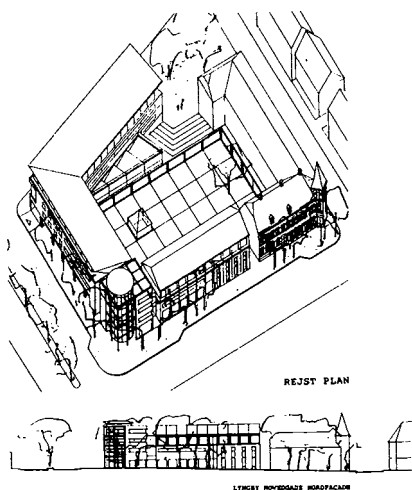
I 1971 indrettedes biludstilling i den nordlige bygning, idet »Reform Sko« i 1970 var flyttet til Lyngby Hovedgade 55. I gavlen og mod syd indbyggedes store glaspartier med indgang fra gaden. For ombygningen stod arkitekt I. Chr. F. Olrik, Lyngby.

I 1972 ombyggedes butikkerne i forhuset. I den sydlige ende blev to butikker lagt sammen til én, Lyngby Fuglefarm, og baglokalerne blev inddraget i butikken. De øvrige tre butikker blev ligeledes lagt sammen til én (urmager Henningsen), og også her blev baglokalerne inddraget i butikken. En baldakin blev opsat langs hele facaden og nordgavlen, og en skærm af jern beklædt med trælister blev opsat over baldakinen. I nordgavlen indsattes to store glaspartier. For ombygningen af den sydlige del stod arkitekt Olrik, og for den nordlige del arkitekt A. B. Thomsen, Slagelse.



Hovedgaden 80, 1939. Facade og stueplan efter tilbygning af butikker, ca. 1:450.

<b>Ejerliste:</b>	Matr. nr. 3 m (opr. 3 m,p,t; 3 p,t indgået 1935 i 3 m)(udst. 1851 fra 3 a. Lyngby Skole)
-1851	Lyngby Skole
1851-1883	hjulmand Chr. Ludvig Jacobsen
1883-1920	tømrer og karetmager Niels Olsen
1920-1955	Marie Christensen f. Olsen
1955-1967	Børge og Niels Rosenkilde Christensen
1967-	Lyngby-Taarbæk Kommune



Skitse af forslag til bebyggelse af »Svorinkarreen« med bl.a. Hovedgaden 82 (Lyngby-Taarbæk Kommune, Lokalplan 128, 1996).



Hovedgaden 80, gavlhuset i sin seneste skikkelse i 1987.

### Nedrivning og projekt 1989-96

I 1989 blev den nordlige bygning nedrevet, og arealet blev udlejet til udeservering for restauranten i Lyngby Hovedgade 78. En pavillon blev opstillet på grunden, sekskantet med hvide plader og grønne brædder, med taget beklædt med Bodexplader. En markise blev flyttet fra »Oasen« i Likørstræde.

I 1990 blev forhusets facade renoveret og malet. Baldakinen blev malet gul og træopbygningen over den malet lys grå. I 1995 blev bygningen som den sidste af de tre oprindelige bygninger på grunden nedrevet.

I januar 1996 udsendte Lyngby-Taarbæk Kommunalbestyrelse et forslag til bebyggelse af »Svorinkarreen«, Lyngby Hovedgade 80-82 samt et stykke af Jernbanepladsen. Bebyggelsen tænkes at bestå af tre dele: en treetages bygning mod Hovedgaden med facaden opdelt i to dele og med et lavt sadeltag, et adgangs- og trappetårn i hjørnet ved Jernbanepladsen, samt mod Jernbanepladsen en vinkelbygning i fire etager med halvtag med fald mod gården. Projektet rummer butikker i stueetagen, kontorer på 1. sal og boliger mod Hovedgaden i den øverste etage. Mod Jernbanepladsen indrettes restaurant, hotel og andre erhverv.

### Vurdering

Den nedrevne bebyggelse var ikke særligt værdifuld, arkitektonisk betragtet; men et værkstedsområde, som var karakteristisk for Hovedgaden, er gået tabt.

Med det nye projekt tilføjes et nyt og mere fritidsbetonet område med forlystelser, restauranter og hotel. Udformningen af bebyggelsen synes at imødekomme Lyngby-Taarbæk Kommunes krav om opdeling i mindre enheder, men ikke kravet om varieret højde. Det fremgår ikke af lokalplanen (nr. 128), hvilke materialer og farver der vil blive benyttet. Man kan håbe på en levende og farverig facade, der kan modvirke de lange, lidt triste facader i denne del af Hovedgaden (f.eks. nr. 59-61).

### Butikker:

1904-1970	Skotøjsforretningen »Reform« v. A. Andersen, 1959-1970: E. Eberhardt
1921-1928	Lyngby Cykle og Gummilager
1921-1925	S. Hansen, Frugt og Blomsterhandel
1927-1930	Urmager N. E. Claré
1928-1967	Cigar og Vinhandel, J. Petersen, 1953-1967: Svend Petersen, tobakshandler
1930-1953	Torvehallen, Frugt, Grønt og Konserveshandel
1939-1993	Fuglefarmen
1940-1953	»Marina«, damefrisør
1941	»Bali« Kaffe
1941-1953	Lyngby specialforretning i enkelte møbler
1959-1990	Urmager, H.C.Henningsen
1959	Stjernemagasinet
1959-1967	D K Kitler
1961-1964	Carniel kjoleforretning
1971-1989	Lyngby Motor, udstilling

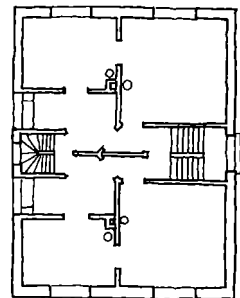


Lyngby Hovedgade 81, »Odinshøj«, opført 1902.

## Lyngby Hovedgade 81

### *Den nuværende bebyggelse*

»Odinshøj« er opført i 1902 som en toetages udlejningsejendom med høj kælder og mansardetage. Bygningen ligger tilbagetrukket fra Hovedgaden med gavlen mod denne, pudset og hvidmalet med skiferbelagt mansardtag med valm ved gavlene og med to skorstenspiber. Bygningen måler 11,5 x 9 meter og indeholder fem lejligheder og et kontorlejemål.



Plan af Hovedgaden 81 i 1902. Ca. 1:300.



Hovedgaden 81 i 1920'erne.

### »Odinshøj« 1902

I 1902 opførte murermester Cornelius Jensen en beboelsesejendom i to etager med høj kælder og mansardetage. Bygningen var oprindeligt tænkt udført med sadeltag med vinduer i de to gavle, men fik sin nuværende udformning under opførelsen. De to gavlfacader mod gaden og bagarealet har to vinduesfag. Mod nord er der indgang til køkkentrappe og vinduer til køkkener, mod syd er der indgang til hovedtrappe med vinduer til denne.

Herudover har kun kælderrummene vinduer mod syd. Kælderen rummede vaskerum og pulterum mod øst, og der var sandsynligvis værksted for ejeren, glarmester Johan Lund, i den vestlige del. Hver af de tre øvre etager indeholdt to lejligheder med entré, køkken med spisekammerskab og to værelser. Bag ejendommen opførtes en retiradebygning af træ med zinktag.

### Ændringer 1933-90

I 1933 indrettedes toiletter i alle lejligheder. Væggen mellem entré og køkken blev flyttet en meter, så der blev plads til toilet med indgang fra entreen. En glasrude foroven i væggen mod køkkenet gav dagslys til rummet. For indretningen stod ingeniør O. Palle, Lyngby.

I 1990 ansøgte den nye ejer, stenhugger Leo Rosendal, om at måtte nedlægge en lejlighed i stueetagen for at indrette kontor. Tilladelsen blev givet af Lyngby-Taarbæk Kommunes byplanudvalg »under hensyn til lejlighedens ringe standard«. Med tiden ville ejeren indrette kontor i hele stueetagen og sammenlægge de fire øvrige lejligheder til to store. Men allerede året efter blev ejendommen overtaget af Lyngby Tømmerhandel A/S, og i 1993 indrettede stenhuggeriet kontor i den nye bygning nord for »Odinshøj« (Lyngby Hovedgade 77-79).

### Vurdering

»Odinshøj« er den eneste, der er bevaret af en række på tre små etageejendomme opført af murermester Cornelius Jensen omkring århundredskiftet, og ejendommen står som eksempel på de spekulationsbyggerier, der prægede den sydlige del af Hovedgaden. Hustypen er igen kommet på mode, nu under betegnelsen »byvillaer«. Ejendommen er solidt bygget og rimeligt velholdt, og den er særpræget ved sin udformning og beliggenhed på en bakke. Den er Hovedgadens eneste bevarede etagehus med lejlighedernes stuevinduer anbragt udelukkende i gavlene, fordi facaderne mod nord og syd kun lå 4 alen fra skel og derfor ikke måtte have vinduer.

De små lejligheder er velegnede som boliger for unge og enlige, eventuelt suppleret med et fælles baderum i kælderen. »Odinshøj« bør af bygnings- og kulturhistoriske grunde bevares i sin nuværende form og indretning.

<b>Ejerliste:</b>	Matr. nr. 2 ea (udst. 1901 fra 2 ae; 2 ae 1897 fra 2 a (Lyngby Præstegård)
-1901	murermester Cornelius Jensen (Bjørnemose)
1901-1904	glarmester Johan Lund
1904-1905	blikkenslager Vilhelm Andersen
1905-1909	fhv. fouragehandler Johan Nielsen
1909-1917	murermester Chr. Rasmussen
1917-1933	A/S Dansk Staalvarefabrik
1933	grosserer M. S. Lund
1933-1938	konditor L. Chr. Andreasen
1938-1972	administrator Leopold Meyer
1972-1990	stenhuggermester Leo Rosendal Jensen
1990-1991	Lyngby Stenhuggeri Aps.
1991-	Lyngby Tømmerhandel A/S



Lyngby Hovedgade 82 fik sin nuværende skikkelse i 1960, da gennembrydningen af Jernbanepladsen til Hovedgaden tog det meste af grunden.

## Lyngby Hovedgade 82

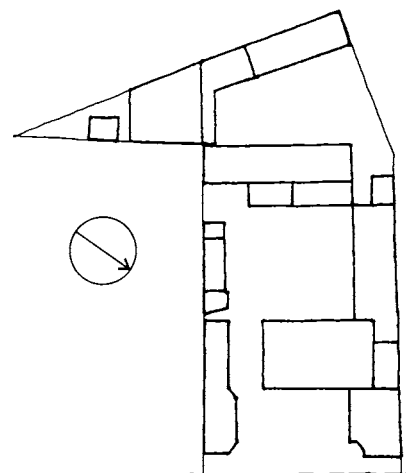
### *Den nuværende bebyggelse*

Den nuværende bebyggelse består af en butiksbygning i én etage mod Hovedgaden og Jernbanepladsen, samt en toetages kontor- og lagerbygning vest for butiksbygningen langs Jernbanepladsen. Begge bygninger blev ombygget i 1960, da Jernbanepladsen blev forlænget til Hovedgaden. Butiksbygningen er opført i 1941 og måler ca. 6 x 30 meter, mens den oprindelige sidebygning fra 1889, forhøjet i 1923, måler ca. 5 x 13 meter. Bygningerne, der rummer Svorins cykelforretning, vil blive nedrevet i 1996-97, når den nye bebyggelse på »Svorinkarreer« er vedtaget (se omtale af Lokalplan 128 under Lyngby Hovedgade 80).

### *Tømrermester Harups tofamiliehus 1858*

I 1858 opførte tømrermester Frederik Harup et stuehus langs vejen, 21 x 13 alen i ni fag, grundmuret og med halvvalmet tegltag med to skorstenspiber. Facaden havde seks vinduesfag. Huset indeholdt to forstuer, fem værelser, to køkkener og to spisekamre. Fra den ene forstue og det ene køkken førte trapper til loftet, hvor der var fire kamre og loftsrum.

Året efter tilføjedes et udhus mod vest, 10 x 5½ alen i 7 fag, af udmuret bindingsværk med halvt tag af tegl. Husets bagside var dog af brædder. Under huset, der anvendtes til retirade og brændehus, var der en lille kælder.



Situationsplan af Hovedgaden 82 i 1935. Ca. 1:1000.



Hovedgaden 82 set fra bagsiden, sandsynligvis i 1923.

### Mekanikus Baumgartens ejendom 1866

I 1866, hvor ejendommen tilhørte H. H. Baumgarten, indeholdt beboelseshusets stueetage en entré, fire værelser, køkken og spisestue. På loftet var der en entré, fire værelser, pigekammer og pulterkammer.

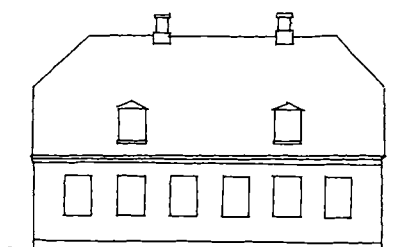
Halvtagsbygningen var nu i bindingsværk på alle sider. Op til nordgavlen af stuehuset var der opført en halvtagsbygning på 14 x 4½ alen, grundmuret med skifertag, indrettet som værksted og vaskehus. I haven var der et ottekantet lysthus af tømmer og brædder med zinktag.

I 1877 havde beboelseshuset fået to tagkviste. I stueetagen var der forstue og fire værelser samt trapperum med trappe til loftet. Her var der fire værelser og pigekammer. Køkkenet var nu indrettet i halvtagsbygningen ved nordgavlen.

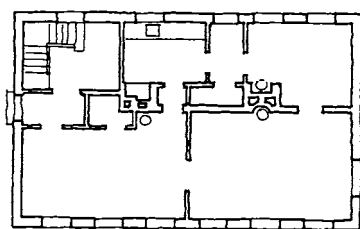
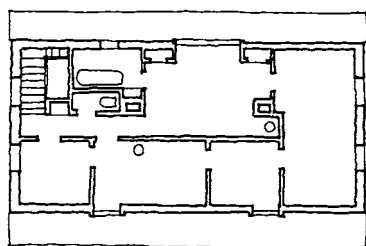
I 1889 blev udhuset ved nordskellet ombygget. Der blev udgravet halv kælder, og bindingsværk blev erstattet af grundmur. Bygningen indeholdt urtekælder, brændsels- og materialskur. Arkitekt var Vilhelm Suhr, Lyngby.

### Rodemester Baggesens ejendom 1917

I 1917 blev ejendommen købt af rodemester Poul Baggesen, der ombyggede huset til helårsbolig for sin familie. I stuehuset blev trappen flyttet til en ny entré og forstue ved sydgavlen. Der blev igen indrettet køkken, og to værelser blev slået sammen. På 1. sal blev der indrettet et nyt badeværelse og toilet. Der blev opsat en ny tagkvist mod haven. Huset rummede nu entré og forstue med trappe til 1. sal, køkken, spise- og dagligstue samt herreværelse i stueetagen. På 1. sal var der soveværelse, to børneværelser, et frøkenværelse og et gæsteværelse samt bad og toilet. Tilsyneladende stod Poul Baggesen selv for ombygningen.



Hovedgaden 80, 1917. facade (rekonstruktion), ca. 1:300.



Planer af Hovedgaden 82 i 1917, tagetage (øverst) og stueetage. Ca. 1:300.



### Sidebygning med butik, bolig og stald 1923

I 1923 blev udhuset ved nordskellet ombygget og forhøjet til to etager. I stueetagen indrettedes butik mod gaden, værksted, stryge- og vaskerum. På 1. sal var der en lejlighed med køkken og to værelser. Bag sidebygningen opførtes en staldbygning i én etage med plads til fire heste. Begge bygninger var grundmurede med tegltag og to skorstenspiber. Over butikstilbygningen var der en terrasse med udgang fra lejligheden på 1.sal. Tilbygningen målte ca. 2½-3½ x 17 meter. Tømrermester Johs. Lund, Lyngby, stod for byggeriet.

Bagest på grunden opførtes tre åbne skure for Nordre Birks Brændselshandel og et cementstøberi. Efter klager fra naboen mod vest opførtes en mur i skellet mod nord og vest.

### Projekt til etagehus og ny butikbygning 1936

I 1936 indsendte købmand Henriksen et forslag til en etageejendom i fire etager og tilbagerykket tagetage. Projektet var tegnet af arkitekt Lund og indeholdt fire butikker og otte lejligheder. Forslaget blev opgivet, og i stedet opførtes i 1936 en basarbygning syd for beboelseshuset langs sydskellet. Bygningen var i én etage, grundmuret med tag beklædt med tagpap og indeholdt butik med baglokale. Der var fuld kælder under bygningen, der målte 3-4 x 15 meter med facade med store glaspartier helt ud til gadelinien. Arkitekt var Edwin Christiansen, Lyngby.

Bag beboelseshuset opførtes endnu to skure.

I 1938 indrettedes et loftsværelse over stalden til lejligheden i sidebygningens 1. sal. I stueetagen indrettedes et toilet. Arkitekt var Arne Poulsen, Lyngby.

### Butikstilbygninger og mansardetage i forhus 1942-43

I 1943 opførtes en ny butikbygning foran den nordlige del af beboelseshuset og butikbygningen nord for dette. Bygningen målte 6 x 8 meter og var grundmuret med tag beklædt med tagpap. Mod gaden og mod syd var der fire store glaspartier med indgang i hjørnet.

Året efter opførtes endnu en butikbygning ud for den sydlige del af beboelseshuset, med målene 4 x 7 meter, grundmuret med



Til venstre: Hovedgaden 82, den nye butikstilbygning i 1943.

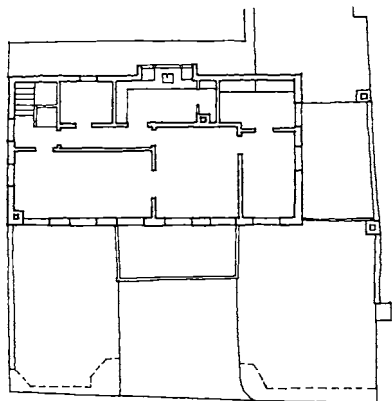
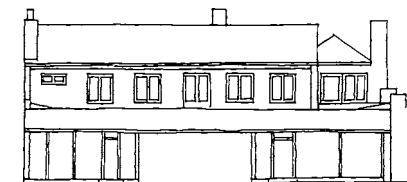
Herover: Den sydlige butikstilbygning i slutningen af 1940'erne.

Herunder og på næste side: Hovedgaden 82 i forskellige vinkler, 1958.





Hovedgaden 80, 1943-58. Facade og plan af tagetage, ca. 1:300.



tag beklædt med tagpap. Mod gaden og mod nord var der glaspartier med indgang til butikken i hjørnet. Samtidig blev stueetagen i beboelseshuset ombygget til baglokaler for de to butikker. En ny lejlighed blev indrettet i tagetagen, der blev ombygget med mansardtag mod Hovedgaden. Med indgang i nordgavlen til et trapperum var der adgang til entré, køkken med spisekammer, opholdsstue og spisestue samt soveværelse med skabsrum. Der var bad og toilet ved siden af køkkenet under det oprindelige tag mod gården. Arkitekt var Viggo Møller-Jensen, Lyngby.

#### Ændringer 1951-59

I 1951 blev lejligheden i sidebygningen mod nord nedlagt.

I 1955 indrettedes her et sprøjtemalingsværksted til Svorins cykelværksted. En ansøgning om at opføre en skorsten i forbindelse med fremstilling af autobagagebærere blev afvist, bl.a. efter klager fra naboer over støj fra knallertværkstedet bagest på grunden.

I 1955 blev forpladsen mellem de to butikstilbygninger overdækket med et glasfibertag og et skilt opsat for Svorin, motorcykler og knallerter. Arkitekt var Johs. Schou, Lyngby.

#### Vejanlæg og ombygning 1960

I 1959-60 blev Jernbanepladsen ført igennem til Hovedgaden, og de fleste af ejendommens bygninger blev nedrevet. Tilbage blev et smalt grundstykke med sidebygningen og butikken mod nord. En del af sidebygningen blev nedrevet og genopført i to etager, mens en ny facade med butiksvinduer blev opført langs Jernbanepladsen. Bagest på grunden blev der opført en bygning til fyrrum, i gasbeton med tag beklædt med tagpap. Bygningerne rummer butik, kontor og lager for Svorin Cykler.

En ansøgning om at måtte opføre en toetages bygning i hele grundens længde blev afvist af Lyngby-Taarbæk Kommune.

#### Vurdering

De nuværende bygninger er ikke specielt bevaringsværdige. Bebyggelsen mistede allerede i 1960 sit karakteristiske præg af butiks- og håndværksområde ved nedrivningen af de ældste bygninger.

I 1995 blev ejendommen solgt til Niwa Aps., og i juli 1995 blev tilladelsen til nedrivning givet.

<b>Ejerliste:</b>	Matr. nr. 3 æ (opr. 3 z.æ.ø; 3 z.ø indgået 1935 i 3 æ)(udst. 1865 fra 3 n, nr. 84)
-1865	murermester Jens Peter Harup, ejer af matr. 3 n
1865-1876	mekanikus Hans Heinrich Baumgarten
1876	bogtrykker N. G. Calberg
1876-1884	papirhandler Aug. Arenholt
1884-1886	boghandler Carl Ludvig Mühre
1886-1887	murermester J. P. C. Hassing
1887-1888	fhv. konditor O. P. Diemar
1888-1895	urmager P. J. Volck
1895-1899	murermester Martin Petersen
1899	sagfører Peter Baumann
1899-1901	grosserer O. G. Timm, overretts-sagfører V. Kjær og cand. jur. C. Hald
1901-1903	pastor Joachim Gudme
1903-1917	frk. Valborg Mathilde Gudme
1917-1920	rodemester Poul Baggesen
1920-1922	grosserer Hjalmar Høgsborg
1922-1944	købmand Henrik P. Henriksen
1944-1951	hans enke Henriette Henriksen
1951-1958	Ellen Henriksen, Emmy Thorsen og Harriet Nielsen
1958-	Lyngby-Taarbæk Kommune
<b>Butikker:</b>	
1924	O. N. Fester, herreekviperer
1925-1953	H. P. Henriksen, Isenkram og Udstyrsforretning, 1948-1953: N. E. Carlby
1937-	Cykelforretning, 1937-1944: A. Grundahl, 1948-: K. Svorin
1953-1960	Trikotagehandel, Sv. Thomsen



## Lyngby Hovedgade 84

### *Den nuværende bebyggelse*

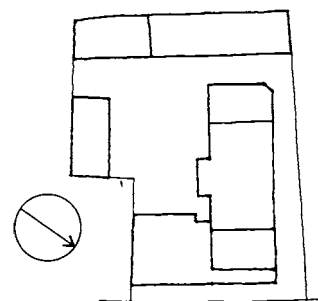
Den nuværende bebyggelse består af en basarbygning mod Hovedgaden og to baghuse. Basarbygningen er opført i 1934 i én etage, grundmuret og med tag beklædt med tagpap og to skorstenspiber. Bygningen måler 10,5 x 10,5 meter og rummer to butikker. Det vestlige baghus er opført i 1920 og 1934 og forhøjet i 1947. Det sydlige er opført i 1945. Baghusene er i to etager, grundmurede med tage beklædt med tagpap og hver to skorstenspiber. De ligger langs hhv. syd- og vestskellet, måler hhv. 11 x 5 og 17 x 5,5 meter og rummer to mindre erhvervsvirksomheder.

*Lyngby Hovedgade 84. Basarbygningen ud til gaden er fra 1934, og de to baghuse er fra hhv. 1945 (til venstre) og 1920-47.*

### *Tømremester Hansens tofamiliehus 1868*

I 1868 opførte tømremester H. P. R. Hansen et stuehus med gavlen mod gaden, 21½ x 14 alen i 14 fag, grundmuret og med skifertag med to skorstenspiber. Der var en kvist på 9 alen i halv dybde og kælder under husets østende. Facaden havde syv vinduesfag med indgang i nordsiden. Huset indeholdt to forstuer, fem værelser, køkken og spisekammer, pigekammer og trappe til loftet. Her var der en gang, tre værelser, fire kamre, køkken, spisekammer og pigekammer.

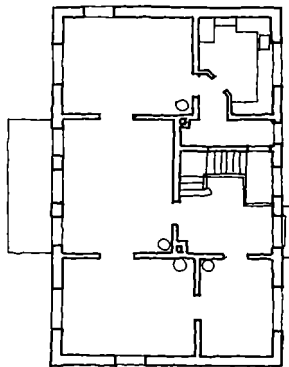
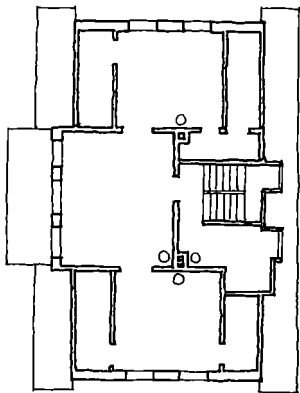
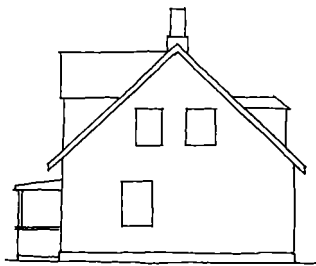
Et baghus i vinkel med stuehuset målte 25 x 6 alen i 12 fag, i udmuret bindingsværk med tag beklædt med tagpap. Baghuset anvendtes til brændehus, retirede, vognport, stald, karlekammer og vaskehus.



*Situationsplan af Hovedgaden 84 i 1945, ca. 1:1000.*



(Herover) Hovedgaden 84 i 1958.  
(Til højre) Hovedgaden 84 ca. 1937.



Hovedgaden 84, »Villa Francaise« 1898.  
Gavl og plan af tagetage og stue, ca. 1:300.

I 1879 blev et stort værelse i stueetagen delt i to. Facaden mod nord fik to større vinduer og dobbelt indgangsdør, og i gavlen mod vest indsattes en dobbelt havedør. På 1. sal indrettedes to nye værelser. Ved østgavlen opførtes en tilbygning i én etage, grundmuret med halvtag beklædt med tagpap og to skorstenspiber. Tilbygningen rummede vaske- og brænderum, kloset og et kammer.

I 1895 opførtes en lukket veranda med glastag ved den sydlige facade.

#### *Ombygning til »Villa Francaise« 1898*

I 1898 blev tofamiliehuset ombygget til helårsbolig for én familie. Huset blev nu kaldt »Villa Francaise«. Der blev udgravet kælder under trapperummet, og en ny toløbstrappe blev indsat. Et nyt køkken blev indrettet i stueetagen, der nu rummede køkken, forstue, dagligstue, havestue og spisestue samt et kammer. På 1. sal indrettedes et stort badeværelse, sove- og gæsteværelse samt et pigekammer. En ny tagkvist med zinktag påsattes mod nord. Tilbygningen ved østgavlen blev nedrevet. Arkitekt var Carl Petersen, København.

#### *To tilbygninger og udhus 1920*

I 1920 opførtes ved den østlige gavl en tilbygning i to etager, grundmuret med helvalmet tegltag og med målene 9 x 5,5 meter. Tilbygningen rummede en ekstra stue forneden og et værelse og et kammer på 1. sal. Senere samme år opførtes en tilsvarende tilbygning ved den vestlige gavl, indeholdende en forstue med toilet og et værelse i stueetagen og to værelser på 1. sal. Huset indeholdt nu to lejligheder, idet et nyt køkken blev indrettet i den vestlige del.

Det ældre baghus blev nedrevet og et nyt opført langs vestskellet, grundmuret og med halvtag beklædt med tagpap og to skorstenspiber. Baghuset målte 18 x 5,5 meter og rummede vaske-, brændsels- og tørrerum, et værelse til chauffør og to garager. Syd for villaen var der to mindre udhuse, opført i 1918, et hønsehus og et lysthus. For til- og ombygning stod murermester Axel Harild, Lyngby.

### Basarbygning og taglejlighed 1934

I 1934 opførte en basarbygning mod gaden mellem villaen og naboejendommen mod syd, i én etage, grundmuret og med tag beklædt med tagpap og to skorstenspiber. Der var fuld kælder under bygningen, der rummede tre butikker med baglokaler. Arkitekt var J. W. Møllerup, Hellerup.

Samme år blev et nyt køkken indrettet i villaens tagetage, så der nu var tre lejligheder i bygningen.

I 1942 opførtes en mindre tilbygning mod nord ud for villaens østlige gavl. I to værelser bag tilbygningen indrettedes butikskøle for isenkramforretningen i den nordlige butik i basarbygningen.

### Nye baghuse 1943-47

I 1943 blev de to små udhuse ved sydskellet nedrevet. En ny bygning blev opført i forlængelse af baghuset ved vestskellet, i én etage med halv kælder, grundmuret med halvtag beklædt med tagpap og én skorstenspipe. Bygningen målte 11 x 5,5 meter og rummede lager for isenkram, kontor samt smør- og ostelager. Den var tegnet af civilingeniør Gunnar Hjorth, Lyngby.

I 1945 opførtes langs sydskellet en ny bygning i to etager med fuld kælder, grundmuret med halvtag beklædt med tagpap og én skorstenspipe. Bygningen måler 11 x 5 meter og rummede lager for isenkrammer K. Fæster. For opførelsen stod ingeniør H. Kjær Hansen, Bagsværd.

I 1947 blev de to bygninger langs vestskellet forhøjet til to etager. I stueetagen indrettedes tre lagerrum og et vaskerum, trapperum samt håndsnedkeri og to garager. På 1. sal var der lager og kontor samt bronzepolereri og metalværksted. For ombygningen stod ingeniør O. Palle, Lyngby.

I 1960-61 blev villaen og 12 meter af det vestlige baghus nedrevet ved Jernbaneplassens forlængelse til Hovedgaden.

I 1981 indlagdes centralvarme til lager og cykelværksted i det vestlige baghus.

### Vurdering

Basarbygningen og de to baghuse ligger som en lille enklave tilbage efter et større butiks- og værkstedsområde, som var karakteristisk for den sydlige del af Hovedgaden.

Når den nye bebyggelse på nr. 82 står færdig, vil en afrunding af bebyggelsen langs sydsiden af Jernbaneplassen være tiltrængt. Ifølge kommuneplanens forslag for Lyngby Bymidte forudsættes den nuværende bebyggelse nedrevet og en ny opført, i tre etager med udnyttet tagetage mod Hovedgaden og i to etager med udnyttet tagetage mod Jernbaneplassen (fra Hovedgaden til Omfartsvejen). Bebyggelsen skal rumme butikker og boliger samt kontor mod Jernbaneplassen. Man kan håbe, at bebyggelsen får samme arkitektoniske kvalitet som ved nr. 15 eller nr. 70 A, og at det vil lykkes at få opdelt den 70 meter lange facade i mindre og varierede enheder.



Udsnit af luftfoto 1951 med Hovedgaden 84.

<b>Ejerliste:</b>	Matr.nr. 3 n (udst. 1865 fra 3 a)
-1858	Lyngby Skole
1858-1864	tømrermester Frederik Harup (kun huset)
1864-1866	murermester Jens Peter Harup (do. til 1865)
1866-1870	tømrermester H. P. R. Hansen
1870-1885	Carl Theodor Risling
1885-1897	handelsgartner Jacob Martin Hansen
1897-1899	fru Rosa Schmidt f. Knopf
1899-1903	direktør Carl Holger Schmidt
1903-1914	rentier P. Jensen
1914-1916	direktør Arthur Hartig
1916-1923	direktør Valdemar Larsen
1923-1928	grosserer Aage Blume Knudsen
1928-1929	arkitekt A. Carstensen
1929-1930	Ejendomsaktieselskabet af 1923
1930-1934	købmand Hans Lind Nielsen
1934-1936	grosserer H. T. Christiansen og grosserer M. S. Lund
1936-1943	husejer Gunner Graabek
1943-1954	isenkrammer Kaj Fæster
1954-1958	isenkrammer M. Christophersen
1958-	Lyngby-Taarbæk Kommune

### Butikker:

1935	Importøren
1936-1938	Cykle- og værktøjsmagasinet
1939-1959	Isenkram, 1939-1944: K. O. Fæster, 1948-1959: M. Christophersen
1941-1943	Slagter Aage Simonsen
1944-1948	Smør engros, Erich C. Erichsen
1937-1959	Langehaves Fisk og Vildt forretning
1937-1959	Farve- og Tapethuset, Helmer Bonde
1961-1971	Autoforhandler Jørgen Andersen og Co., 1969-1971: Lyngby Autocenter
1977-1986	Plaid Shop
1980-	Symaskiner, 1980-1991: Husquarna hos Svorin, 1994-: Symaskine Shoppen
1987-1988	E.D.B. gården
1992-	Stil og Stoffer



Lyngby Hovedgade 84 A-F, opført i 1930.

### Lyngby Hovedgade 84 A-F, »Langehave«

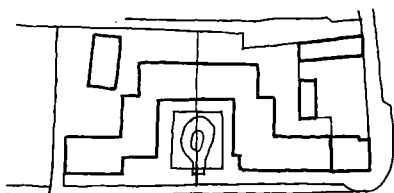
#### *Den nuværende bebyggelse*

Den nuværende bebyggelse er opført i 1930 i tre etager med udnyttet tagetage, grundmuret i blank mur (med facader mod Hovedgaden i røde sten og bagsider i gule sten) og med halvvalmet tegltag. bebyggelsen består af seks ens blokke med målene 16 x 9,5 meter, beliggende i et knækket forløb langs med og vinkelret på gaden. Den tilbagetrukne, midterste del består af to blokke i forlængelse af hinanden, udsmykket i midten med en risalit med fronton. Hver blok har en trappeopgang med adgang til otte lejligheder. Der er fem butikker mod Hovedgaden, de to placeret i to énetages hjørnebygninger med målene 9 x 4,5 meter. I dag er der kun 43 lejligheder i ejendommen, idet fem små boliger bag butikkerne er inddraget i disse.

#### *»A/S Langehave« 1930*

Bebyggelsen blev opført i 1930 af »A/S Langehave« på en grundudstykket fra villaen mod nord, Lyngby Hovedgade 84. Arkitekt var Thorvald Dreyer, København.

Der var fuld kælder under hele bebyggelsen med lager til butikkerne mod gaden, vaske-, tørre-, brændsels- og pulterrum samt kedelrum for centralvarmeanlæg. I stueetagen var der oprindeligt otte mindre butikker med baglokaler, de seks med en lejlighed



Hovedgaden 84 og 84 A-F, 1995. Situationsplan, ca. 1:2000.



*Hovedgaden 84 A-F, midterpartiet set fra gaden.*

med køkken, toilet og to værelser. Allerede i 1930 blev to butikker i den nordlige hjørnebygning slået sammen til bageri og konditori. I resten af stueetagen var der seks lejligheder med køkken, toilet og tre værelser. I de øvre etager var der på hver etage 12 lejligheder, placeret to om hver trappeopgang, med køkken, toilet og tre værelser. Der var således ialt 48 lejligheder.

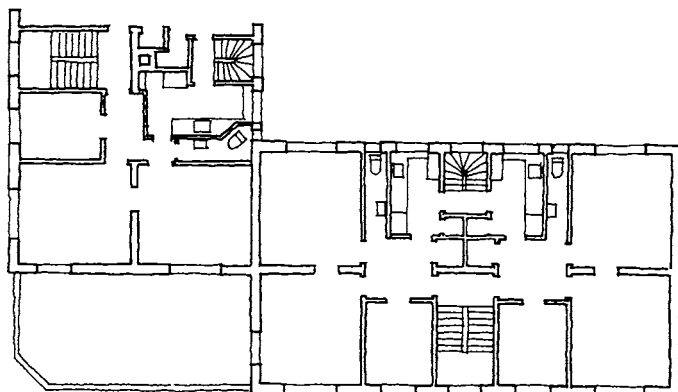
Foran den tilbagetrukne del af bebyggelsen anlagdes et haveanlæg omgivet af et smedejernsgitter, senere erstattet af en bunker.

#### *Skure og butiksændringer 1934-92*

I 1934 opførtes en garagebygning bagest på grunden, grundmuret med tag beklædt med tagpap og med plads til fem biler og cykler. I 1937 opførtes et skur til cykler, af træ med tag beklædt med tagpap.

I 1958 blev en vinterstue opført over den nordlige hjørnebygning, med glasvinduer og glastag.

I 1964 blev den sydlige butik udvidet, idet Lyngby-Taarbæk Kommunalbestyrelse gav tilladelse til at nedlægge lejligheden bag butikken (nr. 84 F).



*Plan af 1.sal i Hovedgaden 84 A, 1930. Ca. 1:300.*



Hovedgaden 84 A-F i 1930'rne, da denne del af gaden endnu havde træer.

**Ejerliste:** Matr. nr. 3 bk, bl (udst. 1929 fra 3 n, nr. 84)  
 -1929 arkitekt A. Carstensen, ejer af matr. 3 n  
 1929-1934 A/S Langehave  
 1934- Neter A/S

**Butikker:**  
 1931-1934 A: Mørch's Mode og Manufakturhandel  
 1931-1953 Langehaves Blomsterforretning  
 1931-1967 B: Sæbehuset, 1939-1967: Schous Sæbehus  
 1931 C: Frugthandel, O. Palle Nielsen  
 1931-1967 E: »Rivoli« Bageri og Konditori  
 1931-1964 F: Dronninggaard og Dyrehavegaard's Mejerifilial,  
 1931-1943 Kaffe- og Tehandel, A. Bruun, 1935-1943: Lyngby Kaffebod  
 1935-1938 A: Langehaves Kolonialcentral  
 1935-1962 A: Lyngby Materialhandel  
 1935-1953 Lyngby Skjortefabrik, udsalg  
 1944 F: Papirhandel, Helge Kragh  
 1948- F: 1000 Ting, legetøjsforretning, efter 1971 festartikler, duplikering  
 1959-1978 A: Møbelkælderen  
 1964-1969 Galla Renseri indlevering  
 1965-1975 F: Plaid Shop  
 1969-1971 E: Lyngby Autocenter  
 1975- A: Herrefrisør, V. Larsen  
 1979 B. O. Køkkener  
 1982- F: Brinck Elektronik  
 1989 A: JKE Køkkenet  
 1992- A: ProntaPrint  
 1995 A: Abloy, Lyngby Låseservice

I 1969 blev den nordlige hjørnebutik ombygget. Bageriets ovn blev fjernet og en ny vindeltrappe indbygget til kælderen. Der var nu butik for autoudstyr.

I 1970 blev to butikker ved det nordlige hjørne lagt sammen til tre udstillingsrum for møbelhandler Mathiesen, der fik tilladelse til at nedlægge den bagvedliggende lejlighed. Arkitekt for ombygningen (nr. 84 A) var J. Thage Petersen, København.

I 1984 blev stuelejligheden nr. 84 E inddraget i butikken »1000 Ting«.

I 1992 blev den sidste stuelejlighed mod gaden inddraget til butikksformål (frisørsalonen i nr. 84 A st. th.). Byplanudvalget gav i første omgang afslag, idet der ifølge kommuneplanen kun måtte nedlægges boliger i Hovedgaden, hvis en anden blev oprettet i samme område. Men på grund af særlige krav fra Arbejdstilsynet blev tilladelsen senere givet (krav om opholdsareal til ansatte i butikker).

### Vurdering

Bebyggelsen er et fint eksempel på mellemkrigstidens idealer om solide, murede etagehuse i et sammenhængende forløb, med husene langs gaden og med haveanlæg mellem blokkene. Senere lagdes blokkene frit på grunden, orienteret efter solen og med altaner.

Bebyggelsen er særdeles bevaringsværdig.



Lyngby Hovedgade 85 består af et tidligere beboelseshus fra 1898 og et stort antal lagerbygninger af træ, de fleste beliggende bag ved nr. 87-93. Den store træbygning til venstre er opført mellem 1925 og 1935.

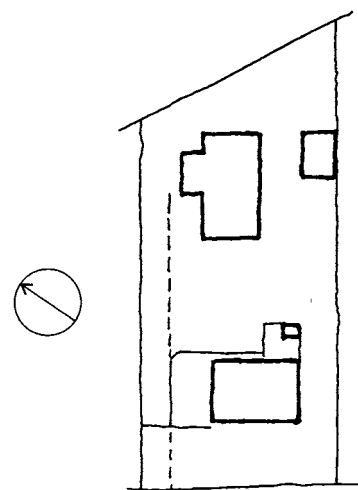
## Lyngby Hovedgade 85 (tidligere 83-85)

### *Den nuværende bebyggelse*

Bebyggelsen består af en tidligere beboelsesejendom, nu kontor- og butikbygning, mod Hovedgaden, samt af 16 større og mindre bygninger og skure med maskinsnedkeri og lager for A/S Lyngby Tømmerhandel.

Den tidligere beboelsesbygning er opført i 1898 i to etager, grundmuret og med helvalmet skifertag og tre skorstenspiber. Gavlenes valmede tagflader afsluttes mod tagryggen af små lodrette, trekantede felter. Bygningen måler 13 x 9 meter og ligger lidt tilbagetrukket fra vejlinjen. Foran huset er der i 1967 opført en butikstilbygning i én etage, i niveau med den samtidigt udgravede kælder, der rummer lager. I 1958-80 blev de fire lejligheder nedlagt og omdannet til kontorer for virksomheden.

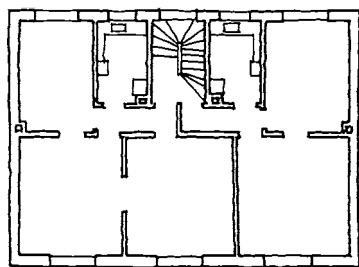
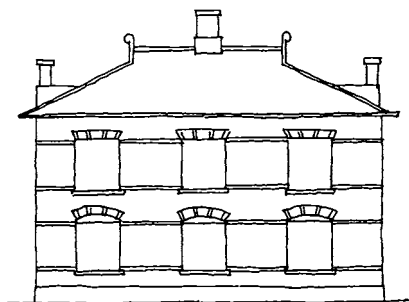
Virksomhedens øvrige bygninger er opført dels i perioden 1917-35 og dels efter en brand i 1935. De ældste bygninger er et tidligere vaskehus, nu kedelhus, en toiletbygning og en kontorbygning bag forhuset. Et kedelhus med silo og en 22 meter høj skorsten ligger mod nord, maskinsnedkeriet har fire shed-tage (skrå ovenlys) og ligger mod øst. Sammenbygget med denne bygning ligger værksteder mod syd, alle opført i årene 1935-37 og udvidet eller forhøjet i 1954. Alle disse bygninger er i én eller to etager, grundmurede med tage beklædt med tagpap. De øvrige bygninger er alle lagerskure af træ i én eller to etager, opført 1935-60.



Hovedgaden 85, situationsplan 1898, ca. 1:1200.



Hovedgaden 85, facade og etageplan 1898, ca. 1:300.



### *Snedkermester Saabyes beboelsesejendom 1898*

I 1898 opførtes den nuværende kontorbygning som en beboelsesejendom i to etager uden kælder, grundmuret med facader i røde sten prydet med hvide vandrette bånd og hvide sten i vinduesstikkene. Bygningen har lavt helvalmet skifertag. Der er tre skorstenspiber, de to placeret i gavlene står med en lille opbygning i taget. Bygningen, der ligger tilbagetrukket fra gadelinien, har tre vinduesfag mod gaden, i stueetagen med buede stik. Bagsiden mod øst har fem vinduesfag. Fra denne side er der indgang til trapperum. På hver etage var der oprindeligt to lejligheder med entré, køkken og hhv. to og tre værelser.

Bag bygningen lå et skur med to retirader og pissoir, opført af træ med halvtag beklædt med tagpap.

### *Værkstedbygning og skur 1898*

I 1898 opførtes en værkstedsbygning bagest på grunden, grundmuret med sadeltag beklædt med tagpap og med målene 24 x 13½ alen. En tilbygning på nordsiden opført af træ med halvtag beklædt med tagpap, målte 9 x 5 alen. Ved sydskellet opførtes samme år et skur af træ med halvtag beklædt med tagpap, med målene 10 x 9 alen. Arkitekt var C. W. Christiansen, København.

### *Tilbygninger 1907-17*

I 1907 opførtes en tilbygning til værkstedet mod øst, grundmuret med moniertag og med målene 4 x 2 meter, tegnet af Vilhelm Suhr, Lyngby.

I 1910 opførtes en tilbygning mellem værkstedet og det åbne skur, udført som en åben tagkonstruktion med halvtag beklædt med tagpap. Værkstedet benævntes nu maskinhus, og det rummede bloksav, kehle- og afrettermaskiner. Arkitekt var C. J. Schwartz, Lyngby. I 1917 blev halvtaget og det åbne skur nedrevet, og i stedet opførtes en ny værkstedsbygning mellem maskinsnedkeriet og sydskellet, grundmuret mod syd og øst og af træ mod vest, med halvtag beklædt med tagpap. Bygningen målte 7 x 25 og 10 x 40 alen.

Samme år opførtes et vaskehus i én etage, grundmuret med halvtag beklædt med tagpap, bag forhuset ved sydskellet. Bygningen målte 12 x 6 alen og var tegnet af Anton Jørgensen, København.

### *Materialskur 1919 (nr. 83)*

I 1918 var et materialskur blevet opført på nabogrunden (Lyngby Hovedgade 83), ejet af snedkermester Anton Jørgensen, Lyngby Maskinsnedkeri. Bygningen var i to etager med målene 42 x 12 alen, opført af træ med halvtag beklædt med tagpap og åbent i underetagen. Skuret lå ud for »Odinshøj« (nr. 81), mindre end 6,5 meter fra nabogrunden og nærmere end 12,5 meter fra nabohuset, og var opført ulovligt, d.v.s. uden byggetilladelse. Lyngby-Taarbæk Kommune krævede det fjernet eller flyttet; men i 1919 fik ejeren af Københavns Amts Nordre Birk dispensation fra brandpolitiloven og bygningsreglementet mod at opføre gavlen mod nord af grundmur.



Bagfacaden af Hovedgaden 85.



### Lager- og værkstedsbygninger 1925 (nr. 83 og 85)

I 1925 opførtes en udstillingsbygning mod Hovedgaden, af træ med halvtag beklædt med tagpap og med målene 4,5 x 4 meter. Arkitekt var Peter Ulstrup Hansen, Lyngby.

Samme år opførtes tre tilbygninger til maskinsnedkeriet bagest på grunden. Mod øst en énetages lagerbygning, grundmuret med halvtag beklædt med tagpap. Mod nord en værkstedsbygning i én etage, grundmuret med sadeltag beklædt med tagpap. Og endelig mod vest en kontor- og lagerbygning i én etage, grundmuret med halvtag beklædt med tagpap. De tre tilbygninger målte hhv. 7 x 10 meter, 6 x 16 meter og 12 x 12 meter. Bag beboelseshuset opførtes samme år et listelager af træ med sadeltag beklædt med tagpap og et åbent cykelskur. For opførelsen stod tømrermester Johs. Lund, Lyngby.

Et lagerskur vist på tegninger i ovenstående byggesag angives som »ikke opført«. Det var anbragt på nabogrunden mod nord (nr. 83) ud til gaden. Ifølge tegninger fra 1935 var det imidlertid blevet opført, altså i perioden 1925-35 og uden byggetilladelse. Bygningen eksisterer stadig, af træ i to etager med sadeltag beklædt med tagpap og med målene 20 x 15 meter.

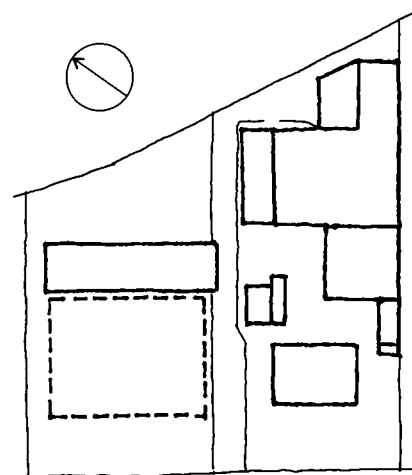
### Brand 1935 og nye bygninger 1935-37

I 1935 opførtes en værksteds- og lagerbygning syd for maskinsnedkeriet og sammenbygget med dette. Bygningen er af bindingsværk med eternitbeklædning og halvtag beklædt med tagpap. Bygningen måler 25 x 5,5 meter og rummede oprindeligt snedkerværksted og spisestue.

I februar 1935 nedbrændte maskinsnedkeriet. Ejeren anmodede

*Lyngby Hovedgade 85 (oprindeligt 83-85) i 1924. Beboelseshuset fremtrådte dengang med kun to etager mod gaden.*

*Hovedgaden 85, 1924. Situationsplan, ca. 1:1200.*



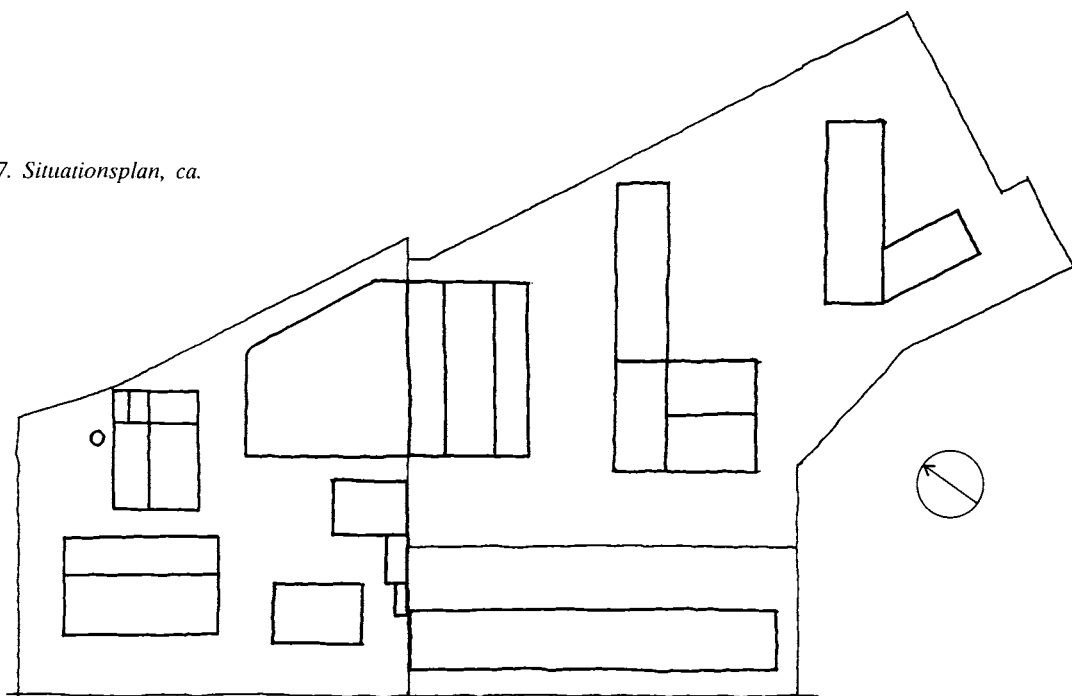
om en hurtig behandling af genopbygningssagen »på grund af manglende indtjening og arbejdsløshed hos en del funktionærer«. Lyngby-Taarbæk Kommune krævede sammenlægning af fire matrikelnumre til ét, da bebyggelsen ellers skulle overholde krav om 50 meters afstand til nabobygninger. I 1936 blev matrikelnumrene 2 ak, 2 fr og 2 rt sammenlagt med 2 ae og 2 sd til 2 ak.

I 1936 opførtes en tilbygning mod syd til det ovennævnte snedkerværksted. Bygningen var i grundmur med shedtag og målte 25 x 7 meter, indrettet til samleværksted. Endnu en tilbygning blev samme år opført syd for samleværkstedet, i grundmur med halvtag beklædt med tagpap. Bygningen, der måler 25 x 4,5 meter, blev indrettet til malerværksted.

Nord for disse bygninger opførtes et nyt maskinsnedkeri samme år, hvor det nedbrændte havde ligget. Bygningen er grundmuret med fire sektioner shedtag med glas og tagpap, og den måler 24 x 25/15 meter (hhv. den sydlige og den nordlige mur).

Nord for maskinsnedkeriet opførtes en kedel- og lagerbygning i to etager, grundmuret med halvtag beklædt med tagpap. Over kedelrum og spåneri er der en lille tårnoverbygning med pyramideformet tag og en silo. Bygningen måler 7 x 17 meter med tilbygning mod nord i én etage med målene 5 x 5 meter. Ud over kedelanlægget, der var projekteret af Teknologisk Institut, rummede bygningen to tørrerum og lager på 1. sal. En 22 meter høj skorsten opførtes nord for kedelbygningen. Samme år (1936) opførtes en tilbygning mod nord i to etager af tømmerstolper beklædt med galvaniserede jernplader. Tilbygningen, der måler 5 x 12 meter, rummede tømmerlager. Tilbygningen mod vest forhøjedes med en etage, grundmuret med halvtag beklædt med tagpap og med målene 5 x 3 meter, indrettet til folkestue med udvendig trappe mod øst. Samme år opførtes et tømmerkur af træ med tag beklædt med

*Hovedgaden 85, 1937. Situationsplan, ca. 1:1200.*



tagpap og med målene 13 x 8,5 meter samt et åbent halvtagskur med målene 41 x 7 meter, begge beliggende syd for malerværkstedet bag nr. 87-93.

Syd herfor opførtes i 1937 to åbne lagerskure i én og to etager, bygget sammen i en skæv vinkel, med målene 26 x 8 meter mod nord og 15 x 7 meter mod sydvest.

I 1937 opførtes desuden en tilbygning til de to tømmerskure fra 1936, 12,5 x 8 meter, af træ med halvtag beklædt med tagpap. Arkitekt for samtlige bygninger var ingeniør O. Palle, Lyngby.

#### *Tilbygning, maskinhus og lagerskure 1948-60*

I 1948 opførtes en tilbygning til kontorbygningen, 6 x 8 meter i én etage, grundmuret med halvtag beklædt med tagpap, med kontorer til direktør og prokurist.

I 1951 blev en ny maskin- og lagerbygning opført, med målene 19 x 8 meter i to etager, grundmuret med sadeltag beklædt med tagpap og beliggende mod øst bag lagerskurene fra 1936. Der er porte mod nord og syd, den sidste tilladt efter accept fra Lejerbo (nr. 95). (Sundhedskommissionen havde krævet porten lukket af hensyn til »støj fra båndsav, høvle- og pløjmaskine«).

I 1954 blev malerværkstedet forhøjet emd en etage af gasbeton med halvtag beklædt med tagpap. Etagen, der målte 25 x 5,5 meter, rummede to spisestuer og samleværksted.

I 1956 opførtes en toetages lagerbygning og en toetages åben lagerlade, begge af træ med halvtag beklædt med tagpap. Bygningerne er sammenbygget med maskinhuset og en lagerbygning fra 1936 og har målene hhv. 28 og 25 x 12 meter (syd- og nordfacade) og 2,5 meter tagudhæng, og 32/32 x 7 meter. Lagerladen erstattede et ældre lagerskur fra 1936.

I 1960 opførtes et lagerskur langs skellet mod nr. 87-93, åbent



*Hovedgaden 85, 1960-73.  
Situationsplan, ca. 1:1200.*

Hovedgaden 85 med taget af nr. 81 i baggrunden, 1923.



mod øst og grundmuret med halvtag beklædt med tagpap og med målene 33 x 5,5 meter. Arkitekt for samtlige bygninger var O. Palle.

### *Kontor i beboelseshus og tilbygning 1958-80*

I 1958 og 1963 blev to lejligheder i stueetagen nedlagt og indrettet til kontorer for virksomheden. I 1964 blev det ene køkken ombygget til toiletrum. Et centralvarmeanlæg blev indlagt, med kedelrum i det tidligere vaskehus øst for bygningen.

I 1967 blev der udgravet fuld kælder under huset, og der blev opført en tilbygning foran gavlene og facaden, i niveau med kælderen, men med indgang fra gaden. Tilbygningen måler 22,5 meter mod gaden med bredden 3,5 meter foran huset, 12,5 meter ved nordgavlen og 8,5 meter ved sydgavlen. Tilbygningen er grundmuret med store glaspartier mod gaden og built-up tag, og den rummer butiks- og udstillingsrum med lager i kælderetagen. Den sydlige del rummer kontor og rum for brandfarlige væsker.

I 1975 opførtes et halvtag foran facaden med stolper pr. 7,5 meter og klare plastplader i taget. Halvtaget måler 22,5 x 3,5 meter og kan ifølge deklaration kræves fjernet.

I 1978-80 blev de to lejligheder på 1. sal nedlagt og indrettet til kontor og lager for virksomheden. Arkitekt for ombygningerne var O. Palle.

**Ejerliste:** Matr. nr. 2 ak (udst. 1898 fra 2 ae, 2 ae 1897 fra 2 a)  
-1898 murermester Cornelius Jensen (Bjørnemose)(ejer af matr. 2 ae)  
1898-1906 snedker Sigismund Saabye  
1906-1908 Lyngby Savværk og Maskinsnedkeri  
1908-1917 tømremester J.R. Frederiksen  
1917-1923 snedkermester Anton Jørgensen  
1923- A/S Lyngby Maskinsnedkeri og Tømmerhandel, senere Lyngby Tømmerhandel A/S

**Butikker:**  
1918- Lyngby Maskinsnedkeri og Tømmerhandel, fra 1967 butik for Lyngby Tømmerhandel

### *Vurdering*

Lyngby Tømmerhandel med tilhørende etageejendom (nr. 87-93) er et levende håndværksmiljø i kvarteret og er lige som Lyngby Hovedgade 10 og 100 med til at holde traditionerne i live med det blandede bolig-, industri- og håndværksmiljø.

Det tidligere beboelseshus er et smukt eksempel på godt murermesterbyggeri. Bygningen er præget af den historicerende stilperiode, med fine detaljer i murværk og tag. Desværre er de to snoede drager af træ for enderne af tagryggen gået tabt.

Bygningen er bevaringsværdig trods tilbygningen, der delvis skjuler underetagen. Man må håbe, at virksomheden kan bevares i kvarteret som en af de sidste fra århundredskiftet.



*Lyngby Hovedgade 86 A-D, opført i 1930. Altanerne i taggavlene er tilføjet i 1939 og 1959.*

## **Lyngby Hovedgade 86 A-D**

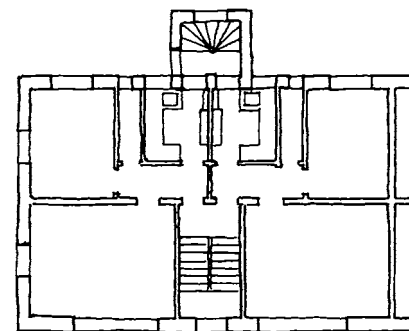
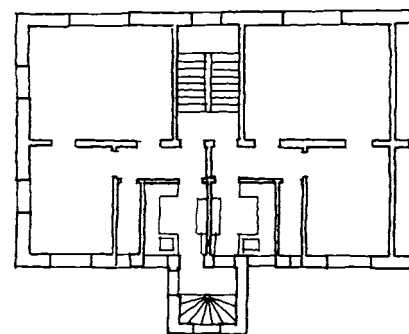
### *Den nuværende bebyggelse*

Bebyggelsen består af to blokke parallelle med Hovedgaden som for- og baghus, opført i 1930 i fire etager, grundmuret i blank mur med røde sten og med helvalmet tegltag. Begge bygninger måler 27 x 9 meter. Der er to opgange i hver bygning med indgang fra gaden og fra vestsiden. Køkkentrapperne vender mod gården mellem bygningerne. Bebyggelsen rummer butikker mod gaden og ialt 29 ejerlejligheder.

### *To beboelsesejendomme 1930*

I 1930 opførtes to etageejendomme på en grund udstykket fra tømrermester Grams ejendom (Hovedgaden 86 E). De to bygninger, der benævntes gade- og havehus, har fuld kælder, fire etager og loftsetage. Som det fremgår af ovenstående, er husenes grundplaner spejlvendt, således at opholdsstuerne vender til gaden i gadehuset og mod vest i havehuset.

I kælderetagen er der lagerrum til butikker i gadehuset og i begge bygninger pulterrum, vaskerum og kedelrum til centralvarmeanlæg. Derudover var der indrettet et værksted i havehusets kælder. I stueetagen var der i gadehuset fire butikker, alle med en lejlighed bestående af entré, køkken, toilet og et værelse. I havehusets stueetage samt i de øvrige etager i begge bygninger var der ialt 28 lejligheder med adgang til to lejligheder fra hvert trapperum på hver etage. Lejlighederne har entré, køkken, toilet og to værelser. I loftsetagen var der oprindeligt tørre- og pulterrum. Arkitekt var Peter Ulstrup Hansen, Lyngby.



*Hovedgaden 86 A-D, 1930. Etageplan af opgang i havehus (øverst) og gadehus, ca. 1:300.*

### *Indretning af loftsværelser 1939-69*

I 1939 indrettede et værelse i loftsetagen i gadehusets sydlige gavl. En trappe fra en stue i lejligheden på 3. sal (nr. 86 B) gav adgang til værelset. En kvist blev anbragt i det valmede tag med vindue og dør til en lille altan. Arkitekt var Axel Buch, Hellerup.

I 1959 indrettedes to værelser i havehusets sydlige gavl, ligeledes i tagetagen, med trappe fra lejligheden på 3. sal (nr. 86 D). En kvist med vindue og udgang til en lille altan blev anbragt i taget mod syd. For ombygningen stod H. H. Harms, København.

I 1966 ansøgte ejeren om at måtte udvide lejligheden på 3. sal i gadehuset med yderligere to værelser og et badeværelse i tagetagen. Lyngby-Taarbæk Kommune gav afslag, idet udnyttelsen af grunden i forvejen var overskredet, og bygningen ville fremstå med mere end fire etager. I 1969 fik ejeren imidlertid tilladelse til at indrette badeværelse. Et ekstra værelse var i forvejen blevet indrettet ulovligt i perioden før 1966 og benævntes nu »gangværelse«.

### *Reklameskilt på taget 1969*

I 1969 blev et reklameskilt opsat over tagryggen i havehuset. Skiltet var udført som en 25 m<sup>2</sup> stor stålkonstruktion med plastfacader, belyst af projektører. Lyngby-Taarbæk Kommunalbestyrelse forbeholdt sig ret til at kræve skiltet ændret eller fjernet, såfremt der fremkom klager. I 1973 klagede beboere i naboejendommen (nr. 84 A-F) over projektørlys i lejlighederne. Kommunen krævede belysningen fjernet eller ændret.

I 1970 blev to butikker lagt sammen ved fjernelse af en skillevæg (nr. 86 A t.v. og 86 B t.h.). I perioden herefter blev lejlighederne bag butikkerne inddraget i butiksarealet. I 1971 blev ejendommen udstykket og opdelt i 29 ejerlejligheder, de to af dem som taglejligheder. Indtil 1991 havde Jysk Sengetøjslager butik i hele stueetagen i gadehuset. I 1993 indrettedes lokaler for »Øjenlægens Optik« med reception, vente- og prøverum samt kontorer. Arkitekt var E. Schaadt, København.

### *Vurdering*

Bebyggelsen står som udtryk for overgangen til de nye idealer i funktionalismen med fritliggende blokke, dog i dette tilfælde uden altaner og haveanlæg. Bygningerne ligger tæt om den asfalterede gårdsplads og er opført i en enkel og spartansk skikkelse. Lejlighederne er små, men med en enkel og velproportioneret rumopdeling. Bemærkelsesværdigt er de spejlvendte planer i for- og baghus, hvor opholdsrummene i forhuset efter traditionen vender mod gaden, mens de i baghuset er orienteret mod vest. Soverummene vender således mod gården, d.v.s. bort fra støj fra gade og jernbane. Et træk af funktionalismens idealer, tilpasset de særlige forhold for denne grund. Da ejendommen blev opført, vendte vestsiden ud til baghaverne bag villaerne på Jernbanestien, og den fredelige Lyngby Hovedgade krydsede jernbanen i niveau - en situation ganske forskellig fra den nuværende.

<b>Ejerliste:</b>	Matr. nr. 33 af (udst. 1929 fra 33 v. nr. 86 E; 3 v 1900 fra 33 h; 33 h 1880 fra 33 f; 33 f 1868 fra 33 a. Bleggården)
-1953	tømmerhandler C.A. Gram, ejer af matr. 33 o,v,x, 125 d,e
1953-1972	grosserer A. Borch-Christensen (1971 opdelt i 29 ejerlejligheder)
1972-1986	Elna Borch-Christensen
1986-1993	Kaj Mäckler Handelsselskab Aps. (restejendommen)
1993-	Sanoh Electronic Trading Aps. (do.)

#### **Butikker:**

1930-1962	Brødudsalg, Chr. Koch
1930-1967	Frugt, Grønt og Blomster, 1931-1967: Favorit, E. Pullich
1930-1965	Viktualiehandel, 1930: V. Hansen 1931-1937: T. F. Hansen, 1938-1965: S. V. K. Nielsen
1931-1970	Cigar- og vinhandel, Norbert Petersen
1969-1980	Stilmøbler
1969-1977	Korsettering, Maja Andersen
1982-1991	Jysk Sengetøjslager
1992-1993	Unipro
1993-	Øjenlægens Optik
1994-	Furesøgruppen, ejendomsmæglere



Lyngby Hovedgade 86 E, opført i 1876 og forsynet med kvist i 1901. Fotograferet af Gunnar Jørgensen i 1955.

## (Lyngby Hovedgade 86 E)

### *Pottemager Madsens hus 1876*

I 1876 opførte pottemager Carl Chr. Madsen et hus indeholdende beboelse og pottemageri på en grund, som han samme år havde købt af »Bleggården«s ejer C. C. Nørgaard. Huset, der lå langs vejen, målte 21 x 14 alen og var i grundmur med tegltag med to skorstenspiber. Facaden havde syv vinduesfag med fladbuede stik. Der var indgang på bagsiden til en forstue, tre værelser og køkken samt et pottemagerværksted med ovn. I en udbygning på 6 x 3 alen var der indfyring til ovnen. På loftet var der et gavlværelse, og til ejendommen hørte desuden en retirade af udmuret bindingsværk med tag beklædt med tagpap.

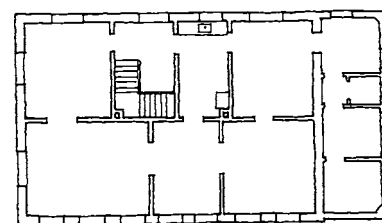
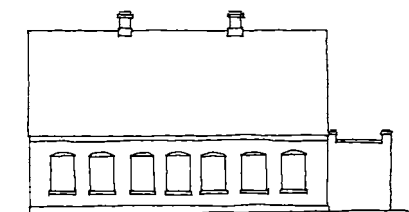
Før 1900 blev en tilbygning opført ved nordgavlen, i én etage, grundmuret med fladt tag beklædt med tagpap. Der var indgang i nordgavlen til et forrum og tre mindre rum. Tilbygningen målte 6 x 14 alen.

### *Tofamiliehus med ny gavlkvist 1901*

I 1901 opsattes en gavlkvist med tre vinduer, udført i udmuret bindingsværk og med skifertag. Ved samme lejlighed blev det hidtidige tegltag erstattet af skifertag. I tagetagen blev der indrettet en lejlighed med forstue, køkken og tre værelser. Arkitekt var Vilhelm Suhr, Lyngby.

### *Butik og udhuse 1929-46*

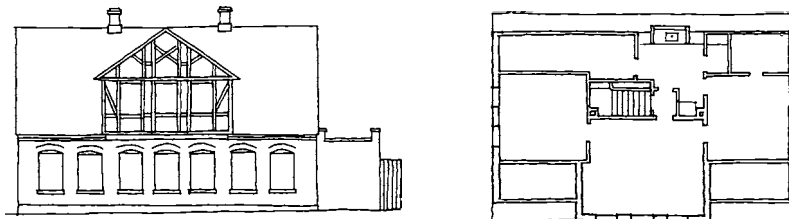
I 1929 indrettedes en butik (kolonialforretning) i den nordlige ende af bygningen. I tilbygningen ved nordgavlen indrettedes et køkken og to værelser med indgang i nordgavlen. I en kort periode mellem 1930 og 1945 var her en selvstændig lejlighed,



Hovedgaden 86 E, 1900. Facade og stueplan, ca. 1:300.



Hovedgaden 86 E, 1901. Facade og plan af tagetage efter påbygning af gavlkvist, ca. 1:300.



således at ejendommen ialt indeholdt tre boliger; men det meste af tiden har det ekstra køkken tilsyneladende været benyttet i forbindelse med butikken.

I 1946 opførtes et udhus ved nord- og vestskellet med målene 7 x 2,5 meter. Udhuset var udført af brædder med tag beklædt med tagpap og rummede tre brændselsrum. Et andet udhus blev samme år opført øst herfor, ligeledes af træ med tag beklædt med tagpap og indeholdende brændselsrum. Lyngby-Taarbæk Sogneråd krævede det førstnævnte skur nedrevet »når brændselssituationen gjorde det muligt«. Begge skure blev nedrevet i 1950.

Ejendommen lå efter 1930, hvor naboejendommen nr. 86 A-D blev opført, tæt op ad dennes sydgavl. Med den karakteristiske bindingsværks-gavlkvist i nationalromantisk stil lå bygningen som et levn fra den spredte bebyggelse i denne ende af Hovedgaden, før de store etageejendomme blev opført i begyndelsen af 1930'erne. Huset blev nedrevet i 1965.

- Ejerliste:** Matr. nr. 33 v m.fl. (33 v udst. 1900 fra 33 h, 33 h 1880 fra 33 f, 33 f 1868 fra 33 a, Bleggården)
- 1876 løjtnant Carl Chr. Nørgaard, ejer af matr. 33 a, f m.fl.
  - 1876-1878 pottemager Carl Chr. Madsen
  - 1878-1900 kontorchef E. Groot
  - 1900-1901 direktør Holger Schmidt
  - 1901-1904 direktør Carl Schlichting
  - 1904-1928 detailhandler F. Andersen
  - 1928 murermester Axel Harild
  - 1928-1965 tømmerhandler C. A. Gram
  - 1965 nedrevet

**Butikker:**

- 1929-1953 Koloniallageret, H. Lind Nielsen



Hovedgaden 86 E set fra nord i 1959 med venteskur for trolleybussen i forgrunden.



## Lyngby Hovedgade 87-93

### Den nuværende bebyggelse

Ejendommen er opført i 1935 i tre etager, grundmuret i blank mur med gule sten og med tegltag med fem skorstenspiber. Der er fire opgange hver med adgang til to lejligheder på hver etage, ialt 24 boliger. Bygningen ligger langs med gadelinien i kort afstand, og den måler 52 x 9 meter.

### Etagehus 1935

I 1935 blev grunden udstykket fra Lyngby Tømmerhandels ejendom, og det nuværende etagehus blev opført. Der er fuld kælder under bygningen, indrettet med vaske-, cykel- og brændselsrum. Lejlighederne har to værelser, køkken og toilet med brusebad. På loftet er der tørre- og pulterrum. Facaden har et enkelt trefags vindue for hver lejlighed. Ud for hvert trapperum er der et gennemgående vinduesparti i hele bygningens højde. Bygningen er tegnet af ingeniør O. Palle, Lyngby, for Lyngby Tømmerhandel.

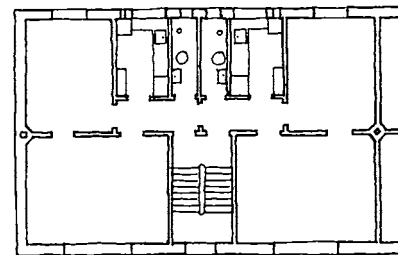
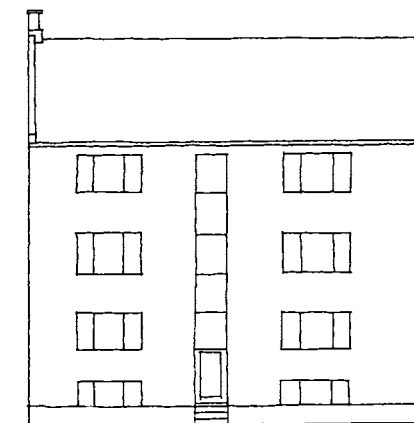
I 1944 opførtes en transformatorstation øst for sydgavlen, grundmuret med jernbetontag og med målene 4 x 3 meter.

### Vurdering

Bygningen er i sin enkle udformning et smukt eksempel på 30'ernes byggeskik med funktionalistiske træk og med placering langs gaden, i modsætning til tidens idealer med blokke beliggende frit på grunden (jfr. Hovedgaden 95).

Lejlighederne er indrettet med velproportionerede værelser og med brusebad, men uden altaner.

Lyngby Hovedgade 87-93, opført i 1935 af Lyngby Tømmerhandel. Virksomheden opførte tilsvarende lejligheder på Johan Wilmanns Vej. - Herunder del af facade og etageplan 1935, ca. 1:300.



**Ejerliste:** Matr. nr. 2 ræ (udst. 1935 fra 2 rt)(2 rt indgået 1936 i 2 ak. 2 ak 1906 fra 2 al)  
1934- A/S Lyngby Maskinsnedkeri, senere Lyngby Tømmerhandel A/S



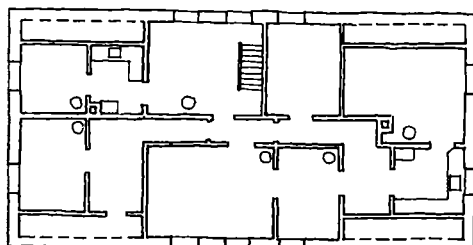
Lyngby Hovedgade 88 var opført i 1861 og blev nedrevet i 1935. Her boede i årene 1869-1914 Lyngbys populære politimester H. P. L. Blom.

### (Lyngby Hovedgade 88)

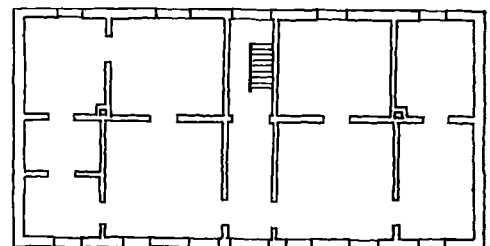
#### *Tømrermester Hansens ejendom 1861*

I 1861 opførte tømrermester H. P. R. Hansen et stuehus parallelt med vejen,  $27\frac{1}{2} \times 14$  alen i 14 fag, grundmuret med halvvalmet tegltag med to skorstenspiber og med en kvist i halv dybde på 11 alen. Facaden havde syv fag med indgang i midten og tre vinduer på hver side. Gavlkvisten havde tre vinduer i tagetagen og et rundt vindue i frontispicen. Huset indeholdt forstue og gennemgående gang, seks værelser, to køkkener og to »viktualiekamre«. Fra gangen førte en trappe til tagetagen, der rummede en gennemgående gang, fem værelser, køkken og »spiseskab«. Der var en viktualiekælder med tre rum under den midterste del af bygningen, med trappe fra gangen.

Bag stuehuset var der en gårdsplads flankeret af sidebygninger i udmuret bindingsværk med tegltag, hver  $10 \times 5$  alen i fire fag. Den sydlige var tømrerværksted, den nordlige rummede brændehuse og latriner.



Hovedgaden 88, 1927.  
Plan af 1. sal og stue, ca.  
1:300.





Hovedgaden 88 med 88 A i baggrunden. Gunnar Jørgensen fot. 1955.



Jernbanevejs forlængelse set mod syd med den i 1938 opførte villa Hovedgaden 88 (nedrevet 1958). Gunnar Jørgensen fot. 1955. - Herunder facade og plan af huset, 1938, ca. 1:300.

I 1865 opførtes en gavlkvist mod vest. Tagetagen indeholdt nu to korridorer, to køkkener, to spisekamre, to garderober og syv værelser. Der har således i en årrække været fire boliger i ejendommen. Den nordlige sidebygning rummede i 1865 stald for to heste, vognport, to retirader og brændehus.

I 1874 målte den søndre sidebygning 10 x 9½ alen og rummede stald, vognport, brændehus og retirade. Den nordre sidebygning er sandsynligvis blevet nedrevet omkring dette tidspunkt, idet der på kort efter 1877 kun ses én sidebygning.

#### Centralvarmeanlæg 1927

I 1927 blev der indlagt centralvarme i ejendommen. Stueetagen rummede nu én lejlighed med køkken, korridor og seks værelser. Fra forrum og gennemgående gang var der trappe til tagetagen, der rummede to lejligheder med køkken og hhv. tre og fire værelser.

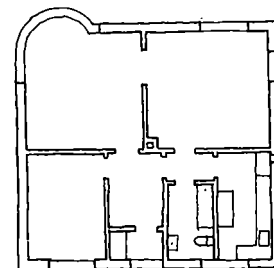
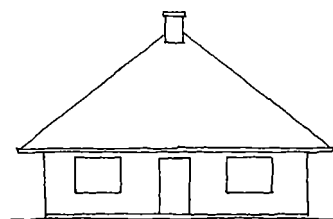
Ejendommen blev nedrevet i 1935 i forbindelse med viaduktanlægget ved jernbanens elektrificering.

#### Værksted og villa 1937-38

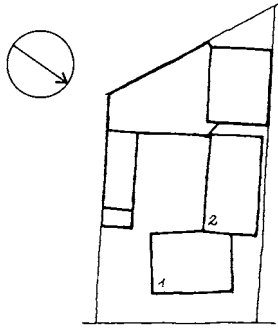
I 1937 opførtes et smedeværksted for smedemester Axel Jørgensen, i to etager, grundmuret med halvtag beklædt med tagpap. Bygningen målte 14 x 8,5 meter og lå bagest på grunden ved sydskellet. Arkitekt var R. Tylskjær, Lyngby.

I 1938 opførtes en villa ved nordskellet mod Jernbanevejs Forlængelse, i én etage med høj kælder, grundmuret med pyramideformet tegltag. Villaen målte 10 x 10 meter og rummede brændsels-, vaske- og tørrerum i kælderen og entré, forrum, køkken, badeværelse og tre værelser i stueetagen. Arkitekt var Edwin Christiansen, Lyngby.

I 1943 opførtes et beslagskur i grundmur og træ med teglhængt halvtag mod gaden, med målene 8 x 6,5 meter. Alle bygninger blev nedrevet i 1958 i forbindelse med anlæggelsen af Omfartsvejen.



<b>Ejerliste:</b>	Matr. nr. 31 d.i (31 d udst. 1861 fra 31 b, Ulrikkenborg; 31 i 1869 fra 31 b)
-1861	Georg Emil Jensen, ejer af matr. 31 b
1861-1869	Hans Peder Rudolph Hansen
1869-1914	justitsråd H. P. L. Blom
1914-1922	hans arvinger
1922-1930	ingeniør N. Fricke
1930-1936	hans enke Elisa Fricke
1936-1955	smedemester Axel Jørgensen
1955-1958	Københavns Amtskommune
1958	nedrevet



Hovedgaden 88 A. Herover situationsplan 1930, ca. 1:1000 (1: værksted og beboelse 1923-24, 2: beboelse 1930). Herunder værksteds- og beboelsesbygningen fra 1923-24, opstalt og planer af 1. sal og stue. Ca. 1:300.



Lyngby Hovedgade 88 A m.m. i 1935 (udsnit af luftfoto set fra syd). Øverst ses Nærumbanens krydsning af Hovedgaden, nederst S-togsviadukten under bygning. Nr. 88 og 90 er nedrevet. På modsatte side af Hovedgaden skimtes den vestlige ende af brandstationen nr. 67.

### (Lyngby Hovedgade 88 A)

#### Værksted og beboelse 1923-24

I 1923 opførte fabrikant og smedemester A. Jørgensen en værkstedsbygning i to etager, grundmuret i stueetagen med 1. sal i udmuret bindingsværk med helvalmet tegltag og én skorstenspipe. Bygningen målte 21 x 11 alen og lå tilbagetrukket fra gaden ved nordskellet. I stueetagen var der maler- og karrosseriværksted og på 1. sal karetmagerværksted.

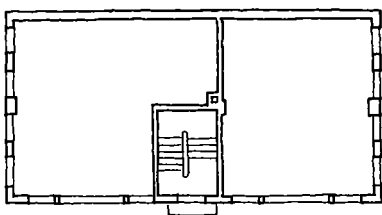
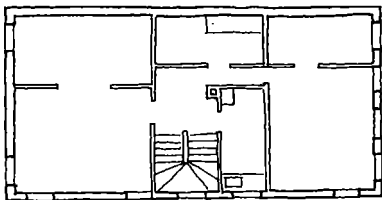
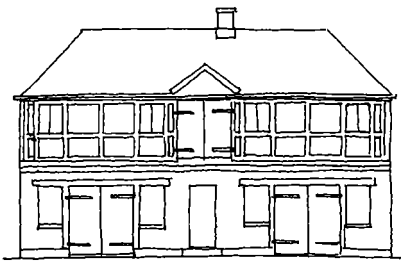
I 1924 indrettedes 1. sal til beboelse med værksteder i stueetagen. En dobbeltløbet trappe blev opført ved indgangen mod syd. Lejligheden rummede entré, køkken, badeværelse og fire værelser.

Samme år opførtes to skure. Et lukket træskur med målene 2,5 x 3,75 meter med halvtag beklædt med tagpap, indrettet til kontor og beliggende mod gaden, samt et åbent brændselsskur langs syd- og vestskellet med målene 3,75 x 28 meter, af træ med halvtag beklædt med tagpap.

I 1925 opførtes et vognskur i grundmur med halvtag beklædt med tagpap, beliggende ved nordskellet vest for værkstedsbygningen og med målene 11 x 8 meter. Der var plads til fire lastbiler. For opførelsen af samtlige bygninger stod tømrermester Johs. Lund, Lyngby.

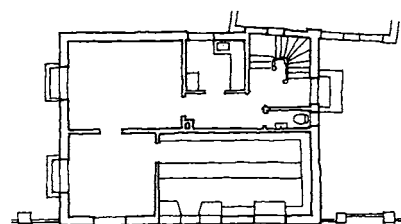
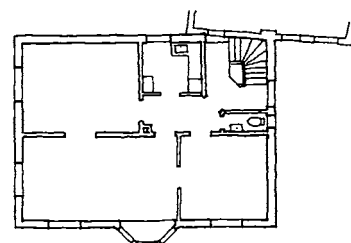
#### Smedemester A. Jørgensens hus 1930

I 1930 opførtes en beboelsesbygning langs Hovedgaden sammenbygget med værksteds- og beboelseshuset ved nordskellet.





Hovedgaden 88 A m.m. i 1936 (udsnit af luftfoto set fra vest). Nederst ses S-togslinien med viadukten under Hovedgaden længst til højre. Lige over bygningerne ses Hovedgaden og Jægersborgvej med Nørumbanens krydsning, som nedlagdes samme år. Midt i billedet ses til venstre Hovedgaden 63 (Th. Jungersens autohandel) og til højre brandstationen. Billedets øverste del viser en del af byggeforeningen »Frem«s huse.



Hovedgaden 88 A, beboelsesbygningen langs Hovedgaden fra 1930, opstalt og planer af 1. sal og stue. Ca. 1:300.

Bygningen var i to etager, grundmuret med pudset stueetage og blank mur på 1. sal. Taget var helvalmet og teglhængt med én skorstenspipe. Facaden mod gaden havde en karnap, der ragede ud over indgangen i midten. Over karnappen var der en kvist med dobbeltdør ud til en lille altan. Bygningen målte 11 x 8 meter og rummede en butik i stueetagen med tilhørende lejlighed, indrettet med køkken, toilet, entré og to værelser. Der var indgang i nordgavlen til trapperum med adgang til 1. sal, der rummede en lejlighed med køkken, toilet, entré og tre værelser. Der var fuld kælder med lagerrum til butikken, vaske- og brændselsrum samt kedelrum til centralvarmeanlæg. I loftsetagen var der vaske-, tørre- og pulterrum. Lyngby-Taarbæk Kommune krævede et skur nedrevet, da grunden var overbebygget. For opførelsen stod tømrermester Johs. Lund.

I 1936 blev der lavet en portgennemkørsel i værkstedsbygningen med indkørsel til nabogrunden mod nord, der havde samme ejer.

#### Brand og ny værkstedsbygning 1945

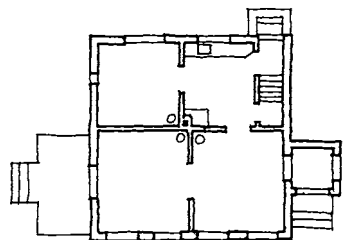
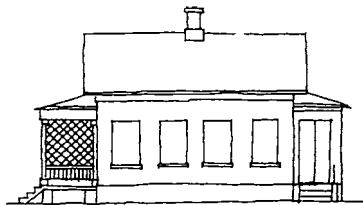
I 1945 nedbrændte et værksted bagest på grunden, og en ny værkstedsbygning blev opført i to etager, beliggende mod jernbanen og nordskellet. Bygningen målte 7/12 x 8 meter, med den længste side mod nord. Den var opført i grundmur med halvtæg beklædt med tagpap og rummede et karetmagerværksted. Arkitekt var Vagn Olsen, Lyngby.

Alle bygninger blev nedrevet i 1958 ved anlæggelsen af Omfartsvejen.

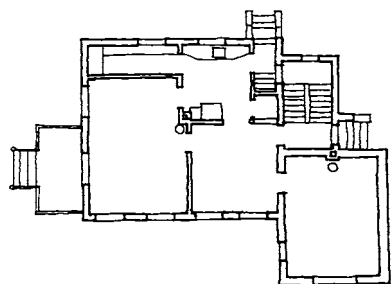
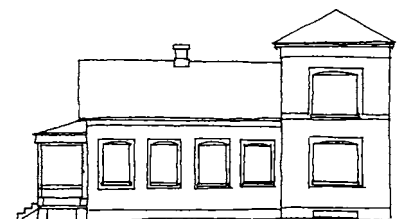
**Ejerliste:** Matr. nr. 31 ax (udst. 1919 fra 31 a)  
-1921 Ellen Johanne Gad (f. Nørsgaard), ejer af matr. 31 a  
1921-1936 smedemester Axel Jørgensen  
1936-1958 depotejer Carl Hansen  
1958 nedrevet

**Butikker:**  
1937-1953 Carlsberg og KB Depot

## (Lyngby Hovedgade 90)



Lyngby Hovedgade 90 i 1891 og 1906. Der findes tilsyneladende intet fotografi af huset, der blev nedrevet i 1935. Ca. 1:300.



### *Smedemester Reisenbergs hus 1891*

I 1891 opførte smedemester C. F. Reisenberg, der havde sin smedie på den modsatte side af Hovedgaden, en beboelsesbygning i én etage, med målene 13 x 12<sup>1</sup>/<sub>4</sub> alen, grundmuret og med skifertag og én skorstenspipe. Facaden havde fire vinduesfag, bagsiden ligeledes fire. Tagetagen havde trempel på 1<sup>1</sup>/<sub>2</sub> alens højde. Taget havde udhæng ved gavlene. Mod nord var der en tilbygning, grundmuret med skifertag og med målene 3 x 3<sup>1</sup>/<sub>2</sub> alen, indeholdende en forstue med indgang fra gadesiden. Mod syd var der en åben veranda med gitter af træ og skifertag. Der var en viktualiekælder under køkkenet, med kældertrappe fra dette. Bygningen rummede, ud over køkkenet med spiseskab, en forstue med trappe til loftet og indgang fra haven samt tre værelser. På loftet var der loftsrum og et værelse mod syd.

Et udhus af tømmer og brædder med tag beklædt med tagpap, 5<sup>1</sup>/<sub>2</sub> x 4<sup>1</sup>/<sub>2</sub> alen, indeholdt retirade, brændehus og materialhus.

I 1893 opførtes endnu to skure mod syd, med målene hhv. 7 x 12 og 7 x 15 alen, af træ med tage beklædt med tagpap.

### *Tilbygning til villa 1906*

I 1906 opførtes en tilbygning til villaen i to etager, grundmuret med helvalmet skifertag og trempel under taget. Tilbygningen lå ved nordgavlen med et fremspring på 4<sup>1</sup>/<sub>2</sub> alen mod gaden og med målene 7 x 9 alen. På bagsiden opførtes en tilbygning med trapperum med målene 6 x 3 alen, ligeledes i to etager, grundmuret med skifertag. Den førstnævnte tilbygning rummede et værelse på hver etage.

I villaens sydlige del blev to værelser lagt sammen til en stor havestue, og et spisekammer blev indrettet mod vest.

Et nyt udhus, grundmuret med halvtage beklædt med tagpap og med målene 8 x 5 alen, blev opført mod vest. Det indeholdt vaske- og brændselsrum samt en retirade.

Arkitekt var C. J. Schwartz, Lyngby.

Alle bygninger blev nedrevet ved anlggelsen af jernbaneviadukten i 1935.

### *Skure med produkthandel 1940*

I 1940 opførtes uden byggetilladelse tre skure på den ubenyttede grund. De var af træ med sadeltage beklædt med tagpap, med målene 4<sup>1</sup>/<sub>2</sub> x 4, 3 x 4 og 3<sup>1</sup>/<sub>2</sub> x 3 meter, og lå i forlængelse af hinanden langs jernbanen. De rummede kontor, ekspedition, sorteringsrum og lager for en produkthandel. Lyngby-Taarbæk Kommune krævede dem fjernet eller lovliggjort, og efter politianmeldelse mod ejeren blev der udstedt bygningsattest i december 1940, mod at der blev ryddet op på grunden.

Grunden blev ryddet ved gennemførelsen af Omfartsvejen i 1960.

<b>Ejerliste:</b>	Matr. nr. 31 t,ak (31 t udst. 1891 fra 31 a; 31 ak 1901 fra 31 t)
	-1892 kaptajn C. C. Nørgaard, ejer af matr. 31 a
1892-1893	smedemester og vognfabrikant Chr. Frederik Reisenberg
1893-1936	hans enke Anna Johanne Margrethe Charlotte Reisenberg f. Mortensen
1936-1955	smedemester Axel Jørgensen
1955-1960	Københavns Amtskommune
1960	nedrevet

#### **Butikker:**

1940-1953	Hovedgadens Produkthandel, Carl Jacobsen
-----------	--



*Lyngby Hovedgade 90 A i 1916. Ved lågen ledvogter Frederiksen og hustru. Huset var opført i 1891 og blev nedrevet i 1935.*

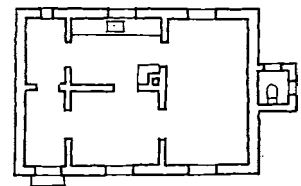
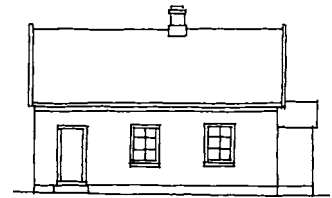
### **(Lyngby Hovedgade 90 A)**

#### *DSB's ledvogterhus nr. 7 A 1891*

I 1891 opførtes et ledvogterhus til DSB på vestsiden af den netop flyttede banelinie, der var rykket ca. 150 meter mod sydvest. Huset var grundmuret med trempel og havde skifertag med udhæng og én skorstenspipe. Huset målte 8 x 5,5 meter og indeholdt køkkenen og to værelser. En mindre tilbygning ved nordgavlen målte 1,5 x 1 meter og indeholdt en retirade.

I 1927 opførtes en tilbygning mod nord, grundmuret med halvtag beklædt med tagpap. Tilbygningen målte 3,5 x 2,5 meter og indeholdt et vaskerum med skorsten.

Ledvogterhuset blev nedrevet i 1935, da jernbaneviadukten blev opført. Det tilhørte i hele perioden DSB.



*Hovedgaden 90 A, før 1927. Facade og stueplan, ca. 1:300.*

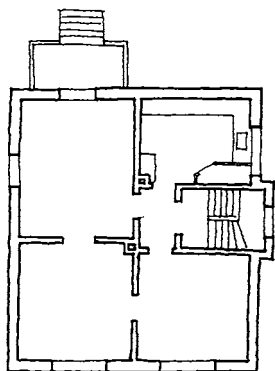
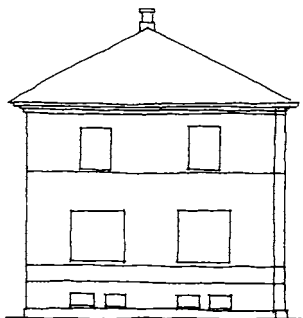


*Jernbaneoverskæringen på Lyngby Hovedgade i 1934, set fra syd med brandstationen i baggrunden.*





*Lyngby Hovedgade 94-98, opført i 1992-94. Bygningen er 185 meter lang og dermed Hovedgadens længste hus.*



*Hovedgaden 92, opstalt og plan 1892. Ca. 1:300.*

### **Lyngby Hovedgade 94-98 (tidligere 92, 94, 96, 98)**

#### *Den nuværende bebyggelse*

Den nuværende bebyggelse er opført i 1992-94 som et kontorhus i 4-6 etager, grundmuret med blank mur i røde sten og med built-up tag. Bygningen har et buet forløb langs Hovedgaden og Hollandsvej, med tre opgange udformet som glaspartier i facaden og med numrene Lyngby Hovedgade 94, 96 og 98. På taget er de tekniske installationer skjult bag halvrunde grå aluminiumskasser. Bag bygningen er der tre sidefløje i hhv. 4, 5 og 6 etager, voksende i højden fra syd mod nord. Bygningen spidser til mod nord, udformet som et glasbeklædt trapperum. Facadelængden mod gaden er 185 meter, husbredden ca. 14 meter, og de tre sidefløje måler hver 32 x 13 meter.

#### *Fire villaer 1892-93 og 1897 (Lyngby Hovedgade 92-98)*

I perioden 1892-97 opførte tømrermestrene Fr. Larsen og Andreas Nielsen fire næsten ens villaer, Hovedgaden 92-98. Alle fire villaer var opført i historisk-romantisk stil med facader i røde sten og med skifertage med udhæng. De lå tilbagetrukket fra Hovedgaden med enten gavlen eller siden til denne. De var stort set indrettet ens, med små variationer, og de blev alle ombygget til tofamiliehuse i tidsrummet 1921-39. I de seneste år stod de

fire villaer hvidmalede. Den karakteristiske bebyggelse blev nedrevet i 1981-82 og 1990-91.

#### *Lyngby Hovedgade 92: villa 1893*

Villaen nr. 92 blev opført i 1893 med kælder og to etager, grundmuret og med helvalmet skifertag og to skorstenpiber. Bygningen målte 17 x 15 alen og havde på nordsiden et fremspring i fuld højde ved trapperummet med fladt zinktag, med målene 1 x 4 alen. På vestsiden var der en lukket veranda af tømmer og brædder med zinktag, med en altan ovenpå.

Stueetagen indeholdt en entré med trappeopgang mod nordvest, tre værelser og køkkenet med spisekammer. På 1. sal var der entré, klosetrum, tre værelser og pigekammer. Der var loft over hanebjælkerne.

#### *Ombygning til tofamiliehus 1921-50 (nr. 92)*

I 1921 indrettedes et badeværelse og toiletrum i stueetagen. På 1. sal var der allerede i 1917 blevet indrettet et toilet. Kælderen fik større vinduer med lyskasser. Fra 1921 var der to lejligheder i villaen. Det fremgår ikke af byggesagerne, om der var tale om en kælderlejlighed eller en lejlighed på 1. sal. Arkitekt for ombygningen var I. C. Christensen, København.

I 1950 blev villaen ombygget i alle etager. I kælderen indrettedes vaske- og pulterrum samt et rum til cykler og barnevogne. I stueetagen og på 1. sal indrettedes to lejligheder med nyt køkken, badeværelser og tre værelser. Der blev indlagt centralvarme, forsynet fra et kedelanlæg på Accumulatorfabrikken Lyac. Den ene skorsten blev nedtaget, og den anden anvendt som aftræk for en gasvaskekedel i vaskerummet. Boligerne var indrettet for to funktionærer fra Lyac.

Villaen blev nedrevet i 1982.

#### *Lyngby Hovedgade 94: villa 1893*

Nr. 94 var ligeledes opført i 1893 med kælder og én etage med udnyttet tagetage, grundmuret og med skifertag og én skorstenpibe. Mod øst var der en kvist på 8 alen i halv dybde. Bygningen målte 16 x 15 alen. Mod øst var der en lukket veranda, med altan ovenpå med udgang fra kvisten.

Kælderen rummede brænderum samt vaske- og viktualiekælder. I stueetagen var der entré med trappegang på nordsiden, tre værelser og køkkenet med spisekammer. I tagetagen var der korridor, kloset, tre værelser og pigekammer.

I 1921 indrettedes toiletet i stueetagen.

I 1932 opførtes en garage til to biler, i bindingsværk beklædt med asbestcementplader og med halvtag med tagpap. Garagen målte 6 x 5 meter og var placeret bagest på grunden mod vest. Arkitekt var C. H. Dahlerup Berthelsen, København.

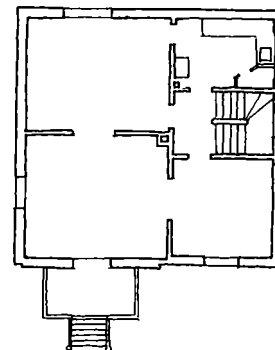
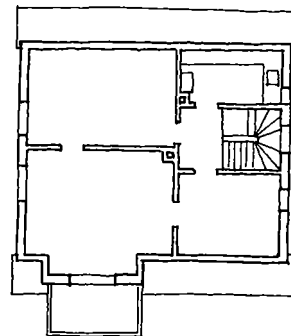
I 1934 indrettedes et toilet på 1. sal.

#### *Ombygning til tofamiliehus 1939 (nr. 94)*

I 1939 indrettedes to lejligheder i villaen. I stueetagen indrettedes



*Hovedgaden 94, 1931. Villaen var opført i 1893 og eksisterede til 1981.*



*Hovedgaden 94, 1893. Facade og planer af 1. sal og stue, ca. 1:300.*

et brusebad. Arkitekt for ombygningen var Henning Griffenberg, København. I 1956 blev der indlagt centralvarmeanlæg med fyr- rum i kælderen. Samme år opsattes en lille kvist i østsiden af taget.

#### *Børnehavn (nr. 94)*

I 1967 blev villaen ombygget til børnehavn for Dansk Røde Kors. I kælderetagen indrettedes garderobe, depot og rengøringsrum. I stueetagen var der køkken, to grupperum og værksted. På 1. sal indrettedes to grupperum, kontor og personalekøkken. Arkitekt var Tutti Lütken, Gentofte.

I 1974 opførtes et redskabsskur for udendørs legeredskaber bagest på grunden, i stedet for den tidligere garage. Skuret, der målte ca. 5 x 3 meter, var i bindingsværk med træbeklædning og med tag beklædt med tagpap.

I de sidste år før nedrivningen i 1981 var villaen portnerbolig for Lyac.

#### *Lyngby Hovedgade 96: villa 1897*

Villaen blev opført i 1897 med kælder og én etage med udnyttet tagetage, grundmuret og med skifertag med én skorstenspipe. Villaen målte 16 x 14<sup>1</sup>/<sub>4</sub> alen og havde en lukket veranda mod gaden (i gavlen mod øst) med altan ovenpå og udgang fra tagetagen. Indgang til trapperummet var mod syd.

I kælderen var der vaske- og brændselsrum. Stueetagen rummede entré med trapperum, tre værelser, køkken og spisekammer samt køkkenentré. Tagetagen havde en to alen høj trempel og rummede trapperum, fire værelser, klosetrum og pulterrum under taget.

#### *Ombygning til tofamiliehus 1923 (nr. 96)*

I 1923 ombyggedes villaen til tofamiliehus. Der blev indbygget to toiletrum i en del af køkkenet i stueetagen og på 1. sal. Lejlighederne rummede tre værelser, køkken med spisekammer og toilet. For ombygningen stod ingeniør G. Strømmand, Charlottenlund.

#### *Indretning til kontorbygning 1972-91 (nr. 96)*

I 1972 blev villaen ombygget til kontorer. I stueetagen indrettedes seks kontorlokaler med gang i midten. På 1. sal var der fem kontorlokaler. For ombygningen stod tømrermestrene Adserbal- le og Knudsen A/S, Lyngby.

I 1974 opførtes et vindfang ud for trapperummet, med målene 4 x 2,5 meter.

I 1977 ombyggedes kontorlokalerne for revisionsfirmaet Aage og Poul Holm A/S. To rum blev lagt sammen med et gangareal til et stort lokale på begge etager. For ombygningen stod indret- ningsarkitekt Fenia Bøving Jensen, Slagelse.

Villaen blev nedrevet i 1991.

<b>Ejerliste:</b>	<b>Nr. 92</b> , matr. nr. 31 y (opr. 31 y.ai; 31 y udst. 1892 fra 31 a; 31 ai 1901 fra 31 a; 31 y.ai indgået i 31 a 1949)
-1892	kaptajn C.C. Nørgaard, ejer af matr. 31 a
1892-1896	tømrerne Andreas Nielsen og Frederik Larsen
1896-1901	kaptajn C.C. Nørgaard
1901-1916	grosserer Chr. Carl Mathisen
1916-1920	rentier Ferdinand Erichsen
1920-1990	A/S Accumulator-Fabriken Lyac
1990-	Vestre Kongevej 4-6 Aps. m.fl., senere Lyngby Port II Aps.
	<b>Nr. 94</b> , matr. nr. 31 x (udst. 1892 fra 31 a; 1994 indgået i 31 a)
-1892	kaptajn C.C. Nørgaard, ejer af matr. 31 a
1892-1896	tømrerne Andreas Nielsen og Frederik Larsen
1896-1899	tømrermester Frederik Larsen
1899-1911	gartner Jacob Martin Hansen
1911-1916	hans enke Fatima Wilhelmine Marie Hansen
1916-1929	fhv. hotelejer F.W. Grosmann
1929	fabriksformand Jørgen Peter Jørgensen
1929-1931	A/S Skræderiet English Tailor
1931-1938	Thora Anna Hilma Sasse
1938	skomagemester Otto Nielsen
1938-1944	sagfører K. Alling
1944	Tove Sieverts Møller f. Vilhelmsen
1944-1966	Elna Lindager
1966-1990	A/S Accumulator-Fabriken Lyac
1990-1991	Vestre Kongevej 4-6 Aps.
1991-	ASX9548 Aps. = Lyngby Port II Aps.



Udsigt over den sydlige del af Hovedgaden i 1990. Til venstre ses villaerne nr. 96, 98 og 100 med fabrikken nr. 102 til højre. Midt i billedet fornedet baghuset til nr. 98.

### Lyngby Hovedgade 98: villa 1892

Villaen blev opført i 1892 med kælder og én etage med udnyttet tagetage, grundmuret og med skifertag med to skorstenspiber, med målene 16 x 14<sup>1</sup>/<sub>4</sub> alen. Lige som nr. 96 lå huset med gavlen mod vejen, men med den lukkede veranda mod vest og med indgang til trapperummet mod nord. Indretningen var som nr. 96 med tre værelser og køkken med spisekammer i stueetagen og fire værelser, klosetrum og pulterrum under taget, der havde trempel.

### Staldbygning 1912 (nr. 98)

I 1912 opførtes en staldbygning for ølhandler Christensen, i to etager, grundmuret i stueetagen og med overetage i bindingsværk med halvtag beklædt med tagpap. Bygningen var placeret ved sydskellet bag villaen og målte 19 x 8<sup>1</sup>/<sub>2</sub> alen. Der var kvist med loftslem i nordsiden. Stueetagen rummede stald til seks heste og øllager. På 1. sal var der foderloft. Arkitekt var C. J. Schwartz.

I 1927 opførtes en garage med målene 12 x 11<sup>1</sup>/<sub>2</sub> alen bagest på grunden, grundmuret med halvtag beklædt med tagpap.

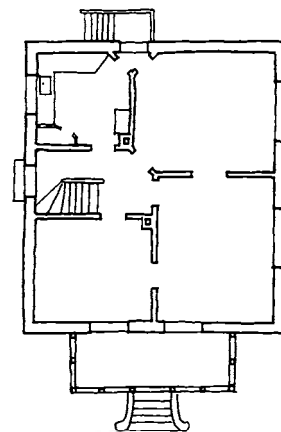
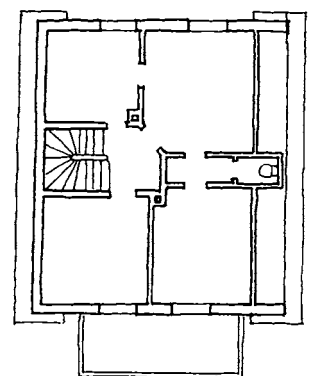
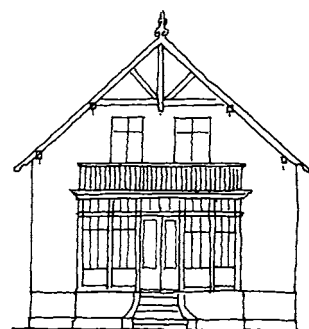
### Tofamiliehus 1936 (nr. 98)

Efter 1936 var der to lejligheder i villaen, begge med tre værelser, køkken med spisekammer og toilet. I 1950 indlagdes et centralvarmeanlæg med fyrrum i kælderen. Anlægget forsynede både villaen og staldbygningen med varme. I staldbygningen indrettedes kontor og snedkerværksted.

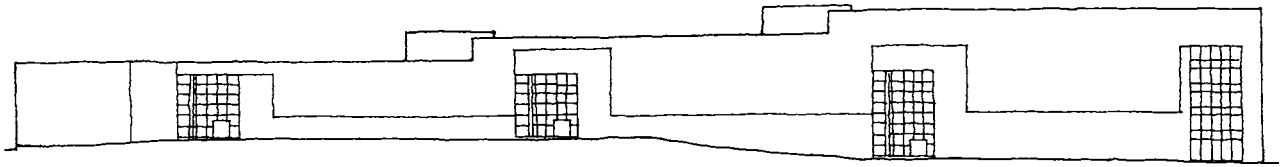
Villa og værksted blev nedrevet i 1990.

### Kontorhuset »Lyngby Port« 1994

I 1990 fremlagde Lyngby-Taarbæk Kommunalbestyrelse et forslag til bebyggelse på grunden, hvor fabrikken Lyac og de fire villaer havde ligget (Lokalplan nr. 96). Bebyggelsen var stort set udformet som den nuværende kontorbebyggelse, dog med syv etager i den nordlige del. Der indkom flere indsigelser, der ønskede en lavere bebyggelse af hensyn til de bagvedliggende boligkvarterer, der havde tre etager. Som følge af indsigelserne vedtog kommunalbestyrelsen at nedsætte den maksimale højde til seks etager. En ny lokalplan (nr. 109) blev udsendt i 1992 og



Hovedgaden 96, 1897. Facade og planer af stue og 1. sal, ca. 1:300.



Hovedgaden 94-98, skitse af facade. Ca. 1:1000.

- Nr. 96**, matr. nr. 31 v  
(udst. 1892 fra 31 a; 1994 indgået i 31 a)
- 1892 kaptajn C.C. Nørgaard, ejer af matr. 31 a
  - 1892-1896 tømrerne Andreas Nielsen og Frederik Larsen
  - 1896-1897 tømrermester Andreas Nielsen
  - 1897-1901 sagfører P. Baumann
  - 1901-1940 fabrikant Carl Vilhelm Petersen
  - 1940 hans enke Anne Petersen f. Jensen
  - 1940-1963 karetmager H. Maibohm
  - 1963-1968 tapetserermester E. Ryhl
  - 1968-1970 Adserballe & Knudsen A/S
  - 1970-1990 Aage og Poul Holm A/S
  - 1990-1991 Vestre Kongevej 4-6 Aps.
  - 1991- ASX9548 Aps. = Lyngby Port II Aps.

- Nr. 98**, matr. nr. 31 u,cr  
(31 u udst. 1892 fra 31 a; 31 cr 1947 fra 31 a; 1994 indgået i 31 a)
- 1892 kaptajn C.C. Nørgaard, ejer af matr. 31 a
  - 1892-1896 tømrerne Andreas Nielsen og Frederik Larsen
  - 1896-1901 tømrermester Frederik Larsen
  - 1901-1911 partikulier Peter Th. Brodersen
  - 1911-1917 ølhandler Chr. S. Christensen
  - 1917-1935 ølhandler Axel Nielsen
  - 1935-1946 tømrer Svend Hansen
  - 1946-1985 grosserer Aage Jensen
  - 1985-1988 Poul T. Cohrt
  - 1988-1990 Jobmæglerne A/S
  - 1990-1991 Vestre Kongevej 4-6 Aps.
  - 1991- ASX9548 Aps. = Lyngby Port II Aps.

**Butikker: Nr. 98**

- 1911-1935 Tuborg Øldepot, 1932 Tuborg og Kongens Bryghus Depot
- 1942-1975 De Danske Spritfabrikers depot

vedtaget trods indsigelser mod den fortsat høje udnyttelse. Samme år blev byggetilladelsen udstedt, og byggeriet stod færdigt i 1994.

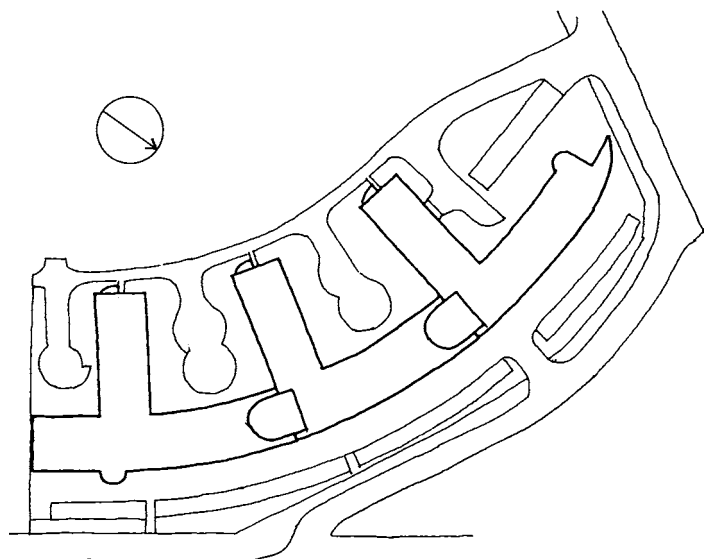
I 1990 var der blevet tinglyst en deklaration på den tidligere fabriksgrund, hvori grunden var blevet registreret som kemikalieaffaldsdepot på grund af den forudgående produktion af akkumulatorer med et stort indhold af bly. Efter påbud fra Københavns Amt blev der anbragt en pumpestation midt i parkarealet bag kontorhuset for at fjerne det forurenede grundvand.

Kontorhuset er opført med en bærende konstruktion af søjler og dæk af beton med afstivende betonvægge bl.a. ved trapperum og installationsskakter. Udvendigt er der skalmuret med røde sten. Taget er udført i built-up konstruktion og har ventilationshuse beklædt med gråmalet aluminium, placeret hvor bygningen trapper op fra fire til fem og seks etager. Sidebygningerne varierer i højde fra fire etager mod syd til seks etager mod nord.

Den let buede facade mod Hovedgaden og Hollandsvej er brudt af store glaspartier ved de tre indgange. Facaden og bagsiden har desuden felter med striber af lysere sten.

Kontorbygningen rummer i kælderetagen parkering til 232 biler. I alle øvrige etager blev der i 1994-95 indrettet kontorer.

I 1994 tog bebyggelsen navnet »Lyngby Port« (jfr. Lyngby Hovedgade 106-12) uden Lyngby-Taarbæk Kommunes medvirken eller godkendelse.



Hovedgaden 94-98, situationsplan. Ca. 1:2000.

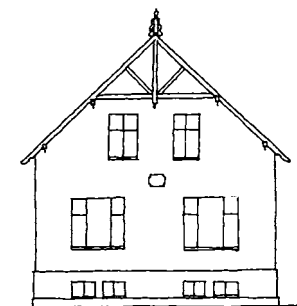
Arkitekter for kontorhuset er Dissing & Weitling A/S, København.

Hovedgaden 98, 1892. Gavl og stueplan, ca. 1:300.

### »Lyngby Port« præmieret 1995

I 1995 blev byggeriet præmieret af Lyngby-Taarbæk Kommune for »sin byplanmæssige indpasning og samspil med motorvejen og togbanen«. Bygningen rummer ifølge beskrivelsen »med sit buede forløb en dynamik og understøtter bevægelsen i Lyngby midtbys infrastruktur«.

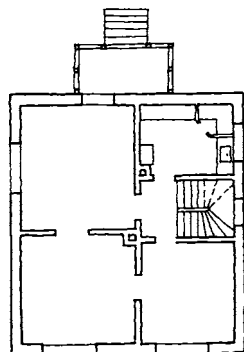
Iøvrigt roses gadefacaden for sine kvalitative detaljer. Det er bemærkelsesværdigt, at kun gadefacaden nævnes.



### Vurdering

Kontorhuset er trods sin længde (185 meter) ganske flot og varieret udformet mod Hovedgaden. De store glaspartier ved indgangene bryder murfladerne, og de lyse bånd af gule sten danner rammer om de forskellige vinduesformater. Den dristigt svungne facade, der ender i en spids mod nord mod de to højhuse langs vestsiden af Lyngby Station, er motiveret med en »tilpasning« til disse. Man kan imidlertid lige så vel mene, at højhusenes bymæssige silhouet sløres ved at bygge højt omkring dem, således at de i stedet for punkter kommer til at virke massive.

Afgørende er det dog, at bebyggelsens bagside med de høje sidefløje ikke respekterer de nærliggende etagehuse, der alle er i tre etager. De fire til seks etager høje sidebygninger dominerer med ensformige facader den bagvedliggende park. Parken er indrettet med en sti og allétrær; men på grund af pumpestationen i midten blev der ikke plads til bold- og aktivitetsarealer til kvarterets mange børn.



Kontorhuset Hovedgaden 94-98 set fra nord med den tilspidsede facade til venstre og de tre sidefløje midt i billedet.

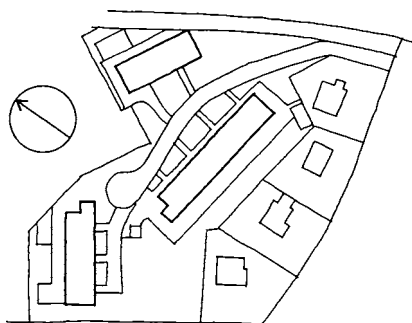


Lyngby Hovedgade 95 består af tre bygninger, opført i 1946-47, med ialt 72 lejligheder.

### Lyngby Hovedgade 95 A-J

#### *Den nuværende bebyggelse*

Den nuværende bebyggelse er opført i 1946-47 af Lejerbo og består af tre boligblokke med hhv. fire, tre og én etage med udnyttet tagetage. Der var oprindeligt 90 lejligheder; men i 1960 blev en del af den bageste blok nedrevet ved gennemførelsen af Omfartsvejen, så der nu kun er 72 lejligheder. Bygningerne ligger forskudt for hinanden med den højeste beliggende med gavlen mod Hovedgaden. De tre bygninger måler 32 x 10 meter med en tilbygning på gavlen på 4 x 5 meter, 48 x 10 meter med tilbygning på 4 x 5 meter, og 28 x 10 meter. Bygningerne er grundmurede med facader i røde sten og tegltage. Der er altaner mod syd eller sydvest til alle lejligheder.



Hovedgaden 95 A-J, 1995. Øverst Omfartsvejen, til højre Vintappervej med indkørsel til bebyggelsen. Situationsplan, ca. 1:2500.

#### *Villa 1900*

I 1900 opførtes en villa for murermester Schumacher og fabrikant E. Jensen, beliggende med gavlen mod Hovedgaden, i én etage med udnyttet tagetage. Villaen var grundmuret og med skifertag med én skorstenspipe. Den målte 16 x 11 3/4 alen med en tilbygning på gavlen mod gaden med målene 4 x 1 1/4 alen (en karnap) og mod syd en åben veranda med målene 5 1/2 x 3 alen.



Herover: Hovedgaden 95, blok med 30 lejligheder.

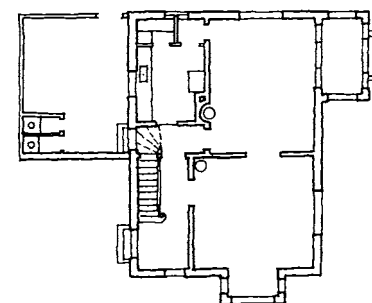
Til venstre: Blok med 28 lejligheder.

Overfor: Etageplan af den høje bygning, ca. 1:300. I sydfacaden (til højre) trappe med nedstyrningsskakt samt franske altaner til opholdsrummene.

Villaen havde trempel på  $1\frac{1}{4}$  alen. Der var kælder under den nordvestlige del med trappe fra forstuen. Indgangen var mod nord, til forstue, entré, køkken med spisekammer og to værelser. På 1. sal var der forstue, to værelser og kammer med kvistvindue mod syd samt fire pulterum under taget.

Ved nordskellet var der en indhegnet gård med retirade. Arkitekt var Viggo Klein, København.

Villaen blev efter 1945 forhøjet og udvidet mod syd med en tilbygning med tagkvist, og huset rummede i en periode to boliger. I 1950'erne havde Arbejdernes Brændselsforsyning og Lyngby Lejerforening lokaler i bygningen, der blev nedrevet i 1979 efter at have stået tom i nogle år.



#### Lejerbos afdeling 1, Vintappervænget, 1946-47

I 1944 blev Lejerbo stiftet som Lejernes Boligselskab, og da 2. Verdenskrig sluttede, ville boligselskabet i gang med byggeriet hurtigst muligt på grund af den store boligmangel. Der var ingen ledige grunde i København, og derfor valgte man at opføre selskabets første byggeri på den i 1945 erhvervede grund i Lyngby.

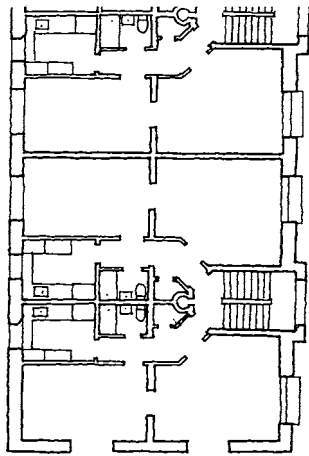
De tre boligblokke blev opført i 1946-47 i en skrabet udførelse uden de planlagte bade- og bruseindretninger og uden varmt vand og maskinvaskeri.

Den første bygning var i fire etager med udnyttet tagetage og lå nærmest gaden. I kælderen var der vaske-, tørre- og pulterum. Der er tre opgange med ialt 30 lejligheder. I forlængelse af denne blok opførtes i 1947 en tre etager høj bygning med udnyttet tagetage med fire opgange og ialt 32 lejligheder. Mod øst lå en énetages bygning med udnyttet tagetage og seks opgange med

Hovedgaden 95, den oprindelige bygning. Villaen var opført i 1900 og eksisterede til 1979. - Herover gavl og stueplan 1900, ca. 1:300.







28 lejligheder. Lejlighederne varierede i størrelse fra ét værelse til tre værelser med kammer, med køkken og toilet og med plads til badeværelse. De fleste lejligheder havde to værelser eller to værelser med kammer. Arkitekt var Poul Marstrand, Klampenborg.

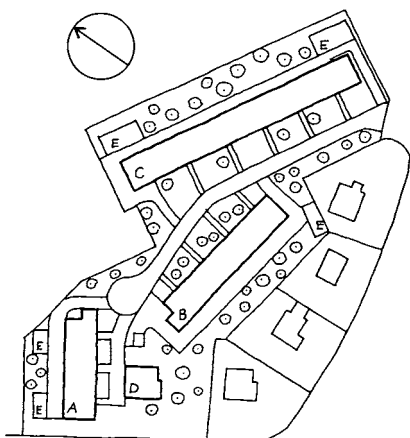
Allerede i 1950 kunne man indrette fire maskinvaskerier i kældrene, lige som der kom badekar, bruser og varmt vand i lejlighederne.

#### *Nedrivning af 18 lejligheder 1960*

I 1960 blev fire af de seks opgange i den lave blok mod øst nedrevet ved gennemførelsen af Omfartsvejen. Tilbage var to opgange med 10 lejligheder. En ny gavl blev opmuret mod syd. Der er herefter ialt 72 lejligheder i Vintappervænget.

I 1965 opførtes syv carporte med glasfibertage.

I 1987 blev et udhus af træ opført med tag af plastplader. Det måler 6 x 4 meter og indeholder redskaber.



*Hovedgaden 95, 1946-47. Oprindelig situationsplan, ca. 1:2500.*

*A. 4 etager og tagetage, 40 lejligheder*

*B. 3 etager og tagetage, 32 lejligheder*

*C. 1 etage og tagetage, 28 lejligheder (i 1960 forkortet til 10 lejligheder)*

*D. Legeplads*

*E. Tørvegårde*

**Ejerliste:** Matr. nr. 2 rø (opr. 2 dl udst. 1900 fra 2 aq; 2 aq 1899 fra 2 a; 2 dl indgået 1948 i 2 rø)

-1901 ?

1901-1917 muremester H. Schumacher og fabrikant Em. Jensen

1917-1943 overretsassessor Troels Hoff

1943-1945 Augusta Mathilde Amalie Hoff f. Wendel

1945- Boligselskabet Lejerbo

#### **Butikker:**

1948-1964 Arbejdernes Brændselsforretning for Lyngby og Omegn

1959-1969 Lyngby Olie og Koks Forsyning



*Hovedgaden 95, blok med 8 lejligheder.*



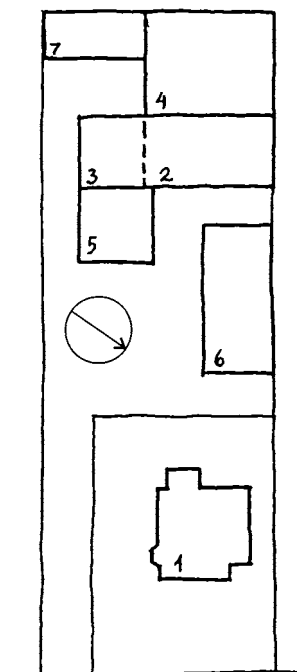
Lyngby Hovedgade 100-102, Frobenius' orgelfabrik, består af Villa »Raavad« fra 1896 og den samtidige fabriksbygning bagved, udvidet i 1926 og senere.

## Lyngby Hovedgade 100-102

### *Den nuværende bebyggelse*

Den nuværende bebyggelse består af en villa beliggende ud til Hovedgaden (nr. 100) og fem bygninger indeholdende Frobenius' Orgelfabrik beliggende bag villaen (nr. 102). Villa Raavad er opført i 1896 i én etage, grundmuret, pudset og hvidmalet og med skifertag og to skorstenspiber. Mod nord er der en tilbygning med kvist i fuld højde. Villaen måler 9 x 12 meter, tilbygningen desuden 10 x 2 meter. I stueetagen er der personalerum, og 1. sal rummer en lejlighed.

Bag villaen ligger fabriksbygningen, opført i 1896 og udvidet mod syd i 1926, i to etager med mansardetage, grundmuret og med heltag beklædt med tagpap. Bygningen måler 24 x 9,5 meter og rummer orgelværksted. En tilbygning opførtes i 1965 mod øst i tre etager, grundmuret med built-up tag. Tilbygningen måler 9 x 8,5 meter og rummer orgelsal. Øst herfor ligger langs nordskellet en værkstedsbygning, opført i 1965 i én etage, grundmuret med halvtag beklædt med tagpap. Bygningen måler 19 x 9 meter og rummer pibeværksted og støberi. Langs vestskellet opførtes i 1959 et maskinsnedkeri i én etage, grundmuret med tag beklædt



Hovedgaden 100-102, Villa »Raavad« og fabriksbygningen med deres oprindelige udseende omkr. 1900.



med tagpap og med målene 16 x 12,5 meter. Syd herfor ligger et åbent trælager i to etager, af træ med halvtag beklædt med tagpap og med målene 12 x 6 meter, opført i 1930.

#### *Villa Raavad 1896 (nr. 100)*

I 1896 opførtes Villa Raavad for fabrikant V. O. Eyermann. Navnet skyldes, at Eyermann kom fra Raadvad, hvor han havde drevet et gørtleri ved siden af knivfabrikken. Villaen ligger med gavlen mod gaden og har en tilbygning mod nord med kvist over. Bygningen er i én etage med fuld kælder, grundmuret med skifertag og to skorstenspiber. Facaden stod tidligere i blank mur. Mod syd er der en lille karnap, og mod vest var der oprindeligt en åben veranda med altan ovenpå.

Kælderen rummede ved opførelsen vaskerum og tre andre rum. Der var en udvendig kældertrappe mod nord samt adgang til trapperum på vestsiden. Stueetagen indeholdt indgang fra gaden til forstue og entré, køkken med spisekammer, spisestue, dagligstue og kabinet. Tagetagen rummede forstue, tre værelser, pigekammer og kloset. Arkitekt var Carl V. Petersen, København.

I 1929 indrettedes et centralvarmeanlæg for ølhandler C. S. Christensen.

#### *Ombygninger 1969 og 1976*

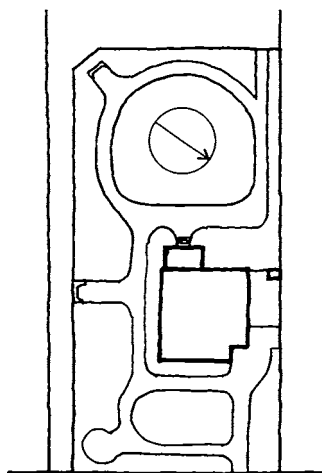
I 1969 blev tagetagen ændret. Et stort soveværelse blev delt i to mindre gæsteværelser, og et toilet blev indrettet i en del af pigekammeret.

I 1976 blev såvel stueetagen som 1. sal ombygget. I stueetagen indrettedes omklædnings- og spiserum for personalet, og verandaen blev nedrevet. På 1. sal indrettedes en funktionærlejlighed med entré, køkken, baderum og toiletrum samt tre værelser. Altanen blev erstattet af en fransk altan. For ombygningen stod

Hovedgaden 100-102, 1995. Situationsplan, ca. 1:1000 (overfor).

1. Villa Raavad 1896
2. Gørtleri 1896
3. Tilbygning (orgelbyggeri) 1926
4. Maskinsnedkeri 1959
5. Orgelsal 1965
6. Værksted 1965
7. Åbent lagerskur 1930

Herunder: Haveanlæg til Villa Raavad 1896 med tilkørsel til gørtleri bagest på grunden.





Hovedgaden 102, Frobenius' orgelfabrik, set fra Durosvej 1984 med gavlen af det åbne lagerskur til venstre.

arkitektkontoret Jørgen Maglebye, N. E. Gottlieb, Børge Høgsted og Peter Paldam, Hellerup.

#### *Eyermanns gørtleri 1895*

I 1896 opførtes den nuværende fabriksbygning for fabrikant V. O. Eyermann som en to etager høj bygning, grundmuret og med sadeltag »dækket med bedste Sort Tagpap«. Der var to skorstene, placeret ved de to gavle. Bygningen lå bagest på grunden med den nordlige gavl i skellet og målte 26 x 15 alen. Facaderne havde syv vinduesfag, og der var indgange mod øst. Vinduerne i stueetagen var med segmentbuede stik, på 1. sal rundbuede ligeledes med stik. Bygningen rummede støberi og sliberi i stueetagen (støbning af mindre metalgenstande) samt kontor og træ- og metaldrejeri på 1. sal. Drivkraften var en 6 HK lodretstående dampmaskine, og dampen brugtes ligeledes til opvarmning.

Ved sydskellet opførtes i 1896 et skur af tømmer og brædder med halvtag beklædt med tagpap. Skuret målte 17 x 4<sup>1</sup>/<sub>2</sub> alen og indeholdt to rum til cinders og kul. Ved vestskellet opførtes endnu et skur af træ med halvtag beklædt med tagpap, 6 x 4<sup>1</sup>/<sub>2</sub> alen, samt et retiradeskur af træ med zinktag.

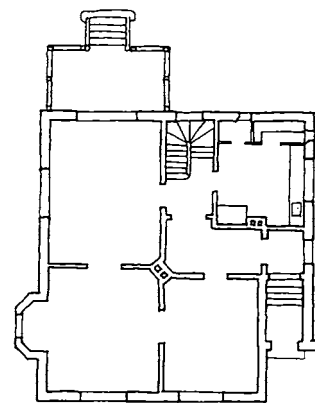
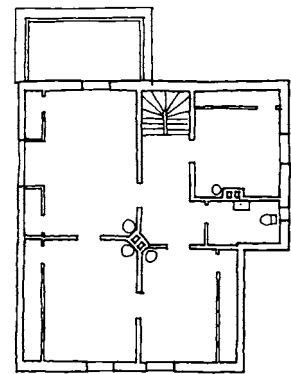
Arkitekt var Carl V. Petersen, København.

#### *Brand og genopbygning af fabrik 1912*

I 1912 brændte fabrikken; men murværk og bjælkelag blev udbedret, og der blev opført en mansardetage over 1. sal. Bygningen blev indrettet til maskinsnedkeri med lager i tagetagen. Arkitekt var C. J. Schwartz, Lyngby.

#### *Tilbygning*

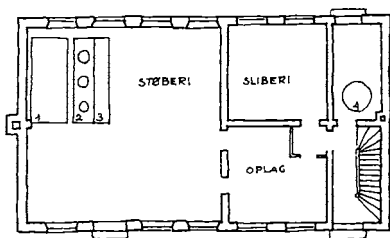
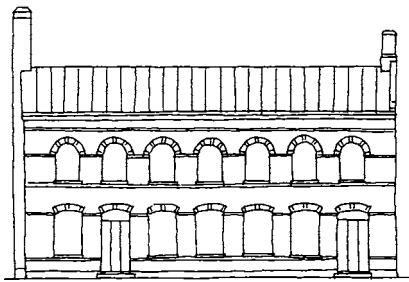
I 1926 blev fabriksbygningen forlænget mod syd med tre vinduesfag, 8 x 15 alen i to etager med mansardtag, grundmuret og med taget beklædt med tagpap. Bygningen blev indrettet til orgelbyggeri for Th. Frobenius. For ombygningen stod tømrermester N. Rasmussen, Hellerup.



Hovedgaden 100, 1896. Facade og planer af 1. sal og stue, ca. 1:300.

Hovedgaden 102, 1896. Facade og plan af stueetage, ca. 1:300.

1. Tørreovn
2. Smelteovn
3. Askegrav
4. Maskinrum



I 1930 opførtes et åbent træskur i to etager med målene 12 x 6 meter, beliggende ved vestskelet. Skuret rummede trælager.

I 1949 blev en balkon indføjjet i monteringsværkstedet i fabriksbygningens sydlige ende.

#### Maskinsnedkeri 1959

I 1959 opførtes en tilbygning til fabriksbygningen mod vest i én etage, grundmuret med tag beklædt med tagpap og med ovenlys. Bygningen måler 16 x 12,5 meter og rummer maskinsnedkeri til orgelbyggeriet. Tilbygningen var tegnet af ingeniør O. Palle, Lyngby.

Samtidig protesterede Frobenius mod Københavns Amts planer om at forlænge Durosvej til Hollandsvej i forbindelse med bygningen af den nye Omfartsvej. Vejen skulle gå hen over grunden langs med orgelsalen, hvor opstilling og intonation foregik; men vejprojektet blev henlagt.

#### Tilbygning og værksted 1965

I 1965 opførtes en tilbygning i tre etager til fabrikken mod øst, grundmuret med built-up tag. Tilbygningen måler 9 x 8,5 meter og rummer en ny orgelsal.

Samme år opførtes en værkstedsbygning i én etage mod øst langs nordskellet, grundmuret med halvtag beklædt med tagpap. Bygningen måler 19 x 9 meter og indeholder pibeværksted og støberi. Byggetilladelsen blev givet på betingelse af, at der blev tinglyst en deklaration om, at grunden ikke måtte bebygges yderligere, og at parkering skulle indrettes fælles med villagrunden og nabogrunden mod nord ved en fremtidig bebyggelse her.

Arkitekt for til- og ombygning var ingeniør O. Palle.

I 1969 opførtes en mindre overbygning på værkstedsbygningen ved vestskelet, grundmuret med eternittag. Overbygningen måler 6 x 4 meter og rummer spånudsugningsanlæg.

I 1973 blev balkonen i fabriksbygningen udvidet.

#### Vurdering

Villa Raavad og fabriksbygningen, begge fra 1896, er fine eksempler på et anlæg fra Lyngbys industrielle udviklingsperiode i 1890'erne. Begge bygninger er i historisk-romantisk stil, oprindeligt med blank mur, nu pudsede og hvidmalede.

Villaen er en af de sidste på Hovedgaden. Lige som ved anlægget Lyngby Hovedgade 10 var her fabrikantbolig. Fabriksboligerne i »Eyermandshuset« (Lyngby Hovedgade 106) er nedrevet. Fabriksbygningen står trods senere tilbygninger med sine oprindelige facader med segment- og rundbuede vinduer og mansardtag. Bygningerne er bevaringsværdige.

Ifølge Lokalplan 109 fra 1992 er der planlagt en udvidelse af kontorhuset »Lyngby Port« på ejendommen. Man må håbe, at Frobenius' Orgelbyggeri vil fortsætte endnu i mange år, så mellemtiden kan benyttes til at lave en bevaringsplan, der sikrer bygningerne for fremtiden.

<b>Ejerliste:</b>	Matr. nr. 31 z,aa (31 z udst. 1895 fra 31 a, 31 aa 1926 fra 31 z)
-1895	kaptajn C.C. Nørgaard, ejer af matr. 31 a
1895-1919	fabrikant V.O. Eyermand
1919-1936	ølhandler C. Christensen (villaen, fabriksbygningen solgt til Th. Frobenius 1926)
1936-1972	orgelbygger Th. Frobenius
1972-1973	Marie Emilie Frobenius, Rita El-linor Schepeler, Walther Th. Frobenius, Erik Th. Frobenius
1973-1983	(de 3 sidstnævnte)
1983-	Rita Schepeler og Erik Frobenius



*Lyngby Hovedgade 102 A-E, »Belgien«, er opført i 1919 og indeholder 30 lejligheder og 5 værelser.*

## **Lyngby Hovedgade 102 A-E**

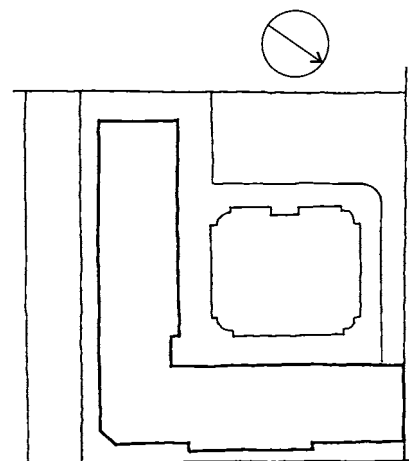
### *Den nuværende bebyggelse*

Etageejendommen »Belgien« er opført i 1919 af Lyngby-Taarbæk Kommune. Bygningen er i tre etager, grundmuret med blank rød mur i krydsforbandt og med valmet tegltag med femten skorstenpiber. Bygningen har to fløje beliggende i vinkel mod Hovedgaden og mod en blind vej, ligeledes kaldet Belgien, og har skrå hjørneafskæring. Facaden måler 42 meter mod begge veje, og husbredden er 10 meter.

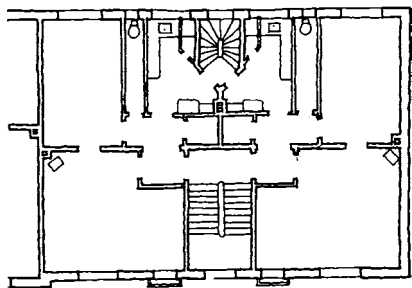
Det midterste parti med fem vinduesfag mod Hovedgaden er fremhævet med et fremspring på 9 tommer (én sten) og et højere, helvalmet tag. Der er fem indgange med trapper til ialt 30 lejligheder. I tagetagen i midterpartiet mod gaden er der fem værelser. Bag ejendommen er der et haveanlæg.

»Belgien« 1919, Lyngby-Taarbæk Kommunes første boligbyggeri Efter 1. Verdenskrig var bolignøden stor i de fleste byer. Der var mange husvilde i Lyngby ved de halvårlige flyttedage. Det private byggeri var gået i stå, så kommunen måtte træde til med forskellige former for nødboliger, træbarakker og indretning af små ejendomme i ældre ejendomme (f.eks. Reisenbergs smedie, Lyngby Hovedgade 67).

I 1918 optog Lyngby-Taarbæk Sogneråd et lån i Fyens Stifts Sparekasse, og med statstilskud på 20% opførtes det første kom-



*Hovedgaden 102, »Belgien« 1995. Situationsplan med haveanlæg og sidevejen »Belgien« til venstre, ca. 1:1000.*



Hovedgaden 102, 1919. Etageplan af nr. 102 A, ca. 1:300.



Karakteristiske døre i »Belgien«, facade og bagside (oprindeligt toilet med adgang fra gården). Bemærk de dekorative »sylvdsten« i facaden.

munale boligbyggeri i Lyngby, beliggende i den sydlige ende af Hovedgaden, hvor grundene var billigt. Byggeriet stod færdigt til april flyttedag 1919.

Ejendommen er tegnet af arkitekt Viggo Woldbye, København, og består af en vinkelformet bygning mod Hovedgaden og Belgien, tre etager høj og med tegltag, der er højere og helvalmet over det fremskudte midterparti. Der er fem indgange til trapperum, tre mod Hovedgaden og to mod Belgien. På bagsiden er der køkkentrapper med adgang til gården. Over indgangene er der konsolbårne fordakninger. I den nordlige og den vestlige ende er der altaner til ialt 12 lejligheder.

Der er fuld kælder med pulterrum, to vaskerum, rum til barnevogne og cykler samt ni disponible rum. I de øvre etager er der ialt 30 lejligheder, 15 med to værelser, 6 med to værelser og kammer og 9 med tre værelser, alle med køkken, spisekammer, entré og toilet. Det sidste var en nyskabelse for arbejderfamilier på den tid. I tagetagen var der en gang med adgang til tørreloft og pulterrum samt fem værelser med tagvinduer i det midterste parti mod gaden. En ansøgning om tilladelse til at opstille kakkellovne i disse værelser »under hensyn til den herskende boligmangel« blev imødekommet, forudsat at værelserne var en del af de underliggende lejligheder.

I gården bag ejendommen blev der anlagt en lille have og en legeplads med sandkasse, også en nyskabelse. Fra gården var der adgang til et ekstra toilet.

### Vurdering

Bebyggelsen er typisk for de tidligste byggerier opført af kommuner og sociale boligforeninger, f.eks. AKB's bebyggelse Frederiksholm i Sydvestkvarteret i København. De lave bygninger placeret om en gård med haveanlæg og med to- og treværelses lejligheder med toilet, var udtryk for de socialdemokratiske boligidealer om lyse og sunde boliger for arbejderklassen.

Med den regelmæssige nyklassicistiske facade og dørpartiernes hvide indfatninger og fordakninger i sandsten er der med enkle midler skabt et fornemt bygningsværk og et bevaringsværdigt boligmiljø.



Bagsiden af »Belgien« set fra nr. 98 hen over nr. 100-102.

**Ejerliste:** Matr. nr. 31 ar (udst. 1907 fra 31 a)  
 -1907 kaptajn C. C. Nørgaard, ejer af matr. 31 a  
 1907-1918 grosserer S. N. Meyer  
 1918- Lyngby-Taarbæk Kommune



*Lyngby Hovedgade 104, opført i 1975-76, består af tre sammenhængende blokke med ialt 34 lejligheder og 12 værelser.*

## **Lyngby Hovedgade 104 A-D**

### *Den nuværende bebyggelse*

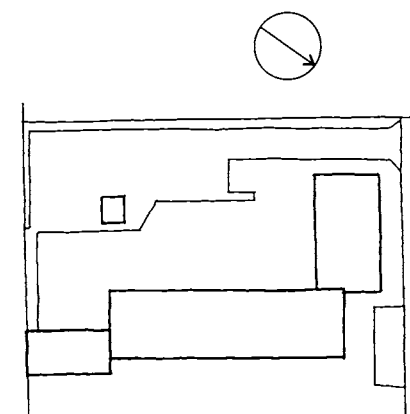
Den nuværende bebyggelse er opført i 1975-76 af boligselskabet Lejerbo og består af tre sammenhængende blokke med fire, fem og tre etager. De to førstnævnte ligger forskudt for hinanden langs Hovedgaden, den laveste har facade mod den blinde sidevej Belgien nord for bebyggelsen.

De tre blokke måler 14,5 x 7,5 meter, 40 x 11 meter og 20 x 11 meter. Bygningerne er grundmurede med facader i gule sten, afbrudt af lodrette vinduespartier med brystninger af eternit. Det oprindelige flade built-up tag blev i 1986 erstattet af et lavt sadeltag beklædt med eternitplader. Der er indbygget altaner på bagsiden og i vestgavlen på den lave bygning, og de øverste lejligheder i den fem etager høje bygning har brandaltaner mod gaden.

Der er fire opgange med adgang til de ialt 34 lejligheder og 12 enkeltværelser med fælleskøkkener, de sidstnævnte indrettet i den firetages blok mod syd.

### *»Hollandshuset« 1897*

I 1896 købte tømrermester C. F. Juncker i Ordrup grunden ved den sydlige ende af Lyngby Hovedgade og opførte en vinkelformet beboelsesejendom i to etager med mansardetage. Ejendommen var grundmuret med facader i gule sten og med skifertag. Der var syv opgange, hver markeret med et lille fremspring i facaden, i tre etager med gavlkvist. I hjørnet, der var skråt af-

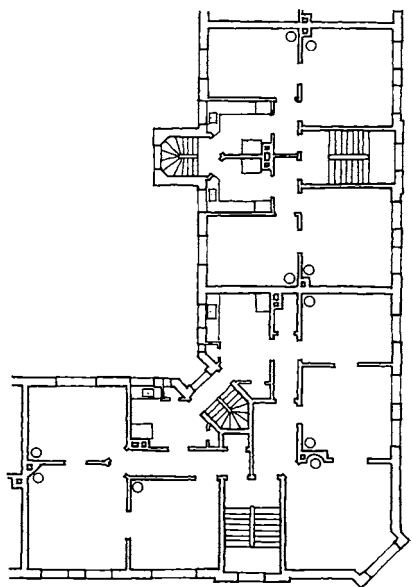


*Hovedgaden 104, 1995. Situationsplan, ca. 1:1200. - Overfor: »Hollandshuset« 1897, del af facade og etageplan (hjørnepartiet med treværelses lejligheder, desuden vist en opgang med toværelses, som resten af bygningen bestod af). Ca. 1:300.*





Hovedgaden 104, den oprindelige bygning »Hollandshuset« fra 1897 med 42 lejligheder, nedrevet i 1974.



skåret, var der en tårnoverbygning med fladt tag og gesims. På bagsiden var der køkkentrapper i trappetårne ud for køkkenerne. Ejendommen målte 94 x 13<sup>1</sup>/<sub>2</sub> alen mod Hovedgaden og 54 x 13<sup>1</sup>/<sub>2</sub> alen mod Belgien. Trappetårnene på bagsiden målte 3 x 3 alen. Ejendommen fik navnet »Hollandshuset«, fordi grunden i sin tid havde tilhørt kroen Holland (Lyngby Hovedgade 40). Hollandshuset indeholdt ialt 42 lejligheder. 36 lejligheder havde to værelser, entré og køkken, mens 5 lejligheder havde tre værelser, entré, skabsrum, køkken og spisekammer. De store lejligheder lå i hjørnet ved siden af og over butikslejligheden, der rummede købmandshandel, baglokale, entré, to værelser og køkken med spisekammer. Der var fuld kælder med vaske- og tørrerum, brændsels- og pulterrum. De syv opgange udgjorde brandsektioner med brandmure ført op gennem taget. Hollandshuset blev opført som Lyngbys første lejekaserne, med små lejligheder til de mange arbejdere på de nye fabrikker. Men selv om Hollandshuset havde visse træk af storbyens spekulationsbyggeri, var bebyggelsen, med kun to hele etager og uden baghuse, tilpasset den øvrige købstadsbebyggelse. Og fra køkkenvinduerne havde beboerne fri udsigt til Hollandsmosen og markerne mod vest.

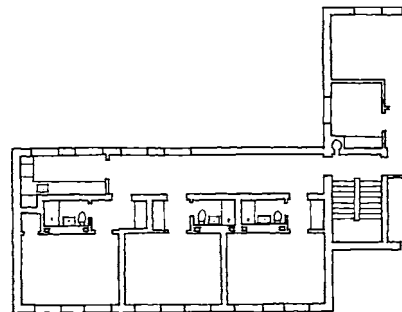
I gården var der en retiredebygning, og i de første år måtte beboerne hente vand fra en brønd i gården.

#### *Brand og genopbygning 1909*

I 1909 udbrød der brand i tagetagen i den sydlige del. Takket være brandmuren brede ilden sig ikke til resten af ejendommen. Samme år blev tagetagen genopført i samme skikkelse som før



Den sydlige ende af Lyngby Hovedgade i 1936 (udsnit af luftfoto set fra sydvest). På sydsiden af Hovedgaden ses fra venstre »Belgien« (nr. 102 A-E), »Hollandshuset« (nr. 104) og »Eyermandshuset« (nr. 106). På den modsatte side af Hovedgaden ses bl.a. Lyngby Tømmerhandels bygninger op imod jernbanen, og over denne Tjørnevej og Jægersborgvej.



med skiferdækket mansardtag og galvaniserede jernplader på den flade del af taget.

I 1929 opførtes en garagebygning af træ med tag beklædt med tagpap og målene 5 x 3 meter.

I 1930 blev der indlagt 14 toiletter i ejendommen, to for hver opgang.

I forbindelse med oprettelsen af »Fru Johanne Elisabeth Bergs Stiftelse« i 1943 foretog Lyngby-Taarbæk Kommune et syn over ejendommen, hvoraf det fremgik, at vedligeholdelsestilstanden gennemgående var dårlig, og »at trapper, døre og vinduer samt facader burde istandsættes snarest.«

I 1945 udvidede butikken sit salgsløkkale ved inddragelse af et værelse fra lejligheden.

I 1959 blev stiftelsen overført til en ejendom i Brønshøj. Hollandshuset blev solgt til direktør Carl E. Jacobsen, Vanløse, som i 1960 opsagde lejerne med henblik på at nedrive den gamle bygning og opføre en moderne boligejendom. Lejerne nægtede at flytte, og de blev indstævnet for boligretten. Lyngby-Taarbæk Kommune lod dog forstå, at der ikke ville blive givet tilladelse til at rive de mange lejligheder ned, og sagen blev henlagt.

I 1964 overtog Lejerbo ejendommen, og i 1969 gav Lyngby-Taarbæk Kommune tilladelse til nedrivning, når de sidste 19 lejere havde fået erstatningsboliger.

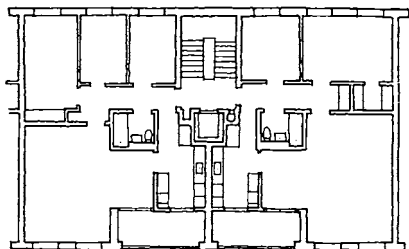
Ved nedrivningen i 1974 viste bygningen sig at være solidt bygget, så i dag ville man nok have renoveret og bevaret den i stedet.

#### *Lejerbo's boligejendom 1976*

I 1975-76 opførte Lejerbo en ny boligbebyggelse bestående af tre sammenhængende blokke i fire, fem og tre etager, grundmurerede og med built-up tag. Der er fuld kælder under de to blokke

Hovedgaden 104, overgangen mellem de to høje blokke.





Hovedgaden 104, 1976. Overfor: Etageplan i fire etagers blok: 3 ét værelses lejligheder med fælles køkken. Ca. 1:350.

Herover: Hovedgaden 104, 1976. Etageplan i fem etagers blok, ca. 1:350.



Hovedgaden 104 set fra bagsiden med parkerings- og fællesarealet i forgrunden.

mod Hovedgaden med fyr- og pulterrum, tørre- og vaskerum, hobbyrum og sikringsrum indrettet til cykel- og barnevognsrum.

I den fire etager høje bygning mod syd er der 12 enkeltværelser, tre på hver etage med forstue og bade- og toiletrum samt et fælles køkken for enden af en gang. De øvrige lejligheder varierer i størrelse fra et værelse, et værelse og kammer, to værelser og kammer, til to værelser og to kamre. Alle lejligheder har køkken og baderum med toilet. Der er ialt 34 lejligheder og 12 enkelte værelser. Arkitekt var Jørn Bertel Hansen, Lyngby.

I 1976 foretog Statens Byggeforskningsinstitut måling af lydforholdene, som blev fundet »lodret mellem bad og køkken samt trinlyd fra altaner, trapper og baderum utilfredsstillende«.

<b>Ejerliste:</b>	Matr. nr. 31 ar (udst. 1907 fra 31 a)
	-1896 kaptajn C. C. Nørgaard, ejer af matr. 31 a
	1896-1899 tømremester C. F. Juncker
	1899-1917 fabrikant Johan Heinrich Hartmann
	1917-1945 Johanne Elisabeth Berg f. Hartmann
	1945-1959 »Fru Johanne Elisabeth Bergs Stiftelse oprettet til Minde om Johan Hartmann og Hustru«
	1959-1964 direktør Carl E. Jacobsen
	1964- Boligselskabet »Lejerbo«

#### Butikker:

	1897-1902 Købmand L. A. Krause
	1913 Grønthandler J. Jensen
	1914-1970 Købmand, 1914-1921: C. F. Petersen, 1922-1939: J. Hammeken Jensen, 1940-1942: Forretningsbestyrer K. E. Hansen, 1943-1950'erne: Kaj Røjskjær, 1959-1970: P. Olesen

#### Nyt tag 1986

I 1986 blev det flade tag i built-up konstruktion udskiftet, og et nyt sadeltag blev opført med eternitplader. Samtidig blev vinduesrammerne udskiftet, idet de oprindelige indadgående vinduer blev udskiftet med vendevinduer.

#### Vurdering

Den nuværende bebyggelse er et typisk eksempel på byggeri fra begyndelsen af 1970'erne, med de byggefejl, der opstod ved udnyttelsen af nye byggemetoder og nye byggematerialer.

Til trods for, at der er anvendt mursten i facaden, er det ikke lykkedes at skabe sammenhæng til den øvrige bebyggelse. Den lodrette opdeling i vindues- og murfelter og det lave tag virker fremmed for husrækken i den sydlige del af Hovedgaden.

Lejlighedsplanerne er varierede og velindrettede.



Lyngby Hovedgade 106-12 (og Chr. X's Allé 2-16), »Lyngby Port«, er opført i 1938 og rummer ialt 120 lejligheder og 5 butikker.

## Lyngby Hovedgade 106-12, Lyngby Port

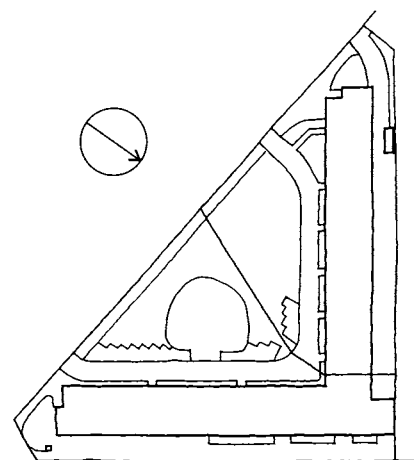
### *Den nuværende bebyggelse*

Lyngby Port er opført i 1938-39 som et vinkelformet etagehus i fem etager, grundmuret med facader i røde sten og med et lavt sadeltag beklædt med eternitskifer. Der er tre skorstene. De to fløje ligger langs Hovedgaden og langs nordskellet. Fløjen langs Hovedgaden har fire opgange mod gaden og to mod gården, de sidstnævnte med adresserne Chr. X's Allé 2-4. Fløjen måler 96 x 11 meter med en tilbygning mod nord på 6 x 7,5 meter med portindkørsel. En tilbygning mod vest, der forbinder bygningen med sidefløjen, har målene 3 x 11 meter, og en tilbygning mod syd måler 1,5 x 6 meter. Sidefløjen har seks opgange (Chr. X's Allé 6-16) med en tilbygning mod vest med målene 1,5 x 6 meter.

Ejendommen rummer ialt 120 lejligheder, alle med altan til begge sider. Fløjen langs Hovedgaden indeholder 60 lejligheder og, i den sydlige ende, fem butikker med baglokaler og køkken. Sidefløjen rummer 60 lejligheder.

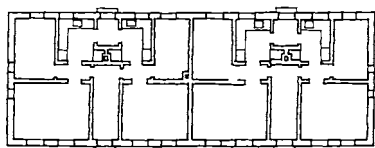
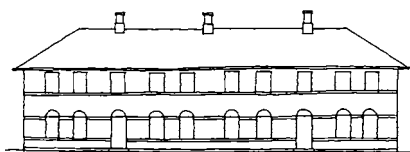
### *Eyermannshuset 1896 (nr. 106)*

Eyermannshuset blev opført i 1896-98 af fabrikant V. O. Eyermann som bolig for arbejderne på hans fabrik (Hovedgaden



Hovedgaden 106-12, 1995. Situationsplan, ca. 1:2000.

Hovedgaden 106 med den oprindelige bygning. »Eyermannshuset« fra 1896, opført som arbejderboliger til fabrikken i nr. 100-102.



Hovedgaden 106, »Eyermannshuset« 1896. Facade og plan af 1. sal, ca. 1:450. Rekonstruktion. Huset indeholdt 8 toværelses lejligheder med plan som f.eks. Holms Huse på Christianshavn, København. Facaden viser inspiration fra Bindesbølls »Lægeforsørgningens Boliger« på Østerbro.

Benzintanken på hjørnet af Hovedgaden og Chr. X's Allé (dengang Ulrikkenborgvej) ved dennes åbning i 1929. Tanken havde senere adressen Hovedgaden 110.



100-02). Ejendommen var i to etager, grundmuret, pudset og hvidtet og med helvalmet, lavt skifertag med tre skorstenspiber. Bygningen målte 21 x 8 meter. Der var to opgange hver med to lejligheder på hver etage, ialt otte lejligheder med entré, to værelser og køkken. Facaden havde ti vinduesfag, med to vinduer på hver side af indgangene. I stueetagen havde vinduer og døre rundbuede afslutninger.

Bag huset lå et brændehus langs vestskellet, opført af tømmer og brædder med halvtag beklædt med tagpap. Brændehuset målte 15,5 x 3 meter.

#### Vaskehus og projekt til etageejendom 1912-13

I 1912 opførtes et vaskehus i grundmur med halvtag beklædt med tagpap, beliggende ved nordskellet og med målene 3 x 3,5 meter. Bygningen var opført af muremester Alfred Jensen, Lyngby.

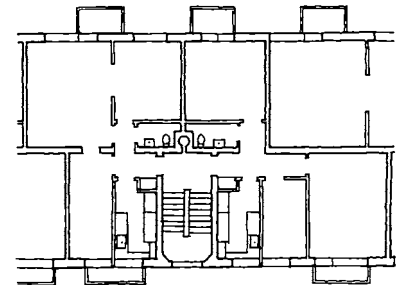
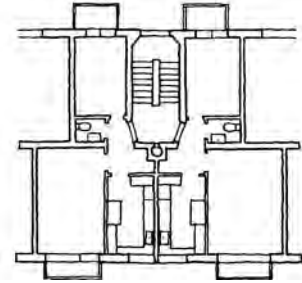
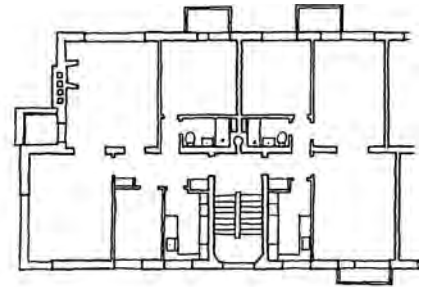
I 1913 indsendte ejendomsselskabet »Svanen« et projekt til en etageejendom på nabogrunden mod nord, der var udstykket fra Eyermanns ejendom. Den nye ejendom var tænkt udført som en treetages vinkelbygning med tre opgange, én mod Hovedgaden med seks store lejligheder og to i sidefløjen med tolv små lejligheder. Projektet blev imidlertid henlagt.

Syd for Eyermannshuset, d.v.s. på hjørnet af Chr. X's Allé, lå der i årene ca. 1931-37 en benzintank med en diminutiv kontorbygning.

Alle bygninger blev nedrevet i 1936-37.

#### Villa Agerbo 1890 (nr. 108)

I 1890 opførte gartner Carl Chr. Hansen en bygning på 20 x 15 alen, beliggende nord-syd og indeholdende kælder og to etager, grundmuret og med skifertag med to skorstenpiber. Kælderen var indrettet til vaskeri i tre rum med betongulv (benævnt vaskestue, rullestue og sammenlægnings- eller oplagsstue), desuden var et rum med jordgulv beregnet til materialrum. Stueetagen indeholdt en lejlighed med fire værelser, køkken og entré. 1. sal



var i ét rum, indrettet til tørreloft med jalousivinduer. Bygningen havde på sydgavlen en udvendig trappe.

På grunden fandtes desuden en retirade og et lysthus, begge af træ med hhv. spåntag og bræddetag.

»Agerbo« (matr. nr. 31 s) havde oprindeligt adressen Lyngby Hovedgade 108. Da Ulrikkenborgvej blev lagt hen over grunden og taget i brug i 1929, siden 1942 med navnet Chr. X's Allé, kom villaen til at ligge syd for den nye vej og fik senere adresse på denne. Den fik ved udstykning matr. nr. 31 bp, i dag Chr. X's Allé 3 (Lyngby Turistfart). Villaen blev nedrevet i 1937.

### *Etagiejendommen Lyngby Port 1938-39*

I 1938-39 opførte ejendomsselskabet Lyngby Port A/S en beboelsejendom i fem etager. Bebyggelsen var oprindeligt udformet som en randbebyggelse med en fløj langs Chr. X.'s Allé i tre etager; men på grund af for høj udnyttelsesgrad blev denne fløj ikke opført. En ansøgning om at måtte opføre vinkelbygningen i fem etager, selv om der kun måtte bygges i tre etager langs den sydlige del af Hovedgaden, blev imødekommet af Lyngby-Taarbæk Kommune og Sjællands Stiftamt, lige som der blev givet tilladelse at untlade køkkentrapper, forudsat at alle lejligheder fik altaner til begge sider.

Bebyggelsens facader har store vinduespartier, der varierer i størrelse efter rummenes brug. Lejlighederne varierer i størrelse fra et værelse og kammer, to værelser, to værelser med kammer til tre værelser og tre værelser med kammer. De største lejligheder er placeret i enderne og har badeværelser med toilet. De små lejligheder har toilet med bruser, en nyskabelse på opførelses-tidspunktet. I de to gavle har lejlighederne desuden kaminer, og derfor er der her opført to skorstene hver med fem piber. I sidefløjen har 50 af de 60 lejligheder to værelser, køkken og toilet med bruser.

Der er fuld kælder under begge blokke med lagerrum til bu-

- Ejerliste:** **Nr. 106**, senere 106-12 og Chr. X's Allé 2-16. Matr. nr. 31 æ,cn (31 æ udst. 1896 fra 31 a, 31 cn 1938 fra 31 æ)
- 1896 kaptajn C. C. Nørgaard, ejer af matr. 31 a
  - 1896-1919 fabrikant V. O. Eyermand
  - 1919-1937 Ingeborg Baumann f. Schow
  - 1937 Agnes Lyngbye
  - 1937-1948 Ejendomsaktieselskabet Lyngby-port
  - 1948- Statsanstalten for Livsforsikring (fra 1990 A/S), senere Danica
- Nr. 108** Matr. nr. 31 s (udst. 1890 fra 31 a)
- 1890 kaptajn C. C. Nørgaard, ejer af matr. 31 a
  - 1890-1931 handelsgartner Carl Chr. Hansen
  - 1931-1936 hans arvinger
  - 1936- Ejendomsaktieselskabet »Agerbo«
- (herefter adresse på Chr. X's Allé)

Hovedgaden 106-12, Lyngby Port. Til højre set fra Chr. X's Allé, yderst til venstre set fra Hovedgaden omkr. 1950. Til venstre lejlighedsplaner 1939: øverst to treværelses i den sydlige del, den ene med kammer og pejs! I midten to toværelses i bygningens midterste del. Nederst to toværelses med kammer, ligeledes i den midterste del.



**Butikker: Nr.108**

1933-1935 Konfekturhandler K. M. Johansen

**Nr. 110**

1932-1937 Tank anlæg (A/S Gica), 1936-1937: Poul Hansen. 1932-1935: nr. 110. 1936-1937: nr. 108

**Nr. 106**

1939-1940 Frisør Sv. Palle  
1939-1943 Sportsforhandler E. S. Hansen  
1940-1943 Lyngby Port damefrisørsalon, Rigmor Palle

**Nr. 110**

1941-1987 Mejeriet Lyngby Port  
1941-1974 Viktualieforretning, Hos Aase,  
1942-1944 Slagter og Viktualiehandel, Kay Ewald, 1948-1950'erne: E. H. Caspersen, 1959-1967: Billy Nielsen, 1969-1974: Fru slagtermester R. Berntsen  
1978-1979 Margueriten, blomsterhandel  
1978-1987 Hos Saust, tobakshandel  
1988- Lyngby Port Marked

**Nr. 112**

1939-1969 Schou's Sæbeudsalg  
1940-1969 Cigar og Vinhandel, Carl Andersen, 1952-1969: Clara Andersen  
1940-1972 Frugt og Grønt, Johs. Seidelin, 1959-1965: Vagn Christophersen, 1966-1967: Lyngby Port Torvehal, 1969: D. Nannberg, 1970-1972: Jenny Henriksen  
1941-1976 Wiener Bageriet Lyngby Port, bagermester C. Rindbøl, 1959-1965: Kjeld Rindbøl, 1966-1969: Poul Jensen, 1970-1976: J. L. Petersen  
1977- Skumhuset  
1979-1980 Ingers Butik  
1984-1989 Klippededet  
1990- Lyngby Port Hair Design

tikkerne, cykel-, vaske- og tørrerum samt pulterrum. I den nordlige ende findes to centralvarmeanlæg, et for hver af de to fløje.

Gården blev indrettet med haveanlæg og legeplads. En deklaration sikrer, at anlægget »stedse drives i fællesskab uden hegn«.

Arkitekt var Holger Hjortenberg, København.

I 1939 indrettedes bageri og brødsudsalg i den sydligste butik, og et cykelværksted blev tilladt indrettet i kælderen (ligeledes mod syd). I 1940 indrettedes viktualiebutik i nr. 110.

*Ændringer 1983-94*

I 1983 klagede beboere til Lyngby-Taarbæk Kommune over skader på altanerne, og en undersøgelse blev iværksat af ingeniørfirmaet Birch og Kroghoe. Ni altaner mod havesiden blev lukket. I 1983 blev de oprindelige vinduer og altandøre af træ udskiftet med elementer af hvid PVC. I 1985 blev altaner og rækværker mod gården renoveret.

I 1990 blev taget renoveret og eternitpladerne udskiftet med nye i samme udformning som før. I 1994 blev altanerne mod gaden renoveret.

*Vurdering*

Bebyggelsen er et smukt eksempel på funktionalismens boligbyggeri fra slutningen af 1930'erne. De forskellige lejlighedsplaner giver en varieret facade, lige som altanerne og hjørnevinduerne gør den lange facade mod Hovedgaden levende. Trods sin længde og højde er Lyngby Port en af Hovedgadens flotteste ejendomme fra denne tid.

Lejlighederne er velindrettede og forsynet med bad eller bruser med varmt vand opvarmet af centralvarmeanlægget, en nyskabelse på opførelsestidspunktet.



Lyngby Hovedgade 114 består af en tidligere tankstation fra 1930 og en villa fra 1950.

## Lyngby Hovedgade 114

### *Den nuværende bebyggelse*

Den nuværende bebyggelse består af en bygning opført i 1930 og ombygget i 1969 til autoværksted og servicestation, og en villa opført i 1950. Den tidligere servicestation måler ca. 22,5 meter mod gaden med en husbredde på 10 meter. Mod syd er gavlen skråt afskåret langs skellet. Et halvtag mod nord over den tidligere benzinstation måler 8,5 x 8 meter. Bygningen er opført af grundmur og stål med built-up tag, og den rummer udstilling og bilsalg.

Villaen er opført i grundmur, pudset og hvidmalet og med tegltag. Den ligger vest for autoforretningen med facade mod Chr. X's Allé, med målene 10,5 x 8,5 meter. Vestgavlen er skråt afskåret langs skellet. Villaen rummer en bolig.

### *Benzinstation 1930*

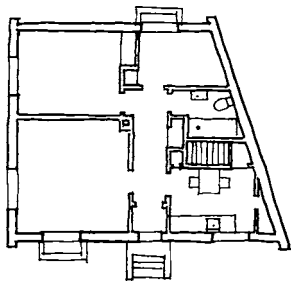
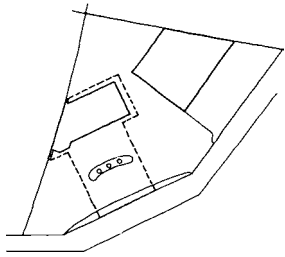
I 1930 opførtes en benzinstation i én etage for Det Danske Petroleums Aktieselskab, i træ- og jernkonstruktion, udvendigt beklædt med Marlinitplader og med tag beklædt med tagpap. Bygningen målte 10,5 meter mod gaden med bagsiden 3 meter kortere på grund af den skrå sydgavl langs skellet. Husbredden var 4,5 meter. Et halvtag på 9 x 7,5 meter dækkede tre benzinpumper. Bygningen rummede vagtrum med toilet og værksted. Den var tegnet af arkitekt Markeprang, DDPÅ, København.

<b>Ejerliste:</b>	Matr. nr. 31 bd (udst. 1929 fra 3 s, »Agerbo«)
-1930	handelsgartner C.C. Hansen, ejer af matr. 31 s
1930-1973	Det Danske Petroleums A/S
1973-1983	mekanikermester Sven Jønson
1983-	Søborg Motor Salgsaktieselskab

<b>Butikker:</b>	
1931-1981	Tankanlæg (Det danske Petroleumsaktieselskab), 1969-1983: Esso
1933-1935	Lyngby Hovedgade 112, 1936-1938 Lyngby Hovedgade 110, fra 1939 Lyngby Hovedgade 114
1982-	Autoforretning, Lyngby Bilcenter,
	1985-: Mazda i Lyngby



Hovedgaden 114, 1948. Situationsplan, ca. 1:1000. - Facade og stueplan af villa med facade mod Chr. X's Allé (d.v.s. mod nord). Ca. 1:300.



### Villa 1950

I 1950 opførtes en villa vest for værkstedet, med målene 10,5 x 8,5 meter. Bagsiden måler kun ca. 8 meter, idet vestgavlen følger det skrå skel. Villaen er i én etage med fuld kælder, grundmuret og med lavt tegtag med en skorstenspipe. Kælderetagen rummer cykel-, brændsels- og vaskerum, samt forrum og viktualierum. Stueetagen indeholder vindfang og entré, køkken, to værelser og et kammer samt badeværelse med toilet. Arkitekt var W. Syndergaard, DDPÅ, København.

### Esso servicestation 1969

I 1969 opførtes en ny servicestation for Dansk Esso, i én etage, grundmuret og med stålsøjler og built-up tag. Bygningen måler 15,5 og 7 meter mod gaden i et knækket forløb. Husbredden er ca. 10 meter med en skrå sydgavl, der følger skellet. Et halvtag med målene 8,5 x 8 meter mod nord beskyttede de fire benzinstandere. Servicestationen indeholdt entré, kontor, salgsløkke, omklædningsrum, spiserum, lager og værksted. Under den vestlige del var der kælder med smørerum og dæk- og olielager.

Samtidig indlagdes centralvarmeanlæg med fyrrum i villaens kælder. Der var adgang fra værkstedets kælder til et lagerrum og fyrrum i villaens kælder. Arkitekt for servicestation og ombygning af villaen var Valdemar Jensen, Virum.

### Vurdering

Autoforretningen er med sine store glaspartier og det flade tag ganske fint tilpasset til den høje beplantning syd for grunden, og den lille villa danner en jævn overgang til de fire villaer langs Chr. X's Allé. Da lave bebyggelse er således mere knyttet til Chr. X's Allé end til Hovedgaden, hvor Lyngby Port (nr. 106-12) og Lejerbo (nr. 95 A-L) danner den egentlige begyndelse på bebyggelsen.

Vintappersvinget, der afslutter Lyngby Hovedgade mod syd, i 1902. I baggrunden til venstre ses Hollandshuset og Eyermandshuset (Hovedgaden 104 og 106), derefter nr. 81 under opførelse og nr. 85. Det hvide hus i svinget er Vintappervej 1, opført i 1900.





Lyngbys handelscentrum i 1890'erne: I bager Hamanns bygninger i Lyngby Hovedgade 5 kunne man også købe porcelæn, legetøj og slagtervarer. Overfor i nr. 36, Tårnborghuset, var der manufakturhandel, boghandel og ismejeri, og ved siden af fandtes købmand Bugge i nr. 38. Isenkræmmeren og en viktualiehandel mere lå lige på den anden side af Rustenborgs havestakit og få skridt derfra i landstederne overfor Hotel Lyngby var der etableret et feinschmeckerstrøg for forbrugere af cigarer og kaffe. Mod syd efter postgårdens rejsesal var der små og store forretninger af alle typer op ad Lyngby Hovedgade.

## Lyngby Hovedgade som butiksgade

I 1700-tallet blev handelen på Lyngby Hovedgade introduceret af den stadig eksisterende Bagergård i Lyngbys sydlige udkant og købmændsboderne i de to kroer i den nordlige ende. Omkring 1900 var Hovedgaden fuldt etableret som handeleggade, og alle detailhandelsbrancher var repræsenterede.

### Butiksstrøget

Omkring 1900 strakte »strøget« i Lyngby sig fra villabutikkerne over for Hotel Lyngby - de handlede med livets tilsætningsstoffer: chokolade, kaffe, vin og cigarer - og fortsatte i et alsidigt butikscener lige syd for kirken med bager og specialforretninger i nr. 5-7 og boghandel, isenkram, manufaktur og købmandshandel m.m. overfor i nr. 30-38. Derpå var der butikker hele vejen på strækningen fra Jernbanevej til omkring nr. 47 og nr. 80. Dette hovedstrøg gjorde sig gældende til omkring 1930. Etableringen af Torvet og nybyggerierne her og i den sydlige del af hovedgaden forlængede hovedgaden som butiksgade, således at der i 1930'erne var flere butikker fra Torvet til jernbaneoverskæringen end mellem Jernbanevej og Torvet. Der var eksempler på forretninger, der flyttede nærmere Torvet i 1930'erne, bl.a. R. W. Rasmussens manufakturhandel fra hjørnet af Rustenborgvej til hjørnet af Toftebæksvej og Wassmans modehandel fra nr. 7 til nr. 35.

Fra 1960'erne trak Hovedgadens handelsstrøg sig sammen. Allerede inden de store nedrivninger, der i anden halvdel af 1960'erne udslættede butikslivet i den nordlige ende af Hovedgaden indtil Rustenborgvej og Brohus, indskrænkede butiksanallet her. Nogle forretninger rykkede mod syd i de følgende år, f.eks. H. Willadsen, Tøj Eksperten. I den sydligste ende blev der også nedlagt mange butikker. Syd for Nørgaardsvej var der bu-



Laurits Møllers manufakturforretning, Lyngby Hovedgade 54, ca. 1889 med indehavervavn på træskilt og indholdsfortegnelse på emaljeskilte. Siden voksede forretningen sig stor og fyldte hele den markante ejendom og en del af nabohuset.

Da kolonialhandler Jens Peter Petersen flyttede ind i nr. 43 i 1928 fik han en sammenhængende glasskiltefacade.



tikker, der flyttede nærmere Torvet, f.eks. Prince bukser, der flyttede til Likørstræde, og guldsmed Poul Høyer.

I 1990'erne findes færre butikker end tidligere, fordi der har været en række butikssammenlægninger, således at der f.eks. kun er én butik i et hus, hvor der endnu i 1960'erne var to eller tre. Dette ses tydeligst på strækningen mellem nr. 50 og nr. 60, hvor butiksrytmen forekommer afbrudt af brede ensartede facader.

#### *Butiksfacader og skilte*

Lyngby Hovedgades huse har lagt ansigt til mange budskaber: »Kul Cokes og Tørv, Lager af Vine og Spirituosa, Lager af Kolonialvarer«, stod der malet i pudset over en tredjedel af Store Kros facade i 1888. Omtrent samtidig balancerede et træskilt på taget af Lyngby Hovedgade 5, så ingen skulle forhindres af porcelænshandlerens markiser i at se, hvad han kunne tilbyde, jvf. foto side 67. Når man gennemgår fotos med motiver fra Lyngby Hovedgade fra tiden før og omkring 1900, er det gennemgående indtryk dog en begrænset skiltning. Bemalede træskilte eller emaljeskilte ved butiksdøren og vinduerne kunne gøre det. Den sindige fodgænger havde da til gengæld rigeligt med læsestof, f.eks. ved nr. 48-50 se side 241. Tværgående udhængsskilte fra husene, en langt ældre opfindelse, kunne supplere eller henvise til erhverv i baghusene. På Lyngby Hovedgade 30 var der gjort plads til skiltemaling i de pudsede buer over vinduerne, og da isenkræmmer Bisserup ombyggede i barokstil i 1907, havde arkitekten på facadeopstalten dekoreret med »Isenkram og Køkkenudstyr, Glas og Porcelain«. Det blev dog tilsyneladende ikke udført i praksis, nu var vægbemalingen ved at være lidt for gammeldags, se fotos side 154-155.



Sammenhængende forretningsfacade med udhængsskabe og glasskilte indrettet ca. 1913 i nr. 52. Lyngby Hovedgade var relativt tidligt fremme med denne fornyelse af butiksfacaderne.

Hvis man skulle være med på noderne efter år 1900, skulle huset pakkes ind i blanke, smukt dekorerede sorte glasskilte på murpillerne om dør og vindue. Omkring 1920 rummede Lyngby Hovedgade en del flotte butiksfacader i denne stil, f.eks. hele



Slagter C. C. Johansen solgte hestekød i slagterforretningen i basarbygningen på nr. 74 i 1926-1927. Slagternes flisefacader gav butikken et renvasket hygieinisk image. Så vidt man kan se af originalfotoet, var fliserne mørkeblå allerede dengang. De forgyldte dyrehoveder hørte også med til slagterbutikkerne efter 1900. Bemærk i øvrigt hesten i vinduet.

Brohus, se side 78. Hvor den forbigående tidligere havde set en husfacade med bemaling eller dekoreret med skilte, så man nu en række af forretningsfacader, der hver for sig udgjorde en helhed, og således også afgrænsede de enkelte forretninger i gadebilledet. På Lyngby Hovedgade ses glasfacaderne fra omkring 1910, eksempelvis R.W. Rasmussen på nr. 34 (jvf. foto side 169), og de opsattes endnu omkring 1930.

Efter 1930 blev de dekorative glasfacader ofte erstattet med hvid eller pastelfarvet overpudsning eller træbeklædning, således at forretningen stadig sås som en klar helhed i farver og materialer. Det var billigere at udskifte og holde i en mere enkel og modernistisk inspireret stil, der lagde en distance til det gamle hus. Et bredt bånd over hele forretningen med branchebetegnelse eller indehavernavn skulle nu ikke længere alene fange fodgængernes, men også de hurtigere biltrafikanter opmærksomhed, se f.eks. nr. 5-9 side 64.

Baldakinerne, der blev opsat i 1970'erne og 1980'erne, understreger den visuelle adskillelse af hus og butiksfacade. De har desuden medført, at forretningskiltet må enten op over baldakinen eller ind på vinduet, hvor det syner af mindre på afstand. Butiksvinduet har til gengæld fået en stadig større vægt i løbet af 1900-tallet.

### Glasarealer

Den rejsende, der i 1802 med forventningsfuldt sind nærmede sig Lyngby fra syd, kunne i udkanten af byen glæde sig ved synet af en bager. Kommet ind ad hoveddøren blev byboen ikke skuffet. En fløjdør med glastruer viste vejen til en rigtig butik.

Butiksvinduer havde Bagergården også i 1818, men de var næppe meget højere end de almindelige vinduer, og de var ikke bredere. På et foto fra 1867 har Store Kros købmandsbutik endnu ikke skiftet vinduer, og det ser af brandtaksationerne ud til, at de første butiksvinduer - lidt højere end husenes øvrige vinduer



Facadebeklædningen bredte sig undertiden over hele huset, de gamle huses blankmur signalerede ikke en moderne forretning. Her nr. 46 med grå pudsplader fra 1934 og lysegrønne emaljeplader fra 1963. I 1990'erne går tendensen i retning af at indtage de gamle huses særpræg som en gevinst for butiksfacaden.



I basarbygningen nr. 66 blev der i 1933 indrettet vindues-dør facader med tilbage-trukket dør og udsigt til vinduesudstillingen i indgangspartiet. Foto 1948.



Hos isenkræmmer Alfred Pedersen i nr. 25 kunne man endnu i 1970 forsyne sig med vaskebænk og vaskebræt og gammeldags træsko. Han havde stået i lære hos hørkræmmer Frederiksen i nr. 17 og fortsatte dennes forretning med alt til forsyning af byens håndværkere og husmødre. Glasskiltet skiftede fra sort til lyseblåt i 1960'erne.

- blev indsat nogle få steder i 1870'erne. Butiksvinduerne var blevet introduceret i de større byer midt i 1800-tallet.

Vinduesudstillinger i større butiksvinduer holdt for alvor sit indtog på Lyngby Hovedgade i 1880'erne. Først kom der højere vinduer ind i de gamle fag, så der blev plads til en større vinduesudstilling. Allerede i slutningen af 1880'erne og i 1890'erne blev mange af disse udskiftet til bredere butiksvinduer, dette var tilendebragt inden 1920. Da købmand Bugge i 1897 opførte ejendommen Lyngby Hovedgade 34, hvor bl.a. manufakturhandler R. W. Rasmussen flyttede ind, kom der store butiksvinduer, der endda går ned i kælderen, så der kommer lys her, og som desuden forøger udstillingsarealet. De store vinduers værdi som lyskilde skal ikke glemmes. Barber Møller i Lyngby Hovedgade 42 behøvede ikke vinduesudstilling, hans bækkenskilt på gaden var tilstrækkeligt, men han ombyggede alligevel i 1898 sit hus med butiksvinduer, så der blev arbejdslys i barbersalonen. Noget tilsvarende gjaldt skræddere.

I 1900-tallets første år kom der mere glas. De sidste smalle høje butiksvinduer blev afløst af den endnu fremherskende facade for mindre forretninger: vindues-dørpartiet. Da Lyngby Hovedgade 26 (jvf. denne bogs omslag) blev opført i 1903, bestod butikernes facade af et bredt butiksvindue og en dør med vindue, der kunne oplyse det dybe smalle butiksrums rum. I Postgården, nr. 11, blev den sydlige tobaksbutik indrettet med dør-vindueparti i 1905-7, jvf. foto side 88. Næsten halvdelen af ejendommene med vindues-dørfacader fik dem opsat mellem 1900 og 1920, med et par forløbere før 1900. På murpillerne kom der ofte udhængsskabe, så samtlige kvadratcentimeter blev udnyttet til udstilling. De dybe, smalle butikker med vindues-dørfacader benyttedes fortsat i nybyggeriet, f.eks. i nr. 57 fra 1958 og i nr. 47 fra 1960'erne. Med de nye konstruktionsprincipper i byggeriet var der ikke længere behov for murpiller, nu fremtrådte butiksfacaden som en sammenhængende glasflade.

Fra omkring 1920 var det teknisk muligt at lave bredere vinduesruder, og det ses i Lyngby fra 1930'erne, hvor butikkerne ved ombygning forsynedes med højere og bredere vinduespartier. I nr. 19 påbyggedes en ny vinduesfacade, som en mindre basarbygning, så udstillingsvinduet blev anbragt uden på huset og der kom en dørniche med et kig ind i vinduet, jvf. side 119. Boghandler C. G. Petersen ombyggede det ene af sine huse på nr. 46 til udstillingsvinduer i 1942.

Ombygninger til større glasflader fortsatte i tiden derefter, især efter 1960. I de seneste år er der kommet et par eksempler på forretninger der genindfører forne tiders formsprog i en postmodernistisk udformning: Dels i 1986 de høje rundbuede vinduer i nr. 51, dels sprodeeffekt i høje udstillingsvinduer i nr. 35 i 1995.

### Detailhandelsbrancher

Butikslisterne i denne bog giver mulighed for at få et overblik over branchesammensætningen i Hovedgadens forretningsliv, jvf.

**Antal butikker på Lyngby Hovedgade i de enkelte brancher i 1800-tallet og i hvert tiår i 1900-tallet.**  
*Hvert tiår viser branchefordelingen på Lyngby Hovedgade. En forretning er kun talt en gang pr. tiår. Det gælder både hvis den er flyttet indenfor Lyngby Hovedgade, og hvis der er sket et ejerskifte, uden at der er skiftet branche. Da der har været ophør og nyetableringer indenfor tiåret, vil tallene være upræcise i forhold til antallet af forretninger et enkelt år.*  
*Kilde: Butikslisterne. Restaurationer, pengeinstitutter og håndværk uden butik er ikke medtaget. Håndværk med butik rummer bl.a. skræddere og reparationsskomagere, glarmestre, installatører. Andet rummer blandt andet frisører, ejendomsmæglere, renserier.*

År	Købmand	Brødmejeri	Slagterviktualie	Spec. forr. nærings- og nydelsesmidler	Tekstil og buntmager	Isenkram	Bog og papir	Sko	Håndværk med butik	Andet	Spec. forr. i øvrigt	Specialforretninger							
												Herunder ure og guld	Herunder foto	Herunder broderi	Herunder kunst. antik. gaver	Herunder cykler	Herunder auto og tankstationer	Herunder optik	Herunder data
1800-tallet	10	3	8	16	13	4	3	1	16	1	13	3	3	1		1			
1900-1910	10	4	6	16	14	1	4	2	10	4	18	2	1	1		4			
1910-1920	10	7	8	29	11	1	4	4	11	8	26	1	1		4				
1920-1930	14	11	9	38	19	3	4	4	8	9	38	6	1	1	2	7	4		
1930-1940	11	13	12	52	28	6	6	6	12	14	58	5	3	5	1	9	8		
1940-1950	7	12	12	55	26	8	4	6	10	19	67	5	3	2	2	5	9		
1950-1960	7	12	12	43	27	6	4	7	9	13	69	8	3	1	4	5	9	2	
1960-1970	7	10	12	36	25	4	4	7	9	16	81	10	4	2	7	4	11	4	
1970-1980	4	4	6	25	35	4	4	6	9	9	79	7	5	2	15	1	11	4	1
1980-1990	2	4	5	15	28	2	3	5	5	16	74	8	4	1	13	1	10	6	5
1990-1996	2	3	2	17	40	2	1	3	5	19	70	8	1	1	6	2	5	10	6

tabellen ovenfor. Ser man på de enkelte brancher, skal man være opmærksom på, at disse brancher også har været repræsenteret på Torvet og Jernbanevej og senere på Jernbanepladsen, i Magasin og i Lyngby Storcenter. De fåtallige skotøjsbutikker i de senere år opvejes f.eks. af en del skotøjsforretninger i Storcentret. Men da denne bog handler om Lyngby Hovedgade, er det alene butikkerne her, der er med i analysen. En del af butikkerne var og er håndværksvirksomheder med et butiksudsalg - eksempelvis skræddere, sadelmagere og skomagere i begyndelsen af 1900-tallet og glarmestre, elinstallatører og låsesmede senere.

#### *1800-tallet: De gamle brancher etablerer sig*

Der var et livligt handelsliv på Lyngby Hovedgade i 1800-tallet, og det begyndte i kroerne midt i 1700-tallet.

I kroen Holland måtte man handle med urtekram, isenkram, tørre og fede varer - altså en alsidig købmandshandel - i 1778, og boden var indrettet i 1769, muligvis også før. Store Kro havde krambod med to diske og indgang fra vejen i 1761, (men endnu ikke, da den skiftede kroforpagter i 1728). I 1811 var den så fint indrettet, at den kaldtes: »boutique med disk og reoler«. I 1876 omtales i gården til Store Kro en tre etagers bygning, der anvendtes til pakhús og til bryggeri og brænderi - tre vigtige faciliteter for en købmandsgård. Disse købmænd købte ikke landbrugsvarer op som provinsbykøbmændene. Bønderne på denne egn kørte deres mælk, korn og halm direkte til København, og den lokale kornhandel sørgede blandt andre Lyngby Mølle for. Der var dog i 1870'erne en livlig handel med heste i Holland og med kvæg i Store Kro, jvf. Lyngby-Bogen 1983 side 21.

Fra 1792 havde Bagergården i byens sydlige udkant haft butik. Slagter Eiberg kom til i 1822 og indledte 150 års slagterhandel i nr. 48, fra 1860'erne var der desuden et par slagterbutikker i træskure i nr. 68 og 72. Købmand Rasch etablerede sig i 1853, forretningen kom senere til at hedde Sophus Lund og Co. Fra 1870'erne kom der flere købmænd til, bl.a. urtekræmmer Frederik Bugge i 1872.

Der var manufakturhandlere fra midten af 1800-tallet i nr. 46 og i nr. 5. En porcelænsbutik fandtes i nr. 8 allerede i 1858, og 2 isenkræmmere etablerede sig i nr. 5 og i nr. 30 i 1883. Der var bog- og papirhandel i nr. 32 fra 1873 og i nr. 36 fra 1888. Fra omkring 1870 kom der yderligere en række brancher, som urmager Carl Suhr fra 1868 og urmager Valdemar Jørgensen fra 1877, hørkræmmer Olsen fra 1874, og en enkelt tøffelmager i nr. 64 i 1878 efterfulgtes af flere skomagere i 1880'erne.

*Lyngby Hovedgade set mod syd ud for nr. 25 og nr. 50 ca. 1899. På venstre hånd Sophus Lunds købmandshandel, etableret 1853, Petrine Nielsens modeforretning må have været i den lille klassicistiske butikstilbygning i 1895, og under markisen lidt længere henne var der urmager fra 1877. Forrest til højre skimtes slagterforretningen, der blev etableret i 1822 af Jens Eiberg. To skomagere, Laurits Møllers store manufakturhandel og frøknerne Brandenburgs mindre modehandel fulgte efter på denne side i 1890'erne. Butikkerne markeres med skilte og markiser, men det er stadig husene, der præger bybilledet.*



Fra 1880'erne kom så småt også nye specialforretninger til. Den alsidige jomfru Thiesen gik i 1875 fra handel med kødfars og kager til broderihandel i nr. 56. Samme år var der brødudsalg og iskager i nabobutikken. Lyngby Modesalg ved frøknerne Brandenburg havde til huse i nr. 58 fra 1882 og næsten 25 år frem, i 1890'erne i selskab med Petrine Nielsen i nr. 23 og Marie Larsen i nr. 47. Dengang var en modeforretning en forretning med damehatte. Frk. Høybergs Legetøjsmagasin så dagens lys i 1891 og den første cykelhandler, Carl Jensen, i 1894.

Specialforretningerne med nærings- og nydelsesmidler kom frem i 1890'erne. Den første smør- og viktualieforretning ses i nr. 40 allerede i 1881. Vilhelmine Bentzen var i gang med sin delikatesse- og chokoladeforretning i 1891. Emilie Andersen startede byens første cigar- og tobaksforretning i 1894, den næste kom i nr. 68 i 1897. Over for Hotel Lyngby kom i 1898 E. C. Dahls kaffehandel til. Et par viktualiehandlere sås i århundredets sidste år - Gudmundsson i nr. 44 og familien Kofoed i nr. 32. En grønthandler forsøgte sig i nr. 34 i 1897. Tårnberg ismejeri og brødudsalg fandtes i nr. 36 fra 1891.

I begyndelsen af 1800-tallet var handelen på Lyngby Hovedgade således samlet i få købmandsbutikker, en bager og en slagter. Fra midten af 1800-tallet og især efter, at næringslovene af 1857 og 1866 havde liberaliseret adgangen til handel udenfor købstæderne og København, fandtes alle de store detailhandelsbrancher i Lyngby. Fra 1880'erne suppleredes de med en række specialforretninger, fra 1890'erne også inden for nærings- og nydelsesmiddelområdet, og mange af disse havde kvindelige indehavere. Lyngby fulgte dermed detailhandelsmønstret i byerne, bortset fra specialforretningerne i handel med nærings- og nydelsesmidler, der var kommet 10-20 år før i de største byer.

#### *1900-1940: Specialforretningerne myldrer*

Væksten i antallet af specialforretninger er karakteristisk for første halvdel af 1900-tallet. Der blev flere viktualieforretninger, smørhandlere, kaffehandlere, cigarforretninger og grønthandlere i århundredets første 20 år. Irma startede som en af Hovedgadens smørforretninger i 1907. I 1912 åbnede den chokoladeforretning i nr. 20, der endnu findes som Bon Bon i nr. 9A. Et par fiskehandlere fik tag over hovedet, bl.a. i 1916 Møller Thomsen i nr. 48, hvor der stadig er fiskehandel.

Man kunne købe andet end mad: Et par møbelhandlere var der i byen før 1920. Der kom flere cykelhandlere på Lyngby Hovedgade omkring 1910, antallet af cykelforretninger nåede sit højdepunkt i 1920'erne og 1930'erne, hvor cykelsalget i Danmark var størst. Men bilerne stak allerede kølerhjelmene frem: I 1930'erne var der 8 bilværksteder eller tankstationer på Lyngby Hovedgade. Lyngby Hovedgade var endnu en del af den nordgående biltrafikåre fra København.

De øvrige brancher havde en beskeden vækst bortset fra tekstil-

## == Køb her!! ==

Det bedste og billigste Fodtøj faas hos

Skomagermester **S. P. Nielsen,**

Lyngby Hovedgade 16.

Kun 1ste Klasses Varer fores.

**Mærk!** Bestillinger modtages og udføres til samme Priser som det færdige Fodtøj. **Mærk!**  
Reparationer udføres.

*Sko købte man i 1907 hos en skomager, skotøjsbutikker når først et større antal på Lyngby Hovedgade i 1930'erne. En god del af butikslokalerne på Lyngby Hovedgade var udsalg for håndværksvirksomheder.*



*Kroen »Holland« i 1940'erne, set mod nord. Her lå den ene af de første købmændshandlere i Lyngby fra 1769 og her lukkede den sidste af Hovedgadens kolonialhandlere i 1977. I 1900-tallet har Lyngby Hovedgade været præget af de mange forskellige specialforretninger, mange af dem med en lang levetid. Her ses mejeri, cykler og radio, viktualiehandel, kolonial og manufaktur. I dag er der to forretninger her.*





Handel med kaffe, bøger, trikotage og sko fandtes side om side i nr. 64 fra 1930'erne til begyndelsen af 1970'erne. Siden kom der til 2 butikker indeholdende beklædning og damefrisør. Foto før 1941.

forretningerne, der fordoblede i antal. Antallet af købmænd på Lyngby Hovedgade toppede i disse år.

Lyngby var måske tidligere udbygget med specialforretninger end købstæderne. En sammenligning med branchefordelingen i købstaden Roskildes hovedstrøg viser, at Lyngby i 1935 var mere præget af specialforretninger end Roskilde. I de klassiske brancher - boghandel, isenkram og slagter samt tekstilforretninger var antallet i de to hovedstrøg nogenlunde det samme i 1935. I 1950 havde Roskilde til gengæld langt overhalet Lyngby Hovedgade i antallet af specialforretninger.

Væksten i detailhandelen fandt sted i hele Danmark i disse år, hvor antallet af ansatte i detailhandel steg med 158% fra 1921 til 1940. I Lyngby har det især haft betydning, at forstadsudbygningen omkring Lyngby og ved Virum satte ind i 1930'erne.

I nabokommunerne Gladsaxe og ikke mindst Gentofte var der ligeledes en betydelig befolkningsvækst, som kan have bidraget til Lyngby Hovedgades kundegrundlag. Ser man på de bevarede hovedbøger fra en af Lyngbys store manufakturhandlere, R. W. Rasmussen, var det dog et meget begrænset antal kontokunder i tiden 1920-1940, der ikke boede i Lyngby-Taarbæk, og dette indtryk er også bekræftet i interviews om denne periode. Man må således formode, at grundlaget for væksten i detailhandelen på dette tidspunkt især har været Lyngby-Taarbæks egne indbyggere.

#### 1940-1970: Stabilitet

Dette var en stabil periode for de fleste brancher på Lyngby Hovedgade, hvor det antal butikker, der var opnået i 1940, blev fastholdt. Strukturændringerne på dagligvareområdet var dog



Lyngby Hovedgade 55 med kaffe-smørforretningen Bamba og Axelsens brødsalg og konfektur. Specialforretninger med nærings- og nydelsesmidler svandt i antal efter 1950, disse fortsatte til 1960'erne. Foto ca. 1960.

så småt ved at slå igennem. Det svandt i antallet af specialforretninger i nærings- og nydelsesmidler, og der sås færre købmænd i gadebilledet. Fra 1950'erne kom de velassorterede, kølediskforsynede supermarkeder med færdigpakkede ferskvarer både til boligkvartererne og på Lyngby Hovedgade med Irma og Brugsen. Det blev mindre oplagt at tage til Lyngby Hovedgade for at købe sit smør i en smørforretning og kaffen i en kaffeforretning.

Antallet af øvrige specialforretninger toppede omkring 1960 og holdt niveauet indtil 1980'erne. Specialforretningerne var den absolut dominerende branchegruppe. Der var nu påfaldende mange urmagere og guldsmede, ligesom der kom mange butikker med kunst, antik og gaver,

Befolkningsvæksten i Lyngby-Taarbæk og i nabokommunerne toppede i slutningen af denne periode. Det private forbrug i almindelighed steg støt i 1950'erne og meget i 1960'erne, så der var gode betingelser for handelslivet.

### 1970'erne: Indskrænkninger

Efter nedrivningerne i den nordlige del af Hovedgaden var der blevet færre butikslokaler, til gengæld flyttede kun få af Hovedgadens handlende til Lyngby Storcenter efter 1972, og tilkomsten af Magasin og Lyngby Storcenter påvirkede ikke branchefordelingen på Lyngby Hovedgade i påfaldende grad.

Tekstil blev nu en af de helt store brancher på Lyngby Hovedgade. Fødevarerforretningerne tabte yderligere terræn, til fordel for tekstil og andre specialforretninger, hvor antallet af butikker med kunst, antik og gaver toppede. På Lyngby Hovedgade forsvandt den sidste klassiske købmandshandel.



*Lyngby Hovedgade 33-37 er stadig et livligt butiksstrøg med guldsmed, herretøj, sko og briller. Butikstilbygningen på nr. 35 har levet med i modens skiften: I 1907 havde den nyrokoko dekorationer, i 1940 blev den overpudset for at ligne en moderne basarbygning og i 1995 blev kvaderstenene atter fremhævet i facaden.*

*I 1900-tallet har Lyngby Hovedgade været præget af de mange mindre butikker, hvis facader skaber rytme og variation i gadebilledet, her set mod syd ud for nr. 23 mellem 1960 og 1964. Markante huse, som bl.a. R. W. Rasmussens midt i billedet efterfulgt af Palæet, tjener som orienteringspunkter i gadebilledet og er derved med til at gøre en handeleggade til et behageligt rum at færdes i. Niels Wivel fot.*





*Fiskehandler Brandt i nr. 66B, mellem 1935 og 1940.*

### *1980-1996: Velklædt og skarptseende foran computeren*

Antallet af butikker i de gamle store brancher og i handel med næringsnydelsesmidler synes nu at have stabiliseret sig på det forholdsvis lave niveau, der blev nået i 1970'erne. Isenkram, boghandel og slagter har nu kun enkelte repræsentanter på hovedgaden. Tekstil og beklædning har nået sit foreløbige højdepunkt i 1990'erne. Lyngby Hovedgade er fortsat karakteriseret ved en stor mængde specialforretninger, og der er kommet nye brancher til: dataforretningerne, der p.t. har samlet sig om Hovedgadens smalle stykke samt en iøjnefaldende stigning i antallet af optikere.

### *Etableringsårtier*

1930'erne var det mest hektiske etableringsårti på Lyngby Hovedgade. Der blev etableret 108 butikker på Lyngby Hovedgade og 7 af dem eksisterer endnu. I 1920'erne og 1940'erne var der ligeså et stort antal etableringer. Fra 1920'erne tog befolkningsvæksten i Lyngby-Taarbæk fart og der blev desuden i 1930'erne bygget en del butikker ved Lyngby Torv og i de nye boligkomplekser i Lyngby Hovedgade 84 og 86.

I 1970'erne var der bemærkelsesværdigt mange etableringer. Nogle få af dem har været en følge af, at der flyttede butikker fra Lyngby Hovedgade til Lyngby Storcenter, men mange af dem efterfulgte forretninger etableret i 1930'erne og 1940'erne, hvor et generationsskifte må forekomme naturligt. I modsætning til tidligere har man i de konjunkturusikre 1970'ere i mindre grad end tidligere fået en efterfølger i den eksisterende forretning. I stedet har man lukket, og en ny forretning har etableret sig, ikke sjældent for at ophøre få år efter. Dette gjaldt især de tilbageværende butikker i Hovedgadens nordlige ende. Det var dog ikke mere urolige tider, end at en fjerdedel af de forretninger, der blev etableret i 1970'erne, eksisterer endnu.

1990'erne tegner desuden til at blive et stort etableringsårti, så vidt man kan dømme efter de første 5-6 år.



*I Lyngby Hovedgade 72 ses nu 5 specialforretninger side om side, de 3 er skiftet ud siden den sommermorgen i 1987, hvor huset blev fotograferet, men tobaksforretningen består. Tobaksforretninger blev regnet for et tilflugtssted fra 1930'erne, men det må have været et godt tilflugtssted, for tobaksforretningerne på Lyngby Hovedgade hører til dem, der forholdsvis sjældent skiftede ejer og endnu sjældnere ophørte. Niels Wiwel fot.*

### *Forretningernes levetid i 1900-tallet*

I de store etableringsårtier, 1930'erne og 1970'erne, samt i 1990'erne, måtte en tredjedel, og i 1970'erne 45% af butikkerne, dreje nøglen om indenfor de første 5 år. Dette fremgår af tabellen om butiksetableringer nedenfor.

Blandt de forretninger, der blev etableret i den stabile periode mellem 1930 og 1960, eksisterede 40-50% i over 20 år. For tiden 1910-1930 gjaldt det halvdelen og i 1960'erne en fjerdedel.

Et 20 års jubilæum kan imidlertid ikke rigtigt imponere på en handeleggade, hvor 25 af de nulevende forretninger har over 50 år på bagen, og et 100 års jubilæum ikke er en urimelig ambition.

Lyngby Hovedgades suverænt ældste forretning er Bagergården i nr. 49, der kendes fra 1792. Lyngby Læderhandel, der flyttede om hjørnet til Lyngby Torv i 1930, havde butik på Lyngby Hovedgade 68 fra 1890, og har således passeret sit 100 års butiksjubilæum.

## Butiksetableringer og antal år på Lyngby Hovedgade efter 1890.

Kilde: Butikslisterne. Overtagelse og videreførelse af en forretning er ikke medtaget som etablering. Forretninger, der er flyttet »om hjørnet« i samme ejendom er medtaget. Pengeinstitutter, restaurationer, frisører, ejendomsmæglere, rensierier o.l. er ikke medtaget. Indtil de årlige vejvisere fra 1910, hvor bl.a. annoncer i Københavns Amts Avis, fotos m.m. danner grundlag for registreringen i butikslisterne kan man ikke vurdere åremål, og der kan have været butikker, vi indtil videre ikke har kendskab til. Antal endnu eksisterende forretninger er anført med kursiv.

Etableringsår	Levetid under 5 år	Levetid 5-10 år	Levetid 10-20 år	Levetid 20-30 år	Levetid 30-50 år	Levetid over 50 år	I alt etableringer
1890-1900	-	2	5	4	4	9 (1)	(24)
1900-1910	22	1	4	4	2	12 (2)	(45)
1910-1920	25	-	8	3	9	10 (7)	55
1920-1930	18	13	10	7	14	10 (4)	72
1930-1940	42	7	19	9	23	8 (7)	108
1940-1950	17	5	11	14	20 (2)	6 (4)	73
1950-1960	5	7	8	5	11 (8)	-	36
1960-1970	14	11	5	5 (1)	6 (6)	-	41
1970-1980	30	7	12 (2)	16 (15)	-	-	66
1980-1990	20	12	15 (13)	-	-	-	47
1990-1996	61 (41)	3 (3)	-	-	-	-	64



Der reklameres i højden over forretningerne i nr. 47, 1995.

Blandt de forretninger, der blev etableret før 1910, eksisterede 21 i over 50 år på Lyngby Hovedgade, og 2 af dem, nemlig Irma og slagterforretningen i nr. 74, begge fra 1907, findes stadig i gadebilledet. Lige i hælene på disse alderspræsidenter følger Eigil Schmidts farvehandel, grundlagt 1911 i nr. 40, konfekturforretningen Bon-Bon fra 1912, og fiskeforretningen i nr. 48, på Lyngby Hovedgade siden 1916 og i øvrigt grundlagt som fiskehandel fra vogn allerede i 1905.

### 100-årsjubilærer, eller tæt ved

Lyngby Hovedgades tidligste forretninger, de to kro-købmandsbutikker, slagterforretningen i nr. 48 og købmandsforretningen i nr. 25, eksisterede i over 100 år. Boghandelen på nr. 46 nåede akkurat at fejre 100 års jubilæum i 1989, og en række af de forretninger, der blev etableret i anden halvdel af 1800-tallet var meget tæt på 100 års jubilæet. Det gælder manufakturhandler R. W. Rasmussen, Axel Lotz' isenkramhandel i nr. 30 og isenkrammer Alfred Pedersen i nr. 25, der indtil 1972 fortsatte Jørgen Frederiksens hørkramforretning, der oprindeligt var grundlagt af Alfred Olsen i nr. 25 i 1874.



Strøgmøde, ophørsudsalg i 1995 i nr. 74. Modebutikkerne skifter hurtigt i 1990'erne, hvor der har været mange etableringer, men hvor en tredjedel heraf er ophørt inden 5 år. Niels Wivel fot.

*I dybe tanker - ca. 1961 foran Legetøjshuset i nr. 7. Forretningen eksisterede i næsten 80 år, de sidste 5 i nr. 9A. Niels Wivel fot.*



### *Hovedtræk i udviklingen*

Som det fremgår af det foregående, var Lyngby Hovedgade etableret som hande­lsgade med alle detailhandelsbrancher allerede i anden halvdel af 1800-tallet. Antallet af specialforretninger voksede stærkt i første halvdel af 1900-tallet, hvorefter især nærings- og nydelsesmiddelbutikker og købmænd svandt i antal.

Herved følger Lyngby Hovedgade de generelle tendenser i handelssammensætningen i danske byer, så vidt det kan ses af udgivne byhistorier (Århus, Aabenraa, Holbæk og Aalborg) samt af upubliceret materiale bearbejdet i Roskilde lokalhistoriske Arkiv. Muligvis har Lyngby været lidt tidligere fremme end købstæderne med specialbutikkerne med andet end nærings- og nydelsesmidler.

Tekstil- og beklædningsbutikkerne får en stadig tydeligere profil på Lyngby Hovedgade, begyndende allerede i perioden 1920-1940 og med toppunkt i de seneste år. Den store blandede gruppe af specialforretninger er dog stadig det, der karakteriserer Lyngby Hovedgade mest.

Det kendte billede af Lyngby Hovedgade som hande­lsgade i 1900-tallet rummer en mangfoldighed af butiksfacader underordnet den rytme, som gadens markante huse bidrager med. Lyngby Hovedgade har haft bymæssige butiksfacader siden 1890'erne, og fra ca. 1900 har de domineret husenes stueetager, fra 1930'erne ofte i en modernistisk stil med store glasflader, uanset husets øvrige udtryk. Den aktuelle postmodernistiske tendens går i retning af at fremhæve husets murpiller og de gamle huses særpræg. Hvis denne modestrømning fremover udnyttes til at understrege Lyngby Hovedgades kvaliteter som gaderum og som hæderkronet gammel hande­lsgade, med butikkernes rytmiske variation og med gadens markante huse som orienteringspunkter, vil det blive til varig gavn og glæde for dem, der færdes her.

## Fra tofamiliehus til kontorhus

### *Fra Kongevej til regionalt hovedstrøg*

Lyngby Hovedgade er i dag hovedstrøg i byen Lyngby og center for et større opland mod nord. Med lokal og regional handel og med et betydeligt antal boliger har Hovedgaden præg af købstadsgade med mange funktioner.

Flere forhold har haft betydning for Hovedgadens forløb og bebyggelsens udformning. Topografiske forhold, Hovedstadens nære beliggenhed og Lyngby-Taarbæk Kommunes dispositioner har sat spor i de forskellige afsnit af Hovedgaden. Og med huse fra alle perioder gennem de seneste 250 år er bystrøget enestående, både med sin udstrækning og sin bebyggelse.

### *Topografiske forhold*

Den ældste kongevej fra 1580 snoede sig øst og vest for den nuværende Hovedgade. Kun strækningen mellem de to kroer, nr. 1 og 40, er den samme, bestemt af den allerede eksisterende bebyggelse og dæmningen over Mølleåen. Den nye kongevej fra 1767 blev anlagt snorlige, hvor det var muligt; men vejen slår to sving hhv. ved Nygård, nr. 57, og ved kirken og Tårnborg, nr. 36, betinget af Hollandsmosen og Odinshøj mod syd og Kirkebanken mod nord.

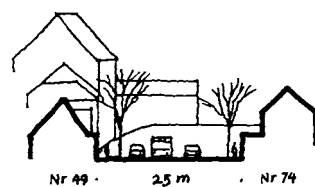
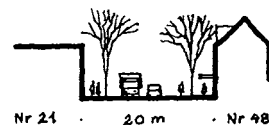
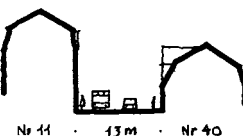
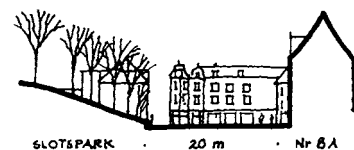
De to sving betyder, at gaderummet lukkes i enderne. Når man kører ind i byen, står bygningerne Nygård fra syd og Tårnborg fra nord som tydelige fikspunkter. Mod nord danner Slotsparken en naturlig grænse for bebyggelsen. Mod syd ender bebyggelsen ved kommunegrænsen til Gentofte. Mod øst var Lyngby Mose i mange år en hindring og blev først bebygget efter 1930.

### *Hovedstadens betydning for Lyngbys udvikling*

Lyngbys udvikling fra landsby til selvstændigt bysamfund har været præget af Kongehusets og hovedstadens borgerskabs interesser i området. Landsbyen var ejet af kongen, der i 1600-tallet støttede udviklingen af manufakturer langs Mølleåen og gav privilegier til to kroer ved Kongevejen. Mellem 1740 og 1810 voksede et lille bysamfund op mellem lystslottet Sorgenfri og kirken. Hovedstadens borgerskab opførte landsteder langs vejen, og tilstedeværelsen af disse herskabsfamilier gav grundlag for arbejde, handel på kroerne og bagergårdene samt service som læge og apotek. Men købstad blev Lyngby ikke.

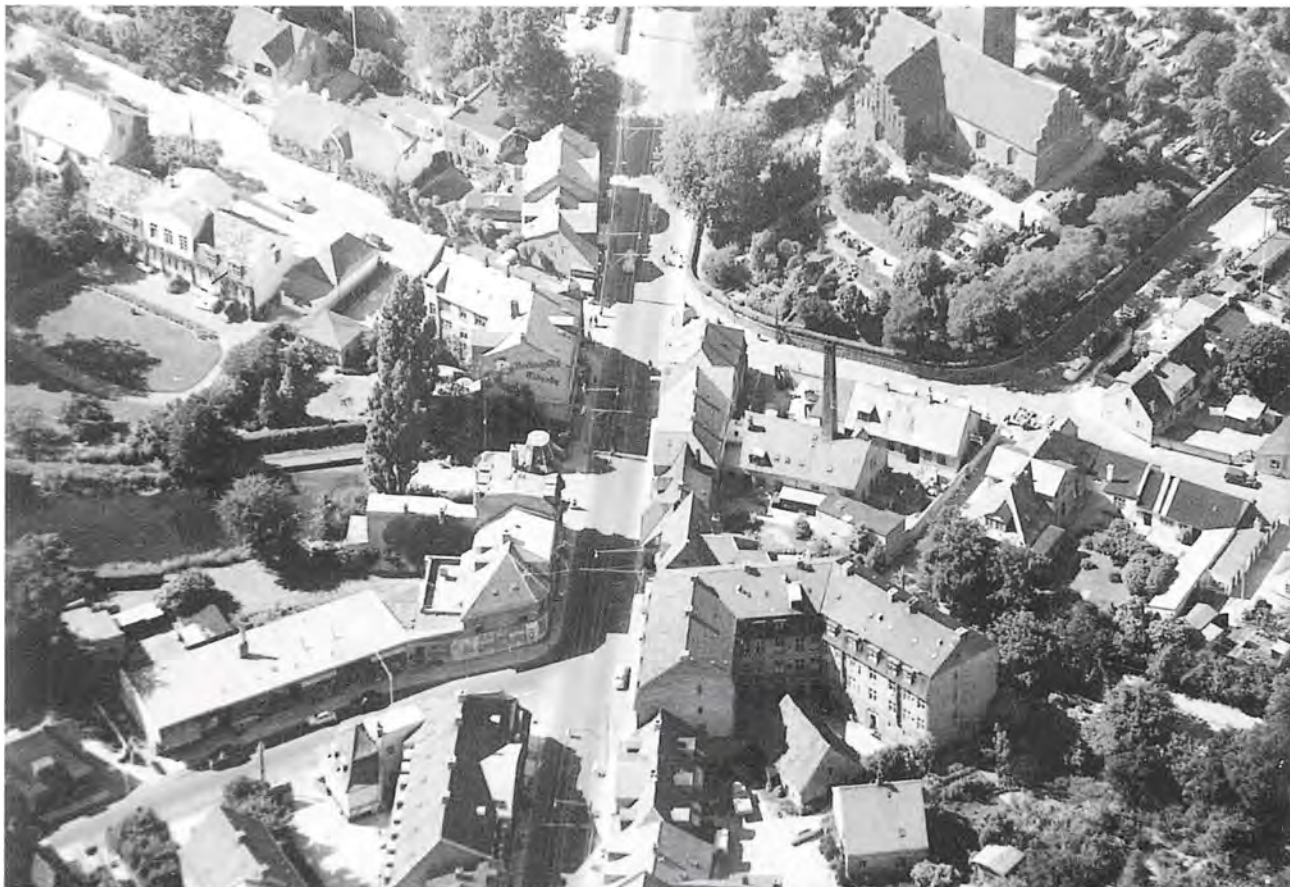
Sammenligner man med en anden slotsby, Hillerød, der sent blev købstad, er det karakteristisk, at Lyngby ikke har torv eller købmandsgårde fra den rige handelstid i 1800-tallet. Lyngby lå inden for tomilegrænsen, der beskyttede hovedstadens handel, og som tvang bønderne til at køre deres varer til København.

Anlæg af Nordbanen og tilflytning af storbyindustri i sidste del af 1800-tallet satte gang i byggeri af etageboliger langs Hovedgaden, og omkring 1900 var bebyggelsen nået til dens sydlige ende.



Lyngby Hovedgade er 1850 meter lang og varierer i bredde fra 13 meter ved Brohus til 36 meter ved Lyngby Port. En normal købstadsgade er 7-9 meter bred. Gadebilledet er således præget af, at Hovedgaden oprindeligt var en landevej. Snit ca. 1:1000.

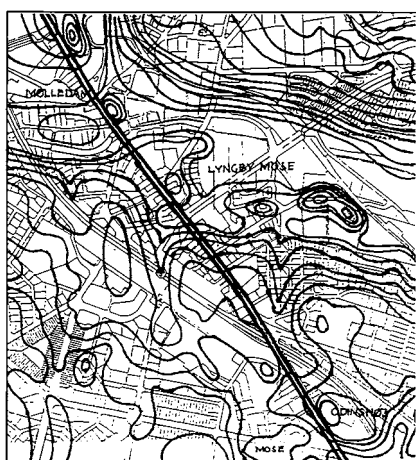
Overfor: terrænkort med det nuværende gadenet. Hovedgaden falder 7 meter fra Odinshøj mod syd til Klampenborgvej ved Lyngby Mose. Fra Mølleåen til Frieboeshvile stiger vejen 4,5 meter. Ca. 1:20.000.



*Det gamle centrum med vejkrydset Lyngby Hovedgade-Kirkestræde/Jernbanevej. Til højre ses øverst kirken og bebyggelsen Hovedgaden 5-9, nedrevet i 1964-69. Nederst Brohus m.m. Til venstre ses fra oven nr. 30-32, nedrevet i 1965-74, nr. 34 og 36 (Tårnborg) ved Fæstningskanalen samt nr. 38 med basarbygningen langs Jernbanevej, nedrevet i 1965.*

Med indførelsen af S-tog og trolleybus til København blev Lyngby for alvor en del af storbyen. Lyngby blev i 1930'erne forstad med udstrakt pendling (daglige rejser mellem bolig og arbejdsplads). Men sammenligner man med andre forstæder på egnen, f.eks. Ballerup, er Lyngby præget af, at byen allerede havde udviklet sig til en selvstændig by forinden. Hovedgadens bebyggelse er ældre og mere sammensat end Ballerups hovedstrøg, hvor den ældre bebyggelse er stationsbypræget, og hvor den moderne udvikling først satte ind med S-banens anlæggelse i 1949.

Fingerplanen fra 1949 cementerede Lyngbys status som handelsby, og med den reviderede egnsplan fra 1962 blev byen udpeget som center for nordeggen. I 1965 havde Lyngby med sine 35.000 m<sup>2</sup> butiksareal samme betydning og størrelse som Helsingør, Hillerød og Roskilde. Med planer om storcenter og fordobling af butiksarealet blev grunden lagt for de største ændringer i Hovedgaden i perioden 1960-80.



#### *Lyngby-Taarbæk Kommunes egen planlægning*

Før 1870 var tilsyn med byggeriet yderst lemfældigt. Bygningerne var lave og opført efter håndværksmæssige traditioner. Bygherrerne skulle blot overholde vejlovens og brandlovens krav om afstand til vej og nabo og kravet om to trapper ved byggeri i mere end to etager. I 1870 indførtes en egentlig byggesagsbe-

handling, og den nye bygningskommission fik straks problemer med især det sidstnævnte krav. Flere af de nye byhuse blev opført i tre etager, med kælderbutikker og -lejligheder, f.eks. nr. 17, 75, 79 og 44 baghuset. For at undgå de usunde kælderlejligheder forbød man dem i det første bygningsreglement fra 1878, lige som man krævede to trapper ved to etagers huse. Disse krav måtte opgives allerede i 1882, og først i 1935 blev kælderlejligheder igen forbudt.

Bebyggelsen opførtes langs eksisterende veje, især langs Hovedgaden, hvor man nåede ned til Vintappervej omkring 1900. Byggelinierne langs vejen betød, at husene lå med facaderne på linie langs gaden med plads til en lille forhavn.

Fra 1917 påbegyndtes en egentlig byplanlægning med kommuneingeniør J. A. C. Rastrup som ledende kraft gennem næsten 50 år. Toftebæksvej blev ført igennem til Hovedgaden, og Klampenborgvej-Torvet blev planlagt. De følgende år opførtes bebyggelsen om Torvet som Hovedgadens første planlagte bebyggelse, afsluttende med Rådhusets opførelse i 1940. Med Klampenborgvejs indføring til Torvet i 1950 og Magasins åbning i 1960 indledtes en periode med store planer for byens udvikling til regionalt center.

Den voldsomt stigende biltrafik førte til anlæg af Omfartsvejen i 1960, en beslutning der reddede Hovedgadens smalle del (nr. 40-46) fra nedrivning. I den nordlige del blev 15 ejendomme nedrevet. Med disse ændringer i byens gamle butikscentrum omkring kirken var grunden lagt for udvikling af det nye centrum ved Klampenborgvej. Storcentret åbnede i 1973, og Lyngby-Taarbæk Kommune planlagde ringveje omkring bymidten. Hovedgaden blev forskånet for et planlagt storbyggeri mellem Torvet og Gammel Jernbanevej; men samtidig indledtes en radikal fornyelse af Hovedgaden 11-29. Mange borgere protesterede mod nedrivning af dette gamle strøg og mod de nye butikshaller, og efter debatten om kommuneplanen i 1979-81 vedtog kommunalbestyrelsen at bevare Hovedgadens købstadspræg med blandedt erhverv og boliger. Og de store vejplaner blev opgivet.

## Bebyggelse og hustyper 1750-1995

Lyngby Hovedgades udviklingshistorie kan opdeles i 6 perioder, hvor forskellige hovedtræk har afløst hinanden. For overskuelighedens skyld er perioderne her anbragt kronologisk efter hinanden; men i virkeligheden har de tidsmæssigt overlappet hinanden.

### 1700-tallet: Landsteder og landhuse

De første huse langs Kongevejen var møllerne, kroerne, Holmsteds Farveri og landstederne. Før Kongevejen blev åbnet for almen benyttelse, lå bebyggelsen mellem kroerne, d.v.s. i den nordlige ende af den senere Hovedgade, med kirken som markant udtryk for eksistensen af landsbyen mod nordøst (Bondebyen). Mod syd lå Bagergården og landstedet Nygård.



*Udsigt fra Lyngby Rådhus 1945 og 1955. Klampenborgvej blev planlagt i 1926, men først ført igennem til Hovedgaden i 1950. Med denne nye amtsvej og Magasins og Lyngby Storcentres opførelse i 1960-73 forsvandt den oprindelige bystruktur med sammenhængende værksteds- og industribebyggelse på dette sted.*

*Veje og bebyggelse i 1767 og i 1810. Bemærk stien fra Bondebyen øst for Kongevejen, der senere blev til Gasværksvej-Rolighedsvej. Kongevejen var efter 1767 kun tilgængelig uden betaling af bompengge mellem nr. 1 og nr. 37.*



Lyngby Hovedgade set mod syd omkring 1920, endnu med gadebilledet præget af lave hvidkalkede huse med haver. Til venstre ses Det Hvide Palæ, nr. 37, der stod som det højeste og fornemste bygningsværk i den sydlige del af gaden.

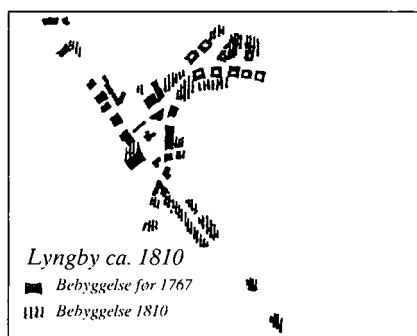
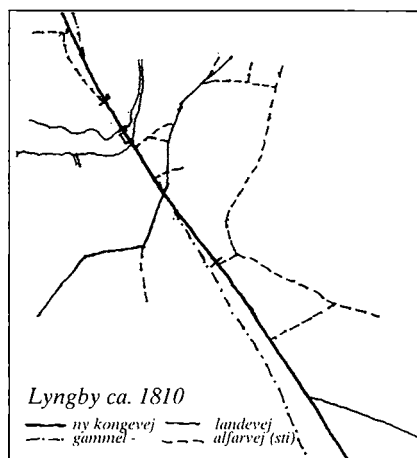


»Lyngby begynder at ligne en af vore små købstæder eller flækker, dels ved lystgårde, dels ved fabrikørers eller lignende borgerfolks huse.« Sådan beskriver Erik Pontoppidan det lille bysamfund i 1764.

Husene var i bindingsværk med stråtag, landstederne grundmurede og opført i samtidens stilidealer: Frieboeshvile og kroen Hollands hovedbygning i rokoko, Gramlille (nr. 28) og senere Det Hvide Palæ i klassicistisk stil.

Efter 1767 voksede byen mod syd med en lang række tofamiliehuse i typisk landsbystil. Fra Holland til nr. 64 lå disse huse med langsiden langs landevejen, lave og stråtakte, grundmurede eller i bindingsværk. De lå frit på grunden med en lille have foran huset og med indkørsel til gården, hvor der var baghuse med stalde. Husrækken beboedes hovedsagelig af håndværkere.

På landevejens østside opførtes i 1806 Det Hvide Palæ som et etagehus med udlejningsboliger for sommerbeboere. Nord herfor lå Glarmestergården (nr. 33) og et mindre udlejningshus opført i 1780'erne samt nr. 5, der var landsted indtil 1849. Fra denne periode er flere bygninger bevaret, nogle dog i stærkt ombygget skikkelse (f.eks. nr. 40).



#### 1800-1870: Byhuse, smedier m.m. og enkelte landsteder

Bebyggelsen voksede fortsat mod syd med enkle, grundmurede byhuse, gavlkvisthuse som kendes fra mange danske købstæder. De fleste rummede håndværk som smedien nr. 67, slagteren i nr. 68 og jernstøberiet nr. 70. Mod nord opførtes et par nye landsteder, nr. 6, 16 og 20. Flere af de lave landhuse fra nr. 44 til 64 fik i denne periode gavlkviste påbygget, så de fremstod som de nye byhuse. I enkelte tilfælde indrettedes butik i et værelse. Af denne hustype findes i dag kun nr. 6, Sorgenfridal, i velbevaret form, mens f.eks. nr. 35 er ombygget til ukendelighed.

Gadebilledet var endnu præget af hvidkalkede småhuse med gavlkviste, omgivet af haver.

### 1870-1910: Fabriksanlæg, etagehuse og villaer

Hovedgaden fik i denne periode sidegader, og dens bagarealer blev bebygget. På hjørnegrundene opførtes flere markante bygninger med tårn og spir. Disse bygninger ved sidegaderne er med til at bryde Hovedgadens lange stræk, og de gør det lettere for besøgende at orientere sig i bygaden i dag.

Byen voksede med flere fabriksanlæg og boligbyggeri. Mod nord og syd opførtes fabriksanlæg, hhv. nr. 10-12 og 100-106 med fabrikantvilla og fabriksboliger. Anlægget nr. 10-12 er bevaret, mens arbejderboligerne nr. 106, »Eyermannshuset«, blev nedrevet i 1937.

Hovedgadens centrale del, fra nr. 13-17 og 34-38 (hhv. Postgårdens og Rustenborgs haver) blev bebygget med etagehuse, byhuse i 2-3 etager med butikker i stueetagen. Typisk boede ejeren på 1. sal og ansatte i loftsetagen.

Den historicerende stilperiode, der præger århundredskiftet, ses tydeligere i de udlejningsejendomme, der opførtes flere steder i denne periode. Nr. 8 A, 26 og 55 er alle i tre etager med kviste. Husene havde store lejligheder til borgerskabet.

I den sydlige del af Hovedgaden opførtes en række etagehuse til arbejdere, indrettet med små lejligheder, nr. 75-85, fire små ejendomme i to-fire etager, og Hollandshuset, nr. 104, byens største beboelsesejendom. Af disse er kun nr. 81 og 85 bevaret.

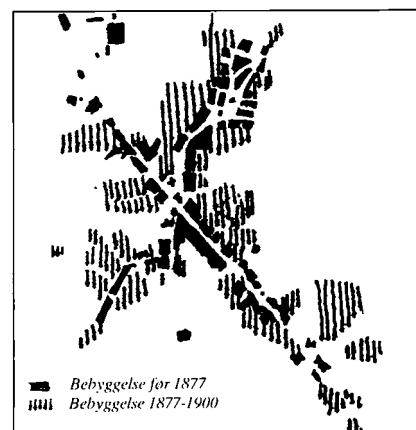
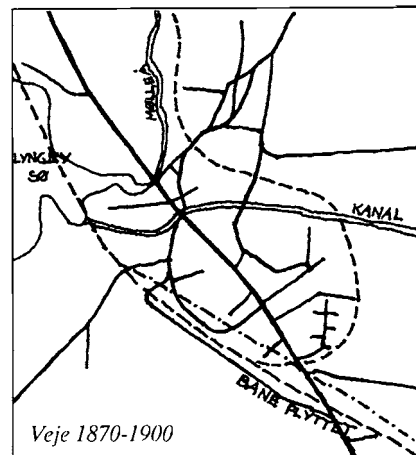
De eksisterende huse i den nordlige og midterste del af Hovedgaden blev udvidet med butikstilbygninger til siden og mod vejen, hvor der før havde været haver. En del af disse ejendomme blev også forhøjet i denne periode, idet ejeren flyttede boligen til 1. sal og indrettede hele stueetagen til butikker. Hovedgaden fremstod nu som en sammenhængende butiksgade med facader i blank mur helt ud til gaden i dennes centrale del, mens håndværk var fortrængt til baggårdene.

En række villaer opførtes i Hovedgadens sydlige ende, i typisk schweizer-stil med karnapper og store tagudhæng. Gadebilledet var nu blevet mere sammensat og broget, med høje og lave huse og med facader i blank mur mellem de ældre hvidkalkede huse.

Mange af denne periodes bygninger er bevaret; men nogle af de mere markante, f.eks. nr. 74 og 78, begge med rundbuede vinduer, er stærkt ombygget.

### 1910-1940: Kommunalt boligbyggeri, etagehuse og basarbygninger

Perioden under og efter krigen var præget af bolignød, og det nye socialdemokratiske sogneråd måtte opføre kommunale og kommunalt støttede boliger. Man opførte i 1918 »Belgien«, nr. 102, med små lejligheder. Torvet blev anlagt i 1920 og bebygget i 1928 i nyklassicistisk stil. Flere private byggerier erstattede ældre huse i Hovedgadens centrale del, f.eks. nr. 58, »Teglershus«, i 1923 og nr. 9 A og 33 i 1925 og 1931, alle i tre til fire etager og præget af »Bedre byggeskik«. Over for nr. 33 opførtes ligeledes

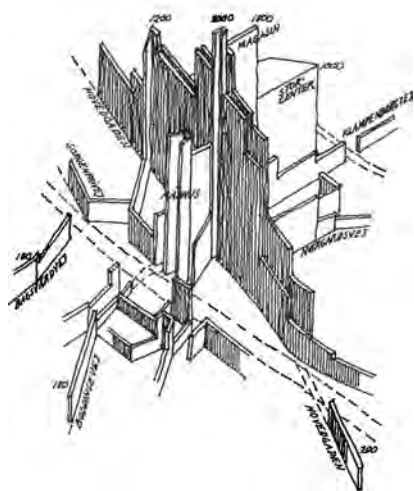
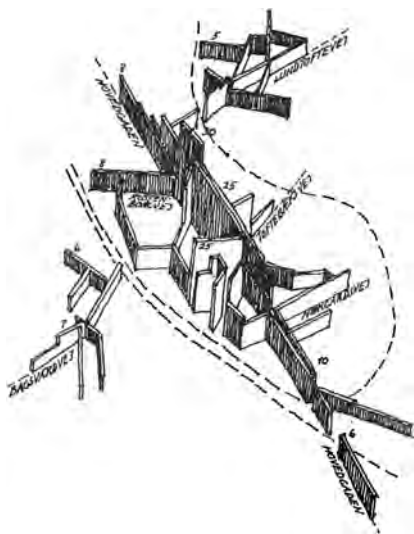


Veje og bebyggelse i 1870-1910. Hovedgaden fik sidegader og markante hjørnebygninger. Jernbanen flyttedes ca. 100 meter mod sydvest, og Vedbækbanen førtes øst om Frem fra Lyngby Station.



En del af de ældre huse blev forhøjet, f.eks. nr. 74. Det er Hovedgadens eneste bevarede bindingsværkshus i gadelinien.

Det centrale bystrøg omkring 1900 med bebyggelse fra 1880'erne. Med 2-3 etages byhuse og kælderbutikker fremstod denne del af Hovedgaden som industribyens butiksgade med facader i blank mur.



Grundværdier i 1927 og i 1973. Centrum med de højeste værdier er flyttet fra hjørnet ved Brohus til Klampenborgvej-krydset. Skitserne viser iøvrigt, hvordan byen ville se ud, hvis bebyggelsens højde svarede til grundprisernes.



T-krydset ved Jernbanevej i 1957. Biltrafikken præger gadebilledet.



i 1931 en moderne butiks- og beboelseejendom, nr. 64, i fire etager, i funktionalistisk stil med karnapvinduer og vandrette murstensbånd. Alle de nævnte huse er bevaret i dag (dog er nr. 64 pudset og malet bleggul).

Ved Hovedgadens sydlige ende opførtes i 1938 »Lyngby Port« som en moderne etageejendom, i vinkelform med altaner og varierede lejlighedsstørrelser. Tidens ideal var sol og lys til lejligheder og haveanlæg.

I 1930'erne steg antallet af butikker voldsomt. Overalt, hvor det var muligt, opførtes tilbygninger til ældre huse (f.eks. nr. 16, 20 og 80), og en ny hustype, basarbygningen med butikker, opførtes på ledige grunde (f.eks. nr. 30, 37, 47, 66, 66 A og 70). Af disse er nr. 37 og 66-66 A bevaret, mens nr. 70 er blevet forhøjet til et moderne købstadshus.

Hovedgaden fremstod nu mere storbypræget med blandet lav og høj bebyggelse. De sidste forhaver forsvandt, da vejen blev udvidet i 1939-40.

#### 1940-60: Forretnings- og boligejendomme

Perioden er præget af opførelsen af enkelte større ejendomme. Det nye centrum i Hovedgaden ved krydset ved Klampenborgvej bebyggedes med den funktionalistisk prægede forretningsejendom nr. 41. Bygningen indeholdt som noget nyt kontor- og lægelejligheder over butiksetagen, og facaden står med nye materialer, cementpudset og med moderne vinduesformater.

I Hovedgadens sydlige ende opførtes Lejerbos boligbebyggelse i 2-3 og 5 etager, udført som fritliggende blokke med lejlighederne orienteret mod syd og vest.

I 1957 blev Nygård nedrevet, og et nyt »Nygård« opførtes som et fem etager højt etagehus med butikker, kontorer og lejligheder.

Den eksisterende bebyggelse fik i 1930'erne og 40'erne større glaspartier i stueetagen, og Hovedgaden prægedes af oplyste butiksvinduer og voksende biltrafik.

### 1960-80: Store ændringer, Magasin, butikshaller og kontorhuse

I denne periode forberedtes og etableredes Lyngby som regionalt indkøbscenter. I de første år af perioden blev den gamle bolig- og butiksbegyggelse i Hovedgadens nordlige ende nedrevet - nr. 14-22 og nr. 5-9. Hermed forsvandt en stor del af byens oprindelige bebyggelse, bl.a. de gamle landsteder nr. 16 og 20 og Hamanns bageri m.m., nr. 5, med det karakteristiske hjørnetårn. Til gengæld fik man Kirketorvet og græsplænen med udsyn til Mølledammen og det nye Stadsbibliotek.

I 1960-62 opførtes Svaneapoteket med et fem etagers kontorhus, nr. 27-29, Magasin, nr. 43, og kontorhuset nr. 47, alle bygninger i den nye internationale stil med betonsøjler og lette curtain-walls i stål og glas. Det gamle apotek, nr. 60, blev nedrevet og erstattet af HBs (senere FDBs) moderne butikshal, der lige som Magasin var opført rationelt med søjler, der giver mulighed for indretning af en storbutik med selvbetjening.

Omfartsvejen blev anlagt med en ny station, og Jernbaneplassen førtes ud til Hovedgaden. Ved dennes sydlige ende blev bebyggelsen nr. 75-79 og 88-90 nedrevet, og vejen blev udvidet i bredden. Den planlagte udvidelse af Hovedgadens snævre del ved nedrivning af nr. 40-46 blev opgivet. Nr. 104, Hollandshuset, blev nedrevet og erstattet af Lejerbos højere etagebebyggelse.

Omkring 1973-75 opførtes endvidere det nye kontorhus, der senere blev overtaget af Alm. Brand, på den tidligere industrigrund nr. 4.

Under opførelsen af Lyngby Storcenter blev i 1970-75 nr. 11-15 og 21-25 nedrevet, med bl.a. den historiske Postgård. I stedet opførtes Irmas butikshal og Bikubens kontorhus.

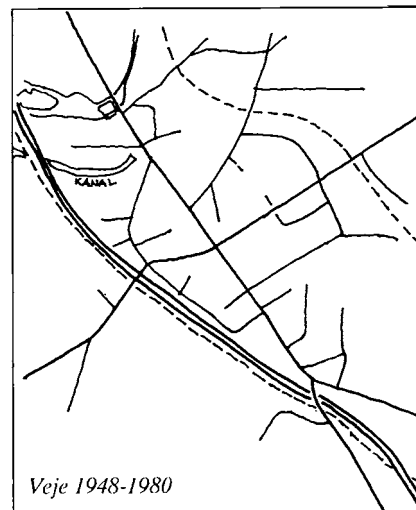
Inspireret af det i 1973 åbnede Storcenter var der planer om at overdække Hovedgaden. Planerne blev heldigvis opgivet; men Hovedgadens bebyggelse blev i disse år præget af store glaspartier og baldakiner, opsat over butiksfacaderne.

Hovedgadens nordlige del havde skiftet karakter fra bygade til spredt bebyggelse med udsyn til Mølledammen og det nye Kirketorv. På det centrale strøg var gadebilledet (især på østsiden) ændret med de nye »kasseformede« huse med flade tage.

### 1980-1995: Købstadsbebyggelse og kontorhuse

Efter protester fra borgere mod de store ændringer og debatten om den nye kommuneplan i 1979-81 besluttede Lyngby-Taarbæk Kommunalbestyrelse at bevare Lyngby Hovedgades særpræg. Nye bebyggelser skulle indeholde boliger i de øvre etager og iøvrigt udformes i købstadsstil.

I 1981 opførtes nr. 13-15 i den nye »købstadsstil« med butikker, kontorer og boliger, et smukt eksempel på moderne byggeri udformet efter gammel tradition, og nr. 17 blev bevaret. I slutningen af 80'erne opførtes en række nye ejendomme, nr. 53, 59-61 samt nr. 70 A og 76 efter de nye bestemmelser. Mest vellykket blev nr. 53 og nr. 70 A i en postmodernistisk stil med korte



Veje 1948-1980



Veje og bebyggelse 1940-80. Perioden er præget af nedrivninger, anlæggelse af Omfartsvejen og gennemførelsen af Klampenborgvej med storbyggeri især på tidligere industrigrunde.



Det lave, købstadsprægede byhus nr. 13-15 præger med sine varme farver og menneskelige mål den smalle del af Hovedgaden - et resultat af borgernes medleven og indsigelser mod butikshallerne.

Hovedgaden 11-29 under forvandling i 1972. Nr. 27-29 (apoteket) ses til højre, mens nr. 21-25 er under nedrivning. Foto af Finn Solgård fra Noah: Beboeraktioner, 1978.



facader mod Hovedgaden. Nr. 59-61 er med sin længde dog helt ude af mål med de oprindelige facadelængder. Det samme må siges om kontorhuset »Ny Lyngbyport«, nr. 94-98, der med sin højde og udstrækning dog spiller flot op til motorvejens dimensioner.

Hovedgadens sydlige del har fået nye facadetræk omkring krydset ved Jægersborgvej, uden at den bygningsmæssige forbindelse til gadens sydligste del dog er blevet genskabt.

Bevarede ejendomme fra årene 1767-1996			
år	antal ejendomme 1)	helt eller delvis bevaret 2)	%
1767	14	5	36
o. 1800	30	6	20
1870	60	22	37
o. 1900	94	37	40
1940	105	56	53
1960	89	66	74
1980	81	78	96
1996	80	80	100

### Fra tofamiliehuse til etagehuse

De oprindelige hustyper er indtil ca. 1870 karakteriseret ved deres primære funktion som boliger. Den traditionelle fagdeling og byggeskik svarede til rumstørrelsen, og beboernes erhverv blev indrettet i samme rum, f.eks. værksteder og små butikker i tofamiliehusene. I årene 1880-1930 blev mange af dem forhøjet med en etage, da butikkerne efterhånden udfyldte hele stueetagen. Butiksejerne flyttede så op på 1. sal.

Efter 1870 opførtes mindre etagehuse i to etager med udnyttet tagetage, indrettet til butikker i stueetagen med en eller to lejligheder (for ejeren) på 1. sal og med udlejning, ofte til de ansatte, i loftsetagen. Nr. 13-17 og 38 er eksempler på sådanne byhuse, som også opførtes i Københavns brogader i denne periode.

Etagehuset med mere end to etager er karakteristisk for industrialismens bydannelse. Lige som i København opstod denne hustype fra 1870 ved behovet for boliger til arbejderne og til det voksende borgerskab. Der var nu udlejningslejligheder i flere etager foruden butikker og boliger for butiksejerne (f.eks. nr. 26, 34, 55 og 104). Fra omkring 1920 blev det mere sjældent, at ejeren boede i ejendommen. Grundplanerne var en videreudvikling af tofamiliehusets, med en lejlighed på hver side af trapperummet. Adskillelsen mellem bolig og erhverv karakteriserer bygningerne efter 1930 med opførelsen af rene bolig ejendomme især i den

1) Der kan være flere bygninger på samme ejendom. Her er selvstændige matrikelnumre regnet som én ejendom. Dog er nr. 26 A-B og 84 A-E talt som enkeltejendomme, selv de er delt i to matrikelnumre.

2) Ejendomme er medregnet som bevarede, selv om de er ombygget og forhøjet.

Tabellen viser en fordobling af opførte ejendomme fra 1767 til 1800 og igen fra 1800 til 1870. Det højeste antal er i 1940, hvorefter det falder de følgende årtier (bl.a. som følge af nedrivninger og større bebyggelser).

Antallet af bevarede bygninger er mindst fra perioden omkring 1800, hvilket især skyldes brande og nedrivninger i den nordlige del af Hovedgaden (nr. 44-52 nedbrændte i årene 1831-37).

sydlige ende af Hovedgaden (nr. 86, 87-93 og 95). Ejendommen som type blev større med flere opgange.

Omkring 1870 fremkom nye krav især til fabriksbygninger, hvor maskiner og produktionsgang krævede plads. Og i 1930'erne opstod en ny hustype, basarbygningen, med større butikker og store glasarealer. I nyere tid er de store butikshaller fra 1960-75 (Magasin, Irma og Brugsen) udtryk for samme krav om meget store butikker med selvbetjening, lige som kontorhuse er opført efter tidens krav om flexible kontor»landskaber«.

### *Bebyggelsen på grunden*

Grundstørrelsen er på den midterste strækning af Hovedgaden præget af, at der kunne ligge et syv eller ni fags hus med passage på begge sider (krav om afstand til nabobygning), d.v.s. ca. 16-20 meter i bredden. Bag forhuset opførtes side- og baghuse med stalde, vognporte, skure til brænde og retirader. Med den øgede handel flyttede lager og værksteder til baghusene, og efter 1900 blev en del værksteder ombygget til små boliger. Sidebygninger blev ofte benyttet til udvidelse af butikker og håndværk, f.eks. bageri og apotek, og de ansatte boede på loftsværelser, som det kendes fra købstædernes handelsejendomme.

Bag udhuse og baghuse kunne der være haveanlæg, hvis grunddybden gav plads til det.

Omkring 1900 kom der vand, gas, el og kloakering, og de fineste lejligheder fik kloset og bad til afløsning af retiraderne i gården. I 1930'erne indførtes centralvarmeanlæg, og med indførelse af olie som brændstof blev brændelsesskure erstattet af gager eller depotskure.

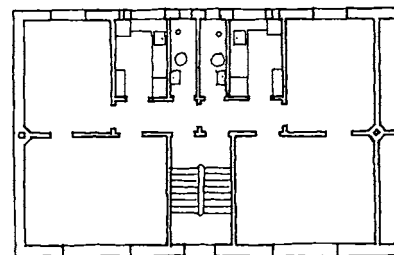
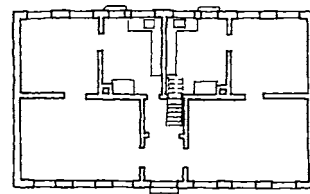
### *Materialer og konstruktioner*

Den tidlige bebyggelse, kroerne, møllerne og landhusene, var opført af bindingsværk med stråtag. Men allerede omkring 1800 begyndte man at udskifte med grundmur og tegltag. Husene lå nu tæt langs Hovedgaden, og det var især frygten for brand, der fremmede denne ombygning, der stort set var gennemført inden 1850.

Landstederne var i hovedsagen opført i grundmur, men flere af dem havde oprindeligt stråtag, der blev udskiftet med tegl i samme periode.

I perioden 1870-1900 var spåntag (nr. 10 og 12) og især skifertag almindeligt.

I perioden 1920-30 dukkede nye materialer op, indført med basarbygningerne, f.eks. nr. 66. Beton forstærket med jern blev for første gang tilladt i brandgavle i halv tykkelse (15 cm). Arkitekten kunne henvise til et byggeri på Vimmelskaftet i København. På grund af krigen og mangelen på især stål, slog den nye teknik først igennem i begyndelsen af 1960'erne med en enkelt undtagelse: Forretningsejendommen nr. 41 fra 1946 blev udført som en moderne søjlekonstruktion i jernbeton. Fra 1960 opførtes en række ejendomme med denne konstruktion, nr. 28, Stadsbiblioteket, nr. 27-29, Apoteket og kontorhuset, nr. 60, HBs varehus,



*Boligplaner 1850-1935. De to planer viser traditionens betydning, især i de små lejligheder (arbejderboliger). I forhold til tofamiliehuset nr. 50 (øverst) har lejlighederne i nr. 87-93 toilet og brusebad, på bekostning af køkkenarealet.*



Forrige side: byggestil 1800-1860. Øverst tofamiliehuset med syv fag, med indgang i midten og med tofags vinduer (nr. 58). Nederst gavlkvisthuset fra 1858 (nr. 6) med streng facadeopdeling i nyklassicistisk stil og med korspostvinduer i de høje rum i stueetagen.

Herunder: byggestil 1860-1996. Øverst byhuset med facade i blank mur og med trefags vinduer i endefagene (1868). I midten funktionalismens byggestil (nr. 22, 1940) med kubiske former og kvadratiske vinduer. Nederst den internationale (tekniske) stil med vinduerne som vandrette bånd og lette facadeelementer.



og ikke mindst nr. 43, Magasin. Alle disse bygninger var opført med krav om store rum uden forstyrrende vægge. Nye materialer dukkede op i gadebilledet: Glas, cementplader og eternit m.m. blev brugt i de lette vægelementer. Tagene var flade og i built-up konstruktion (tagpap i flere lag).

I de sidste 15 år (siden kommuneplanen i 1981) har kravet om bevaring af købstadspræget i Hovedgadens nybyggeri medført, at mursten igen benyttes - i hvert fald som skalmuring uden på betonkonstruktionen. Og tegltaget har atter vundet indpas (f.eks. nr. 13-15 og 76).

### Facader og stilarter

Facadeudtryk skifter med tidens stilarter og byggeteknik. Den tidlige bebyggelse var præget af den sjællandske tradition med hvidkalket bindingsværk. I perioden frem til omkring 1870 var også grundmurede huse pudsede og hvidtede. Landstederne stod tydeligst præget af stilarterne, rokoko og klassicisme, f.eks. nr. 2, Frieboeshvile, og nr. 37, Det Hvide Palæ.

Fra ca. 1870 til 1900 var byggeriet præget af de historicerende stilarter, nationalromantik og nybarok, som især kom til at dominere de nye etagehuse. Nr. 8 A, Sorgenfrihus, og nr. 55 er markante eksempler. Også mindre byhuse som nr. 13 og nr. 30 fik facader udsmykket efter barokkens idealer. Villaerne fra denne periode opførtes i »schweizer-stil« med store tagudhæng.

I 1920'erne blev nyklassicismen og Bedre Byggeskikks nationale byggestil dominerende, med Torvets bebyggelse 1928-29 som et fint eksempel på den førstnævnte, og med nr. 9 A, Brohus, og nr. 45, Buss' ejendom, præget af store mansardtage og traditionel byggeskik.

Funktionalismen slog igennem med nr. 64 omkring 1930, og med nr. 22, »Radiohuset«, som gadens mest moderne butiksbbygning. De karakteristiske kubiske former med hjørnevinduer og karnapper kom dog aldrig til at dominere i Hovedgadens centrale del. Men i den sydlige ende opførtes i 1938-47 de store boligbebyggelser nr. 106-12 og 95, hvor tidens idealer om lys og luft i lejlighederne førte til storkarreen og fritliggende blokke, orienteret efter solen.

Efter 1960 slog den internationale stil igennem, med de nye konstruktioner og facadeelementer i nye materialer, f.eks. i husrækken nr. 21-29.

Tiden fra 1980 til i dag er præget af bestemmelserne om købstadsagtig bebyggelse, og flere af nybygningerne har facader med postmodernistiske træk, f.eks. nr. 70 A, nr. 53 og nr. 59-61, med runde vinduer, søjler og rundbuer, d.v.s. træk fra alle tidligere perioder. En undtagelse er nr. 76, der er forsøgt udført efter ældre gavlkvisthus-traditioner.

### Lokale og udenbys arkitekter

Bebyggelsen i Hovedgaden er overvejende opført af lokale byg-

mestre og arkitekter (de sidstnævnte efter 1870). Murermestrene Jürckmann og Schumacher opførte en række solide og særprægede byhuse, nr. 74 og 78 med rundbuer samt nr. 30-32, 42 og 47, alle i perioden 1860-75. Omkring århundredskiftet prægede Vilhelm Suhr og C. J. Schwartz store dele af gadebilledet med ombygninger til nybarok, med nr. 8 (og nr. 9), nr. 51, mejeriet, samt nr. 5, hjørnehuset med tårn og spir, som de mest markante.

I 1920'erne og 1930'erne opførte Knud Friderichsen »Toftebæks- hus« ved Torvet og »lagkagehuset« nr. 64.

Flere bygninger har hentet deres udtryk fra storbyens arkitektur. Nr. 36, Tårnborg, er således en kopi af hjørnehusene med de fransk empire-inspirerede tårne opført ved Sørtorvet og på Gammelholm i 1880'erne. Nr. 39-41 har tydeligt hentet inspiration fra HB's hovedkontor i Njalsgade, København, opført i 1938 (en anden kopi findes i Nakskov).

Af udenbys arkitekter kan nævnes Viggo Woldbye, der i 1897 opførte hjørneejendommen nr. 34 og i 1919 den første større kommunale ejendom nr. 102 A-E, Belgien. Th. Dreyer opførte i 1930 nr. 84, Langehave, og Palle Suenson i 1958 nr. 57, Nygård, alle markante bygninger. Fra de seneste perioder kan nævnes Krohn & Hartvig Rasmussen's Magasin samt Erik og Aage Holsts nr. 27-29 fra 1960-61. Senest har Dissing & Weitling opført kontorhuset nr. 94-98, der med sin 185 meter lange facade er Hovedgadens længste bygning.

## Hustyper på Lyngby Hovedgade

### *Tofamiliehuset (landsbyhuset) (før 1840)*

Tofamiliehuset blev den mest almindelige hustype langs den i 1767 åbnede strækning af Kongevejen fra nr. 40, Kroen Holland, til nr. 68. Typen er kendt fra landsbyernes småhusbyggeri for håndværkere, aftægtsfolk og andre jordløse, lige som en variant af hustypen er udviklet i byerne gennem århundreder under betegnelsen boder.

Ved at opføre to boliger med fælles skorsten midt i huset sparede man af en skorsten. Skorstene skulle i modsætning til øvrigt murværk være af brændte sten, som var dyre, og som man derfor gerne ville spare på. Men nok så væsentligt for byherren var, at han fik en indtægt ved at udleje halvdelen af huset, således at nogle af udgifterne til opførelsen blev dækket. Efter en år-række kunne han sidde husfrit, en måde at sikre familiens boligforhold på i alderdommen.

Husene var i én etage, opført i bindingsværk med stråtag. Der var normalt fem eller syv fag med indgang i midten til en forstue, hvorfra der var adgang til de to lejligheder. Boligerne havde et eller to værelser mod gaden og et kammer og køkken mod gården, evt. suppleret med et eller to værelser på loftet. Ud over bolig for familien rummede de små huse ofte arbejdssted for håndværk som skomager og sadelmager.

Denne hustype var også den mest almindelige i Bondebyen;



*Hjørnehuset nr. 5, opført i 1906 af Vilhelm Suhr som en forhøjelse af Bagergårdens sidebygning fra 1783.*







*Hovedgadens nordlige ende omkring 1900. Til venstre Hotel Lyngby med den karakteristiske trappe til salen over rejsestalden. Til højre landstedet Christianslund, nr. 16, med gavlkvist og forhave. I forgrunden en af amtsvejvæsenets skærvebunker.*

men mens husene i Bondebyen lå tilfældigt i forhold til de gamle veje over forten, placeret på meget små grunde udstykket efter udskiftningen, var husene ved Kongevejen altid orienteret langs med denne. De havde en lille forhave og lå med afstand til nabohusene, og der var derfor mulighed for vinduer i gavlene.

Eksempler på tofamiliehuse opført før 1840 er nr. 23, 27, 33, 35 og husrækken nr. 44-56 samt nr. 60 og 64. Enkelte landsbyhuse opførtes som bolig for én familie: nr. 3, nr. 25 (Hjulmandens hus) samt nr. 58 og 62. Nr. 25 blev som det sidste af de oprindelige landsbyhuse nedrevet i 1975.

#### *Landstedet (før 1840)*

Landstederne opførtes i perioden ca. 1750-1860 som en hustype, der var karakteristisk ved kun at indeholde beboelse. Lige som palæerne i København var de bygget af embeds- og handelsstanden, der havde deres virksomhed andetsteds i hovedstaden. Landstederne blev opført til sommerophold, hovedsageligt i det smukke, kuperede terræn med skove og søer nord for København. En del af dem blev opført til udlejning.

Landstederne langs Kongevejen (nr. 1, 2, 4, 6, 10, 16, 20, 28, 37 og 56) blev opført som både en- og tofamiliehuse, og de var forskellige i både størrelse og byggestil. Nr. 4, Ålykke, var et lille grundmuret stråttækt enfamiliehus med to værelser og kammer, mens nr. 10, Tuteins landsted, var i to etager, opført i bindingsværk med træbeklædning og tegltag med 13 værelser og to kamre til tjenestefolk. Nr. 2, Frieboeshvile, var grundmuret med spåntag og

*Hjulmandens hus, nr. 25, blev som det sidste landsbyhus nedrevet i 1975.*

var fornemt udstyret i rokokostil, mens nr. 6 (samt nr. 16 og nr. 20) var enkle gavlkvisthuse i guldalderens nøgterne klassicistiske stil. Nr. 37 var med sine fire etager den senere Hovedgades første etagehus, og fornemt udsmykket i tidlig klassicistisk stil.

Fra omkring 1850 blev de fleste landsteder helårsboliger.

En variant af landstedet er lystgården, hvor der i et vist omfang blev drevet landbrug. To eksempler fra Hovedgaden er nr. 2, Frieboeshvile, og nr. 57, Nygård. Nr. 5 blev i 1849 bagergård.

Af landstederne er nr. 2, 6, 28 og 37 bevaret i deres oprindelige skikkelse; men de har i dag andre funktioner. Kun nr. 6 er stadig beboelse.

### *Kroer og møller (før 1840)*

De to kroer og vandmøllen var blandt de ældste bygninger ved Kongevejen - bortset fra kirken. De var karakteristiske ved at rumme flere funktioner ud over beboelse, og de har gennem tiden bestået af flere bygninger.

De to kroer, nr. 1, Store Kro, og nr. 40, Holland, var fra hhv. 1661 og 1699. De oprindelige bygninger var i bindingsværk med stråtag. De omfattede både landbrugsbygninger, stalde og lader, og nr. 40 havde desuden en hestemølle med kværn. Derudover var der brænderi og bryggeri samt skænkestue og bod, d.v.s. butik. Vognporte og rejsestald lå ud til Kongevejen.

Kroernes hovedbygninger blev grundmurede, Store Kro delvis fra 1783 (facaden) og begge kroer helt fra 1802, hvor Holland genopførtes efter en brand. Dens beboelseshus blev nu postgård, opført som et stateligt klassicistisk bygningsværk, mens den oprindelige hovedbygning overfor havde rokokofacade. De to gavlkviste lå over for hinanden og dannede en smuk portal ved den snævre del af bygaden. Også Store Kro havde fra 1802 gavlkvist mod Kongevejen.

Hotel Lyngby er i dag indrettet til plejehjem med dagcenter i de oprindelige bygninger fra slutningen af 1800-tallet. Hollands hovedbygning er delvis bevaret efter en ombygning i 1927, hvor bl.a. gavlkvisten blev udvidet fra tre til fem fag. Baghusene blev nedrevet i 1906 og Postgården i 1971.

Lyngby Mølle bestod siden 1761 af to møller, hvoraf Søndre Mølle må betragtes som den oprindelige (omtalt første gang i 1492) og Nordre Mølle den nytilkomne. Bygningerne var på dette tidspunkt i bindingsværk med dels tegl- og dels stråtag. Mod Kongevejen lå en hovedbygning i grundmur med tegltag, efter en tegning fra 1792 at dømme (se side 24) med samme fornemme præg som landstederne og kroernes hovedbygninger.

Nordre Møllens nuværende bygning er fra 1846/1850 og har endnu udseende som en landbrugsbygning, mens den Søndre Mølle brændte i 1902 og genopførtes i en arkitekturstil, der svarede til, at møllen nu lå midt i en provinsbystad.

### *Det lille byhus (gavlkvisthuset) (1840-1870)*

Nybyggeri og ombygninger i perioden ca. 1840-1870 var præget



*Det Hvide Palæ, opført i 1806 som et udlejningslandsted med ialt fire etager, inspireret af Harsdorffs palæer i tidlig klassicistisk stil med pilastre og segmentfrontoner.*



*Hotel Lyngby ca. 1920. Hotellet spillede en vigtig rolle i byens kulturliv i mellemkrigs-tiden.*



*Lyngby Søndre Mølle blev opført i 1902 i nationalromantisk stil præget af provinsbyens »storbydrømme«.*

Den nordlige del af bygaden i 1900, præget af gavlkvisthusene. Forrest til venstre nr. 44 og bag dette kroen Holland, nr. 40, med Postgården, nr. 11, overfor. Alle gavlkviste har tre vinduesfag.



af omdannelsen af landsbyhusene til små byhuse. Idealet var grundmurede og tegltækte huse i én etage med gavlkviste. Sådanne huse opførtes i alle landets byer efter de mange bybrande i 1700-tallet, inspireret af tegninger af generalbygmester Lambert van Haven (1692) og overlandbygmester J. C. Krieger (1729). Disse små borgerhuse med gavlkviste kom til at præge købstæderne - og også Lyngby Hovedgade.

Gavlkvisten gav mulighed for at indrette flere værelser i tagetagen, og de tilførte et bymæssigt præg til Hovedgadens bebyggelse fra nr. 44 til nr. 88 og nr. 27-35. Efter brande i 1831-37 opførtes en række nye ejendomme, alle i grundmur med tegltag og for en dels vedkommende med gavlkviste, f.eks. nr. 35, 44-46, 50 og 54. Andre nybygninger opførtes i samme stil (d.v.s. med gavlkvist), f.eks. nr. 27, nr. 60 og nr. 76, 84 og 88. De fleste var tofamiliehuse med samme grundplan som landsbyhuset.

I dag er kun det oprindelige landsted nr. 6 bevaret som et typisk gavlkvisthus. En del af de tidligere gavlkvisthuse er blevet forhøjet, f.eks. nr. 35, 44, 46 A og 50. Kun på nr. 44 er gavlkvisten synlig mod gaden (i mansardetagen), lige som den oprindelige gavlkvist ses mod gården i nr. 35.



Generalbygmester Lambert van Havens typphus-tegninger fra 1692, der sammen med Kriegers »ildebrandshuse« fra 1728 kom til at præge bybilledet. Flere landhuse blev forhøjet med gavlkvist, f.eks. nr. 60, apoteket, i 1846.

#### *Smedier, jernstøberi og fabrikker (før 1870)*

Kongevejens erhvervsbyggeri var før 1870 præget af en række mindre virksomheder som smedier og bagerier samt af enkelte fabrikker i området ved Mølleåen, nemlig farveri og maskinfabrik. De ældste smedier var Brobergs smedie, nr. 54, og Eggertsens smedie, nr. 46, fra hhv. 1779 og 1792. Brobergs smedie var oprindeligt indrettet i beboelseshuset mod vejen. I 1832 nedbrændte nr. 46, og efter den tid blev gadens smedier indrettet i side- eller baghuse, d.v.s. i selvstændige bygninger. Andre smedier var Hegelunds smedie fra 1809, nr. 16, Jantzens smedie fra 1840, nr. 67, senere overtaget af Reisenberg, samt Malmgreens smedie,

nr. 39 (flyttet fra nr. 54 i 1877). Alle havde beboelse mod gaden, indrettet til smedemesteren, og flere havde desuden lejligheder og værelser til udlejning, sandsynligvis til ansatte i smedien (f.eks. nr. 46 og 54).

Bentzens Jernstøberi, nr. 70, opført i 1853 med beboelsesbygning fra 1847, er den eneste virksomhed fra Lyngbys første industrialiseringsperiode (i midten af 1800-tallet, jfr. Jeppe Tønsberg: *Industrialiseringen af Lyngby*, 1984, side 61-69), hvis bygninger er bevaret. Støberibygningen indeholdt i loftsetagen værelser og kamre til ansatte. I 1993 blev bygningen nedrevet og en kopi opført, mens stuehuset mod gaden er bevaret i udvidet og forhøjet skikkelse.

Ved Mølleåens nordlige gennemløb under Lyngby Hovedgade havde fra 1736 Holmsteds farveri ligget (senere nr. 22), tilhørende Holmsteds klædefabrik på Christianshavn. Fra 1794 havde her været vaskehus for Sorgenfri Slot; men i 1800-tallet var alle spor efter erhvervsvirksomhed slettet. Derimod opførte blegmand Johansen i 1855 et vaskehus ved søen (i dag Mølledammen), det senere nr. 4.

I 1845 indrettede maskinbygger Beck en maskinfabrik for tekstilmaskiner i gartnerboligen til nr. 10. Efter en brand opførtes en ny maskinfabrik i 1859, i tre etager, grundmuret med pyramideformet tag. Maskinfabrikken og det gamle landsted nedbrændte i 1875.

#### *Byhuset med butikker og boliger (efter 1870)*

Byhuset, eller købstadshuset, er karakteriseret ved at have to etager med butikker i stueetagen, bolig for ejeren på 1. sal og evt. en eller flere boliger for lejere i tagetagen. Der er således tale om et mindre etagehus, hvor adgangen til lejlighederne sker fra et fælles trapperum.

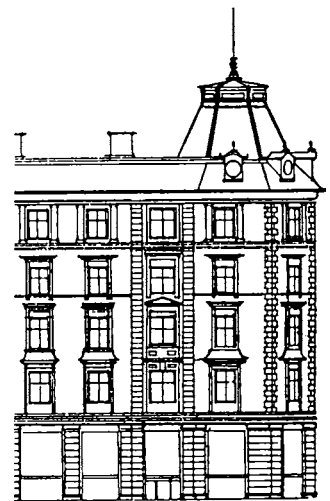
Det første etagehus på Lyngby Hovedgade var som nævnt Det Hvide Palæ, nr. 37; men ser man bort fra dette specielle tilfælde, må murermester Jürckmanns ejendom fra 1860, nr. 78, regnes som det tidligste eksempel på et mindre etagehus med to lejligheder på hver etage. De følgende år opførtes en række ejendomme med to etager og udnyttet tagetage. Stueetagen blev indrettet til butikker, ofte med små lejligheder bagved, mens 1. sal havde en eller to lejligheder med adgang fra trapperum. Kvistetagen kunne rumme værelser til butiksansatte og tjenestefolk. Eksempler er nr. 13-17, 21, 36 før forhøjelsen, 38, 46 og 54.

Facaderne var oftest udført i blank mur, de fleste enkle og beskedne med trefags kviste (nr. 15, 38 og 54), andre med kraftige gesimser og andre arkitekturvirkemidler (nr. 13 og 78). Og Hovedgaden havde fået sit første tårn med Tårnborgs (nr. 36) hjørnetårn efter forhøjelsen i 1887, inspireret af fransk empire som Søtorvet i København.

Disse tidlige byhuse (fra perioden 1870-1890) er alle opført på små grunde med én hovedtrappe, der ofte var anbragt i midten med butikker og lejligheder på hver side. Undtagelser er nr. 13,



*Bentzens jernstøberi fra 1853 med beboelseshus fra 1847, forhøjet i 1922. På billedet ses de oprindelige rundbuede gavlvinduer, som desværre forsvandt ved husets nedrivning og genopbygning i 1993.*



*Tårnborg, nr. 36, blev opført i 1887 ved den nyanlagte Fæstningskanal som en forhøjelse af en ældre toetages ejendom. Arkitekten Viggo Klein var tydeligt inspireret af to nyopførte bebyggelser i København, Søtorvet og Gammelholm (øverst). (Efter Millech & Fisker, *Danske Arkitekturstrømninger*, 1957).*



*Murermester Jürckmanns ejendom fra 1860, nr. 78, det tidligste eksempel på Hovedgaden på et etagehus med to lejligheder på hver etage. Desværre er bygningen i dag skjult bag restaurant Bjælkestuens tilbygning.*

15, 21, 36 og 46, der havde én stor lejlighed på 1. sal, og hvor trappen derfor var anbragt ved gavlen. De store lejligheder havde normalt korridor midt i huset med adgang til alle værelser - en opfindelse, der gjorde det muligt at komme fra ét rum til et andet uden at forstyrre i de mellemliggende rum, og som gjorde udlejning af værelser til logerende mere ugenert.

Flere af byhusene havde to trapper, f.eks. nr. 13-17, udført som hovedtrappe og køkkentrappe. Efter det reviderede bygningsreglement fra 1881 var dette egentlig kun påkrævet i bygninger med selvstændige lejligheder i tagetagen (2. sal). Men i løbet af få år blev der da også indrettet lejligheder i tagetagen i disse bygninger. Nr. 17, der havde kælderbutikker, to lejligheder i stueetagen og på 1. sal samt værelser i tagetagen, fremstod endda som et fire etagers hus.

I perioden 1870-1890 opførtes ialt 13 toetages huse, mens tre huse blev forhøjet til hhv. to etager (nr. 5 og 60) og tre etager (nr. 36). Hovedgaden begyndte nu at ligne en bygade. - Af disse tidlige byhuse er halvdelen bevaret, f.eks. nr. 36, 42, 46 og 54.

#### *Fabriksanlæg med villa og fabriksboliger (1870-1900)*

Som mange provinsbyer oplevede Lyngby en kraftig befolknings-tilvækst, først og fremmest som følge af industriudviklingen. Den var begyndt i 1850'erne med Bentzens jernstøberi, nr. 70, og Becks maskinfabrik, nr. 10.

Efter 1870 prægedes fabriksbyggeriet af en ny byggestil, inspireret bl.a. fra England. Store bygninger med rundbuede fabriksvinduer, maskinhuse med høje skorstene, og dampmaskiner med remtræk, der fordrede store rum. Fra denne tidlige periode stammer fabriksanlægget nr. 10-12, Pritzels maskinfabrik og væveri, opført i 1876 efter den tidligere maskinfabriks brand. Med fabrikantvilla og fabriksboliger (nr. 12, opført 1870) var anlægget præget af det patriarkalske forhold, som var karakteristisk for den tidlige industri. Villaen var Hovedgadens første, opført i enkel og traditionel stil med gavlkvist, og den var indrettet med to boliger, lidt usædvanligt efter tidens idealer. Fabriksboligerne i nr. 12 var store, 3-6 værelser med pigekamre, og har sandsynligvis været forbeholdt mestre og udlærte svende på fabrikken. Hele anlægget er bevaret med villa, fabriksboliger og de to fabriksbygninger fra hhv. 1883 og 1909 (idet den oprindelige fabriksbygning fra 1876 nedbrændte i 1908, men blev genopført omtrent i sin oprindelige skikkelse).

Lyngby fik sit egentlige industrielle gennembrud i perioden 1890-1916, hvor antallet af industriarbejdere steg til næsten 900, svarende til 40% af arbejdsstyrken. De største fabrikker lå langs jernbanen og ved Lyngby Sø og Mølleåen. I denne periode opførtes J. G. Binders klædefabrik, nr. 4, bygget i 1891 og senere omdannet til filtfabrik, og Eyermands gørtleri, nr. 100, opført i 1895. Også Dansk Gardin & Textil Fabrik, Gl. Lundtoftevej 3-5, prægede med sine store bygningsmasser gadebilledet omkring Lyngby Hovedgade. De to sidstnævnte anlæg er bevaret.



*Pritzels maskinfabrik og væveri, opført i 1876 og genopbygget efter en brand i 1908. Den smukke gavl kan opleves fra Hovedgaden ved indkørslen mellem nr. 10, fabrikantvillaen, og nr. 12, fabriksboligerne fra 1870. - Personalet fra Binders klædefabrik, nr. 4, opstillet ved gavlen. Bemærk de rundbuede fabriksvinduer.*

Eyermanns fabriksanlæg, med fabrikantvilla i nationalromantisk stil, er et fint eksempel på en mindre industrivirksomhed, opført i samme stil som nr. 10. Fabriksbygningen er i to etager med oprindeligt syv, nu ti vinduesfag med rundbuede vinduer. Et stykke syd for villaen opførte Eyermann i 1896 en toetages længe med arbejderboliger, nr. 106.

#### *Villaen (efter 1870)*

Villaen blev det voksende borgerskabs foretrukne boligform i århundredets sidste årtier. Boligtypen kan karakteriseres som en videreudvikling af landstedet, d.v.s. et stort fritliggende enfamiliehus med have. Idealet hentede arkitekterne i italienske landhuse og i den engelske havebolig-bevægelse, vist første gang på London-udstillingen i 1851. I København opførte arkitekterne Meldahl og Herholdt flere villa-bebyggelser, f.eks. Rosenvænget på Østerbro (1859-60).

I Lyngby bredte villabebyggelsen sig især i de smukke områder langs Lyngby Sø og Furesøen samt ved Mølleåen, f.eks. Sorgenfrigård-udstyknngen (1900). I annoncer for disse udstyknninger lokkede man med boliger »væk fra den støv- og røgfyldte, ildelugtende luft i den tætbefolkede, kaserneprægede by«. Også langs Hovedgaden opførtes en del villaer, ialt 25 i perioden 1868-1950. De fleste lå i den sydlige del af Hovedgaden.

De første villaer var murermester Schumachers to huse nr. 30 og 32, begge opført i 1868 i traditionel stil med gavlkviste, men med stort tagudhæng efter tidens ideal. Nr. 30 var et tofamiliehus, men i modsætning til den hidtidige tradition indrettet med en bolig på hver etage. De følgende år opførtes endnu tre villaer, nr. 10 (fabrikant Pritzels villa, ligeledes som gavlkvisthus og med to boliger), nr. 21 (dengang nr. 19) og nr. 62, en vinkelformet villa. Nr. 10 og 21 havde en langstrakt grundplan med korridor midt i huset.

I perioden 1885-1910 opførtes 15 villaer, alle med samme grundplan: kvadratisk med skillevæggene i korsform med en skorsten i midten, så alle fire værelser kunne opvarmes (med kakkelovne). Indgang og trappe til tagetage var placeret på gavlens eller på bagsiden. En gavlkvist blev ofte anbragt asymmetrisk ved den ene gavl, således at tagetagen fik vinkelformet grundplan.

Facaderne var præget af tidens nationalromantiske ideal, med blank mur og stort tagudhæng, ofte med udskæringer i træværket i tagspidsen. Verandaer og karnapper skød frem fra facaden mod gaden eller mod haven. Eksempler er nr. 18, Villa Olga fra 1885, nr. 84, Villa Francaise, nr. 90-100, nr. 108, Agerbo, samt nr. 53 og 95. De fleste lå på vestsiden af Hovedgaden, ud til vejen med have bag huset.

Fire villaer skilte sig ud fra den ovennævnte type. Nr. 4, fabrikant Binders villa, var opført i 1901 i nybarokkens palæagtige stil med mansardtag, nr. 7 var et bindingsværkshus opført i 1887 hen over Fæstningskanalen med butik (og uden have), nr. 9 var



*I 1859-60 opførtes et af de første villakvarterer, Rosenvænget i København. Otte år efter byggede murermester Schumacher de to første villaer på Hovedgaden, nr. 30 og 32 (underst).*



*Byvillaen nr. 9, opført i 1905 i tung nybarok af arkitekt og tømrermester Vilhelm Suhr.*



*Etageejendommen nr. 55 A-B opført i 1905 af murermester Niebling. Som noget nyt pryder store altaner facaden.*

en byvilla i tung nybarok, ligeledes uden have, og nr. 11, Havehuset, lå bag ved Postgården med gavlen mod smøgen, så der var udsyn fra soveværelset til gaden.

I perioden 1921-50 opførtes endnu fem villaer. Nr. 59-61 blev bygget i 1921, nr. 59 med to boliger og inspireret af Bedre Byggeskiks idealer om dansk håndværkstradition med gavlkvist og regelmæssig fagdeling. Nr. 88 A, en tofamilies byvilla med butik, opførtes i 1930, nr. 88 i 1937 og parcelhuset nr. 114 i 1950.

Af de 25 villaer er kun tre bevaret, nr. 10, 100 og 114.

#### *Etagehuset med butikker og store lejligheder (omkring 1900)*

Omkring århundredskiftet opførtes seks ejendomme med store lejligheder for det bedre borgerskab. Bygningerne var med deres tre etager og kvist eller to etager og kvist højere end de ældre byhuse, og de rummede, ud over butikker i stueetagen, fra fem til tolv lejligheder. Der var således tale om egentlige udlejnings-ejendomme, selv om ejeren i enkelte tilfælde boede i huset.

Fem af etagehusene (nr. 8 A, 34, 55 A-B, 76 A og 78) kan karakteriseres som gadehuse med én eller to opgange med adgang til to lejligheder på hver etage. Lejlighederne var indrettet med 3-5 værelser, hvortil der var adgang fra trapperum via en korridor. De fleste havde desuden pigekammer ved køkkenet med adgang fra køkkentrappen. I tagetagen i nr. 34 var der værelser og kamre for butikspersonalet, et sent udslag af en gammel tradition i byhuset.

Lejlighedernes grundform er lige som ved villaen oftest med skillevæggene i korsform, altså med fire lige store rum, hvoraf det ene er opdelt i køkken og pigekammer. Ved større lejligheder tilføjedes to ekstra værelser i den ene ende. Man kan således sige, at etagehuset består af 8-16 små villaer lagt oven på hinanden, to og to om hver opgang.

De fem ejendomme er opført fra 1897 til 1905 i forskellige historiske stilarter. Nr. 8 A, 34, 76 A og 78 har facader i røde sten, nr. 55 A-B er pudset. Nr. 8 A er prydet med støbejernsdetaljer og gavlundsmykning, nr. 55 har rundbuede trappekviste, og nr. 78 har hjørnetårn i bindingsværk. Forretningsejendommen nr. 34 har et lille hjørnetårn og ornamenten i jugend-stil over vinduerne. De to hjørneejendomme nr. 76 A og 78 er en etage lavere end de øvrige, hvilket er med til at give dem et præg af »stationsbystil«.

Nr. 26 A-B blev opført i 1903 i tre etager med kvistetage. Der var to opgange til lejlighederne, der havde en vinkelformet grundplan, fordi de delvis lå i sidebygningerne på bagsiden. Ejendommen havde 6 butikker i stueetagen og ialt 12 lejligheder, to om hver opgang på hver etage. Forhusets del havde ikke korridor, men adgang fra trapperum via en lille entre til spisestue og stue, hvorfra der var forbindelse til herreværelset. I sidebygningen lå soveværelse, køkken, spisekammer og pigeværelse langs en korridor. Denne lejlighedstype er kendt fra herskabslejligheder i København (f.eks. på det indre Østerbro), og der fandtes flere



*Hjørneejendommen ved Gammel Jernbanevej, nr. 78, opført i 1898 med røde sten og bindingsværkstårn i »stationsbystil«. Desværre er bygningen i 1996 blevet malet lys grå, hvorved alle de murede detaljer er gået tabt.*

eksempler i byhuse på Hovedgaden, nr. 13, 36 og 60. Lige som nr. 55 A-B var ejendommen delt i to matrikler, og i perioden 1918-73 var der to ejere.

De seks ejendomme havde ialt 18 butikker, hvoraf der til de seks hørte små lejligheder, samt 46 store lejligheder. I to af ejendommene boede ejeren (bygherren) i en af de større lejligheder (i nr. 8 A og 34), mens de øvrige var rene udlejningsejendomme.

Alle seks ejendomme er bevaret i dag som eksempler på århundredskiftets solide etagehusbyggeri for borgerskabet.

#### *Etagehuset med små lejligheder omkr. 1900 (arbejdernes boliger)*

Omkring århundredskiftet flyttede mange til Lyngby for at søge arbejde på den nye fabrikker. Byen var ikke forberedt på denne tilflytning, og der var kun få fabriksboliger (f.eks. nr. 12, Pritzels ejendom fra 1870, og Lyngby Glasværks boliger fra 1873, Boulevarden 1). Enkelte nye blev opført i 1896-98: Eyermands boliger, Hovedgaden 106, og Maskinsnedkeriets ejendom, nr. 85.

Fabriksboligerne nr. 12, 106 og 85 blev iøvrigt almindelige udlejningsejendomme i løbet af nogle år. Ifølge den kommunale mandtalsliste boede der i 1904 endnu enkelte med tilknytning til den pågældende fabrik, f.eks. en fabriksbestyrer og en dugmager i nr. 12. Men i 1916 var de tre små ejendomme udlejet til andre lejere.

Mange tilflyttere kom til at bo i Bondebyen, hvor ældre småhuse ofte blev inddelt i flere lejligheder eller forhøjet med kviste eller mansardetage. I 1901 boede der 1188 personer i Bondebyen.

På Hovedgaden rykkede man sammen i loftsetager, som logerende i lejligheder (f.eks. i nr. 34), i baghuse (f.eks. nr. 1, 39 og 43, de sidstnævnte blev forhøjet og indrettet med toværelses lejligheder), eller i ældre huse som nr. 31, 35, 47 og 64.

I perioden 1893-1900 opførtes fem mindre og en stor etageejendom med lejligheder til arbejdere.

Baghuset til nr. 44 opførtes i 1893 i tre etager med kælder. Der var seks lejligheder (den ene i kælderen) hver med tre værelser.

Nr. 104, Hollandshuset, opførtes i 1897 med 42 lejligheder fordelt på syv opgange. Der var 36 toværelses og 5 treværelses lejligheder samt en butikslejlighed med to værelser.

Ligeledes i Hovedgadens sydlige ende opførtes fire små etagehuse i to til fire etager, alle med én opgang til lejlighederne. Nr. 75 og 79 havde kælderbutik med lejlighed og hhv. seks toværelses og to treværelses lejligheder. Nr. 81 havde værksted i kælderen og seks toværelses lejligheder, og nr. 85 rummede fire lejligheder med to hhv. tre værelser.

Der blev ialt opført 67 små lejligheder. I modsætning til borgerskabets lejligheder, opført i samme periode, havde disse arbejderboliger ikke toilet (closet) i lejligheden. Lejerne måtte tage til takke med retirader i gården.

Af de nævnte ejendomme er kun tre bevaret, nr. 44, baghuset,



*Nr. 26 A-B, opført i 1902 i nationalromantisk stil med runde karnapper og murudsmykninger.*



*I 1906 og 1931 indrettedes fire små lejligheder i det oprindelige værksted i baghuset nr. 39. Begge perioder var præget af bolignød og mangel på især billige boliger.*



*Et af de fire små etagehuse opført omkring 1900 af murermeister Cornelius Jensen (Bjørnemose). Nr. 79 med kælderlejlighed er et eksempel på det spekulationsbyggeri, hvor bygherren med den nedgravede etage undgik at opføre to trapper.*





*Hollandshuset, nr. 104, var Hovedgadens største boligkompleks og fremstod helt frem til nedrivningen i 1974 som byens eneste lejekaserne, selv om den med sine tre etager ikke kan sammenlignes med tilsvarende byggeri i Københavns brokvarterer.*

nr. 81, Odinshøj, og nr. 85. Sidstnævnte er nu ombygget til kontorer for tømmerhandelen.

#### *Etagehuse med store og små lejligheder 1900-1940*

Perioden under og efter 1. Verdenskrig var præget af stor bolig-nød. Efter bank- og byggekrisen i 1906-08 gik det private bolig-byggeri i stå, og i alle de større byer steg antallet af husvilde. Også Lyngby mærkede krisen i form af overbefolkede boliger og husvilde. F.eks. voksede antallet af beboere i Hollandshuset, nr. 104, fra 162 i 1901 til 201 i 1916, bl.a. fordi mange lejede ud til logerende eller havde familie boende.

I 1917-19 opførte Lyngby-Taarbæk Kommune nødbaracker, bl.a. på Odinsvej og Mosevej, og i 1918 opførtes det kommunale boligkompleks Hovedgaden 102, en vinkelbebyggelse umiddelbart nord for Hollandshuset (derfor bebyggelsens navn, »Belgien«). Ejendommen er typisk for det tidlige kommunale byggeri, en solid tre etagers muret bygning med fem opgange og 30 lejligheder, heraf 15 toværelses, 6 med to værelser og kammer samt 9 med tre værelser. Som noget nyt for arbejderboliger havde alle lejligheder toilet.

I samme periode opførtes kun én privat finansieret ejendom, købmand Bentzens lille byhus i to etager med kvist, nr. 25, med en stor lejlighed på 1. sal og en toværelses i tagetagen.

Efter 1922 kom der atter gang i byggeriet. Fra dette år og frem til 1940 opførtes 13 ejendomme, seks mindre med én opgang og ialt 29 lejligheder (hvoraf de 12 var med to eller tre værelser) og



*Lyngby-Taarbæk Kommunes første større boligkompleks »Belgien«, nr. 102, opført i 1918 af arkitekt Viggo Woldbye. Bebyggelsen er vinkelformet (en halv karré), og gården blev indrettet med haveanlæg og legeplads - den første på Hovedgaden.*

syv større med 4-12 opgange og med 333 lejligheder, hvoraf langt de fleste var to- og treværelses.

De seks mindre ejendomme er nr. 45 (1922), 58 (1923), 33 (1931), 64 (1932), 17 (1935) og 62 (1941). Bortset fra nr. 45, Buss' ejendom, er alle bevaret i dag. De var alle indrettet på samme måde, med butikker i stueetagen og to lejligheder på hver etage (en undtagelse var nr. 45, hvor der kun var én lejlighed på hver etage). Og der var badeværelse til hver lejlighed.

De syv større ejendomme er nr. 9 A, Brohus (1925), 66 B og 68, bebyggelsen om Torvet (1929), 84 A-F, Langehave (1930), 86 A-D (1930), 87-93 (1935) og 106-12, Lyngby Port (1939). Nr. 86 og 87-93 havde ikke butikker i stueetagen og rummede udelukkende toværelses lejligheder. Tre af ejendommene er opført langs gaden med fire opgange (nr. 87-93), som to blokke hver med to opgange som for- og baghus (nr. 86) eller i et knækket forløb med seks blokke hver med én opgang (nr. 84). Den sidstnævnte, Langehave, rummede som den største af disse ejendomme 42 lejligheder, alle med tre værelser, samt seks butikker med toværelses lejligheder.

De øvrige fire ejendomme, nr. 9 A, 66 B og 68 samt 106-12, var alle vinkelbyggede med store lejligheder mod Hovedgaden og små lejligheder i sidefløjen. Lejlighederne var traditionelle og lå to om trapperummet, med værelser, der alle havde samme størrelse (multianvendelige). En undtagelse er nr. 106-12, Lyngby Port, hvor funktionalismens krav om indretning efter brug slog igennem. Dels er der en meget varieret lejlighedssammensætning, og dels er rummene formet efter anvendelse. Lyngby Port er med sine 120 lejligheder Hovedgadens største beboelsesejendom.

#### *Fra butikstilbygning til basarbygning (1900-1940)*

Omkring århundredskiftet blev en del butikker indrettet i tilbygninger til allerede eksisterende byhuse. Ved at bygge til ved gavlen undgik man ændringer i de allerede indrettede boliger. Eksempler på sådanne butikstilbygninger er nr. 52, opført i 1892, nr. 54 fra 1895, nr. 58, opført i 1872 og indrettet til butik i 1882, samt nr. 47 fra 1909. Med disse tilbygninger blev husrækken nr. 48-58 sammenhængende. Kun tilbygningen ved nr. 54 er bevaret i sin oprindelige énetages skikkelse, mens tilbygningen ved nr. 52 nu indgår i den forhøjede bygning.

I en række tilfælde opførtes tilbygninger foran huset, hvorved boligerne i stueetagen kunne indrettet til butik og baglokaler. Eksempler herpå er nr. 20 (opført 1898-99), nr. 74 (1904), nr. 80 (1931-39), nr. 82 (1923-43) samt nr. 85 (1958-80). Af disse er kun nr. 74 og 85 bevaret.

Fra 1925 til 1940 opførtes en række butiksbygninger i én etage på ledige grunde, ofte tidligere haver. De rummede fra én til syv butikker med baglokaler og ofte køkken og toilet. De var rationelt indrettet og havde store butiksinduer mod gaden. Den første var nr. 63, en smuk udstillingspavillon til automobilforret-



*To moderne ejendomme i 1930'ernes funktionalistiske stil: nr. 64 med butikker og én opgang, og nr. 87-93 med fire opgange uden butikker. Begge i blank mur.*



*Basarbygning opført i 1937 i den tidligere have nord for Bentzens jernstøberi, nr. 70*



Nr. 95, boligselskabet Lejerbos første bebyggelse, Vintappervænget, er opført i 1947 som en moderne blokbebyggelse i et grønt haveanlæg.

ningen bagved. De næste år opførtes syv såkaldte basarbygninger, nr. 38 (1936) med syv butikker, nr. 66 (1932) og 66A (1929), begge med tre butikker, nr. 70 (1937) med to butikker, nr. 84 (1934) med tre butikker, samt på den anden side af Hovedgaden nr. 37 (1940) med tre butikker og nr. 57 (1936) med fem butikker.

Af de ni butiksbygninger er seks bevaret, et udtryk for disse bygningers tilpasningsevne til forandringer. Nr. 66 er udvidet på bagsiden og forhøjet med en etage, nr. 66 A er ligeledes udvidet på bagsiden, nr. 70 har fået påbygget et nyt købstads- hus i 1989. Nr. 84 og 37 er bevaret omtrent i oprindelig skikkelse. Nr. 63, udstillingspavillonen, indgår i Andersen & Martinis ombyggede anlæg. Flere af basarbygningerne rummer i dag kun én butik.

#### *Etagehuset 1946-96 - tradition og fornyelse.*

Siden 2. Verdenskrig er der blevet opført 6 større og mindre ejendomme med ialt 218 lejligheder og 24 enkeltværelser. To af ejendommene er opført af Lejerbo som socialt boligbyggeri, nr. 95 fra 1946-47 og nr. 104, opført 1976 efter nedrivning af Hollandshuset. De øvrige er privat byggeri, nr. 57, Nygård, (1958), nr. 11, Ny Brohus (1976), nr. 53 og nr. 59-61, begge opført 1988. Med hensyn til bebyggelsesform, facadeudtryk og indretning repræsenterer disse ejendomme både tradition og fornyelse.

Nr. 95, Vintappervænget, er Lejerbos første bebyggelse. De 90 lejligheder blev opført i tre fritliggende blokke på 2-5 etager, placeret i et smukt anlagt haveanlæg med legepladser. Lejlighederne er alle orienteret mod sydvest og er forsynet med små altaner. De er traditionelt udført og varierer i størrelse fra ét værelse til tre værelser med kammer. Som Hovedgadens eneste parkbebyggelse er Vintappervænget et smukt eksempel på funktionalismens ideer om sunde boliger for arbejderklassen.

De øvrige fem ejendomme er alle udført som vinkelbygninger - nr. 11, Ny Brohus, i form af en tilbygning til Brohus.

Nygård, nr. 57, er en statelig bebyggelse, med traditionelle byggematerialer udnyttet på en ny måde. Ejendommen rummer butikker i stueetagen, oprindeligt 30 kontorer på 1. sal og 24 store lejligheder og 12 enkeltværelser i forhuset. Der er 24 lejligheder i sidefløjen.

Nr. 53 og 59-61 er opført efter kommuneplanens bestemmelser om blandet erhverv og boliger. Nr. 53 rummer således to lejligheder i forhuset og fire i sidebygningen mod Nørgaardsvej. Bygningen er med facadeudtryk og materialer et flot eksempel på fornyelsen af byhuset, i dette tilfælde med fremhævelse af husets konstruktion som virkemiddel.

Nr. 59-61 fremtræder mere traditionelt med den lange facade med vandrette vinduesbånd og murede brystninger. Til gengæld rummer ejendommen nogle spændende nye lejlighedstyper i to etager. De har adgang fra en altangang på bagsiden og introducerer alrummet i åben forbindelse med køkkenet.



Nygård, nr. 57, har trods sin længde og højde en varieret facadeudformning med forskellige vinduesopdelinger. Det høje tag er elegant udformet med svejf og trappe- og gavlvinduer. Huset optager Hovedgadens drejning med et lille knæk på midten.

De to sidstnævnte ejendomme er en forstørret udgave af de »nye købstadshuse«, som kommuneplanen fra 1981 kræver.

#### *Det nye »købstadshus« 1981-96*

I 1981 vedtog Lyngby-Taarbæk Kommunalbestyrelse nye forskrifter for opførelsen af nybyggeri på Hovedgaden. Det skete efter en lang offentlig debat, hvor mange borgere kritiserede de foregående års byggeri af butikshaller og kontorhuse uden boliger. Ifølge kommuneplanen skal nybyggeri indeholde butikker i stueetagen, liberalt erhverv på 1. sal og boliger i den eller de øverste etager.

I de følgende år er der blevet opført tre sådanne, mindre byhuse, nr. 13-15, nr. 70 A og nr. 76. De er alle i to etager med udnyttet tagetage, baghuset nr. 13 er dog i tre etager med to kvistetager.

Forhuset, nr. 15, er et altangangshus med seks lejligheder, tre med forskudt plan og åben forbindelse mellem køkken og alrum, tre med to værelser. Baghuset rummer otte lejligheder af forskellig størrelse og indretning. Facaderne står vandkurede med en varm okkergul farve, der passer fint til det købstadsagtige præg.

Nr. 70 A er påbygget en basarbygning fra 1937 og rummer to lejligheder i to etager i den sydlige ende samt to erhvervslejemål i den nordlige. Facaden er utraditionel med forskellige vinduesformater i betonmuren, der er malet lys pastelrød.

Nr. 76 er et forsøg på at efterligne ældre gavlkvisthuse, i dette tilfælde mindre vellykket. De to store kviste er anbragt i tagfladens ender over vinduerne i facaden, et forsøg på at skabe symmetri, som det lille hus tydeligvis ikke kan tåle.

De to førstnævnte eksempler viser, at det kan lade sig gøre at opføre små byhuse i moderne form og med utraditionel indretning.

#### *Kontorhuset 1946-96*

I 1946 opførtes den første moderne forretningsejendom på Hovedgaden, nr. 41, på hjørnet af Klampenborgvej, der i 1950 blev ført igennem til Torvet. Bygningen, der i sit arkitektoniske udtryk varslede en ny tid, var præget af Rådhusets stramme facadeopdeling og dets tilbagetrukne tagetage. Den havde desuden hentet inspiration fra HB's hovedbygning i København med dens rundede hjørneafskæring. Facaden var grundmuret, selv om huset var et moderne søjlehus, og vinduerne står således traditionelt som huller i facademuren. Nr. 41, der blev færdigbygget i 1964 med tilføjelsen mod nord, rummede oprindeligt flere lejligheder; men de var for dyre og kunne ikke udlejes, hvorfor de blev indrettet til klinikker. I nogle år havde ejeren, farvehandler Schmidt, sin bolig her. Nr. 27-29 og nr. 47 (1960-62) med hhv. fem og fire etager var opført i den nye, teknisk prægede »internationale« stil med søjlekonstruktion og lette facadeelementer. Vinduerne fremstod som bånd med store glaspartier, der gav lys



*Det nye »købstadshus« nr. 70 A er opført i 1989 som en påbygning på den oprindelige basarbygning fra 1937. De forskellige vinduesformater afspejler husets indretning til bolig og erhverv.*



*Hovedgadens første forretningsejendom på hjørnet af Klampenborgvej, opført i 1946. Bygningen har hentet inspiration fra HB's hovedbygning i København, opført i 1936 i Njalsgade (øverst, foto fra Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger 1896-1946, 1948).*



*To kontorhuse, der repræsenterer en udvikling i størrelse og dominans. Nr. 47 er opført i 1962 som en mellemstor forretningsejendom i den internationale stil, mens nr. 94-98 fra 1994 med sin 180 meter lange facade er udtryk for tidens entreprenøropførte udlejningsbygninger.*

til de store kontorlokaler. Nr. 27-29 rummede i nogle år en lejlighed til apotekeren, men er i dag indrettet til klinikker og kontorer.

I 1973-76 opførtes Bikubens etagehus, nr. 25, som et bank- og kontorhus i tre etager, og Alm. Brands kontorbebyggelse, nr. 4, i tre-fire etager. I modsætning til de tidligere kontorhuse havde nr. 4 ikke butikker i stueetagen. Bygningerne ligger tilbagetrukket fra vejen, med hovedbygningens gavl mod denne, hvorved den lange facade (134 meter) ikke virker så dominerende som i den senest opførte kontorbebyggelse, nr. 94. Dette kontorhus er med sin 180 meter lange og 4-6 etager høje facade Hovedgadens største ejendom, beliggende langs gaden med en svag krumning mod Hollandsvej og frakørslen fra Omfartsvejen.

De seks kontorhuse på Hovedgaden repræsenterer således en udvikling svarende til beboelsesejendommenes med hensyn til størrelse og dominans. De tre første, fra 1946-73, er opført til ejeren og bygherren, hhv. farvehandler, apotek og bank. De er beliggende med korte facader mod Hovedgaden, som hjørnebygninger eller indpasset i husrækken.

Med de store kontorhus-bebyggelser nr. 4 og 94, opført som udlejningsejendomme, er hustypen blevet mere synlig i gadebillede.

#### *Varehuse og butikshaller 1961-73*

I 1961 opførte Magasin sin filial i Lyngby, et varehus beliggende på hjørnet af Lyngby Hovedgade og Klampenborgvej med adressen Hovedgaden 43. Varehuset er opført i tre etager som en søjlekonstruktion med lette facadeelementer.

Magasins varehus er det første af tre varehuse og butikshaller, der blev opført 1961-73. De øvrige er nr. 60, HB's lille varehus, opført i 1963 i tre etager, og nr. 21-23, Irma og Gad, der blev opført i 1973. De er opført til butikserhvervets krav om store butiksarealer med selvbetjening, med stort vareudvalg og uden forstyrrende søjler og vægge eller installationer fra boliger eller erhverv i de øvre etager. I modsætning til 30'ernes basarbygninger rummer de hver kun én butik.

Både nr. 60 og nr. 21-23 er placeret med den korte facade mod gaden og med en husbredde på hhv. 63 og 50 meter, d.v.s. i hele grundens udstrækning. Nr. 60 erstattede den smukke apoteksbygning, og nr. 21-23 var en del af byfornyelsen nr. 11-29, som oprindeligt skulle have haft flere butikshaller. Men borgerprotester førte til en revideret plan, hvorved nr. 17 blev bevaret, og hvorefter nybyggeri som nævnt skulle rumme både butikker, kontorerhverv og boliger.

De tre varehuse og butikshaller har ikke nogen dominerende virkning i Hovedgadens gadebillede; men en stor del af gadens handelsliv er med de store butikshuse trukket indendørs.

#### *Konklusion*

Hovedgaden er karakteristisk ved den sammensatte bebyggelse



*Med de nye varehuse er en stor dels af Hovedgadens butiksliv trukket indendørs. Irma-Gad svarer med sine 1500 m<sup>2</sup> til 15 almindelige butikker, HB-Superbrugsen med 1800 m<sup>2</sup> svarer til 18 og Magasin med 20.000 m<sup>2</sup> svarer til 200 butikker, d.v.s. lige så megen butikshandel som resten af Hovedgaden.*



*Hovedgaden set mod nord med nr. 54, Laurits Møllers gård, til venstre. Denne del af gaden har bevaret en harmonisk ældre bebyggelse. Men husene har skiftet facadeudtryk, mursten er dækket med puds, vinduestakten i butiksetagen svarer ikke til takten i de øvre etager, og baldakiner skærer facaden midt over. Disse forhold bør rettes ved fremtidige ombygninger.*

med huse fra alle perioder, med den ældste bebyggelse mod nord og den nyere mod syd.

Hovedgadens oprindelige facaderækker var indtil omkring 1920 harmonisk præget med traditionel byggeskik, med huse i 1-2 etager med kviste (med enkelte undtagelser). Men fra ca. 1930 byggedes der højere, med 3-4 etager, og fra 1935 blev 5 etager tilladt. Forhøjelser og nybyggeri brød i byens centrale dele de ensartede husrækker, og nye stilarter holdt deres indtog.

Fra 1900-tallets begyndelse er godt en trediedel af husene bevaret i dag; men de fleste er ombygget med de skiftende krav. Butikker er rykket ind i stueetagen og boliger indrettet på 1. sal. Byens centrum flyttede mod syd, og nye forretningsejendomme og varehuse opførtes omkring Klampenborgvej. I de ydre dele af Hovedgaden, hvor de pladskrævende erhverv som fabrikker, værksteder og tømmerhandel fandt plads, er der i de senere år opført store kontorbebyggelser.

Trods ombygninger og nybyggeri er den oprindelige bebyggelses struktur og facadelængder dog bevaret i det meste af Hovedgaden, fra Frieboeshvile til Gammel Jernbanevej på den vestlige side og fra Møllebo til Mosevej på den østlige.

Hustyperne i Lyngby kan genfindes i de fleste danske byer. Selv om de fleste er opført af lokale håndværksmestre og arkitekter, er der en tydelig inspiration fra især københavnske byggerier (bebyggelsen i Lyngby er dog 1-2 etager lavere), lige som de tidlige landsteder har medført efterligninger i facadeudsmykninger.

Sammensætningen af hustyperne, der tilsammen repræsenterer et kvart årtusindes byggeskik, er derimod særpræget. Og sammen med gadens præg af gammel landevej (gadens bredde, træerne) gør den Lyngby Hovedgade til at ganske unikt gadeparti.



*Hovedgaden før de store ændringer i 1960'erne: brosten, vejtræer og købstadshuse med korte facadelængder og små butikker. Dette specielle miljø findes endnu og bør værnes, f.eks. ved at opdele byggeri og butikker i mindre enheder.*

## Navneregister

- A-69 Byggeadministration 120  
A B C Cafeteria 207  
A. M. Totalentreprise A/S 275  
A L Sport 275  
ASX9548 Aps. 425, 427  
Abell, Karen 44  
Abloy låseservice 405  
Accumulatorfabrikken: se Lyac  
Adserballe og Knudsen A/S 426, 427  
The Adventorous Cook krydderier 227  
Afrodite Clinique skønhedsklinik 141  
Afro-form 204, 205  
Villa Agerbo: se Ly. Hvg. 108; 446  
Agerbo ejd.selskab 444  
Agier, P. G. 141  
Ahl, Holger 138  
Ahlefeldt, Carl 37  
A/S M. N. 3 bf 351  
Alcotini data 110  
Alexandrine (dronning) 108, 235  
»Alfa« skotøj 196  
Alfonso de Carvalho, J. S. 58, 84  
Aller, Jens 171  
Allermann farve 227  
Alling, K. 425  
Alm. Brand af 1792 56, 61-62, 69, 72, 446  
Alstrup, Birthe 244  
-, Knud 244  
Ammitzbøll, C. J. 166  
Andelsbanken 148  
Andelsboligforeningen Brohuset 78  
Andersdatter, Sidse Marie 53  
Andersen, A. 393  
-, A. R. 204  
-, Anna 313  
-, B. 339  
-, C. 143  
-, Carl (købmand o. 1900) 76, 203  
-, - (- o. 1950) 388  
-, - (skomager) 261, 287  
-, - (tøffelmager) 272  
-, - (vin og cigarer) 445  
-, Carl Frederik 357, 359  
-, Clara 445  
-, E. 244  
-, E. R. 159  
-, Elisabeth Poulina (Vosbein) 226  
-, Emilie 101  
-, F. (detailhandler) 415  
-, F. (slagtermester) 204  
-, Frederik 286  
-, Frederik Rosaldo 235  
-, H. C. 101  
-, Hans 196, 218, 238, 249, 254, 275  
-, Jørgen 402  
-, Magnus 53  
-, Maja 413  
-, N. P. 374  
-, Poul 339  
-, Svend 104  
-, Viggo F. 255  
-, Vilhelm 395  
- & Martini 334  
Andersson, Anni 261  
Andreasen, Brdr. 104  
-, Anna Poulina Maja 69  
-, Carl Otto 69  
-, Erik 69  
-, L. Chr. 395  
Andresen, Elsebeth 286  
Andrup, Nicolai Chr. H. 261, 282  
Ankersen, H. 219  
Antik Tæpper 381  
Antikboden 179  
Antoni Fisk 243, 244  
Antonsen, Erik 381  
Apple Shop data 101  
Arbejdernes Brændselsforretning  
430, 431  
- Fællesorganisation 115  
- Kaffeforsyning 193, 196  
- Kooperativ Skofabrik 126, 207  
Arbejdstilsynet 405  
Arenholt, Aug. 399  
Arildslund, G. W. 104  
Arnet, Anne Marie 45  
-, J. F. 45  
Assenfeldt Rasmussen (glarmester) 179  
Audioscan TV og video 186  
Augustesen, J. V. 37  
Axelsen, Orla 287  
»B H« hørkram 189  
B. N. Elektronik 78  
B. O. Køkkener 405  
B P benzin 215, 218, 219, 310, 313  
B R Legetøj 234  
Bachhausen, Chr. 293  
Bachs Briller 255  
Backhaus, C. 147  
Badr, Akram 207  
»Bag om Byen« 157, 249  
Bagergården: se Ly. Hvg. 49 A-B; se  
også Hamanns Bagergård, Ly. Hvg. 5  
Bagger, E. 255  
- Jørgen 218, 238, 249, 250-51, 254,  
267, 286  
-, L. S. 249, 255  
»Baggers Plads« 215  
Baggesen, Poul 397, 399  
Bak, Aase 287  
- Sørensen, Jørn 267  
»Bali« kaffe 393  
Balleby, J. G. 179  
Balsby's Kjolestoffer 76  
Baltica forsikring 143, 313  
Baltzer El-Køb 254, 255  
-, O. K. 255  
Bamba smør og kaffe 287  
Bamboo restaurant 261  
Bang, Ingrid (Fog) 267, 282  
-, Niels 56, 61  
- Termansen, T. 312  
Banken for Lyngby og Omegn:  
se Unibank  
Barckmann, Flora 374  
Barding renseriindlevering 301  
Barfods Skolager 227  
Bartram, Agnes (Christiansen) 207  
Basbøll, C. 381  
Baskin 31 Robbins is(?) 369  
Baumann, Hans 141  
-, Heinrich R. 114  
-, Ingeborg (Schow) 444  
-, Peter 399, 427  
Baumgarten, H. H. 397, 399  
Baunehøj 193  
Bay, Axel 196  
-, Ellen 195, 196  
Beck, C. A. 89  
-, C. C. 79, 80, 81, 84, 474  
Becker, Johan 176  
Bee Cee Kjoler 239  
Bee Lee 369  
Behnke, Kl. 283  
Behrend, Joachim 45  
»Belgien«: se Ly. Hvg. 102 A-E  
Bengtsson, Dan 176  
Bentsen, Ivar 290  
Bentzen, Alfred Viggo 136, 138  
-, Anna 137  
-, Chr. Carl 364  
-, Chr. Jacob Carl 364  
-, Christiane (Broe) 137  
-, D. 301  
-, Emil George 137  
-, Friederich 58  
-, Hans S. Chr. 364  
-, Helga 364  
-, Inger Margrethe 137  
-, Lorentz 147  
-, Marie 137  
-, O. 115  
-, Peter Chr. 361, 364  
-, Poul Andreas 364  
-, Valdemar 286  
-, Wilhelmine (Baastrup) 94, 97  
-s Jernstøberi: se Ly. Hvg. 70  
Berg, Emilius Waldemar 103  
-, Johanne Elisabeth (Hartmann) 440,  
441  
De Berlingske Omegnsblade 185  
Bernier, Georg Alexander 58, 84  
Bernth, Chr. 388  
Berntsen, R. 445  
Bets Blomster 255  
Biehl, C. H. 383  
Bier, Erik 286  
Big Mamma pizzeria 369  
Bikuben i Lyngby: se Ly. Hvg. 25,  
tidligere nr. 17 og 27; 86, 88, 89, 94,  
143, 286  
Bikuben i Lyngby's Fond 5  
»Den billige Urmager« 301  
Binder, Georg 57, 59-61, 62  
-, J. L. 58, 59-60, 62  
Birch, C. C. E. 377  
-, H. A. 174, 176  
- og Krogboe 445  
-s Vænge 349  
»Bison« lædervareforretning 283  
Bisserup, Chr. 154, 155, 156  
Bjerg-Pedersen, Else 176  
-, Hans-Henning 380  
Bjerregaard, Willy 141  
Bjælkestuen restaurant 388  
Bjørnemose, Cornelius (Jensen) 374,  
382, 383, 395, 411, 478  
Bjørns Radio 255, 346, 347  
Blach, Frode 31  
Bleggården 27, 186, 414  
Blic optik 283  
Bloch, Jens 176, 239  
-, Kirsten 275  
Blom, H. P. L. 114, 417, 418  
- og Kål grønthandel 244  
»Blomstercafeen« blomsterforretning  
365  
Blume Knudsen, Aage 402  
»Boden« sæbe 196  
Bodenhoff, Andreas 51  
Bodholdt, Chr. W. 53  
-, Ludvig Erhard 293, 306  
-, Marie 306  
-, Niels Peder 552, 53  
-, Peter Adolph 306  
-s Hus: se Ly. Hvg. 58  
Boesen, Viggo 274, 275  
Bohn, J. I. M. 359  
Boligaktieselskabet Nygaard Park 300  
Boligministeriet 88, 120, 147, 218,  
219, 238, 310, 368  
Bomhuset: se Ly. Hvg. 62; 181, 186, 276  
Bon Gout charcuteri 196  
Bon-Bon konfektur 78, 115

- Bonde, Helmer 402  
 Bondebyen 3, 17, 18, 19, 22, 26, 31,  
 55, 68, 157, 349, 355, 470-71, 478  
 Bondo (kredslæge) 292  
 Bonzo manufaktur 159, 169, 171  
 Borch, Jens Jensen 302, 306  
 -, Ole Chr. 64, 66  
 --Christensen, A. 413  
 ---, Elna 413  
 Borchers, A. 70, 78  
 -, A. H. 78  
 -, S. V. 78  
 Borg, Anton 351  
 Borgerkroen 308, 313  
 Borggren, I. 282  
 Borgwardt, Wilhelm 111  
 Borupvænge A/S 179  
 »Boston« herretøj 68  
 Boutique Jeanet 369  
 La Boutique Parfumerie 283  
 Box 25 tegnestue 92, 93, 99, 110  
 Brandenburg, H. E. F. 306  
 Brandt, A. 351  
 Brangstrup, E. 347  
 Brask, Lise 369  
 Brede Klædefabrik 79  
 Brendstrup (konditor) 104  
 Brinch, Edvard 286  
 Brinck Elektronik 405  
 Broberg, Poul 276, 282  
 v. Brochdorff, O. B. 300  
 Brochenhuus, Fridrich 327  
 Brodersen, Peter Th. 427  
 Brohus: se Ly. Hvg. 9 A  
 Bronke, A. 287  
 -, Esther Margrethe 143  
 -, H. 143  
 -, Johs. Frederik 143  
 -, Ruth Anna 143  
 -, Svend Holger 143  
 Brugsforeningen for Lyngby og Om-  
 egen 101, 227  
 Bruhn, Elisabeth E. F. J. (Løven-  
 skjold) 186  
 -, Georg 51  
 Brumberg, Peder 306  
 Brusen, N. 374  
 Bruun, A. 405  
 -, Adam 367, 369  
 -, Anne Catrine 226  
 -, Birte 196  
 -, Ernst 226  
 -, Malte 37, 203  
 -, O. 297, 300  
 -, Peder 318  
 -, Theodora (Andersen) 300  
 Bryggeriet Lyngby 44  
 Brünnich, Holger A. 123  
 Brdr. Hartmanns Fond 5  
 Brøndum, A. A. 37  
 Buch, Axel 358, 413  
 Buchhorn (konditor) 104  
 Buddingevej 349  
 Buemann, V. 383  
 Bugge, Anna 171  
 -, Emil 139, 141, 168, 169, 171, 189  
 -, Frederik 189  
 Bukse-Poul modetøj 196  
 Bunch, Erik 329  
 Bunkeflod, T. I. 114  
 Burchardi, August 84, 103  
 Buss, A. R. 218  
 -, J. Rasmussen 147, 213, 214, 216, 218  
 Butik 26 gaveartikler 141  
 - 44 smykker 227  
 Butiksarkitekterne A/S 233  
 Byggeselskabet af 26. April 1932 293  
 Byhistorisk Samling for Lyngby-Taar-  
 bæk Kommune 4, 47, 51  
 Bøeg, Jens Kraft 327  
 Børnely: se Ly. Hvg. 76 A  
 Bøving Jensen, Fenia 426  
 Baagøe, Carl 81  
 C D Rom Land data 287  
 C P U Hyper-store data 110  
 Café Chester 377  
 Cafe Merci 267  
 Calberg, N. G. 399  
 Calundan, H. 111  
 Carlby, N. E. 399  
 Carlsberg øl 327, 373, 420  
 Carlsen, Alma 71  
 -, C.-C. 91  
 -, J. P. 141  
 Carlshøj 193  
 Carniel kjoleforretning 393  
 Caroline Amalie (dronning) 290  
 Carstensen, A. 402, 405  
 - & Co. 227  
 Casablanca modetøj/frisør 365  
 Caspersen, E. H. 445  
 Casse, Mathias 186, 300  
 Cecil Foto 176  
 »Centrum« (konfektur) 219  
 - (viktualie) 244  
 - Frugt 243, 244  
 Cervera, Maria 267  
 Christensen, A. 121  
 -, Bernhard 313  
 -, Chr. 76, 101, 141  
 -, Chr. S. 426, 427, 433, 435  
 -, Dagmar 123  
 -, Ferdinand Emil 388  
 -, Fr. 164  
 -, Fr. C. 337  
 -, Hans Peter 286  
 -, I. C. 424  
 -, Johanne 338  
 -, Kirsten 338  
 -, Kirstine 338  
 -, Marie (Olsen) 388, 392  
 -, N. 78  
 -, Olga V. C. 141  
 -, P. 339  
 -, Peter 338  
 -, Poulina Frederikke 374  
 -, R. 101  
 -, Svend 338  
 -, W. 44  
 Christensen-Næsby, V. 141  
 Christian VIII (Christian Frederik) 57, 84  
 - X 108, 235  
 - X's Allé 442, 443, 444, 446, 447  
 Christiansen, Anna Frederikke 275  
 -, C. W. 53, 145, 407  
 -, Chr. (hestehandler) 274, 275  
 -, - (tømrer) 176, 213  
 -, Edwin 42, 122, 152, 156, 189, 194,  
 214, 217, 232, 252, 253, 272, 286,  
 299, 318, 331, 346, 398, 418  
 -, Elith 96, 189  
 -, H. P. 123  
 -, H. T. 66, 402  
 -, Johs. 78  
 -, M. 78  
 -, N. C. 68  
 Christianslund: se Ly. Hvg. 16  
 Christoffersen, A. 369  
 -, A. E. 381  
 Christophersen, M. 402  
 -, Vagn 445  
 City varehus 205, 344  
 Claré, N. E. 393  
 Clausen, B. H. 351  
 -, Nicolai 59  
 Clinic Ring skønhedspleje 141  
 Cock-Clausen, Søren 309, 311  
 - og Brodersen 281  
 Codan forsikring 186, 287  
 Cohn, Anna Jensine  
 (Poulsen Kjærgaard) 179  
 -, M. B. 78  
 -, Samuel 179  
 Cohrt, Poul T. 427  
 »Collection« genbrugstøj 227  
 Collin, A. Th. 97, 104, 173  
 Colorfoto 239  
 Commine, George William 327  
 Como Sko 126  
 Consensus 283  
 »Containeren« 377  
 Corell radio 287  
 Cornelius-Knudsen, K., og Co. optik 196  
 Cramer, Andreas 137  
 -, Vilhelm 103  
 Crome og Goldschmidt 146  
 Crone, Svend 78, 143  
 Culmsee, J. C. 300  
 Cykelklubben A/S cykelforretning  
 234, 235  
 Cykle- og Værktøjsmagasinet 267, 402  
 Cyklehuset 103, 104  
 D. E. R. Video hi-fi T V A/S 301  
 D K Kitler 393  
 D S B: se Nordbanen; 31  
 Da Pineda modetøj 78  
 Daemen, Gilles Wilhelm 59  
 Dahl, E. C. 101, 115  
 -, Hermann 53, 68  
 Dahlerup Berthelsen, C. H. 425  
 Dahls Renseri 239  
 Dahm, M. 233  
 Dalhoff, Jens 37  
 Damborg (frøhandler) 68, 76  
 Damernes Magasin 261  
 Damhuset: se Ly. Hvg. 1  
 - Kunsthåndværk 44  
 Danchell, H. L. 203  
 Danica forsikring 319, 320, 444  
 - Køkkenet 301  
 Daniel herretøj 110  
 Dansk Gardin & Textil Fabrik 83,  
 111, 129, 133, 475  
 - Hobby Aps. 179  
 - Ingeniørforening 349  
 - Kork Industri 91  
 - Køkken Design 369, 377  
 - Røde Kors 425  
 - Smørforsyning 68, 94, 287  
 - Stålvarefabrik 395  
 --Engelsk Benzin- og Petroleums Co.  
 311, 313  
 -/Svensk Stål isenkram 359  
 Den Danske Bank 196, 239, 272, 327  
 Det Danske Petroleums A/S 446, 447  
 De Danske Spritfabrikker 427  
 Danske Stenhuggerier Aps. 383  
 Datavarehuset 110  
 Davidsen, A. 239  
 -, Gunna 364  
 Dehn, N. L. 301  
 Deichmann, Arne 381  
 Denal Boutique dametøj 244  
 »Derby« herretøj 227  
 Deres modetøj 176, 255  
 »- Tøjekspert« herretøj 233, 339



- Design 44 smykker 227  
Desmercières, Johan Henrik 153  
Det Grønne Område (DGO) 319  
Diemar, O. P. 399  
Dinesen, J. K. 310  
Dissing & Weitling A/S 428, 470  
Ditlevsen, Inger 283, 292, 293, 303, 306  
-, J. G. 117, 118, 120, 126, 137  
»Diva« trikotage 126  
Dixen, Carl 222  
-, Jesper 226, 222, 235  
-, Jochum 222  
van Dockum, Anna Margrethe 133  
-, Marten 130, 133  
-, Victor Carl 159  
Dodt, Arndt Hendrich 133
- Dons børnetøj 101  
»Dorthe« konfektur 369  
Dragstrup, Adam Jacobsen 226  
Drejeskiven keramik 227  
Drewsen, Jørgen Christopher 327  
-, Magdalene F. 327  
Dreyer, Margot 359  
-, Thorvald 359, 403, 470  
Dronningevadet 19  
Dronninggårds Mejeri 405  
Duelund Mortensen, Peter 93  
Dugge, Chr. 293  
Durosvej 434, 435  
Dyrehavegårds Mejeri 204, 405  
Dysseldorf, Christine Margrethe 203
- E D B Gården 402  
E G V 36, 43, 44  
E S Renseriet 239  
Eberhardt, E. 393  
Ebling, C. V. 84  
-, R. W. 84  
Echardt, S. G. 101, 120, 179  
»Edelweiss« blomster 68  
Eggen, Jan 351  
-, Karen 351  
Eggertsen, Anders 235  
-, Jacob 235  
Ehlers, J. Chr. 359  
Eiberg, Anders Pedersen 243, 261  
-, Jens Andersen 243, 244  
-, Ludvig Ferdinand 138, 243, 244  
-, Maren 314, 320  
-, Niels Pedersen 306  
Eiby, Fr. 44  
Eilertsen og Rasmussen 275  
Eisenberg, Thale 58  
Eisenhardt, Karl 309, 313  
Ejendomsaktieselskabet  
af 10. Oktober 1920 272  
- af 1923 402  
- Højbro 238  
Ejendomsselskabet af 2.8.1989 A/S  
- Lyngby Hovedgade 35 176  
»Elegance« frisør 78, 344  
»Elite« damefrisør 301  
Ellebo, H. 244  
Ellekær, Hans 141, 147, 343, 344  
-, Inge 344  
-, Rosa (Guhle) 147  
-, Svend 344, 345  
Eller, Hans Bruun 40, 45  
Ellers landsted: se Ly. Hvg. 1  
»Elna« Symaskiner 176  
Else's Kjoler 381  
»Elvira« konfektur 301  
Emu lædervarer 365  
Engelsk Herremagasinet 365  
Enggaard-Petersen, Sv. 266
- English Tailor A/S skræderi 425  
Equito rideudstyr 101  
Erichsen, Erich 402  
-, Ferdinand 422  
-, Ole 335, 338  
Eriksen, Carl Valdemar 157  
Ermelunden 156  
Ernst, J. C. 222  
Esmeralda dametøj 227  
Esso benzin 446, 447  
»Eva« (frisør) 78  
- (konfektur) 126, 244  
Ewald, Kay 445  
Eyberg: se Eiberg  
Eyermand, V. O. 433, 434, 435, 442,  
443, 444  
Eyermandshuset: se Ly. Hvg. 106
- F D B 293, 305, 306, 314, 318, 319, 320  
F O F 245  
Fabiansen, Ib 347  
Fabricius, Jørgen 339  
-, P. 347  
»Fama« smørforretning 244  
Farve og Tapet Magasinet 57  
Farve- og Tapetshuset 402  
»Favorit« frugt og grønt  
Fester, O. N. 399  
Feyerschou, Cathrine 186  
-, H. C. 186  
-, Ida 186  
-, Peter Hansen 186  
-, Vilhelmine 186  
-s eng 349  
-s gård: se Ly. Hvg. 37  
»Figaro« frisør 120  
Filtfabrikken Norden 60-61, 62  
Fischer, C. 94  
-, J. C. F. 68  
-, Johan Christopher 66, 222, 226,  
228, 235  
»Fiskehuset« 350, 351  
Fisker, Kay 300, 331  
»Fix og Færdig« manufaktur 267  
Fjeldsted, Lars Nielsen 372  
Flemming frisør 301, 339  
Flensborg Varehus 143  
»La Fleur« blomster og frugt 275  
Flittner, Henrik Martin 338  
Floor, A. F. 300  
Flügger 171  
»Flækken« arkæologiklub 17  
Fobian, Johan 357, 359  
Fog, Anna (Gyring) 346  
-, Cecilie 235  
-, Johanne Sophie 235  
-, Johs. 5, 215, 216, 217, 219, 220, 236,  
239, 252, 254, 267, 282  
-, Ludolf Frederik 235  
-, Michette Cathrine 235  
Folkebadanstalten Brohus 78  
Folkebanken for København og  
Frederiksberg A/S 283, 321, 327  
»Folkevognen« autoforretning 275  
Folmer Jensen, Henning 327  
FONA radio og TV 239, 281, 283  
Fordrup, Rita 227  
Fonnesbech, Anders 150, 153  
De Forenede Bryggerier 140, 327  
Det Forenede Oliekompagni A/S: se BP  
Foreningen til Gamle Bygningers  
Bevaring 203  
Fotomagasinet 238, 239  
Villa Francaise: se Ly. Hvg. 84  
Francke, Claus 282  
Frandsen, Carl 76, 203, 235
- Frandsen, Petrea (Jensen) 176  
Frederik den Femte 18  
Arveprins Frederik 57, 59, 121  
Det Frederiksborgske Ejendoms  
Societet 207  
Frederiksborg Bank 243  
Frederiksen (enkefrue) 306  
- (ledvogter, og hustru) 422  
-, Agnes 372  
-, C. 239  
-, Caren 372  
-, Carl Vilhelm 372, 373  
-, Carla 372  
-, Chr. (grønthandler) 237, 238, 239  
-, - (skrædder) 259, 261  
-, Harry 261  
-, J. R. 411  
-, Jørgen 106, 110  
-, Marie G. (Hogrefe) 237, 238  
-, P. A. 359  
-, Poul 105, 108, 126, 146, 147, 227,  
259, 260, 344, 362, 363  
-, R. H. 239  
Frederikslund: se Lyngby Hovedgade 20  
Fredgaard radio og TV 170, 171, 255  
Fredningsstyrelsen 185  
Frellsen kaffe 261, 369  
Frem 332, 420  
Fricke, Elisa 418  
-, N. 418  
Friderichsen, Knud 77, 192, 193, 211,  
232, 233, 265, 280, 337, 349, 362, 470  
Frieboe, F. C. C. 17, 51  
Frieboeshvile: se Ly. Hvg. 2  
Friis (Søstrene) 204  
-, Claus Achton 148  
-, Emil Aarestrup 320  
-, Fr. Ludvig 320  
- Jørgensen, Ole 166, 234, 254, 352,  
369, 372  
- - og Brudsø 388  
Frilandsmuseet 300  
Frisch, Hartvig 45  
Frobenius, Erik Th. 435  
-, Marie Emilie 435  
-, Th. 434, 435  
-, Walther Th. 435  
- Orgelfabrik: se Ly. Hvg. 100-02  
Frugtgården 369  
Frugthjørnet 374  
Frugthuset Bommen 374  
Frølich, Bernhardine 153  
Frørup, Carl Chr. F. G. 176  
Funch varehus 365  
-, Chr. 51  
-, F. C. C. 49, 51  
-, F. C. C. F. (»Fritz«) 48, 51  
Furesøgruppen ejd.mæglere 413  
Fæster, K. O. 402  
Fæstningskanalen 19, 63, 67, 89, 169,  
177, 178, 179, 188, 349, 461, 476  
Fønss, Sophie 69
- Gad, Ellen Johanne (Nørgaard) 420  
-, G. E. C.: se Ly. Hvg. 23; 117, 120  
Galberg, Peter 133  
Galla Renserierne 301, 405  
Galleri Malling kunst 78, 176  
Galleriet dame- og herretøj 327  
»Det Gamle Hus«: se Ly. Hvg. 22  
Gammel Bagsværdvej 18  
- Jernbanevej 363, 378, 380, 381, 384-  
88 passim  
- Lundtoftevej 18, 31, 66, 83  
- - 2 52, 53  
- - 4 52

- Gammel Rosenhave ejd.selskab 359  
 - Rustenborg 21, 24, 26, 58, 188, 197  
 Garbo modetøj 369  
 Gardinlageret 110  
 Gasværksvej 28, 157, 180, 181, 183,  
 184, 185, 186, 190, 191, 192, 194,  
 195, 215, 216, 249, 463  
 Gaucho musik 176, 346  
 »Gefion« konfekturer 244  
 Gevert, Jochum 57, 133  
 Gica A/S benzin 445  
 Giersing (enke efter kammerråd) 300  
 Ginsborg herreekvipering 89  
 -, Kaj 254  
 Gjerløv, A. 257  
 Glarmestergården: se Ly. Hvg. 33  
 Glumsøe, Kirstine (Wiborg)  
 Gnauckte, August 53  
 Gnudtmann, J. E. 139, 170  
 »Godhavn« (Villa): se Ly. Hvg. 53  
 »Godthaab«: se Ly. Hvg. 47  
 - budcentral 239  
 - mode 239  
 Good Old Things antikviteter 141  
 Gorm P. modetøj 293  
 v. Gosch, F.A. 300  
 Gottlieb, N. E. 434  
 Gottschalk, Abraham Moses 235  
 -, Albert 23  
 Grafmøller, E. A. 71, 101, 244  
 Gram, C. A. 374, 412, 413, 415  
 -, Hans 57  
 Gramlille: se Ly. Hvg. 28  
 Gramskov Johansen, Jørgen 260  
 Grandjean, Jacob L. 204  
 Graulund, Emmy A. A. C. 72  
 -, Esther B. M. 171  
 -, Knud 44, 72, 171  
 -, L. P. 44  
 Gravenhorst, Johs. 179, 235  
 Gravesen (sadelmager) 179  
 -, A. C. G. 66, 68  
 -, Vilhelm 97  
 Gregersen, Jørgen 4, 32, 103, 106,  
 146, 239  
 Greisen sko 207  
 Greulich, Victor 313  
 Griffenberg, Henning 425  
 Groot, E. 415  
 Grosman, F. W. 425  
 Groth, S. P. 138  
 Grundahl, A. 399  
 Grut, Flemming 152  
 Grønbech, Anders Bjørn 176  
 Grøndahl, Carl Johan 338  
 Grønholt A/S 236, 239  
 De Grønne Rutebiler 31  
 Grønnegade-Huus A/S 207  
 Graabek, Gunner 402  
 Gude, Henrik Jacobsen 222, 226  
 Gudme, Joachim 399  
 -, Valborg Mathilde 399  
 Gudmundsson (skomager) 337  
 -, Asgeir 226, 338  
 -, Finnur 338  
 -, Gudmundur 223, 226, 227  
 -, Gudrun 338  
 -, Ib 226, 338  
 -, M. 339  
 -, Mette Marie 226, 338  
 Guhle, S. R. 143, 146, 147  
 Guld- og Ursmøden 147  
 Guldfeldt sko 227  
 Gundestrup, Th. 193, 210  
 Gyldendal, Friderica (Kraft) 300  
 Gyldendalsvej 307, 309, 312, 328-34  
 passim  
 Gyldenløve, Ulrik Frederik 37  
 Günther, August 47, 51  
 -, Christoph 51  
 -, Johan Jacob 51  
 Gøtz, Ib 179  
 -, Julie 179  
 -, Ludvig 179  
 H T 31  
 H.T.H. Køkkener 381  
 H.T.H. Lyngby Aps. 369, 377  
 H W Hjørnet isenkram 356, 359  
 Hafnia forsikring 183, 186  
 Hagen, Ole 196, 236, 239  
 Hahn og Eisenhardt 301  
 Halberg, Anders Nielsen 257, 261  
 Hald, C. 399  
 Halling, Anna Johanne 383  
 -, G. 383  
 Halv Pris Tøjlager 101  
 Hamann, Elisabeth Marie (Olsen) 89  
 -, F. Chr. 66, 68  
 -, O. 141  
 -, S. F. 66, 68, 86, 89  
 -, T. S. 37  
 -, Th. P. 33, 66-67, 68, 71, 76, 89, 94  
 Hamanns Bagergård: se Ly. Hvg. 5  
 Hamlet cykelfabrik 331  
 Hammeken Jensen, J. 441  
 Hammer, Peter 196  
 Handelsbanken 189, 196  
 Handelsforeningen for Kgs. Lyngby  
 og Omegn 363  
 Hanghøj, Jette 365, 369  
 »Hansa« kaffe, - smør 351  
 Hansen, A. 204  
 -, A. P. 121, 123  
 -, Alf 78, 349  
 -, Anders (gårdsidder) 66  
 -, - (køduksalg) 373  
 -, - (læge) 118, 120  
 -, Andreas 327  
 -, Ane Cathrine (Rude) 203  
 -, Ane Margrethe (Sigersted) 53  
 -, Benjamin 377  
 -, C. H. 379  
 -, C. V. 373  
 -, Carl (arkitekt) 231, 232  
 -, - (depotejer) 420  
 -, - (stenhugger) 53  
 -, - Chr. 443, 444, 446  
 -, Chr. 123  
 -, E. S. 445  
 -, E. W. 208  
 -, Edv. 287  
 -, Ellen 84  
 -, Emilie 186  
 -, Fatima W. M. 425  
 -, Fritz 282  
 -, H. P. R. 400, 402, 417, 418  
 -, Hans 147  
 -, Hans Chr. 84  
 -, Harald Emil 320  
 -, Jacob Martin 402, 425  
 -, Jan 365  
 -, Jens 53  
 -, Johan Edvard 338, 339  
 -, Juliane (Storck, Beck) 72, 84, 103  
 -, Jørgen 121  
 -, Jørn Bertel 441  
 -, K. E. 441  
 -, Karl 122, 123, 207  
 -, Knud 56, 91  
 -, Laura E. C. 120  
 Hansen, M. 204  
 -, Mary 78  
 -, N. 298  
 -, Niels 373  
 -, P. F. 203  
 -, Palle Leif 275  
 -, Peder 373  
 -, Peter 372  
 -, Poul (benzinforhandler) 445  
 -, - (manufaktur) 283  
 -, Robert 226  
 -, S. 393  
 -, Svend 427  
 -, T. F. 413  
 -, Truels 341, 344  
 -, V. 413  
 -, Verner 254  
 Hapel, M. 327  
 Harild, Axel 243, 307, 313, 369, 401, 415  
 -, Birthe 369  
 -, Jørgen 369  
 Harkjær, Ole 89, 286, 327  
 Harms, H. H. 413  
 Harsdorff, C. F. 185  
 Harstungs Import isenkram 359  
 Hartig, Arthur 402  
 Hartmann, H. 94  
 -, Jac. 363  
 -, Johan Heinrich 441  
 Brdr. Hartmann A/S 83  
 Hartmanns Eftf. musik og radio 94  
 Hartvig, Michael Marais 377  
 Harup, Frederik 396, 402  
 -, Jens Peter 360, 364, 399, 402  
 -, Jørgen Nielsen 157  
 Hasfert, H. F. 156  
 Hasselbalch, H. H. 133  
 - Boutique kjoler 381  
 - & Co. 111  
 Hassing, J. P. C. 399  
 Haurowitz, William 62  
 Hausling, Fr. 286  
 van Haven, Lambert 473  
 Havsteen, H. E. 233  
 Hedager, Erik 300  
 Hedegaard damekonfektion 179, 301  
 Heden trikotagemagasin 365  
 Hegelund, Adolph Louis 66  
 Heide Jensen, Helge 380  
 -, -, Louis 380  
 Heidemann, Jørgen 255  
 Helbom, D. 301  
 Helge's Ost 381  
 Helsekost 287  
 Helsingørmotorvejen 30  
 Hendriksen, Christine Mathilde 383  
 Hemmingsen, Jon 37  
 Henningsen, Grethe 369  
 -, H. C. 287, 292, 293  
 -, Kim 286  
 Henriksen, Czartonycki & Lund Aps.  
 287  
 -, Chr. 176  
 -, Ellen 395  
 -, H. 89  
 -, Henriette 399  
 -, Henrik P. 398, 399  
 -, J. 78  
 -, Jenny 445  
 -, Knud 141  
 -, Otto 301  
 -, Aage 204  
 Henriques, Abraham Moses 59  
 -, Moses Ahron 59, 113  
 Herazeck, Johan 300  
 Herbach, Anna 133

- Herbach, Caspar 36, 37, 133  
Herdahl, Charles 125, 126  
-, Martha W. 126  
Herholdt, J. D. 476  
Hesteskærerens hus: se Ly. Hvg. 44  
»Hesteslagteren« 141  
Hjarup, Michael 293  
Hildebrandt, J. H. 282, 283  
Hindhede, K. 313  
Hjort, L. 369  
Hjortbøl, Ib 254, 255  
Hjortenberg, Holger 195, 445  
Hjorth, Gunnar 402  
Hjortnæs, Lasse 255  
Hjorts Sæbelager 369  
Hjul, Marie J. F. (Kiens) 189  
-, Matthias H. 189  
Hjulmandens hus: se Ly. Hvg. 25  
Hjørdis chokolade 275  
Hoff, Augusta M. A. (Wendel) 431  
-, Troels 431  
- & Windinge 319  
Holbech, C. F. 37, 41  
Holbæks Kjølemagasin 166  
»Hold'an«, »Holland«:  
se Ly. Hvg. 9 A, 11, 40  
Hollandia: se Ly. Hvg. 10  
»Hollandshuset«: se Ly. Hvg. 104  
Hollandsmosen 19, 439, 460  
Hollandsrenden 19, 249  
Hollandsvej 86, 423, 427, 435  
Holm, F. C. 321, 327  
-, H. G. F. 80, 81  
-, Hans 254  
-, Hans Jacob 203  
-, Jacob Peter 300  
-, Sievert 275  
-, Tyge 152  
-, Aage og Poul A/S 426, 427  
Holmsted, Frederik 57, 59, 113  
Holmstedts farveri:  
se Lyngby Hovedgade 20  
Holst, Erik 142, 147, 292, 470  
-, Peter 93  
-, Aage 142, 147, 292, 470  
Holtchart, Anna 37  
Hoppensack (parykmager) 226  
Hos Les og Bent legetøj 235  
- Saust tobak 445  
- Aase viktualie 445  
Hotel Eremitage 43  
- Lyngby: se Ly. Hvg. 1  
Hovedgadens Bistro 261  
- Produkthandel 421  
- Tapet- og Farvehandel 120  
- Trikotageforretning 344  
Hovedstadens Brugsforening 165,  
293, 318, 320, 377  
Huguétan, Jean Henri (Gyldensten) 153  
Hundemeer, Johan Adam 176  
van Hurk, Peter 56-58, 80  
van Hurks lystgård:  
se Lyngby Hovedgade 10  
Hvass, E. 166  
-, Helen 166  
Det Hvide Palæ: se Ly. Hvg. 37  
Hvidevarecentret Aps. 377  
Hvidt, Niels Lauritzen 66, 203  
Hviid Nielsen, Erna 300  
Hvistendahl, Karen 332  
Høgsberg, Bent Sand 319  
Høgsborg, Hjalmar 399  
Høgsted, Børge 434  
Høhling, Jenny 287  
Hørsholmvejen:  
se Helsingørmotorvejen  
Høstfeldt Data 283  
Høy, Harly 372, 373  
Høyberg, Amalie (F. A.) 71  
-, H. P. 151, 153  
Høyer, Poul 301, 365  
-, Søren 364  
Haagensen, Hedeveg Christiane  
(Glumsøe) 338  
-, Haagen 305  
-, Niels 338  
Hånd i Hånd forsikring 186  
Icestar foto 101  
Ide-Væv garn 227  
Ikast Byggeindustri A/S 239  
Imperial rejsebureau 186  
»Importøren« isenkram 402  
Indenrigsministeriet 204, 304  
Ingemann, Bernhard 129  
-, Valdemar 129  
Ingeniørforeningen 212  
Ingers Butik 445  
Ingwersen, Jens 182  
Invita Køkkener 204, 205  
Irma: se Ly. Hvg. 21; 86, 88, 94, 101,  
102, 108, 227  
Iselin, Reinhard 153  
Islins (købmand) 44  
Italiensk Vincenter 227  
J. F. Musik 101  
J K E Køkkenet 405  
Jackpot modetøj 339  
Jacobsen (skomager) 179  
-, A. P. 138  
-, Carl 421  
-, Carl Olsen 346  
-, Carl Oscar 351  
-, Chr. Ludvig 389, 392  
-, H. P. 203  
-, Henry 84  
-, Ingrid Martha 66, 76  
-, L. 257  
-, Noah 306  
-, Peder 356, 359  
»Jaffa« frugt 346  
Jakobsen, A. P. 339  
Jantzen (Brdr.) 308, 313  
-, Benjamin 355  
-, Daniel 354, 355  
Janus modetøj 196  
Jardex herretøj 166, 167  
Brdr. Jardorf do. 166  
»Jason« lædervarer 227  
»Java« kaffe 339  
Jegind, Svend Vilh. 59  
Jenné, S. A. N. 196, 344  
Jensen (tapetserermester) 287  
- fritids, rejse- og overskudsvarer 301  
-, A. M. 219  
-, Alfred 443  
-, Anna (Hansen) 383  
-, - (Heide) 380  
-, Ansgarius Ph. 254  
-, C. G. 313  
-, Carl 243  
-, - E. 440, 441  
-, - Gustav 157  
-, Carl J. 227  
-, Caroline Vilhelmine 137  
-, Conrad 179, 203  
-, Cornelius: se Bjørnemosé  
-, E. 163, 164, 166  
-, Em. 429, 431  
-, Edal 365  
-, Einar 373  
Jensen, Erik 369  
-, Finn 204  
-, Georg (muremester) 238  
-, - (sølvsmed) 147  
-, - Emil 243, 418  
-, H. 301  
-, H. P. 374, 383  
-, Hanne Nicoline (Lanckow) 157  
-, Harald 203, 264  
-, Hemming 373  
-, Hermann 306  
-, Ib Martin 363  
-, Inger 261, 282  
-, Inger Kirstine 137  
-, J. 441  
-, J. A. 258, 261, 272  
-, Jens (bødker) 269  
-, - (hjulmand) 137  
-, Jens Chr. 261, 282  
-, Jens Ole 101  
-, Jørgen (hjulmand) 137, 143, 157  
-, - (slagter) 179  
-, K. (»City«) 204  
-, - (rulleforretning) 239  
-, Knud W. 305  
-, L. 373  
-, Lars 351  
-, Louis 380, 381  
-, Maren Sophie 203  
-, Marius 373  
-, Nicolai Ferdinand 359  
-, Niels Louis 380  
-, Orla 204  
-, Otto 37  
-, P. 402  
-, Peder 257, 261  
-, Poul (bager) 445  
-, - (gartner) 157  
-, Poul O. 218  
-, Rasmus (hjulmand) 137  
-, - (partikulier) 176  
-, Ruth 380  
-, Sigrid 380  
-, Sophus 287  
-, Svend (hattemager) 226  
-, - (marskandiser) 301  
-, Sylvest 44  
-, V. 306  
-, Valdemar 447  
-, Vilhelm F. 97  
-, Aage 427  
-, - V. 243, 363  
Jerichau (cigarhandler) 115  
Jernbaneplassen 349, 363, 391, 393,  
396, 399, 402, 466  
Jernbanevej 18, 31, 76, 179, 187, 188,  
189, 197, 198, 199, 203, 204, 205,  
291, 418, 461, 465  
- 1 203, 204  
- 7 292  
Jobmæglerne A/S 427  
Jockey Shop 176  
Johan Wilmanns Vej 416  
Johansen, Aug. 20  
-, C. C. 179, 244, 373  
-, Chr. 66  
-, Chr. Siegfred 62  
-, E. J. 239  
-, E. W. 381  
-, Jens Peter 388  
-, K. M. 445  
-, Knud 383  
-, Morten 56, 57, 58, 59, 62, 69, 72, 79,  
80, 84, 474  
-, Svend 286, 287  
Johnsen, Helga F. 103

- Johnsen, Hugo 103, 104  
 -, K. M. 157  
 -, Oluf 255  
 -, Oscar H. P. W. 103  
 -, P. T. 377  
 Johnsson, Poul Tage 313  
 JO-JO børnetøj 141  
 Jordan, Carl Frederik 388  
 Josephine sko 239  
 Juhl, J. C. 330  
 Jumbo Personal Computer Service 301  
 Juncker, C. F. 438, 441  
 -s Maskinfabrik 141  
 Jungersen, Thøger G. 308, 329, 331, 334, 420  
 Juul Jensen skotøj 219  
 Juul Møller (arkitekt) 239  
 Jürckmann, Ferd. Chr. V. 370, 372, 375, 377, 380, 385, 386, 388, 470, 475  
 -, Jørgen 388  
 Jürgensen, Axel 234  
 -, Carla 234  
 Jysk Sengetøjslager 313, 413  
 Jægerhuset 17  
 Jægersborgvej 30, 295, 297, 328, 329, 330, 332, 333, 355, 420, 467  
 Jønson, Sven 446  
 Jønsson, A. V. 204  
 Jørgensen, A. (frk., systue) 157  
 -, - (tømrermester) 258  
 -, Anton 407, 411  
 -, Axel 418, 419, 420, 421  
 -, B. 369  
 -, C. 324, 327  
 -, Chr. 272  
 -, Chr. Lorentz 157  
 -, Claus 203  
 -, Edgar 293  
 -, Esther 306  
 -, F. O. 204  
 -, Gunnar 4, 40, 71, 87, 95, 116, 126, 158, 193, 226, 293, 308, 365, 383, 391, 414, 418  
 -, H. (glarmester) 261  
 -, - (viktualie) 101  
 -, Helge 283  
 -, Holger 350  
 -, J. 275  
 -, Jensine Pauline (Madsen) 157  
 -, Jørgen (disponent) 313  
 -, - (restaurantør) 37  
 -, - Peter 425  
 -, Karen Marie (Frederiksen) 327  
 -, L. 91  
 -, M. 123  
 -, Minna 44  
 -, P. 74  
 -, T. 381  
 -, Th. 126  
 -, V. 380  
 -, W. (slagter) 138  
 -, - (tobakshandler) 301  
 -, W. A. F. 111  
 -, Valdemar D. 243, 244  
 -, Villiam 379, 380, 381  
 -, Aage 66
- KBUS Aps. 179  
 KTAS 126, 165  
 Kalle børnetøj og sko 369  
 Kamille helsekost 287  
 Kanalstien 85, 89  
 Kandidat Jensens hus: se Ly. Hvg. 33  
 Kanneworff, Viggo 239  
 Karlssons Frisørsalon 204  
 Karni Sko 196
- Kastanievej 292, 318  
 Kavalerfløjen: se Ly. Hvg. 37  
 Kehlet Stella Nova fotograf 239  
 -, A. 219  
 Kelding, J. N. 300  
 Kerrn-Jespersen kunsthandel 68, 239, 365, 369  
 Kia og Kinnie børnetøj 365  
 Kielberg, J. O. 87, 89, 92, 94  
 -, Julie Sophie 89  
 -, O. F. 89, 94  
 Kiellerup, Gustav Vilhelm 103  
 -, Henriette V. 103  
 Kiens, C. L. V. 177, 179, 187  
 Kif ejd.A/S 337, 338  
 Kirkeby Hansen, Jens 253  
 Kirketorvet 20, 63, 68, 76, 77, 78, 86, 171, 179, 466  
 Kisbye Damekonfektion 147  
 Kiær, Andreas 37, 203  
 -, Else Marie (Ponick) 203  
 -, Hans F. 120  
 Kjeldsen, H. P. 339  
 Kjelstrup, Morten 255  
 Kjer, Oscar E. 364  
 Kjersgaard, K. 373  
 Kjolemagasinet Royal 78  
 Kjær (sadelmager) 138  
 -, V. 399  
 - Hansen, Hans 299, 402  
 Kjærgaard, Chr. Johan Larsen 159  
 -, H. 204  
 -, Petrea 115  
 Klampenborgvej 190, 195, 196, 208, 209, 210, 212, 213, 214, 217, 218, 219, 220, 266, 347, 349, 363, 460, 462, 466  
 - 235-41 218, 220  
 Klaumann, P. 255  
 Klein, Viggo 125, 177, 430, 474  
 Klenke, Martha 186, 232, 235  
 Klerk, Th. 92, 93, 99  
 Klestrup, C. 141, 171  
 -, Eli 141  
 -, F. C. C. 157  
 Klippedstedet frisør 445  
 Klipoteket Søren frisør 365  
 Kløk, Jens Chr. Jensen 97  
 Klopstock, F. G. 149, 151  
 Klugmann, Henriette Marie 300  
 -, Marie Lovise C. 300  
 Kløve, Jytte 227  
 Knudsen, C. 388  
 -, C. E. 300  
 -, Christen 133  
 -, Chr. 37, 166  
 -, Dorthea 239  
 -, Hedevig Louise (Schultz) 37, 166  
 -, Lauritz 37  
 -, Maren (Terkelsen) 388  
 Knuth, Lovise 300  
 Knuthsen, Ad. 313, 334  
 Knüppelstræde 63, 64, 76, 77, 78  
 Koch, Chr. 141, 413  
 -, Helga 141  
 -, P. C. 287  
 Kock, H. P. Gyllembourg 184  
 Kofod-Larsen, Ib 332  
 Kofoed, Chr. (møller) 133, 140, 159  
 -, - (vaskeriejer) 287  
 -, Hans 275  
 -, Hansine 159  
 Kofoeds Konfektur 204  
 Koloniallageret ISO 138  
 Kolonialvarelageret (»Ergo«) 204  
 Kgl. Brand A/S 238
- Kongens Bryghus 373, 420, 427  
 - Lyngby Sogns Menighedsråd 55  
 Kongevejen 18-19, 22, 24-25, 31, 46, 57, 249, 256, 295, 321, 322, 340  
 Kongsgaard, Ole 261, 369  
 Kongsted, Chr. 123  
 -, O. L. 123  
 -, S. F. 123  
 -, V. H. 123  
 Korshagen, Erik 239  
 Kragh, Erik 372  
 -, H. 78  
 -, Helge 405  
 Krarup Hansen, Helge 380  
 Krause, H. 283  
 -, L. A. 441  
 Krieger, J. C. 473  
 Krilles Chokolader 244  
 Kristensen, Kristine 78  
 S. Kristensen og Krogh 299, 301  
 Kristiansen, Jørgen 261  
 -, Karen 93  
 -, Aage 244  
 Krogh, A. D. 68, 261  
 Krohn, Gunnar 217, 365  
 Kronen (som ejer) 37, 133, 226, 235, 327  
 »Kronen« kaffe, smør 94, 283  
 Kruse Jørgensen, H. 97  
 Kryger, Henry 309  
 Krøldrup (skomager) 104  
 Krøll, G. Jakobsen 179  
 Krøyer, H. 359  
 -, N. T. 244  
 Kuhlau, Friedrich 256, 257  
 Kuld, A. 136, 155, 188  
 -, B. 136  
 -, Poul 307  
 Kulsviervej 18  
 »Kurvemageren« 267  
 Kvalitets Inventar arkitektfirma 305  
 Kvik Sko 126  
 Kærnen A/S ost 227  
 Københavns Amt (som ejer og myndighed) 61, 97, 183, 286, 408, 418, 421, 427  
 - Videocenter 110  
 Køkken Form 101  
 Kønsberg, Niels 51, 58  
 Kaalund Kloster mejeri 196
- »La France« blomster 179  
 Labo, M. 369  
 Ladefoged, Carl 76  
 Landmandsbanken:  
 se Den Danske Bank  
 Landsperg, Mathilde Marie 153  
 -, Thorvald Philip 153  
 Langehave: se Ly. Hvg. 84 A-F  
 -s Blomsterforretning 405  
 -s Fisk og Vildt 402  
 -s Kolonialcentral 405  
 Langkilde, Hans Erling 363  
 Langvagen, Bodil Marie 69  
 Larsby, Ole M. 326  
 Larsen (kurvemager) 381  
 - (købmand) 44  
 -, A. 123  
 -, Anna (Kofoed) 159  
 -, Anna Christine (Lund) 103  
 -, Camillo 244  
 -, Edal 365  
 -, Edith 369  
 -, Frederik 423, 425, 427  
 -, Helge 91  
 -, J. 306  
 -, Janus 215, 218

- Larsen, K. J. 383  
 -, K. K. 62  
 -, Kirstine Louise (Weinreich) 327  
 -, Knud 72, 73  
 -, L. P. 179  
 -, Lennart 17  
 -, M. 301  
 -, Marie 239  
 -, N. (brændselshandler) 238  
 -, - (skotøjsforhandler) 189  
 -, N. C. 383  
 -, Niels 141  
 -, Poul C. J. 215  
 -, V. 405  
 -, W. A. C. 310, 313  
 -, Valdemar 402  
 -, William 244, 381, 388  
 Lassen & Co. kontorartikler 301  
 -, Frederik 273, 275  
 Laub Christoffersen, Niels 48  
 Lauritzen, Hans 267  
 -, Lilly 267  
 Laursen, Georg 159  
 Laustens Tapet 78  
 Le Ann modetøj 365  
 Lebo Byg 141  
 Leed, Haagen Pedersen 45  
 »Legetøjshuset«: se Ly. Hvg. 7  
 Legaard, Anker 78, 115  
 Lehn, Abraham 58  
 Leisner, Andreas 300  
 Lejerbo:  
 se Ly. Hvg. 95 A-J og 104 A-D; 410  
 Lejernes Boligselskab: se Lejerbo  
 Lemaire (abbé) 149, 153  
 Lemche, Gyrithe 58  
 -, Hans Jacob 58  
 -, Johan 67  
 -, Søren 74  
 Lemcke, Johan C. M. 207  
 Lenikus, H. C. 305  
 Lennons Pub restaurant 179  
 »Liberty« dametøj 244  
 Likørstræde 249, 367-73 passim, 393  
 - Møbler 369  
 Lille Sorgenfri: se Ly. Hvg. 8  
 Lind Nielsen, E. 388  
 -, Hans 402, 415  
 Lindager, Elna 425  
 Lindblad Keramik 186  
 Lindvold, Mary 176  
 -, P. 175, 176  
 Lippert, August T. 225  
 Lodberg, Ulrich 59  
 Lohmann, V. H. 287  
 Lorentzen, Carl Valdemar 344  
 Lorenzens Eftf. 115  
 Lottenborg 31  
 Lotz, Axel 155, 156  
 -, Frederik 156  
 Louby, I. L. 176  
 Ludolph og Christiansen 275  
 Ludvigsen, G. 275  
 »Luna« konfektur 306  
 Lund (enkefrue) 189  
 -, Amalie (Bruhn) 137  
 -, Birger 267  
 -, Carl 147  
 -, Chr. 133  
 -, I. 244  
 -, Johan 395  
 -, Johs. 194, 329, 368, 398, 408, 419, 420  
 -, Jørgen 133  
 -, M. S. 66, 91, 395, 402  
 -, P. C. 53  
 -, Peter 33, 130, 132, 133, 140, 293  
 Lund, Sophus 88, 135, 137, 138, 147,  
 282, 327  
 Lundberg, R. 115  
 Lundgren, Ch. 259  
 Lundtofte Flyveplads 42  
 Lyac 424, 425, 427  
 Lyck, Harald 44  
 Lykfeldts Import cykler og radio 204  
 Lykke, C. M. 143  
 Lyngby (møbelforretning) 393  
 - 44 Byggeselskab A/S 313  
 - Antik 286, 287  
 - Antikvarboghandel 204  
 - Antikvariat 78  
 - (Svane) Apotek:  
 se Ly. Hvg. 60, senere 27-29  
 - Arbejderforening:  
 se Lyngby-Taarbæk Sygekasse  
 - Assistens Kirkegård 85, 94  
 - Athletklub 214, 215  
 - Auktionslokale og Kunststilling 301  
 - Autocenter 402, 405  
 - Autoforretning 186  
 - Automobil Børs 313  
 - - Central 44  
 - Bank: se Unibank  
 - Barnevognsfabrik 196  
 - Barnevognsmagasin 78  
 - Bilcenter 446  
 - billige Kaffelager 68  
 - - Modemagasin 115  
 - Blomstergartneri 346  
 - Boden 301 i nr. 57 i 1932 - branche?  
 - Bog- og Papirhandel 244  
 - Bogantikvariat 115  
 - Bremse og Koblings Service 74  
 - Broderimagasin 68  
 - Cykle og Gummilager 313, 393  
 - Discount Butik dametøj 244  
 - Farve og Tapethandel 159, 204  
 - Farvecentral farvehandel 227  
 - Foto Center 255  
 - Frugt- og Grøntforretning 115  
 - Fuglefarm 301, 365, 392, 393  
 - »Gadekær« 38, 52  
 - Gasværk 33  
 - Gavebod 204  
 - Garmesterforretning 301  
 - Glas-, Fajance- og Porcelænsoplæg 68  
 - Glasværk 478  
 - Grillen 207  
 - Guld og Sølv 369  
 - Herrehattemagasin 204, 327  
 - Hovedgade 1 18, 19, 24, 26, 31,  
 36-45, 55, 95, 104, 123, 471, 472,  
 478  
 - - 2 17, 19, 33, 46-51, 58, 60, 460,  
 463, 469, 471, 472  
 - - 3 26, 30, 52-53, 471  
 - - 4 56-62, 466, 471, 474, 475, 476, 483  
 - - 5 20, 22, 26, 63-68, 71, 106, 461,  
 463, 466, 470, 472, 475  
 - - 6 56, 58, 69-70, 463, 471, 472, 473  
 - - 7 12, 19, 63-64, 67, 68, 71, 78,  
 461, 466, 476  
 - - 8 56, 57, 72-73, 470  
 - - 8 A 12, 73, 74-75, 464, 469, 477  
 - - 9 12, 63-64, 68, 71, 76, 461, 466,  
 470, 476-77  
 - - 9 A 20, 22, 24, 26, 77-78, 85, 86,  
 88, 89, 102, 106, 110, 120, 198-202,  
 460, 461, 464, 469, 480  
 - - 10 24, 56-58, 79-84, 153, 411, 435,  
 464, 468, 471, 474, 475, 476, 477  
 Lyngby Hovedgade 11 24, 30, 85-89,  
 92, 99, 100, 102, 106, 198-203,  
 205, 466, 473,  
 477, 481  
 - - 11-25 A/S 86, 88, 89, 92, 93, 94,  
 99, 101, 110, 117, 120, 124, 126,  
 134, 137, 462, 467, 483  
 - - 12 42, 56, 90-91, 464, 468, 475, 478  
 - - 13 16, 92-94, 86, 100, 106, 117,  
 261, 464, 466, 467, 469, 474,  
 475, 478, 482  
 - - 14 42, 57, 95-98, 104, 466  
 - - 15 86, 92, 99-102, 106, 108, 117,  
 227, 261, 377, 464, 466, 467,  
 469, 474, 475, 482  
 - - 16 38, 42, 57, 96, 103-04, 111, 463,  
 465, 466, 471, 472, 473  
 - - 17 27, 86, 102, 105-10, 120, 134,  
 462, 464, 466, 467, 474, 475,  
 480, 483  
 - - 18 57, 104, 111, 116, 323, 466, 476  
 - - 19: se Ly. Hvg. 21  
 - - 20 24, 57, 96, 113-16, 121, 122,  
 462, 463, 465, 466, 471, 472, 480  
 - - 21 93, 99, 106, 110, 117-20, 124,  
 125, 126, 466, 468, 469, 474,  
 475, 476, 483  
 - - 22 57, 121-23, 466, 469, 474  
 - - 23 9, 93, 106, 124-26, 466, 469,  
 471, 483  
 - - 24 4, 20, 23, 24, 26, 36, 38, 56, 57,  
 96, 98, 127-28, 130, 132, 133,  
 139, 140, 153  
 - - 24 A 2, 12, 127, 128, 129-33, 153,  
 263, 472  
 - - 25 9, 26, 29, , 93, 99, 106, 110,  
 124, 125, 134-38, 466, 469, 471,  
 479, 482, 483  
 - - 26 12, 24, 93, 117, 131, 139-41,  
 153, 287, 464, 467, 477-78  
 - - 27-29 9, 16, 26, 86, 88, 106, 120,  
 134, 138, 142-48, 462, 466, 467,  
 468, 469, 470, 471, 473, 482, 483  
 - - 28 9, 24, 26, 95, 128, 140, 149-53,  
 156, 159, 463, 466, 468, 471, 472  
 - - 30 13, 21, 154-56, 461, 465, 469,  
 470, 476  
 - - 31 12, 157, 473, 478  
 - - 32 21, 158-59, 461, 470, 476  
 - - 33 26, 160-67, 337, 464, 471, 473,  
 480  
 - - 34 9, 12, 168-71, 188, 461, 464,  
 467, 470, 477, 478  
 - - 34 A 171  
 - - 35 26, 165, 172-76, 463, 471, 473,  
 478  
 - - 36 177-79, 188, 460, 461, 464, 470,  
 474, 475, 478  
 - - 37 9, 19, 26, 27, 28, 86, 157, 176,  
 180-86, 192, 216, 232, 249, 322,  
 463, 465, 469, 471, 472, 474, 480  
 - - 38 187-89, 461, 464, 467, 474, 480  
 - - 39-41 9, 190-96, 212, 213, 216,  
 217, 249, 465, 468, 470, 474,  
 478, 482, 483  
 - - 40 18, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 86,  
 197-205, 206, 221, 222, 439,  
 462, 463, 466, 470, 472, 473  
 - - 42 206-08, 221, 462, 466, 470, 475,  
 478, 480, 483  
 - - 43 9, 30, 196, 208-20, 239, 249,  
 266, 466, 468, 469, 470, 483  
 - - 44 20, 24, 26, 117, 206, 221-27,  
 229, 462, 466, 471, 473, 478  
 - - 45, 45 A, 45 B: se Ly. Hvg. 43

- Lyngby Hovedgade 46 27, 30, 221, 226, 228-35, 244, 462, 466, 471, 473
- 47 216, 236-39, 249, 465, 466, 470, 474, 475, 478, 480, 482, 483
  - 48 240-44, 471
  - 49 A-B 26, 238, 245-55, 262, 263, 267, 273, 286, 462
  - 50 241, 256-61, 468, 471, 473
  - 51 53, 248, 249, 253, 255, 262-67, 470
  - 52 26, 269-72, 278, 279, 471, 480
  - 53 249, 273-75, 466, 469, 476, 481
  - 54 261, 276-79, 471, 473, 474, 480, 484
  - 55 A-B 13, 140, 249, 253, 280-87, 392, 464, 4467, 469, 474, 475, 477
  - 56 9, 26, 288-97, 349, 471
  - 57 21, 26, 298-301, 307, 309, 310, 313, 462, 465, 470, 472, 480, 481
  - 58 13, 293, 302-06, 316, 320, 464, 471, 480
  - 59-61 295, 297, 307-13, 393, 466, 467, 469, 477, 481
  - 60 28, 66, 292, 314-20, 325, 327, 344, 346, 350, 466, 468, 471, 473, 475, 478, 483
  - 62 26, 319, 321-27, 471, 476, 480
  - 63 297, 328-34, 420, 480
  - 64 9, 29, 167, 216, 323, 335-39, 465, 469, 470, 471, 478, 480
  - 65 340
  - 66 9, 27, 341-45, 465, 468, 480
  - 66 A 9, 27, 345, 346-47, 465, 480
  - 66 B 13, 76, 167, 196, 348-52, 358, 359, 480
  - 67 115, 354-55, 419, 420, 422, 436, 463, 473
  - 68 167, 196, 213, 356-59, 463, 470, 480
  - 70 A-D 13, 266, 347, 360-65, 377, 463, 465, 466, 469, 474, 475, 480, 482
  - 72 366-69
  - 74 370-73, 464, 470, 480
  - 75 374, 462, 464, 469, 473, 482
  - 76 375-77, 477
  - 76 A 378-81, 388, 477
  - 77-79 374, 382-83, 395, 462, 464, 466, 478
  - 78 369, 384-88, 39, 393, 464, 470, 474, 475, 477
  - 80 389-93, 465, 480
  - 81 374, 394-95, 407, 411, 447, 464, 478, 479
  - 82 391, 393, 396-99, 480
  - 84 391, 400-02, 403, 480
  - 84 A-F 403-05, 413, 467, 470, 473, 476, 480
  - 85 406-10, 440, 447, 464, 478, 479, 480
  - 86 A-D 411-12, 415, 468, 480
  - 86 E 27, 412, 413-14
  - 87-93 406, 411, 415, 468, 480
  - 88 416-18, 419, 466, 473, 477
  - 88 A 419-20, 466, 477
  - 90 419, 421, 466
  - 90 A 422, 476
  - 94-98 423-28, 435, 467, 470, 476, 483
  - 95 A-J 416, 429-31, 447, 464, 468, 469, 476, 481
  - 100-02 411, 427, 432-35, 437, 464, 475, 476, 477
  - 102 A-E 436-37, 440, 464, 470, 479
- Lyngby Hovedgade 104 438-41, 447, 464, 466, 467, 478, 479, 481
- 106-12 431, 435, 440, 442-45, 447, 460, 464, 465, 469, 476, 478, 480
  - 114 446-47, 477
  - Hæle og Nøglebar 369
  - Importen cykler og radio 204
  - Kaffe og Te, Værings eftf. 377
  - Kaffebod kaffe- og tehandel 405
  - Kirke 2, 17, 19, 20, 23, 30, 31, 38, 54-55, 131, 461
  - Kirkegård 45
  - Koloniallager 68
  - Konsignation marskandiser 301
  - Kro: se Ly. Hvg. 1
  - Kul og Koks Lager 219
  - Kunstforening 110
  - Lampeland 301
  - Legetøjsmagasin 147
  - Lejerforening 430
  - Lervareforretning 115
  - Lædervareforretning 283
  - Låse Service 301, 405
  - Maskinsnedkeri: se Lyngby Tømmerhandel
  - Maskinstrikkeri 337, 339
  - Materialhandel 405
  - Mejeri: se Lyngby Hovedgade 26 og 51, 267
  - Mel-, Gryn og Foderstofforretning 176, 327
  - Mel og Gryn 373
  - Melhandel 110
  - Modemagasin 388
  - Modesalg 306
  - Mose 19, 460
  - Motor Shop 104
  - Musikkhus 219
  - Møbelmagasin 141
  - Mølle: se Ly. Hvg. 24-24A
  - Mølledam 26, 98, 121, 122, 131, 149, 152, 153, 466, 474
  - Ny Detailhandel 227
  - Nye Kurveforretning 89
  - Mode- og Manufakturhandel 68
  - Partivareforretning 97
  - Stenhuggeri 383
  - Urforretning 68
  - Vareimportør 267
  - Viktualieforretning 68
- Lyngby-Nærum Jernbane 19, 340, 419, 420, 464
- Lyngby og Omegns Syge- og Begravelseskasse: se Lyngby-Taarbæk Sygekasse
- Olie og Koks Forsyning 431
  - Osteforretning 272
  - Pizzeria 207
  - Port: se Ly. Hvg. 106-12
  - ejd.selskab 444
  - II Aps. 425, 427, 428
  - (div. butikker) 445
  - Posthus 22, 216
  - Private Skole: se Ly. Hvg. 56
  - Præstegård 23, 26, 295, 300, 374, 383, 395
  - Rådhus 212, 213, 292, 349, 359, 363, 462, 482
  - Savværk: se Lyngby Tømmerhandel
  - Skindudsalg 377
  - Skjortefabrik 405
  - Skole 23, 26, 338, 344, 359, 364, 369, 372, 377, 388, 392, 402
  - Skotøjslager 123
  - Smørforsyning 94, 283
  - Special Optik 243, 244
- Lyngby Sports- og Legetøjsmagasin 196
- Station 19, 22, 31, 348, 428
  - Stenhuggeri 123, 133, 383, 395
  - Storcenter 30, 43, 186, 219, 462, 466
  - Støvsugercenter 380, 381
  - Sy- og Tilskærerskole 141
  - Sycenter 165, 176
  - Sæbelager 359
  - Sø 19, 475, 476
  - Tapet og Farvehandel 196, 346
  - tekniske Skole 291
  - Torv 68, 193, 216, 348-52 passim, 356, 358, 359, 363, 462, 464
  - Torvehandel 91, 96, 122, 123
  - Turistfart 444
  - Tømmerhandel: se Ly. Hvg. 85: 395, 416
  - Video-Center 78
  - Vinimport 186
- Lyngbygruppen af 1972 61, 89, 93
- Lyngbygård: se Ly. Hvg. 68
- Lyngbyhus: se Klampenborgvej 235-41
- Lyngby-Komplekset A/S: se Ly. Hvg. 68
- Lyngby-Taarbæk Bladet 225, 227
- Brandvæsen 355, 419, 420, 422
  - Kommunale Hjælpekasse 292
  - Kommune (som ejer og myndighed) 4, 5, 37, 43, 44, 51, 53, 55, 58, 61, 62, 66, 67, 68, 76, 78, 88, 91, 97, 103, 111, 114, 120, 123, 128, 133, 140, 141, 147, 148, 153, 156, 157, 159, 164, 165, 166, 167, 171, 176, 183, 184, 185, 189, 195, 196, 203, 204, 207, 208, 214, 218, 219, 227, 234, 235, 252, 253, 254, 255, 261, 264, 267, 272, 274, 281, 286, 293, 294, 298, 299, 300, 305, 306, 310, 318, 320, 327, 332, 334, 339, 349, 350, 351, 355, 358, 359, 363, 364, 369, 374, 377, 380, 387, 388, 392, 393, 395, 399, 402, 404, 405, 408, 409, 413, 415, 420, 421, 427, 436, 437, 440, 444, 445, 460, 462, 466
  - -s Biblioteker 111, 149, 152
  - -s Skoleforvaltning 359
  - -s Sundhedskommission 292, 410
  - -s Vejviser 227
  - Sygekasse 271
- Lyngby, Agnes 444
- Lyngbyvej 23
- Lyngby, O. C. 101
- Lütken, Tutti 425
- Løffler, V. C. A. 320
- Løgstrup, N. P. 333
- Lønquist, Carl. 143
- Løw, Fridrich 176
- , Johan Henrik 338
- Løvemagasinet materialhandel 239
- MacCoy dametøj 186
- Mackeprang, B. 92, 93, 99
- Madsen, Carl Chr. 415
- , Chr. 101
- , J. G. 373
- , Michael 346, 347, 351
- , Viktor 333
- Maegaard (pensionatsværtinde) 156
- Nielsen, Mette 4, 48
- Magdahl Nielsen, Johs. 55, 349
- Magasin du Nord: se Ly. Hvg. 43: 235, 462
- L. M. trikotage 339
  - Michael Madsen beklædning 346, 347
  - »Magge« kjølemagasin 301
- Maglebye, Jørgen 434
- Maibohm, H. 427
- Malling, Ivar 153

- Malmgreen, Andreas 190, 191, 196, 282  
 -, Ludvig Georg 196, 217  
 -, Ove 277, 282  
 Mama Shop ventetøj 255  
 Mandrup-Poulsen, Chr. 251  
 Manicus, Claus 150, 151, 153  
 Marfelt, C. 373  
 Margueriten blomster 445  
 Marias Hudplejeklinik 141  
 Mariboe, Martin Leopold 166  
 »Marina« damefrisør 393  
 Markar gardiner 267  
 Markeprang (arkitekt) 446  
 Marmillod, Jean 18-19, 24-25  
 La Marmite brugskunst 78  
 »Marni« modetøj 301  
 Marquard Petersen, Flemming 267  
 Marskantik 141  
 Marstrand, Poul 431  
 Martensen, Ludvig 283  
 Martinussen, P. E. 204  
 Matas materialhandel 227, 239, 282, 283  
 Mathiesen (møbelhandler) 405  
 -, J. M. 68  
 Mathisen, Chr. C. 97, 103, 104, 111,  
 114, 123, 425  
 Mau, H. Fr. Müller 320  
 Max stoffer 365  
 Mazanti-Andersen, J. 218  
 Mazda i Lyngby autoforretning 446  
 Meldahl, F. 476  
 Melby, Anton 235  
 Meldgaard, Arne 148  
 Menø, Paul 339  
 Merci Boutique kjoler 267  
 »Merkur« manufaktur 287  
 Mersebak cigarforretning 68  
 Meschowitz (amtskirurg) 58  
 Mesterkokken diner transportable 196  
 Meyer, G. J. 227  
 -, Hans Sander 176  
 -, Leopold 383, 395  
 -, S. N.  
 -, V. J. 255  
 Michaelsen, Andreas 242  
 Michelsen, A. 147  
 Mig og Annie frisør/café 365  
 Mikkelsen, Gert 283, 373  
 - & Nørgaard Aps. 327  
 Miljøforeningen for Lyngby-Taarbæk  
 Kommune 5, 89, 281  
 Mille Fleur mode 369  
 Milling Eriksen, H. 252, 254, 255  
 Modeweg, I. C. 79  
 »Molita« konfektur 227  
 Mollerup, J. W. 402  
 Momberg (autolakerer) 365  
 Monarch selvrens 227  
 »Monte« broderiforretning 189  
 Mortensen, E. 365  
 -, Frank 244  
 -, H. 53  
 -, J. 115  
 -, Ludvig 299, 391  
 Mosevej 298, 300, 479  
 - 2-8 295, 301  
 Moyel, Cathrine Elisabeth 327  
 -, David 45, 181, 186, 306, 322, 327  
 Mummi ventetøj 78  
 Munch, Søren 66  
 Munch Andersen, Preben 282  
 Munck, Serine (Schjørring) 282  
 Munckeboe, Peter Nielsen 141  
 Munk, Niels 239  
 Munzert, E. 179  
 Müffelmann, Alvilde 149, 151  
 Müffelmann, Hother 151, 153  
 Mühre, Carl Ludvig 399  
 Münster, Jørgen Andreas 293  
 Mürer, T. C. 166  
 Mäckler, Kaj 413  
 »Mælkespanden« 76  
 Møbelhuset 255  
 Møbelkælderer 405  
 Möhl, Sophie Frederikke 293  
 Mølck, P. V. H. 380  
 Møllebo: se Ly. Hvg. 1  
 Møller, C. F. 330  
 -, Claus 293  
 -, H. F. 85, 89, 101, 110, 120, 126, 203  
 -, Helge R. 265  
 -, J. A. 327  
 -, Johan H. E. 206, 207  
 -, Laurits 76, 203, 261, 270, 271, 272,  
 276, 279, 282, 283  
 -, Peter (grosserer) 288, 293  
 -, - (muremester) 304  
 -, - (smedemester) 230, 235, 243  
 -, Robert 275  
 -, Viggo 300  
 - & Hansen 179  
 - og Jochumsen 133  
 - Thomsen, C. 244  
 -Jensen, Viggo 399  
 Mølleåen 17, 19, 57, 60, 84, 98, 114,  
 128, 460, 475, 476  
 Mønich, Jacob Rasch 160, 161, 166,  
 172, 176, 261  
 Mørch, Georg 373  
 -'s Mode og Manufaktur 405  
 Mørkholdt Andersen (arkitekt) 259  
 Maaholm, Arne 196  
 Maahr, Jørgen 122, 274, 377  
 »Nafta« benzin 298, 301  
 Nannberg, D. 445  
 Naumann, Preben 377  
 Naur, Andreas 59  
 de Neergaard, Carl 61, 62  
 -, Peter 62  
 Neergaard Andersen, K. 287  
 NESA 30, 31, 52, 115, 225, 265  
 Neter A/S 405  
 NetOptik 293  
 Netto dagligvareforretning 313  
 Nicolaisen, H. J. 68, 178, 179  
 Nicolajsen, N. 373  
 Niebling, Martin 285, 286, 477  
 Nielsen, A. 373  
 -, Alfred 374  
 -, Andreas 423, 425, 427  
 -, Anker 74  
 -, Anna 119, 120  
 -, Anna Margrethe 69  
 -, Astrid 119, 120, 179  
 -, Axel 427  
 -, Billy 445  
 -, C. (auktionsvareforretning) 373  
 -, - (grønthandler) 171  
 -, C. J. 89  
 -, C. M. 81  
 -, C. V. 20  
 -, Carl (C. A.) 53  
 -, Carl Julius 74  
 -, Christen 37  
 -, Chr. 359  
 -, E. T. 275  
 -, Erik 254  
 -, H. (møbelhandler) 301  
 -, - (skomager) 76, 327  
 -, - (vaskeriejer) 287  
 -, H. P. (cykelhandler, marskandiser) 388  
 Nielsen, H. (købmand) 211, 218, 219  
 -, Hans 141  
 -, Harriet 399  
 -, Helge 44  
 -, Jens 301  
 -, Johan 395  
 -, Johanne 37  
 -, Johanne Cristine 369  
 -, Johanne Marie (Mortensen) 69  
 -, L. N. 115  
 -, Lars 226  
 -, M. P. 300  
 -, N. A. 373  
 -, N. P. 156  
 -, O. (antikvitethandler) 267  
 -, - (isenkræmmer) 156  
 -, - (urmager) 101  
 -, - (Palle 405  
 -, Ole 37  
 -, Oluf 78, 86, 203  
 -, Otto 425  
 -, P. 359  
 -, Petrine 138  
 -, Poul 254  
 -, S. P. (skomager) 68, 103, 104, 261  
 -, - (skrådder) 179  
 -, S. V. K. 413  
 -, Sophus 143  
 -, Svend 252, 254, 255  
 -, Tage 261, 272  
 -, Viktor 365  
 Nissen, Gustav 53, 263, 267  
 -, Nicolai 293  
 Niwa Aps. 399  
 Noa Noa modetøj 346  
 Noah-Lyngby 91, 93, 156  
 »Noble« frisør 115  
 Norbert Petersen vin og cigarer 413  
 Nordbanen 19, 40, 340, 355, 418, 419,  
 420, 422, 460, 475  
 Nordisk Thermo fabrik 244  
 Nordre Birks Brændselshandel 398  
 - - Stenhuggeri 53  
 - Mølle: se Ly. Hvg. 24  
 - Torvevej 356, 358, 359  
 Nordsjællands forenede Mejerier A/S 267  
 Nordskov Nielsen, Lars 61  
 Norsk Fars 346, 359  
 Ny Brohus: se Ly. Hvg. 11  
 Ny Rustenborg 203  
 Nybo Rasmussen, Jørgen 18  
 Nyboe-Pedersen, P. 207  
 Nyborg, A. 287  
 Nye Danske Lloyd 143, 148  
 Nygård: se Ly. Hvg. 57  
 Nygaard, Ib 373  
 - Andersen, Per 185  
 Nygårds Allé 299, 309, 310  
 Nymølle 18  
 Nærumbanen:  
 se Lyngby-Nærum Jernbane  
 Nøjgaard, Frode 383  
 -, Tage 383  
 Nørgaard, Carl Chr. 86, 415, 421, 425,  
 427, 435, 437, 441, 444  
 -, J. A/S 346  
 - på Strøget modetøj 346, 347, 351, 352  
 Nørgaardsvej 2187, 220, 262, 263, 264,  
 266, 267, 273, 275  
 - 1 263, 267  
 - 2 273  
 - 4 275  
 Nørholm, Peter C. 114  
 »Oasen« café 366, 369, 393  
 »Odinshøj«: se Ly. Hvg. 81

- Odinsvej 479  
 »Old Shop« antikviteter 227  
 Ole modetøj 293  
 Olesen (bager) 255  
 -, Felix 219  
 -, P. 441  
 Villa Olga: se Ly. Hvg. 18  
 Ollerup Christiansen, Chr. 275  
 Olrik, J. Chr. F. 255, 327, 363, 364, 387, 392  
 Olsen, Alfred 101, 105, 110, 138  
 -, Amalie (Kuhn) 238  
 -, Andreas 53  
 -, Axel 383  
 -, C. 287  
 -, Chr. Laurits 196, 210, 218  
 -, Emil Johs. 207, 226  
 -, F. 272  
 -, Frederik 238  
 -, G. H. 115  
 -, J. 287  
 -, Jacob 246, 254  
 -, Jens Villiam 355  
 -, Johan Frederik 254  
 -, Lars 218  
 -, Ludvig 110, 156  
 -, Niels 354, 355, 357, 386, 388, 390, 392  
 -, Ole Peder 254  
 -, P. V. 72  
 -, Peder (bager) 254  
 -, - (mølleforpagter) 293  
 -, Philip 110  
 -, V. 138  
 -, W. (arkitekt) 298  
 -, - (farvehandler) 227  
 -, Vagn 420  
 Omegnens Kulforretning 239  
 Omfartsvejen 19, 30, 31, 33, 355, 402, 418, 420, 421, 431, 435, 462, 466  
 Orlien, Harald 138, 171  
 -, K. 68  
 Ortving og Friis Jørgensen A/S 227, 254, 267  
 Ostebørsen 227  
 Ostelageret 94  
 v. d. Osten, Vilh. Aug. 58
- PBH nr. 21330 Aps. 179  
 Paldam, Peter 434  
 Palle, Frode 346, 347  
 -, O. 176, 195, 196, 238, 251, 266, 281, 347, 363, 373, 392, 395  
 -, Rigmor 445  
 -, Sv. 445  
 Palæet guldsmed 186  
 »Papillon« modetøj 244  
 »Pari« frisør 120, 143  
 Partivarehuset 68  
 Paulsen, F. W. 69  
 Paustian, F. Wulff 369  
 -, Leif 186  
 Peak Performance herretøj 176  
 Pedersen, A. J. 306  
 -, E. 306  
 -, Emilie Marie 388  
 -, Hans Peder 93  
 -, Jens 261  
 -, L. P. 332  
 -, Martin 267  
 Pee Wee dametøj 365  
 Pensionistforeningen Kgs. Lyngby 141  
 »Perfekt« konditori 204  
 Peter Lunds Vej 31  
 Peters Blomster 176  
 Petersdorff, I. C. T. 89, 203  
 Petersen (Brdr.) 332
- Petersen (skrædermester) 143  
 - (Søstrene) 261  
 -, A. 101  
 -, Alfred (autohandler) 301  
 -, - (grosserer) 310, 313  
 -, - (isenkræmmer) 138  
 -, Anne (Jensen) 427  
 -, Anton 101  
 -, Arne 89  
 -, Br. 359  
 -, C. 359  
 -, C. F. (bager) 275  
 -, - (købmand) 441  
 -, C. G. 232, 235  
 -, Carl Peter 300  
 -, Carl V. 325, 386, 401, 433, 434  
 -, Carl Vilhelm 427  
 -, Chr. 143  
 -, Dorthea C. L. 143  
 -, Edmund 189  
 -, H. C. 327  
 -, H. F. 369  
 -, Hans 377  
 -, - Jacob 176  
 -, - Jens 359  
 -, J. 393  
 -, J. L. 445  
 -, J. M. 124, 126  
 -, J. P. C. 126  
 -, Jens Mathias 142, 143  
 -, Jens P. 219, 258, 261  
 -, Johan Jørgen 103  
 -, Johs. 235  
 -, Johs. P. C. 143  
 -, Kaj 255  
 -, Lauritz 243  
 -, Lorentz 103  
 -, Margrethe D. C. (Høcker) 176  
 -, Martin 399  
 -, Mary 359  
 -, N. 388  
 -, Niels Frode 372, 373  
 -, Nielsine 243  
 -, P. 369  
 -, R. 189  
 -, Sofie 300  
 -, Steen G. 235  
 -, Stella, & Co. 115  
 -, Svend 393  
 -, Th. C. 239, 255  
 -, Theodor 159  
 Petit Bazaren 126, 301  
 Pettermann, Melchior 327  
 Petz, Jacob 133  
 Pfaff symaskiner 94, 176, 301  
 Pfeiffer, Minna og Karl 301  
 Pflug, Carl Chr. 243, 261, 282  
 Plaid Shop 402, 405  
 Planstyrelsen 166  
 Polle's Frugt 365  
 Poly Foto 196  
 Pomona frugt og delikatesser 219  
 Pontoppidan, Erik 463  
 Post Pub restaurant 369, 388  
 Postgården: se Ly. Hvg. 11  
 Poulsen, Arne 398  
 -, Asta M. C. (Jørgensen) 114  
 -, Bernhard 114, 115  
 Preisler, J. G. 282  
 -, J. M. 149, 151, 153  
 Preislers gård: se Ly. Hvg. 28  
 Prémaman børnetøj 101  
 Pries, Hans Heinrich 367, 369  
 -, Mette Kirstine (Andersen) 369  
 »Prima« tobak 89  
 Prince herrekonfektion 301
- Prinsens Vaskergård:  
 se Lyngby Hovedgade 20  
 Prinsessestien 18, 46  
 - 7 17, 51  
 Pritzel, A. C. M. 84  
 -, Sophus 57, 79, 80, 81-82, 83, 84, 91  
 Privatbanken: se Unibank  
 Prontaprint fotokopiering 405  
 Provinsbanken 239  
 Pullich, E. 413
- Quist Andersen (autoreparationer) 365  
 Qvistgaard, Carl V. 166
- Rabenhorst og Thorlacius 166  
 Rabenhorst, Preben 176  
 Radiohuset: se Ly. Hvg. 22  
 Rafa varehus 283  
 Raff parfumeri 176  
 Rafn, Ludvig Chr. 101, 141, 286  
 Rafns Skotøj 78, 272  
 Rahlff, Johanne 286  
 Rammekældereren indramning 179, 301  
 Randow, Poul 346  
 Randrup, hans Michael 176  
 Rasbeck, Fr. 66  
 Rask (frugthandler) 365  
 -, Andreas P. 135, 137, 138  
 Rasmussen (glarmester) 138  
 - & Schjøtz A/S 56, 61-62  
 -, C. D. 261  
 -, Carl 357, 358, 359  
 -, Chr. (manufakturhandler) 235  
 -, - (murermester) 395  
 -, - (skomager) 301  
 -, Chr. A. 176  
 -, Dan 76  
 -, E. (blomsterhandler) 204  
 -, - (konfektur) 244  
 -, Ernst 37  
 -, Gustav 204, 324, 327  
 -, Hans 203  
 -, - Peter 372  
 -, Hartvig 217, 365, 470  
 -, I. 166  
 -, J. S. 235  
 -, Jørn 166, 186  
 -, Kaj 227  
 -, Mathilde G. C. S. (v. d. Hude) 235  
 -, N. 434  
 -, Peder 243  
 -, R. W. 160, 164, 165, 166, 169, 170, 171, 182, 186  
 -, V. (barber) 381  
 -, - (sagfører) 76  
 Rastrup, J. A. C. 68, 122, 171, 203, 207, 293, 349, 355, 462  
 Rau Jacobsen, Erik 176  
 Ravn, P. C. 293  
 Rechnagel, Christine 339  
 Record Vask 266  
 Red & Green modetøj 346  
 Reform sko 287, 390, 392, 393  
 Regulær manufaktur 204  
 Rehne Hobby 71  
 Rehnke, Fl. 373  
 Reiche, Johan Christopher 306  
 Reimers, A. C. G. 377  
 Reisenberg, Anna Johanne M. C. (Mortensen) 421  
 Chr. Frederik 354, 355, 421  
 -, Johs. 115, 355  
 -s smedie: se Ly. Hvg. 67  
 Rejsegarantifonden 339  
 Renaco skotøjsreparation 101  
 Rensco renseri 219, 239



- Reumert, Per 286, 365  
Rigi dametøj 78  
Riise, A. I. 114  
Rindbøl, C. 445  
-, Kjeld 445  
Ringvej B 4: se Klampenborgvej  
Rio sko 339  
Risling, Carl Th. 402  
Ristorante Il Pagliaccio 179  
»Rita« frisør 104  
Rita Ventetøj 204  
Rivo modetøj 365  
»Rivoli« bageri 405  
Rodeo Shop 176  
Rohde, Georg 373  
Rolighedsvej 191, 192, 208, 210, 211,  
212, 215, 217, 218, 249, 463  
Rose, Peter 133, 295, 300  
Rosendal, Leo 133, 383, 395  
Rosenkilde Christensen, Børge 392  
- -, Niels 392  
Rosenlund, I. 115  
Rosenstand, Einar 293  
-, Eva 239  
Rosted, H. C. 191, 193, 196, 380  
Roust, Aida 374  
Roxy sko 327  
Royal Copenhagen guld og sølv 147  
Rubows Eftf. bager 78  
Rud-Petersen, V. 275  
Rue, Tage 349  
Ruff, Werner 286  
Rulykke, Mogens 185  
Rungsted maskinsnedkeri 381  
Rustenborgvej 21, 149, 159, 168, 169, 170  
- 1 A 168  
- 7 B 56-58  
Ruusgaard, Kirstine 66  
Ryhl, E. 427  
Rüse, Chr. Fischer 293  
Den Røde Løber gulvtæpper 141  
Røn, A. C. G. 94, 235  
Røjskjær, Kaj 441  
Rømer, Hilda 207  
Rønne, Gerhard 311  
Rønneberg Aps. 346  
Rønning, Marianne 346  
-, Søren 346, 372  
Rørby, Carl 344  
Rådhuskiosken 359  
Raadvad 433  
Villa Raavad: se Ly. Hvg. 100
- S D S Boligfonden 234  
Safft, Annie 101, 176  
Saks, Bent 364, 365  
Salon Lohmann frisør 141  
Sammenslutningen for Bygnings- og  
Landskabskultur 89  
Samuelsen, Jørgen 256, 261  
Sander, Hannibal 186, 298, 301  
Sangill, Elna 101  
-, Søren 147  
Sanoh Electronic Trading Aps. 413  
Sasse, Thora A. H. 425  
Schack, Karen 71  
Scharff, I. I. 275  
-, Th. 71  
Scheller, Johan C. B. 176  
Schepele, Rita 435  
Schepler, B. 91  
-, Carl 94, 101, 141, 151, 377  
Schierbeck, Jørgen 123  
Schimmel, H. A. E. 97, 101  
Schinchel, Michael Ancher 300  
Schiøtt, H. 78
- Schleisner, C. 261  
Schlichting, Carl 415  
Schmahr, Johan Henrik 354, 355  
Schmidt, Carl Holger 402  
-, Egon 301  
-, Eigel 159, 194, 195, 196, 239  
-, Holger 415  
-, Johan Daniel 338  
-, P. N. T. 179  
-, Rosa (Knopf) 402  
-, Sigvald 114, 123  
Scholl fodtøj 204  
Schou, C. 179  
-, Hans 141, 179  
-, J. C. 159  
-, Johs. 399  
-, Kai 204  
-, Ruben 179  
Schous Fabrikker A/S (udsalg) 159,  
272, 281, 282, 283, 405, 445  
- Kødudsalg A/S 227  
Schultz' Manufaktur 204  
Schumacher, H. 111, 154, 156, 159,  
207, 224, 236, 238, 429, 470, 476  
Schwartz, C. J. 87, 96, 100, 108, 146,  
176, 192, 203, 211, 217, 225, 226,  
237, 238, 271, 279, 310, 323, 324,  
358, 372, 380, 391, 407, 421, 426,  
434, 470  
Schøller, Chr. 28, 320, 323, 327  
Schønbeck, V. 301  
Schaadt, E. 413  
Seehausen, H. L. R. 300, 315, 320  
Sega gardiner 101  
Seidelin, Johs. 445  
Seitzberg, A. J. C. 114, 115  
-, Laura 115  
Selandia radio 281, 282, 283  
Service-Ringen køkkener 204  
Sevelius, J. M. 89  
Seydner, Cornelius 318  
Shaukat, A. 179  
Shell benzin 312, 313, 331  
Sievers, Herman Jochum 137  
Sieverts Møller, Tove (Vilhelmsen) 425  
Silk Expert silketøj 78  
Simonsen, Alfred 204  
-, Aage 402  
Singer Symaskiner 71, 239, 365  
Sivertsen, Agathe 69  
Sjællands Stiftamt 119, 444  
Sjællandske Jernbaneselskab: se D S B  
Skandinavisk Møbel- og  
Tæppeimport 283  
Skinbjerg, Knud 267  
Skindkøb buntmager 78  
Skjold Nielsen, Ejvind 377  
Skjoldemose, W. 204  
Skjød-Pedersen, Lise 4  
Sko Shop 101  
Skotte, Arne 369  
Skouenby frugt 365  
Skov- og Naturstyrelsen 5  
Skovbrynet 31  
Skovshoved Elektricitetsværk: se NESA  
Skumhuset skumgummi 445  
Slot, Mary 78  
Slots Conditoret 110  
Smarte Store Størrelser dametøj 227  
Smykkeform guldsmed 227  
»Smøgen«: se Likørstræde  
Smørhuset 94, 141  
Smørrebrødsselskabet Kbh. A/S 207  
Sodemann, Georg 142, 143, 147, 320, 344  
-, L. C. Fr. 320, 343, 344  
Soele, Niels 176
- Solgård, Finn 4, 467  
Solodziuk guld og sølv 78  
Sonnichsen, A. E. 51  
Sorgenfri Autoværksted 74  
- Planteskole 47  
- Slot 17, 23, 26, 55, 56, 57, 58, 114, 235,  
474  
- Slotspark 19, 45, 46, 460  
Sophus Lunds Stiftelse 88, 89, 94, 147  
Sorgenfridal: se Ly. Hvg. 6  
Sorgenfrihus: se Ly. Hvg. 8  
Sorgenfrivej 18  
Sparekassen for Lyngby og Omegn:  
se Bikuben i Lyngby  
- København-Sjælland 218  
Spejder Sport 301  
Speyer, Johan 50, 203, 280, 343, 380  
Sport-Life 301  
Sportsmagasinet 78  
Stades Blomster 89  
- Krog 63, 66  
Stadsbiblioteket: se Ly. Hvg. 28  
Stage, Mads 29  
Statens Byggeforskningsinstitut 441  
Statsanstalten for Livsforsikring:  
se Danica  
Stavnstrup (boghandler) 120  
Steenstrup, Chr. Carl Vogelius 372  
Steffensen, Chr. 372  
Stella Nova fotograf 68  
Stenbjerg, Tommy 255  
Stenholt, Steen 176  
Stepp, Tom 339  
Stibolt, Andreas Henrik 322, 327  
Stig, Poul 176  
Stil og Stoffer 402  
Stilmøbler 413  
Stjernemagasinet beklædning 147, 393  
Stofgalleriet syskole, stoffer 141  
Stofgården 244  
Stor og Smart damekonfektion 373  
Store Kro: se Ly. Hvg. 1  
Det Storkøbenhavnske Mælkeudvalg  
287  
Strandgaard, Anna 44  
Strebøl Isbar 301  
Struiker, Carl 315, 320  
Strøgmøde 369  
Strømmand, G. 426  
Strøyberg, J. C. H. 320, 344, 346  
Stuhr frisør 281, 283  
Stæhr, Stephan Jensen 282  
Støvsugerbanden støvsugere 381  
Suenson, Palle 295, 300, 351, 470  
Suhr (urmager) 141  
-, Carl 68  
-, Vilhelm 40, 53, 67, 72, 76, 83, 92,  
125, 159, 175, 192, 242, 250, 258,  
264, 279, 397, 407, 414, 470, 476  
Super Radio 94  
Superbrugsen: se Ly. Hvg. 60  
Superkost økologisk mad 287  
Swandal, Johan 137  
Svane Køkkenet 301  
»Svanen« butik 267  
»-« ejd.selskab 443  
Svanholm økologiske  
Produktionskollektiv 133  
Svensen, Ole 66, 222, 2287, 235  
Svorin, K. 396, 399, 402  
--karreen 388, 393, 396  
Sydbank 205  
Sygekassernes Optik: se Synoptik  
Symaskine Shoppen 402  
Symaskinehuset 147  
Symaskine Importen 244, 283



Historisk-topografisk Selskab  
for Lyngby-Taarbæk Kommune